This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

WIDENER LIBRARY
HX JVRC A

175
Gd 27. 40 Corridor

HARVARD UNIVERSITY.

LIBRARY OF THE

Classical Department,

HARVARD HALL.

Recd 4 Jan., 1883.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ.

DIODORI

BIBLIOTHECA HISTORICA.

EX RECENSIONE ET CUM ANNOTATIONIBUS

LUDOVICI DINDORFII.

VOL. IV.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MDCCCLXVII.

Gd 27. 40

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

PRAEFATIO.

Dixi praefatione ad volumen secundum p. XIV inter Excerptorum codices omnium maxime depravatum esse illum ex quo eclogas librorum XXI—XXVI Augustae Vindel. a. 1603 edidit Dav. Hoeschelius, easque «e codice Ludovici Alemanni Florentini [de quo v. Saxii Onomast. vol. 3, p. 126, ubi Alamannus dicitur, quod unum probantem Villoisonum praef. ad Longum p. L, ubi Aloysium Alamannium vocat, fugit iam olim duplicem obtinuisse scripturam] doctiss. R. Thomson Anglum [ex Casauboni et Scaligeri epistolis cognitum] secum communicasse» memorat praef. p. 2. Quas nihil commune habuisse cum opere Constantiniano, etiamsi ficta ab librario sit inscriptio *Ἀδήλου ἐκ τῶν χρονικῶν Διοδώρου*, ipsa ostendit partim in libros divisio, quae nulla est in Constantinianis, partim ratio eclogarum, non ad certum quoddam pertinentium rerum genus, ut illae modo ad legationes, modo ad sententias vel ad aliud aliquid referuntur. Eaedem vero non solum librarii culpa ceteris multo sunt vitiosiores, sed etiam multo recentioris videntur originis, etsi, quod qui hoc ipsum notavit Niebuhrius Schol. histor. vol. 3, p. 580, certum putat in Sicilia esse factas, minime cólligere licet ex forma *Συράκοσα* cum *Συράκουσαι* in iis alternante, quum eadem alii utantur Byzantini, similisque in aliis cernatur nominibus depravatio. Certum vero est auctorem earum non solum barbarum fuisse hominem, ut multa ostendunt in nominibus et vocabulis ab eo illata gravissima vitia, sed etiam multo maiori usum esse licentia in oratione Diodori partim contrahenda partim interpolanda aut cum suis confundenda commentis, et eiusmodi conflanda epitome quam omnis generis vitiis soloecismisque et barbarismis contaminatam nemo saepe intelligat aut ex ea Diodori possit ora-

tionem restituere. De quibus etsi ego paullo plura in hac editione quam in prioribus sustuli et partim vocabulorum formas novitias et a Diodoro alienissimas, ut *δύω*, *κρεωβροτεῖν*, *νηῶν*, *Πτολομαῖος*, et alias abolevi, partim monstra nominum constanter illata sustuli, ut *Αἴγεστα* pro *Ἔγεστα*, *Μαίνων* pro *Μένων*, *Θυνίων* pro *Θοίνων*, *Κεφαλύδην* pro *Κεφαλοίδιον*, *Μύστρατον* vel *Μήστρακον* pro *Μυτίστρατον*, haud pauca tamen eodem de genere debui relinquere, nisi omnem eius orationem vellem emendare. Nam ipsius, non librarii sunt formae 21, 2, *πλοΐ* pro *πλοίοις*· 21, 4, p. 286, 6, *διορυχῆς* pro *διώρυχος*· 21, 16, 1, *Σικελῶν* pro *Σικελιωτῶν*, ut ibidem *Σαρδῶν*, et 23, 8, 2, *Ἐντελλῖνα* ex gentili fictum pro *Ἔντελλα*, et *Ἐρυκίνης* 22, 10, 3, pro *Ἔρυκος*, ut *Μαμερτίνην* dixit et *Ταυρομενία* et *τὴν Μυτίστρατον*, *τὴν Πάνορμον*, *τὴν Ταυρομένιον*, et *τῆς Δρεπάνης* 24, 1, 6, vel post *εἰς Δρέπανα*, ut vicissim 22, 10, 5, barbarum posuit *τάφρον ὀρύξαντες μέγαν*, etsi feminino utitur 23, 1, 2, ut 22, 7, 1, *ὖν* modo masculino modo feminino, modo rursus masculino dixit genere, et alia dixit inepte, ut 21, 21, 2: *Τοῖς φίλοις διαμένειν βέβαια προσηνέστατον*, quod Diodorus dixerat *βεβαιότατα*, ut 27, 1, 1: *Ἀσεβῶς γὰρ τὴν τυραννίδα περιποιησάμενος ὑπὸ μόνων τούτων ἤλπιζε βεβαιότατα τηρηθήσεσθαι*, praepositionesque *εἰς* et *ἐν* aliasque Byzantinorum more temere inter se confudit, quae confusio etiam in Constantianis conspicitur eclogis. Perperam etiam pro eo quod in iisdem est Excerptis 25, 10, 1, *εἰς τὰς Ἡρακλείους στήλας*, et eodem modo scriptum 17, 113, 2, *μέχρι τῶν Ἡρακλείων στηλῶν*· 18, 4, 4, *μέχρι στηλῶν Ἡρακλείων*, positum est 26, 13, *τῶν Ἡρακλειωτικῶν στηλῶν*, quod per *ε* certe scribendum dixi praef. vol. 1, p. XXIII, etsi apud Diodorum ipsum sic est 17, 100, 5, *τὴν πρόσοψιν Ἡρακλεωτικὴν εἶχεν* pro *Ἡρακλείαν*, notatum a Meinekio ad Athen. 3, p. 153, C, vol. 4, p. 72, cui de *Ἡρακλεωτικὸς* significatione eadem qua *Ἡράκλειος* posito agenti hoc quoque exemplo uti licebat. Quod non librarii, sed eclogarii videtur, ut vicissim librarii alio videntur modo peccasse apud Diodorum 4, 18, 4, ubi *περὶ τῶν Ἡρακλέους στηλῶν*· 5, 16, 1, *ἀπὸ μὲν Ἡρακλέους στηλῶν*, quum 5, 19, 1, sit *ἐντὸς Ἡρακλείων*

στηλῶν· 20, 1, ἐκτὸς Ἡρακλείων στηλῶν, ut bis ab librario illatum suspicer Ἡρακλέους pro Ἡρακλείων, sicut apud Stephanum Byz. vv. *Βῆλος* et *Σάλμυκα* restituendum videtur usitatum ei Ἡρακλείους vel Ἡρακλείας pro Ἡρακλέους, etsi Scymnus sic 145: *Καλοῦνται δ' ὑπό τινων Ἡρακλέους στῆλαι.* Nam etiam apud Polybium aliosque librarii ab adiectivo interdum ad genitivum aberrarunt, Ἡρακλεωτικὰς autem qui dixerit pro Ἡρακλείοις, ut geographi quoque omnes vocant, praeter hunc neminem vidi. Sed quomodo omnem Diodori orationem perverterit in his ab Hoeschelio editis eclogis epitomator ostendunt quaedam ei cum aliis Excerptis communes particulae, quarum unam posuisse sufficit. 27, 1, 2, quae ita exhibentur in his: Ὅτι Δέκιος ὁ Ῥωμαῖος χιλίαρχος φύλαξ γενόμενοις Ῥηγίου διὰ Πύρρον τὸν βασιλέα, κατέσφαξεν αὐτούς, καὶ τὰς κτήσεις καὶ τὰς γυναῖκας ἰδιοποιήσατο. Καμπανοὶ δὲ οὗτοι ἦσαν, καὶ ἐποίησαν κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον Μαμερτίνοις, ὥσπερ ἐκεῖνοι Μεσσηνίους σφάξαντες. εἶτα τὴν διαίρεσιν τῆς κτήσεως τῶν ἠτυχηκότων ἄδικον ποιησάμενος, ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ Ῥηγίου φυγαδευθεὶς ὑπὸ τῶν ἰδίων Καμπανῶν. συνήργησαν δὲ καὶ Μαμερτῖνοι, οἳ μετὰ τῶν λειφθέντων χρημάτων στρατηγὸν ἐποίησαν. καὶ δὴ ὀφθαλμίας νόσου αὐτὸν περιεχούσης, τῶν ἰατρῶν τὸν δόκιμον μεταστειλαμένου αὐτοῦ, τὴν ὕβριν τῆς πατρίδος ἐκδικῶν κανθαρίσιν ὑπήλειψε τὸν Δέκιον, καὶ τῆς ὁράσεως αὐτὸν ἀπεστέρησε, καὶ φεύγει ἐκ Μεσσήνης, in Peirescianis ita leguntur conformata: Ὅτι εἰς τὸ Ῥήγιον ἀπεστάλη φρουρὰ ὑπὸ Ῥωμαίων. ὁ δὲ χιλίαρχος Δέκιος, τὸ γένος Καμπανός, πλεονεξίᾳ καὶ τόλμῃ διαφέρων, ἐμιμήσατο τὴν τῶν Μαμερτίνων παρανομίαν. ἐκεῖνοί τε γὰρ προσδεχθέντες ὑπὸ Μεσσηνίων ὡς φίλοι τὴν μὲν πόλιν κατελάβοντο, τοὺς δὲ Μεσσηνίους ἐπὶ τῆς ἰδίας ἑστίας ἑκάστους σφάξαντες ἔγημαν τὰς τῶν ἰδιοξένων γυναῖκας καὶ τὰς τῶν σφαγέντων κτήσεις κατέσχον. οἱ δὲ περὶ τὸν Δέκιον Καμπανοί, δοθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων φύλακες τῶν Ῥηγίνων, ἐζήλωσαν τὴν τούτων ὠμότητα· τοὺς γὰρ Ῥηγίνους σφάξαντες καὶ τὰς κτήσεις διελόμενοι κατέσχον τὴν πόλιν ὡς δορίκτητον. ὁ δὲ ἐπὶ τῆς φρουρᾶς τεταγμένος Δέκιος ἐξαργυρισάμενος τὰς τῶν ἠτυχηκότων κτήσεις, καὶ τὴν διαίρεσιν τῆς ὠφελείας

ἄδικον ποιησάμενος, ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ Ῥηγίου, φυγαδευθεὶς ὑπὸ τῶν συνασεβησάντων Καμπανῶν. οὐ μὴν ἐξέφυγον τὴν τιμωρίαν οἱ παρανομήσαντες, ἀλλ' ὁ μὲν Δέκιος εἰς ὀφθαλμίαν χαλεπὴν ἐμπεσὼν μετεπέμψατο τῶν ἰατρῶν τὸν ἄριστον· οὗτος δὲ τὴν ὑπὲρ τῆς πατρίδος τιμωρίαν λαμβάνων ἱκανῶς κανθαρίσιν ὑπήλειψε τὸν Δέκιον, καὶ τῆς ὁράσεως αὐτὸν στερήσας ἔφυγεν ἐκ τῆς Μεσσήνης. Quae qui inter se contulerit, concedet in his Excerptis multo etiam magis quam in ceteris operam perditurum, si quis Diodori ex his eruere velit orationem, et non solum sententiam, sed etiam dialectum restituere aggrediatur. Ac nonnulla quidem horum vitiorum codicis unde utraque ducerentur fuisse ostendunt interdum aliorum Excerptorum in iis consensus, velut Vaticanorum 23, 14, 4, non solum in ordine verborum perverso τοῦ πρὸς τὸ συμφέρον βουλευτηρίου πάντα κατισχύοντος pro τοῦ βουλευτηρίου πρὸς τὸ συμφέρον πάντα κατισχύοντος, sed ib. 3, etiam in forma novitia: Πάντα γὰρ τῇ συνέσει βάδιμα καὶ δυνατὰ γίνεται, pro βάσιμα, quam reapse usurpatam fuisse colligo ex eiusdem exemplo apud Cyrillum Alex. vol. 1, part. 1, p. 245, A: Βάδιμον ἥκιστα τοῖς καθ' ἡμᾶς τὸ χρῆμα. Pariterque 26, 6, 1, tam in Hoeschelianis quam in Vaticanis Excerptis legitur φθασάντων pro πταισάντων, ut Vaticanis et Peirescianis 33, 7, 2 et 5, commune est vitium ἀπολογίας vel ὁμολογίας pro ὁμιλίας.

Minime tamen ne Constantinianae quidem eclogae, ut dixi iam praef. vol. 2, p. XV, quanquam minus inquinatae, aut sermonis carent vitiis Byzantinis aut Diodori servant in omnibus orationem, quamvis interdum ipsis superstitum librorum codicibus emendatiores melioresque praebentes formas, ut παραδιδόασιν legitur 29, 9 et διδόασιν in Exc. Escor. 34, 2, 24 b, ut παραδιδόασι 1, 91, 6, ἀποδιδοῦσι vero male 15, 48, 4, sed multas et ipsae Byzantinas inferunt formas et ineptias. Quo pertinet pronomen οὗτος pro ἑαυτοῦ more Byzantino, de quo dixi ad Thes. Stephani vol. 5, p. 2428, A, positum Exc. Vat. 9, 26, 2: Οὓς ἐπὶ τὰς ἑστιάσεις κατὰ τὸ συνέδριον εἶχεν ἐν μεγίστῃ τιμῇ, τόν τε πλοῦτον αὐτοῖς ἐπιδεικνύμενος καὶ τὸ μέγεθος τῆς τούτου δυναστείας· 30, 16: Ταῦτα διὲφασαν κομίζειν εἰς τοὺς προχείρως τούτοις (i. e. sibi) ἢ πόλεις ἢ

φρούρια προδώσοντας· 33, 5, 2: *Τῶν πρεσβυτάτων τοὺς ἐπιφανεστάτους παρὰ τούτοις δέκα πρεσβευτὰς ἐξέπεμψαν*, et ubi alternat cum altera significatione 36, 9, 2: *Βλασφημούμενος γὰρ ἐπὶ τῷ δοκεῖν τὸν πόλεμον αὔξειν, ὑπελάμβανε τῇ τούτου ταπεινώσει καὶ ἀδοξίᾳ καὶ τὴν τούτου κατηγορίαν καταλύσειν.* Neque 23, 13, *ἐπολυπλασίαζον* pro *ἐπολλαπλασίαζον*, aut 25, 11: *Διὸ πᾶσα ἡ πόλις ταῖς διαδιδομέναις φήμαις μετάμελος οὖσα πολλῆς ἀγωνίας ἐπληροῦτο*, quod est adiectivum *μετάμελος* scripserat Diodorus, quo Byzantini demum sunt usi, ut schol. recens Soph. El. 544, *δύσθυμος*] *μετάμελος*, et saepius Georgius Acropolita et Ioannes Cinnamus, quorum locos indicant indices edd. Bonnensium. Quod est 29, 22: *Τοὺς παραβάλλοντας Ῥωμαίων εἰς τὴν βασιλίδα ὑποδεχόμενοι φιλανθρωπότατα*, non aliter accipiendum est quam de Regia. Sed huius significationis antiquissimi fere testes sunt Stephanus Byz. v. *Ἀνακτόριον*, ubi dicit *Εὐγένιος ὁ πρὸ ἡμῶν τὰς ἐν τῇ βασιλίδι σχολὰς διακοσμήσας*· et Ioannes Laurentius De magistr. 2, 14, p. 118, 22: *Τὰς διαπεραιώσεις ἐκ τῆς βασιλίδος ἐπὶ τὰς γείτονας ἠπείρους*· 20, p. 128, 11: *Οὐκ ἐπὶ τῆς καθ' ἡμᾶς βασιλίδος*, idemque alibi et alii Byzantini ad Thes. Stephani vol. 2, p. 172, D, citati. Indigna Diodoro sunt vitia quae eclogarius intulit in Vaticanis 30, 15, 1: *Οἱ ἐπίτροποι Πτολεμαίου τοῦ μείρακος*, pro *μειρακίου* vel *μειρακίσκου*, quibus alibi utitur Diodorus. Et 30, 21, 2: *Ὁ Περσεὺς τὰ δοθέντα πρὸς διαπαγὴν χρήματα ἀναλαβόμενος* pro *ἀναλαβών*. Qui medii usus tam est alienus ab antiquioribus quam frequens apud recentiores. Herodotus enim, quem memorat H. Stephanus in Thes. 3, 69: *Δεῖ σε γεγονυῖαν εὖ κίνδυνον ἀναλαβέσθαι τὸν ἂν ὁ πατὴρ ὑποδύνειν κελεύῃ*, scripserat *ἀναβαλέσθαι*, et 5, 49, *μάχας ἀναβάλλεσθαι*, quod fallitur Schweighaeuserus ad alterius loci exemplum corrigendum coniiciens *ἀναλαβέσθαι*, etiam tempore minus apto. Pariterque Dio Chrys. Or. 33, vol. 2, p. 72: *Πόνους τε θαυμαστοὺς ἀναλαβόμενοι τοῖς σώμασιν οὐδενὸς ἀναγκάζοντος*, scripserat *ἀναβαλόμενοι*, ut *ἀναβάλλεσθαι* apud Platonem in *ἀναλαβέσθαι* depravatum decepit Suidam v. *ἀναλαμβάνειν*. Sed recentiores medio saepe utuntur pro activo, ut Theophylactus Simoc.

Hist. p. 27, A: *Τὴν ὅλην ἀναλαβόμενος δύναμιν τῇ πόλει προσέβαλλεν·* Cinnamus Hist. p. 130, C: *Τὸ ὑπὸ σὲ ἀναλαβόμενον στράτευμα·* Nicephorus Call. H. E. vol. 1, p. 75, A: *Ἐντεῦθεν οἱ γονεῖς τὸ παιδίον ἀναλαβόμενοι·* Ps. Callisthenes p. 93, 6 ed. Müller.: *Τοὺς δὲ πάντας ἀναλαβόμενος τὴν κατ' Αἴγυπτον ἐποιησάμην ὁδόν·* et saepius. Photius de Diodoro cod. 70: *Πάσας τὰς ἡγεμονικὰς αὐτῆς* (Romae) *πράξεις καὶ πάθη ἀκριβῶς ἀνελάβετο*, quod Diodorus 1, 4, 4, dicit *ἀνελάβομεν*, ut eundem facile credam cod. 224, p. 233, 14, intulisse *φόνον πολὺν ποιεῖται*, pro eo quod Memno scripsisset *ἐποίει*, ut dixi praef. vol. 3, p. VI. Maximus Conf. vol. 1, p. 411, D: *Νηστείαν ἀναλαβοῦ καὶ κόπον καὶ ἀγρυπνίαν·* sed p. 658, C: *Καί πού τι καὶ μέλος ἐρωτικὸν ἀναλαβόμενος τῇ ἑαυτοῦ προσεπάδει ψυχῇ*, item corrigendum *ἀναβαλόμενος*. Theodorus Stud. p. 249, B: *Βάθος ἐκ βάθους ἀθεΐας ἀναθεωρῶν καὶ ἀναλαβόμενος.* Atque sic in iisdem Vaticanis eclogis 9, 30, *ἀπεβάλετο* pro *ἀπέβαλε*, et 23, 14, 1, *συνεβουλεύετο* pro *συνεβούλευε*, quae et ipsa dixerunt Byzantini aliique novitii scriptores, ut in iisdem 32, 27, 1, est *διεληλυθότων χρόνων σχεδὸν ἑκατὸν* pro *ἐτῶν*, ut est in Peirescianis ib. 3. Cuiusmodi vitia leviora nonnulla correxi, ut praeter duo illa *ὅταν* pro *ὅτε* et *οὐθὲν* pro *οὐδὲν* 26, 17, etiam alibi illata, sed ut incertum sit de priori utrum in particula sit peccatum an in modo, ut 27, 18, 3; 34, 4, 2, et ibidem *μεταμελεῖσθαι* pro *μεταμέλεσθαι*, quod me invito relictum 11, 45, 5, non minus alienum a Diodoro quam *ἐπιμελεῖσθαι*.

Eclogarii est, non Diodori, 34, 1, 26, *ἐρράγη ποτὲ σὺν καιρῷ τὸ μῖσος*, ut Tzetzae 25, 19, p. 351, 16: *Οὗπερ ὁ μέγας πόλεμος ἐκείνοις ἀνερράγη. τούτου ῥαγέντος τότε δὲ πολέμου τοῦ φρικώδους.* Quibuscum comparanda sunt quae Photius interdum depravavit eique, ut infra dicam, sunt relinquenda, sicut Georgio Syncello 31, 5, 4, suum reliqui *δίδειν*, eidemque ib. 3, *ἐξαγαγόντα πόλεμον* pro *ἐξενεγκόντα*, ut solet loqui Diodorus, quod iterum habet p. 395, B, *πόλεμον ἐξάγειν πρὸς Ἀντίοχον*, etsi alia quaedam ei exemi vitia, quae etiamsi forte sint ipsius, nihil nisi confundant lectores, ut 31, 8, 11, *καταπλήκτου* pro Diodoreo *καταπληκτικοῦ*.

Ita quum saepe incertum sit Diodorus loquatur an eclogarius, cuius in Peirescianis de virtutibus et vitiis eclogis licentiam satis arguunt excerpta ex libris superstitibus, quae apposuit Federus p. 38 seqq., incertum etiam saepe utrum librarii an eclogarii culpa ita depravata sit sententia ut certo restitui non possit. Nam etsi, ut uno alteroque defungar exemplo, 27, 12, 2, facile intelligitur quae sunt in Vaticanis Excerptis: *Ὅτι τῶν Καρχηδονίων προημαρτηκότων εἰς Ῥωμαίους, ὑπὸ χειμῶνος δὲ ἀναχθέντων ποτὲ πρὸς Σκιπίωνα, καὶ πάντων βοώντων ἀμύνασθαι τοὺς ἀσεβεῖς, ὁ Σκιπίων οὐκ ἔφη δεῖν πράττειν ἃ τοῖς Καρχηδονίοις ἐγκαλοῦσιν*, ea sic scribi non potuisse a Diodoro, tamen utrum librarii culpa nonnulla interciderint, atque ita natum sit ineptum illud *ὑπὸ χειμῶνος ἀναχθέντων πρὸς Σκιπίωνα*, an ab eclogario ita sint contracta, nemo dicat, ut quomodo a Diodoro fuissent conformata, nemo potuisset assequi, nisi in Peirescianis integriora essent servata: *Ὅτι Σκιπίων ἀπέστειλε πρὸς Καρχηδονίους πρέσβεις, οἱ δὲ ὄχλοι παρ' ὀλίγον αὐτοὺς ἀνεῖλον. οἱ δὲ συνέσει διαφέροντες τούτους ἐξήρπασαν καὶ μετὰ τριήρων ἐξέπεμψαν. οἱ δὲ δημοκρατοῦντες ἐν Καρχηδόνι τὸν ναύαρχον παρεκελεύσαντο, ὅταν αἱ παραπέμψασαι τριήρεις ἀναστρέψωσιν, ἐπιπλεῦσαι τοῖς πρεσβευταῖς καὶ πάντας κατασφάξαι· ὃ καὶ γέγονεν. οἱ δὲ καταφυγόντες ἐπὶ τὴν γῆν διεσώθησαν πρὸς τὸν Σκιπίωνα. τὸ δὲ θεῖον τοῖς ἀσεβῆσαι βουλομένοις ταχέως ἐνεδείξατο τὴν αὐτοῦ δύναμιν· οἱ γὰρ εἰς Ῥώμην ἀποσταλέντες πρεσβευταὶ τῶν Καρχηδονίων ἀναστρέφοντες ὑπὸ χειμῶνος κατηνέχθησαν εἰς τὸν τῶν Ῥωμαίων ναύσταθμον. ὧν ἀναχθέντων ἐπὶ τὸν Σκιπίωνα, καὶ πάντων βοώντων ἀμύνασθαι τοὺς ἀσεβεῖς, ὁ Σκιπίων οὐκ ἔφη δεῖν πράττειν ἃ τοῖς Καρχηδονίοις ἐγκαλοῦσιν.* Atque 33, 5, 4, quae sunt in eclogis Peirescianis: *Ὅτι οἱ Ἀράδιοι ταῖς ψυχαῖς ἀνηρτημένοι τοὺς πρεσβευτὰς ἠτίμασαν*, ea auctiora in eclogis de legatis ib. 3, ubi *τοὺς δὲ πρεσβευτὰς ἐπεβάλοντο τοῖς λίθοις καταλεύειν*, sed in sequentibus rursus ex alteris sunt supplenda. Confuse eadem sententia repetitur iisdem fere verbis 32, 27, 3, ut neutro tamen loco possit tolli, ut similis 33, 18, 3, ubi seclusi verba inepte iterata.

Quanquam in omnibus his eclogis cavendum etiam ne vitiosa putentur quae minus quidem usitata, sed ipsius Diodori relinquenda sint sermoni. Velut quod est 21, 8, 1: *Ὅτι Ἱκέταν στρατηγὸν ἀπέλυσαν Συρακόσιοι μετὰ δυνάμεως πρὸς Μένωνα πολεμῆσαι*, etsi dicendum videatur *ἀπέστειλαν*, alterum tamen tuetur quod est in Exc. Escorial. 32, 21: *Ἐπηγγείλαντο πείσειν Καιπίωνα συνθέσθαι τὴν εἰρήνην, ἐὰν αὐτοὺς ἀπολύσῃ πρεσβευτὰς περὶ διαλύσεων*. Item quod 26, 3, 1, est: *Ὁ δὲ τὴν ὕβριν ἀταράχως καὶ βαρέως ἔφερεν*, quum iam ad Thes. Stephani altero defenderim exemplo, quod est 34, 37: *Ἡ δὲ σύγκλητος τὴν ἐπὶ τῇ συμφορᾷ λύπην ἐπικρυπτομένη βαρέως ἔφερεν*, et Iuliano Epist. fragm. 3. p. 152 ed. Heyler.: *Τὴν παροινίαν οὕτω βαθέως ἤνεγκας*, etiam restituendum coniecerim, his addo exemplum Iosephi Maccab. c. 9: *Ὁ δὲ ταύτην βαρέως τὴν ἀλγηδόνα καρτερῶν ἔλεγεν, ὡς ἡδὺς πᾶς θανάτου τρόπος διὰ τὴν πάτριον ἡμῶν εὐσέβειαν*, ubi Combefisius; «Ponitur hic *βαρέως ἀντὶ τοῦ σεμνῶς*, quasi *gravi constantia*, quod et reddebam, non ulla mentis levitate aut temeritate, cum alias *moleste* sonare videatur, praesertim cum verbo *φέρειν*.» Et quod 25, 8: *Παρεστήσατο τὸν δῆμον* (Amilcar Barcas) *ἑαυτῷ παραδοῦναι τὴν στρατηγίαν ὅλης τῆς Λιβύης εἰς χρόνον ὀλίγιστον*, quum sententia poscat contrarium fueritque reapse ille novem per annos ad finem usque vitae rebus Carthaginiensium praefectus, ego olim conieci *ἀλόγιστον*, quod vocabulum etiam alibi cum altero permutatum, sed nullo potui exemplo confirmare significatione hic necessaria positum pro *ἀόριστον* vel *ἀπεριόριστον*. Quod quum suppeditet Theodorus Stud. p. 200, B: *Ὅσος καὶ πηλίκος ὁ κόπος; καθὰ λογίζομαι, ἀλόγιστος*, hoc potius quam quod ego nolui *ἀόριστον* Diodoro videtur esse restituendum. Item quod est 28, 15, 1: *Καὶ ταύταις φιλανθρώπως προσεφώνει*, ubi N. T. locos post H. Stephanum contulit Wesselingius, quibus non pauciores accedunt V. T., altero confirmare poterat ipsius Diodori exemplo 4, 48, 1: *Προσελθοῦσαν ταῖς πύλαις τῇ Ταυρικῇ διαλέκτῳ προσφωνῆσαι τοῖς φρουροῖς*, etsi ibidem 48, 7 dicit, *ἐξ ὀνόματος προσφωνήσαντα πάντας τοὺς Ἀργοναύτας εἰπεῖν*, quemadmodum idem dixit *ἐπιμαρτύρεσθαι*

non solum cum accusativo, sed etiam cum dativo, de quo dixi ad Thes. Stephani in hoc v. p. 1686, C, et 3, 36, 4, *ἔκριναν παραβαλέσθαι ταῖς ψυχαῖς*, etsi usitata inde ab Homero constructio verbi est cum accusativo, quem Diodorus ipse ponit 30, 9, 2: *Ἐπιβάλλονται μὲν γὰρ μεγάλοις καὶ τὴν ἰδίαν παραβάλλονται ψυχήν*, quamvis Polybii verba describat, qui vicissim dativum habet, 28, 9, 4: *Ἐφίενται μὲν τοῦ μεγάλα τολμᾶν καὶ παραβάλλονται τῇ ψυχῇ*: qui quum *παραβάλλεσθαι* etiam absolute dicat et similibus cum verbis coniungat dativum *τῇ ψυχῇ* vel *ταῖς ψυχαῖς*, tanto minus sollicitandus apud utrumque dativus, quum idem sit apud Suidam vol. 2, p. 2843, B: *Παραβέβληται, παραβόλως κέχρηται. καὶ παραβέβληται τῷ βίῳ δια τὴν πρὸς ἐμὲ εὔνοιαν, οὐδεμιᾶς ἀνάγκης σοι προκειμένης*, ubi ipsa grammatici interpretatio dativum prodit ab eo lectum. Sed quod est 27, 4, 8: *Ἐπὶ δεισιδαιμονίαν ἐνέπιπτον*, quum *εἰς* dicere soleat Diodorus cum aliis omnibus, etsi ipse ad Stephani Thes. v. *Ἐμπίπτω*, p. 880, C, eiusdem attuli constructionis exemplum Herodoti 7, 88: *Ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνεθέλητον*, ubi alii *περιέπεσε*, nolim imputare Diodoro. Nam in tanta librariorum temeritate, qualem ipsa illa varietas demonstrat apud Herodotum, probabilius apud utrumque est tot confirmatum exemplis *εἰς* vel *ἐς*. Non Photii, sed ipsius esse Diodori quod ille habet 34, 2, 20: *Κομανὸν τὸν ἀδελφὸν Κλέωνος φεύγοντα τῆς πολιορκουμένης πόλεως εἶλε*, alterum persuadet huius constructionis exemplum 3, 5, 2: *Φεύγειν δὲ τῆς ἰδίας χώρας εἰς τὴν ὅμορον οὐδαμῶς συγκεχώρηται*. Quae quum vel ab optimis frequentetur scriptoribus, quorum exempla peti possunt ex Thes. Stephani, satius est notare eandem apud Diodorum quam bis in usitatiorem cum praepositione, ut altero loco prioris oblitus faciebat Reiskius, convertere. Vicissim quod est 27, 9: *Ἡδομένοις τῆς ἐν Ἰταλίᾳ μονῆς* pro *τῇ μονῇ*, etsi ita dixit ipse Sophocles, haud dubie est librarii, ut 26, 17, *τὴν παρ' Ἀννίβου βοήθειαν ψυχαγωγούμενοι*, pro *τῇ — βοηθείᾳ*, ut solet Diodorus et scripsit Herwerdenus, etiamsi 31, 8, 12, quod est *φορεῖον περιπεπετασμένον πορφύραν* pro *πορφύρᾳ* ipsius potius putandum Georgii Syncelli quam, ut Wesselingio videbatur,

librarii, et eclogario reliqui 31, 1, 2, *ἀπαντήσασι τὸν Ἀντίοχον τοῖς Ῥωμαίοις*, constructionem Byzantinis usitatam cum accusativo pro dativo. Pro eo quod est 29, 21, 1: *Κατηγορούμενος ὑπ' αὐτῶν δεινῷ θανάτῳ* Diodorus scripserat haud dubie eiusmodi quid quale coniecit Herwerdenus p. 70: *Κατηγορούμενος ὑπό τινος* (vel *ὑπό τινος τῶν δημάρχων*) *ἐν τῷ δήμῳ θανάτου*, ut 38, 4, 2, *ὑπό τινος δημάρχου κατηγορίας ἐτύγχανεν ἐν τῇ δήμῳ θανάτου*, et ipse dixit Diodorus 18, 66, 4: *Κατηγόρησαν αὐτὸν θανάτου*, sed eclogarius potuit scribere *θανάτῳ*, ut librarii saepe *τιμᾶσθαι θανάτῳ* intulerunt pro *θανάτου*. Neque quae constanter leguntur in eclogis *ἀκρίτως ἀναιρεῖν*, *ἀποσφάττειν*, *μιαιφονεῖν*, Diodori sunt, sed eclogarii potius quam librarii, ut apparet ex adverbio non solum pro *ἄκριτος*, quo usus erat Diodorus, sed etiam pro *ἄκριτοι* illato, aut quod et ipsum aliquoties legitur *ἐπὶ πολὺ* pro *ἐπὶ τὸ πολύ*. Utrumque enim etsi alienum ab antiquioribus, eclogario tamen concedenda, quae saepe vel apud Atticos supposita sunt ab librariis. Neque qui 32, 7, *φήμης δικαίας*, et 33, 13, *δικαίαις παρρησίαις*, 34, 2, 37, *αἰτίαις*, 40, *δικαίαν ἀπόδοσιν*, 34, 9, *δικαίας ἐπιτιμήσεως* scripsit Diodorus, scripserat quod ei sive eclogarius affinxit sive librarius 32, 2: *Οὐκ ἔχοντες δίκαιον οὐδὲ εὔλογον ἀπόφασιν* (hoc ex sequenti *ἀπόφασιν* illatum videtur pro *ἀπόκρισιν*), etsi *δόξας δικαίους* sic est omnibus in libris 5, 72, 1, quae rarissima feminini forma ab Diodoro non minus videtur aliena quam a Polybio magis etiam insolens in prosa 29, 9, 13: *Καὶ γὰρ ἡ τοῦ τότε βασιλεύοντος μεγαλοψυχία δῆλος ἐγένετο τοῖς Ἕλλησιν*, ubi scribendum, ut solet scribere Polybius, *διάδηλος*. Neque Diodoro, ut opinor, iniuriam fecissem, si ei 32, 9c, restituissem augmentum *ἠγγύησεν* pro *ἐνεγύησεν*, quum quicquid est exemplorum alterius formae apud antiquiores certe nullius sit fidei, librariis in hoc verbo iam antiquitus ita lapsis ut aut vitiosum illud augmentum inferrent, aut omnino omitterent, unde iam apud Harpocrationem et Photium suo loco positum *παρεγγύησεν* et in Herculanensi Philodemi *Περὶ εὐσεβείας* papyro p. 128, 8 ed. Gomperz. *παρεγ(γυηκ)ώς*, quod vitium, etiam Diodoro 12, 57, 2, in *διεγγυήθησαν* illatum. Manifesto etiam vitiosum 33, 4 a,

παραθήκη cum παρακαταθήκη, 33, 20, ut apud Polybium aliquoties, et 33, 17, τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς περιποιῆσαι cum ἑαυτοῖς περιποιήσασθαι τὴν ἀσφάλειαν. 33, 21, coniunctum, quae correxi.

Atque sic etiam Photio sui sunt relinquendi barbarismi, ut ἅμα cum genitivo τεττάρων 34, 2, 12, et 34, 2, 12: Εἰς δὲ τὰς γυναῖκας οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν, καὶ τότε βλεπόντων τῶν ἀνδρῶν, ὅσα ἐνύβριζόν τε καὶ ἐνησέλγαινον, quo de καὶ τότε saepius ab eo sic posito dixi ad Stephanum v. τότε, p. 2326, B, et ἐπιβουλεύειν cum accusativo personae coniunctum 36, 2, 3, ut iterum coniunxit cod. 190, p. 149, 9, ἐπιβουλεύσαντος Ἀλέξανδρον, quod etiam Diodoro illatum in Exc. Escorial. 31, 32, 6, et libris nonnullis 17, 51, 3, et Dioni Cassio affingentem grammaticum notavit Grosius vol. 2, p. 336, quantumvis prorsus barbarum et Byzantinum. Et 36, 4, 8: Ὁ δὲ στρατηγὸς μετὰ ταῦτα τὴν ἐλευθερίαν ἀνατρέψας αὐτομολῆσαι τοὺς πλείστους παρασκεύασε τοῖς ἀποστάταις, quomodo loquuntur schol. Aristoph. Pac. 107: Διὰ τοὺς αὐτομολοῦντας τῷ Μήδῳ· Michael Glycas Annal. p. 158, C, τῷ Ἰησοῦ· Theodorus Stud. p. 42, C, τοῖς εἰκονομάχοις· Theophylact. Simoc. Epist. 56, p. 65 Boiss.: Τοῖς ἐμοῖς ηὐτομόλησαν ὅροις: pariterque alia ab eo ita depravata ut Diodoro prorsus indigna evaserit oratio, ut 33, 1, 3, omisso τιμῶν deinde ἐξαιρέτοις mutatum in ἐξῆρε τοῖς, etiamsi nonnulla de hoc genere librorum ipsius sint vitia aut, ut dixi praef. ad vol. 3, p. VIII, codicis quo uteretur Diodori, velut Σκηπίων pro Καιπίων 33, 1, 4.

Minime vero quae sunt 23, 5: Ἴλαρὸν δὲ καὶ Τυριττὸν καὶ Ἄσκελον· et 29, 11, τῶν δέκα πρέσβεων μετὰ τῶν περὶ Σκιπίωνα καὶ τὸν Αἰμίλιον· et apud Photium 37, 2, 7, τὰ πρὸς δυσμὰς καὶ τὴν ἄρκτον, librariorum aut eclogariorum negligentiae, ut videri possit, tribuenda aut corrigenda sunt expungendo altero articulo. Eum enim hiatus evitandi caussa interposuit Diodorus, ut 1, 83, 6, πλὴν ἐὰν αἴλουρον ἢ τὴν ἶβιν ἀποκτείνῃ· 18, 6, 3, ὁρίζει Συρίαν τε καὶ τὴν Αἴγυπτον· 19, 10, 4: Ἐπεὶ τὰ περὶ Σικελίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν διεληλύθαμεν· 19, 34, 8, περὶ Εὐμένη καὶ τὸν Ἀντίγονον· 19, 78, 1, βοηθήσοντας Ἀπολλωνιάταις καὶ τοῖς Ἐπιδαμνί-

οις. Quae omnia vix videntur casu sic ab eo scripta potius quam consulto, ut Polybius 3, 118, 10: Ἀ περιέλαβεν Ἰβηρικῶν καὶ τῶν Ἰταλικῶν, et 5, 44, 10, manifesto hiatus caussa scripsit: Περιέχεται μὲν Ἐλυμαίοις καὶ τοῖς Ἀνιαράκαις. Nihil igitur mutandum 2, 37, 6: Τῆς Ἰνδικῆς φασι τὰς περικειμένας χώρας, τήν τε Σκυθῶν καὶ Βακτριανῶν, ἔτι δὲ καὶ τῶν Ἀριανῶν, ὑψηλοτέρας εἶναι τῆς Ἰνδικῆς, ὥστε εὐλόγως εἰς τὴν ὑποκειμένην χώραν πανταχόθεν συρρεούσας τὰς λιβάδας ... ποιεῖν τοὺς τόπους καθύγρους, ubi τήν scribendum putes pro τῶν, nisi forte περικειμένας in ὑπερκειμένας, quod usitatum in hac re verbum. Simile quid de hiatu ab eo interponendo articulo evitato observavi praef. ad vol. 3, p. XIV, etsi alios multos admisit quos facile potuisset cavere, quanquam etiam ab librariis haud paucos accepit, ut in formula ἄνευ κινδύνου aliquoties, ut videtur, ante vocalem illata pro κινδύνων, quod habet alibi, etiam libris interdum inter utrumque variantibus. Eundem alio modo fugisse videtur in formula post numerum Olympiadis καθ' ἣν ἐνίκα, ubi praepositio hiatus caussa addita videtur, quae deest posita ante ἣν consona 1, 68, 6: Τῆς ἑξηκοστῆς καὶ τρίτης ὀλυμπιάδος, ἣν ἐνίκα στάδιον Παρμενίδης· 5, 9, 2: Κατὰ τὴν ὀλυμπιάδα τὴν πεντηκοστήν, ἣν ἐνίκα στάδιον Ἐπιτελίδας, ubi deteriores τὴν πεντηκοστὴν ὀλυμπιάδα, quod si scripsisset Diodorus, etiam καθ' ἣν scripturus fuisse videtur, ut 11, 1, 2, ὀλυμπιὰς πέμπτη πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα, καθ' ἣν ἐνίκα· et 11, 48, 1; 11, 53, 1; 11, 65, 1; 11, 70, 1; 11, 77, 1; 11, 84, 1; 12, 5, 1; 12, 23, 1; 12, 33, 1; 12, 37, 1; 12, 49, 1; 12, 65, 1; 12, 77, 1; 12, 82, 1; 13, 34, 1; 13, 68, 1; 14, 3, 1; 14, 35, 1; 14, 107, 1; ne ceteros usque ad vigesimum libros persequar. Qui tot loci non solum 14, 54, 1, ubi ἐνενηκοστὴ καὶ ἕκτη, ἣν ἐνίκα· 14, 94, 1, ubi ἑβδόμη πρὸς ταῖς ἐνενήκοντα, ἣν ἐνίκα, praepositionem excidisse persuadent, sed etiam 12, 29, 1, ubi semel est Ἠλεῖοι δ' ἤγαγον ὀλυμπιάδα πέμπτην πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα, ἐν ᾗ ἐνίκα Κρίσων Ἱμεραῖος τὸ δεύτερον, probabile reddunt Diodorum scripsisse καθ' ἥν, quod habet vel post consonam 15, 50, 1; 15, 71, 1; 15, 78, 1; 16, 2, 1; 16, 15, 2; 16, 37, 1; et annis sequentibus, nusquam illud ἐν ᾗ: si quidem

postrema sunt Diodori, in quibus τὸ δεύτερον falsum esse pro τὸ τρίτον animadvertit Wesselingius, ut omnis haec appendix ab alio addita videri possit. Quod si ita est, utrumque vitium suo relinquendum auctori. Neque credibile 31, 16, 1, καθ' ὃ οἷοί τ' ἦσαν ἐπεκρύπτοντο, scripsisse Diodorum potius quam καθ' ὅσον οἷοί τ' ἦσαν, ut Polybius scripsit 1, 7, 12: *Βουλόμενοι διὰ τῆς εἰς ἐκείνους τιμωρίας καθ' ὅσον οἷοί τ' ἦσαν διορθοῦσθαι παρὰ τοῖς συμμάχοις τὴν αὐτῶν πίστιν*, aut 23, 15, 5: *Προσγενομένου τοῖς Καρχηδονίοις ἑνὸς μόνου ἀνδρὸς* potius quam *μόνον*, quod saepe sic in adiectivum mutatum notavi praef. vol. 3, p. VIII. Nam fuisse Diodori quandam in evitando hiatu curam satis est manifestum, etiamsi in ea non ita sibi constitit ut Polybius aliique nonnulli, et quanquam haec diligentia scriptoris in rebus multo gravioribus minime diligentis exilis videatur, observata tamen saepius prodest ad vitia leviora, ut modo dixi, coarguenda. Nam multa de hoc genere apud Diodorum depravata videri dixi praef. ad vol. 1, p. VI seq., etsi pleraque intacta reliqui, quum vel antiquissimis in libris ea reperiatur scripturae inconstantia ut in Philodemi libellis ex papyris Herculanensibus editis eadem in pagina scribatur κἀπὶ et καὶ ἐπί, κἂν et καὶ ἐπί, τὴν ὁμοιότητα ὑπάρχειν et τὴν ὁμοιότητ' εἶναι, et multae appareant insolentiores elisiones, velut diphthongi αι, sed rursus πάντα et ἀλλὰ non elidantur ante vocalem, et alia solvantur quae alibi coniunguntur per crasin, ut, nisi ipsi sibi in talibus non omnino constiterunt scriptores, certe antiquissimos iam librarios sibi non constitisse appareat.

Ad illam vero, de qua supra dixi, sermonis Diodori in multis depravationem accedit confusio quam peperit omnis eius narratio in fragmenta manca saepe et obscura ab eclogariis discerpta et dubitatio de chronologia qua usus est Diodorus, quem ipsum posterioribus in libris non fuisse diligentiorem quam in prioribus quidam manifesti produnt errores. Itaque fieri non potuit quin interdum ea quam in editione Parisina instituerat C. Müllerus fragmentorum singulorum collocatio post nova ex Escorialensi de insidiis titulo petita fragmenta ab ipso immutaretur, in aliis autem incerta sequenda esset con-

iectura: de quibus quae disputaverat partim ab me sunt inserta argumentis librorum ab ipso editioni Parisinae additis et in hac repetitis. Molestum vero accidit quod fragmentorum Escorialensium apographa Mülleri et Federi ita saepe discrepant ut utri fides sit habenda Federus ipse utrumque comparans incertum reliquerit, nesciasque utrum 32, 15, 2, ρ' καὶ ν', ut Federus, an ρϟή, ut Müllerus, et 32, 15, 7, ἀμφισβητοῦντα, ut Müllerus, an ἀμφισβητῶν, ut Federus, et 33, 4a, περὶ πόλιν Χαλκίδα, ut Federus, an παρά, ut Müllerus, et ὥς ποτ' οὖν ὁ καιρὸς συνεχώρει 34, 2, 24b, ut Federus, an ὥς ποτ' ἄν, ut Müllerus eodem cum soloecismo quo Photius 34, 2, 11, ὡς ἂν ὁ καιρὸς ἐδίδου, et 15, χρήσασθαι ὡς ἂν βούλοιντο, tacente de his Federo in Addendis, sit in codice, neque ego quod posui his locis possim praestare.

Superest ut addam gravissima quaedam eclogariorum in nominibus peccata in parenthesi esse correcta, ceterum multo plura in his Excerptis esse vitiosa praeter ea de quibus passim dixi supra, quae si ego, ut multa de hoc genere in libris integris*), nondum sustuli, minime tamen Diodoro imputaverim. Recte enim haud dubie Herwerdenus p. 113 etiam Diodoro eximendum censuit πατρῷος pro πατρικὸς illatum, nec putavit 34, 3, scripsisse eundem τῶν πατρῴων φίλων qui 11, 66, 2, scripsit τοὺς πατρικοὺς φίλους et 14, 3, 6, ξένος πατρικός, ut Polybius. Neque ego 34, 2, 40, τῶν ἀποστατῶν δούλων et 44, τοὺς ἀποστάτας δούλους eiusdem esse credo qui scripsit 34, 23, τῶν ἀποστάντων πολιτῶν, etsi τῶν ἀποστατῶν δούλων Ioannes Crameri An. Paris. vol. 2, p. 12, 30, sed hic quoque fallere puto scripturam, ut alibi ubi substantivum illatum pro participio. De ceteris huius generis suo erit loco dicendum.

---

*) Iis quae dixi praef. ad vol. 1, p. XIV s. et XVI, addo et πολιορκήσεσθαι 13, 56, 2, scribendum esse ex codice, ut Xen. H. Gr. 4, 8, 5, et 18, 56, 5, 6, quae sunt formae —ωσαν, decreti esse Macedonici, non Diodori.

ARGUMENTA LIBRORUM.

LIB. XIX.

A. C. || Ol. Cap. I. De causis oppressae libertatis et invectae tyrannidis praefatus Diodorus, transitum parat ad Agathoclis Syracusarum tyranni historiam, vel maxime hoc libro enarrandam. Adiicitur chronologica ratio.

317. || 115, 4. Cap. II. Agathoclis natales portentosi. Thermis in Sicilia natus a patre Carcino ob somnium exponitur, patreque inscio a matre in domo fratris Heraclidis servatur. Septennem recipit pater, et Syracusis figulinam docet. Portentum novum eum insignem facit.

Cap. III. Damas nobilis Syracusanus primus Agathoclem fovit, et ad dignitatem militarem evexit. Militabat deinde inter Syracusanorum auxilia, Crotoniatis contra Bruttios missa. Agathocli virtutis praemia pugnis parta invidet Sosistratus.

Cap. IV. Eo offensus Agathocles ad tempus patria abstinet. Postea Sosistrato in exilium misso reversus in patriam rebus in bello strenue gestis magnam consecutus est famam.

Cap. V. Ob affectatae tyrannidis suspicionem et instans mortis periculum Agathocles aufugit, et privatus exercitum cogit: mox invitatus in patriam redit et imperator pacisque custos constituitur.

Cap. VI. Agathocles exercitu potitus aucta factione ususque alia multiplici opportunitate primo senatum 600 virorum per insidias obtruncat, deinde bonis eorum praedae datis vilissimum quemque sibi amicum facit.

Cap. VII. Agathocles caedibus urbem implet.

Cap. VIII. IX. Agathocles vi atque dolo civitatis principatum solus obtinet.

Cap. X. Romani cum Samnitibus bellum gere-

A. C. || Ol. bant, Crotoniatae cum Bruttiis, et cives cum civibus.

Cap. XI. Olympias in Macedoniam redux et Philippum et Eurydicen vita privat multosque simul Cassandri amicos.

Cap. XII. Res in Asia gestae. Eumenes hiberna apud Caras Babyloniae habuit, ubi Python et Seleucus ei maxime adversabantur. Maximis insidiis Eumenes ad Tigrin circumventus.

Cap. XIII. Tandem Tigrin transgressus et in Susianam delatus, Eumenes superiorum provinciarum satrapas in auxilium vocat.

Cap. XIV. Satrapae Asiae superioris tum maxime exercitus contra Pythonem coactos habebant. Summum imperium gerebat Peucestes Persidis satrapa. Adduntur copiarum numeri.

Cap. XV. Cunctae satraparum copiae quum in Susiana Eumenianis se iunxissent, fit contentio de summo imperio; quam controversiam Eumenes diremit ita ut consessus ducum habendos proponeret. Iunctum satraparum agmen Antigonum a bello Eumeni inferendo avertit.

Cap. XVI. Attalus ceterique captivi [conf. XVIII, 45] e custodia elabi conantur; sed circumventi rursus in custodiam redeunt.

316. || 116, 1. Cap. XVII. Antigonus inita societate cum Seleuco et Pythone movet in Eumenem; hic autem ad Tigrin occurrit, totamque fluminis ripam praesidiis firmat, acceptis e Persia auxiliis. Persarum nuntii celeres in speculis collocati obiter describuntur.

Cap. XVIII. Antigonus Susa pervenit; inde aerumnoso itinere ad Copraten fl. progressus partim navium penuria partim Eumenianorum impetu in summum incurrit discrimen.

Cap. XIX. Antigonus per infestas Cossaeorum terras cum multiplici clade in Mediam iter flectit.

Cap. XX. Antigonus in Media exercitum ab aerumnis recreat, novisque eum militibus auget.

Cap. XXI. Cognito Antigoni in Mediam adventu ortoque inter socios dissidio Eumenes ad tutandas superiores satrapias in Persiam se convertit.

Cap. XXII. Peucestes Persidis satrapa exercitum sociorum magnificis epulis excipit, Alexandroque et Philippo ut diis sacrum instituit, principatum scilicet affectans.

Cap. XXIII. Peucestae superbiam Eumenes fictis

A. C. || Ol. de recuperato ab Olympiade regno rumoribus reprimit.

Cap. XXIV. Eumenes simul comitate, simul pecuniis mutuum sumtis velut pignore omnium animos obstrictos tenet. Interea nuntius advenit Antigonum e Media in Persiam movere. Extemplo Eumenes hosti obviam progressus in medio itinere morbo ad aliquot dies retardatur.

Cap. XXV. Quum hostem Eumenes assecutus esset, locorum situs proelium non admisit. Antigonus vero Macedones ab Eumenis partibus avertere studet; vano tamen conatu.

Cap. XXVI. Eumenes coniectans hostem spectare Gabienen regionem opulentam, eo clam occupat iter. Subsequitur Antigonus. In Paraetacene subsistendum erat.

Cap. XXVII. XXVIII. Numerus copiarum Antigoni. Instructa acies Eumenis describitur.

Cap. XXIX. Acies disposita Antigoni.

Cap. XXX. Proelium acerrimum inter Eumenem et Antigonum.

Cap. XXXI. Victoria anceps.

Cap. XXXII. Defunctus proelio Antigonus exercitum in Mediam abduxit, ut suos largiore victu et quiete reficeret. Similiter Eumenes suis quietem concessit.

Cap. XXXIII. Memorabile duarum ex India matronarum de obeunda in funere mariti morte certamen.

Cap. XXXIV. Victrix iunior uxor coniugis se flammis superiicit, et cum eo crematur. Peracto funere Eumenes agmen in Gabienen ducit.

Cap. XXXV. In Europa Cassander relicta Peloponneso in Macedoniam contra Olympiadem movet. Olympias Aristonoum cum exercitu ei obviam mittit.

Cap. XXXVI. Cassander Olympiadem Pydnae obsessam tenet. Simul ab una parte Aeacidam regem Epirotarum, ab altera Polysperchontem, auxilio venturos, arcet.

Cap. XXXVII. In Asia Antigonus suscepto per deserta laborioso itinere Eumenem ex improviso opprimere instituit. Sed agrestes adhibitis camelis dromadariis rem praenuntiant.

Cap. XXXVIII. Eumenis consilia ad cogendas copias et retardandum hostem.

Cap. XXXIX. Antigonus quum in propinquo esset, in elephantorum agmen inopinato impetum

A. C. || Ol. facit, quem eludit Eumenes. Iam vero ab utraque parte acies instruitur.

Cap. XL. Antigoni acies. Eumenis acies.

Cap. XLI. Argyraspidum praeco ad phalangem Antigoni praemissus. Plerique sexagenarii et septuagenarii.

Cap. XLII. Pugna elephantorum et equestris. Eumeniani funduntur.

Cap. XLIII. Pugna pedestris argyraspidum insignis virtute. Sed Antigonus instat equitatu. Tandem Macedones indignantes Peucestae segnitiam et Eumenis discordiam sponte ad Antigonum deficiunt, ipsumque Eumenem captum hosti tradunt.

Cap. XLIV. Cum alios duces tum Eumenem Antigonus supplicio afficit. His peractis in Mediam redit, castra habens apud Ecbatana et in eparchia Rhagis terrae motibus clara.

Cap. XLV. Obiter diluvium ingens commemoratur, quo Rhodus per id tempus vastata est.

Cap. XLVI. Pythonem res novas molientem Antigonus ad se vocatum trucidat. Tum sumto Ecbatanis argento in Persiam tendit.

Cap. XLVII. Dum in itinere erat Antigonus, Eumenis et Pythonis socii rebellant; multitudine tamen oppressi partim caesi partim capti sunt.

Cap. XLVIII. In Persia Antigonus regio honore cultus satrapias inter amicos distribuit; praeter opes Susianas ingentem pecuniarum vim recipit.

Cap. XLIX. In Europa, Pydnae obsidio eo continuata ut Olympias cum ceteris obsessis inopiae famisque mala omnia toleraret.

Cap. L. Obsessorum Pydnaeorum multi ad Cassandrum transfugiunt. In summa angustia Olympias navi aufugere conata capitur. Tum alias quoque Macedoniae urbes in fidem recepit Cassander.

Cap. LI. Olympias occisa una cum Aristonoo duce copiarum.

Cap. LII. Cassander Thessalonicen Philippi filiam matrimonio sibi iungit: urbem e suo nomine Cassandream appellatam condit: Rhoxanen cum filio Alexandri Amphipoli custodiendam curat: Eurydicen Philippumque Aegis regali funere effert. Hinc in Peloponnesum expeditionem suscipit.

Cap. LIII. Dum Boeotiam transit Cassander, Thebas instaurare instituit. Digreditur historicus ad urbis origines variasque vicissitudines referendas.

A. C. || Ol. Cap. LIV. Thebarum instaurationem adiuverunt civitates Graecae aliaeque. Hinc Cassander Megara declinat, et navigiis in Peloponnesum traiicit: Argos, Messenen etc. capit.

315. || 116, 2. Cap. LV. In Asia Antigonus relicto Aspisa Susianae praefecto Babylonem contendit. Ibi dissidio inter ipsum et Seleucum orto Seleucus in Aegyptum ad Ptolemaeum aufugit. Chaldaei ob Seleucum e manibus dimissum Antigono mortem praedicunt; resque postea eventum habuit.

Cap. LVI. Benigne acceptus in Aegypto Seleucus Ptolemaeum ad bellum contra Antigonum impellit. Interea Antigonus missa legatione Ptolemaeum, Cassandrum, Lysimachum placare conatur; simul ultra in Ciliciam movet, copiis et pecunia terribilis.

Cap. LVII. Recusata provinciarum et pecuniarum aequa divisione, Ptolemaeus, Lysimachus et Cassander arma in Antigonum consociant. Antigoni contra hostes apparatus.

Cap. LVIII. Antigonus, in Phoenicen progressus Tyrum obsidet, simul in Phoenice, Cilicia et Rhodo naves exstrui iubet. Apparet interea Seleucus cum classe.

Cap. LIX. In Phoenice ulteriores Antigoni molitiones. Circa hoc tempus Crateri ossa per Aristonem Philae ad sepulturam tradita, cuius mulieris ingenium animumque praedicat historicus.

Cap. LX. Ducum Antigoni in Peloponneso et Asia expeditiones.

Cap. LXI. Iuncta cum Alexandro Polysperchontis filio societate, publico decreto Cassandrum Antigonus hostem, Graecos liberos declarat, Alexandrum in Peloponnesum ablegat, ipse vero Tyrum contendit.

Cap. LXII. Ptolemaeus simili decreto Graecos suis legibus esse iubet. Deinde recensentur copiae terrestres et navales in diversas partes missae.

Cap. LXIII. In Graecia Apollonides Cassandri dux in Arcadiam, inde in Argivorum urbem, impetum fecit; Cassander ipse Peloponnesum ingressus Cenchreas expugnavit, et Orchomeniorum urbem per proditionem cepit.

Cap. LXIV. Reliquam pervagatus Peloponnesum Cassander in Macedoniam rediit; mox Alexandrum eius partes amplexum Peloponnesi imperatorem constituit. Interea Polyclitus Seleuci legatus Theodotum Antigoni nauarchum et Peri-

A. C. || Ol. laum insidiis opprimens, ingentes apud Ptolemaeum gratias meruit.
Cap. LXV. Agathoclis in Sicilia insidiae et incursiones in Messanam, Carthaginiensium auxilio propulsatae. Romanorum cum Samnitibus bellum.
314. || 116, 3. Cap. LXVI. Aristodemus Antigoni dux Aetolos ad auxiliandum Antigono adigit; tum in Peloponnesum impetu facto redit in Aetoliam. Dymaei ab Alexandro Polysperchontis domiti mox libertatem vindicant.
Cap. LXVII. Alexandrum Alexion Sicyonius per insidias occidit; quo facto Cratesipolis eius uxor suscepto imperio Sicyonios proelio domuit. Cassander vero videns Aetolos cum Antigono facere, arma iunxit cum Acarnanibus eorum hostibus; deinde rem in Illyride prospere gessit.
Cap. LXVIII. In Aetolia tumultus. Cassandri in Cariam, ut Antigonum ab Europa arceret, et in Lemnum expeditio.
Cap. LXIX. Antigonus relicto in Syria filio Demetrio admodum iuvene, cum exercitu et quatuor amicis, qui consilio eum adiuvarent, ipse usque ad Celaenas Phrygiae progressus est.
Cap. LXX. In Sicilia Syracusanorum exules Agrigentinos ad bellum in Agathoclem impulerant. Hi Gelois et Messaniis assumtis sociis a Lacedaemoniis ducem expetunt, Acrotatumque Cleomenis regis filium accipiunt.
Cap. LXXI. Acrotatus ob superbiam cunctis adeo invisus erat ut fugam capessere cogeretur. Tunc Agrigentini arbitro Amilcare cum Agathocle pacem fecerunt.
Cap. LXXII. Agathocles otio usus est ad augendas opes, praesertim Carthaginiensibus minus fidens. In Italia bellum cum Samnitibus vario Marte continuatum.
313. || 116, 4. Cap. LXXIII. Callatiani, Istriani et finitimi populi, quum a Lysimacho defecissent, is cum infesto exercitu profectus cunctos perdomuit, et Antigoni copias Callatianis auxilio missas proelio vicit.
Cap. LXXIV. Antigonus Telesphorum cum classe in Peloponnesum misit ad civitates in libertatem vindicandas. Philippus vero Cassandri frater in Aetolos et Epirotas bellum gessit, eosque duplici proelio vicit, horumque regem Aeacidam interemit.
Cap. LXXV. In Asia Asander Cariae praefectus

A. C. || Ol. bello oppressus in Antigoni partes concessit. Mox mutato consilio de novo deficit. Quo facto Antigonus terra marique Cariam subigit. Cassander classe Graeciam petens cum Telesphoro et Medio confligit.

Cap. LXXVI. In Italia quae inter Romanos et Samnites porro gesta sint commemorantur. Campani rebellantes mox pacem fecerunt.

312. || 117,1. Cap. LXXVII. Antigonus Ptolemaeum ad liberandam Graeciam ablegat. Rhodii navibus eundem adiuvant. Cassander soluta Orei obsidione Chalcidem petit: inde vero de Macedonia sollicitus relicto Chalcide praesidio in Macedoniam recedit.

Cap. LXXVIII. Corcyraei Apollonia et Epidamno Cassandri praesidia expellunt. Ptolemaeus Antigoni legatus Chalcidem capit; tum in Atticam et Phocidem progressus ubique Cassandri praesidia abigit.

Cap. LXXIX. Cyrenaeos, Cyprios aliosque rebelles per legatos subigit Ptolemaeus: ipse in Syriam et Ciliciam expeditiones suscipit.

Cap. LXXX. Demetrius Antigoni filius in Coelesyria Aegyptiorum copiis oppositus stabat. In hunc Ptolemaeus a Seleuco admonitus copias undique contractas convertit.

Cap. LXXXI. Demetrio adiuncti amici pugna abstinere suadent. Sed animum addunt milites, quos animi mansuetudo et corporis decor ceperat.

Cap. LXXXII. Demetrii acies instructa ad proelium.

Cap. LXXXIII. Ptolemaei et Seleuci disposita acies. Simul proelii initi initium.

Cap. LXXXIV. Primo ancipiti Marte pugnatum est. Mox elephantes consternati turbant Demetrii aciem. In fugam actum Demetrium Ptolemaeus Gazam usque persequitur, et hanc urbem occupat.

Cap. LXXXV. Demetrius primo Azotum contendit ad procurandam mortuorum sepulturam. Caesorum numerus. Regiam praedam Ptolemaeus ultro reddit. Deinde Tripolin Phoenices Demetrius se recipit.

Cap. LXXXVI. Ptolemaeus Sidonem et Tyrum in deditionem redigit.

Cap. LXXXVII. In Europa Telesphorus ab Antigono deficit: quo facto Ptolemaeus Antigoni dux rem in Peloponneso contra eum gerit.

A. C. || Ol. Cap. LXXXVIII. In Epiro Alcetam novum regem Lyciscus Cassandri dux infestat. Duplici proelio confligunt: altero Alcetas, altero Lyciscus vincit.
Cap. LXXXIX. Cassander suis succurrens facta cum Alceta pace contra Apolloniatas movit; sed proelio pulsus in Macedoniam redit. Alcetam sui ob eius superbiam trucidant.
Cap. XC. In Asia Seleucus post victum Demetrium Babyloniam repetere parat. Eius gravissima ad trepidantes milites exhortatio.
Cap. XCI. Babyloniam Seleucus recuperat.
Cap. XCII. Nicanor Mediae dux in Seleucum bellum movens funditur. Tum milites Antigoni magno numero ad Seleucum transierunt.
Cap. XCIII. In Demetrium interea in superiore Syria subsidentem Ptolemaeus Cillen cum exercitu misit. Sed hunc Demetrius in ipso itinere oppressum vicit et captivum duxit. Simul Antigonus eius pater auxilio venit. Itaque Ptolemaeus satius putavit in Aegyptum se recipere.
Cap. XCIV. Recuperata Syria Antigonus in Arabiam suscipit expeditionem, misso Athenaeo cum exercitu. Arabum mores, instituta, victus describuntur.
Cap. XCV. Athenaeus Arabes ad Petram opprimit, multamque reportat praedam. Sed Arabes vicissim Athenaei castra invadunt, ingentemque ei inferunt cladem.
Cap. XCVI. Mutuis literis et Arabes et Antigonus post haec amicitiam simulabant. Mox Antigonus filium Demetrium cum exercitu misit, ut Arabes clam opprimeret.
Cap. XCVII. Quum Arabes sibi prospexissent, Petram Demetrius nequidquam oppugnabat. Quamobrem Arabes ei facile persuadebant ut acceptis donis copias abduceret.
Cap. XCVIII. XCIX. Castra movet Demetrius ad lacum Asphaltiten. Eius lacus et in eo nati bituminis descriptio.
Cap. C. Redit Demetrius ad patrem, qui pacem cum Nabataeis indigne ferebat. Spes de parandis e bitumine reditibus eum frustrata est. Interea nuntio accepto Seleucum Babylonia esse potitum, Antigonus Demetrium in Babyloniam ablegat, qui urbem Babylonem desertam offendit et capit.
Cap. CI. In Italia mutua bella inter Romanos et Samnites continuata. Pontia colonia deducta.

A. C. || Ol. Cap. CII. Res in Sicilia gestae. Messanii Agathocli infesti quum Syracusanorum exules recepissent, Agathocles eorum urbe per dolum potitus exules eiecit, omnesque qui potentatui fuerant adversati supplicio mactavit.

Cap. CIII. Dinocrates exulum dux et Carthaginienses in auxilium vocat et ipse Nymphodorum ad occupandam urbem Centoripinorum mittit. Agathoclis et Carthaginiensium mutuae crudelitates secutae.

311. || 117, 2. Cap. CIV. Dinocrates ad Galariam proelio confligens cum Agathocle funditur. Carthaginienses pugnam detrectant.

Cap. CV. Cassander, Ptolemaeus, Lysimachus et Antigonus communi foedere controversias de provinciis dirimunt. Mox prout singulis commodum erat, id singuli rumpunt. Tandem Cassander Rhoxanen una cum rege clam occidere iubet; quo facto provinciarum praefecti reges evadunt. Adiecta notitia rerum Romanarum.

Cap. CVI. In Sicilia quum Agathoclis opes in dies crescerent, Poeni misso Amilcare cum classe eas cohibere parant. Classis naufragio attrita. Sed reparat vires Amilcar.

Cap. CVII. Agathocles hostem copiis praevalentem metuens Geloorum urbem per insidias occupat et domat.

Cap. CVIII. Poenorum castra in colle Ecnomo prope Himeram fl. describuntur. E regione stabat Agathocles. Utrosque a pugna deterrebat vetus vaticinium. Sed subito conseritur proelium, in quo primum Agathocles superior.

Cap. CIX. Adhibitis funditoribus novisque ex Africa subvenientibus copiis pugnae fortuna inclinat in Poenos. Agathocles accepta clade fugit.

Cap. CX. Agathocles primo Gelam se recipit; Poeni vero Siculorum multos sibi conciliant. Tum Agathocles Syracusas redit, et bellum in Africam transferre machinatur.

LIB. XX.

Cap. I. Praemittitur prooemii loco brevis disputatio de orationibus historiae inserendis. Eas reprobat Diodorus, si nimis vel quaesitae vel longae crebraeve sint.

Cap. II. Raro et opportuno loco adhibitas ora-

A. C. || Ol. tiones Diodorus perutiles censet. Adiicitur libri argumentum et chronologia.

310. || 117, 3. Cap. III. Agathocles proelio ad Himeram fusus bellum in Africam transferre conatur. Consilii et capiendi et dissimulandi causas explicat historicus.

Cap. IV. Agathocles ad expeditionem incertam milites instruit; conatibus rerum novarum quae opportuna videbantur opponit; pecunias vi et fraude cogit.

Cap. V. Classis Agathoclis profecta inter maxima pericula ubique obvium habet hostem. Solis eclipsis terrorem etiam iniicit.

Cap. VI. Classis Agathoclis eluctata hostium insectationem, ad Africae litus pervenit, copiasque ad lapicidinas exponit.

Cap. VII. Facto Cereri et Proserpinae sacro Agathocles naves accendit, ne refugium milites haberent.

Cap. VIII. Agathocles milites consternatos per regiones amoenas et fertiles ducens Megalopolin et Album Tunetem expugnat et evertit.

Cap. IX. Carthaginem maxima capit trepidatio.

Cap. X. Hannonem et Bomilcarem praetores creant Carthaginienses. Copiae subito coactae et ad pugnam dispositae describuntur.

Cap. XI. Copiarum Agathoclis numerus et dispositio. Noctuis, quas in castris aluerat, emissis, suis fausta auspicia procurat Agathocles.

Cap. XII. Proelium ab Agathocle contra Carthaginienses commissum. Cadit Hanno. Bomilcar male callidus et in summo rerum discrimine impius. Carthaginienses fugam capessunt. Castra diripiuntur.

Cap. XIII. In castris Poenorum manicarum magna vis inventa. Fortunae insolentiam demiratur historicus.

Cap. XIV. Carthaginienses, diis iratis calamitatem tribuentes, supplicationem decernunt hostiasque humanas immolant.

Cap. XV. Carthaginienses in Siciliam mittunt qui auxilia requirant et rumorem divulgent Agathoclem victum esse. Luctus idcirco Syracusas occupat, quo fretus Amilcar urbe potiri conatur.

Cap. XVI. Quum Antander et Erymnon de deditione Syracusarum dissentirent, venit victoriae nuntius ab Agathocle; quo accepto cives incur-

A. C. || Ol. rentes in obsidentes Amilcarem urbe discedere cogunt.

Cap. XVII. Agathocles, quamvis multis subactis oppidis, castris apud Tunetem exuitur. Sed strategemate Tunetem obsidentes fallit et ingentes contra hostes progressus facit.

Cap. XVIII. Carthaginienses de novo Tunetem obsident. Haud opinatos opprimit Agathocles iisque novum terrorem iniicit.

Cap. XIX. In Macedonia Cassander Autariatas bello subegerat. Ad eum Ptolemaeus Antigoni in Peloponneso legatus deficit. Antigonum insuper bello petit Ptolemaens Aegypti dynasta. Sed ubique victor Antigonus.

Cap. XX. Novos motus in Cassandrum excitat Polysperchon, Pergamo arcessens Herculem Alexandri filium.

Cap. XXI. Ptolemaeus subacta Cypro saevit in Nicoclem Paphiorum regem.

Cap. XXII. Moritur in Ponto Parysades Bospori rex. De regno oritur bellum inter relictos tres filios, Satyrum, Eumelum et Prytanim. Ariphar-nes rex Thracum Eumelum adiuvat.

Cap. XXIII. Bello decertantes Satyrus et Prytanis, quamvis victores, mortem deinceps oppetunt.

Cap. XXIV. Eumelus Bospori regno potitur.

Cap. XXV. Eumelus regnum optime administrat et maximopere auget. Post quinque annorum imperium curru vectus consternatis equis occumbit.

Cap. XXVI. Oracula de Eumeli et Satyri mortis genere. Adiecta mentio belli a Romanis feliciter contra Samnites gesti.

301. || 117, 4. Cap. XXVII. Ptolemaeus Aegypti princeps in Asiam profectus urbes et castella plura subigit: Ptolemaeum Antigoni e fratre nepotem ad se pellectum cum copiis capit.

Cap. XXVIII. Polysperchontem Cassander promissis praemiis sibi conciliat, impellitque ut Herculem regem destinatum per insidias exstinguat.

Cap. XXIX. Lysimachia condita. Cleomeni regi Lacedaemoniorum Areus succedit. In Sicilia Amilcar Syracusas noctu clam adoriri et expugnare parat. Sed cum ingenti clade repulsus abit Poenorum exercitus: Amilcar captus Syracusas abducitur.

Cap. XXX. Belli inopinatos eventus historicus admiratur. Amilcaris trucidati caput ad Agathoclem perferendum curant Syracusani.

A. C. || Ol. Cap. XXXI. In residuo Poenorum exercitu quum metus et dissidium omnia turbassent, Agrigentini Siciliae imperium occupare conantur, misso Xenodico, qui Gelam aliasque urbes in libertatem vindicat.

Cap. XXXII. Xenodicus Echetlam, Leontium et Camarinam a Syracusanis defendit. Syracusanorum triremes 20 navibus frumentariis obviam missae a classe Punica agitantur et premuntur.

Cap. XXXIII. Accepto nuntio de clade suorum in Sicilia novo terrore Carthaginienses perculsi, res vero Agathoclis in dies laetiores factae sunt. Sed orta altercatio inter Lyciscum et Agathoclem secutaque Lycisci caedes per Archagathum Agathoclis filium tantam in castris seditionem excitavit ut pene de Agathocle actum esset.

Cap. XXXIV. Reconciliatis militibus eo ipso tempore quum Poeni eos defecturos sperarent, Agathocles necopinantes invadit, iisque novam plagam infligit.

Cap. XXXV. In Italia Romani simul cum Etruscis et Samnitibus bellum gerunt.

Cap. XXXVI. Romae Appius Claudius censor novis institutis bene meret: aqua Appia in urbem deducta, via Appia strata, magistratus cum plebe vulgati.

308. || 118, 1. Cap. XXXVII. Ptolemaeus Aegypti princeps Myndo solvens Graeciae urbes in libertatem asserere pergit. Cleopatra Alexandri M. soror Sardibus iussu Antigoni occisa.

Cap. XXXVIII. In Africa Agathocles relicto ad Tunetem filio Poenorum castra insequitur, eosque ad proelium provocatos acri certamine fundit.

Cap. XXXIX. Numidae Graecorum castra spoliant. Captivos Graecos Agathocles contra datam fidem exstinguit.

Cap. XL. Agathocles augendis opibus intentus Ophellam Cyrenaicae praefectum in societatem allicit. Ophellas Graecorum etiam auxilia advocat.

Cap. XLI. Ophellae copiarum numerus et per regiones memoratu dignas iter. Episodium de Lamiae antro et fabula.

Cap. XLII. Regiones Ophellae peragrandae describuntur. Socium, quum adventasset, impia caede opprimit Agathocles, totoque eius exercitu potitur.

Cap. XLIII. Bomilcar tyrannidis obtinendae consilia agitavit.

A. C. || Ol. Cap. XLIV. Bomilcar oppressus a civibus supplicio occubuit. Agathocles naves spoliis onustas Syracusas mittit. Romanorum bella in Samnites et Etruscos.

307. || 118, 2. Cap. XLV. Demetrius Antigoni filius a patre iussus Epheso solvit ad Graeciam in libertatem vindicandam. Prima omnium Athenarum urbs vi capta, adhuc Cassandri praesidio occupata. Demetrius Phalereus urbis curator Thebas et inde in Aegyptum aufugit; Dionysius Munychiae praefectus una cum urbe vi captus.

Cap. XLVI. Antigono et Demetrio statuae positae et ara Servatorum dicata. Inde liberae Athenae, Megara, Imbrus. Senatus e civitatibus sociis constitutus.

Cap. XLVII. Demetrius in Cyprum traiecit, ut in Ptolemaei duces bellum gereret. Apud Salaminem obviam factus Menelao Ptolemaei legato proelium commisit et Menelaum fudit; captivi ad Antigonum missi, qui tum in Syria Antigoniam novam urbem condebat. Menelaus, in urbem Salaminem pulsus, a Ptolemaeo auxilia requirit.

Cap. XLVIII. Oppugnatio urbis Salaminis a Demetrio suscepta. Novae machinae helepolis descriptio. Oppugnantium machinas incendio vastat Menelaus.

Cap. XLIX. Intervenit Ptolemaeus cum classe instructissima. Copiarum advectarum naviumque numerus. Demetrius classem opponit, et ab urbe classeque oppidana hostem arcet.

Cap. L. Demetrius et Ptolemaeus aciem ad conserendam pugnam instruunt.

Cap. LI. Pugnae navalis descriptio.

Cap. LII. Demetrius victor.

Cap. LIII. Accepta clade Ptolemaeus omissa Cypro in Aegyptum rediit. Antigonus victor regis nomen et dignitatem sibi filioque Demetrio imposuit. Horum exempla ceteri etiam duces secuti reges se proclamari iusserunt. Res Libyae et Siciliae.

Cap. LIV. Agathocles ipse quoque regis titulum assumit: simul facinus rege dignum aggredi properans in rebelles Uticenses movet. Uticam oppugnans novo astutiae genere utitur.

Cap. LV. Utica vi expugnata: in cives immanissime saevitum. Subactis etiam multis aliis populis et urbibus, Agathocles in Siciliam redit, relicto in Libya filio Archagatho.

A. C. || Ol. Cap. LVI. In Sicilia Xenodicus pro libertate civitatem propugnabat, tum maxime proelio pulsus, quum Agathocles e Libya redux esset. Agathocles Heracleotas et Thermitas subigit; Centoripa clam intrat, Apolloniam expugnat.

Cap. LVII. Novus libertatis vindex in Agathoclem exsurgit Dinocrates. Atque nunc res Agathoclis in deterius mutatae. In Libya tamen Eumachus, Archagathi legatus, plura oppida expugnat.

Cap. LVIII. Eumachus aggreditur expeditionem in Libyam superiorem ad Pithecussas usque.

Cap. LIX. Nova melioraque consilia Carthaginienses capiunt, tripartito exercitu Graecorum copias in diversas partes distrahentes.

Cap. LX. Tria Graecorum quoque agmina facit Archagathus. Unum ducit Aeschrion, quod Hanno opprimit; alterum Eumachus, quod Imilco fundit.

Cap. LXI. Duplici clade afflictus Archagathus, a sociis insuper deseritur. Agathocles, de suorum in Libya calamitate certior factus, insula Leptinae permissa, ipse classem ducit, Poenosque proelio navali in fugam agit.

Cap. LXII. Recuperato imperio maris, Leptines Xenodicum terrestri proelio fundit.

Cap. LXIII. Duplicem victoriam Agathocles sacris et epulis celebrat. Ingenium regis, maxime in epulis proditum.

Cap. LXIV. Revectus in Africam Agathocles damna reparare annititur; sed hostium castra adortus, cum magna clade repellitur.

Cap. LXV. Poeni dum captivos diis immolant, castra universa succendunt, et omnia tumultu implent.

Cap. LXVI. Afros e Graecorum castris transfugas hostes rati, universi in fugam se dant, mutua caede se conficiunt, et ipsam Carthaginem in terrorem convertunt.

LXVII. Similem terrorem transfugae, metu repulsi, Agathoclis castris inferunt. Graeci enim perturbati et in fugam rapti pro hostibus suos caedunt.

LXVIII. Agathocles, quum in Siciliam clam suis refugere conatur, vi retinetur, et vinctus custodiae traditur.

LXIX. Militum opera Agathocles vinculis solutus evadit. Quo facto milites eius filios occidunt, et cum Carthaginiensibus pacis conditiones ineunt.

A. C. || Ol. Cap. LXX. Restat paullisper historicus, admirabiles rerum eventus considerans.

Cap. LXXI. Agathocles, in Siciliam reversus Egestanorum urbem adiit, pecunias exposcens. Incolas horrendis cruciatuum generibus confecit, totamque urbem perdidit, ipso eius nomine deleto.

306. || 118, 3. Cap. LXXII. Atrocissimam civium caedem Agathoclis iussu frater Antander Syracusis fecit.

Cap. LXXIII. Antigonus, filio Demetrio cum copiis Antigoniam accito, bellum in Aegyptum movet. Copiarum numerus, et iter Gazam usque.

Cap. LXXIV. Classis, cui Demetrius praeerat, ad Rhaphiam tempestatibus iactata et attrita ad Casium progressa Antigonum cum copiis terrestribus in propinquo habet.

Cap. LXXV. Ptolemaeus aditus Aegypti ab omni parte praesidiis muniit.

Cap. LXXVI. Ptolemaeus naves hostiles ubique ab appulsu litorum prohibet, Antigonus infecta re in Syriam redire cogitur. Ita Ptolemaeus Aegyptum, duplici bello defensam, suo iure possidere sibi videbatur.

Cap. LXXVII. Moritur Dionysius, Heracleae tyrannus. Agathocles, ob defectionem Pasiphili in desperationem adductus, regnum Dinocrati sub aequis conditionibus offert.

Cap. LXXVIII. Agathoclis propositum, multis modis mirabile et inopinatum, intentius consideratur.

Cap. LXXIX. Dum Dinocrates cunctatur, a Syracusanorum democratia accipienda alienus, gravioresque imponit conditiones, Agathocles, mutato consilio, exules in Dinocratem sollicitat, et cum Carthaginiensibus pacem facit.

305. || 118, 4. Cap. LXXX. Samnium hoc tempore Romani igni ferroque vastant.

Cap. LXXXI. Antigonus sollicitus est de Rhodiorum civitate tunc opulentissima, quae Ptolemaeo favebat.

Cap. LXXXII. Antigonus Rhodiis naves et auxilia imperat, hisque recusatis, bellum infert.

Cap. LXXXIII. Demetrius appulsus castra munit, et piratas expedit ad praedandum et populandum.

Cap. LXXXIV—LXXXVII. Rhodii missis ad Ptolemaeum, Lysimachum et Cassandrum legatis, eorum auxilia requirunt; apparant etiam, quae ad propugnandam urbem conducere videbantur.

A. C. || Ol. Cap. LXXXVIII. Acerrime Demetrio obnituntur Rhodii, hostiumque impetus sustinent. Emissae Rhodiorum naves magna clade Demetrii classem afficiunt, tempestate praeterea oppressam. Simul Cnosii et Ptolemaeus Rhodiis auxilio veniunt.
Cap. LXXXIX. Agathocles in Sicilia bellum in Dinocratem renovat. Pugna apud Torgium commissa vincit Agathocles. Captos contra datam fidem obtruncat.
Cap. XC. Agathocles Dinocratem inter amicos recipit. Addita commemoratio rerum a Romanis contra Samnites feliciter gestarum.

304. || 119, 1. Cap. XCI. Quum Rhodi oppugnatio a mari suscepta haud processisset, Demetrius urbem a terra adoriri instituit. Machinarum apparatus.
Cap. XCII. Demetrii singularis in oppugnandis urbibus sollertia, unde *Poliorcetae* nomen inditum. Forma et dignitas corporis, ingenii praestantia, mores.
Cap. XCIII. XCIV. Rhodiorum opera hostium conatibus opposita.
Cap. XCV. Novi Demetrii apparatus.
Cap. XCVI. XCVII. Commeatu a Ptolemaeo, Cassandro et Lysimacho adiuvantur Rhodii.
Cap. XCVIII. Rhodii nova vehementia in hostes impetum faciunt. Instantibus Graecarum civitatum legatis, pacis conditiones proponuntur, de quibus tamen non convenit. Renovant ab utraque parte bellum.
Cap. XCIX. Adhortante et Antigono et Ptolemaeo pax cum Rhodiis initur. Pacis cum Rhodiis factae conditiones.
Cap. C. Rhodiorum in suos regesque urbis servatores, praesertim Ptolemaeum, pietas. Demetrius exinde in Graeciam movit, a Cassandro et Polysperchonte occupatam. Hoc tempore Eumelus, Bospori rex, mortuus.
Cap. CI. In Sicilia Agathocles nulla lacessitus iniuria Liparaeos iniusto bello oppressit. Pecunias Aeoli et Vulcani nomine insignes quum rapuisset, vindictam divinam non effugit. In Italia inter Romanos et Samnites post viginti duo annos pax facta.

303. || 119, 2. Cap. CII. Demetrii bellum pro liberanda Graecia continuatum. Initium belli Demetrius ab urbe Sicyoniorum facit, quam vi expugnat, et Ptolemaei praesidium expellit. Sicyonii ut servatorem et conditorem Demetrium venerantur.

A. C. || Ol. Cap. CIII. Corinthus per fraudem a Demetrio capta; Prepelaus Cassandri legatus urbe expulsus ad Cassandrum confugit: Achaiae urbes liberatae. Orchomenum Polysperchontis praesidio firmatum vi expugnavit Demetrius, Strombichum, praesidii praefectum, in crucem egit.

Cap. CIV. In Italia Tarentini cum Lucanis et Romanis bellum habuerunt. Spartani Tarentinis auxilia misere, duce Cleonymo, cuius in Italiam excursiones ibique factae populationes describuntur.

Cap. CV. Cleonymus ab eius regionis barbaris oppressus in Corcyram aufugit.

302. || 119, 3. Cap. CVI. Cassander ob factos Demetrii progressus regno suo metuens pacem ab Antigono impetrare studet. Hac spe deiectus Lysimachum, Ptolemaeum et Seleucum ad bellum contra Antigonum concitat.

Cap. CVII. Cassander contra Demetrium in Thessaliam, Lysimachus in Asiam movet; misso simul Prepelao cum exercitu in Aeolidis et Ioniae urbes.

Cap. CVIII. Antigonus nuntio de Lysimachi incursione accepto e Syria hosti obviam procedit et pugnam offert. Sed Lysimachus, eam evitare satius putans, noctu aufugit, et castra ad Dorylaeum ponit.

Cap. CIX. Antigonus, hostem persecutus, eius castra obsidere parat; sed quum Lysimachus inde evaderet, discessum est in hiberna.

Cap. CX. In Graecia Demetrius Athenis substitit, donec mysteriis Eleusiniis esset initiatus. Tum classe profectus Larisam et complures alias urbes recepit. Cassander ut progressus prohiberet Demetrii castris sua opponit.

Cap. CXI. A patre admonitus Demetrius ut copias in Asiam transmitteret, res cum Cassandro componit. Hoc tempore Mithridates Ponti rex mortuus filium Mithridatem successorem habuit.

Cap. CXII. Cassander post Demetrii discessum civitates Thessaliae recuperat, et Plistarchum cum exercitu in Asiam Lysimacho auxiliaturum transmittit. Sed magna navium hominumque pars naufragio periit. Aegre emersit Plistarchus.

Cap. CXIII. Ex Aegypto Ptolemaeus incursionem in Syriam facit, qui tamen falso deceptus nuntio de Antigoni victoria, in regnum se recipit. Reges singuli copias cogunt ad dimicandum proxima aestate de rerum summa.

FRAGMENTA LIBRI XXI.

A pugna ad Ipsum usque ad annum, qui Pyrrhi in Italiam expeditionem antecedit. Ab Olymp. 119, 4 ad Olymp. 124, 4 sive ab a. 301—281 a. C.

301. || 119, 4. Cap. I, 1—4. Antigoni contra Ptolemaeum, Seleucum et Lysimachum proeliantis clades et interitus.
Cap. I, 5. Seleuci et Ptolemaei de Syria contentio. Conf. Iustin. XV, 4.

300. || 120, 1. Cap. I, 6. Antigoniae cives Antiochiam transfert Seleucus.
Cap. II. Corcyrae a Cassandro obsessae opem fert Agathocles.
Cap. III. Agathocles ex Corcyra redux, mercenariis rebellibus deletis, in Bruttios movet. Re male gesta redit Syracusas.

299. || 120, 2. Cap. IV. Agathocles specie prosequendae Lanassae Crotonem occupat.
Cap. V. Diyllus et Psaon historici.

295. || 121, 2. Cap. IV. Romanorum in bello Samnitico res gestae duce Q. Fabio Maximo. P. Decius se devovet. Numerus caesorum. Conf. Liv. X, 29.

294. || 122, 3. Cap. VII. Antipater, Cassandri filius, Thessalonicae matris interfector. Frater eius Alexander a Demetrio occiditur. Conf. Plutarch. Pyrrhus p. 389; Demetrius p. 906; Iustin. XVI, 1 sq.
Cap. VIII. Agathoclis cum Bruttiis bellum.
Cap. IX. Demetrius Poliorcetes, capta Thebarum urbe, clementem se exhibet.
Cap. X. Sententia, quae utrum ad narrationem de Boeotis obsidione a Demetrio pressis, an ad res ab Agathocle eiusque patre Lysimacho in Thracia gestas spectet, incertum est.

293. || 121, 4. Cap. XI. Agathocles, Lysimachi filius, a Thracibus captus, mox cum donis dimissus.
Cap. XII. Cuius beneficii immemor Lysimachus denuo contra Thraces exercitum ducit. Aquae et annonae penuria pressus hosti sese dedit. (Conf. Plutarch. de Ser. num. vindict. p. 555, E; de Sanitate tuenda p. 129, E; Polyaen. VII, 25. Pausan. I, 9, 5.) Dromichaeta, rex Thracum, ne supplicio Lysimachus afficiatur impedit; lauto convivio Macedonem excipiens, ipse temperantiae exemplum praebet (conf. Strabo VII, p. 463, A.). Pacis conditionibus propositis et acceptis, diademate ornatum reddit libertati.

A. C. || Ol. Cap. XIII. Xermodigestus Audoleontis Paeonum regis opes Lysimacho prodit. (Num recte huius fragmenti locum constituerim, affirmare non ausim.)

291. || 122, 2. Cap. XVI. Demetrius, Thebis denuo captis, humanitate sua in devictos rebelles insignis.

289. || 122, 4. Cap. XV. Agathocles cum Demetrio societatem init.

Cap. XVI. Agathocles expeditionem in Africam parans occiditur a Menone, qui Syracusis potiri studet. (289.)

Cap. XVII. Timaeus et Callias historici.

283. || 124, 2. Cap. XVIII. Hicetas a Syracusanis contra Menonem, quem Poeni adiuvabant, missus rem gerit infeliciter. Bello finito mercenarii (Mamertini) Messanam occupant.

Cap. XIX. Philae, uxoris Demetrii, extremis huius temporibus fortitudo.

Cap. XX. Lysimachi et Seleuci de capto Demetrio lis.

Cap. XXI. Sententiae generales, unde de rebus narratis certiuss aliquid statui nequit. Liquet tamen § 12 de Pyrrho agi Epirota. Itaque sententias istas retulerim partim ad deliberationes Tarentinorum, quorum alii Pyrrhum contra Romanos auxilio advocandum censebant, alii ne tale quid committerent populum dehortabantur; partim ad colloquium Pyrrhi cum Cinea, qui regis animum a suscipienda expeditione studebat avertere. (Conf. Plut. vit. Pyrrhi.)

FRAGMENTA LIBRI XXII.

A Pyrrhi in Italiam expeditione usque ad bellum Punicum primum, sive ab Olymp. 125, 1—128, 4—280—265 a. Chr.

280. || 125, 1. Cap. I. Decius Rhegium occupat. Conf. Polyb. 1, 7.

Cap. II. Hicetas, Phintias, Tyndario tyranni Siculi. Phintiae et Hicetae bellum. Urbs Phintias, traductis in eam Gelensibus, condita. Phintiae crudelitas; Agyrinaei ab eo deficiunt.

Cap. III. Ptolemaeus Ceraunus a Gallis clade affectus cadit.

Cap. IV. Ptolemaei Cerauni successores.

Cap. V. Apollodorus, Cassandrensium tyrannus. Conf. Polyaen. Strat. VI, 7.

Cap. VI. Pyrrhi Cadmea victoria. Cineas a Pyrrho Romam missus.

Cap. VII. Phintiae, Agrigentinorum tyranni, vi-

A. C. || Ol. sum mortem praenuntians. (2) Hicetas, Syracusarum tyrannus, a Thoenone pulsus. (3) Thoeno et Sosistratus, occupato regno, Pyrrhum in Siciliam advocant. (4) Mamertini Pyrrho infesti; amicus ei Tyndario Tauromenii tyrannus. (5) Carthaginiensium cum Romanis foedus, obsessumque ab utrisque Rhegium. (6) Thoenonis et Sosistrati bellum ac missae ab utroque ad Pyrrhum legationes.

278. || 125, 3. Cap. VIII. Pyrrhus, postquam in Italia degerat duobus annis et mensibus quattuor (inde a vere a. 280 usque ad finem aetatis anni 278), in Siciliam traiicit. Foedera inter Thoenonem, Sosistratum et Syracusanos. Foedus Pyrrhi et Heraclidae, Leontinorum tyranni.

Cap. IX. Brenni et Gallorum in Graeciam excursio et clades.

276. || 126, 1. Cap. X. Pyrrhi in Carthaginiensium in Sicilia ditionem expeditio.

274. || 126, 3. Cap. XI. Pyrrhi de Gallis victoria.

Cap. XII. Pyrrhus Aegas diripit. Gallorum scelus in sepulcra regia commissum. Conf. Plutarch. Pyrrhus p. 400, D.

269. || 127, 4. Cap. XIII. Hieronis regis contra Mamertinos res gestae (inde ab. an. 269). Eius cum Carthaginiensibus foedus. Messana ab utrisque obsidetur.

FRAGMENTA LIBRI XXIII.

Belli Punici primi pars prior, inde ab Olymp. 129, 1—132, 3, sive ab an. 264—251 a. Chr.

264. || 129, 1. Cap. I. Hannonis in Sicilia res gestae. Eius cum Hierone contra Romanos foedus. Romanorum consul Appius Claudius in Siciliam missus.

Cap. II. Carthaginiensium ad Romanos missa de amicitia colenda legatio.

Cap. III. Hiero Syracusas se recipit. Egesta ab Appio obsessa.

263. || 129, 2. Cap. IV. M' Valerius et M' Otacilius consules in Siciliam profecti cum urbibus plurimis et cum Hierone foedera iungunt. Hadranum et Macella pagi frustra a Romanis obsidentur.

Cap. V. Siculae urbes a Carthaginiensibus ad Romanos deficiunt.

Cap. VI. Philemon comicus quot scripserit fabulas, et quo anno sit mortuus (363 vel 362).

261. || 129, 3. Cap. VII. Agrigentum a Romanis obsidetur.

Cap. VIII. Hanno obsessis magno cum exercitu

A. C. || Ol. auxilio veniens bis afficitur clade. Entella urbs. Hannonis strategema quoddam.
Cap. IX. Agrigentum post sex mensium obsidionem capitur. Hannonis poena. Hamilcar Hannonis successor. Eius res gestae (262 — 258).
258. || 130, 3. Romanorum consul Atilius (258) Mytistratum et Hippanam (conf. Polyb. I, 24) aliasque Carthaginiensium in Sicilia urbes capit. — Carthaginienses quum Romanos Atilio Regulo duce in Africam transgressos facili negotio repellere potuissent, timore et trepidatione nimia rem universam pes-
256. || 131. 1. sumdant (256). Conf. Polyb. I, 30, 6 sqq.
Cap. X. Hannibal cladis navalis poenam effugit. Conf. Dio C. p. 182.
Cap. XI. Carthaginienses (in Africa ab Atilio Regulo) clade affecti (256). Conf. Polyb. l. l.
Cap. XII. Reguli erga Carthaginienses legatos superbia.
Cap. XIII. Carthaginienses territi ampliores diis honores decernunt.
255. || 131, 2. Cap. XIV—XVI. Xanthippus Lacedaemonius, dux Poenorum. Reguli clades et exitium. (Quae de morte Xanthippi a Tzetze traduntur, versimiliter sequenti demum libro narrata sunt a Diodoro. Sed discerpere locum Tzetzae nolui. Quod etiam de ceteris ex Tzetze petitis teneri velim.)
Cap. XVII. Philinus historicus.
Cap. XVIII. Romanorum classis foedum ad Camarinam naufragium. (Mense Iunio an. 255.) Agrigentum a Carthalone Carthaginiense captum.
254. || 131, 3. Panormus aliaeque urbes Romanis deduntur (254).
253. || 131, 4. Cap. XIX. Romanae classis naufragium alterum. Thermae frustra tentantur.
252. || 132, 1. Cap. XX. Thermae et Lipara oppida a Romanis capta.
251. || 132, 2. Cap. XXI. Caecilii Metelli consulis (non: proconsulis) de Hasdrubale ad Panormum victoria.
Cap. XXII. Hamilcar Barcas et Hannibal celeberrimi Carthaginiensium duces. (Haec anticipando Diodorus narrat vel in fine huius libri vel in prooemio sequentis.)

FRAGMENTA LIBRI XXIV.

Belli Punici primi pars posterior. Ab anno Ol. 132, 3 sive a. Chr. 250, quo Romani Lilybaeum obsidione cingunt, usque ad finem belli, Olymp. 134, 4, a. Chr. 241.
250. || 132, 3. Cap. I. Lilybaeum obsidione a Romanis cingitur.

A. C. || Ol. (2) Adherbal obsessis auxiliatur. (3) Poeni Romanorum opera incendunt [huc pertinet cap. II
249. || 132, 4. ex Fragm. Vatican.]. (5) Appius Claudius Pulcher imperium suscipit (249); ad Drepanum ab Adherbale clade afficitur [cum his iunge cap. III]. (7) Carthalo Romanorum classem vincit. (8) Lucius Iunius consul, ut hostem effugiat, ad Camarinam in loca aspera et vadosa se recipit [huc spectant quae leguntur cap. IV. Conf. Polyb. I, 54, 4. Errat Maius, ut passim]; classem naufragio amittit. (10) Erycem occupat. (11) Carthalo Aegithallo castello potitur.

247. || 133, 2. Cap. V. Hamilcar Barcas Carthaginiensium praetor creatur. Eius virtus.

Cap. VI. Hamilcar Longonem castellum oppugnat.

244. || 134, 1. Cap. VII. Hamilcaris prudentia militaris. Spectare haec videntur ad Herctarum occupationem (Polyb. I, 56), aut ad illam urbis Erycinorum, cuius mentio fit in sequentibus.

Cap. VIII. Eryx ab Hamilcare occupatur.

Cap. IX. Vodostor s. Bodostor Hamilcaris man-
243. || 134, 2. datis haud parens cladem patitur. (2) Fundanii consulis (a. 243) superbia. (3) Hamilcaris moderatio.

242. || 134, 3. Cap. X. Hanno, classis imperator, in Siciliam traiicit: eius indoles et res gestae. (2) Hecatompylum in Libya Poenis subiecerat (ante expeditionem Siculam).

241. || 134, 4. Cap. XI. Lutatii et Hannonis proelium navale ad Aegates insulas.

Cap. XII. Hamilcaris cuiusdam et Bodostoris apud Atilii Reguli viduam miseriae.

Cap. XIII. Hamilcar Barcas propositas pacis conditiones repudiat. Conf. Cornel. Nep. in Hamilc. I.

Cap. XIV. Bellum Punicum primum quot annos duraverit.

FRAGMENTA LIBRI XXV.

Ab anno Olymp. 135, 1, sive 240 a. Chr. usque ad annum initium belli Hannibalici praecedentem, i. e. Olymp. 140, 2. s. 219 a. Chr.

A. C. || Ol. Cap. I. Epicuri Ratae Sententiae. Ex prooemio.
240. || 135, 1. Cap. II. Mercenariorum Carthaginiensibus militantium seditio (241—238 aut 237). Eius origo. Periculi magnitudo.

239. || 135, 2. Cap. III. Rebellium in captivos crudelitas. — Hippo et Utica a Carthaginiensibus deficiunt.

238. || 135, 3. Cap. IV. „Matho ac Spendius Carthaginem obsidione cingentes non minus obsidebantur quam obsidebant. Tanta enim rerum omnium inopia eos premebat Hamilcar, ut tandem obsidione absistere cogerentur." Polyb. I, 84, unde sua habet Diodorus. — (2) Mercenarii fortitudine nihil deteriores Poenis, propter imperitiam tamen ducum saepius damna patiuntur. Ex eodem Polybio l. l. transcripta.

Cap. V. „Hamilcar rebelles eo necessitatis adegit, ut neque proelii aleam subire auderent, neque effugere valerent, sed fossa valloque cincti undique, urgente ad extremum fame sese mutuo vorare cogerentur: *τοῦ δαιμονίου τὴν οἰκείαν ἀμοιβὴν αὐτοῖς ἐπιφέροντος τῇ πρὸς τοὺς πέλας ἀσεβείᾳ καὶ παρανομίᾳ.*" Polyb. I, 84. — 2) Spendius ab Hamilcare, Hannibal a Mathone captus in crucem aguntur. Polyb. I, 86. — 3) Mathone acie victo captoque, ceteris quidem in partibus Africae nulla mora fuit, quominus latas sibi a Carthaginiensibus leges statim subirent; Hippo vero et Utica in rebellione perstiterunt: *οὐδεμίαν ἀφορμὴν ἔχουσαι πρὸς διάλυσιν, διὰ τὸ μὴ καταλείπεσθαι σφίσι τόπον ἐλέου μηδὲ συγγνώμης κατὰ τὰς πρώτας ἐπιβολάς. οὕτω καὶ κατὰ ταύτας τὰς ἁμαρτίας μεγάλην ἔχει διαφορὰν ἡ μετριότης καὶ τὸ μηδὲν ἀνήκεστον ἐπιτηδεύειν ἑκουσίως.*" Polyb. I, 88.

238. || 135, 3. Cap. VI. Finis bello ab Hamilcare imponitur, postquam quattuor annos totidemque menses duraverat. (Sec. Polybium l. l. per *tres* tantum annos et menses quattuor bellum illud gestum. Atque hunc numerum veriorem esse aliunde probatur. Nonne idem scripserit Diodorus, quum per totum hunc locum ex verbis Polybii pendeat?)

Cap. VII. De Sardiniae possessione multa certamina sustinuere Carthaginienses. (Deficit insula a. 240; ea Romanis Poeni cedunt a. 238, post finitum bellum mercenariorum.)

Cap. VIII—X. Hamilcaris Barcae in Hispania res gestae (238—230).

230. || 137, 3. Cap. XI, XII. Hasdrubalis in Hispania res gestae (230—221). Condita ab eo Nova Carthago

228. || 138, 1. (228).

225. || 138, 4. Cap. XIII. Gallicum et Celticum Romanorum bellum.

A. C. || Ol. Cap. XIV. Hieronis in eo opera.
221. || 139, 4. Cap. XV. In Hispania Hasdrubali succedit Han-
219. || 140, 2. nibal. Saguntum expugnat (219).
Cap. XVI. Romanorum legati in Carthaginiensium senatu.

Cap. XVII. Victomela (?) urbs excisa.
Cap. XVIII. Antigonus Doson, Philippi tutor regnavit novem annis (229—220).
Cap. XIX. De Hasdrubalis et Hannibalis rebus gestis, quae partim ex hoc libro partim ex sequentibus petita sunt.

FRAGMENTA LIBRI XXVI.

Qui sequuntur libri a vicesimo sexto usque ad tricesimum, temporis spatium comprehendunt quod interiectum est inter initium belli Hannibalici (218) et finem belli Macedonici (168). Quod tamen quomodo inter singulos libros dispertitum fuerit sciri nequit, quum indiciis idoneis simus destituti. Igitur quam nos adoptavimus divisionem scito mera niti coniectura. — Libri vicesimi sexti terminum posuimus proelium ad Senam commissum mortemque Hasdrubalis, Olymp. 143, 2, a. Chr. 207.

Cap. I. Nemo per omnia lectoribus placere potest. Ex prooemio.
Cap. II. Hannibalis indoles.
217. || 140, 4. Cap. III. Fabius dictator, dux prudentissimus, male audit apud populum, ut qui parum audendo occasionem rei gerendae praetermittat. — 3) Minucius, magister equitum, ab Hannibale pressus, a Fabio servatus. Agnoscunt Romani Minucii temeritatem, prudentiam Fabii.
Cap. IV. Menodotus Perinthius et Sosylus Iliensis historiarum scriptores.
Cap. V. Romanorum legio.
Cap. VI. Sententiae generales, quae quid spectent dubium. Fortasse referendae sunt ad Romanos Minucium post rem contra Hannibalem feliciter gestam laudibus efferentes, vituperantes Fabium. Quod si verum, aptius locus iungetur superioribus (III, 1.)
Cap. VII. Dorimachus, praetor Aetolorum, Dodo-
219. || 140, 2. naeum fanum cremavit (Olymp. 140, 2, 219 a. Chr.). Conf. Polyb. IV, 67. (Diodorus ad Graeca anni 217 se convertens paullo altius rem repetivisse videtur.)
218. || 140, 3. Cap. VIII. Rhodios in restauranda urbe, quam

A. C. || Ol. terrae motus deiecerat (218), argento aliisque donis adiuvat Hiero. Conf. Polyb. V, 88.
Cap. IX. Philippus rex Thebas, Thessaliae urbem, occupat et mutato nomine Philippopolin nuncupat. Conf. Polyb. V, 100.

216. || 141, 1. Cap. X. Pancylus Paucus (Pacuvius [Paculus] Calavius ap. Liv. XXIII, 2) auctor est Capuanis ut urbem tradant Hannibali.
Cap. XI. Campanorum deliciae Poenorum exercitum emolliunt.
Cap. XII. Fluctuant urbes num fidas se Romanis praestent, an partes sequantur Hannibalis. De sententia § 3 proposita Maius: „Dubitabam loqui auctorem de Magio principe Capuano, qui mutare fidem Romanis datam noluit; quemque Hannibal in vincula coniecit, sed interficere non est ausus. Ille autem ad Ptolemaeum tempestate delatus, libertatem a rege ob virtutem suam impetravit. Liv. XXIII, 10."
Cap. XIII. Urbes Italiae inferioris ab Hannibale captae.
Cap. XIV. Hannibalis crudelitas.

215. || 141, 2. Cap. XV. Hieroni in Sicilia successit Hieronymus. Eius mores. Syracusanorum in tyrannum eiusque familiam odium.

212. || 142, 1. Cap. XVI. Sempronii Gracchi, magistri equitum, corpus splendido funere ab Hannibale dignatur. Conf. Liv. XXV, 17.
Cap. XVII. Capua ab Appio Claudio et Q. Fulvio obsessa. Propositae Capuanis conditiones. Conf. Liv. XXV, 22.
Cap. XVIII. Archimedis in defendenda Syracusarum urbe sollertia.
Cap. XIX. Syracusae, urbs tetrapolis. (Quod fragmentum petitum esse videtur ex narratione de Syracusis a Marcello obsessis.)
Cap. XX. Marcellus Syracusarum urbem militibus praedae dat, incolarum corporibus parci iubet. Syracusanorum tristis fortuna.

210. || 142, 3. Cap. XXI. P. Scipio maior Africanus post captam in Hispania Novam Carthaginem obsides Hispanorum liberos dimittit. (Conf. Polyb. X, 34 sq. Liv. XXVI, 47.) Ab Indibili aliisque Hispaniae principibus *rex* salutatur; foedusque sancitur, quo Hispani promittunt *ἀκολουθεῖν τοῖς Ῥωμαίων ἄρχουσι καὶ πείθεσθαι τοῖς ὑπὸ τούτων παραγγελλομένοις*. Polyb. X, 38.

A. C. || Ol. Cap. XXII. Sed mox Indibilis, Celtiberorum regulus, denuo contra Romanos arma movet.
Cap. XXIII. Micatani Numidae quum post finitum bellum mercenariorum crudeliter a Carthaginiensibus habiti essent, etiamnunc dominorum odio flagrant.
207. || 143, 2. Cap. XXIV. Hasdrubal ex Hispania in Italiam venit. Eius laus.

FRAGMENTA LIBRI XXVII.

Ab Olymp. 143, 3. s. a. Chr. 206 usque ad finem belli Punici secundi, Olymp. 144, 4, a. Chr. 201.

205. || 143, 4. Cap. I. Nabis, Lacedaemoniorum tyrannus, Pelopem Lycurgi filium interficit. Eius saevitia.
Cap. II. Quae h. l. de pontifice maximo narrantur, intelligo de P. Licinio Crasso, collega P. Scipionis. (205) Livius XXVIII, 38: „Quarto decimo anno Punici belli P. Cornelius Scipio et P. Licinius Crassus ut consulatum inierunt, nominatae consulibus provinciae sunt, Sicilia Scipioni extra sortem, concedente collega, quia sacrorum cura pontificem maximum in Italia retinebat."
Cap. III. Cretenses latrociniis mare infestum reddunt (conf. Polyb. XIII, 8). Quare bellum iis movent Rhodii.
Cap. IV. Q. Pleminii, quem Locrensibus praefectum dederat Scipio, scelus in fanum Proserpinae commissum (205). Eius poena. Conf. Liv. XXIX, 8.
Cap. V. Sententia pertinens nescio quo.
203. || 144, 2. Cap. VI. Scipio Syphacem captivum clementer habet.
Cap. VII. Sophoniba, Masinissae uxor, patriae amore insignis.
Cap. VIII. Scipio ob clementiam suam fidum semper socium Masinissam sibi adiungit.
Cap. IX. Hannibal Italiam relinquit (203).
Cap. X. Hannibal quater mille Masinissae transfugas necat. Conf. Appian. Pun. c. 33.
Cap. XI. Carthaginienses dum foedus cum Romanis quaerunt, iniuriam iis faciunt.
Cap. XII. Qua de re Carthaginem missi a Scipione legati vix rabiem populi effugiunt: sed tamen Scipio legatos Carthaginiensium incolumes praestat.

A. C. || Ol. Cap. XIII—XVIII. „Quae in his excerptis continentur sententiae eas fere omnes pertinere arbitror tum ad orationes, quae ab oratoribus Punicis in senatu Romano et apud Scipionem maiorem habitae fuerunt, quo tempore Carthago arcta obsidione premebatur, tum ad varias senatorum consultationes, quorum alii misericordiam, alii severitatem suadebant. Lege Livium XXX, 22, sq. 36, 42 et Appianum Pun. 31." *Mai.*

FRAGMENTA LIBRI XXVIII.

A bello contra Philippum Macedonem (Olymp. 145, 1. a. Chr. 200) usque ad semina belli Antiochici (Ol. 146, 4. a. Chr. 193. Bellum incipit a. 191).

Cap. I. Dicaearchus Aetolus cum classe a Philippo mittitur ut Cyclades insulas infestet atque Cretensibus piratis contra Rhodios opem ferat. Conf. Polyb. XVIII, 37, 8.

Cap. II. Heraclides Tarentinus, homo nequam, plurimum contulit ut res Philippi in peius ruerent. Conf. Polyb. XVIII, 20.

201. || 144, 4. Cap. III. Philippus Nicephorium expilans (201) cum Antiocho, qui Iovis templum in Elymaide diripuit, comparatur. Conf. Polyb. XV, 20.

Cap. IV. Ex eodem de Philippo rege capite petitum esse videtur.

Cap. V. Philippus Attali ditionem vastat. Conf. Polyb. XVI, 1, 6.

200. || 145, 1. Cap. VI. Philippi Abydum obsidentis cum M. Aemilio colloquium. Conf. Liv. XXXI, 18.

Cap. VII. Philippus ad Athenas castra metatus incendiis et rapinis in regionem saevit. Conf. Liv. XXXI, 24.

199. || 145, 2. Cap. VIII, IX. Philippus ut Macedonum animos sibi conciliet, Heraclidem in vincula coniicit. Conf. Liv. XXXII, 5.

Cap. X. Hannibalis celebritas.

198. || 145, 3. Cap. XI. Philippi et Flaminini colloquium. Conf. Liv. XXXII, 10.

196. || 146, 1. Cap. XII. Antiochus Lysimachiam restituens postulata audit legatorum Romanorum. Ex Polyb. XVIII, 33. Conf. Liv. XXXIII, 39 sq.

194. || 146, 3. Cap. XIII. Legati Nabidis tyranni Romam veniunt, pax, quae cum T. Quinctio convenisset, ut rata esset petentes impetrantesque. Conf. Liv. XXXIV, 43.

A. C. || Ol. Cap. XIV. Ptolemaei Epiphanis adversus Aristomenem tutorem aliosque crudelitas.

193. || 146, 4. Cap. XV. Graecorum et Philippi legationes in senatu Romano. Antiochi legatis respondet T. Quinctius Flamininus. Eadem ex Polybio Liv. XXXIV, 57 sqq.

FRAGMENTA LIBRI XXIX.

Ab Olymp. 147, 1. s. a. Chr. 192. usque ad Olymp. 152, 1. s. a. Chr. 172, qui annus proxime antecedit initium belli Persici.

192. || 147, 1. Cap. I. Ad Delium fanum in Euboea inermes homines ab Antiochi militibus trucidantur. Conf. Liv. XXXV, 51.

191. || 147, 2. Cap. II. Antiochus virginem Chalcidensem ducit. Exercitus regis luxuria corrumpitur. Ex Polyb. XX, 8. Conf. Liv. XXXVI, 11.

Cap. III. Sociis Antiochi vel deficientibus ad Romanos vel segnius agentibus, poenitet regem belli temere suscepti.

190. || 147, 3. Cap. IV. Aetolis de pace Romam missis durius a senatu datum responsum. Ex Polyb. XXI, 1. Conf. Liv. XXXVII, 1.

Cap. V. Post cladem ad Myonnesum navali proelio acceptam Antiochus longinqua se tueri posse desperans Lysimachiam hosti occupandam relinquit. Conf. Liv. XXXVII, 31.

Cap. VI. Pecunia in bellis gerendis nervus rerum. Apud Romanos tamen non erat eius abundantia. — 2) Quales duces, tales milites. — (3) Suo damno sapere didicit Antiochus.

Cap. VII. Antiochus Heraclidem mittit, qui de pace ageret cum Lucio et Publio Scipionibus. Conf. Polyb. XXI, 10 sq. Liv. XXXVII, 34 sqq.

Cap. VIII. Antiochus filium Scipionis, quem initio belli ceperat, patri se redditurum promittit; (2) filium reddit, quo Scipionem sibi obstringat. Conf. Polyb. XXI, 12. Liv. XXXVII, 36 sq.

189. || 147, 4. Cap. IX. Aetoli legati in senatum introducti male rem suam agunt. Negotio infecto dimittuntur. Conf. Liv. XXXVII, 49.

188. || 148, 1. Cap. X. Antiochi ad consulem legatio. Pacis conditiones. Conf. Liv. XXXVIII, 37 sq.

Cap. XI. Legationes Asiaticorum populorum, quorum res post devictum Antiochum a Romanis constitutae.

A. C. || Ol. Cap. XII. Cn. Manlii ad legatos Gallorum responsio.
Cap. XIII. Cn. Manlius imperatum Antiocho frumenti et argenti tributum annuum exigit.

187. || 148, 2. Cap. XIV. M. Furius (Crassipes) praetor insontibus Cenomanis arma ademit. Ea reddit Aemilius consul praetoremque pecunia multat. Conf. Liv. XXXIX, 3.
Cap. XV. Antiochus Beli templum in Elymaide spoliat. Conf. Iustin. XXXII, 2. Strabo p. 1080 A.

185. || 148, 4. Cap. XVI. Philippus Thessalis Romanorum sociis minatur. Conf. Liv. XXXIX, 26.

184. || 149, 1. Cap. XVII. In concilio Achaeorum orationis Romanorum et Eumenis et Seleuci legatorum. Conf. Polyb. XXIII, 7 sqq. Liv. XXXIX, 33.

183. || 149, 2. Cap. XVIII. Laus Philopoemenis († 183).
Cap. XIX. Laus Hannibalis († 183).
Cap. XX, XXI. Laus Scipionis († 183). Conf. Polyb. XXIV, 9.

182. || 149, 3. Cap. XXII. Attalus et Eumenes summa comitate a senatu excepti. Ex Polyb. XXV, 6.
Cap. XXIII. Leocritus, Pharnacis regis praefectus, Tium occupat urbisque cives contra datam fidem obtruncat.
Cap. XXIV. Seleucus Pharnaci auxiliaturus a consilio desistit.

181. || 149, 4. Cap. XXV. Demetrius Philippi filius occiditur. Calumniatores, caedis auctores, mox poenas luunt. Philippus moerore et poenitentia conficitur.

180. || 150, 1. Cap. XXVI. Tib. Gracchus propraetor in Hispania bellum gerit strenue. Eius indoles.
Cap. XXVII. Laus Aemilii.
Cap. XXVIII. Cemeletarum (?) ad Q. Fulvium Flaccum legati. (Spectant haec aut ad Fulvium contra Ligures belligerantem, de quibus triumphavit a. 179. (Conf. Liv. XL, 59) aut ad eiusdem res in Celtiberia gestas a. 180. Posterius mihi verisimilius esse videtur.)

179. || 150, 2. Cap. XXIX. Ptolemaei Epiphanis de Coelesyria occupanda consilia. Conf. Porphyr. ap. Hieronym. in Dan. XI, 20.
Cap. XXX. Perseus legatos Romam mittit ad paternam amicitiam renovandam. Conf. Polyb. XXVI, 5. Liv. XL, 58.
Cap. XXXI. Thoas Aetolus ab Antiocho Roma-

A. C. || Ol. nis traditus criminibus absolvitur. Conf. Polyb. XXVIII, 4.

176. || 151, 1. Cap. XXXII. Antiochi Epiphanis, Syriae regis, vita et mores. Ex Polyb. XXVI, 10. Ex eodem Liv. XLI, 20.

172. || 152, 1. Cap. XXXIII. Turbae in Thessalia ortae Persei studiis attribuuntur a senatu Romano. Iubetur Perseus Abrupolidi, Thraciae regulo socioque Romanorum, ademtum reddere regnum. Eumenes, qui Perseum in senatu accusaverat, sella curuli donatur. Conf. Liv. XLII, 13 sq. Appian. Mac. VIII, 2, quorum uterque sua hausit ex Polybio.
Cap. XXXIV. Attalus famam de morte Eumenis allatam celerius credit quam fratrem decebat. Conf. Liv. XLII, 16.

FRAGMENTA LIBRI XXX.

Bellum Persicum. Olymp. 152, 2—153, 1. = a. Chr. 171—168.

171. || 152, 2. Cap. I. Persei legati Roma et Italia excedere iubentur. Conf. Polyb. XXVII, 7. Liv. XLII, 48. Appian. Mac. 9.
Cap. II. Antiochi et Ptolemaei de Coelesyria legationes. Ptolemaeus auxilia contra Perseum Romanis pollicetur. Conf. Liv. XLII, 29. Polyb. XXVIII, 1.
Cap. III. Cotys Thracum rex (Persei socius). Eius ingenium. Ex Polyb. XXVII, 10. Conf. Liv. XLIII, 4.
Cap. IV. Chalaestrum in Macedonia oppidum a Perseo captum.

170. || 152, 3. Cap. V. Charops Epirota, homo nequam, gentis suae principes apud Romanos criminatur. Quare hi, inita cum Perseo societate, Epirum se regi traditurus pollicentur. Conf. Polyb. XXVII, 13. Liv. XLIII, 3.
Cap. V^{a}. A. Hostilius (cos. Ol. 152, 3. 170) quum in Epirum venisset, Theodotus et Philostratus Persei partibus addicti regi consulem traditurum Perseum arcessunt. Sed Hostilius re perspecta noctu elapsus Perseum frustratur. (Conf. Polyb. XXVII, 14.)
Cap. VI. Eumenes (sub Hortensio praetore) Aberitarum urbem dolo capit. Conf. Liv. XLIV, 3. Perseus a Romanis dolo circumventus.

A. C. [] Ol. Cap. VII. Andronicus, Seleuci interfector, ipse perit.

Cap. VIII. Graecos Romani comitate et beneficiis sibi obstringunt. Conf. Polyb. XXVII, 7 a.

Cap. IX. Persei ad Gentium Illyrium legationes. Societatem eius per avaritiam perdit. Conf. Polyb. XXVIII, 8. Liv. XLIII, 19 [21] et XLIV, 26.

169. || 152, 4, Cap. X. Perseus quum Q. Marcii Philippi consulis, per invios saltus in Macedoniam transgressi, exercitum locis confragosis inclusum nullo negotio delere potuisset, desidia rei gerendae occasionem praetermittit. Conf. Liv. XLIV, 4, 5. — (2) Hostis adventu nuntiato Persei trepidatio.

Cap. XI. Pavida regis imperia. Statuas auratas Dio aufert, incolasque urbis Pellam migrare iubet. Conf. Liv. XLIV, 6.

Cap. XII. Romani (quamvis antea equestri proelio a Perseo fugati essent) constanti tamen audacia in re proposita perseverantes, tandem regem profligarunt.

Cap. XIII. Cydoniatae Cretenses foeda perfidia Apolloniam occupant. Ex Polyb. XXVII, 16.

Cap. XIV. Antiochi Epiphanis in proelio contra duces Ptolemaei Philometoris inter Casium montem et Pelusium commisso humanitas.

Cap. XV—XVII. Eulaeus et Lenaeus, Ptolemaei tutores, bonam regis indolem moribus et consiliis suis perdunt. (Horum plurima ad verbum fere ex Polybio transcripta esse arguit cap. XVI comparatum cum Polyb. XXVIII, 17, a.)

Cap. XVIII. Antiochus, ceterum vir regio nomine dignus, in Pelusio urbe occupanda indigna rege commisit. Ex Polyb. XXVII, 17, 3, qui locus, ut Diodoreorum excerptorum serie docemur, transponendus est in librum XXVIII, post cap. 7, 8.

168. [] 153, 1. Cap. XIX. Perseus oblata Gallorum auxilia avaritia sua perdit. Conf. Liv. XLIV, 26 sq.

Cap. XX. Pauli Aemilii virtus.

Cap. XXI. Perseus sexaginta talenta Cretensibus ad diripiendum proponit, deinde vero iisdem eripit fraudulenter. Conf. Liv. XLIV, 45. — Persei pusillanimitas et Alexandri animi magnitudo.

Cap. XXII. P. Scipionem, in hostis persecu-

A. C. || Ol. tione longius a castris ablatum, sospitem recipit anxius pater. Conf. Liv. XLIV, 44.
Cap. XXIII. Aemilii Perseo capto oratio; erga eum lenitas. Conf. Liv. XLV, 7 sq.
Cap. XXIV. Rhodiorum legati Romanis ut bellum cum Perseo componant suasuri in senatum introducuntur *κατὰ τὸν καιρόν, ἐν ᾧ Περσεὺς ἡττηθεὶς ἀνεδίδρασκον*. Polyb. XXIX. 7, unde sua habet Diodorus.

314 *Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ ἐννεακαιδεκάτῃ τῶν Διοδώρου βίβλων.*

α'. Περὶ τῶν ἀφορμῶν αἷς χρησάμενος Ἀγαθοκλῆς τύραννος ἐγένετο τῶν Συρακουσίων.

β'. Ὡς οἱ Κροτωνιατῶν φυγάδες ἐπιστρατεύσαντες ἐπὶ τὴν πατρίδα πάντες ἀνηρέθησαν.

γ'. Ὀλυμπιάδος μετὰ τοῦ παιδὸς κάθοδος ἐπὶ τὴν βασιλείαν.

δ'. Εὐρυδίκης καὶ Φιλίππου τοῦ βασιλέως ἅλωσις καὶ θάνατος.

ε'. Ὡς Εὐμένης ἔχων τοὺς ἀργυράσπιδας ἀνέβη μὲν εἰς τὰς ἄνω σατραπείας, συνήγαγε δὲ τούς τε σατράπας καὶ τὰς δυνάμεις εἰς τὴν Περσίδα.

ς'. Ὡς Ἄτταλος καὶ Πολέμων μετὰ τῶν συνεπιθεμένων τῇ φυλακῇ ληφθέντες ἀνηρέθησαν.

ζ'. Ὡς Ἀντίγονος διώξας Εὐμένη περὶ τὸν Κοπράτην ποταμὸν ἡλαττώθη.

η'. Ὡς εἰς Μηδίαν ἀναζεύξας ἐν ταῖς παρόδοις πολλοὺς ἀπέβαλε τῶν στρατιωτῶν.

θ'. Παράταξις Ἀντιγόνου πρὸς Εὐμένη καὶ τοὺς σατράπας ἐν Παραιτάκοις.

ι'. Ἀποχώρησις Ἀντιγόνου μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Μηδίαν πρὸς χειμασίαν.

ια'. Κασσάνδρου στρατεία εἰς Μακεδονίαν καὶ πολιορκία Ὀλυμπιάδος ἐν Πύδνῃ.

ιβ'. Ὡς κατεστρατήγησεν Εὐμένης τοὺς περὶ τὸν Ἀντίγονον διὰ τῆς ἐρήμου πορευομένους.

ιγ'. Ἀντιγόνου πορεία διὰ τῆς ἐρήμου ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ ἐπίθεσις τοῖς ἐν τῇ παραχειμασίᾳ θηρίοις.

ιδ'. Ὡς παρατάξεως γενομένης Ἀντίγονος ἐκυρίευσε πάσης τῆς τῶν ἀντιταχθέντων δυνάμεως.

ιε'. Ὡς Εὐμένη καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων τοὺς ἀλλοτρίως πρὸς αὐτὸν διατεθέντας ἀνείλεν.

ις'. Ὁ γενόμενος ἐν Ῥόδῳ κατακλυσμὸς καὶ τὰ συμβάντα περὶ τὴν πόλιν ἀτυχήματα.

ιζ'. Πύθωνος ὑπ' Ἀντιγόνου θάνατος καὶ τῶν δι' αὐτὸν ἀποστάντων εἰς τὴν Μηδίαν ἀναίρεσις.

ιη'. Ὀλυμπιάδος ἅλωσις ὑπὸ Κασσάνδρου καὶ θάνατος.

ιθ'. Ὡς Κάσσανδρος Θεσσαλονίκην ἔγημε τὴν Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου, ἐπώνυμον δ' ἑαυτοῦ πόλιν ἔκτισεν ἐπὶ τῆς Παλλήνης.

κ'. Ὡς Πολυσπέρχων ἀπογνοὺς τὰ πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἔφυγεν εἰς τὴν Αἰτωλίαν.

κα'. Ὡς Κάσσανδρος τὴν τῶν Θηβαίων πόλιν ὑπ' Ἀλεξάνδρου κατεσκαμμένην ἀποκατέστησε.

κβ'. Περὶ τῶν ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις συμβάντων τῇ πόλει τῶν Θηβαίων, καὶ ποσάκις ἀνάστατος ἐγένετο.

κγ'. Περὶ τῶν πραχθέντων Κασσάνδρῳ κατὰ Πελοπόννησον.

κδ'. Ἀντιγόνου μετὰ τῆς δυνάμεως κατάβασις ἐπὶ Θάλατταν καὶ φυγὴ Σελεύκου πρὸς Πτολεμαῖον εἰς Αἴγυπτον.

κε'. Σύνθεσις Πτολεμαίου καὶ Σελεύκου καὶ Κασσάνδρου, πρὸς δὲ τούτοις καὶ Λυσιμάχου, πρὸς τὸν κατ' Ἀντιγόνου πόλεμον.

κς'. Ὡς Ἀντίγονος ναῦς τε πολλὰς ἐναυπηγήσατο καὶ στρατηγοὺς ἀπέστειλεν εἴς τε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Πόντον.

κζ'. Ὡς πρὸς Ἀλέξανδρον τὸν Πολυσπέρχοντος φιλίαν συνέθετο, καὶ Τύρον ἐξεπολιόρκησε, καὶ ὡς Ἀλέξανδρος μετέθετο πρὸς Κάσσανδρον.

κη'. Ὡς Πολύκλειτος ὁ Πτολεμαίου ναύαρχος ἐνίκησε τοὺς Ἀντιγόνου στρατηγοὺς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ Θάλατταν.

κθ'. Περὶ τῆς Ἀγαθοκλέους στρατείας ἐπὶ Μεσσηνίους καὶ τῆς μεσιτευθείσης εἰρήνης ὑπὸ Καρχηδονίων.

λ'. Νουκερίας ἀπόστασις ἀπὸ Ῥωμαίων.

λα'. Τὰ πραχθέντα τοῖς Ἀντιγόνου καὶ Κασσάνδρου στρατηγοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα.

λβ'. Κασσάνδρου στρατεία εἰς τὴν Αἰτωλίαν καὶ τοὺς κατὰ τὸν Ἀδρίαν τόπους.

λγ'. Ἅλωσις περὶ Καρίαν τῆς ἀποσταλείσης ὑπὸ Κασσάνδρου δυνάμεως.

λδ'. Ὡς οἱ φυγάδες τῶν Συρακουσίων Ἀκραγαντίνους πείσαντες πολεμεῖν Ἀγαθοκλεῖ στρατηγὸν ἐκ Λακεδαίμονος Ἀκρότατον μετεπέμψαντο.

λε'. Ὡς οὗτος μὲν παραλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν τυραννικῶς ἄρχων διεγένετο, οἱ δ' Ἀκραγαντῖνοι τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο πρὸς τὸν δυνάστην.

λς'. Τὰ πραχθέντα Ῥωμαίοις περὶ τὴν Ἰαπυγίαν.

λζ'. Καλλατιανῶν ἀπόστασις ἀπὸ Λυσιμάχου καὶ τὰ συμβάντα τοῖς ἐπὶ τὴν βοήθειαν ἀποσταλεῖσιν ὑπ' Ἀντιγόνου.

λη'. Ὡς Φίλιππος ἀποσταλεὶς ὑπὸ Κασσάνδρου στρατηγὸς εἰς τὴν Αἰτωλίαν ἐνίκησεν Αἰτωλοὺς ἅμα καὶ τοὺς Ἠπειρώτας.

λθ'. Ὡς Ῥωμαῖοι μάχῃ νικήσαντες Σαμνίτας μετ' ὀλίγον Καμπανοὺς ἀποστάντας προσηγάγοντο.

μ'. Ὡς Ἀντίγονος Πολέμωνα στρατηγὸν ἐξαπέστειλε μετὰ δυνάμεως ἐλευθερώσοντα τοὺς Ἕλληνας, καὶ τὰ πραχθέντα περὶ τὴν Ἑλλάδα.

μα'. Ἀπόστασις Κυρηναίων καὶ ἅλωσις, ἔτι δὲ Πτολεμαίου στρατεία εἰς Κύπρον καὶ Συρίαν.

316

μβ'. Μάχη Δημητρίου πρὸς Πτολεμαῖον καὶ νίκη Πτολεμαίου.

μγ'. Ἀπόστασις Τελεσφόρου τοῦ στρατηγοῦ ἀπὸ Ἀντιγόνου.

μδ'. Τὰ περὶ τὴν Ἤπειρον καὶ τὸν Ἀδρίαν πραχθέντα Κασσάνδρῳ.

με'. Ὡς Σέλευκος παρὰ Πτολεμαίου λαβὼν δύναμιν ὀλίγην ἐκράτησε Βαβυλῶνος καὶ τὴν προϋπάρχουσαν αὐτῷ σατραπείαν ἀνεσώσατο.

μς'. Ὡς Ἀντίγονος ἀκινδύνως παραλαβὼν Κοίλην Συρίαν δύναμιν ἐξέπεμψεν εἰς τὴν Ἀραβίαν.

μζ'. Περὶ τῶν νομίμων οἷς χρῆται τὰ ἔθνη τῶν Ἀράβων.

μη'. Περὶ τῆς καλουμένης Ἀσφαλτίτιδος λίμνης.

μθ'. Ὡς Ἀντίγονος τὸν υἱὸν Δημήτριον ἐξαπέστειλε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Βαβυλῶνα.

ν'. Περὶ τῶν πραχθέντων Ῥωμαίοις καὶ Σαμνίταις.

να'. Ὡς Ἀγαθοκλῆς Μεσσηνίους παρακρουσάμενος τῆς πόλεως ἐκυρίευσεν.

νβ'. Ὡς τοὺς ἀντιταξαμένους Μεσσηνίων καὶ Ταυρομενιτῶν, ἔτι δὲ Κεντοριπίνων, ἀπέσφαξεν.

νγ'. Ὡς Ἀγαθοκλῆς Δεινοκράτη καὶ τοὺς φυγάδας περὶ Γαλαρίαν ἐνίκησε.

νδ'. Ῥωξάνης καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως θάνατος.

νε'. Τὰ πραχθέντα Ῥωμαίοις κατὰ τὴν Ἰταλίαν.

νς'. Περὶ τῆς γενομένης τοῖς Καρχηδονίοις ναυαγίας.

νζ'. Ὡς Καρχηδόνιοι περὶ τὸν Ἱμέραν Ἀγαθοκλέα παρατάξει νικήσαντες συνέκλεισαν εἰς τὰς Συρακούσας.

317

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

Παλαιός τις παραδέδοται λόγος ὅτι τὰς δημο- 1
κρατίας οὐχ οἱ τυχόντες τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οἱ
ταῖς ὑπεροχαῖς προέχοντες καταλύουσι. διὸ καὶ τῶν
πόλεων ἔνιαι τοὺς ἰσχύοντας μάλιστα τῶν πολιτευο-
μένων ὑποπτεύουσαι καθαιροῦσιν αὐτῶν τὰς ἐπι-
φανείας. σύνεγγυς γὰρ ἡ μετάβασις εἶναι δοκεῖ τοῖς 2
ἐν ἐξουσίᾳ μένουσιν ἐπὶ τὴν τῆς πατρίδος κατα-
δούλωσιν, καὶ δυσχερὲς ἀποσχέσθαι μοναρχίας τοῖς
δι' ὑπεροχὴν τὰς τοῦ κρατήσειν ἐλπίδας περιπε-
ποιημένοις· ἔμφυτον γὰρ εἶναι τὸ πλεονεκτεῖν τοῖς 3
μειζόνων ὀρεγομένοις καὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχειν ἀτερ-
ματίστους. τοιγαροῦν Ἀθηναῖοι μὲν διὰ ταύτας τὰς
αἰτίας τοὺς πρωτεύοντας τῶν πολιτῶν ἐφυγάδευ-
σαν, τὸν λεγόμενον παρ' αὐτοῖς ἐξοστρακισμὸν νο-
μοθετήσαντες. καὶ τοῦτ' ἔπραττον οὐχ ἵνα τῶν
προγεγενημένων ἀδικημάτων λάβωσι τιμωρίαν, ἀλλ'
ὅπως τοῖς δυναμένοις παρανομεῖν ἐξουσία μὴ γέ-
νηται κατὰ τῆς πατρίδος ἐξαμαρτεῖν. τῆς γὰρ Σό- 4
λωνος φωνῆς ὥσπερ χρησμοῦ τινος ἐμνημόνευον,
ἐν οἷς περὶ τῆς Πεισιστράτου τυραννίδος προλέγων
ἔθηκε τόδε τὸ ἐλεγεῖον·

ἀνδρῶν ἐκ μεγάλων πόλις ὄλλυται, εἰς δὲ τυράννου δῆμος ἀϊδρίῃ δουλοσύνην ἔπεσε.

μάλιστα δὲ πάντων ἐπεπόλασεν ἡ πρὸς τὰς μοναρχίας ὁρμὴ περὶ τὴν Σικελίαν πρὸ τοῦ Ῥωμαίους κυριεῦσαι ταύτης τῆς νήσου· αἱ γὰρ πόλεις ταῖς δημαγωγίαις ἐξαπατώμεναι μέχρι τούτου τοὺς ἀσθενεῖς ἰσχυροὺς κατεσκεύαζον, ἕως δεσπόται γένοιντο τῶν ἐξαπατηθέντων. ἰδιαίτατα δὲ πάντων Ἀγαθοκλῆς ἐτυράννησε τῶν Συρακοσίων, ἀφορμαῖς μὲν ἐλαχίστοις χρησάμενος, ἀτυχήμασι δὲ μεγίστοις περιβαλὼν οὐ τὰς Συρακούσας μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν Σικελίαν τε καὶ Λιβύην. δι' ἀπορίαν γὰρ βίου καὶ πραγμάτων ἀσθένειαν τὴν κεραμευτικὴν τέχνην μεταχειρισάμενος, εἰς τοῦτο προῆλθε δυνάμεως ἅμα καὶ μιαιφονίας ὥστε καταδουλώσασθαι μὲν τὴν μεγίστην καὶ καλλίστην τῶν πασῶν νήσων, κατακτήσασθαι δὲ χρόνον τινὰ τῆς τε Λιβύης τὴν πλείστην καὶ μέρη τῆς Ἰταλίας, ὕβρεως δὲ καὶ σφαγῆς ἐμπλῆσαι τὰς κατὰ Σικελίαν πόλεις. οὐδεὶς γὰρ τῶν πρὸ τούτου τυράννων ἐπετελέσατό τι τοιοῦτον, οὐδὲ τοιαύτην ὠμότητα κατὰ τῶν ὑποτεταγμένων ἔσχε. τοὺς μὲν γὰρ ἰδιώτας ἐκόλαζε πᾶσαν τὴν συγγένειαν ἀποσφάττων, παρὰ δὲ τῶν πόλεων τὰς εὐθύνας ἐλάμβανεν ἡβηδὸν μιαιφονῶν, καὶ δι' ὀλίγους τῶν ἐγκαλουμένων τοὺς πολλοὺς καὶ μηδ' ὁτιοῦν ἀδικήσαντας ἀναγκάζων τὴν αὐτὴν ἀναδέχεσθαι συμφοράν, πανδημεὶ τῶν πόλεων θάνατον κατεγίνωσκεν. ἀλλὰ γὰρ τῆς βίβλου ταύτης σὺν τοῖς ἄλλοις περιεχούσης καὶ τὴν τυραννίδα τὴν Ἀγαθοκλέους, ἀφέμενοι τὸ περὶ αὐτῆς προλέγειν τὰ συνεχῆ τοῖς προειρημένοις προσθήσομεν, παραθέντες πρότερον τοὺς οἰκείους τῇ γραφῇ χρόνους.

318

ἐν μὲν οὖν ταῖς προειρημέναις ὀκτωκαίδεκα βίβλοις ἀνεγράψαμεν τὰς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων πράξεις τὰς γεγενημένας ἐν τοῖς γνωριζομένοις μέρεσι τῆς οἰκουμένης, ἐφ' ὅσον ἡμῖν δύναμις, ἄχρι πρὸς τὸν ἐνιαυτὸν τὸν πρὸ τῆς Ἀγαθοκλέους τυραννίδος, εἰς ὃν ἀπὸ Τροίας ἁλώσεως ἔτη συνάγεται ὀκτακόσια ἑξήκοντα ἕξ· ἐν δὲ ταύτῃ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς δυναστείας ταύτης ποιησάμενοι καταλήξομεν εἰς τὴν ἐφ' Ἱμέρᾳ μάχην Ἀγαθοκλεῖ πρὸς Καρχηδονίους, ἔτη ἑπτὰ περιλαβόντες.

Ἐπ' ἄρχοντος γὰρ Ἀθήνησι Δημογένους Ῥωμαῖοι μὲν κατέστησαν ὑπάτους Λεύκιον Πλώτιον καὶ Μάνιον Φούλβιον, Ἀγαθοκλῆς δ' ὁ Συρακόσιος τύραννος ἐγένετο τῆς πόλεως. ἕνεκα δὲ τοῦ σαφεστέρας τὰς κατὰ μέρος πράξεις γενέσθαι βραχέα προαναληψόμεθα περὶ τοῦ προειρημένου δυνάστου.

Καρκίνος ὁ Ῥηγῖνος φυγὰς γενόμενος ἐκ τῆς πατρίδος κατῴκησεν ἐν Θέρμοις τῆς Σικελίας, τεταγμένης τῆς πόλεως ταύτης ὑπὸ Καρχηδονίους. ἐμπλακεὶς δὲ τῶν ἐγχωρίων τινὶ γυναικὶ καὶ ποιήσας αὐτὴν ἔγκυον, συνεχῶς κατὰ τοὺς ὕπνους ἐταράττετο. διόπερ ἀγωνιῶν ὑπὲρ τῆς παιδοποιίας ἔδωκεν ἐντολὰς Καρχηδονίοις τισὶ θεωροῖς ἀναγομένοις εἰς Δελφοὺς ἐπερωτῆσαι τὸν θεὸν περὶ τοῦ γεννησομένου βρέφους. ὧν ἐπιμελῶς τὸ παρακληθὲν πραξάντων ἐξέπεσε χρησμὸς ὅτι μεγάλων ἀτυχημάτων ὁ γεννηθεὶς αἴτιος ἔσται Καρχηδονίοις καὶ πάσῃ Σικελίᾳ. ἃ δὴ πυθόμενος καὶ φοβηθεὶς ἐξέθηκε τὸ παιδίον δημοσίᾳ, καὶ τοὺς τηρήσοντας ἵνα τελευτήσῃ παρακατέστησε. διελθουσῶν δέ τινων ἡμερῶν, τὸ μὲν οὐκ ἀπέθνησκεν, οἱ τεταγμένοι δ' ἐπὶ τῆς φυλακῆς ὠλιγώρουν. καθ' ὃν δὴ χρόνον ἡ

10 2 3 4 5

μήτηρ νυκτὸς παρελθοῦσα λάθρᾳ τὸ παιδίον ἀνείλετο, καὶ πρὸς αὐτὴν μὲν οὐκ ἀπήνεγκε, φοβουμένη τὸν ἄνδρα, πρὸς δὲ τὸν ἀδελφὸν Ἡρακλείδην καταθεμένη προσηγόρευσεν Ἀγαθοκλέα, τὴν ὁμωνυμίαν
6 εἰς τὸν ἑαυτῆς ἀνενέγκασα πατέρα. παρ' ᾧ τρεφόμενος ὁ παῖς ἐξέβη τήν τε ὄψιν εὐπρεπὴς καὶ τὸ σῶμα εὔρωστος πολὺ μᾶλλον ἢ κατὰ τὴν ἡλικίαν. ἑπταετοῦς δ' ὄντος αὐτοῦ παρακληθεὶς ὁ Καρκίνος ὑφ' Ἡρακλείδου πρός τινα θυσίαν, καὶ θεασάμενος τὸν Ἀγαθοκλέα παίζοντα μετά τινων ἡλικιωτῶν, ἐθαύμαζε τό τε κάλλος καὶ τὴν ῥώμην, τῆς τε γυναικὸς εἰπούσης ὅτι τηλικοῦτος ἂν ἦν ὁ ἐκτεθείς, εἴπερ ἐτράφη, μεταμέλεσθαί τε ἔφη τοῖς
7 πραχθεῖσι καὶ συνεχῶς ἐδάκρυεν. εἶθ' ἡ μὲν γνοῦσα τὴν ὁρμὴν τἀνδρὸς συμφωνοῦσαν τοῖς πεπραγμένοις, ἐξέθηκε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ὁ δ' ἀσμένως προσδεξάμενος τοὺς λόγους τὸν μὲν υἱὸν ἀπέλαβε, τοὺς δὲ Καρχηδονίους φοβούμενος μετῴκησεν εἰς Συρακούσας πανοίκιος· πένης δ' ὢν ἐδίδαξε τὸν Ἀγαθοκλέα τὴν κεραμευτικὴν τέχνην ἔτι παῖδα τὴν
8 ἡλικίαν ὄντα. καθ' ὃν δὴ χρόνον Τιμολέων μὲν ὁ Κορίνθιος νικήσας τὴν ἐπὶ τῷ Κριμισῷ μάχην τοὺς Καρχηδονίους μετέδωκε τῆς ἐν Συρακούσαις πολιτείας πᾶσι τοῖς βουλομένοις. ὁ δὲ Καρκίνος μετ' Ἀγαθοκλέους πολιτογραφηθείς, καὶ μετὰ ταῦτα ὀλίγον βιώσας χρόνον, ἐτελεύτησεν.
9 ἡ δὲ μήτηρ ἀνέθηκε λιθίνην εἰκόνα τοῦ παιδὸς ἔν τινι τεμένει, πρὸς ἣν μελιττῶν ἑσμὸς προσκαθίσας ἐκηροπλάστησεν ἐπὶ τῶν ἰσχίων. τοῦ δὲ σημείου προσενεχθέντος τοῖς περὶ ταῦτ' ἀσχολουμένοις, ἀπεφήναντο πάντες κατὰ τὴν ἀκμὴν ἥξειν αὐτὸν εἰς με-
3 γάλην ἐπιφάνειαν· ὅπερ καὶ συνετελέσθη. Δάμας

γάρ τις τῶν ἐνδόξων ἀριθμούμενος ἐν Συρακού-
σαις ἐρωτικῶς διετέθη πρὸς τὸν Ἀγαθοκλέα, καὶ τὸ
μὲν πρῶτον δαψιλῶς ἅπαντα χορηγῶν αἴτιος ἐγέ-
νετο σύμμετρον αὐτὸν οὐσίαν συλλέξασθαι, μετὰ
δὲ ταῦτα αἱρεθεὶς ἐπ' Ἀκράγαντα στρατηγός, ἐπειδὴ
τῶν χιλιάρχων τις ἀπέθανε, τοῦτον εἰς τὸν ἐκείνου
τόπον κατέστησεν. ὁ δὲ καὶ πρὸ τῆς στρατείας μὲν 2
ἦν πολύσεμνος διὰ τὸ μέγεθος τῶν ὅπλων· ἐπετή-
δευσε γὰρ ἐν ταῖς ἐξοπλισίαις φορεῖν πανοπλίαν
τηλικαύτην τὸ μέγεθος ὥστε μηδένα τῶν ἄλλων
δύνασθαι ῥᾳδίως χρήσασθαι τῷ βάρει τῶν ὅπλων·
πολὺ δ' ἔτι μᾶλλον γενόμενος χιλίαρχος περιεποιή-
σατο δόξαν, φιλοκίνδυνος μὲν ὢν καὶ παράβολος ἐν
ταῖς μάχαις, ἰταμὸς δὲ καὶ πρόχειρος ἐν ταῖς δημη-
γορίαις. τοῦ δὲ Λάμαντος νόσῳ τελευτήσαντος, καὶ
τὴν οὐσίαν καταλιπόντος τῇ γυναικί, ταύτην ἔγημε,
καὶ τῶν πλουσιωτάτων εἷς ἠριθμεῖτο. μετὰ δὲ ταῦτα 3
Κροτωνιάταις πολιορκουμένοις ὑπὸ Βρεττίων οἱ Συ-
ρακόσιοι δύναμιν ἀδρὰν ἔπεμψαν, ἧς ἐστρατήγει
μὲν μεθ' ἑτέρων Ἄντανδρος ὁ Ἀγαθοκλέους ἀδελ-
φός, τῶν δ' ὅλων εἶχε τὴν ἡγεμονίαν Ἡρακλείδης
καὶ Σωσίστρατος, ἄνδρες ἐν ἐπιβουλαῖς καὶ φόνοις
καὶ μεγάλοις ἀσεβήμασι γεγονότες τὸν πλείω τοῦ
βίου· περὶ ὧν τὰ κατὰ μέρος ἡ πρὸ ταύτης περι-
έχει βίβλος. συνεστρατεύετο δ' αὐτοῖς καὶ Ἀγαθο- 4
κλῆς, ἐγνωσμένος ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ τεταγμένος
ἐπὶ χιλιαρχικῆς ἡγεμονίας, ὃς τὸ μὲν πρῶτον ἐν
ταῖς πρὸς τοὺς βαρβάρους μάχαις γενόμενος κρά-
τιστος ὑπὸ τῶν περὶ Σωσίστρατον ἁρπρέθη τὴν
τῶν ἀριστείων τιμὴν διὰ τὸν φθόνον. ἐφ' οἷς πε- 5
ριαλγὴς γενόμενος αὐτοὺς ὡς διεγνωκότας ἐπιθέσθαι
τυραννίδι κατηγόρησεν ἐν τῷ δήμῳ. οὐ προσεχόν-

των δὲ τῶν Συρακοσίων ταῖς διαβολαῖς, οἱ μὲν περὶ Σωσίστρατον ἐδυνάστευσαν τῆς πατρίδος μετὰ
4 τὴν ἐκ Κρότωνος ἐπάνοδον. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς ἀλλοτρίως ἔχων τὰ πρὸς αὐτούς, τὸ μὲν πρῶτον κατέμενεν ἐν Ἰταλίᾳ μετὰ τῶν κοινοπραγούντων, καὶ καταλαμβάνεσθαι τὴν τῶν Κροτωνιατῶν πόλιν ἐπιχειρήσας ἐξέπεσε, καὶ μετ' ὀλίγων εἰς Τάραντα διεσώθη. ταχθεὶς δὲ παρὰ τοῖς Ταραντίνοις ἐν τῇ τῶν μισθοφόρων τάξει, καὶ πολλαῖς καὶ παραβόλοις ἐγχει-
2 ρῶν πράξεσιν, εἰς ὑποψίαν ἦλθε καινοτομεῖν. διόπερ ἀπολυθεὶς καὶ ταύτης τῆς στρατείας συνήθροισε τοὺς κατὰ τὴν Ἰταλίαν φυγάδας, καὶ Ῥηγίνοις πολεμουμένοις ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἡρακλείδην καὶ Σωσί-
3 στρατον ἐβοήθησεν. ἔπειτα τῆς ἐν Συρακούσαις δυναστείας καταλυθείσης καὶ τῶν περὶ τὸν Σωσίστρατον φυγόντων, κατῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα. συνεκπεσόντων δὲ τοῖς δυνάσταις πολλῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν, ὡς ἂν τῆς ὀλιγαρχίας κενοινωνηκότων τῆς τῶν ἑξακοσίων τῶν ἐπιφανεστάτων, ἐνέστη πόλεμος τοῖς φυγάσι πρὸς τοὺς ἀντεχομένους τῆς δημοκρατίας. συμμα-
χούντων δὲ τῶν Καρχηδονίων τοῖς περὶ τὸν Σωσίστρατον φυγάσιν, ἐγίνοντο κίνδυνοι συνεχεῖς καὶ παρατάξεις ἀδρῶν δυνάμεων, ἐν αἷς Ἀγαθοκλῆς, ποτὲ μὲν ἰδιώτης ὤν, ποτὲ δὲ ἐφ' ἡγεμονίας τεταγμένος, ὑπελήφθη δραστικὸς εἶναι καὶ φιλότεχνος
4 ἐκ τοῦ πρὸς ἕκαστον τῶν καιρῶν ἐπινοεῖσθαί τι τῶν χρησίμων· ὧν ἓν ἔπραξε καὶ μάλα μνήμης ἄξιον. στρατοπεδευόντων γάρ ποτε τῶν Συρακοσίων πλησίον τῆς Γέλας, αὐτὸς μὲν νυκτὸς παρεισέπεσεν εἰς τὴν πόλιν μετὰ χιλίων στρατιωτῶν, οἱ δὲ περὶ τὸν Σωσίστρατον ἐπιφανέντες μετὰ μεγάλης καὶ τεταγμένης δυνάμεως, ἐτρέψαντο τοὺς

παρεισπεπτωκότας καὶ κατέβαλον εἰς τριακοσίους. τῶν δ' ἄλλων ἐπιβαλομένων φεύγειν διά τινος στε- 5
νοῦ τόπου καὶ τὴν σωτηρίαν ἀπεγνωκότων, παρα-
δόξως αὐτοὺς Ἀγαθοκλῆς ἐκ τῶν κινδύνων ἐρρύ-
5 σατο. αὐτὸς μὲν γὰρ λαμπρότατα πάντων ἀγωνι- 6
σάμενος ἑπτὰ τραύμασι περιέπεσε, καὶ διὰ τὸ πλῆθος
τοῦ ῥυέντος αἵματος τὸ σῶμα παρελύετο· τῶν δὲ
πολεμίων ἐπικειμένων παρήγγειλε τοῖς σαλπικταῖς
ἐπ' ἀμφότερα τὰ μέρη τοῦ τείχους παρελθόντας ση-
10 μαίνειν τὸ πολεμικόν. ὧν ταχέως τὸ ῥηθὲν πρα- 7
ξάντων, οἱ προσβοηθήσαντες ἐκ τῆς Γέλας τὸ μὲν
321 ἀληθὲς διὰ τὸ σκότος οὐκ ἠδύναντο συνιδεῖν, ὑπο-
λαβόντες δὲ τὴν ἄλλην δύναμιν τῶν Συρακοσίων
κατ' ἀμφότερα τὰ μέρη παρεισπεπτωκέναι τοῦ μὲν
15 ἔτι διώκειν ἀπέστησαν, διελόμενοι δὲ τὰς τάξεις
διῆλθον ταχέως ἐβοήθουν, συντρέχοντες πρὸς τὸν ἦχον
τῶν σαλπικτῶν. ἐν τοσούτῳ δὲ τυχόντες ἀνοχῆς
οἱ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα μετὰ πάσης ἀσφαλείας δια-
σώθησαν εἰς τὸν χάρακα. ἐνταῦθα μὲν οὖν τοῦ-
20 τον τὸν τρόπον καταστρατηγήσας τοὺς πολεμίους,
οὐ μόνον ἑαυτὸν παραδόξως ἔσωσεν, ἀλλὰ καὶ τῶν
συμμάχων ἑπτακοσίους ἄνδρας.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ταῖς Συρακούσαις αἱρεθέντος 5
Ἀκεστορίδου τοῦ Κορινθίου στρατηγοῦ, δόξας ἐπι-
25 θέσθαι τυραννίδι, διὰ τὴν σύνεσιν ἐξέφυγε τὸν κίν-
δυνον. ὁ μὲν γὰρ Ἀκεστορίδης εὐλαβηθεὶς τὴν
στάσιν, καὶ διὰ τοῦτο οὐ βουλόμενος αὐτὸν φανε-
ρῶς ἀνελεῖν, ἐκέλευεν ἐκ τῆς πόλεως μεταστῆναι,
καὶ τοὺς νυκτὸς κατὰ τὴν ὁδὸν ἀποκτενοῦντας ἐξα-
30 πέστειλεν. Ἀγαθοκλῆς δὲ καταστοχασάμενος πιθα- 2
νῶς τὴν ἐπίνοιαν τοῦ στρατηγοῦ, τῶν παίδων ἐξε-
λέξατο τὸν ἑαυτῷ μάλιστα ἐοικότα καὶ κατὰ τὸ

μέγεθος τοῦ σώματος καὶ κατὰ τὴν ὄψιν· τούτῳ δὲ δοὺς τὴν ἑαυτοῦ πανοπλίαν καὶ τὸν ἵππον, ἔτι δὲ τὴν ἐσθῆτα, παρεκρούσατο τοὺς ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν
3 ἀποσταλέντας. αὐτὸς δὲ ῥάκη περιβαλόμενος ἀνοδίᾳ τὴν ὁδοιπορίαν ἐποιήσατο. ἐκεῖνοι δὲ ἀπὸ τῶν ὅπλων καὶ τῶν ἄλλων συσσήμων ὑπολαβόντες εἶναι τὸν Ἀγαθοκλέα, καὶ τἀκριβὲς διὰ τὸ σκότος οὐ συνιδόντες, τὸν μὲν φόνον ἐπετέλεσαν, τῆς δὲ προ-
4 κεχειρισμένης πράξεως διήμαρτον. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Συρακοσίων καταδεξαμένων τοὺς μετὰ Σωσιστράτου φυγάδας, καὶ πρὸς Καρχηδονίους εἰρήνην συνθεμένων, Ἀγαθοκλῆς φυγὰς ὢν ἰδίαν δύναμιν ἐν τῇ μεσογείῳ συνεστήσατο. γενόμενος δὲ φοβερὸς οὐ μόνον τοῖς πολίταις, ἀλλὰ καὶ τοῖς Καρχηδονίοις, ἐπείσθη κατελθεῖν εἰς τὴν πατρίδα, καὶ παραχθεὶς εἰς τὸ τῆς Δήμητρος ἱερὸν ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ὥμοσε μηδὲν ἐναντιώσεσθαι τῇ δημοκρατίᾳ.
5 προσποιηθεὶς δὲ τῆς δημοκρατίας προΐστασθαι, καὶ δημαγωγήσας ποικίλως τὰ πλήθη, στρατηγὸς κατεστάθη καὶ φύλαξ τῆς εἰρήνης, μέχρι ἂν γνησίως
6 ὁμονοήσωσιν οἱ συνεληλυθότες εἰς τὴν πόλιν. εἰς πολλὰ γὰρ μέρη συνέβαινε διαιρεῖσθαι τὰς ἑταιρείας τῶν συνιόντων καὶ πρὸς ἀλλήλους ἑκάστοις εἶναι μεγάλας διαφοράς, μέγιστον δ' ἦν ἀντίταγμα τοῖς περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα τὸ τῶν ἑξακοσίων συνέδριον, κατὰ τὴν ὀλιγαρχίαν ἀφηγημένον τῆς πόλεως· οἱ προέχοντες γὰρ τῶν Συρακοσίων καὶ ταῖς δόξαις καὶ ταῖς οὐσίαις ἐν τούτοις ὑπῆρχον καταλελεγμέ-
6 νοι. ὁ δ' οὖν Ἀγαθοκλῆς ἐπιθυμητὴς ὢν δυναστείας, πολλὰς ἀφορμὰς ἔσχεν εἰς τὸ συντελέσαι τὸ βουλευθέν. οὐ μόνον γὰρ στρατηγὸς ὢν κύριος τῆς δυνάμεως ἦν, ἀλλὰ καὶ προσαγγελθέντος ὅτι τινὲς

τῶν ἀποστατῶν ἐν τῇ μεσογείῳ πρὸς Ἐρβίτῃ συνάγουσι δύναμιν, ἐξουσίαν ἔλαβεν ἀνυπόπτως καταγράφειν οὓς προαιροῖτο στρατιώτας. διὸ καὶ προσ- 2
322 ποιηθεὶς στρατεύειν ἐπὶ τὴν Ἔρβιταν, κατέλεξεν εἰς τάξεις τούς τε ἐκ Μοργαντίνης καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῇ μεσογείῳ πόλεων τοὺς αὐτῷ πρότερον συμπορευθέντας πρὸς Καρχηδονίους. οὗτοι γὰρ πάν- 3
τες πρὸς Ἀγαθοκλέα μὲν εὐνούστατα διέκειντο, πολλὰ προευηργετημένοι κατὰ τὰς στρατείας, πρὸς δὲ τοὺς τῆς ἐν Συρακούσαις ὀλιγαρχίας κεκοινωνηκότας ἑξακοσίους ἀεὶ πολεμικῶς εἶχον, καὶ καθόλου τὸν δῆμον ἐμίσουν, ἀναγκαζόμενοι ποιεῖν τὸ προστατόμενον. τούτων δ' ὄντων μὲν τὸν ἀριθμὸν εἰς τρισχιλίους, ταῖς δ' ὁρμαῖς καὶ ταῖς προαιρέσεσιν εὐθετωτάτων πρὸς τὴν κατάλυσιν τῆς δημοκρατίας, προσεπελέξατο καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς διὰ πενίαν καὶ φθόνον ἐναντιουμένους ταῖς τῶν ἰσχυόντων ἐπιφανείαις. ὡς δ' αὐτῷ πάντ' ἦν εὐτρεπῆ, τοῖς μὲν 4
στρατιώταις παρήγγειλεν ἅπαντᾶν ἅμ' ἡμέρᾳ εἰς τὸ Τιμολεόντειον, αὐτὸς δὲ μεταπεμπόμενος τοὺς περὶ Τίσαρχον καὶ Διοκλέα, τοὺς δοκοῦντας προεστάναι τῆς τῶν ἑξακοσίων ἑταιρείας, ὡς περί τινων κοινῇ συμφερόντων διαλεξόμενος, ἐπειδὴ παρεγένοντο παραλαβόντες τῶν φίλων εἰς τετταράκοντα, προσποιηθεὶς ἑαυτὸν ἐπιβουλεύεσθαι, συνελάμβανεν ἅπαντας, καὶ κατηγόρησε μὲν αὐτῶν ἐν τοῖς στρατιώταις, φήσας ὑπὸ τῶν ἑξακοσίων ἁρπάζεσθαι διὰ τὴν πρὸς τὸν δῆμον εὔνοιαν, καὶ κατωδύρετο τὴν περὶ αὐτὸν τύχην. παροξυνομένου δὲ τοῦ πλή- 5
θους, καὶ βοῶντος μηκέτι μέλλειν, ἀλλ' ἐκ χειρὸς ἐπιθεῖναι τοῖς ἀδικήσασι τὴν δίκην, τοῖς μὲν σαλπικταῖς παρήγγειλε σημαίνειν τὸ πολεμικόν, τοῖς

δὲ στρατιώταις ἀναιρεῖν τοὺς αἰτίους καὶ διαρπάζειν τὰς κτήσεις τῶν ἑξακοσίων καὶ τῶν τούτοις
6 κοινοπραγούντων. ὁρμησάντων δὲ πάντων ἐπὶ τὴν ἁρπαγήν, ἡ πόλις ἐπληρώθη ταραχῆς καὶ μεγάλων ἀτυχημάτων· οἱ μὲν γὰρ χαριέστατοι τῶν πολιτῶν, ἀγνοοῦντες τὸν καθ' αὑτῶν κεκυρωμένον ὄλεθρον, ἐξεπήδων ἐκ τῶν οἰκιῶν εἰς τὰς ὁδούς, μαθεῖν σπεύδοντες τὸν θόρυβον, οἱ δὲ στρατιῶται τὰ μὲν διὰ τὴν πλεονεξίαν, τὰ δὲ διὰ τὸν θυμὸν ἠγριωμένοι τὰς ψυχάς, ἀνῄρουν τοὺς διὰ τὴν ἄγνοιαν
7 γυμνὰ τὰ σώματα τῶν ἀμυνομένων ὅπλων παρεχομένους. διαληφθέντων δὲ τῶν στενωπῶν κατὰ μέρος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὲν κατὰ τὰς ὁδούς, οἱ δ' ἐν ταῖς οἰκίαις ἐφονεύοντο. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν μηδ' ὁτιοῦν διαβεβλημένων ἀνηροῦντο, δεόμενοι μαθεῖν τὴν αἰτίαν τῆς ἀπωλείας. καθωπλισμένου γὰρ πλῆθος ἐξουσίαν προσλαβὸν οὐ διέκρινε φίλον ἢ πολέμιον, ἀλλὰ παρ' οὗ πλέον ὠφελήσε-
2 σθαι διειλήφει, τοῦτον ἐχθρὸν ἡγεῖτο. διὸ καὶ παρῆν ὁρᾶν πᾶσαν τὴν πόλιν πεπληρωμένην ὕβρεως καὶ φόνων καὶ παντοίων ἀνομημάτων. οἱ μὲν γὰρ διὰ τὰς προϋπαρχούσας ἔχθρας οὐδεμιᾶς ἐπηρείας ἀπείχοντο κατὰ τῶν μισουμένων, ἔχοντες ἐξουσίαν διατιθέναι πᾶν τὸ κεχαρισμένον τῷ θυμῷ· οἱ δὲ ταῖς τῶν εὐπόρων σφαγαῖς οἰόμενοι τὰς ἰδίας ἀπο-
3 ρίας ἐπανορθώσεσθαι, πᾶν ἐμηχανῶντο πρὸς τὸν κατ' αὐτῶν ὄλεθρον. οἱ μὲν γὰρ τὰς αὐλείους θύ- 323
ρας ἐξέκοπτον, οἱ δὲ διὰ κλιμάκων ἐπὶ τὰς ὀροφὰς προσανέβαινον, ἄλλοι δὲ διηγωνίζοντο πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν στεγῶν ἀμυνομένους. οὐ μὴν οὐδὲ τοῖς εἰς τὰ τεμένη καταφυγοῦσιν ἡ τῶν θεῶν ἱκετεία παρεῖχετο τὴν ἀσφάλειαν, ἀλλ' ἡ πρὸς θεοὺς ἀσέβεια

ἐνίκα τὴν πρὸς ἀνθρώπους. καὶ ταῦτ' ἐτόλμων ἐν 4
εἰρήνῃ καὶ πατρίδι παρανομεῖν Ἕλληνες καθ' Ἑλ-
λήνων, οἰκεῖοι κατὰ συγγενῶν, οὐ φύσιν, οὐ σπον-
δάς, οὐ θεοὺς ἐντρεπόμενοι, ἐφ' οἷς οὐχ ὅτι φί-
λος, ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἐχθρός, μέτριός γε τὴν
ψυχήν, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν τὴν τῶν πασχόντων
τύχην ἐλεήσειε. πᾶσαι μὲν γὰρ αἱ πύλαι τῆς πό- 8
λεως ἐκλείσθησαν, πλείους δὲ τῶν τετρακισχιλίων
ἀνῃρέθησαν αὐθημερόν, τοῦτο μόνον ἐγκληθέντες
ὅτι χαριέστεροι τῶν ἄλλων ἦσαν. τῶν δὲ φυγόν-
των οἱ μὲν ἐπὶ τὰς πύλας ὁρμήσαντες συνελήφθη-
σαν, οἱ δὲ κατὰ τῶν τειχῶν ῥίπτοντες ἑαυτοὺς εἰς
τὰς ἀστυγείτονας πόλεις διεσώθησαν, τινὲς δὲ διὰ
τὸν φόβον ἀπρονοήτως ἀλλόμενοι κατεκρημνίσθη-
σαν. τὸ δὲ πλῆθος ἦν τῶν ἐκπεσόντων ἐκ τῆς πα- 2
τρίδος ὑπὲρ τοὺς ἑξακισχιλίους, ὧν οἱ πλεῖστοι
κατέφυγον πρὸς τοὺς Ἀκραγαντίνους, κἀκεῖ τῆς κα-
θηκούσης ἐπιμελείας ἠξιώθησαν. οἱ δὲ περὶ τὸν 3
Ἀγαθοκλέα διημερεύσαντες ἐν τοῖς τῶν πολιτῶν
φόνοις οὐδὲ τῆς εἰς γυναῖκας ὕβρεως καὶ παρανο-
μίας ἀπέσχοντο, ἀλλὰ παρὰ τῶν ἐκπεφευγότων τὸν
θάνατον ἱκανὴν ὑπελάμβανον λήψεσθαι τιμωρίαν
τὴν εἰς τοὺς συγγενεῖς ἐπήρειαν· δεινότερα γὰρ θα-
νάτου τοὺς [μὲν] ἄνδρας καὶ πατέρας εἰκὸς ἦν πεί-
σεσθαι γυναικῶν ὕβρεις καὶ παρθένων αἰσχύνας
ἀναλογιζομένους. ἀφ' ὧν ἡμῖν περιαιρετέον ἐστὶ 4
τὴν ἐπίθετον καὶ συνήθη τοῖς συγγραφεῦσι τραγῳ-
δίαν, μάλιστα μὲν διὰ τὸν τῶν παθόντων ἔλεον,
ἔπειτα καὶ διὰ τὸ μηδένα τῶν ἀναγινωσκόντων ἐπι-
ζητεῖν ἀκοῦσαι τὰ κατὰ μέρος, ἐν ἑτοίμῳ τῆς γνώ-
σεως οὔσης. οἱ γὰρ μεθ' ἡμέραν ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ 5
κατὰ τὴν ἀγορὰν σφάττειν τολμῶντες τοὺς μηδὲν

ἀδικοῦντας οὐ προσδέονται τοῦ δηλώσοντος τί νύκτωρ ἔπραττον καθ' αὑτοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ πῶς προσεφέροντο παρθένοις ὀρφαναῖς καὶ γυναιξὶν ἐρήμοις μὲν οὔσαις τῶν βοηθούντων, πεπτωκυίαις δ' ὑπ' ἐξουσίαν αὐτοκράτορα τῶν ἐχθίστων. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς, δυοῖν ἡμερῶν διελθουσῶν, ἐπειδή ποτ' ἐπληρώθη τοῦ κατὰ τῶν πολιτῶν φόνου, τοὺς ζωγρηθέντας ἀθροίσας Δεινοκράτην μὲν ἀφῆκε διὰ τὴν προγεγενημένην φιλίαν, τῶν ἄλλων δὲ τοὺς μὲν ἀλλοτριώτατα διακειμένους ἀνεῖλε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐφυγάδευσε.

9 Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν ἐκκλησίαν κατηγόρησε μὲν τῶν ἑξακοσίων καὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν προγεγενημένης ὀλιγαρχίας, καθαρὰν δὲ φήσας τὴν πόλιν πεποιηκέναι τῶν δυναστεύειν ἐπιχειρούντων, ἀπεφαίνετο τῷ δήμῳ τὴν αὐτονομίαν εἰλικρινῆ παραδιδόναι, καὶ βούλεσθαί ποτε τῶν πόνων ἀπολυ-
2 θεὶς ἰδιωτεύειν ἴσος ὢν πᾶσι. καὶ ταῦτα λέγων τὸ μὲν χλαμύδιον ἑαυτοῦ περιέσπασε, τὸ δ' ἱμάτιον 324 μεταλαβὼν ἀπῆει, τῶν πολλῶν ἑαυτὸν ἀποδείξας ἕνα. ταῦτα δ' ἔπραττε τὸν δημοτικὸν ὑποκρινόμενος καὶ σαφῶς εἰδὼς τοὺς πλείους τῶν ἐκκλησιαζόντων μετεσχηκότας τῶν ἀσεβημάτων, καὶ διὰ τοῦτο μηδέποτ' ἂν βουληθέντας ἄλλῳ τὴν στρατηγίαν
3 ἐγχειρίσαι. εὐθὺς γοῦν οἱ διαπεφορηκότες τὰ τῶν ἡτυχηκότων ἐβόων μὴ καταλιπεῖν ἑαυτούς, ἀλλὰ προσδέξασθαι τὴν τῶν ὅλων ἐπιμέλειαν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχίαν εἶχεν, εἶτα τοῦ πλήθους βιαιότερον ἐγκειμένου, προσδέξεσθαι μὲν ἔφησε τὴν
4 στρατηγίαν, μὴ μέντοι γε μετ' ἄλλων ἄρξειν. οὐ γὰρ ὑπομενεῖν, ὧν ἂν ἕτεροι παρανομήσωσι, τούτων αὐτὸν συνάρχοντα λόγον ἀποδιδόναι κατὰ τοὺς

νόμους. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ πλήθους μοναρχεῖν, οὗτος μὲν ἐχειροτονήθη στρατηγὸς αὐτοκράτωρ, καὶ τὸ λοιπὸν φανερῶς ἐδυνάστευε καὶ τῆς πόλεως ἐπιμέλειαν ἐποιεῖτο, τῶν δ' ἀκεραίων Συ- 5
5 ρακοσίων οἱ μὲν διὰ τὸν φόβον ἠναγκάζοντο καρτερεῖν, οἱ δ' ὑπὸ τοῦ πλήθους κατισχυόμενοι τὴν ἔχθραν εἰς κενὸν οὐκ ἐτόλμων ἐνδείκνυσθαι. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἀπόρων καὶ κατάχρεων ἄσμενοι τὴν μεταβολὴν προσεδέξαντο· ἐπήγγελτο γὰρ Ἀγαθο-
10 κλῆς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ χρεῶν ἀποκοπὰς ποιήσεσθαι καὶ τοῖς πένησι χώραν δωρήσεσθαι. ἀπὸ 6
δὲ τούτων γενόμενος τοῦ μὲν ἔτι φονεύειν ἢ κολάζειν τινὰς ἀπέστη, μεταβαλόμενος δ' εἰς τοὐναντίον εὐγνωμόνως τοῖς πλήθεσι προσεφέρετο, καὶ
15 πολλοὺς μὲν εὐεργετῶν, οὐκ ὀλίγους δ' ἐπαγγελίαις μετεωρίζων, πάντας δὲ λόγοις φιλανθρώποις δημαγωγῶν, οὐ μετρίας ἀποδοχῆς ἐτύγχανεν. ἔχων 7
δὲ τηλικαύτην δυναστείαν οὔτε διάδημα ἀνέλαβεν οὔτε δορυφόρους εἶχεν οὔτε δυσεντευξίαν ἐζήλω-
20 σεν, ἅπερ εἰώθασι ποιεῖν σχεδὸν ἅπαντες οἱ τύραννοι. ἐπεμελήθη δὲ καὶ τῶν προσόδων καὶ τῆς τῶν ὅπλων καὶ βελῶν παρασκευῆς, ἔτι δὲ πρὸς ταῖς ὑπαρχούσαις μακραῖς ναυσὶν ἑτέρας ἐναυπηγήσατο. προσελάβετο δὲ καὶ τῶν ἐν τῇ μεσογείῳ χωρίων καὶ
25 πόλεων τὰς πλείστας. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν.

Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Ῥωμαῖοι μὲν ἔνατον ἔτος 10
ἤδη διεπολέμουν πρὸς Σαμνίτας, καὶ κατὰ μὲν τοὺς ἔμπροσθεν χρόνους μεγάλαις δυνάμεσιν ἦσαν διη-
30 γωνισμένοι, τότε δὲ εἰς τὴν πολεμίαν εἰσβολὰς ποιούμενοι μέγα μὲν οὐδὲν οὐδὲ μνήμης ἄξιον διεπράξαντο, διετέλουν δὲ τοῖς τε φρουρίοις προσ-

βολὰς ποιούμενοι καὶ τὴν χώραν λεηλατοῦντες. ἐπόρθησαν δὲ καὶ τῆς Ἀπουλίας τὴν Δαυνίαν πᾶσαν, καὶ προσαγαγόμενοι Καυσίους ὁμήρους παρ' αὐτῶν ἔλαβον. προσέθηκαν δὲ καὶ δύο φυλὰς ταῖς προϋπαρχούσαις, τήν τε Φαλερίναν καὶ τὴν Ὠφεν-
3 τίναν. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Κροτωνιᾶται πρὸς μὲν Βρεττίους διελύσαντο, πρὸς δὲ τοὺς ἐκπεπτωκότας τῶν πολιτῶν ὑπὸ τῆς δημοκρατίας διὰ τὴν πρὸς Ἡρακλείδην καὶ Σωσίστρατον κοινωνίαν, περὶ ἧς ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ τὰ κατὰ μέρος διήλθομεν, δεύτερον ἔτος ἤδη πολεμοῦντες, Πάρωνα καὶ Μενέδημον, ἄνδρας ἐπιφανεῖς στρατηγοὺς
4 ἐχειροτόνησαν. οἱ δὲ φυγάδες ἐκ Θουρίων ὁρμήσαντες καὶ προσλαβόντες μισθοφόρους τριακοσίους, ἐπεχείρησαν μὲν νυκτὸς παρεισπίπτειν εἰς τὴν πατρίδα, ἀποκρουσθέντες δ' ὑπὸ τῶν Κροτωνιατῶν, κατεστρατοπέδευσαν ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Βρεττίων χώρας, μετ' ὀλίγον δὲ τῆς πολιτικῆς δυνάμεως ἐπελθούσης πολλαπλασίου πάντες μαχόμενοι κατεσφάγησαν. ἡμεῖς δ' ἐπεὶ τὰ περὶ Σικελίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν διεληλύθαμεν, διαβιβάσομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Εὐρώπης.

11 Κατὰ γὰρ τὴν Μακεδονίαν Εὐρυδίκη τῆς βασιλείας προεστηκυῖα καὶ πυνθανομένη τὴν Ὀλυμπιάδα παρασκευάζεσθαι πρὸς τὴν κάθοδον, πρὸς μὲν Κάσσανδρον εἰς Πελοπόννησον ἀπέστειλε βιβλιαφόρον, ἀξιοῦσα βοηθεῖν τὴν ταχίστην, τῶν δὲ Μακεδόνων τοὺς πρακτικωτάτους ἀνακαλουμένη δωρεαῖς καὶ μεγάλαις ἐπαγγελίαις ἰδίους ταῖς εὐνοίαις κατεσκεύ-
2 αζε. Πολυσπέρχων δὲ δύναμιν ἤθροισε προσλαβόμενος Αἰακίδην τὸν Ἠπειρώτην, καὶ κατῆγεν Ὀλυμπιάδα μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου παιδὸς ἐπὶ τὴν βασιλείαν.

ἀκούων οὖν Εὐρυδίκην ἐν Εὐίοις τῆς Μακεδονίας οὖσαν μετὰ τῆς δυνάμεως, ὥρμησεν ἐπ' αὐτήν, σπεύδων μιᾷ μάχῃ κρῖναι τὰ πράγματα. ἀντιταχθέντων δ' ἀλλήλοις τῶν στρατοπέδων, οἱ Μακεδόνες ἐντραπέντες τὸ τῆς Ὀλυμπιάδος ἀξίωμα καὶ τῶν εὐεργεσιῶν ἀναμιμνησκόμενοι τῶν Ἀλεξάνδρου μετεβάλοντο. Φίλιππος μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς εὐθὺς 3
ἦλω μετὰ τῆς θεραπείας, ἡ δ' Εὐρυδίκη μετὰ Πολυκλέους, ἑνὸς τῶν συμβούλων, εἰς Ἀμφίπολιν ἀπο- 4
χωροῦσα συνελήφθη. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον Ὀλυμπιὰς τῶν βασιλικῶν σωμάτων κυριεύσασα, καὶ χωρὶς κινδύνων τὴν βασιλείαν παραλαβοῦσα, τὴν εὐτυχίαν οὐκ ἤνεγκεν ἀνθρωπίνως, ἀλλὰ τήν τ' Εὐρυδίκην καὶ τὸν ἄνδρα Φίλιππον τὸ μὲν πρῶτον εἰς φυλακὴν καταθεμένη κακουχεῖν ἐπεχείρησε· περιοικοδομήσασα γὰρ αὐτῶν ἐν βραχεῖ τόπῳ τὰ σώματα διὰ μιᾶς στενῆς ὑποδοχῆς ἐχορήγει τὰ ἀναγκαῖα· ἐπὶ πολλὰς δ' ἡμέρας παρανομήσασα τοὺς ἠτυχη- 5
κότας, ἐπειδὴ παοὰ τοῖς Μακεδόσιν ἠδόξει διὰ τὸν πρὸς τοὺς πάσχοντας ἔλεον, τὸν μὲν Φίλιππον προσέταξε Θραξί τισιν ἐκκεντῆσαι, βασιλέα γεγενημένον ἔξ ἔτη καὶ μῆνας τέτταρας, τὴν δ' Εὐρυδίκην παρρησιαζομένην καὶ βοῶσαν αὐτῇ μᾶλλον προσήκειν ἥπερ Ὀλυμπιάδι τὴν βασιλείαν ἔκρινε μείζονος ἀξιωσαι τιμωρίας. εἰσέπεμψεν οὖν αὐτῇ ξίφος καὶ 6
βρόχον καὶ κώνειον, καὶ συνέταξε τούτων ᾧ βούλοιτο καταχρήσασθαι πρὸς τὸν θάνατον, οὔτε τὸ
326 προγεγενημένον ἀξίωμα τῆς παρανομουμένης ἐντραπεῖσα τὸ παράπαν οὔτε τῆς κοινῆς τύχης εἰς οἶκτον ἐλθοῦσα. τοιγαροῦν τῆς ὁμοίας μεταβολῆς 7
τυχοῦσα τῆς ὠμότητος ἀξίαν ἔσχε τὴν τοῦ βίου καταστροφήν. Εὐρυδίκη μὲν γὰρ κατευξαμένη πα-

ρόντος τοῦ κομίσαντος τῶν ὁμοίων δωρεῶν Ὀλυμπιάδα τυχεῖν, τὸν μὲν ἄνδρα περιέστειλεν, ἐπιμεληθεῖσα τῶν τραυμάτων ὡς ποθ' ὁ καιρὸς συνεχώρει, ἑαυτὴν δ' ἀνακρεμάσασα τῇ ζώνῃ κατέστρεψε τὸν βίον, οὔτε δακρύσασα τὴν ἑαυτῆς τύχην οὔτε τῷ
8 μεγέθει τῶν συμπτωμάτων ταπεινωθεῖσα. Ὀλυμπιὰς δέ, τούτων διαφθαρέντων, ἀνεῖλε μὲν τὸν Νικάνορα τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κασσάνδρου, κατέστρεψε δὲ τὸν Ἰόλλου τάφον, μετερχομένη, καθάπερ ἔφησε, τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον, ἐπέλεξε δὲ καὶ τῶν Κασσάνδρου φίλων τοὺς ἐπιφανεστάτους ἑκατὸν Μα-
9 κεδόνας, οὓς ἅπαντας ἀπέσφαξεν. ἐν τοιούτοις δὲ παρανομήμασι πληροῦσα τὸν ἑαυτῆς θυμὸν ταχὺ πολλοὺς τῶν Μακεδόνων ἐποίησε μισῆσαι τὴν ὠμότητα· πάντες γὰρ ἀνεμιμνήσκοντο τῶν Ἀντιπάτρου λόγων, ὃς καθάπερ χρησμῳδῶν ἐπὶ τῆς τελευτῆς παρεκελεύσατο μηδέποτε συγχωρῆσαι γυναικὶ τῆς βασιλείας προστατεῖν. τὰ μὲν οὖν κατὰ Μακεδονίαν τοῦτον τὸν τρόπον διοικηθέντα πρόδηλον εἶχε τὴν ἐσομένην μεταβολήν.

12 Κατὰ δὲ τὴν Ἀσίαν Εὐμένης μὲν ἔχων τοὺς ἀργυράσπιδας Μακεδόνας καὶ τὸν ἀφηγούμενον αὐτῶν Ἀντιγένην παρεχείμασε μὲν τῆς Βαβυλωνίας ἐν ταῖς ὀνομαζομέναις Καρῶν κώμαις, πρὸς δὲ Σέλευκον καὶ Πύθωνα πρέσβεις ἀπέστειλεν, ἀξιῶν βοηθεῖν τοῖς βασιλεῦσι καὶ μετ' αὐτοῦ συναγωνί-
2 σασθαι πρὸς Ἀντίγονον. τούτων δ' ὁ μὲν Πύθων τῆς Μηδίας, ὁ δ' ἕτερος τῆς Βαβυλωνίας σατράπης ἀπεδέδεικτο καθ' ὃν καιρὸν ἡ δευτέρα διαίρεσις ἐγενήθη τῶν σατραπειῶν ἐν Τριπαραδείσῳ. οἱ δὲ περὶ Σέλευκον τοῖς μὲν βασιλεῦσιν ἔφασαν βούλεσθαι παρέχεσθαι χρείας, Εὐμένει μέντοι γε μηδέ-

ποθ' ὑπομενεῖν ποιοῦντας τὸ προσταττόμενον, οὓς Μακεδόνες συνελθόντες κατέγνωσαν θάνατον. πολλὰ δὲ πρὸς ταύτην τὴν προαίρεσιν διαλεχθέντες συνεξέπεμψαν παρ' αὐτῶν πρεσβευτὴν πρὸς Ἀντιγένην καὶ τοὺς ἀργυράσπιδας, ἀξιοῦντες ἀφιστάναι τῆς ἡγεμονίας Εὐμένη. τῶν δὲ Μακεδόνων οὐ προσε- 3
χόντων τοῖς λόγοις, Εὐμένης ἐπαινέσας αὐτῶν τὴν προθυμίαν ἀνέζευξε μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ παραγενηθεὶς ἐπὶ τὸν Τίγριν ποταμὸν κατεστρατοπέδευσε, τῆς Βαβυλῶνος ἀπέχων σταδίους τριακοσίους. καὶ πρόθεσιν μὲν εἶχεν εἰς Σοῦσα ποιεῖσθαι τὴν πορείαν, διανοούμενος τὰς ἐκ τῶν ἄνω σατραπειῶν δυνάμεις μεταπέμπεσθαι καὶ τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς χρήσασθαι πρὸς τὰς κατεπειγούσας χρείας. ἠναγκάζετο δὲ τὸν ποταμὸν διαβαίνειν διὰ τὸ τὴν 4
μὲν κατόπιν χώραν προνενομεῦσθαι, τὴν δὲ πέραν ἀκέραιον εἶναι καὶ δαψιλεῖς δύνασθαι παρέχεσθαι
327 τροφὰς τῷ στρατοπέδῳ. συναγαγόντος οὖν αὐτοῦ 5
πλοῖα πανταχόθεν πρὸς τὴν διάβασιν, οἱ περὶ Σέλευκον καὶ Πύθωνα κατέπλευσαν δυσὶ μὲν τριήρεσι, κουτωτοῖς δὲ πλείοσιν· ἔτι γὰρ τὰ σκάφη ταῦτα περιῆν ἐκ τῶν ὑπ' Ἀλεξάνδρου ναυπηγηθέντων περὶ Βαβυλῶνα. ταῦτα δὲ προσαγαγόντες πρὸς 13
τὴν ἔκβασιν πάλιν ἐπεχείρουν τοὺς Μακεδόνας πείθειν ἀποστῆσαι τὸν Εὐμένη τῆς στρατηγίας, καὶ μὴ προάγειν καθ' αὐτῶν ἄνδρα ξένον καὶ πλείστους Μακεδόνας ἀνῃρηκότα. οὐδενὶ δὲ τρόπῳ τῶν περὶ 2
τὸν Ἀντιγένην πειθομένων, οἱ περὶ Σέλευκον προσπλεύσαντες πρός τινα διώρυχα παλαιὰν ἀνέρρηξαν τὴν ἀρχὴν αὐτῆς, ὑπὸ τοῦ χρόνου συγκεχωσμένην. περικλυσθείσης δὲ τῆς τῶν Μακεδόνων στρατοπεδείας, καὶ πάντῃ τοῦ συνεχοῦς τόπου λιμνάσαντος,

ἐκινδύνευσεν ἅπαν ἀπολέσθαι τὸ στρατόπεδον ὑπὸ
3 τῆς πλήμης. ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἔμειναν
ἐφ' ἡσυχίας, ἀπορούμενοι πῶς χρηστέον τοῖς πράγ-
μασι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ παραστησάμενοι τὰ κοντωτὰ
πλοῖα περὶ τριακόσια τὸν ἀριθμὸν ὄντα, διεβίβασαν
τὸ κράτιστον τῆς δυνάμεως οὐδενὸς παρενοχλοῦν-
τος κατὰ τὴν ἔκβασιν· οἱ γὰρ περὶ Σέλευκον ἱπ-
πεῖς μόνον εἶχον, καὶ τούτους πολὺ τοῖς ἀριθμοῖς
4 λειπομένους τῶν ἐναντίων. νυκτὸς δὲ ἤδη κατα-
λαμβανούσης Εὐμένης μὲν ἀγωνιῶν ὑπὲρ τῆς ἀπο-
σκευῆς πάλιν εἰς τοὐπίσω διεβίβασε τοὺς Μακε-
δόνας, εἰσηγησαμένου δέ τινος τῶν ἐγχωρίων ἐπε-
βάλετό τινα τόπον ἀνακαθαίρειν, δι' οὗ ῥᾴδιον ἦν
ἀποστρέψαι τὴν διώρυχα καὶ βάσιμον κατασκευάσαι
5 τὴν πλησίον χώραν. ἃ δὴ συνιδόντες οἱ περὶ Σέ-
λευκον, καὶ βουλόμενοι τὴν ταχίστην αὐτοὺς ἐκ τῆς
ἰδίας σατραπείας ἀπαλλάξαι, πρέσβεις ἀπέστειλαν
ὑπὲρ ἀνοχῶν, συγχωρήσαντες τὴν διάβασιν. εὐθὺς
δὲ καὶ βιβλιαφόρους ἀπέστειλαν πρὸς Ἀντίγονον εἰς
Μεσοποταμίαν, ἀξιοῦντες ἥκειν τὴν ταχίστην μετὰ
τῆς δυνάμεως, πρὶν ἢ καταβῆναι τοὺς σατράπας
6 μετὰ τῶν δυνάμεων. Εὐμένης δὲ διαβὰς τὸν Τί-
γριν, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Σουσιανήν, εἰς
τρία μέρη διεῖλε τὴν δύναμιν διὰ τὴν τοῦ σίτου
σπάνιν. ἐπιπορευόμενος δὲ τὴν χώραν κατὰ μέρος
σίτου μὲν παντελῶς ἐσπάνιζεν, ὄρυζαν δὲ καὶ σή-
σαμον καὶ φοίνικα διέδωκε τοῖς στρατιώταις, δα-
ψιλῶς ἐχούσης τῆς χώρας τοὺς τοιούτους καρπούς.
7 πρὸς δὲ τοὺς ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις ἡγεμόνας ἦν
μὲν καὶ πρότερον ἀπεσταλκὼς τὰς παρὰ τῶν βασι-
λέων ἐπιστολάς, ἐν αἷς ἦν γεγραμμένον πάντα πει-
θαρχεῖν Εὐμένει, καὶ τότε δὲ βιβλιαφόρους ἀπέ-

στειλεν, ἀξιῶν ἁπαντᾶν εἰς τὴν Σουσιανὴν ἅπαντας μετὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων, καθ' ὃν δὴ χρόνον συνέβη κἀκείνους ἠθροικέναι τὰ στρατόπεδα καὶ συνδεδραμηκέναι πρὸς ἀλλήλους δι' ἑτέρας αἰτίας, ὑπὲρ ὧν ἀναγκαῖον προειπεῖν.

Πύθων σατράπης μὲν ἀπεδέδεικτο Μηδίας, στρα- 14
τηγὸς δὲ τῶν ἄνω σατραπειῶν ἁπασῶν γενόμενος,
328 Φίλιππον μὲν τὸν προϋπάρχοντα Παρθυαίας στρατηγὸν ἀπέκτεινε, τὸν ἑαυτοῦ δ' ἀδελφὸν Εὔδαμον ἀντὶ τούτου κατέστησεν. οὗ γενομένου συνέδρα- 2
μον οἱ λοιποὶ σατράπαι πάντες, φοβηθέντες μὴ τὸ παραπλήσιον πάθωσιν, ὄντος τοῦ Πύθωνος κινητικοῦ καὶ μεγάλα ταῖς ἐπιβολαῖς περιβαλλομένου. περιγενόμενοι δ' αὐτοῦ μάχῃ καὶ πολλοὺς τῶν συναγωνισαμένων ἀνελύντες, ἐξήλασαν ἐκ τῆς Παρθυαίας. κἀκεῖνος τὸ μὲν πρῶτον ἀνεχώρησεν εἰς 3
Μηδίαν, μετ' ὀλίγον δ' εἰς τὴν Βαβυλῶνα παραγενόμενος παρεκάλει τὸν Σέλευκον βοηθεῖν αὐτῷ καὶ κοινωνεῖν τῶν αὐτῶν ἐλπίδων. διὰ δὴ ταύτας 4
τὰς αἰτίας τῶν ἄνω σατραπῶν συνηθροικότων εἰς ταὐτὸ τὰ στρατόπεδα, παρῆσαν οἱ παρ' Εὐμένους βιβλιαφόροι πρὸς ἑτοίμας τὰς δυνάμεις. ἦν δὲ τῶν ἡγεμόνων ἐπιφανέστατος μὲν καὶ κοινῷ δόγματι πάντων τὴν στρατηγίαν παραλαβὼν Πευκέστης, γεγενημένος Ἀλεξάνδρου σωματοφύλαξ καὶ προηγμένος ὑπὸ τοῦ βασιλέως δι' ἀνδρείαν. σατραπείαν 5
δ' εἶχεν ἔτη πλείονα τῆς Περσίδος, καὶ μεγίστης ἀποδοχῆς ἐτύγχανε παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις. δι' ἃς αἰτίας φασὶ καὶ τὸν Ἀλέξανδρον αὐτῷ μόνῳ Μακεδόνων συγχωρῆσαι Περσικὴν φορεῖν στολήν, χαρίζεσθαι βουλόμενον τοῖς Πέρσαις καὶ διὰ τούτου νομίζοντα κατὰ πάνθ' ἕξειν τὸ ἔθνος ὑπήκοον. εἶχε

δὲ τότε Πέρσας τοξότας μὲν καὶ σφενδονήτας μυρίους, τοὺς δ' εἰς τὴν Μακεδονικὴν τάξιν καθωπλισμένους παντοδαποὺς τρισχιλίους, ἱππεῖς δ' Ἕλληνας μὲν καὶ Θρᾷκας ἑξακοσίους, Πέρσας δὲ πλεί-
6 ους τῶν τετρακοσίων. Τληπόλεμος δ' ὁ Μακεδών, Καρμανίας σατράπης ἀποδεδειγμένος, εἶχε πεζοὺς μὲν χιλίους πεντακοσίους, ἱππεῖς δ' ἑπτακοσίους. καὶ Σιβύρτιος μὲν τῆς Ἀραχωσίας ἡγούμενος παρείχετο πεζοὺς μὲν χιλίους, ἱππεῖς δὲ δέκα πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἕξ, Ἀνδρόβαζος δ' ἐκ Παροπαμισαδῶν, τοῦ Ὀξυάρτου κυριεύοντος τῆς σατραπείας, ἀπέσταλτο μετὰ πεζῶν μὲν χιλίων καὶ διακοσίων, ἱπ-
7 πέων δὲ τετρακοσίων. Στάσανδρος δ' ὁ τῆς Ἀρείας καὶ Ἀραγγηνῆς σατράπης, προσειληφὼς καὶ τοὺς ἐκ τῆς Βακτριανῆς, εἶχε πεζοὺς μὲν χιλίους πεντακο-
8 σίους, ἱππεῖς δὲ χιλίους. ἐκ δὲ τῆς Ἰνδικῆς Εὔδαμος παρεγένετο μεθ' ἱππέων μὲν πεντακοσίων, πεζῶν δὲ τρισχιλίων, ἐλεφάντων δὲ ἑκατὸν εἴκοσι· τὰ δὲ θηρία ταῦτα παρέλαβε μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν δολοφονήσας Πῶρον τὸν βασιλέα. οἱ δὲ πάντες μετὰ τῶν σατραπῶν ἠθροίσθησαν πεζοὶ μὲν πλείους τῶν μυρίων ὀκτακισχιλίων ἑπτακοσίων, ἱππεῖς δὲ τετρακισχίλιοι ἑξακόσιοι.

15 Ἐπεὶ δὲ παρεγενήθησαν εἰς τὴν Σουσιανὴν πρὸς τοὺς περὶ τὸν Εὐμένη, συνήγαγον ἐκκλησίαν κοινήν, ἐν ᾗ πολλὴν συνέβη γενέσθαι φιλοτιμίαν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας. Πευκέστης μὲν γὰρ διά τε τὸ πλῆθος τῶν συναγωνιζομένων καὶ διὰ τὴν παρ' Ἀλεξάνδρου προαγωγὴν ἑαυτὸν ᾤετο δεῖν ἔχειν τὴν
2 τῶν πάντων ἡγεμονίαν, Ἀντιγένης δὲ τῶν ἀργυ- 329
ρασπίδων Μακεδόνων στρατηγῶν ἔφη δεῖν δοθῆναι τὴν ἐξουσίαν τῆς αἱρέσεως τοῖς μετ' αὐτοῦ Μακε-

δόσι, συγκαταπεπολεμηκόσιν Ἀλεξάνδρῳ τὴν Ἀσίαν καὶ γεγονόσι διὰ τὰς ἀρετὰς ἀνικήτοις. Εὐμένης 3 δὲ φοβούμενος μὴ διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους στάσιν εὐχείρωτοι κατασταθῶσιν Ἀντιγόνῳ, συνεβούλευεν ἕνα μὲν μὴ καθιστᾶν ἡγεμόνα, πάντας δὲ τοὺς προκεκριμένους ὑπὸ τοῦ πλήθους σατράπας καὶ στρατηγοὺς εἰς τὴν βασιλικὴν αὐλὴν συνιόντας καθ' ἡμέραν βουλεύεσθαι κοινῇ περὶ τῶν συμφερόντων· ἔστατο γὰρ Ἀλεξάνδρῳ τετελευτηκότι σκηνή, καὶ 4 κατὰ ταύτην θρόνος, πρὸς ᾧ θύοντες εἰώθεσαν συνεδρεύειν περὶ τῶν κατεπειγόντων. πάντων δὲ διασημαινομένων τὸ ῥηθὲν ὡς συμφέρον εἰρημένον, συνῆγε καθ' ἡμέραν συνέδριον οἷόν τινος δημοκρατουμένης πόλεως. μετὰ δὲ ταῦτα παρελθόντων αὐ- 5 τῶν εἰς Σοῦσα, παρὰ τῶν θησαυροφυλακούντων Εὐμένης ἔλαβε χρημάτων πλῆθος ὅσον ἦν ἱκανὸν εἰς τὰς χρείας· μόνῳ γὰρ τούτῳ διὰ τῶν ἐπιστολῶν οἱ βασιλεῖς συνετετάχεσαν διδόναι καθ' ὅ,τι ἂν αὐτὸς προαιρῆται. μισθοδοτήσας δὲ τοὺς Μακεδόνας εἰς ἓξ μῆνας, Εὐδάμῳ τῷ τοὺς ἐλέφαντας καταγαγόντι ἐκ τῆς Ἰνδικῆς ἔδωκε διακόσια τάλαντα, τῷ μὲν λόγῳ πρὸς τὰς τῶν θηρίων δαπάνας, τῷ δ' ἔργῳ διὰ τῆς δωρεᾶς ταύτης θεραπεύων τὸν ἄνδρα· ᾧ γὰρ τῶν στασιαζόντων οὗτος πρόσθοιτο, μεγίστην ἐποιεῖτο ῥοπήν, καταπληκτικῆς οὔσης τῆς τῶν θηρίων χρείας. τῶν δ' ἄλλων σατραπῶν ἕκαστος ἔτρεφε τοὺς ἐκ τῆς ὑφ' ἑαυτὸν χώρας συνηκολουθηκότας.

Εὐμένης μὲν οὖν ἐν τῇ Σουσιανῇ διατρίβων 6 ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν, Ἀντίγονος δὲ παραχειμάσας ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ τὸ μὲν πρῶτον διενοήθη τοὺς περὶ τὸν Εὐμένη διώκειν ἐκ ποδός, πρὶν αὐξη-

θῆναι, ὡς δ' ἤκουσε τοὺς σατράπας καὶ τὰς μετ' αὐτῶν δυνάμεις συνεληλυθυίας τοῖς Μακεδόσιν, ἐπέσχε τὴν σπουδήν, καὶ τήν τε δύναμιν ἀνελάμβανε καὶ προσκατέγραφε στρατιώτας· ἑώρα γὰρ τὸν πόλεμον μεγάλων στρατοπέδων καὶ παρασκευῆς οὐ τῆς τυχούσης προσδεόμενον.

16 Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Ἄτταλος καὶ Πολέμων καὶ Δόκιμος, ἔτι δὲ Ἀντίπατρος καὶ Φιλώτας, οἱ μετὰ τῆς Ἀλκέτου δυνάμεως ἀλόντες ἡγεμόνες, ἐφυλάττοντο μὲν ἔν τινι φρουρίῳ καθ' ὑπερβολὴν ὀχυρῷ, ἀκούσαντες δὲ τοὺς περὶ τὸν Ἀντίγονον εἰς τὰς ἄνω σατραπείας ποιεῖσθαι τὴν πορείαν, νομίζοντες εὔθετον ἔχειν καιρόν, ἔπεισάν τινας τῶν τηρούντων αὐτοὺς λῦσαι, κυριεύσαντες δ' ὅπλων ἐπέθεντο τῇ φυλακῇ περὶ μέσας νύκτας. αὐτοὶ μὲν οὖν ὀκτὼ τὸν ἀριθμὸν ὄντες, τηρούμενοι δὲ ὑπὸ στρατιωτῶν τετρακοσίων, διαφέροντες δὲ ταῖς τόλμαις καὶ ταῖς εὐχειρίαις διὰ τὴν μετ' Ἀλεξάνδρου στρατείαν, Ξενοπείθη μὲν τὸν φρούραρχον συναρπάσαντες ὑπὲρ τὸ τεῖχος ἔρριψαν, στάδιαῖον ἐχούσης τῆς πέτρας ὕψος, τῶν δ' ἄλλων τοὺς 330
μὲν κατασφάξαντες, τοὺς δ' ἐκβαλόντες, ἐνεπύρι-
2 σαν τὰς οἰκίας. τῶν δ' ἔξωθεν καραδοκούντων προσελάβοντο τὸν ἀριθμὸν εἰς πεντήκοντα. τοῦ δὲ φρουρίου σίτου τε πλῆθος καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἔχοντος, ἐβουλεύοντο πότερον χρὴ μένειν καὶ χρῆσθαι τῇ τῶν τόπων ὀχυρότητι, καραδοκοῦντας τὴν παρ' Εὐμένους βοήθειαν, ἢ φεύγοντας τὴν ταχίστην ἀλᾶσθαι κατὰ τὴν χώραν, καιροτηροῦντας
3 τὰς μεταβολάς. γενομένης δὲ πλείονος ἀντιλογίας Δόκιμος μὲν ἐκχωρεῖν συνεβούλευεν, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄτταλον οὐκ ἔφασαν δυνήσεσθαι κακοπαθεῖν διὰ

τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς γενομένην κακουχίαν. τούτων δὲ πρὸς ἀλλήλους διισταμένων, ἔφθασαν ἐκ τῶν σύνεγγυς φρουρίων συνδραμόντες στρατιῶται πεζοὶ μὲν πλείους τῶν πεντακοσίων, ἱππεῖς δὲ τετρακόσιοι, χωρὶς δὲ τούτων ἐκ τῶν ἐγχωρίων ἄλλοι παντοδαποὶ πλείους τῶν τρισχιλίων, οἳ στρατηγὸν ἐξ ἑαυτῶν καταστήσαντες περιεστρατοπέδευσαν τὸ χωρίον. παραδόξως δὲ πάλιν αὐτῶν κατακλεισθέν- 4
των, Δόκιμος μὲν κατάβασίν τινα κατανοήσας ἀφύλακτον διεπρεσβεύσατο πρὸς τὴν Ἀντιγόνου γυναῖκα Στρατονίκην, οὖσαν πλησίον τῶν τόπων, καὶ δεύτερος διὰ ταύτης ἐκπηδήσας αὐτὸς μὲν οὐκ ἔτυχε πίστεως, ἀλλ' εἰς φυλακὴν παρεδόθη, ὁ δὲ συγκαταβὰς αὐτῷ καθηγησάμενος τοῖς πολεμίοις ἀνήγαγεν εἰς τὸ χωρίον οὐκ ὀλίγους, καὶ κατελάβετο μίαν τῶν ὀρθίων πετρῶν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄτταλον 5
πολὺ λειπόμενοι τοῖς πλήθεσι διὰ τὰς ἀρετὰς ἀντείχοντο καὶ καθ' ἡμέραν ἀγωνιζόμενοι διεκαρτέρουν· πολιορκηθέντες δὲ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας τέτταρας ἥλωσαν κατὰ κράτος.

Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Δημοκλείδου Ῥωμαῖοι 17
μὲν ὑπάτους κατέστησαν Γάιον Ἰούνιον καὶ Κόιντον Αἰμίλιον, ὀλυμπιὰς δ' ὑπῆρχεν ἕκτη πρὸς ταῖς ἑκατὸν καὶ δέκα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Δεινομένης Λάκων. περὶ δὲ τούτους τοὺς καιροὺς Ἀντίγονος μὲν 2
ἐκ τῆς Μεσοποταμίας ἀναζεύξας ἦκεν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν, κἀκεῖ συνέθετο κοινοπραγίαν Σελεύκῳ καὶ Πύθωνι· προσλαβόμενος δὲ καὶ παρὰ τούτων στρατιώτας ἔξευξε πλοίοις τὸν Τίγριν ποταμόν, καὶ περαιώσας τὰς δυνάμεις ὥρμησεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ περὶ τὸν Εὐμένη πυθόμενοι τὰ πε- 3
πραγμένα, Ξενοφίλῳ μὲν τῷ τὴν ἐν Σούσοις ἄκραν

φυλάττοντι ἐκέλευσαν μήτε τῶν χρημάτων Ἀντιγόνῳ δοῦναί τι μήτε εἰς λόγους ἔρχεσθαι, αὐτοὶ δὲ τὰς δυνάμεις ἀναλαβόντες ὥρμησαν ἐπὶ τὸν Τίγριν ποταμόν, ἀπέχοντα Σούσων ὁδὸν ἡμέρας, ἣ τῆς ὀρεινῆς ἔχεται τῆς ὑπὸ τῶν αὐτονόμων κατεχομένης, οὓς Οὐξίους προσαγορεύουσι, πλάτος μὲν κατὰ πολλοὺς τόπους τριῶν σταδίων, ἔστι δ' ὅτε καὶ τεττάρων, βάθος δὲ κατὰ μέσον τὸ ῥεῦμα πρὸς τὰ μεγέθη τῶν ἐλεφάντων, καὶ φερόμενος μὲν ἀπὸ τῆς ὀρεινῆς ἐπὶ σταδίους ἑπτακοσίους εἰς τὴν Ἐρυθρὰν ἐξερεύγεται θάλατταν, ἔχει δὲ καὶ θαλάττιον ἰχθῦν πολὺν καὶ θηρία τῶν πελαγίων, ἃ φαίνεται μάλιστα περὶ κυνὸς ἐπιτολάς. τοῦτον δὲ τὸν ποταμὸν προβαλόμενοι, καὶ πᾶσαν τὴν παραποταμίαν ἀπὸ τῶν πηγῶν ἕως τῆς θαλάττης φυλακαῖς διαλαβόντες, ἀνέμενον τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον. προσδεομένης δὲ τῆς φυλακῆς διὰ τὸ μῆκος στρατιωτῶν οὐκ ὀλίγων, οἱ περὶ τὸν Εὐμένη καὶ Ἀντιγένην ἠξίωσαν τὸν Πευκέστην ἐκ τῆς Περσίδος μεταπέμψασθαι τοξότας μυρίους. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον οὐ προσεῖχεν αὐτοῖς, μεμψιμοιρῶν ἐπὶ τῷ μὴ τετευχέναι τῆς στρατηγίας, ὕστερον δὲ δοὺς αὐτῷ λόγον συνεχώρησεν ὅτι κρατήσαντος Ἀντιγόνου συμβήσεται καὶ τὴν σατραπείαν αὐτὸν ἀποβαλεῖν καὶ περὶ τοῦ σώματος κινδυνεῦσαι. ἀγωνιῶν οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ τῆς στρατηγίας μᾶλλον τεύξεσθαι νομίζων ὡς πλείστους ἔχων στρατιώτας, προσήγαγε, καθάπερ ἠξίουν, τοξότας μυρίους. ἀπέχοντες δ' ἔνιοι τῶν Περσῶν ὁδὸν ἡμερῶν τριάκοντα τὸ παραγγελθὲν αὐθημερὸν ἤκουον διὰ τὸ φιλοτεχνηθὲν περὶ τὰς φυλακάς· ὅπερ οὐ καλῶς ἔχει παραδραμεῖν. τῆς γὰρ Περσίδος οὔσης αὐλωνοειδοῦς

331

καὶ σκοπὰς ἐχούσης ὑψηλὰς καὶ πυκνάς, ἐπὶ τούτων ἐφειστήκεσαν οἱ μέγιστον φθεγγόμενοι τῶν ἐγχωρίων. διηρημένων γὰρ τῶν τόπων εἰς φωνῆς ἀκοήν, οἱ μεταλαμβάνοντες τὸ παραγγελθὲν ὁμοίως ἑτέροις παρεδίδοσαν, εἶτ' ἐκεῖνοι πάλιν ἄλλοις, ἕως εἰς τὸ τέρμα τῆς σατραπείας τὸ δοθὲν παραδοθείη.

Τῶν δὲ περὶ τὸν Εὐμένη καὶ Πευκέστην ταῦτα 18
διοικούντων, Ἀντίγονος, ἐπειδὴ προάγων μετὰ τῆς δυνάμεως ἦκεν εἰς Σοῦσα τὸ βασίλειον, Σέλευκον μὲν ἀπέδειξε τῆς χώρας σατράπην, καὶ δοὺς αὐτῷ στρατιώτας προσέταξε πολιορκεῖν τὴν ἄκραν ἀπειθοῦντος Ξενοφίλου τοῦ θησαυροφύλακος, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀνέζευξεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὔσης τῆς ὁδοῦ καυματώδους καὶ παντελῶς ἐπικινδύνου ξενικαῖς δυνάμεσι διελθεῖν. διὸ καὶ τὰς πορείας ἠναγκάζοντο νυκτὸς ποιεῖσθαι καὶ στρατοπεδεύεσθαι περὶ τὸν ποταμὸν πρὶν ἥλιον ἀνατέλλειν. οὐ μὴν ἠδυνήθη γε κατὰ πάντα ἄθικτος γενέσθαι 2
τῶν κατὰ τὴν χώραν κακῶν, ἀλλὰ καίπερ ἐνδεχομένως ἅπαντα πράξας, συχνοὺς ἀπέβαλε τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ καύματος, ἅτε καὶ τῆς ὥρας οὔσης περὶ κυνὸς ἐπιτολάς. ἐπεὶ δὲ πα- 3
ρεγενήθη πρὸς τὸν Κοπράτην ποταμόν, ἐπέσχε τῆς πορείας καὶ τὰ πρὸς τὴν διάβασιν παρεσκευάζετο. οὗτος δ' ἔκ τινος ὀρεινῆς ῥέων ἐξέπιπτεν εἰς τὸν Πασίτιγριν, ὃς ἀπεῖχε τῆς Εὐμένους στρατοπεδείας σταδίους ὀγδοήκοντα, καὶ τὸ μὲν πλάτος εἶχεν ὡς ἂν τεττάρων πλέθρων, ὀξὺς δ' ὢν ἐν τῇ καταφορᾷ
332 προσεδεῖτο πλοίων ἢ ζεύγματος. καταλαβὼν δ' 4
ὀλίγα πλοῖα κοντωτά, διεβίβασεν ἐν τούτοις τινὰς τῶν πεζῶν, προστάξας τάφρον ὀρύττειν καὶ χάρακα βαλομένους ὑποδέχεσθαι τὴν λοιπὴν δύναμιν.

Εὐμένης δὲ πυθόμενος παρὰ τῶν κατασκόπων τὴν ἐπιβολὴν τῶν πολεμίων, διαβὰς τὸ ζεῦγμα τοῦ Τίγριδος μετὰ στρατιωτῶν πεζῶν μὲν τετρακισχιλίων, ἱππέων δὲ χιλίων τριακοσίων, κατέλαβε διαβεβηκότας τῶν Ἀντιγόνου πεζοὺς μὲν πλείους τῶν τρισχιλίων, ἱππεῖς δὲ τετρακοσίους, καὶ τῶν εἰωθότων σποράδην διαβαίνειν ἐπὶ τὰς προνομὰς οὐκ ἐλάτους ἑξακισχιλίων. ἄφνω δὲ προσπεσὼν τεθορυβημένοις, τοὺς μὲν ἄλλους εὐθὺς ἐτρέψατο, τῶν δὲ Μακεδόνων τοὺς ὑποστάντας τῇ βίᾳ καὶ τῷ πλήθει κατισχύσας φυγεῖν εἰς τὸν ποταμὸν πάντας κατηνάγκασε. πάντων δ' ὁρμησάντων ἐπὶ τὰ πλοῖα, ταῦτα μὲν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἐπιβάντων κατεποντίσθη, τῶν δὲ διανήχεσθαι τολμησάντων οἱ πλεῖστοι μὲν ὑπὸ τοῦ ῥεύματος παρενεχθέντες διεφθάρησαν, ὀλίγοι δὲ διεσώθησαν. οἱ δ' ἄπειροι τοῦ κολυμβᾶν ὄντες τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς ἐν τῷ ποταμῷ προκρίναντες τελευτῆς ἥλωσαν, εἰς τετρακισχιλίους ὄντες. Ἀντίγονος δὲ θεωρῶν τοσοῦτο πλῆθος ἀπολλύμενον, βοηθῆσαι μὲν οὐκ ἴσχυσε διὰ τὴν τῶν πλοίων σπάνιν, ἀδύνατον δ' εἶναι νομίζων τὴν διάβασιν ἀνέζευξεν ἐπὶ πόλεως Βαδάκης, ἣ κεῖται παρὰ τὸν Εὔλαιον ποταμόν. οὔσης δὲ τῆς ὁδοιπορίας ἐμπύρου, διὰ τὸ μέγεθος τῶν καυμάτων διεφθάρη τε πολλὰ σώματα καὶ τὸ στρατόπεδον εἰς ἀπορίαν ἐνέπεσε καὶ ἀθυμίαν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐν τῇ προειρημένῃ πόλει μείνας ἡμέρας τινὰς καὶ τὸ στρατόπεδον ἐκ τῆς κακοπαθείας ἀναλαβών, ἔκρινε συμφέρειν ἀναζευγνύειν εἰς Ἐκβάτανα τῆς Μηδικῆς, κἀκεῖθεν ὁρμώμενος κατακτᾶσθαι τὰς ἄνω σατραπείας. οὐσῶν δ' ὁδῶν δύο τῶν φερουσῶν εἰς Μηδίαν ἑκατέρᾳ προσῆν τι δυσχερές· ἡ μὲν γὰρ

ἐπὶ Κόλωνος ὑπῆρχε καλὴ καὶ βασιλική, καυματώδης δὲ καὶ μακρά, παρεκτείνουσα σχεδὸν ἐφ' ἡμέρας τετταράκοντα, ἡ δὲ διὰ τῶν Κοσσαίων ἐθνῶν χαλεπὴ μὲν καὶ στενὴ καὶ παράκρημνος καὶ διὰ πολεμίας, ἔτι δὲ τῶν ἀναγκαίων σπανίζουσα, σύντομος δὲ καὶ κατεψυγμένη. οὐ ῥᾴδιον δ' ἐστὶ ταύ- 3
την διελθεῖν στρατόπεδον ἄνευ τοῦ πεῖσαι τοὺς τὴν ὀρεινὴν οἰκοῦντας βαρβάρους· αὐτόνομοι γὰρ ὄντες ἐκ παλαιῶν χρόνων κατοικοῦσιν ἐν σπηλαίοις, προσφέρονται δὲ βαλάνους καὶ μύκητας, ἔτι δὲ τεταριχευμένα κρέα τῶν ἀγρίων ζῴων. τούτους Ἀν- 4
τίγονος πεῖσαι μὲν ἢ δωροδοκεῖν ἀγεννὲς ἡγεῖτο, τηλικαύτης αὐτῷ δυνάμεως συνακολουθούσης, προχειρισάμενος δὲ τῶν πελταστῶν τοὺς ἐπισημοτάτους, καὶ τοὺς τοξότας καὶ τοὺς σφενδονήτας καὶ τοὺς
333 ἄλλους ψιλοὺς εἰς δύο μέρη διελόμενος, τοὺς μὲν Νεάρχῳ παρέδωκε, προστάξας προάγειν καὶ τὰ στενὰ καὶ τὰς δυσχωρίας προκαταλαμβάνεσθαι, τοὺς δὲ ἄλλους παρ' ὅλην τὴν ὁδὸν τάξας αὐτὸς μὲν μετὰ τῆς φάλαγγος προῆγεν, ἐπὶ δὲ τῆς οὐραγίας ἔταξε Πύθωνα. οἱ μὲν οὖν μετὰ Νεάρχου προαποστα- 5
λέντες ὀλίγας μὲν σκοπὰς προκατελάβοντο, τῶν δὲ πολλῶν καὶ μάλιστα ἀναγκαίων τόπων ὑστερήσαντες συχνοὺς ἀπέβαλον καὶ μόγις διεξέπεσον ἐπικειμένων τῶν βαρβάρων. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀντίγο- 6
νον ἐπειδή ποθ' ἧκον ἐπὶ τὰς δυσχωρίας, ἀβοηθήτοις κινδύνοις περιέπιπτον. οἱ γὰρ ἐγχώριοι τῶν τόπων ἔμπειροι καθεστῶτες καὶ τοὺς κρημνοὺς προκατειληφότες ἐπεκύλιον τοῖς ὁδοιποροῦσι πέτρας συνεχεῖς καὶ μεγάλας· ἅμα δὲ καὶ τοῖς τόξοις πυκνοῖς χρώμενοι κατετίτρωσκον τοὺς μήτε ἀμύνασθαι μήτ' ἐκκλῖναι τὰ βέλη δυναμένους διὰ τὴν δυσχωρίαν

7 τῶν τόπων. κρημνώδους δ' οὔσης καὶ δυσβάτου
τῆς ὁδοῦ συνέβαινε τούς τε ἐλέφαντας καὶ τοὺς
ἵππεῖς, ἔτι δὲ τοὺς ἐν τοῖς βαρέσιν ὅπλοις, κιν-
δυνεύειν ἅμα καὶ πονεῖν, ἀδυνατοῦντας ἑαυτοῖς
8 βοηθῆσαι. εἰς τοιαύτην δ' ἀμηχανίαν συγκλεισθεὶς
Ἀντίγονος μετεμέλετο μὲν ἐπὶ τῷ μὴ πεισθῆναι
τοῖς περὶ Πύθωνα, συμβουλεύουσι χρημάτων πρία-
σθαι τὴν πάροδον· οὐ μὴν ἀλλὰ πολλοὺς ἀποβα-
λὼν καὶ τοῖς ὅλοις κινδυνεύσας διεσώθη μόγις ἑνα-
20 ταῖος εἰς τὴν οἰκουμένην τῆς Μηδίας. τὸ δὲ
στρατόπεδον διὰ τὴν συνέχειαν τῶν κακῶν καὶ τὴν
ὑπερβολὴν τῆς κακοπαθείας ἐν αἰτίαις εἶχε τὸν
Ἀντίγονον, ὥστε φωνὰς προΐεσθαι δυσχερεῖς· ἐν
ἡμέραις γὰρ οὐχ ὅλαις τετταράκοντα τρισὶ μεγάλοις
ἀτυχήμασι περιεπεπτώκεσαν. οὐ μὴν ἀλλὰ φιλαν-
θρώπως ὁμιλήσας τοῖς στρατιώταις ὁ Ἀντίγονος,
καὶ κατασκευασάμενος δαψιλῆ χορηγίαν πάντων τῶν
ἐπιτηδείων, ἀνέλαβε τὴν δύναμιν ἐκ τῆς κακοπα-
2 θείας. Πύθωνα δ' ἐξαπέστειλε κελεύσας περιελ-
θεῖν πᾶσαν τὴν Μηδίαν καὶ συνάγειν ὡς πλείστους
ἵππεῖς τε καὶ πολεμιστὰς ἵππους, ἔτι δὲ ὑποζυγίων
3 πλῆθος. τῆς δὲ χώρας ταύτης ἀεὶ τετραπόδων γε-
μούσης ῥᾳδίως τὸ παραγγελθὲν συντελέσας ὁ Πύ-
θων ἦκεν ἄγων ἵππεῖς μὲν δισχιλίους, ἵππους δὲ
σὺν ταῖς κατασκευαῖς πλείους χιλίων, τῶν δ' ὑπο-
ζυγίων τοσοῦτον ἀριθμὸν ὥστε δύνασθαι καθοπλί-
σαι πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ προσέτι τάλαντα πεν-
4 τακόσια τῶν βασιλικῶν χρημάτων. ὁ δ' Ἀντίγονος
τοὺς μὲν ἵππεῖς εἰς τάξεις κατέστησε, τοὺς δ' ἵπ-
πους τοῖς ἀπολωλεκόσι διαδούς, καὶ τὸ πλῆθος τῶν
ὑποζυγίων διαχαρισάμενος, ἀνεκτήσατο τὴν παρὰ
τῶν στρατιωτῶν εὔνοιαν.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Εὐμένη σατράπαι καὶ στρατηγοὶ 21
πυθόμενοι τοὺς πολεμίους ἐν τῇ Μηδίᾳ στρατοπε-
δεύειν, διέστησαν πρὸς ἀλλήλους. Εὐμένης μὲν γὰρ
334 καὶ Ἀντιγένης ὁ τῶν ἀργυρασπίδων ἡγούμενος καὶ
πάντες οἱ τὴν ἀπὸ θαλάττης ἀνάβασιν πεποιημένοι
πάλιν ᾤοντο δεῖν ἐπὶ θάλατταν καταβαίνειν, οἱ δ'
ἐκ τῶν ἄνω σατραπειῶν καταβεβηκότες ἀγωνιῶν-
τες ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀντέφασαν δεῖν ἀντέχεσθαι
τῶν ἄνω τόπων. αὐξομένης δὲ τῆς διαφορᾶς, Εὐ- 2
μένης ὁρῶν ὅτι διαιρεθέντος τοῦ στρατοπέδου κατ'
ἰδίαν ἑκάτερον τῶν μερῶν οὐκ ἀξιόμαχόν ἐστι,
συνεχώρησε τοῖς καταβεβηκόσι σατράπαις. ἀναζεύ-
ξαντες οὖν ἀπὸ τοῦ Πασιτίγριος προῆγον τῆς Περ-
σίδος εἰς Περσέπολιν τὸ βασίλειον, οὔσης τῆς ὁδοι-
πορίας ἡμερῶν εἴκοσι καὶ τεττάρων, ἧς ἦν ἡ πρώτη
μὲν ἕως τῆς καλουμένης Κλίμακος κοίλη, καυματώ-
δης δὲ καὶ σπανίζουσα τῶν ἐπιτηδείων, ἡ λοιπὴ δὲ
μετέωρος καὶ τὸν ἀέρα παντελῶς ὑγιεινὸν ἔχουσα
καὶ πλήρης τῶν ἐπετείων καρπῶν· αὐλῶνάς τε γὰρ 3
εἶχε πυκνοὺς καὶ συσκίους καὶ παραδείσων φυτείας
ποικίλας, ἔτι δὲ παντοδαπῶν δένδρων φυσικὰς συν-
αγκείας καὶ ῥύσεις ὑδάτων, ὥστε τοὺς ὁδοιποροῦν-
τας μετὰ πολλῆς τέρψεως ἐνδιατρίβειν τόποις ἡδί-
στοις πρὸς ἀνάπαυσιν. ἦν δὲ καὶ λείας παντοδα-
πῆς πλῆθος, ἣν μεταπεμπόμενος Πευκέστης παρα
τῶν ἐγχωρίων διεδίδου δαψιλῆ τοῖς στρατιώταις,
ἐκκαλούμενος αὐτῶν τὴν εὔνοιαν. κατοικοῦσι δὲ 4
ταύτην τὴν χώραν τῶν Περσῶν οἱ μαχιμώτατοι,
πάντες ὄντες τοξόται καὶ σφενδονῆται, πολυανθρω-
πίᾳ τε πολὺ διαφέρειν συμβαίνει τὴν χώραν ταύ-
την τῶν ἄλλων σατραπειῶν. ὡς δέ ποθ' ἥκον εἰς 22
Περσέπολιν τὸ βασίλειον, Πευκέστης μέν, ὢν ταύ-

της τῆς χώρας σατράπης καὶ στρατηγός, θυσίαν ἐπετέλεσε μεγαλοπρεπῆ τοῖς θεοῖς καὶ Ἀλεξάνδρῳ καὶ Φιλίππῳ, μεταπεμψάμενος δὲ ἐξ ὅλης σχεδὸν τῆς Περσίδος ἱερείων καὶ τῶν ἄλλων τῶν εἰς εὐωχίαν καὶ πανήγυριν χρησίμων πλῆθος εἱστίασε τὴν δύναμιν. ἐπλήρωσε δὲ τῆς τῶν πανηγυριζόντων θυσίας κύκλους τέτταρας ἐντὸς ἀλλήλων ὄντας καὶ περιεχομένους ὑφ' ἑνὸς τοῦ μεγίστου. εἶναι δὲ συνέβαινε τοῦ μὲν ἐκτὸς τὴν περίμετρον δέκα σταδίων, ἣν ἀνεπλήρουν οἵ τε μισθοφόροι καὶ συμμάχων τὸ πλῆθος, τοῦ δὲ δευτέρου σταδίων ὀκτώ, καθ' ὃν ὑπῆρχον οἵ τε ἀργυράσπιδες Μακεδόνες καὶ τῶν ἑταίρων οἱ μετ' Ἀλξάνδρου στρατεύσαντες, τοῦ δ' ἑξῆς τὴν μὲν περιφέρειαν σταδίων τεττάρων, τὸν δὲ τόπον ἀναπληροῦσθαι κατακειμένων τῶν τε δευτέρων ἡγεμόνων καὶ τῶν ἔξω τάξεως καὶ φίλων καὶ στρατηγῶν καὶ τῶν ἱππέων· τοῦ δ' ἐπὶ πᾶσιν, ὄντος δυοῖν σταδίων, διειλήφεσαν τὰς κλισίας οἵ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ τὰς ἱππαρχίας ἔχοντες, ἔτι δὲ τῶν Περσῶν οἱ μάλιστα τιμώμενοι. ἐν μέσῳ δὲ τούτων ὑπῆρχον βωμοὶ θεῶν καὶ Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου. καὶ τὰς μὲν κλισίας συνέβαινεν ἐκ φυλλάδος κατεσκευάσθαι, κεκαλυμμένας αὐλαίαις καὶ παντοδαποῖς περιστρώμασι, χορηγούσης τῆς Περσίδος δαψιλῆ πάντα τὰ πρὸς τρυφὴν καὶ ἀπόλαυσιν, διεστηκέναι δὲ τοὺς κύκλους ἀπ' ἀλλήλων ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε μηδένα μὲν παρενοχλεῖσθαι τῶν ἑστιωμένων, πλησίον δ' εἶναι πάσας τὰς παρασκευάς. πάντων δὲ κατὰ τρόπον ὑπηρετουμένων ἐπεσημαίνετο τὸ πλῆθος τὴν τοῦ Πευκέστου προθυμίαν, καὶ φανερὸς ἦν ἐπιδεδωκὼς πολὺ πρὸς εὔνοιαν. ἃ δὴ θεωρῶν Εὐμένης, καὶ συλλογιζόμενος τὸν Πευκέστην πολι-

τεύεσθαι πρὸς τὸ πλῆθος τῆς στρατηγίας ὀρεγόμενον, ἐπλάσατο ψευδεῖς ἐπιστολάς, διὰ δὲ τούτων τούς τε στρατιώτας εὐθαρσεῖς πρὸς τὰς μάχας κατεσκεύασε καὶ τοῦ Πευκέστου τὸν ὄγκον καὶ τὸ πρόσχημα ταπεινώσας ἑαυτὸν εἰς ὕψος ἤγαγε καὶ προσδοκίαν ἐλπίδων ἀγαθῶν παρὰ τοῖς πληθεσιν. ἦν δ' ὁ νοῦς τῶν γεγραμμένων ὅτι τὸ μὲν Ἀλεξάνδρου παιδίον Ὀλυμπιὰς παραλαβοῦσα κεκόμισται καὶ τὴν Μακεδονίας βασιλείαν κυρίως, ἀναιρεθέντος Κασσάνδρου, Πολυσπέρχων δὲ διαβέβηκεν εἰς Ἀσίαν πρὸς Ἀντίγονον ἔχων τῆς βασιλικῆς δυνάμεως τὴν κρατίστην καὶ τοὺς ἐλέφαντας, ἔστι δὲ προάγων ἤδη περὶ Καππαδοκίαν. ἡ δ' ἐπιστολὴ Συρίοις γεγραμμένη γράμμασιν ἀπέσταλτο παρ' Ὀρόντου τοῦ σατραπείαν μὲν ἔχοντος Ἀρμενίας, φίλου δ' ὄντος Πευκέστῃ. πιστευθείσης δὲ τῆς ἐπιστολῆς διὰ τὴν συνήθειαν τὴν προϋπάρχουσαν τοῖς σατράπαις, ὁ μὲν Εὐμένης ἐκέλευσε περιενεγκεῖν καὶ δεῖξαι τοῖς τε ἡγεμόσι καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν τοῖς πλείστοις, τὸ δὲ στρατόπεδον ἅπαν μετετέθη ταῖς διανοίαις, καὶ πάντες ἀπέβλεπον πρὸς τὰς Εὐμένους ἐλπίδας, ὡς τούτου δυνησομένου καὶ προάγειν διὰ τῶν βασιλέων οὓς ἂν βούληται καὶ δίκας λαβεῖν παρὰ τῶν ἀδικούντων. μετὰ δὲ τὴν εὐωχίαν Εὐμένης βουλόμενος καταπλήξασθαι τοὺς ἀπειθοῦντας ἢ στρατηγίας ὀρεγομένους, παρήγαγεν εἰς κρίσιν Σιβύρτιον, ὃς ἦν τῆς μὲν Ἀραχωσίας σατράπης, Πευκέστου δὲ μάλιστα φίλος, ἔλαθε δ' αὐτὸν τῶν ἱππέων τινὰς ἀποστείλας εἰς Ἀραχώτας· καὶ τὰς ἀποσκευὰς κελεύσας παρελέσθαι εἰς τηλικούτους περιέστησε κινδύνους ὥστ' εἰ μὴ λαθὼν διέδρα, θανάτῳ περιέπεσεν ἂν ὑπὸ τοῦ πλήθους.

24 τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ τοὺς μὲν ἄλλους καταπληξάμενος, ἑαυτῷ δ' ὄγκον καὶ πρόσχημα μέγα περιποιήσας, μετεβάλετο πάλιν, καὶ τὸν Πευκέστην λόγοις φιλανθρώποις καὶ μεγάλαις ἐπαγγελίαις προσαγαγόμενος εὔνουν ἑαυτῷ καὶ πρόθυμον κατεσκεύασεν
2 εἰς τὸ τοῖς βασιλεῦσι συναγωνίζεσθαι. σπεύδων δὲ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων σατραπῶν καὶ στρατηγῶν ὥσπερ
336 ὅμηρα λαβεῖν τοῦ μὴ καταλείψειν αὐτόν, προσεποιήθη χρημάτων σπανίζειν, καὶ παρεκάλεσεν ἕκαστον
3 κατὰ δύναμιν δανεῖσαι τοῖς βασιλεῦσι. λαβὼν δὲ παρ' ὧν ἐδόκει συμφέρειν ἡγεμόνων τετρακόσια τάλαντα, τοὺς πρότερον ὑπόπτους ὄντας ἐπιβουλεύειν ἢ καταλείψειν πιστοτάτους φύλακας ἔσχε τοῦ σώματος καὶ συναγωνιστάς.

4 Οὕτω δὲ αὐτοῦ περὶ τούτων πρὸς τὸ μέλλον στρατηγοῦντος, ἦκόν τινες ἐκ Μηδίας ἀπαγγέλλοντες ὅτι μετὰ τῆς δυνάμεως Ἀντίγονος τὴν ἀνάζευξιν ἐπὶ τῆς Περσίδος εἴη πεποιημένος. ἃ δὴ πυθόμενος καὶ αὐτὸς ἀνέζευξε, διεγνωκὼς ἁπαντᾶν τοῖς
5 πολεμίοις καὶ διακινδυνεύειν. κατὰ δὲ τὴν ὁδοιπορίαν δευτεραῖος θυσίαν ἐπιτελέσας τοῖς θεοῖς καὶ τὴν δύναμιν εὐωχήσας πολυτελῶς, τὰ μὲν πλήθη πρὸς εὔνοιαν προεκαλέσατο, αὐτὸς δὲ κατὰ τὴν μέθην συμπεριενεχθεὶς τῶν παραληφθέντων τοῖς εἰς τὸ πίνειν ὁρμήσασιν ἐνέπεσεν εἰς ἀρρωστίαν. διό-
περ ἡμέρας τινὰς ἐπέσχε τῆς πορείας, καταβαρούμενος ὑπὸ τοῦ πάθους· ἡ δὲ δύναμις ἐν ἀθυμίᾳ καθειστήκει, τῶν μὲν πολεμίων προσδοκωμένων ταχέως συνάψειν, τοῦ δ' ἱκανωτάτου τῶν στρατη-
6 γῶν ὑπὸ τῆς νόσου πιεζομένου. οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦ πάθους κριθέντος, ἐπειδὴ βραχέως αὐτὸν προσανέλαβε, προῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως, ἀφηγουμένου

Πευκέστου καὶ Ἀντιγένους, αὐτὸς δὲ φορείῳ κομιζόμενος ἐπηκολούθει τοῖς οὐραγοῦσιν, ὅπως μὴ διὰ τὸν θορυβον καὶ τὴν στενοχωρίαν παρενοχλοῖτο.

Ὡς δ' ἡμέρας ὁδὸν ἀπέσχον ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα, κατασκόπους ἔπεμψαν ἀμφότεροι, καὶ μαθόντες τὰ πλήθη καὶ τὰς προαιρέσεις τῶν πολεμίων παρεσκευάσαντο μὲν πρὸς τὸν κίνδυνον, διελύθησαν δὲ χωρὶς μάχης· προβεβλημένοι γὰρ ἀμφότεροι ποταμόν τινα καὶ χαράδραν ἐξέταξαν μὲν τὰς δυνάμεις, διὰ δὲ τὰς τῶν τόπων δυσχωρίας οὐκ ἠδυνήθησαν διαγωνίσασθαι. καταστρατοπεδεύσαντες δ' ἀλλήλων ἀπὸ σταδίων τριῶν ἐπὶ μὲν ἡμέρας τέτταρας ἀκροβολιζόμενοι καὶ προνομεύοντες τὴν χώραν διετέλεσαν, πάντων σπανίζοντες, τῇ πέμπτῃ δ' Ἀντίγονος πρεσβευτὰς ἐξαπέστειλε πρός τε τοὺς σατράπας καὶ τοὺς Μακεδόνας, ἀξιῶν Εὐμένει μὲν μὴ προσέχειν, ἑαυτῷ δὲ πιστεύειν· συγχωρήσειν γὰρ ἔφη τοῖς μὲν σατράπαις ἔχειν τὰς ἰδίας σατραπείας, τῶν δ' ἄλλων τοῖς μὲν χώραν πολλὴν δώσειν, τοὺς δ' εἰς τας πατρίδας ἀποστελεῖν μετὰ τιμῆς καὶ δωρεῶν, τοὺς δὲ στρατεύεσθαι βουλομένους διανεμεῖν εἰς τὰς ἑκάστῳ καθηκούσας τάξεις. τῶν δὲ Μακεδόνων οὐ προσεχόντων τοῖς λόγοις, ἀλλὰ καὶ προσαπειλούντων τοῖς πρεσβευταῖς, Εὐμένης παρελθὼν ἐπῄνεσέ τε αὐτοὺς καὶ λόγον εἶπε τῶν παραδεδομένων μὲν καὶ παλαιῶν, οὐκ ἀνοίκειον δὲ τῆς περιστάσεως. ἔφη γὰρ ἐρασθέντα λέοντα παρθένου διαλεχθῆναι τῷ πατρὶ τῆς κόρης ὑπὲρ τοῦ γάμου, τὸν δὲ πατέρα λέγειν ὡς ἕτοιμος μέν ἐστιν αὐτῷ δοῦναι, δεδοικέναι δὲ τοὺς ὄνυχας καὶ τοὺς ὀδόντας, μήποτε γήμας καὶ παροξυνθεὶς διά τινα αἰτίαν προσενέγκηται τῇ παρθένῳ θηριωδῶς. τοῦ δὲ λέον-

τος ἐξελόντος τούς τε ὄνυχας καὶ τοὺς ὀδόντας, τὸν πατέρα θεωρήσαντα πάντα δι' ὧν ἦν φοβερὸς ἀποβεβληκότα, τύπτοντα τῷ ξύλῳ ῥᾳδίως ἀποκτεῖναι.
7 τὸ παραπλήσιον οὖν ποιεῖν καὶ τὸν Ἀντίγονον· μέχρι τούτου γὰρ ποιεῖσθαι τὰς ἐπαγγελίας ἕως ἂν τῆς δυνάμεως κυριεύσῃ καὶ κολάσῃ τηνικαῦτα τοὺς ἀφηγουμένους. ἐπισημαινομένου δὲ τοῦ πλήθους ὡς ὀρθῶς λέγοντος, τότε μὲν ἔλυσε τὴν ἐκκλησίαν·
26 νυκτὸς δ' ἐπιγενομένης ἦκόν τινες ἠὐτομοληκότες μὲν ἐκ τῆς Ἀντιγόνου στρατοπεδείας, λέγοντες δ' ὅτι παρήγγειλε τοῖς στρατιώταις Ἀντίγονος ἀναζευγνύειν περὶ δευτέραν φυλακήν. ὁ δ' Εὐμένης συλλογιζόμενος ἀληθῶς ὑπέλαβε τοὺς πολεμίους ἀποχωρήσειν εἰς τὴν Γαβιηνήν· αὕτη γὰρ ἀπέχουσα τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀκέραιος ἦν καὶ πλήρης καρπῶν καὶ χορτασμάτων καὶ καθόλου τῶν δυναμένων χορηγῆσαι τὰ ἐπιτήδεια μεγάλαις δυνάμεσι
3 ἁψιλῶς. πρὸς δὲ τούτοις τοῖς ἀγαθοῖς ὁ τόπος αὐτὸς συνήργει, ποταμοὺς ἔχων καὶ χαράδρας δυσεξόδους. σπεύδων οὖν φθάσαι τοὺς πολεμίους, τὸ ὅμοιον ἔπραξε. τῶν μὲν μισθοφόρων τινὰς χρήμασι πείσας ἐξέπεμψεν ὡς αὐτομόλους, συντάξας λέγειν ὅτι διέγνωκεν Εὐμένης νυκτὸς ἐπιτίθεσθαι τῷ χάρακι· αὐτὸς δὲ τὴν μὲν ἀποσκευὴν προαπέστειλε, τοῖς δὲ στρατιώταις παρήγγειλε τὴν ταχίστην δει-
4 πνοποιησαμένοις ἀναζευγνύειν. ὧν ἁπάντων ὀξέως συντελεσθέντων, Ἀντίγονος ἀκούσας τῶν αὐτομόλων ὅτι μάχεσθαι νυκτὸς διεγνώκασιν οἱ πολέμιοι, τῆς μὲν πορείας ἀπέσχετο, διέταττε δὲ τὴν δύναμιν
5 εἰς τὸν κίνδυνον. τοῦ δὲ περὶ ταῦτα θορυβουμένου καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος ἀγωνιῶντος, ἔλαθον οἱ περὶ τὸν Εὐμένη προλαβόντες καὶ τὴν ὁδοιπο-

ρίαν ποιούμενοι κατὰ τάχος εἰς τὴν Γαβιηνήν. ὁ δ' Ἀντίγονος μέχρι μέν τινος ἐν τοῖς ὅπλοις συνεῖχε τὴν δύναμιν, ὡς δὲ παρὰ τῶν κατασκόπων ἐπύθετο τὴν ἀποχώρησιν τῶν ἐναντίων, γνοὺς αὐτὸν κατεστρατηγημένον, οὐδὲν ἧττον ἀντείχετο τῆς αὐτῆς προαιρέσεως. παραγγείλας οὖν τοῖς στρατιώταις ἀναζευγνύειν, προῆγε σύντονον τὴν πορείαν ποιούμενος καὶ διωγμῷ παραπλήσιον. προέχοντος δ' Εὐμένους δύο φυλακάς, ὁρῶν ὅτι καταλαβεῖν οὐ ῥᾴδιόν ἐστι τῇ δυνάμει πάσῃ τοὺς τοσοῦτο προειληφότας, ἐπενόησέ τι τοιοῦτο. τὴν μὲν ἄλλην δύναμιν παραδοὺς Πύθωνι προσέταξε κατὰ σχολὴν ἀκολουθεῖν, αὐτὸς δὲ τοὺς ἱππεῖς ἀναλαβὼν ἤλαυνεν ἀπὸ ῥυτῆρος, καὶ καταλαβὼν ἅμ' ἡμέρᾳ τὴν οὐραγίαν τῶν πολεμίων καταβαίνουσαν ἀπό τινος ἀκρολοφίας, ἐπέστη ταῖς ἀκρωρείαις, φανερὸς ὢν τοῖς ἐναντίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν Εὐμένη θεωρήσαντες ἐξ ἱκανοῦ διαστήματος τῶν πολεμίων ἱππεῖς, καὶ δόξαντες εἶναι πλησίον ἅπασαν τὴν δύναμιν, τῆς μὲν πορείας ἐπέσχον, τὴν δὲ στρατιὰν διέταττον, ὡς αὐτίκα τῆς παρατάξεως γενησομένης. οἱ μὲν οὖν ἡγεμόνες ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων τὸν προειρημένον τρόπον ἀλλήλους κατεστρατήγησαν, ὥσπερ προαγωνιζόμενοι περὶ συνέσεως καὶ δεικνύντες ὅτι τὰς ἐλπίδας ἐν αὐτοῖς ἔχουσι τῆς νίκης. ὁ δ' οὖν Ἀντίγονος διὰ ταύτης τῆς ἐπινοίας ἐκώλυσε μὲν τοὺς πολεμίους προάγειν εἰς τοὔμπροσθεν, αὐτῷ δὲ δοὺς ἄνεσιν εἰς τὸ προσδέξασθαι τὴν δύναμιν, ἐπειδὴ τὸ στρατόπεδον ἦκεν, ἅπαν ἐξέταξεν εἰς μάχην, καὶ κατέβαινε συντεταγμένος ἐπὶ τοὺς πολεμίους κατα-
πληκτικῶς. εἶχε δὲ τοὺς σύμπαντας σὺν τοῖς διὰ Πύθωνος καὶ Σελεύκου προσγεγενημένοις πεζοὺς μὲν

6 7 8 9 10 27

πλείους τῶν δισμυρίων ὀκτακισχιλίων, ἱππεῖς δ' ὀκτακισχιλίους πεντακοσίους, ἐλέφαντας δὲ ἑξήκοντα πέντε.

Διηλλαγμέναις δὲ ἐχρήσαντο ταῖς τάξεσιν οἱ στρατηγοί, διαμιλλώμενοι καὶ περὶ τῆς ἐν τούτοις 5
2 ἐμπειρίας πρὸς ἀλλήλους. Εὐμένης μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ λαιοῦ κέρατος ἔταξεν Εὔδαμον τον καταγαγόντα τοὺς ἐλέφαντας ἐξ Ἰνδῶν, ἔχοντα τὸ περὶ αὐτὸν ἄγημα τῶν ἱππέων, ὄντων ἑκατὸν πεντήκοντα, πρόταγμα δὲ τούτων ἴλας δύο ξυστοφόρων ἐπιλέ- 10
3 κτων, βάθος ἐχούσας ἱππέων πεντήκοντα. καὶ συνῆψε μὲν τούτους τοῖς ὑπερδεξίοις τῆς ὑπωρείας, ἐξῆς δὲ τούτοις Στάσανδρον τὸν στρατηγὸν ἔταξεν ἔχοντα τοὺς ἰδίους ἱππεῖς ἐνακοσίους πεντήκοντα.
4 μετὰ δὲ τούτους ἔστησεν Ἀμφίμαχον τὸν Μεσοπο- 15
ταμίας σατράπην, ᾧ συννηκολουθουν ἱππεῖς ἑξακόσιοι, συνάπτοντας δὲ τούτοις τοὺς ἐξ Ἀραχωσίας ἱππεῖς ἑξακοσίους, ὧν ἡγεῖτο πρότερον μὲν Σιβύρτιος, διὰ δὲ τὴν ἐκείνου φυγὴν μετειλήφει τὴν
5 ἡγεμονίαν Κεφάλων. ἐξῆς δ' ἦσαν πεντακόσιοι μὲν 20
ἐκ Παροπαμισαδῶν, οἱ δὲ τούτοις ἴσοι Θρᾷκες ἐκ τῶν ἄνω κατοικιῶν. πρὸ δὲ τούτων ἁπάντων ἔταξεν ἐλέφαντας μὲν ἐν ἐπικαμπίῳ τετταράκοντα πέντε, τοξότας δὲ καὶ σφενδονήτας ἐν τοῖς τῶν θηρίων
6 διαστήμασι τοὺς ἱκανούς. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον 25
ὀχυρωσάμενος τὸ λαιὸν κέρας συνῆψεν αὐτῷ τὴν φάλαγγα. ταύτης δὲ τὸ ἄκρον ἐπεῖχον οἱ ξένοι, πλείους ὄντες τῶν ἑξακισχιλίων, τὸ δ' ἑξῆς οἱ καθωπλισμένοι μὲν εἰς τὰ Μακεδονικά, παντοδαποὶ δ' ὄντες τοῖς ἔθνεσιν, εἰς πεντακισχιλίους. 30

28 Μετὰ δὲ τούτους ἐτάχθησαν οἱ ἀργυράσπιδες Μακεδόνες, ὄντες μὲν οὐ πλείους τρισχιλίων, ἀνί- 339

κητοι δὲ καὶ διὰ τὰς ἀρετὰς πολὺν φόβον παρεχόμενοι τοῖς πολεμίοις. ἐπὶ πᾶσι δὲ τοὺς ἐκ τῶν ὑπασπιστῶν, ὄντας πλείους τρισχιλίων, ἀφηγουμένων τούτων τε ἅμα καὶ τῶν ἀργυρασπίδων Ἀντιγένους καὶ Τευτάμου. πρὸ δὲ πάσης τῆς φάλαγγος 2 ἔστησεν ἐλέφαντας τετταράκοντα, καὶ τὰ τούτων διαστήματα τοῖς ψιλικοῖς τάγμασιν ἀνεπλήρωσεν. ἐπὶ δὲ τοῦ δεξιοῦ κέρατος ἐξέταξε τοὺς ἱππεῖς, ἐχο- 3 μένους μὲν τῆς φάλαγγος τοὺς ἐκ Καρμανίας ὀκτακοσίους, ὧν Τληπόλεμος σατράπης ἡγεῖτο, ἑξῆς δὲ τοὺς καλουμένους ἑταίρους ἐνακοσίους καὶ τὸ Πευκέστου καὶ Ἀντιγένους ἄγημα, τριακοσίους ἔχον ἱππεῖς μιᾷ περιειλημμένους ἴλῃ, ἐπ' ἄκρου δὲ τοῦ κέρατος τὸ Εὐμένους ἄγημα, τοὺς ἴσους ἔχον ἱππεῖς, καὶ τούτων πρόταγμα τῶν Εὐμένους παίδων ἴλας δύο, συνεστηκυίας ἑκατέρας ἐξ ἱππέων πεντήκοντα, καὶ πλαγίας φυλαττούσας ἔξω τοῦ κέρατος ἴλας τέτταρας, ἐν αἷς ἦσαν ἱππεῖς ἐπίλεκτοι διακόσιοι. χωρὶς δὲ τούτων ἀπὸ πασῶν τῶν ἱππαρχιῶν 4 ἐπιλελεγμένους τοῖς τάχεσι καὶ ταῖς ῥώμαις ἱππεῖς τριακοσίους ἔστησε κατόπιν τοῦ περὶ αὐτὸν ἀγήματος. παρὰ δὲ τὴν ὅλην τοῦ κέρατος τάξιν προέταξεν ἐλέφαντας τετταράκοντα. ἡ δὲ πᾶσα δύναμις ἦν τῶν περὶ τὸν Εὐμένη πεζοὶ μὲν τρισμύριοι πεντακισχίλιοι, ἱππεῖς δὲ ἑξακισχίλιοι ἑκατόν, ἐλέφαντες δὲ ἑκατὸν τετταρεσκαίδεκα.

Ἀντίγονος δ' ἐκ μετεώρων τόπων κατιδὼν τὴν 29 τῶν πολεμίων τάξιν, πρὸς ταύτην ἁρμοζόντως διεκόσμησε τὴν ἰδίαν δύναμιν. ὁρῶν γὰρ τὸ τῶν ἐναντίων δεξιὸν κέρας ὠχυρωμένον τοῖς τε θηρίοις καὶ τοῖς κρατίστοις τῶν ἱππέων, ἀντέταξε τοὺς ἐλαφροτάτους τῶν ἱππέων, οἳ κατὰ στόμα μὲν ἤμελλον

φυγομαχήσειν ἀραιοὶ διαστάντες, ἐκ μεταβολῆς δὲ διαγωνιεῖσθαι, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ποιήσειν ἄπρακτον τῶν ἐναντίων τοῦτο τὸ μέρος ᾧ μάλιστ' ἐπίστευον. ἔστησε δ' ἐπὶ ταύτης τῆς φάλαγγος τούς τε ἐκ Μηδίας καὶ Παρθυαίας ἀμφιπποτοξότας καὶ λογχοφόρους, ὄντας μὲν χιλίους, πεφυκότας δ' εὖ πρὸς τὴν ἐκ μεταβολῆς κρίσιν, ἐξῆς δὲ τοὺς ἀπὸ θαλάττης συναναβεβηκότας Ταραντίνους δισχιλίους καὶ διακοσίους, ἐπιλέκτους ἐν ἐνέδραις καὶ καλῶς διακειμένους ταῖς εὐνοίαις πρὸς αὐτόν, τοὺς δ' ἀπὸ Φρυγίας καὶ Λυδίας χιλίους, τοὺς δὲ μετὰ Πύθωνος χιλίους πεντακοσίους καὶ τοὺς μετὰ Λυσανίου ξυστοφόρους τετρακοσίους, ἐπὶ πᾶσι δὲ τούς τε ἀμφίππους ὀνομαζομένους καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄνω κατοικούντων ὀκτακοσίους. καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας ὑπὸ τούτων ἐπληροῦτο τῶν ἱππέων, ὧν ἁπάντων Πύθων εἶχε τὴν ἡγεμονίαν. τῶν δὲ πεζῶν πρῶτοι μὲν ἐτάχθησαν οἱ ξένοι, πλείους ὄντες τῶν ἐνακισχιλίων, μετὰ δὲ τούτους Λύκιοι καὶ Παμφύλιοι τρισχίλιοι, παντοδαποὶ δ' εἰς τὰ Μακεδονικὰ καθωπλισμένοι πλείους τῶν ὀκτακισχιλίων, ἐπὶ πᾶσι δὲ Μακεδόνες οὐ πολὺ ἐλάττους τῶν ὀκτακισχιλίων, οὓς ἔδωκεν Ἀντίπατρος καθ' ὃν καιρὸν ἐπιμελητὴς ἀπεδείχθη τῆς βασιλείας. τῶν δ' ἱππέων πρῶτοι μὲν ἦσαν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος συνάπτοντες τῇ φάλαγγι μισθοφόροι παντοδαποὶ πεντακόσιοι, ἐξῆς δὲ Θρᾷκες χίλιοι, παρὰ δὲ τῶν συμμάχων πεντακόσιοι, ἐχόμενοι δὲ τούτων οἱ προσαγορευθέντες ἑταῖροι χίλιοι, Δημήτριον ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν Ἀντιγόνου, τότε πρώτως μέλλοντα συναγωνίζεσθαι τῷ πατρί. ἐπ' ἄκρου δὲ τοῦ κέρατος ἦν τὸ ἄγημα τῶν τριακοσίων, μεθ' ὧν καὶ αὐτὸς ἐκινδύ-

νευε· πρόταγμα δὲ τούτων ἐκ τῶν ἰδίων παίδων ἴλαι τρεῖς ὑπῆρχον καὶ ταύταις ἴσαι παράλληλοι, συναγωνιζομένων αὐτοῖς Ταραντίνων ἑκατόν. παρὰ 6 δὲ τὸ κέρας πᾶν ἔταξε τοὺς κρατίστους τῶν ἐλε-
5 φάντων τριάκοντα, ποιήσας ἐπικάμπιον, καὶ τὰ διαστήματα τούτων συνεπλήρωσε τοῖς ψιλικοῖς τάγμασιν ἐπιλέκτοις· τῶν δ' ἄλλων θηρίων τὰ πλείω μὲν τῆς φάλαγγος προέστησεν, ὀλίγα δὲ μετὰ τῶν ἱππέων τῶν ἐν τοῖς εὐωνύμοις μέρεσι. τοῦτον δὲ τὸν τρό- 7
10 πον ἐκτάξας τὸ στρατόπεδον, κατέβαινεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους λοξὴν ποιήσας τὴν τάξιν· τὸ μὲν γὰρ δεξιὸν κέρας, ᾧ μάλιστα ἐπίστευε, προεβάλετο, τὸ δ' ἕτερον ὑπεστείλατο, διεγνωκὼς ᾧ μὲν φυγομαχεῖν, ᾧ δ' ἀγωνίζεσθαι.

15 Ἐπεὶ δὲ σύνεγγυς ἀλλήλων ἐγένετο τὰ στρατό- 30
πεδα καὶ τὸ σύσσημον ἤρθη παρ' ἀμφοτέροις, ἐπηλάλαξαν μὲν αἱ δυνάμεις ἐπαλλὰξ πλεονάκις, ἐσήμηναν δ' οἱ σαλπικταὶ τὸ πολεμικόν. πρῶτοι δ' οἱ μετὰ Πύθωνος ἱππεῖς, στερεὸν μὲν οὐδὲν οὐδ' ἀξιό-
20 λογον ἔχοντες πρόφραγμα περὶ αὐτούς, ὑπερέχοντες δὲ τῶν ἀντιτεταγμένων τῷ τε πλήθει καὶ ταῖς ἐλαφρότησιν, ἐπειρῶντο χρήσασθαι τοῖς ἰδίοις προτερήμασι. τὸ μὲν γὰρ κατὰ στόμα διακινδυνεύειν 2 πρὸς ἐλέφαντας οὐκ ἀσφαλὲς ἐνόμιζον, περιιππεύ-
25 σαντες δὲ τὸ κέρας καὶ πλαγίοις ἐμβαλόντες πυκνοῖς τοῖς βέλεσι κατετίτρωσκον, αὐτοὶ μὲν διὰ τὰς ἐλαφρότητας οὐδὲν πάσχοντες, μεγάλα δὲ βλάπτοντες τοὺς διὰ τὰ βάρη μήτ' ἐκδιώξαι δυναμένους μήτ' ἀναχωρεῖν, ὅταν καιρὸς παραγγείλῃ. Εὐμένης 3
30 δ' ὁρῶν πιεζόμενον τὸ κέρας τῷ πλήθει τῶν ἀμφιππότοξοτῶν, μετεπέμψατο παρ' Εὐδάμου τοῦ τὸ λαιὸν κέρας ἔχοντος τοὺς ἐλαφροτάτους τῶν ἱππέων,

4 ἐξαγαγὼν δὲ ἐπὶ κέρας τὴν ὅλην τάξιν τοῖς μὲν
φιλοῖς καὶ τοῖς ἐλαφροτάτοις τῶν ἱππέων εἰσέβαλεν
εἰς τοὺς ἐναντίους, ἐπακολουθούντων δὲ καὶ τῶν
θηρίων ῥᾳδίως τρεψάμενος τοὺς περὶ τὸν Πύθωνα
5 κατεδίωξε μέχρι τῆς ὑπωρείας. ἅμα δὲ τούτοις πρατ- 341
τομένοις συνέβη καὶ τοὺς πεζοὺς ἐφ' ἱκανὸν μὲν
χρόνον φαλαγγομαχεῖν πρὸς ἀλλήλους, τὸ δὲ τε-
λευταῖον πολλῶν πεσόντων παρ' ἀμφοτέροις ἐπι-
κρατῆσαι τοὺς παρ' Εὐμένει τεταγμένους διὰ τὰς
6 τῶν ἀργυρασπίδων Μακεδόνων ἀρετάς· οὗτοι γὰρ
ταῖς μὲν ἡλικίαις ἤδη προεβεβήκεσαν, διὰ δὲ τὸ
πλῆθος τῶν κινδύνων διέφερον ταῖς τόλμαις καὶ
ταῖς εὐχειρίαις, ὥστε μηδένα δύνασθαι κατὰ στόμα
τὴν βίαν ὑποστῆναι. διὸ καὶ τότε τρισχίλιοι μὲν
ὄντες οἱονεὶ τὸ στόμωμα καθειστήκεσαν πάσης τῆς
7 δυνάμεως. Ἀντίγονος δ' ὁρῶν τό τε εὐώνυμον κέ-
ρας τῶν ἰδίων πεφευγὸς καὶ τὴν φάλαγγα πᾶσαν
τετραμμένην, τοῖς μὲν συμβουλεύουσιν ἀποχωρεῖν
πρὸς τὴν ὀρεινὴν καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς φυγῆς σωζομέ-
νους ἀναλαμβάνειν, ἄθραυστον ἔχοντα τὸ περὶ αὐ-
τὸν μέρος τῆς δυνάμεως, οὐ προσέσχε, τῷ δὲ παρὰ
τοῦ καιροῦ δοθέντι προτερήματι δεξιῶς χρησάμενος
καὶ τοὺς φεύγοντας τῶν ἰδίων ἔσωσε καὶ τῆς νί-
8 κης ἔτυχεν. οἱ μὲν γὰρ ἀργυράσπιδες οἱ παρ' Εὐ-
μένει καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν πεζῶν ὡς τάχιστα
ἐτρέψαντο τοὺς ἀντιτεταγμένους, ἐπεδίωκον μέχρι
9 τῆς ἐγγυτέρας ὑπωρείας· ὁ δ' Ἀντίγονος, γενομέ-
νου διαστήματος ἐν τῇ τῶν πολεμίων τάξει, διιπ-
πεύσας μέρει τῶν ἱππέων ἐνέβαλεν εἰς πλαγίους
τοὺς περὶ τὸν Εὔδαμον τεταγμένους ἐπὶ τοῦ λαιοῦ
10 κέρατος. ταχὺ δὲ διὰ τὸ παράδοξον τρεψάμενος
τοὺς ἐναντίους καὶ πολλοὺς ἀνελων, διαπέστειλε

τῶν ἱππέων τοὺς ἐλαφροτάτους, καὶ διὰ τούτων ἀνεκαλέσατο τοὺς φεύγοντας, καὶ παρὰ τὴν ὑπώρειαν πάλιν εἰς τάξιν κατέστησε. καὶ γὰρ οἱ περὶ τὸν Εὐμένη, πυθόμενοι τὴν τῶν ἰδίων τροπήν, ἀνεκαλοῦντο τῇ σάλπιγγι τοὺς διώκοντας, σπεύδοντες βοηθῆσαι τοῖς περὶ τὸν Εὔδαμον. ἤδη δὲ τῆς 31
ὥρας οὔσης περὶ λύχνων ἀφὰς ἀμφότεροι τοὺς φεύγοντας ἀνακαλεσάμενοι πάλιν πᾶσαν ἐξέταττον τὴν δύναμιν· τοσαύτης φιλονικίας ὑπῆρχον πλήρεις οὐχ οἱ στρατηγοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ πλήθη τῶν ἀγωνιζομένων. τῆς δὲ νυκτὸς οὔσης αἰθρίου 2
καὶ πανσελήνου, καὶ τῶν δυνάμεων ἀντιπαραγουσῶν ἀλλήλαις ὡς ἂν ἐν τέτταρσι πλέθροις, ὁ ψόφος τῶν ὅπλων καὶ τῶν ἵππων ὁ φρυαγμὸς ἐν χερσὶν ἐδόκει πᾶσιν εἶναι τοῖς ἀντιτεταγμένοις. ὡς δὲ παράγοντες ἀπέσχον ἀπὸ τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεπτωκότων ὡς τριάκοντα σταδίους, ἡ μὲν ὥρα κατελάμβανε μεσονύκτιος, κακῶς δὲ διέκειντο ἀμφότεροι διά τε τὴν ὁδοιπορίαν καὶ τὴν ἐν τῇ μάχῃ κακοπάθειαν, ἔτι δὲ τὴν ἀσιτίαν, ὥστε ἠναγκάσθησαν 3
ἀφέμενοι τῆς μάχης καταστρατοπεδεῦσαι. Εὐμένης μὲν οὖν ἐπεχείρει ἀναζευγνύειν ἐπὶ τῶν νεκρῶν, σπεύδων κρατεῖν τῆς τούτων ἀναιρέσεως καὶ τὴν νίκην ἀναμφισβήτητον περιποιήσασθαι. οὐ προσ-
εχόντων δὲ τῶν στρατιωτῶν, ἀλλὰ βοώντων ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀποσκευὴν ἀναχωρεῖν μακρὰν ἀπέχουσαν,
342 ἠναγκάσθη πεισθῆναι τῷ πλήθει· οὔτε γὰρ τοῖς 4
στρατιώταις δυνατὸν ἦν πικρῶς ἐπιτιμᾶν, ἀμφισβητούντων πολλῶν τῆς στρατηγίας, οὔτε τὸν καιρὸν ἐπιτήδειον ἑώρα κολάζειν τοὺς ἀπειθοῦντας. ὁ δ' Ἀντίγονος τοὐναντίον χωρὶς δημαγωγίας βεβαίως ἔχων τὴν ἡγεμονίαν, ἐβιάσατο μὲν τὸ πλῆθος ἐπὶ

τῶν νεκρῶν στρατοπεδεῦσαι, κύριος δὲ γενόμενος
τῆς τούτων ταφῆς ἡμφισβήτει τῆς νίκης, ἀποφαι-
νόμενος προτερεῖν ἐν ταῖς μάχαις τὸ τῶν πεσόντων
κυριεῦσαι. ἀνῃρέθησαν δ' ἐν τῇ μάχῃ τῶν μὲν Ἀν-
τιγόνου πεζοὶ μὲν εἰς τρισχιλίους ἑπτακοσίους, ἱπ-
πεῖς δὲ πεντήκοντα τέτταρες, τραυματίαι δ' ἐγέ-
νοντο πλείους τῶν τετρακισχιλίων· τῶν δ' Εὐμέ-
νους ἔπεσον πεζοὶ μὲν πεντακόσιοι τετταράκοντα,
ἱππεῖς δ' ὀλίγοι παντελῶς, τραυματίαι δ' ἐγένοντο
πλείους τῶν ἐνακοσίων.

32 Ὁ δ' Ἀντίγονος μετὰ τὴν ἐκ τῆς μάχης ἀποχώ-
ρησιν ὁρῶν τοὺς στρατιώτας ἀθυμοῦντας, διέγνω
τὴν ταχίστην ἀναζευγνύειν ὡς πορρωτάτω τῶν πο-
λεμίων. βουλόμενος δ' εὔζωνον ποιῆσαι τὴν δύνα-
μιν πρὸς τὴν ἀποχώρησιν, τοὺς μὲν τραυματίας καὶ
τὰ βαρύτατα τῆς ἀποσκευῆς προαπέστειλεν εἰς τινα
τῶν πλησίον πόλεων, τοὺς δὲ νεκροὺς ἅμ' ἡμέρᾳ
θάψας, καὶ παρακατασχὼν τὸν παρὰ τῶν πολεμίων
ἥκοντα κήρυκα περὶ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναιρέσεως,
2 παρήγγειλε τῆς ὥρας δειπνοποιεῖσθαι. τῆς δ' ἡμέ-
ρας διελθούσης τὸν μὲν κήρυκα ἀπέπεμψε, δοὺς
εἰς τὴν αὔριον τὴν ἀναίρεσιν, αὐτὸς δὲ πρώτης φυ-
λακῆς ἀρχομένης ἀνέζευξε μετὰ πάσης τῆς δυνά-
μεως, καὶ συντόνους τὰς πορείας ποιούμενος ἀπέ-
στη μὲν τῶν πολεμίων μακράν, ἔσχε δὲ χώραν ἀκέ-
ραιον εἰς ἀνάληψιν τοῦ στρατοπέδου· διήνυσε γὰρ
ἕως Γαδαμάργων τῆς Μηδίας, οὔσης τῆς χώρας ὑπὸ
Πύθωνα καὶ δυναμένης μεγάλαις δυναμεσι πρὸς
3 διατροφὴν δαψιλῶς ἅπαντα χορηγῆσαι. Εὐμένης δὲ
διὰ τῶν κατασκόπων πυθόμενος την ἀναχώρησιν
τῶν περὶ τὸν Ἀντίγονον, τοῦ μὲν διώκειν ἀπέστη
διὰ τὸ καὶ τοὺς ἰδίους στρατιώτας ἐν ἀσιτίᾳ καὶ

κακοπαθείαις μεγάλαις γεγονέναι, περὶ δὲ τὴν ἀναίρεσιν τῶν τετελευτηκότων γενόμενος ἐπεμελήθη τῆς ταφῆς μεγαλοπρεπῶς. ἔνθα δὴ συνέβη γενέσθαι πρᾶγμα παράδοξον καὶ πολὺ τῶν παρ' Ἕλλησιν ἐξηλλαγμένον νομίμων.

Κητεὺς γὰρ ὁ τῶν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς ἀπηντηκότων 33
στρατηγὸς ἀνῃρέθη μὲν ἐν τῇ μάχῃ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπέλιπε δὲ δύο γυναῖκας συνακολουθούσας ἐν τῷ στρατοπέδῳ, τὴν μὲν νεόγαμον, τὴν δὲ ὀλίγοις ἔτεσι πρότερον συνοικήσασαν, ἀμφοτέρας δὲ φιλοστόργως πρὸς αὐτὸν διακειμένας. ὄντος 2
δὲ παλαιοῦ νόμου παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς τοὺς γαμοῦντας καὶ τὰς γαμουμένας παρθένους μὴ διὰ τῆς τῶν γονέων κρίσεως ποιεῖσθαι τὸν γάμον, ἀλλὰ πείσαντας ἀλλήλους, τὸν μὲν ἔμπροσθεν χρόνον τῆς μνηστείας γενομένης διὰ νεωτέρων ταῖς ἡλικίαις, ὡς
343 ἐπὶ τὸ πολὺ συνέβαινε διαπίπτειν τὰς κρίσεις, καὶ ταχὺ μεταμελομένων ἀμφοτέρων πολλὰς τῶν γυναικῶν διαφθείρεσθαι καὶ δι' ἀκρασίαν φιλοστοργεῖν ἑτέρους, τέλος δὲ μὴ δυναμένας εὐσχημόνως ἀπολιπεῖν τοὺς ἐξ ἀρχῆς προκριθέντας διὰ φαρμάκων ἀναιρεῖν τοὺς συνοικοῦντας, καὶ τὴν χωραν δ' οὐκ ὀλίγας ἀφορμὰς αὐταῖς δοῦναι, πολλὰς καὶ ποικίλας φέρουσαν φθαρτικας δυνάμεις, ἐξ ὧν ἑνίας προσχρωσθείσας μόνον τοῖς ἐδέσμασιν ἢ ποτηρίοις ἐπιφέρειν την ἀπώλειαν. ἐπιπολαζούσης δὲ τῆς φα- 3
διουργίας καὶ πολλῶν ἀναιρουμένων τοῦτον τὸν τρόπον, ἐπειδὴ κολάζοντες τὰς αἰτίας τῶν κακῶν οὐκ ἠδυνήθησαν ἀποτρέψαι τὰς ἄλλας τῶν ἀδικημάτων, νόμον ἔθεσαν ὅπως συγκατακάωνται τοῖς τετελευτηκόσιν ἀνδράσιν αἱ γυναῖκες πλὴν τῶν ἐγκύων ἢ τῶν ἐχουσῶν τέκνα· τὴν δὲ μὴ βουλομέ-

νην τῷ δόγματι πειθαρχεῖν χήραν μένειν διὰ τέ-
λους καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων νομίμων εἴργε-
4 σθαι διὰ παντός, ὡς ἀσεβοῦσαν. τούτων δὲ νομο-
θετηθέντων εἰς τοὐναντίον τὴν παρανομίαν τῶν
γυναικῶν μεταβαλεῖν συνέβη· διὰ γὰρ τὴν ὑπερ-
βολὴν τῆς ἀτιμίας ἑκάστης ὑπομενούσης ἑκουσίως
τὸν θάνατον, οὐ μόνον προνοεῖσθαι τῆς τῶν συν-
οικούντων ἀσφαλείας ὡς κοινῆς οὔσης, ἀλλὰ καὶ
πρὸς ἀλλήλας ἁμιλλᾶσθαι καθάπερ ὑπὲρ τῆς μεγί-
34 στης εὐδοξίας. ὃ καὶ τότε συνέβη· τοῦ γὰρ νόμου
μίαν κελεύοντος συγκατακάεσθαι, παρῆσαν ἀμφό-
τεραι πρὸς τὴν τοῦ Κητέως ταφὴν ὑπὲρ τοῦ συν-
αποθανεῖν ὡς ὑπὲρ ἀριστείου συμφιλοτιμούμεναι.
2 τῶν δὲ στρατηγῶν διακρινόντων, ἡ νεωτέρα μὲν
ἀπεφαίνετο τὴν ἑτέραν ἔγκυον εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο
μὴ δύνασθαι χρήσασθαι τῷ νόμῳ, ἡ δὲ πρεσβυτέρα
δικαιότερον ἀπεφαίνετο εἶναι τὴν προέχουσαν τοῖς
χρόνοις προέχειν καὶ τῇ τιμῇ· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλ-
λων ἁπάντων θεωρεῖσθαι τοὺς πρεσβυτέρους πολὺ
προέχοντας τῶν νεωτέρων εἰς ἐντροπὴν καὶ τιμήν.
3 οἱ δ' οὖν στρατηγοὶ διὰ τῶν μαιεύεσθαι δυναμέ-
νων γνόντες τὴν πρεσβυτέραν ἔγκυον οὖσαν, προέ-
κριναν τὴν νεωτέραν. οὗ συμβάντος ἡ μὲν ἀπο-
τυχοῦσα τῆς κρίσεως ἀπῄει μετὰ κλαυθμοῦ, καταρ-
ρήξασα τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν διάδημα καὶ τὰς τρί-
χας σπαράττουσα, καθαπερεί τινος συμφορᾶς με-
γάλης προσηγγελμένης· ἡ δὲ ἐπὶ τῇ νίκῃ περιχαρὴς
ἀπῄει πρὸς τὴν πυράν, στεφανουμένη μὲν μίτραις
ὑπὸ τῶν οἰκείων γυναικῶν, κεκοσμημένη δὲ δια-
πρεπῶς ὥσπερ εἴς τινα γάμον προεπέμπετο ὑπὸ
τῶν συγγενῶν, ᾀδόντων ὕμνον εἰς τὴν ἀρετὴν αὐ-
4 τῆς. ὡς δ' ἐγγὺς ἐγενήθη τῆς πυρᾶς, περιαιρου-

μένη τὸν κόσμον ἑαυτῆς διεδίδου τοῖς οἰκείοις καὶ φίλοις, ὡς ἂν εἴποι τις, καταλείπουσα τοῖς ἀγαπῶσι μνημεῖον. ὁ δὲ κόσμος ἦν περὶ μὲν τὰς χεῖρας δακτυλίων πλῆθος ἐνδεδεμένων λίθοις πολυτελέσι καὶ διηλλαγμένοις τοῖς χρώμασι, περὶ 344 δὲ τὴν κεφαλὴν χρυσῶν ἀστερίσκων οὐκ ὀλίγος ἀριθμὸς παντοδαποῖς λίθοις διειλημμένων, περὶ δὲ τὸν τράχηλον ὅρμων πλῆθος, τῶν μὲν ἐλαττόνων, τῶν δ' ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ἀεὶ καθ' ὑπέρθεσιν μειζόνων. τὸ δὲ τελευταῖον ἀσπασαμένη τοὺς οἰκείους ὑπὸ τἀδελφοῦ μὲν ἐπὶ τὴν πυρὰν ἀνεβιβάσθη, ὑπὸ δὲ τοῦ συνδραμόντος ἐπὶ τὴν θέαν πλήθους θαυμασθεῖσα κατέστρεψεν ἡρωικῶς τὸν βίον. ἡ μὲν γὰρ δύναμις ἐν τοῖς ὅπλοις πᾶσα πρὶν ἅπτεσθαι τὴν πυρὰν τρὶς περιῆλθεν, αὐτὴ δὲ τἀνδρὶ παρακλιθεῖσα, καὶ κατὰ τὴν τοῦ πυρὸς ὁρμὴν οὐδεμίαν φωνὴν ἀγεννῆ προεμένη, προεκαλέσατο τῶν ὁρώντων τοὺς μὲν εἰς ἔλεον, τοὺς δ' εἰς ὑπερβολὴν ἐπαίνων. οὐ μὴν ἀλλ' ἔνιοι τῶν Ἑλλήνων ἐπετίμων τοῖς νομίμοις ὡς ἀγρίοις οὖσι καὶ χαλεποῖς.

Ὁ δ' Εὐμένης ἀπὸ τῆς τῶν τετελευτηκότων ταφῆς γενόμενος ἀνέζευξεν ἐκ τῶν Παραιτάκων εἰς τὴν Γαβιηνήν, οὖσαν ἀκέραιον καὶ δυναμένην πάντα δαψιλῆ ταῖς δυνάμεσι παρέχεσθαι. ἀπέχειν δὲ συν- 8 έβαινε τὴν χώραν ταύτην τῶν περὶ Ἀντίγονον διὰ μὲν τῆς οἰκουμένης πορευομένῳ σταθμοὺς εἴκοσι πέντε, διὰ δὲ τῆς ἐρήμου καὶ ἀνύδρου σταθμοὺς ἐννέα. οἱ μὲν οὖν περὶ Εὐμένη καὶ τὸν Ἀντίγονον τοσοῦτον ἀλλήλων διεστῶτες ἐν τούτοις τοῖς τόποις παρεχείμαζον ἅμα καὶ τὰς δυνάμεις ἀνελάμβανον.

Κατὰ δὲ τὴν Εὐρώπην Κάσσανδρος μὲν ἐν Πε- 35

λοπουνήσῳ Τεγέαν πολιορκῶν, καὶ πυθόμενος τήν τε Ὀλυμπιάδος κάθοδον εἰς Μακεδονίαν καὶ τὴν Εὐρυδίκης καὶ Φιλίππου τοῦ βασιλέως ἀναίρεσιν, ἔτι δὲ τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν Ἰόλλου τάφον συμβεβηκότα, πρὸς μὲν τοὺς Τεγεάτας διελύσατο, τὴν δὲ δύναμιν ἀναλαβὼν προῆγεν ἐπὶ Μακεδονίας, καταλιπὼν τοὺς συμμάχους ἐν πολλῇ ταραχῇ· ἐφήδρευε γὰρ ταῖς ἐν Πελοποννήσῳ πόλεσιν Ἀλέ-
2 ξανδρος ὁ Πολυσπέρχοντος ἔχων στρατόπεδον. Αἰτωλοὶ δὲ χαρίζεσθαι βουλόμενοι τῇ τε Ὀλυμπιάδι καὶ Πολυσπέρχοντι, τὰ περὶ τὰς Πύλας στενὰ κατελάβοντο καὶ τῆς παρόδου τὸν Κάσσανδρον ἀπέκλεισαν. ὁ δὲ βιάζεσθαι μὲν πρὸς τόπους δυσεμβόλους ἀπέγνω, παρασκευασάμενος δὲ πλοῖα καὶ σχεδίας ἔκ τε τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Λοκρίδος ἐπε-
3 ραίωσε τὴν δύναμιν εἰς τὴν Θετταλίαν. ἀκούων δὲ περὶ τὴν Περραιβίαν προκαθῆσθαι Πολυσπέρχοντα μετὰ στρατοπέδου, Κάλλαν μὲν ἀπέστειλε στρατηγὸν μετὰ δυνάμεως, προστάξας διαπολεμεῖν τοῖς μετὰ Πολυσπέρχοντος. Δεινίας δὲ τὰ στενὰ προκαταληψόμενος, ἀπαντήσας τοῖς ὑπ' Ὀλυμπιάδος ἐξαποσταλεῖσι στρατιώταις ἔφθασε τῶν παρόδων
4 κυριεύσας. Ὀλυμπιὰς δὲ πυθομένη Κάσσανδρον μετὰ μεγάλης δυνάμεως πλησίον εἶναι τῆς Μακεδονίας, Ἀριστόνουν μὲν ἀπέδειξε στρατηγόν, κε-
5 λεύσασα διαπολεμεῖν τοῖς περὶ Κάσσανδρον, αὐτὴ δὲ παρῆλθεν εἰς Πύδναν ἔχουσα τὸν υἱὸν τὸν Ἀλεξάνδρου καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ Ῥωξάνην καὶ Θεσσαλονίκην τὴν Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου θυγατέρα, πρὸς δὲ τούτοις Δηιδάμειάν τε τὴν Αἰακίδου θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῶν Ἠπειρωτῶν, Πύρρου δὲ τοῦ πρὸς Ῥωμαίους ὕστερον πολεμήσαντος ἀδελφήν,

καὶ τὰς Ἀττάλου θυγατέρας, ομοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀξιολογωτάτων φίλων τοὺς συγγενεῖς, ὥστ' ἀθροισθῆναι περὶ αὐτὴν πλῆθος μὲν πολὺ σωμάτων, ἀχρείων δ' εἰς πόλεμον τῶν πλείστων· οὐδὲ γὰρ τροφῆς ἱκανὸν ἦν πλῆθος τοῖς μέλλουσι πολιορκίαν ὑπομένειν πολυχρόνιον. ὧν ἁπάντων πρόδηλον ἐχόντων τὸν κίνδυνον οὐδὲν ἧττον ἐνταῦθα διέγνω μένειν, ἐλπίζουσα αὐτῇ βοηθήσειν κατὰ θάλατταν Ἑλλήνων τε καὶ Μακεδόνων πολλούς. συνῆσαν δ' αὐτῇ τῶν τ' ἐξ Ἀμβρακίας ἱππέων τινὲς καὶ τῶν περὶ τὴν αὐλὴν εἰωθότων διατρίβειν στρατιωτῶν οἱ πλείους, ἔτι δὲ τῶν μετὰ Πολυσπέρχοντος ἐλεφάντων οἱ καταλειφθέντες· τῶν μὲν γὰρ ἄλλων θηρίων κατὰ τὴν προτέραν ἐμβολὴν εἰς Μακεδονίαν Κάσσανδρος ἐκεκυριεύκει. ὃς τότε διελθὼν τὰ κατὰ Περραιβίαν στενά, καὶ παραγενόμενος πλησίον τῆς Πύδνης, τὴν μὲν πόλιν περιεχαράκωσεν ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν, παρὰ δὲ τῶν συμμαχεῖν βουλομένων μετεπέμπετο ναῦς καὶ βέλη παντοδαπὰ καὶ μηχανάς, διανοούμενος πολιορκεῖν τοὺς μετ' Ὀλυμπιάδος καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. πυθόμενος δ' Αἰακίδην τὸν τῶν Ἠπειρωτῶν βασιλέα μετὰ δυνάμεως μέλλειν βοηθήσειν Ὀλυμπιάδι, στρατηγὸν ἐξέπεμψεν Ἀταρρίαν, δοὺς στρατόπεδον καὶ συντάξας ἁπαντᾶν τοῖς Ἠπειρώταις. οὗ ταχὺ τὸ προσταχθὲν ποιήσαντος καὶ τὰς ἐξ Ἠπείρου παρόδους προκαταλαβομένου, συνέβη τὸν Αἰακίδην ἄπρακτον γενέσθαι. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος τῶν Ἠπειρωτῶν ἀκουσίως ἐστράτευσεν ἐπὶ Μακεδονίαν καὶ στάσιν ἐποίει κατὰ τὴν παρεμβολήν· ὁ δ' Αἰακίδης ἐκ παντὸς τρόπου βουλόμενος βοηθεῖν Ὀλυμπιάδι, τοὺς μὲν ἀλλοτρίως διακειμένους ἀπέλυσε

36 2 3

τῆς στρατείας, τοὺς δὲ συγκινδυνεύειν βουλομένους ἀναλαβὼν προθυμίαν μὲν εἶχε τοῦ διακινδυνεύειν, οὐκ ἀξιόμαχος δ' ἦν ὡς ἂν ὀλίγου καταλελειμμέ-
4 νου τοῦ περὶ αὐτὸν συστήματος. οἱ δὲ χωρισθέντες τῶν Ἠπειρωτῶν εἰς τὰς πατρίδας κατεστασίασαν 5 ἅπαντα τὸν βασιλέα, καὶ κοινῷ δόγματι φυγὴν αὐτοῦ καταγνόντες πρὸς Κάσσανδρον ἐποιήσαντο συμμαχίαν. ὅπερ οὐδέποτε συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν Ἤπειρον ἀφ' οὗ Νεοπτόλεμος ὁ Ἀχιλλέως ἐβα-
σίλευσε τῆς χώρας· ἀεὶ γὰρ παῖς παρὰ πατρὸς δια- 10
δεχόμενος τὴν δυναστείαν ἐναπέθνησκε ταῖς βασι- 346
5 λείαις μέχρι τῶνδε τῶν καιρῶν. Κασσάνδρου δὲ παραλαβόντος τὴν Ἤπειρον τῇ συμμαχίᾳ, καὶ πέμψαντος εἰς αὐτὴν ἐπιμελητὴν ἅμα καὶ στρατηγὸν Λυκίσκον, οἱ πρότερον κατὰ Μακεδονίαν διστάζον- 15
τες περὶ τῆς συμμαχίας ἀπήλπισαν μὲν τὰ κατ' Ὀλυμπιάδα πράγματα, τῷ δὲ Κασσάνδρῳ προσέθεντο. μιᾶς δ' οὔσης αὐτῇ βοηθείας τῆς παρὰ Πολυσπέρχοντος, συνέβη καὶ ταύτην συντριβῆναι
6 παραδόξως· ὁ γὰρ ὑπὸ Κασσάνδρου πεμφθεὶς στρα- 20
τηγὸς Κάλλας ἐπειδὴ πλησίον γενόμενος τοῦ Πολυσπέρχοντος κατεστρατοπέδευσεν ἐν τῇ Περραιβίᾳ, διέφθειρε τῶν μετ' αὐτοῦ στρατιωτῶν τοὺς πλείστους χρήμασιν, ὥστε ὀλίγους τοὺς μάλιστα πιστοὺς ἀπολειφθῆναι. αἱ μὲν οὖν Ὀλυμπιάδος ἐλπίδες ἐν 25
ὀλίγῳ χρόνῳ τοῦτον τὸν τρόπον ἐταπεινώθησαν.

37 Κατὰ δὲ τὴν Ἀσίαν Ἀντίγονος μὲν χειμάζων ἐν Γαδαμάργοις τῆς Μηδίας, καὶ θεωρῶν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀσθενεστέραν οὖσαν τῆς τῶν πολεμίων, ἔσπευδεν ἀνελπίστως αὐτοῖς ἐπιθέσθαι καὶ κατα- 30
στρατηγῆσαι. ἐτύγχανον δ' οὗτοι τὴν χειμασίαν ἔχοντες ἐν πολλοῖς μέρεσι διεζευγμένην, ὥστ' ἐνί-

ους ἀπ᾽ ἀλλήλων ἀπέχειν ὁδὸν ἡμερῶν ἕξ. τὸ μὲν 2
οὖν διὰ τῆς οἰκουμένης χώρας ὁδοιπορεῖν ἀπεδοκίμασε διὰ τὸ καὶ μακρὰν εἶναι καὶ τοῖς πολεμίοις εὐθεώρητον, τὸ δὲ τολμῆσαι διὰ τῆς ἐρήμου καὶ ἀνύδρου προάγειν ἐπίπονον μὲν ἔκρινεν, εἰς δὲ τὴν βεβουλευμένην ἐπιβολὴν χρησιμώτατον· οὐ μόνον γὰρ διὰ ταύτης συντόμως ἦν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ ῥᾳδίως λαθεῖν ἀπροσδοκήτως ἐπιπεσόντα τοῖς διὰ τὴν ἄγνοιαν διερριμμένοις κατὰ κώμας καὶ ῥᾳθυμοῦσι. ταῦτα δὲ διανοηθεὶς τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγ- 3
γειλεν ἑτοίμους εἶναι πρὸς ἀνάξευξιν καὶ παρασκευάσασθαι δέχ᾽ ἡμερῶν ἄπυρα σιτία, αὐτὸς δὲ διαδοὺς λόγον ἐπ᾽ Ἀρμενίας προάξειν ἄφνω παρὰ τὴν πάντων ὑπόληψιν ὥρμησε διὰ τῆς ἐρήμου, τῆς ὥρας οὔσης περὶ χειμερινὰς τροπάς. κατὰ δὲ τὰς στρα- 4
τοπεδείας παρήγγειλε τῆς ἡμέρας μὲν τὰ πυρὰ κάειν, τῆς δὲ νυκτὸς κατασβεννύναι τελέως, ὅπως μή τινες ἐκ τῶν μετεώρων κατανοήσαντες ἀπαγγείλωσι τὸ γινόμενον τοῖς πολεμίοις· ἦν γὰρ ἡ μὲν ἔρη- 5
μος πᾶσα σχεδὸν πεδιάς, περιείχετο δὲ ὑπὸ λόφων ὑψηλῶν, ἀφ᾽ ὧν ῥᾴδιον ἦν ἐκ πολλοῦ διαστήματος συνορᾶν τὴν αὐγὴν τοῦ πυρός. ἐπιπόνως δὲ τῆς δυνάμεως πένθ᾽ ἡμέρας ὁδοιπορούσης, οἱ μὲν στρατιῶται διά τε τὸ ψῦχος καὶ τὰς ἀναγκαίας χρείας ἔκαον πῦρ μεθ᾽ ἡμέραν τε καὶ νύκτωρ ἐν ταῖς στρατοπεδείαις. ὃ δὴ συνιδόντες τινὲς τῶν παρὰ τὴν 6
ἔρημον οἰκούντων ἔπεμψαν τοὺς ἀπαγγελοῦντας αὐθημερὸν τοῖς περὶ Εὐμένη καὶ Πευκέστην, δόντες δρομάδας καμήλους· διατείνει γὰρ τὸ ζῷον τοῦτο σταδίους οὐ πολὺ ἐλάττους χιλίων πεντακοσίων.
347 οἱ δὲ περὶ τὸν Πευκέστην πυθόμενοι κατὰ μέσην 38
τὴν ὁδὸν ἑωρᾶσθαι τὴν στρατοπεδείαν, διέγνωσαν

ἀναχωρεῖν εἰς τοὺς ἐσχάτους τόπους τῆς χειμασίας, φοβούμενοι μὴ καταληφθῶσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων πρὶν ἢ συνελθεῖν πανταχόθεν τὴν συμμαχοῦσαν
2 δύναμιν. ὧν ὁρῶν τὴν ἀθυμίαν ὁ Εὐμένης, θαρρεῖν παρεκελεύετο καὶ μένειν ἐπὶ τῶν ὅρων τῆς ἐρήμου· εὑρηκέναι γὰρ τρόπον δι' οὗ ποιήσει τὸν Ἀντίγονον ὕστερον ἡμέραις τρισὶν ἢ τέτταρσι παραγενέσθαι· τούτου δὲ γενομένου τὴν μὲν ἑαυτῶν δύναμιν ῥᾳδίως ἀθροισθήσεσθαι, τοὺς δὲ πολεμίους καταπεπονημένους καὶ πάντων ἐνδεεῖς ὄντας ὑπο-
3 χειρίους γενήσεσθαι. πάντων δὲ θαυμασάντων τὸ παράδοξον τῆς ἐπαγγελίας, καὶ ζητούντων μαθεῖν τί ποτ' ἔσται τὸ δυνάμενον κωλῦσαι προάγειν τοὺς ἐναντίους, προσέταξεν ἀκολουθεῖν ἑαυτῷ πάντας τοὺς ἡγεμόνας μετὰ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν, ἔχοντας ἐν ἀγγείοις πλείοσι πῦρ. ἐκλεξάμενος δὲ τῆς μετεώρου χώρας τόπον ἐστραμμένον ἐπὶ τὴν ἔρημον καὶ πρὸς τὴν ἀποθεώρησιν πανταχόθεν εὐφυῆ, σημεῖα θέμενος περιέλαβεν ὡς ἂν ἑβδομήκοντα σταδίων περιφέρειαν. διελὼν δὲ τόπους ἑκάστῳ τῶν συνακολουθούντων συνέταξε νυκτὸς πῦρ κάειν διαστάντας ὡς ἂν εἴκοσι πήχεις, καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην φυλακὴν πολλὴν φλόγα ποιεῖν, ὡς ἂν ἐγρηγορότων ἔτι καὶ πρὸς θεραπείαν καὶ δεῖπνον παρασκευαζομένων, τῆς δὲ δευτέρας ἐλάττω, καὶ τῆς τρίτης ἀπολιπεῖν ὀλίγα παντελῶς, ὥστε δοκεῖν εἶναι τοῖς ἐξ ἀποστήματος θεωροῦσιν ἀληθινὴν στρα-
4 τοπεδείαν. τῶν δὲ στρατιωτῶν ποιησάντων τὸ προσταχθέν, κατενόησάν τινες τὰ πυρὰ τῶν νεμομένων μὲν τὴν ἀπεναντίον ὀρεινήν, φίλων δ' ὄντων Πύθωνι τῷ Μηδίας σατράπῃ. δόξαντες δὲ πρὸς ἀλήθειαν εἶναι στρατοπεδείαν, καταδραμόντες εἰς τὸ

πεδίον ἀπήγγειλαν τοῖς περὶ τὸν Ἀντίγονον καὶ Πύθωνα. οἱ δὲ διὰ τὸ παράδοξον καταπλαγέντες καὶ τῆς ὁδοιπορίας ἐπισχόντες, ἐβουλεύοντο πῶς χρηστέον τοῖς προσηγγελμένοις· ἦν γὰρ ἐπικίνδυνον τὸ πεπονηκότας καὶ πάντων ἐνδεεῖς συνηγμένοις ἤδη τοῖς πολεμίοις καὶ πάντων εὐπορουῦσι συμβαλεῖν. ὑπολαβόντες δὲ προδοσίαν γεγενῆσθαι καὶ προακηκοότας τὸ μέλλον τοὺς πολεμίους ἠθροῖσθαι, τὸ μὲν ἐπ' εὐθείας προάγειν ἀπέγνωσαν, εἰς δεξιὰ δὲ κλίναντες προῆγον ἐφ' ἑκάτερα μέρη τῆς οἰκουμένης χώρας, βουλόμενοι τὴν δύναμιν ἐκ τῆς κακοπαθείας ἀναλαβεῖν.

Εὐμένης δὲ τὸν προειρημένον τρόπον καταστρα- 39
τηγήσας τοὺς πολεμίους, μετεπέμπετο πανταχόθεν τοὺς διερριμμένους τῶν στρατιωτῶν καὶ χειμάζοντας ἐν ταῖς κώμαις. βαλόμενος δὲ χάρακα καὶ τάφρῳ βαθείᾳ τὴν παρεμβολὴν ὀχυρώσας ὑπεδέχετο μὲν τοὺς ἀεὶ καταντῶντας τῶν συμμάχων, ἐπλήρωσε δὲ τὴν στρατοπεδείαν πάντων τῶν ἐπιτηδείων.
348 ὁ δ' Ἀντίγονος διελθὼν τὴν ἔρημον, καὶ πυθόμε- 2
νος παρὰ τῶν ἐγχωρίων σχεδὸν τὴν μὲν ἄλλην δύναμιν ἅπασαν συνεληλυθέναι τοῖς περὶ τὸν Εὐμένη, τοὺς δ' ἐλέφαντας μέλλειν ἀναζευγνύειν ἐκ τῆς χειμασίας καὶ πλησίον εἶναι μεμονωμένους πάσης βοηθείας, ἀπέστειλεν ἐπ' αὐτοὺς ἱππεῖς λογχοφόρους μὲν Μήδους δισχιλίους, Ταραντίνους δὲ διακοσίους, τῶν δὲ πεζῶν τοὺς ψιλοὺς ἅπαντας. ἤλπιζε γὰρ 3
μεμονωμένοις τοῖς θηρίοις τὴν ἐπίθεσιν ποιησάμενος τούτων τε ῥᾳδίως κυριεύσειν καὶ τῶν πολεμίων παρελεῖσθαι τὸ κράτιστον μέρος τῆς δυνάμεως. ὁ δ' Εὐμένης καταστοχασάμενος τὸ μέλλον ἀπέστειλεν ἐπὶ τὴν βοήθειαν ἱππεῖς μὲν τοὺς κρατίστους

χιλίους καὶ πεντακοσίους, πεζοὺς δὲ ψιλοὺς τρισ-
4 χιλίους. ἐπιφανέντων δὲ πρότερον τῶν Ἀντιγόνου
στρατιωτῶν, οἱ τῶν ἐλεφάντων ἡγεμόνες τάξαντες
εἰς πλινθίον τὰ θηρία προῆγον, ἐν μέσῳ μὲν ἀπει-
ληφότες τὰ σκευοφόρα, κατὰ δὲ τὴν οὐραγίαν ἔχον-
τες συναγωνιζομένους ἱππεῖς οὐ πλείους τετρακο-
5 σίων. ἐπιπεσόντων δ' αὐτοῖς τῶν πολεμίων παντὶ
τῷ βάρει καὶ βιαιότερον ἐπικειμένων, οἱ μὲν ἱππεῖς
ἐτράπησαν ὑπὸ τοῦ πλήθους καταπονηθέντες, οἱ
δ' ἐπὶ τῶν ἐλεφάντων ἐφεστηκότες τὸ μὲν πρῶτον
ἀντεῖχον καὶ διεκαρτέρουν πανταχόθεν κατατιτρω-
σκόμενοι, βλάψαι δ' οὐδὲν τοὺς πολεμίους δυνά-
6 μενοι. ἤδη δ' αὐτῶν καταπονουμένων ἀνελπίστως
ἐπιφανέντες οἱ παρ' Εὐμένους ἐξήρπασαν αὐτοὺς ἐκ
τῶν κινδύνων. μετὰ δ' ἡμέρας ὀλίγας ἐν τεττα-
ράκοντα σταδίοις ἀντιστρατοπεδευουσῶν τῶν δυνά-
μεων, ἐξέταξαν ἀμφότεροι τὸ στρατόπεδον εἰς μά-
χην, ὡς περὶ τῶν ὅλων κρίσεως ἐσομένης.

40 Ἀντίγονος μὲν οὖν τοὺς ἱππεῖς ἐπὶ τὰ κέρατα
διελόμενος τὸ μὲν εὐώνυμον μέρος Πύθωνι παρέ-
δωκε, τὸ δὲ δεξιὸν τῷ υἱῷ Δημητρίῳ, μεθ' οὗ καὶ
αὐτὸς διαγωνίζεσθαι διεγνώκει· τοὺς δὲ πεζοὺς εἰς
μέσον καταστήσας παρέταξε παρ' ὅλην τὴν δύναμιν
τοὺς ἐλέφαντας, πληρώσας τὰ διαστήματα τοῖς ψι-
λικοῖς τάγμασιν. ὁ δὲ πᾶς ἀριθμὸς ἦν αὐτοῦ τῆς
δυνάμεως πεζοὶ μὲν δισμύριοι δισχίλιοι, ἱππεῖς δ'
ἐνακισχίλιοι σὺν τοῖς ἐκ Μηδίας προσκαταγραφεῖσι,
2 θηρία δὲ ἑξήκοντα καὶ πέντε. ὁ δ' Εὐμένης πυ-
θόμενος τὸν Ἀντίγονον ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος τε-
τάχθαι μετὰ τῶν ἀρίστων ἱππέων, καὶ αὐτὸς ἀντε-
τάξατο, ἐπὶ τὸ λαιὸν κέρας ἐπιστήσας τοὺς ἀρίστους·
καὶ γὰρ τῶν σατραπῶν τοὺς πλείστους ἐνταῦθα κα-

τέστησε μετὰ τῶν συναγωνιζομένων αὐτοῖς ἱππέων
ἐπιλέκτων, καὶ αὐτὸς μετὰ τούτων ἔμελλε κινδυ-
νεύειν· συνῆν δ' αὐτοῖς καὶ Μιθριδάτης ὁ Ἀριο-
βαρζάνου μὲν υἱός, ἀπόγονος δ' ἑνὸς τῶν ἑπτὰ
349 Περσῶν τῶν συγκαθελόντων τὸν μάγον Σμέρδιν,
ἀνὴρ ἀνδρείᾳ διαφέρων καὶ τεθραμμένος ἐκ παιδὸς
στρατιωτικῶς. πρὸ δὲ τοῦ κέρατος παντὸς ἔταξεν 3
ἐν ἐπικαμπίῳ τοὺς κρατίστους τῶν ἐλεφάντων ἑξή-
κοντα, καὶ τὰ διαστήματα τοῖς ψιλικοῖς διέλαβε τάγ-
μασι. τῶν δὲ πεζῶν πρώτους μὲν ἔταξε τοὺς ὑπα-
σπιστάς, εἶτα τοὺς ἀργυράσπιδας, ἐπὶ πᾶσι δὲ τοὺς
ξένους καὶ τῶν ἄλλων τοὺς εἰς τὰ Μακεδονικὰ κα-
θωπλισμένους, καὶ πρὸ τούτων ἐλέφαντας καὶ τῶν
ψιλῶν τοὺς ἱκανούς. ἐπὶ δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τάξας 4
τῶν ἱππέων καὶ τῶν ἐλεφάντων τοὺς ἀσθενεστέ-
ρους ἀπέδειξεν ἡγεμόνα τῶν πάντων Φίλιππον·
τούτῳ δὲ διεκελεύσατο φυγομαχεῖν καὶ τὴν ἀπο
θατέρου μέρους κρίσιν ἀποθεωρεῖν. οἱ δὲ σύμπαν-
τες ἦσαν μετ' Εὐμένους κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν
πεζοὶ μὲν τρισμύριοι ἑξακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, ἱπ-
πεῖς δὲ ἑξακισχίλιοι πεντήκοντα, ἐλέφαντες δὲ ἑκα-
τὸν τετταρεσκαίδεκα.

Μικρὸν δὲ πρὸ τῆς παρατάξεως Ἀντιγένης ὁ τῶν 41
ἀργυρασπίδων στρατηγὸς ἔπεμψεν ἕνα τῶν Μακε-
δόνων ἱππέων ἐπὶ τὴν φάλαγγα τῶν ἐναντίων,
προστάξας πλησίον παραγενόμενον ἀναβοῆσαι. οὗ-
τος δὲ προσιππεύσας μόνος εἰς φωνῆς ἀκοὴν καθ'
ὃ μέρος ἡ φάλαγξ ἦν τῶν παρ' Ἀντιγόνῳ Μακεδό-
νων ἀνεβόησεν, Ἐπὶ τοὺς πατέρας, ὦ κακαὶ κεφα-
λαί, τοὺς μετὰ Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου τὰ ὅλα
κατειργασμένους; οὓς μετ' ὀλίγον ὄψονται καὶ τῶν
βασιλέων καὶ τῶν προγεγονότων ἀγώνων ἀξίους.

2 καὶ γὰρ ἐτύγχανον κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν τῶν ἀργυρασπίδων οἱ νεώτατοι μὲν περὶ τὰ ἑξήκοντα ἔτη, τῶν δ' ἄλλων οἱ πλείους μὲν περὶ τὰ ἑβδομήκοντα, τινὲς δὲ καὶ πρεσβύτεροι, πάντες δὲ ταῖς ἐμπειρίαις καὶ ταῖς ῥώμαις ἀνυπόστατοι· τοσαύτη περὶ αὐτοὺς ἦν εὐχειρία καὶ τόλμα διὰ τὴν συνέ-
3 χειαν τῶν κινδύνων. γενομένου δὲ τοῦ κηρύγματος καθότι προείρηται, παρὰ μὲν τοῖς περὶ Ἀντίγονον ἐγίνοντο φωναὶ δυσχερεῖς, ὅτι συναναγκάζοιντο πρὸς συγγενεῖς καὶ πρεσβυτέρους διαμάχεσθαι, παρὰ δὲ τοῖς μετ' Εὐμένους παρατεταγμένοις παρακελευσμὸς καὶ βοὴ τὴν ταχίστην ἄγειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ὧν Εὐμένης ὁρῶν τὴν προθυμίαν, ἦρε τὸ σύσσημον, δι' οὗ παρεστήσατο τοὺς μὲν σαλπικτὰς τὸ πολεμικὸν σημαίνειν, τὴν δὲ δύναμιν ἀλαλάξαι πᾶσαν.

42 Συνῆψε δὲ μάχην πρῶτον μὲν τὰ θηρία, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τὸ τῶν ἱππέων πλῆθος. τοῦ δὲ πεδίου πολλὴν εὐρυχωρίαν ἔχοντος καὶ παντὸς ὑπάρχοντος ἀργοῦ διὰ τὴν ἐν αὐτῷ διήκουσαν ἅλμυρίδα, τοσοῦτον συνέβη ὑπὸ τῶν ἱππέων ἐξαίρεσθαι κονιορτὸν ὥστε μηδένα δύνασθαι ῥᾳδίως συνορᾶν ἐξ
2 ὀλίγου διαστήματος τὸ γινόμενον. ὃ δὴ κατανοήσας Ἀντίγονος ἀπέστειλε τοὺς ἐκ Μηδίας ἱππεῖς καὶ τῶν Ταραντίνων τοὺς ἱκανοὺς ἐπὶ τὴν ἀποσκευὴν τῶν πολεμίων· ἤλπιζε γάρ, ὅπερ ἦν ἀληθές, διὰ μὲν τὸν κονιορτὸν λήσεσθαι, διὰ δὲ τὴν ἄλωσιν τῆς ἀπο-
3 σκευῆς ἀκονιτὶ κρατήσειν τῶν πολεμίων. οἱ δὲ πεμφθέντες περιιππεύσαντες τὸ κέρας τῶν ἐναντίων καὶ λαθόντες ἐπέθεντο τοῖς σκευοφόροις, ἀπέχουσι τῆς μάχης ὡς πέντε σταδίους· εὑρόντες δ' αὐτὴν πλήρη μὲν ὄχλου πρὸς μάχην ἀχρήστου, τοὺς δ'

ἀμυνομένους ὀλίγους, ταχὺ τοὺς ἀντιστάντας τρε-
ψάμενοι τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐκυρίευσαν. ἅμα δὲ 4
τούτοις πραττομένοις Ἀντίγονος μὲν συνάψας μά-
χην τοῖς ἀντιτεταγμένοις, καὶ μετὰ πλήθους ἱππέων
ἐπιφανείς, κατεπλήξατο Πευκέστην τὸν τῆς Περσί-
δος σατράπην, ὃς μετὰ τῶν περὶ ἑαυτὸν ἱππέων
ἔξω τοῦ κονιορτοῦ διδοὺς ἑαυτὸν συνεπεσπάσατο
καὶ τῶν ἄλλων εἰς χιλίους πεντακοσίους. Εὐμένης 5
δὲ μετ' ὀλίγων ἀπολειφθεὶς ἐπ' ἄκρου τοῦ κέρατος,
τὸ μὲν εἶξαι τῇ τύχῃ καὶ φυγεῖν αἰσχρὸν διέλαβε,
τὸ δὲ τηροῦντα τὴν δεδομένην ὑπὸ τῶν βασιλέων
πίστιν γενναίᾳ προαιρέσει συναποθανεῖν προκρίνας
ἐπ' αὐτὸν ἐώσατο τὸν Ἀντίγονον. γενομένης δ' 6
ἱππομαχίας καρτερᾶς, καὶ τῶν μὲν μετ' Εὐμένους
ταῖς προθυμίαις προεχόντων, τῶν δὲ μετ' Ἀντιγό-
νου τῷ πλήθει περιγινομένων, πολλοὶ παρ' ἀμφο-
τέρων ἔπιπτον· ὅτε δὴ συνέβη καὶ τῶν ἐλεφάντων
πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιζομένων πεσεῖν τῶν Εὐμένους
τὸν προηγούμενον, συμπλακέντα τῷ κρατίστῳ τῶν
ἀντιτεταγμένων. διόπερ Εὐμένης ὁρῶν τοὺς μετ' 7
αὐτοῦ πανταχόθεν ἐλαττουμένους, ἐξῆγεν ἐκ τῆς
μάχης τοὺς ὑπολελειμμένους ἱππεῖς, καὶ παρελθὼν
ἐπὶ θάτερον κέρας ἀνελάμβανε τοὺς μετὰ Φιλίππου
τεταγμένους, οἷς ἦν παρηγγελκὼς φυγομαχεῖν. ἡ
μὲν οὖν τῶν ἱππέων μάχη τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος.

Τῶν δὲ πεζῶν οἱ μὲν ἀργυράσπιδες συμφράξαν- 43
τες καὶ βιαιότερον τοῖς ἀντιτεταγμένοις ἐπιπεσόντες
τοὺς μὲν ἐν χειρῶν νόμῳ διέφθειραν, τοὺς δὲ συν-
ηνάγκασαν φυγεῖν. ἀκατάσχετοι δὲ ταῖς ὁρμαῖς γε-
νόμενοι, καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν τῶν ἐναντίων φά-
λαγγα διαγωνισάμενοι, τοσοῦτον ταῖς εὐχειρίαις καὶ
ῥώμαις ὑπερεῖχον ὥσθ' ἑαυτῶν μὲν ἀποβαλεῖν μη-

δένα, τῶν δ' ἐναντίων ἀνελεῖν μὲν ὑπὲρ τοὺς πεν-
τακισχιλίους, τρέψασθαι δὲ τοὺς πεζοὺς πάντας,
2 ὄντας πολλαπλασίους. Εὐμένης δὲ πυθόμενος τὴν
μὲν ἀποσκευὴν ἡλωκέναι, τοὺς δ' ἱππεῖς τοὺς μετὰ
Πευκέστου μὴ μακρὰν ἀπέχειν, ἐπεχείρησεν ἀθροί- 5
ξειν ἅπαντας καὶ πάλιν ἱππομαχεῖν πρὸς Ἀντίγο-
νον· ἤλπιζε γὰρ μάχῃ κρατήσας οὐ μόνον τὴν ἰδίαν
ἀποσκευὴν σώσειν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν πολεμίων
3 προσλήψεσθαι. τῶν δὲ περὶ τὸν Πευκέστην οὐχ
ὑπακουόντων, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον πορρωτέρω τὴν 10
ἀποχώρησιν ποιουμένων ἐπί τινα τόπον, ἅμα δὲ
καὶ νυκτὸς καταλαμβανούσης, ἠναγκάσθη συνεῖξαι
4 τῷ καιρῷ. Ἀντίγονος δὲ τοὺς ἱππεῖς εἰς δύο μέρη
διελόμενος, τοὺς μὲν αὐτὸς ἔχων ἐφήδρευε τοῖς περὶ
τὸν Εὐμένη, τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἀποθεωρῶν, τοὺς 15 351
δ' ἄλλους παραδοὺς Πύθωνι προσέταξεν ἐπιθέσθαι
τοῖς ἀργυράσπισι μεμονωμένοις τῆς τῶν ἱππέων
5 βοηθείας. ταχὺ δ' αὐτοῦ τὸ προσταχθὲν συντε-
λοῦντος, οἱ Μακεδόνες εἰς πλινθίον ἑαυτοὺς ποιή-
σαντες ἀσφαλῶς ἀπεχώρησαν ἐπὶ τὸν ποταμόν, καὶ 20
τῶν περὶ τὸν Πευκέστην κατηγόρουν ὡς αἰτίων γε-
γενημένων τῆς τῶν ἱππέων ἥττης. καταντησάντων
δὲ καὶ τῶν περὶ τὸν Εὐμένη περὶ λύχνων ἀφάς,
6 συνελθόντες ἐβουλεύοντο τί χρὴ πράττειν. οἱ μὲν
οὖν σατράπαι τὴν ταχίστην ἔφησαν δεῖν ἀποχωρεῖν 25
εἰς τὰς ἄνω σατραπείας, ὁ δ' Εὐμένης ἀπεφαίνετο
μένειν καὶ διαγωνίζεσθαι, τῆς μὲν τῶν ἐναντίων
φάλαγγος συντετριμμένης, τῆς δὲ τῶν ἱππέων δυ-
7 νάμεως ἐφαμίλλου παρ' ἀμφοτέροις οὔσης. οἱ δὲ
Μακεδόνες οὐδετέροις ἔφασαν ὑπακούσεσθαι, τῆς 30
ἀποσκευῆς αὐτῶν ἡλωκυίας καὶ παρὰ τοῖς πολεμίοις
ὄντων τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ πολλῶν ἄλλων

ἀναγκαίων σωμάτων. τότε μὲν οὖν διελύθησαν 8
οὐδεμίαν συμπεφωνημένην γνώμην βεβαιώσαντες·
μετὰ δὲ ταῦθ' οἱ Μακεδόνες λάθρᾳ διαπρεσβευσά-
μενοι πρὸς Ἀντίγονον, τὸν μὲν Εὐμένη συναρπά-
σαντες παρέδωκαν, τὰς δ' ἀποσκευὰς κομισάμενοι
καὶ πίστεις λαβόντες κατετάχθησαν εἰς τὸ στρατό-
πεδον. τὸ παραπλήσιον δ' οἵ τε σατράπαι καὶ τῶν 9
ἄλλων ἡγεμόνων τε καὶ στρατιωτῶν οἱ πλεῖστοι,
τὸν στρατηγὸν ἐγκαταλιπόντες, τῆς ἰδίας ἀσφαλείας
μόνον ἐφρόντισαν.

Ἀντίγονος δὲ παραδόξως κυριεύσας τοῦ τ' Εὐ- 44
μένους καὶ πάσης τῆς ἀντιτεταγμένης δυνάμεως,
Ἀντιγένην μὲν τὸν τῶν ἀργυρασπίδων ἡγούμενον
συλλαβὼν καὶ καταθέμενος εἰς σειρὸν ζῶντα κατέ-
καυσεν, Εὔδαμον δὲ τὸν ἐξ Ἰνδῶν καταγαγόντα
τοὺς ἐλέφαντας καὶ Κεβαλῖνον καί τινας ἄλλους τῶν
ἀλλοτρίως ἀεὶ πρὸς αὐτὸν ἐχόντων ἀνεῖλεν. Εὐ- 2
μένη δὲ παραδοὺς εἰς φυλακὴν ἐβουλεύετο πῶς
αὐτῷ χρηστέον εἴη. ἔσπευδε γὰρ ἔχειν μεθ' αὐτοῦ
στρατηγὸν ἀγαθὸν καὶ χάριτος ὑπόχρεων, οὐ λίαν
δ' ἐπίστευεν αὐτοῦ ταῖς ἐπαγγελίαις διὰ τὴν πρὸς
Ὀλυμπιάδα καὶ τοὺς βασιλεῖς φιλίαν· καὶ γὰρ πρό-
τερον σωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ περὶ Νῶρα τῆς Φρυγίας
οὐδὲν ἧττον τοῖς βασιλεῦσι προθυμότατα συνηγω-
νίσατο. ὁρῶν δὲ καὶ τὴν τῶν Μακεδόνων ὁρμὴν
ἀπαραίτητον οὖσαν πρὸς τὴν κατ' Εὐμένους τιμω-
ρίαν, ἀνεῖλε τὸν ἄνδρα· διὰ δὲ τὴν προγεγενημέ-
νην φιλίαν καύσας τὸ σῶμα καὶ καταθέμενος εἰς
ἀγγεῖον τὰ ὀστᾶ πρὸς τοὺς οἰκείους ἀπέστειλεν.
ἀνήχθη δ' ἐν τοῖς τραυματίαις αἰχμάλωτος καὶ ὁ 3
τὰς ἱστορίας συνταξάμενος Ἱερώνυμος ὁ Καρδιανός,
ὃς τὸν μὲν ἔμπροσθεν χρόνον ὑπ' Εὐμένους τιμω-

μενος διετέλεσε, μετὰ δὲ τὸν ἐκείνου θάνατον ὑπ' Ἀντιγόνου ἐτύγχανε φιλανθρωπίας καὶ πίστεως.

4 Ὁ δ' Ἀντίγονος τὴν δύναμιν ἅπασαν ἀναλαβὼν εἰς Μηδίαν αὐτὸς μὲν ἔν τινι κώμῃ παρεχείμασεν οὔσῃ πλησίον Ἐκβατάνων, ἐν ᾗ τῆς χώρας ἐκείνης 352 ἐστὶ τὰ βασίλεια, τοὺς δὲ στρατιώτας ἐπιδιεῖλεν εἰς ἅπασαν τὴν σατραπείαν, καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἐπαρχίαν τὴν προσαγορευομένην Ῥάγας, ἣ ταύτην τὴν προσηγορίαν ἔσχεν ἀπὸ τῶν γενομένων περὶ αὐτὴν

5 ἀτυχημάτων ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις· πλείστας γὰρ ἔχουσα πόλεις τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις καὶ μάλιστ' εὐδαιμονούσας, τηλικούτους ἔσχε σεισμοὺς ὥστε καὶ τὰς πόλεις καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἅπαντας ἀφανισθῆναι, καθόλου δὲ τὴν χώραν ἀλλοιωθῆναι καὶ ποταμοὺς ἀντὶ τῶν προϋπαρχόντων ἄλλους φανῆναι καὶ λίμνας.

45 Κατὰ δὲ τούτους τοὺς χρόνους συνέβη γενέσθαι περὶ τὴν τῶν Ῥοδίων πόλιν τὸν τρίτον κατακλυσμόν, ὃς πολλοὺς τῶν ἐνοικούντων διέφθειρεν. ὧν ὁ μὲν πρῶτος ὀλίγα τοῖς ἀνθρώποις ἠνώχλησεν, ὡς ἂν τῆς

2 πόλεως οὔσης νεοκτίστου καὶ διὰ τοῦτο πολλὴν εὐρυχωρίαν ἐχούσης, ὁ δὲ δεύτερος μείζων ἐγένετο καὶ πλείω σώματα διέφθειρεν. ὁ δὲ τελευταῖος ἐπέπεσεν ἔαρος ἀρχομένου, καταρραγέντων ἐξαίφνης μεγάλων ὄμβρων καὶ χαλάζης ἀπίστου τὸ μέγεθος· μναιαῖαι γὰρ ἔπιπτον, ἔστι δ' ὅτε καὶ μείζους, ὥστε πολλὰς μὲν τῶν οἰκιῶν συμπίπτειν διὰ τὸ βάρος, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπόλλυσθαι.

3 Θεατροειδοῦς δ' οὔσης τῆς Ῥόδου, καὶ τὰς ἐγκλίσεις τῶν ὑδάτων κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς ἕνα τόπον ποιουμένης, εὐθὺς τὰ ταπεινὰ τῆς πόλεως ἐπληροῦτο, τῶν μὲν ὀχετῶν διὰ τὸ δοκεῖν παρεληλυ-

θέναι τὸν χειμῶνα κατημελημένων, τῶν δ' ἐν τοῖς τείχεσιν ὀβελίσκων συμφραχθέντων. τοῦ δ' ὕδατος 4
παραδόξως ἀθροιζομένου πᾶς μὲν ὁ περὶ τὸ δεῖγμα καὶ τὸ Διονύσιον τόπος ἐπεπλήρωτο, πρὸς δὲ
5 τὸ Ἀσκληπιεῖον ἤδη τοῦ λιμνάζοντος τόπου προσιόντος, ἐκπλαγεὶς μὲν ἦσαν ἅπαντες, πρὸς δὲ τὴν σωτηρίαν διαφόροις ἐχρῶντο κρίσεσιν. οἱ μὲν γὰρ 5
αὐτῶν εἰς τὰ πλοῖα συνέφυγον, οἱ δ' ἐπὶ τὸ θέατρον ἀνέδραμον, τινὲς δὲ τῶν περικαταλαμβανομέ-
10 νων ὑπὸ τοῦ δεινοῦ διαπορούντες, ἐπὶ τοὺς ὑψηλοτάτους βωμοὺς καὶ τὰς τῶν ἀνδριάντων βάσεις προσανέβησαν. κινδυνευούσης δὲ τῆς πόλεως ἅρ- 6
δην μετὰ τῶν κατοικούντων ἀπολέσθαι, βοήθειά τις αὐτόματος ἐγένετο· τοῦ γὰρ τείχους ῥαγέντος
15 ἐπὶ πολὺν τόπον, ἐξέπεσε ταύτῃ τὸ συνεστηκὸς ὕδωρ εἰς τὴν θάλατταν, καὶ ταχὺ πάλιν ἕκαστος εἰς τὴν προϋπάρχουσαν τάξιν ἀποκατέστη. συνήρ- 7
γησε δὲ τοῖς κινδυνεύουσι καὶ τὸ μεθ' ἡμέραν γενέσθαι τὸν κατακλυσμόν· οἱ γὰρ πλεῖστοι φθάσαν-
20 353 τες ἐξεπήδησαν ἐκ τῶν οἰκιῶν εἰς τοὺς μετεώρους τόπους τῆς πόλεως· πρὸς δὲ τούτοις τὸ μὴ πλινθίνας εἶναι τὰς οἰκίας, ἀλλὰ λιθίνας, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἐπὶ τὰ στέγη καταφυγόντας ἀσφαλῶς διασωθῆναι. ὅμως δὲ τηλικούτων ἀτυχημάτων γενομένων 8
25 σώματα μὲν διεφθάρη πλείω τῶν πεντακοσίων, οἰκίαι δὲ αἱ μὲν τελέως ἔπεσον, αἱ δὲ διεσείσθησαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν Ῥόδον συμβάντα τοιοῦτον ἔσχε τὸν κίνδυνον.

Ἀντίγονος δὲ χειμάζων ἐν τῇ Μηδίᾳ, καὶ πυ- 46
30 θόμενος Πύθωνα πολλοὺς τῶν ἐν τῇ χειμασίᾳ στρατιωτῶν ἐπαγγελίαις καὶ δωρεαῖς ἰδίους κατασκευάζειν καὶ διανοεῖσθαι νεωτερίζειν, τὴν μὲν ἰδίαν

προαίρεσιν ἐπεπρύφατο, προσποιηθεὶς δὲ ἀπιστεῖν τοῖς διαβάλλουσι, τούτοις μὲν πολλῶν ἀπουόντων ἐπετίμησεν ὡς διιστάνουσι τὴν φιλίαν, πρὸς δὲ τοὺς ἐκτὸς διέθηκε λόγον ὅτι μέλλει καταλιπεῖν τῶν ἄνω σατραπειῶν στρατηγὸν Πύθωνα καὶ δύναμιν
2 ἱκανὴν τὴν παρέξουσαν τὴν ἀσφάλειαν. ἔγραφε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπιστολήν, ἀξιῶν ἥκειν τὴν ταχίστην, ὅπως κατὰ πρόσωπον περὶ τῶν ἀναγκαίων κοινολογησάμενος ταχέως τὴν ἐπὶ θάλατταν κατάβασιν ποιήσηται. ταῦτα δ' ἐμηχανήσατο σκεύδων τῆς μὲν τἀληθοῦς ὑποψίας αὐτὸν ἀποστῆσαι, πεῖσαι δ' ὡς σατράπην καταλειφθησόμενον ἐλθεῖν εἰς χεῖρας· μετὰ βίας γὰρ συλλαβεῖν οὐ ῥᾴδιον ἦν ἄνδρα καὶ παρ' Ἀλεξάνδρῳ προαγωγῆς δι' ἀρετὴν τετευχότα, καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν σατράπην μὲν ὄντα τῆς Μηδίας, πεπολιτευμένον δὲ πρὸς ἅπαν τὸ
3 στρατόπεδον. ὁ δὲ Πύθων ἐτύγχανε μὲν ἐν τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι τῆς Μηδίας χειμάζων καὶ πλῆθος ἤδη διεφθαρκὼς τῶν ἐπαγγελλομένων συναποστήσεσθαι, γραφόντων δ' αὐτῷ τῶν φίλων περὶ τῶν Ἀντιγόνου προαιρέσεων καὶ μεγάλας ὑπογραφόντων ἐλπίδας, ἐξαπατηθεὶς κεναῖς προσδοκίαις ἦκε πρὸς
4 Ἀντίγονον. ὁ δὲ κυριεύσας τοῦ σώματος, καὶ κατηγορίαν ποιησάμενος ἐν τοῖς μετέχουσι τοῦ συνεδρίου, ῥᾳδίως κατεδίκασε καὶ παραχρῆμα ἀπέκτεινε.
5 συναγαγὼν δὲ τὸ στρατόπεδον εἰς ἕνα τόπον, σατράπην μὲν ἀπέδειξε τῆς Μηδίας Ὀροντοβάτην Μῆδον, στρατηγὸν δὲ Ἱππόστρατον, ἔχοντα πεζοὺς μὲν
6 ξένους τρισχιλίους, ἱππεῖς δὲ πεντακοσίους. αὐτὸς δ' ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν παρῆλθεν εἰς Ἐκβάτανα. ἐνταῦθα δὲ παραλαβὼν ἀσήμου ἀργύρου τάλαντα πεντακισχίλια προῆγεν ἐπὶ τῆς Περσίδος, οὔσης

τῆς ἀναβάσεως ὡς ἂν εἴκοσιν ἡμερῶν εἰς τὸ βασίλειον, ὃ καλεῖται Περσέπολις.

Τοῦ δ' Ἀντιγόνου καθ' ὁδὸν ὄντος οἱ τοῦ Πύ- 47
354 θωνος φίλοι καὶ μετεσχηκότες τῆς ἐπιβολῆς, ὧν
5 ἦσαν ἐπιφανέστατοι Μελέαγρος καὶ Μενοίτας, ἤθροισαν τοὺς πλανωμένους τῶν Εὐμένους τε καὶ Πύθωνος συνήθων, εἰς ὀκτακοσίους ἱππεῖς. καὶ τὸ 2
μὲν πρῶτον τὴν χώραν ἐλεηλάτουν τῶν μὴ βουλομένων συναφίστασθαι Μήδων, μετὰ δὲ ταῦτα πυ-
10 θόμενοι στρατοπεδεύειν τόν τε Ἱππόστρατον καὶ τὸν Ὀροντοβάτην, ἐπέθεντο νυκτὸς τῇ παρεμβολῇ. καὶ παρ' ὀλίγον μὲν ἐκράτησαν τῆς ἐπιβολῆς, ὑπὸ δὲ τοῦ πλήθους κατισχυόμενοι, καί τινας τῶν στρατιωτῶν πείσαντες συναποστῆναι, πάλιν ἀπεχώρη-
15 σαν. εὖζωνοι δ' ὄντες καὶ πάντες ἵπποις χρωμενοι 3
τάς τε καταδρομὰς ἀπροσδοκήτους ἐποιοῦντο καὶ τὴν χώραν ταραχῆς ἐπλήρωσαν. μετὰ δέ τινα χρόνον συγκλεισθέντες εἴς τινα τόπον κρημνοῖς περιεχόμενον, οἱ μὲν αὐτῶν ἀνῃρέθησαν, οἱ δ' ἐζωγρή-
20 θησαν. τῶν δὲ ἡγεμόνων Μελεαγρος καὶ Ὀκράνης 4
ὁ Μῆδος καί τινες τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν ὑποστάντες ἀνῃρέθησαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τοὺς ἀποστάντας ἐν Μηδίᾳ τοιαύτην ἔσχε τὴν κατάστασιν.

Ὁ δ' Ἀντίγονος ἐπειδὴ τάχιστ' ἦλθεν εἰς τὴν 48
25 Περσίδα, τιμῆς μὲν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἠξιώθη βασιλικῆς, ὡς ἂν κύριος ὢν ὁμολογουμένως τῆς Ἀσίας, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν φίλων συνεδρεύσας ἐβουλεύετο περὶ τῶν σατραπειῶν. τὴν μὲν οὖν Καρμανίαν εἴα-
30 σεν ἔχειν Τληπόλεμον, καὶ τὴν Βακτριανὴν ὁμοίως Στασάνορα· οὐ γὰρ ῥᾴδιον ἦν τούτους δι' ἐπιστολῆς ἐκβαλεῖν, εὖ τὰ πρὸς τοὺς ἐγχωρίους πεπολιτευμένους καὶ πολλοὺς ἔχοντας συναγωνιστάς. εἰς 2

δὲ τὴν Ἀρείαν ἀπέστειλεν Εὔνιον· τελευτήσαντος δὲ μετ' ὀλίγον χρόνον ἀντιπατέστησεν Εὐαγόραν, ἄνδρα κατ' ἀνδρείαν καὶ σύνεσιν θαυμαζόμενον. Ὀξυάρτην δὲ τὸν Ῥωξάνης πατέρα τὴν ἐν Παροπαμισάδαις σατραπείαν εἶασεν ἔχειν, καθὰ καὶ πρότερον εἶχεν· οὐδὲ γὰρ τοῦτον ἦν ἐκβαλεῖν δυνατὸν ἄνευ χρόνου πολλοῦ καὶ δυνάμεως ἀδρᾶς. 3 μετεπέμψατο δὲ καὶ Σιβύρτιον ἐξ Ἀραχωτῶν, εὖ διακείμενον τὰ πρὸς αὐτόν, καὶ τήν τε σατραπείαν ἔχειν συνεχώρησε καὶ τῶν ἀργυρασπίδων συνέστησε τοὺς ταραχωδεστάτους, τῷ μὲν λόγῳ πρὸς τὰς ἐν τῷ πολέμῳ χρείας, τῷ δ' ἔργῳ πρὸς ἀπώλειαν· κατ' ἰδίαν γὰρ ἐνετείλατο κατ' ὀλίγους αὐτῶν εἰς τοιαύτας χρείας ἀποστέλλειν ἐν αἷς ἔμελλον ἀπολεῖ- 4 σθαι. ἐν δὲ τούτοις εἶναι συνέβαινε καὶ τοὺς Εὐμένη παραδόντας, ὥστε τῶν εἰς τὸν στρατηγὸν παρανομημάτων συντόμως αὐτοῖς ἐπιστῆναι τιμωρίαν· αἱ γὰρ ἀσεβεῖς χρεῖαι τοῖς μὲν δυνάσταις διὰ τὴν ἐξουσίαν γίνονται λυσιτελεῖς, τοῖς δ' ὑπακούσασιν ἰδιώταις μεγάλων κακῶν ὡς ἐπίπαν αἴτιαι 5 καθίστανται. ὁ δ' οὖν Ἀντίγονος ὁρῶν τὸν Πευκέστην παρὰ τοῖς Πέρσαις μεγάλης ἀποδοχῆς τυγχάνοντα, τὸ μὲν πρῶτον παρείλετο τὴν σατραπείαν αὐτοῦ. τῶν δὲ ἐγχωρίων ἀγανακτούντων, ἑνὸς δὲ τῶν ἐπιφανεστάτων Θεσπίου καὶ παρρησίαν ἀγαγόντος ὡς οὐχ ὑπακουσομένων Περσῶν ἑτέρῳ, τοῦ- 355 του μὲν ἀπέκτεινεν, Ἀσκληπιόδωρον δὲ κατέστησε τῆς Περσίδος ὕπαρχον, καὶ τοὺς ἱκανοὺς στρατιώτας παρέδωκε· Πευκέστην δ' εἰς ἄλλας ἐλπίδας ἀγαγὼν καὶ κενῶς μετεωρίσας ἐξήγαγεν ἐκ τῆς χώρας. 6 ποιουμένου δ' αὐτοῦ τὴν πορείαν ἐπὶ Σούσων ἀπήντησεν αὐτῷ ἐπὶ τῷ Πασιτίγρι ποταμῷ Ξενόφιλος ὁ

κυριεύων τῶν ἐν Σούσοις χρημάτων, ἀπεσταλμένος
ὑπὸ Σελεύκου πᾶν ποιῆσαι τὸ προσταττόμενον. τοῦ-
τον μὲν οὖν προσδεξάμενος προσεποιεῖτο τιμᾶν ἐν
τοῖς μεγίστοις τῶν φίλων, εὐλαβούμενος μὴ μετα-
νοήσας πάλιν αὐτὸν ἀποκλείσῃ· αὐτὸς δὲ παραλα- 7
βὼν τὴν ἐν Σούσοις ἄκραν κατέλαβεν ἐν αὐτῇ τήν
τε χρυσῆν ἀναδενδράδα καὶ πλῆθος ἄλλων κατα-
σκευασμάτων, τῶν πάντων συναγομένων εἰς μύρια
καὶ πεντακισχίλια τάλαντα. ἠθροίσθη δ' αὐτῷ καὶ 8
ἄλλο πλῆθος χρημάτων ἔκ τε τῶν στεφάνων καὶ
τῶν ἄλλων δωρεῶν, ἔτι δὲ ἐκ τῶν λαφύρων· ταῦτα
γὰρ ἦσαν πεντακισχίλια τάλαντα, καὶ κατὰ τὴν Μη-
δίαν ἄλλα τοσαῦτα χωρὶς τῶν ἐν Σούσοις θησαυ-
ρῶν, ὥστε τὰ πάντα συναχθῆναι τάλαντα δισμύρια
πεντακισχίλια. καὶ τὰ μὲν περὶ Ἀντίγονον ἐν τού-
τοις ἦν.

Ἡμεῖς δὲ διεληλυθότες τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν πρα- 49
χθέντα μεταβιβάσομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὴν Εὐρώπην
καὶ τὰ συνεχῆ τῶν προειρημένων διέξιμεν. ὁ γὰρ
Κάσσανδρος εἰς Πύδναν τῆς Μακεδονίας συγκεκλει-
κὼς Ὀλυμπιάδα προσβολὰς μὲν τοῖς τείχεσιν ἠδυ-
νάτει ποιεῖσθαι διὰ τοὺς χειμῶνας, περιστρατοπε-
δεύσας δὲ τὴν πόλιν καὶ χάρακα βαλόμενος ἀπὸ
θαλάττης εἰς θάλατταν, ἔτι δὲ ἐφορμῶν τῷ λιμένι,
πάντα τὸν βουλόμενον ἐπικουρῆσαι διεκώλυε. ταχὺ 2
δὲ τῶν ἐπιτηδείων ἐξαναλωθέντων τοσαύτην περὶ
τοὺς ἔνδον κατεσκεύασεν ἔνδειαν ὥστ' ἐκλυθῆναι
τὸ παράπαν· εἰς τοῦτο γὰρ ἦλθον ἀνάγκης ὥστε
τῷ μὲν στρατιώτῃ σιτομετρεῖν χοίνικας πέντε τοῦ
μηνός, τοῖς δ' ἐλέφασι τοῖς κατακλεισθεῖσι διδόναι
ῥίοντας τὰς δοκούς, τὰ δ' ὑποζύγια καὶ τοὺς ἵπ-
πους κατακόψαι πρὸς διατροφήν. τοιαύτης δὲ πε- 3

ριστάσεως κατεχούσης τὴν πόλιν, καὶ τῆς Ὀλυμπιάδος ἔτι προσανεχούσης ταῖς ἔξωθεν ἐλπίσιν, οἱ μὲν ἐλέφαντες ὑπὸ τῆς ἐνδείας διεφθάρησαν, τῶν δ' ἱππέων οἱ μὲν ἔξω τάξεως ὄντες οὐ σιτομετρούμενοι τὸ παράπαν σχεδὸν ἅπαντες ἐτελεύτησαν, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν στρατιωτῶν τῆς ὁμοίας καταστροφῆς ἔτυχον. ἔνιοι δὲ τῶν βαρβάρων, τῆς φύσεως κατισχυούσης τὴν εὐλάβειαν, ἐσαρκοφάγουν, ἀναλεγόμενοι τὰ σώματα τῶν ἀποθνησκόντων. ταχὺ δὲ τῆς πόλεως πληρουμένης νεκρῶν, οἱ προεστηκότες τοῦ περὶ τὴν βασίλισσαν συστήματος τὰ μὲν κατώρυττον τῶν σωμάτων, τὰ δ' ὑπὲρ τῶν τειχῶν ἐξερρίπτουν, ὥστ' εἶναι καὶ τὴν θέαν τὴν τούτων ἀπεχθῆ καὶ τὴν δυσωδίαν ἀνυπομόνητον μὴ μόνον γυναιξὶ βασιλίσσαις καὶ τρυφῆς οἰκείαις, ἀλλὰ καὶ τῶν στρατιωτῶν τοῖς εἰωθόσι κακοπαθεῖν. τοῦ δ' ἔαρος ἀρχομένου καὶ τῆς ἐνδείας ἀεὶ μᾶλλον αὐξανομένης, συνέδραμον πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν καὶ τὴν Ὀλυμπιάδα παρεκάλουν αὐτοὺς ἀφεῖναι διὰ τὴν ἀπορίαν. ἡ δὲ οὔτε σιτομετρεῖν αὐτοὺς δυναμένη τὸ παράπαν οὔτε τὴν πολιορκίαν λῦσαι, συνεχώρησεν ἀπαλλάττεσθαι ὁ δὲ Κάσσανδρος προσδεξάμενος ἅπαντας τοὺς αὐτομολήσαντας, καὶ φιλανθρώπως χρησάμενος, διαπέστειλεν ἐπὶ τὰς πόλεις· ἤλπιζε γὰρ παρὰ τούτων πυθομένους τοὺς Μακεδόνας τὴν Ὀλυμπιάδος ἀσθένειαν ἀπελπιεῖν αὐτῆς τὰ πράγματα. οὐ κακῶς δ' αὐτοῦ στοχασαμένου περὶ τοῦ μέλλοντος, οἱ μὲν συναγωνίζεσθαι διεγνωκότες τοῖς πολιορκουμένοις μετενόησαν καὶ πρὸς Κάσσανδρον ἀπεχώρησαν, μόνοι δὲ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ τὴν εὔνοιαν διεφύλαξαν Ἀριστόνους καὶ Μόνιμος, ὧν Ἀριστόνους μὲν Ἀμφιπόλεως ἐκυρίευεν,

ὁ δ' ἕτερος Πέλλης. ἡ δ' Ὀλυμπιὰς ὁρῶσα τοὺς 4
μὲν πλείους μεταθεμένους πρὸς Κάσσανδρον, τοὺς
δ' ὑπολοίπους τῶν φίλων οὐκ ἰσχύοντας βοηθεῖν,
ἐπεχείρησε πεντήρη ναῦν κατασπᾶν καὶ διὰ ταύ-
της αὐτήν τε καὶ τοὺς φίλους σώζειν. αὐτομόλου 5
δέ τινος τὸ γινόμενον ἀπαγγείλαντος τοῖς πολεμί-
οις, ὁ μὲν Κάσσανδρος ἐπιπλεύσας ἐκυρίευσε τοῦ
σκάφους, ἡ δ' Ὀλυμπιὰς ἀπογνοῦσα τὰ καθ' αὐ-
τὴν πρέσβεις ἐξέπεμψε περὶ διαλύσεων. οἰομένου
δὲ δεῖν τοῦ Κασσάνδρου τὰ καθ' αὐτὴν ἐπιτρέ- 6
πειν, μόγις ἔπεισεν ὥστε μόνην ἑξαίρετον λαβεῖν
τὴν τοῦ σώματος ἀσφάλειαν. Κάσσανδρος δὲ κυ-
ριεύσας τῆς πόλεως ἐξέπεμψε τοὺς παραληψομένους
τήν τε Πέλλαν καὶ τὴν Ἀμφίπολιν. ὁ μὲν οὖν τῆς 7
Πέλλης κυριεύων Μόνιμος ἀκούσας τὰ συμβάντα
περὶ τὴν Ὀλυμπιάδα, παρέδωκε τὴν πόλιν· ὁ δ'
Ἀριστόνους τὸ μὲν πρῶτον ἀντέχεσθαι τῶν πραγ-
μάτων διεγνώκει, στρατιώτας τε συχνοὺς ἔχων καὶ
προσφάτως εὐημερηκώς· ὀλίγαις γὰρ ἔμπροσθεν
ἡμέραις παραταξάμενος πρὸς τὸν Κασσάνδρου στρα-
τηγὸν Κρατεύαν τοὺς πλείστους μὲν ἀνεῖλε τῶν
ἀντιταχθέντων, αὐτὸν δὲ τὸν Κρατεύαν μετὰ δισ-
χιλίων φυγόντα τῆς Βισαλτίας εἰς Βεδύνδια περι-
στρατοπεδεύσας ἐξεπολιόρκησε καὶ τὰ ὅπλα παρε-
λόμενος ὑπόσπονδον ἀφῆκε. διὰ δὲ ταῦτα ἐπαιρό- 8
μενος, καὶ τὸν Εὐμένη ζῶντα ἡγούμενος, ἔτι δὲ
τοὺς περὶ Ἀλέξανδρον καὶ Πολυσπέρχοντα νομίζων
συνεπιλήψεσθαι, τὴν Ἀμφίπολιν οὐκ ἔφη παραδώ-
σειν. ἐπεὶ δὲ ἔγραψε πρὸς αὐτὸν Ὀλυμπιὰς ἀπαι-
τοῦσα τὴν πίστιν καὶ κελεύουσα παραδοῦναι, δια-
λαβὼν ἀναγκαῖον εἶναι τὸ προσταττόμενον ποιεῖν,
τήν τε πόλιν ἐνεχείρισε καὶ τὰ πιστὰ περὶ τῆς ἀσφα-

51 λείας ἔλαβεν. ὁ δὲ Κάσσανδρος ὁρῶν περὶ τὸν Ἀρι- 357
στόνουν ὑπάρχον ἀξίωμα διὰ τὴν παρ' Ἀλεξάνδρου
προαγωγήν, καὶ σπεύδων ἐκποδὼν ποιεῖν τοὺς δυ-
ναμένους νεωτερίζειν, ἐπανείλετο τὸν ἄνδρα διὰ
τῶν Κρατεύα συγγενῶν. προετρέψατο δὲ καὶ τοὺς 5
οἰκείους τῶν ἀνῃρημένων ὑπ' Ὀλυμπιάδος ἐν κοινῇ
τῶν Μακεδόνων ἐκκλησίᾳ κατηγορεῖν τῆς προειρη-
2 μένης γυναικός. ὧν ποιησάντων τὸ προσταχθέν,
καὶ τῆς μὲν Ὀλυμπιάδος οὔτε παρούσης οὔτε ἐχού-
σης τοὺς ἀπολογησομένους, οἱ μὲν Μακεδόνες κα- 10
τεγίνωσκον αὐτῆς θάνατον, ὁ δὲ Κάσσανδρος πέμ-
ψας τινὰς τῶν φίλων πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα συνε-
βούλευε λάθρᾳ φυγεῖν, ἐπαγγελλόμενος αὐτῇ ναῦν
3 παρασκευάσειν καὶ διακομιεῖν εἰς τὰς Ἀθήνας. τοῦτο
δ' ἔπραττεν οὐ τῆς σωτηρίας προνοούμενος, ἀλλ' 15
ἵνα καθ' αὑτῆς φυγὴν καταγνοῦσα, καὶ διαφθα-
ρεῖσα κατὰ τὸν πλοῦν, δόξῃ δικαίᾳ περιπεπτωκέ-
ναι τιμωρίᾳ· εὐλαβεῖτο γὰρ ἅμα καὶ τὸ περὶ αὐτὴν
4 ἀξίωμα καὶ τὸ τῶν Μακεδόνων εὐμετάβολον. τῆς
δ' Ὀλυμπιάδος οὐ φαμένης φεύξεσθαι, τοὐναντίον 20
δ' ἑτοίμης οὔσης ἐν πᾶσι Μακεδόσι κριθῆναι, ὁ
Κάσσανδρος φοβηθεὶς μήποτε τὸ πλῆθος ἀκοῦον
τῆς βασιλίσσης ἀπολογουμένης καὶ τῶν Ἀλεξάνδρου
καὶ Φιλίππου πρὸς ἅπαν τὸ ἔθνος εὐεργεσιῶν ἀνα-
μιμνησκόμενον μετανοήσῃ, διακοσίους τῶν στρα- 25
τιωτῶν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους ἀπέστειλε πρὸς αὐτήν,
5 προστάξας ἀνελεῖν τὴν ταχίστην. οὗτοι μὲν οὖν
παρεισπεσόντες εἰς τὴν βασιλικὴν οἰκίαν, ὡς εἶδον
τὴν Ὀλυμπιάδα, καταιδεσθέντες τὸ περὶ αὐτὴν
ἀξίωμα πάλιν ἀπεχώρησαν ἄπρακτοι. οἱ δὲ τῶν 30
ἀνῃρημένων συγγενεῖς, Κασσάνδρῳ τε χαρίζεσθαι
βουλόμενοι καὶ τοῖς τετελευτηκόσιν ἀμῦναι, κατέ-

σφάξαν τὴν βασίλισσαν, οὐδεμίαν ἀγεννῆ καὶ γυναικείαν προεμένην ἀξίωσιν. Ὀλυμπιὰς μὲν οὖν, μέγιστον τῶν καθ' αὑτὴν ἐσχηκυῖα ἀξίωμα καὶ γεγενημένη θυγάτηρ μὲν Νεοπτολέμου τοῦ βασιλέως τῶν Ἠπειρωτῶν, ἀδελφὴ δὲ Ἀλεξάνδρου τοῦ στρατεύσαντος εἰς Ἰταλίαν, ἔτι δὲ γυνὴ μὲν Φιλίππου τοῦ πλεῖστον ἰσχύσαντος τῶν πρὸ αὐτοῦ κατὰ τὴν Εὐρώπην δυναστευσάντων, μήτηρ δὲ Ἀλεξάνδρου τοῦ πλεῖστα καὶ κάλλιστα κατεργασαμένου, τοιαύτης καταστροφῆς ἔτυχε.

Κάσσανδρος δέ, κατὰ νοῦν αὐτῷ τῶν πραγμά- 52
των προχωρούντων, περιελάμβανε ταῖς ἐλπίσι τὴν Μακεδόνων βασιλείαν. διὸ καὶ Θετταλονίκην ἔγημε, τὴν Φιλίππου μὲν θυγατέρα, Ἀλεξάνδρου δὲ ἀδελφὴν ὁμοπάτριον, σπεύδων οἰκεῖον αὐτὸν ἀποδεῖξαι τῆς βασιλικῆς συγγενείας. ἔκτισε δὲ καὶ πόλιν ἐπὶ 2
τῆς Παλλήνης ὁμώνυμον αὐτοῦ Κασσάνδρειαν, εἰς ἣν τάς τε ἐκ τῆς Χερρονήσου πόλεις συνῴκισε καὶ τὴν Ποτίδαιαν, ἔτι δὲ τῶν σύνεγγυς χωρίων οὐκ ὀλίγα· κατῴκισε δ' εἰς αὐτὴν καὶ τῶν Ὀλυνθίων
358 τοὺς διασωζομένους, ὄντας οὐκ ὀλίγους. πολλῆς δὲ 3
χώρας προσορισθείσης τοῖς Κασσανδρεῦσι, καὶ ταύτης ἀγαθῆς, ἔτι δὲ τοῦ Κασσάνδρου πολλὰ συμφιλοτιμηθέντος εἰς τὴν αὔξησιν, ταχὺ μεγάλην ἐπίδοσιν ἔλαβεν ἡ πόλις καὶ πλεῖστον ἴσχυσε τῶν ἐν Μακεδονίᾳ. ὁ δὲ Κάσσανδρος διεγνώκει μὲν ἀνε- 4
λεῖν Ἀλεξάνδρου τὸν παῖδα καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ Ῥωξάνην, ἵνα μηδεὶς ᾖ διάδοχος τῆς βασιλείας· κατὰ δὲ τὸ παρὸν θεωρῆσαι βουλόμενος τοὺς τῶν πολλῶν λόγους, τίνες ἔσονται περὶ τῆς Ὀλυμπιάδος ἀναιρέσεως, ἅμα δ' οὐδὲν πεπυσμένος τῶν περὶ Ἀντίγονον, τὴν μὲν Ῥωξάνην μετὰ τοῦ παιδὸς εἰς

φυλακὴν παρέδωκε, μεταγαγὼν εἰς τὴν ἄκραν τὴν ἐν Ἀμφιπόλει, τάξας τε ἐπ' αὐτῆς Γλαυκίαν τινὰ τῶν πιστευομένων· ἀπέσπασε δὲ καὶ τοὺς εἰωθότας παῖδας συντρέφεσθαι, καὶ τὴν ἀγωγὴν οὐκέτι βασιλικήν, ἀλλ' ἰδιώτου τοῦ τυχόντος οἰκείαν ἐκέλευε γίνεσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα βασιλικῶς ἤδη διεξάγων τὰ κατὰ τὴν ἀρχήν, Εὐρυδίκην μὲν καὶ Φίλιππον τοὺς βασιλεῖς, ἔτι δὲ Κύνναν, ἣν ἀνεῖλεν Ἀλκέτας, ἔθαψεν ἐν Αἰγαῖς, καθάπερ ἔθος ἦν τοῖς βασιλεῦσι. τιμήσας δὲ τοὺς τετελευτηκότας ἐπιταφίοις ἀγῶσι κατέγραφε τῶν Μακεδόνων τοὺς εὐθέτους, διεγυμνασὼς εἰς Πελοπόννησον στρατεύειν. τούτου δὲ περὶ ταῦτ' ὄντος Πολυσπέρχων ἐτύγχανε μὲν πολιορκούμενος ἐν Ἀζώρῳ τῆς Περραιβίας, ἀκούσας δὲ τὴν Ὀλυμπιάδος τελευτήν, καὶ τελέως ἀπελπίσας τὰ κατὰ Μακεδονίαν, ἐξανήδησεν ἐκ τῆς πόλεως μετ' ὀλίγων, πορευθεὶς δὲ ἐκ τῆς Θετταλίας, καὶ παραλαβὼν τοὺς περὶ τὸν Αἰακίδην, ἀπεχώρησεν εἰς τὴν Αἰτωλίαν, ὑπολαβὼν ασφαλέστατα καραδοκήσειν ἐνταῦθα τὰς τῶν πραγμάτων μεταβολάς· καὶ γὰρ ἐτύγχανεν οἰκείως ἔχων πρὸς τοῦτο τὸ ἔθνος.

53 Κάσσανδρος δὲ συστησάμενος ἱκανὴν δύναμιν ἀνέζευξεν ἐκ τῆς Μακεδονίας, σπεύδων Ἀλέξανδρου τὸν Πολυσπέρχοντος ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς Πελοποννήσου· οὗτος γὰρ ἦν λοιπὸς μετὰ δυνάμεως τῶν ἀντιπραττόντων, καὶ κατειλήφει πόλεις τε καὶ τόπους ἐπικαίρους. τὴν μὲν οὖν Θετταλίαν ἀσφαλῶς διῆλθε, τὰς δ' ἐν Πύλαις παρόδους εὑρὼν ὑπ' Αἰτωλῶν φυλαττομένας, μόγις τούτους βιασάμενος παρῆλθεν εἰς τὴν Βοιωτίαν. μεταπεμψάμενος δὲ πανταχόθεν τοὺς διασωζομένους τῶν Θηβαίων ἐνε-

χείρει κατοικίζειν τὰς Θήβας, ὑπολαβὼν κάλλιστον ἔχειν καιρὸν πόλιν διωνομασμένην καὶ διὰ τὰς πράξεις καὶ διὰ τοὺς παραδεδομένους περὶ αὐτῆς μύθους ἀναστῆσαι, καὶ διὰ τὴν εὐεργεσίαν ταύτην τυχεῖν ἀθανάτου δόξης. συμβέβηκε δὲ τὴν πόλιν 3
ταύτην πλείσταις καὶ μεγίσταις κεχρῆσθαι μεταβο-
359 λαῖς, οὐκ ὀλιγακις ἀνάστατον γεγενημένην· περὶ
ὧν οὐκ ἀνοίκειον ἐν κεφαλαίοις εἰπεῖν. μετὰ γὰρ 4
τὸν ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμὸν Κάδμου κτίσαν-
τος τὴν ἀπ' αὐτοῦ προσαγορευθεῖσαν Καδμείαν,
συνῆλθεν ἐπ' αὐτὴν λαὸς ὃν τινὲς μὲν Σπαρτὸν
προσηγόρευσαν διὰ τὸ πανταχόθεν συναχθῆναι, τι-
νὲς δὲ Θηβαγενῆ διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς προειρημένης πόλεως ὄντα διὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐκπε-
σεῖν καὶ διασπαρῆναι. τοὺς οὖν τότε κατοικήσαντας 5
ὕστερον Ἐγχελεῖς καταπολεμήσαντες ἐξέβαλον, ὅτε
δὴ συνέβη καὶ τοὺς περὶ Κάδμον εἰς Ἰλλυριοὺς
ἐκπεσεῖν. μετὰ δὲ ταῦτ' Ἀμφίονος καὶ Ζήθου κρατησάντων τοῦ τόπου, καὶ τότε πρῶτον τὸ ἄστυ κτι-
σάντων, καθάπερ καὶ ὁ ποιητής φησιν

οἳ πρῶτοι Θήβης ἕδος ἔκτισαν ἑπταπύλοιο,

τὸ δεύτερον οἱ κατοικήσαντες τὸν τόπον ἐξέπεσον κατελθόντος Πολυδώρου τοῦ Κάδμου καὶ καταφρονήσαντος τῶν πραγμάτων διὰ τὴν γενομένην τῷ
Ἀμφίονι περὶ τὰ τέκνα συμφοράν. ἐξῆς δὲ τῶν 6
ἀπογόνων τούτου βασιλευόντων, καὶ τῆς ὅλης χώρας ἤδη Βοιωτίας καλουμένης ἀπὸ Βοιωτοῦ τοῦ Μελανίππης μὲν καὶ Ποσειδῶνος υἱοῦ, δυναστεύσαντος δὲ τῶν τόπων, τὸ τρίτον ἐκπίπτουσιν οἱ
Θηβαῖοι τῶν ἐξ Ἄργους ἐπιγόνων ἐκπολιορκησάντων τὴν πόλιν. τῶν δ' ἐκπεσόντων οἱ διασωθέν- 7
τες κατέφυγον μὲν εἰς Ἀλαλκομενίαν καὶ τὸ Τιλ-

φώσιον ὄρος, τῶν δὲ Ἀργείων ἀποχωρησάντων ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα. μετὰ δὲ ταῦτα κατὰ τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον ἐκστρατευσάντων τῶν Θηβαίων εἰς τὴν Ἀσίαν, οἱ καταλειφθέντες ἐξέπεσον
8 μετὰ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν ὑπο Πελασγῶν. οὐκ ὀλίγοις δὲ μετὰ ταῦτα περιπεσόντες συμπτώμασι, μόγις μετὰ τετάρτην γενεὰν κατὰ τὸν γενόμενον ἐπὶ τῶν κοράκων χρησμὸν ἀνῆλθον εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ τὰς Θήβας κατῴκησαν. ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χρόνων διαμενούσης τῆς πόλεως ἐπ' ἔτη σχεδὸν ὀκτακόσια, καὶ τὸ μὲν πρῶτον τῶν Θηβαίων τοῦ παρ' αὐτῶν ἔθνους προστάντων, μετὰ δὲ ταῦτα τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας ἀμφισβητησάντων, Ἀλέ-
54 ξανδρος ὁ Φιλίππου κατὰ κράτος ἐκπολιορκήσας κατέσκαψεν. εἰκοστῷ δ' ἔτει ὕστερον Κάσσανδρος φιλοδοξῆσαι βουλόμενος, καὶ πείσας τοὺς Βοιωτούς,
2 ἀνέστησε τὴν πόλιν τοῖς διασωζομένοις τῶν Θηβαίων. συνεπελάβοντο δὲ καὶ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων τοῦ συνοικισμοῦ πολλαὶ διά τε τὸν πρὸς τοὺς ἠτυχηκότας ἔλεον καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆς πόλεως. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ τὸ πολὺ μέρος τοῦ τείχους ἀνέστησαν, καὶ τῶν ἄλλων οἱ μὲν ᾠκοδόμησαν κατὰ δύναμιν, οἱ δὲ καὶ χρήματα πρὸς τὰς κατεπειγούσας χρείας ἀπέστειλαν, οὐ μόνον τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ Σικελίας, ἔτι δ' Ἰταλίας.

3 Θηβαῖοι μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον ἐκομίσαντο τὴν πατρίδα. Κάσσανδρος δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως ἀναζεύξας ἐπὶ Πελοποννήσου, καὶ καταλαβὼν Ἀλέξανδρον τὸν Πολυσπέρχοντος διειληφότα τὸν Ἰσθμὸν φυλακαῖς, παρῆλθεν εἰς Μέγαρα. ἐνταῦθα δὲ κατασκευάσας σχεδίας, ἐπὶ μὲν τούτων τοὺς ἐλέφαντας διεβίβασεν εἰς Ἐπίδαυρον, ἐν δὲ πλοίοις

τὴν ἄλλην δύναμιν. παρελθὼν δὲ ἐπὶ τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν, ταύτην μὲν ἠνάγκασεν ἀποστᾶσαν τῆς Ἀλεξάνδρου συμμαχίας αὐτῷ προσθέσθαι, μετὰ δὲ 4
ταῦτα τὰς ἐν τῇ Μεσσήνῃ πόλεις προσηγάγετο πλὴν
5 Ἰθώμης, καὶ τὴν Ἑρμιονίδα δι' ὁμολογίας παρέλαβε. τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου μὴ συγκαταβάντος εἰς παράταξιν, ἀπολιπὼν ἐπὶ Γερανείας στρατιώτας δισχιλίους καὶ στρατηγὸν Μόλυκκον ἐπανῆλθεν εἰς Μακεδονίαν.

10 Τοῦ δ' ἔτους τούτου διεληλυθότος Ἀθήνησι μὲν 55
ἦρχε Πραξίβουλος, ἐν Ῥώμῃ δὲ κατέστησαν ὕπατοι Ναύτιος Σπόριος καὶ Μάρκος Ποπίλιος. ἐπὶ δὲ τούτων Ἀντίγονος τῆς μὲν Σουσιανῆς ἀπέλιπε σατράπην Ἀσπίσαν, ἕνα τῶν ἐγχωρίων, αὐτὸς δὲ τὰ
15 χρήματα πάντα διαγνοὺς κατακομίζειν ἐπὶ θάλατταν, ἁμάξας καὶ καμήλους παρεσκευάσατο, καὶ μετὰ τῆς δυνάμεως ἔχων ταῦτα προῆγεν ἐπὶ τῆς Βαβυλωνίας. ἐν ἡμέραις δ' εἴκοσι καὶ δυσὶν αὐτοῦ κα- 2
ταντήσαντος εἰς Βαβυλῶνα, Σέλευκος ὁ τῆς χώρας
20 σατράπης δωρεαῖς τε βασιλικαῖς ἐτίμησε τὸν Ἀντίγονον καὶ τὴν δύναμιν ἅπασαν εἱστίασε. τοῦ δ' 3
Ἀντιγόνου λόγους ἀπαιτοῦντος τῶν προσόδων, οὐκ ἔφησεν ὀφείλειν ὑπὲρ ταύτης τῆς χώρας ὑπέχειν εὐθύνας, ἣν Μακεδόνες αὐτῷ δεδώκασι διὰ τὰς γε-
25 γενημένας ἐξ αὐτοῦ χρείας Ἀλεξάνδρου ζῶντος. τῆς δὲ διαφορᾶς καθ' ἡμέραν αὐξομένης, ὁ Σέλευ- 4
κος ἀναλογιζόμενος τὰ Πύθωνι συμβάντα περιδεὴς ἦν μήποτε προφάσεως λαβόμενος ὁ Ἀντίγονος ἀνελεῖν αὐτὸν ἐπιχειρήσῃ· ἐᾴκει γὰρ τοὺς ἐν ἀξιώμασι
30 τῶν ἀνδρῶν ὄντας καὶ δυναμένοις πραγμάτων ἀντιλαμβάνεσθαι πάντας σπεύδειν ἐκποδὼν ἀπαλλάττειν. ταῦτ' οὖν εὐλαβηθεὶς ἐξεπήδησε μετὰ πεντή- 5

κονθ' ἱππέων, διανοούμενος εἰς Αἴγυπτον ἀποχωρεῖν πρὸς Πτολεμαῖον· διεβεβόητο γὰρ ἡ τούτου χρηστότης καὶ τὸ πρὸς τοὺς καταφεύγοντας ἐπ' αὐ-
6 τὸν εὐμενὲς καὶ φιλάνθρωπον. ὁ δ' Ἀντίγονος ἀκούσας ἀνεσκίρτησε καὶ περιχαρὴς ἦν ἐπὶ τῷ δο- 5
κεῖν αὐτὸς μὲν μὴ συνηναγκάσθαι προσενεγκεῖν τὰς χεῖρας ἀνδρὶ φίλῳ καὶ συνηγωνισμένῳ προθύμως, τὸν Σέλευκον δ' αὐτὸν αὐτοῦ καταγνόντα φυγὴν παραδεδωκέναι τὴν σατραπείαν χωρὶς ἀγώ-
7 νων καὶ κινδύνων. μετὰ δὲ ταῦτα προσελθόντων 10
αὐτῷ τῶν Χαλδαίων, καὶ προλεγόντων ὡς εἰ τὸν Σέλευκον ἐκ τῶν χειρῶν ἀφήσει, συμβήσεται τήν τ' Ἀσίαν πᾶσαν ὑποχείριον γενέσθαι καὶ αὐτὸν Ἀντίγονον ἐν τῇ πρὸς ἐκεῖνον παρατάξει καταστρέ- 15
ψαι τὸν βίον, μεταμεληθεὶς τοῖς πεπραγμένοις ἐξέ- 361
πεμψε τοὺς διώξοντας· οἳ μέχρι τινὸς ἐπακολουθήσαντες ἐπανῆλθον ἄπρακτοι. ὁ δ' Ἀντίγονος ἐν
8 τοῖς ἄλλοις καταφρονεῖν εἰωθὼς τῶν τοιούτων προρρήσεων, οὐ μετρίως ἐκινήθη τότε, καταπλαγεὶς τὸ ἀξίωμα τῶν ἀνδρῶν· μεγάλη γάρ τις ἐμπειρία περὶ 20
τούτους εἶναι δοκεῖ καὶ παρατήρησις τῶν ἄστρων ἀκριβεστάτη. ἀποφαίνονται γὰρ πολλὰς μυριάδας ἐτῶν ὑπάρχειν ἐξ οὗ παρ' αὐτοῖς ἐστιν ἡ περὶ ταῦτα σπουδή· δοκοῦσι δὲ καὶ Ἀλεξάνδρῳ προει-
9 πεῖν ὅτι παρελθὼν εἰς Βαβυλῶνα τελευτήσει. ὁμοί- 25
ως δὲ τῇ περὶ Ἀλεξάνδρου προρρήσει συνέβη καὶ τὴν περὶ Σελεύκου τελεσθῆναι κατὰ τὰς τῶν ἀνδρῶν τούτων ἀποφάσεις· περὶ ἧς τὰ κατὰ μέρος ἐροῦμεν, ὅταν ἐπὶ τοὺς οἰκείους χρόνους ἐπιβάλωμεν.

56 Ὁ δ' οὖν Σέλευκος διασωθεὶς εἰς τὴν Αἴγυπτον 30
φιλανθρωπίας τε πάσης ἐτύγχανε παρὰ Πτολεμαίῳ, καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο πικρὰν Ἀντιγόνου, λέγων

ὅτι διέγνωκε πάντας τοὺς ἐν ἀξιώμασιν ὄντας, καὶ μάλιστα τοὺς Ἀλεξάνδρῳ συνεστρατευκότας, ἐκβαλεῖν ἐκ τῶν σατραπειῶν, καὶ τούτων ἀποδείξεις ἔφερε τήν τε Πύθωνος ἀναίρεσιν καὶ τὴν Πευκέστου τῆς Περσίδος ἀφαίρεσιν καὶ τὰ περὶ αὐτὸν συμβάντα· πάντας γὰρ οὐδὲν ἠδικηκότας, ἀλλὰ καὶ 2
χρείας πολλὰς καὶ μεγάλας ἐν τῇ φιλίᾳ παρεσχημένους ἀρετῆς ὑπομεμενηκέναι πρόστιμον. διεξῄει δὲ καὶ τὰ μεγέθη τῶν περὶ αὐτὸν δυνάμεων καὶ τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων, ἔτι δὲ τὰς προσφάτους εὐτυχίας, ἐξ ὧν ὑπεδείκνυεν ὑπερήφανον γεγενημένον καὶ ταῖς ἐλπίσι περιειληφότα πᾶσαν τὴν Μακεδόνων βασιλείαν. διὰ δὲ τοιούτων λόγων προτρε- 3
ψάμενος τὸν Πτολεμαῖον ἑτοιμάζεσθαι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, ἐξέπεμψέ τινας τῶν φίλων εἰς τὴν Εὐρώπην, προστάξας πειρᾶσθαι τοῖς ὁμοίοις λόγοις ἐχθροὺς Ἀντιγόνου καταστῆσαι Κάσσανδρόν τε καὶ Λυσίμαχον. ὧν ταχὺ τὸ κελευσθὲν συντελεσάντων 4
ἀρχὴ διαφορᾶς ἐφύετο καὶ μεγάλων πολέμων. ὁ δ' Ἀντίγονος ἐκ τῶν εἰκότων συλλογισάμενος τὴν Σελεύκου προαίρεσιν, ἐξέπεμψε πρεσβευτὰς πρός τε Πτολεμαῖον καὶ Λυσίμαχον καὶ Κάσσανδρον, ἀξιῶν διαφυλάττειν τὴν προϋπάρχουσαν φιλίαν· τῆς δὲ Βαβυλωνίας καταστήσας σατράπην Πύθωνα τὸν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς καταβεβηκότα μετὰ τῆς δυνάμεως, ἀνέζευξεν, ἐπὶ τῆς Κιλικίας τὴν πορείαν ποιούμενος. ὡς δ' εἰς Μαλλὸν παρεγένετο, διεμέρισε τὴν δύνα- 5
μιν εἰς παραχειμασίαν μετὰ δύσιν Ὠρίωνος. παρέλαβε δὲ καὶ τὰ ἐν Κυίνδοις χρήματα, τάλαντα μύρια. χωρὶς δὲ τούτων ἐκπίπτειν ἐκ τῶν προσόδων αὐτῷ τῶν κατ' ἐνιαυτὸν τάλαντα μύρια καὶ χίλια. διόπερ συνέβαινεν αὐτὸν φοβερὸν εἶναι καὶ διὰ τὸ

μέγεθος τῆς δυνάμεως καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων.

57 Προάγοντος δ' εἰς τὴν ἄνω Συρίαν Ἀντιγόνου παρεγένοντο πρέσβεις παρά τε Πτολεμαίου καὶ Λυσιμάχου καὶ Κασσάνδρου. οὗτοι δ' εἰσαχθέντες εἰς τὸ συνέδριον ἠξίουν Καππαδοκίαν μὲν καὶ Λυκίαν Κασσάνδρῳ δοθῆναι, Φρυγίαν δὲ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Λυσιμάχῳ, Συρίαν δὲ πᾶσαν Πτολεμαίῳ, Βαβυλωνίαν δὲ Σελεύκῳ, τῶν δὲ θησαυρῶν, οὓς παρέλαβε μετὰ τὴν πρὸς Εὐμένη μάχην, ποιήσασθαι μερισμόν· καὶ γὰρ αὐτοὺς κεκοινωνηκέναι τοῦ πολέμου. εἰ δὲ μηδὲν τούτων ποιήσει, συστάντες 2 ἅπαντες ἔφασαν πολεμήσειν αὐτῷ. τοῦ δ' Ἀντιγόνου τραχύτερον ἀποκριναμένου καὶ τὰ πρὸς πόλεμον εἰπόντος παρασκευάζεσθαι, συνέβη τοὺς πρέσβεις ἀπράκτους ἐπανελθεῖν. μετὰ δὲ ταῦθ' οἱ μὲν περὶ Πτολεμαῖον καὶ Λυσίμαχον, ἔτι δὲ καὶ Κάσσανδρον, συμμαχίαν πρὸς ἀλλήλους ποιησάμενοι δυνάμεις τε συνῆγον καὶ παρασκευὰς ὅπλων τε καὶ 3 βελῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν χρησίμων ἐποίουν· Ἀντίγονος δ' ὁρῶν ἐφ' ἑαυτὸν συνεστηκότας πολλοὺς καὶ μεγάλους τοῖς ἀξιώμασιν ἄνδρας, καὶ συλλογιζόμενος τὸ μέγεθος τοῦ φυομένου πολέμου, τά τ' ἔθνη καὶ πόλεις καὶ δυνάστας προεκαλεῖτο εἰς συμ- 4 μαχίαν. Ἀγησίλαον μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἐν Κύπρῳ βασιλεῖς, εἰς δὲ Ῥόδον Ἰδομενέα καὶ Μοσχίωνα, Πτολεμαῖον δὲ τὸν ἀδελφιδοῦν μετὰ δυνάμεως εἰς Καππαδοκίαν ἀπέστειλεν, ἵνα λύσῃ μὲν Ἀμισοῦ τὴν πολιορκίαν καὶ τοὺς ὑπὸ Ἀσάνδρου πεμφθέντας εἰς Καππαδοκίαν ἐκβάλῃ πάντας, πρὸς δὲ τούτοις ὅπως παραγενόμενος εἰς Ἑλλήσποντον ἐφεδρεύῃ τοῖς περὶ Κάσσανδρον, ἂν ἐπιχειρῇ διαβαίνειν ἐκ τῆς

Εὐρώπης. Ἀριστόδημον δὲ τὸν Μιλήσιον εἰς Πε- 5
λοπόννησον ἐξέπεμψεν ἔχοντα χίλια τάλαντα· τούτῳ
δὲ συνετέτακτο συνθέσθαι φιλίαν πρὸς Ἀλέξανδρον
καὶ Πολυσπέρχοντα, καὶ ξενολογήσαντα τοὺς ἱκα-
νοὺς διαπολεμεῖν Κασσάνδρῳ. αὐτὸς δὲ πᾶσαν τὴν
Ἀσίαν, ἧς ἦν κύριος, διέλαβε πυρσοῖς καὶ βιβλια-
φόροις, δι' ὧν ὀξέως ἤμελλεν ὑπηρετεῖσθαι πάντα.
Ἀπὸ δὲ τούτων γενόμενος ἀνέζευξεν ἐπὶ Φοινί- 58
κην, σπεύδων ναυτικὴν δύναμιν συστήσασθαι· συν-
έβαινε γὰρ τοὺς μὲν πολεμίους τότε θαλαττοκρα-
τεῖν ναῦς πολλὰς ἔχοντας, αὐτῷ δὲ τὸ παράπαν
οὐδ' ὀλίγας εἶναι. στρατοπεδεύσας δὲ ἐν Τύρῳ τῆς
Φοινίκης, καὶ πολιορκῆσαι διανοούμενος τὴν Τύρον,
μετεπέμπετο τοὺς βασιλεῖς τῶν Φοινίκων καὶ τοὺς
ὑπάρχους τῆς Συρίας. καὶ τοὺς μὲν βασιλεῖς προε- 2
τρέψατο συνεπιλαβέσθαι ναυπηγίας, ἐπειδὴ τὰς
ναῦς τὰς ἐκ Φοινίκης ἁπάσας μετὰ τῶν πληρωμά-
των Πτολεμαῖος εἶχεν ἐν Αἰγύπτῳ· τοῖς δ' ὑπάρ-
363 χοις ἐκέλευσεν ἑτοιμάσαι κατὰ τάχος πυρῶν μεδί-
μνων μυριάδας τετρακοσίας πεντήκοντα· τοσοῦτο
γὰρ εἰς τὸν ἐνιαυτὸν ἐγίνετο δαπάνημα. αὐτὸς δὲ
πανταχόθεν ἀθροίσας ὑλοτόμους καὶ πρίστας, ἔτι
δὲ ναυπηγούς, κατεκόμιζε τὴν ὕλην ἐπὶ θάλατταν
ἐκ τοῦ Λιβάνου, τεμνόντων μὲν αὐτὴν καὶ πρι-
ζόντων ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων, κατακομιζόντων δὲ
ζευγῶν χιλίων. τὸ δ' ὄρος τοῦτο παρήκει μὲν παρά 3
τε τὴν Τρίπολιν καὶ Βυβλίαν, ἔτι δὲ Σιδωνίαν,
πλῆρες δ' ἐστὶ ξύλων κεδρίνων καὶ κυπαριττί-
νων θαυμαστῶν τό τε κάλλος καὶ μέγεθος. ναυ-
πήγια δ' ἀπέδειξε τρία μὲν κατὰ τὴν Φοινίκην, 4
ἔν τε Τριπόλει καὶ Βύβλῳ καὶ Σιδῶνι, τέταρτον δὲ
περὶ Κιλικίαν, κομιζομένης τῆς ὕλης ἐκ τοῦ Ταύρου.

ἦν δὲ καὶ περὶ Ῥόδον ἄλλο, συγχωρήσαντος τοῦ δήμου κατασκευάζειν ναῦς ἀπὸ τῆς ὕλης τῆς εἰσκομιζομένης. τοῦ δ' Ἀντιγόνου περὶ ταῦτα ὄντος καὶ πλησίον τῆς θαλάττης κατεστρατοπεδευκότος, ἦκεν ἐξ Αἰγύπτου Σέλευκος μετὰ νεῶν ἑκατὸν κεκοσμημένων βασιλικῶς καὶ πλεουσῶν ἱκανῶς. ποιουμένου δ' αὐτοῦ τὸν παράπλουν παρ' αὐτὴν τὴν στρατοπεδείαν καταπεφρονηκότως, οἵ τε ἐκ τῶν συμμαχίδων πόλεων καὶ πάντες οἱ κοινοπραγοῦντες
6 τοῖς περὶ Ἀντίγονον ἄθυμοι καθειστήκεσαν. πρόδηλον γὰρ ἦν ὅτι θαλαττοκρατοῦντες οἱ πολέμιοι πορθήσουσι τοὺς τοῖς ἐναντίοις κοινοπραγοῦντας ἀπὸ τῆς πρὸς Ἀντίγονον φιλίας. ὁ δ' Ἀντίγονος τούτους μὲν παρεκάλει θαρρεῖν, διαβεβαιούμενος ἐν ταύτῃ τῇ θερείᾳ ἀναπλεύσεσθαι ναυσὶ πεντακοσίαις.

59 Ὄντος δ' αὐτοῦ περὶ ταῦτα παρῆν Ἀγησίλαος ὁ πεμφθεὶς εἰς Κύπρον πρεσβευτής, ἀπαγγέλλων ὅτι Νικοκρέων μὲν καὶ τῶν ἄλλων οἱ κράτιστοι βασιλεῖς πρὸς Πτολεμαῖον πεποίηνται συμμαχίαν, ὁ δὲ Κιτιεὺς καὶ Λαπήθιος, ἔτι δὲ Μαριεὺς καὶ Κε-
2 ρυνείτης, τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν συντέθεινται. ἀκούσας δὲ ταῦτα, τρισχιλίους μὲν στρατιώτας καὶ στρατηγὸν Ἀνδρόνικον κατέλιπεν ἐπὶ τῆς πολιορκίας, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως ἀναζεύξας τήν τ' Ἰόπην καὶ Γάζαν ἀπειθούσας κατὰ κράτος εἷλε, καὶ τοὺς μὲν καταληφθέντας Πτολεμαίου στρατιώτας ἐπιδιεῖλεν εἰς τὰς ἰδίας τάξεις, εἰς δὲ τὰς πόλεις παρεισήγαγε φρουρὰν τὴν ἀναγκάσουσαν πειθαρ-
3 χεῖν τοὺς ἐνοικοῦντας. αὐτὸς δ' ἐπανελθὼν εἰς τὴν πρὸς Παλαιτύρῳ στρατοπεδείαν παρεσκευάζετο τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν.

364 Ἐπὶ δὲ τῶν καιρῶν τούτων Ἀρίστων ὁ πιστευθεὶς ὑπ' Εὐμένους τῶν ὀστῶν τῶν Κρατέρου παρέδωκεν εἰς ταφὴν αὐτὰ Φίλᾳ τῇ πρότερον μὲν Κρατέρῳ συνοικούσῃ, τότε δὲ Δημητρίῳ τῷ Ἀντιγόνου. αὕτη δ' ἡ γυνὴ συνέσει δοκεῖ διενηνοχέναι· τούς τε γαρ ταραχώδεις τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κατέπαυεν ἁρμοζόντως πολιτευομένη πρὸς ἕκαστον, τάς τε ἀδελφὰς καὶ θυγατέρας τῶν ἀπόρων ἐξεδίδου τοῖς ἰδίοις δαπανήμασι, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν διαβολαῖς περιπιπτόντων μὴ δικαίαις ἀπήλλαττε τῶν κινδύνων. λέγεται δὲ καὶ Ἀντίπατρον τὸν πατέρα αὐτῆς, ὃς δοκεῖ γεγονέναι φρονιμώτατος τῶν ἐν δυναστείαις γεγονότων κατὰ τὴν αὐτην ἡλικίαν, κόρης οὔσης ἔτι τῆς Φίλας συμβουλεύεσθαι πρὸς ταύτην περὶ τῶν μεγίστων. μηνύσει δ' ἀκριβέστερον τὸ τῆς γυναικὸς ἦθος προϊὼν ὁ λόγος καὶ τὰ πράγματα λαμβάνοντα μεταβολὴν καὶ κρίσιν ἐσχάτην τῆς περὶ Δημήτριον βασιλείας. καὶ τὰ μὲν περὶ Ἀντίγονον καὶ Φίλαν τὴν Δημητρίου γυναῖκα τοιαῦτ' ἦν. 1 2 3 4 5 6

60 Τῶν δὲ πεμφθέντων ὑπ' Ἀντιγόνου στρατηγῶν Ἀριστόδημος μὲν πλεύσας εἰς τὴν Λακωνικὴν καὶ λαβὼν παρὰ τῶν Σπαρτιατῶν ἐξουσίαν ξενολογεῖν, στρατιώτας ἤθροισεν ὀκτακισχιλίους ἐκ τῆς Πελοποννήσου. ἐντυχὼν δὲ Ἀλεξάνδρῳ καὶ Πολυσπέρχοντι φιλίαν συνέθετο πρὸς αὐτοὺς ὑπὲρ Ἀντιγόνου, καὶ Πολυσπέρχοντα μὲν στρατηγον ἀπέδειξε τῆς Πελοποννήσου, τὸν δὲ Ἀλέξανδρον ἔπεισεν εἰς τὴν Ἀσίαν πλεῦσαι πρὸς Ἀντίγονον. ὁ δ' ἕτερος 2 τῶν στρατηγῶν Πτολεμαῖος πορευθεὶς μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Καππαδοκίαν, καὶ καταλαβὼν Ἀμισὸν πολιορκουμένην ὑπ' Ἀσκληπιοδώρου τοῦ Ἀσάν-

δρου στρατηγοῦ, τὴν μὲν πόλιν ἐκ τῶν κινδύνων ἐρρύσατο, τοὺς δὲ περὶ τὸν Ἀσκληπιόδωρον ὑποσπόνδους ἀφεὶς ἀνεκτήσατο τὴν σατραπείαν. μετὰ δὲ ταῦτα πορευθεὶς διὰ Βιθυνίας, καὶ Ζιβοίτην τὸν βασιλέα τῶν Βιθυνῶν καταλαβὼν πολιορκοῦντα τήν τε τῶν Ἀστακηνῶν καὶ Καλχηδονίων πόλιν, συνηνάγκασε λῦσαι τὴν πολιορκίαν. ποιησάμενος δὲ συμμαχίαν πρός τε τὰς πόλεις ταύτας καὶ πρὸς τὸν Ζιβοίτην, ἔτι δὲ λαβὼν ὁμήρους, προῆγεν ἐπὶ Ἰωνίας καὶ Λυδίας· ἐγεγράφει γὰρ Ἀντίγονος αὐτῷ βοηθεῖν τῇ παραλίῳ κατὰ τάχος, ὡς τοῦ Σελεύκου τὸν πλοῦν ἐνταῦθα ποιησομένου. ὡς δέ ποθ' ἥκε πλησίον τῶν προειρημένων τόπων, Σέλευκος ἔτυχε μὲν πολιορκῶν Ἐρυθράς, πυθόμενος δὲ τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν πλησίον οὖσαν ἀπέπλευσεν ἄπρακτος.

61 Ἀντίγονος δέ, παραγενομένου πρὸς αὐτὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ Πολυσπέρχοντος, πρὸς μὲν τοῦτον συνέθετο φιλίαν, αὐτὸς δὲ συναγαγὼν τῶν τε στρατιωτῶν καὶ τῶν παρεπιδημούντων κοινὴν ἐκκλησίαν κατηγόρησε Κασσάνδρου, προφερόμενος 365
τήν τε Ὀλυμπιάδος ἀναίρεσιν καὶ τὰ συμβάντα περὶ
2 Ῥωξάνην καὶ τὸν βασιλέα. πρὸς δὲ τούτοις ἔλεγεν ὡς Θετταλονίκην μὲν βιασάμενος ἔγημε, φανερῶς δὲ ἐξιδιάζεται την Μακεδόνων βασιλείαν, ἔτι δὲ ὡς Ὀλυνθίους ὄντας πολεμιωτάτους Μακεδόνων κατῴκισεν εἰς τὴν ὁμώνυμον ἑαυτοῦ πόλιν, καὶ Θήβας ἀνέστησε τὰς ὑπὸ Μακεδόνων κατασκαφείσας.
3 συναγανακτούντων δὲ τῶν ὄχλων, ἔγραψε δόγμα καθ' ὃ τὸν Κάσσανδρον ἐψηφίσατο πολέμιον εἶναι, ἐὰν μὴ τάς τε πόλεις καθέλῃ καὶ τὸν βασιλέα καὶ τὴν μητέρα τὴν Ῥωξάνην προαγαγὼν ἐκ τῆς φυλα-

κῆς ἀποδῷ τοῖς Μακεδόσι, καὶ τὸ σύνολον, ἐὰν μὴ πειθαρχῇ τῷ καθεσταμένῳ στρατηγῷ καὶ τῆς βασιλείας παρειληφότι τὴν ἐπιμέλειαν Ἀντιγόνῳ. εἶναι δὲ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας ἐλευθέρους, ἀφρουρήτους, αὐτονόμους. ἐπιψηφισαμένων δὲ τῶν στρατιωτῶν τὰ ῥηθέντα, διαπέστειλε πανταχῇ τοὺς κομιοῦντας τὸ δόγμα· τοὺς μὲν γὰρ Ἕλληνας ὑπε- 4
λάμβανε διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ἐλευθερίας προθύμους ἕξειν συναγωνιστὰς εἰς τὸν πόλεμον, τοὺς δ' ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις στρατηγοὺς καὶ σατράπας, ὑπόπτως ἔχοντας ὡς Ἀντιγόνου καταλῦσαι διεγνωκότος τοὺς ἀπ' Ἀλεξάνδρου βασιλεῖς, αὐτοῦ φανερῶς τὸν ὑπὲρ αὐτῶν πόλεμον ἀναδεχομένου πάντας μεταπεσεῖσθαι ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς παραγγελλομένοις ἑτοίμως ὑπακούσεσθαι. ἀπὸ δὲ τούτων 5
γενόμενος, Ἀλεξάνδρῳ μὲν δοὺς πεντακόσια τάλαντα, καὶ περὶ τῶν μελλόντων εἰς μεγάλας ἀγαγὼν ἐλπίδας, ἐξαπέστειλεν εἰς Πελοπόννησον· αὐτὸς δὲ παρὰ Ῥοδίων μεταπεμψάμενος ναῦς, καὶ τῶν ναυπηγηθεισῶν τὰς πλείστας καταρτίσας, ἐπέπλευσε τῇ Τύρῳ. θαλαττοκρατῶν δὲ καὶ διακωλύων σῖτον εἰσάγεσθαι προσεκαρτέρησε μὲν ἐνιαυτὸν καὶ τρεῖς μῆνας, εἰς ἔνδειαν δὲ δεινὴν ἀγαγὼν τοὺς ἐγκατακεκλειμένους, τοῖς μὲν παρὰ Πτολεμαίου στρατιώταις συνεχώρησεν ἀπελθεῖν ἔχουσι τὰ ἑαυτῶν, τὴν δὲ πόλιν δι' ὁμολογίας παραλαβὼν φρουρὰν τὴν διαφυλάξουσαν εἰς αὐτὴν εἰσήγαγεν.

Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Πτολεμαῖος μὲν 62
ἀκούσας τὰ δεδογμένα τοῖς μετ' Ἀντιγόνου Μακεδόσι περὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἔγραψε καὶ αὐτὸς τὰ παραπλήσια, βουλόμενος εἰδέναι τοὺς Ἕλληνας ὅτι φροντίζει τῆς αὐτονομίας αὐτῶν οὐχ ἧτ-

2 του Ἀντιγόνου. οὐ γὰρ μικρὰν ῥοπὴν ὁρῶντες ουσαν ἑκάτεροι προσλαβέσθαι τὴν τῶν Ἑλλήνων εὔνοιαν, διημιλλῶντο πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς εἰς τούτους εὐεργεσίας. προσελάβετο δ' εἰς τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν τῆς Καρίας σατράπην Ἄσανδρον, ἰσχύοντα καὶ πόλεις ἔχοντα τεταγμένας ὑφ' ἑαυτὸν 366
3 οὐκ ὀλίγας. προαπεσταλκὼς δὲ τοῖς ἐν Κύπρῳ βασιλεῦσι στρατιώτας τρισχιλίους, ἐξέπεμψε τότε δύναμιν ἀδράν, σπεύδων συναναγκάσαι τοὺς ἐναν-
4 τιοπραγοῦντας ποιεῖν τὸ προσταττόμενον. Μυρμιδόνα μὲν οὖν τὸν Ἀθηναῖον ἀπέστειλε μετὰ στρατιωτῶν μυρίων, Πολύκλειτον δὲ μετὰ νεῶν ἑκατόν, τῶν δὲ πάντων στρατηγὸν Μενέλαον τὸν ἀδελφόν. οὗτοι δὲ πλεύσαντες εἰς Κύπρον, κἀκεῖ καταλα-
5 βόντες Σέλευκον μετὰ τοῦ στόλου, συνήδρευσαν βουλευόμενοι τί χρὴ πράττειν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς Πολύκλειτον μὲν μετὰ πεντήκοντα νεῶν πλεῖν εἰς Πελοπόννησον καὶ διαπολεμεῖν τοῖς περὶ Ἀριστόδημον καὶ Ἀλέξανδρον, ἔτι δὲ Πολυσπέρχοντα, Μυρμιδόνα δὲ καὶ τοὺς ξένους εἰς Καρίαν, βοηθήσοντας τοῖς περὶ τὸν Ἄσανδρον πολεμουμένοις ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ στρατηγοῦ, τοὺς δὲ περὶ τὸν Σέλευκον καὶ Μενέλαον ὑπολειφθέντας ἐν Κύπρῳ μετὰ Νικοκρέοντος τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων τῶν συμ-
6 μαχούντων διαπολεμεῖν τοῖς ἐναντιουμένοις. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον τῆς δυνάμεως διαμερισθείσης, οἱ περὶ Σέλευκον Κερύνειαν μὲν καὶ Λάπηθον ἐξεπολιόρκησαν, Στασίοικον δὲ τὸν βασιλέα τῶν Μαριέων προσαγαγόμενοι τὸν Ἀμαθουσίων δυνάστην ἠνάγκασαν ὅμηρα δοῦναι, τὴν δὲ τῶν Κιτιέων πόλιν οὐ δυνάμενοι προσαγαγέσθαι, συνεχῶς ἐπολιόρ-
7 κουν πάσῃ τῇ δυνάμει. κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν

πρὸς Ἀντίγονον κατέπλευσαν ἐξ Ἑλλησπόντου νῆες τετταράκοντα Θεμίσωνος ναυαρχοῦντος· ὁμοίως δ' ἐξ Ἑλλησπόντου καὶ Ῥόδου κατήγαγε σκάφη Διοσκορίδης ὀγδοήκοντα. προϋπῆρχον δ' αὐτῷ κατηρ- 8
τισμέναι νῆες τῶν ἐν Φοινίκῃ ναυπηγηθεισῶν αἱ πρῶται συντελεσθεῖσαι. αὗται δ' ἦσαν σὺν ταῖς ἐν Τύρῳ καταληφθείσαις ἑκατὸν καὶ εἴκοσιν, ὥστε τὰς πάσας περὶ αὐτὸν ἠθροῖσθαι ναῦς μακρὰς ἐξηρτυμένας διακοσίας τετταράκοντα· τούτων δ' ἦσαν τε-
τρήρεις μὲν ἐνενήκοντα, πεντήρεις δὲ δέκα, ἐννήρεις δὲ τρεῖς, δεκήρεις δὲ δέκα, ἄφρακτοι δὲ τριάκοντα. διελόμενος δὲ τὸν στόλον πεντήκοντα μὲν 9
ναῦς ἐξέπεμψεν εἰς Πελοπόννησον, τῶν δ' ἄλλων ναύαρχον καταστήσας Διοσκορίδην τὸν ἀδελφιδοῦν,
προσέταξε περιπλεῖν τοῖς τε συμμάχοις παρεχόμενον τὴν ἀσφάλειαν καὶ τῶν νήσων τὰς μήπω μετεχούσας τῆς συμμαχίας προσαγόμενον. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὸν Ἀντίγονον ἐν τούτοις ἦν.

Ἡμεῖς δ' ἐπεὶ τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν πραχθέντα 63
διήλθομεν, ἐν μέρει πάλιν τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην
367 διέξιμεν. Ἀπολλωνίδης γὰρ ὁ ταχθεὶς ὑπὸ Κασσάνδρου στρατηγὸς ἐπὶ τῆς Ἀργείων πόλεως, ἐξοδεύσας εἰς Ἀρκαδίαν νυκτος ἐκυρίευσε τῆς τῶν Στυμφαλίων πόλεως. περὶ ταῦτα δ' αὐτοῦ διατρί- 2
βοντος, τῶν Ἀργείων οἱ πρὸς Κάσσανδρον ἀλλοτρίως ἔχοντες ἐπεκαλέσαντο τὸν Πολυσπέρχοντος Ἀλέξανδρον, ἐπαγγελλόμενοι παραδώσειν τὴν πόλιν. τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου βραδύνοντος, Ἀπολλωνίδης φθάσας κατήντησεν εἰς Ἄργος. τῶν δ' ἐναν-
τιουμένων καταλαβων εἰς πεντακοσίους συνηθροικότας ἐν τῷ πρυτανείῳ, τούτους μὲν ἀποκλείσας τῆς ἐξόδου ζῶντας κατέκαυσε, τῶν δ' ἄλλων τοὺς

μὲν πλείους ἐφυγάδευσεν, ὀλίγους δὲ συλλαβὼν ἀπέκτεινε. Κάσσανδρος δὲ πυθόμενος τὸν Ἀριστοδήμου κατάπλουν εἰς Πελοπόννησον καὶ τὸ συνηθροισμένον πλῆθος τῶν ξένων, τὸ μὲν πρῶτον ἐπεχείρησεν ἀφιστάναι τὸν Πολυσπέρχοντα τῆς Ἀντιγόνου φιλίας· οὐχ ὑπακουόντων δ' αὐτῶν συναγαγὼν δύναμιν ἦκε διὰ τῆς Θετταλίας εἰς Βοιωτίαν. ἐνταῦθα δὲ συνεπιλαβόμενος τοῖς Θηβαίοις τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας παρῆλθεν εἰς Πελοπόννησον· καὶ τὸ μὲν πρῶτον Κεγχρεὰς ἐκπολιορκήσας ἐδήωσε τὴν χώραν τῶν Κορινθίων, μετὰ δὲ ταῦτα δύο φρούρια κατὰ κράτος ἑλὼν τοὺς ὑπ' Ἀλεξάνδρου καθεσταμένους φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφῆκεν. ἐξῆς δὲ τῇ τῶν Ὀρχομενίων πόλει προσβολὰς ποιησάμενος, καὶ παρεισαχθεὶς ὑπὸ τῶν ἀλλοτρίως ἐχόντων πρὸς Ἀλέξανδρον, τῆς μὲν πόλεως φυλακὴν ἀπέλιπε, τῶν δὲ φίλων τῶν Ἀλεξάνδρου καταφυγόντων εἰς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν, ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν τοῖς πολίταις ὃ βούλοιντο πρᾶξαι. οἱ μὲν οὖν Ὀρχομένιοι τοὺς ἱκέτας βιαίως ἀναστήσαντες ἅπαντας ἀνεῖλον παρὰ τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα.

64 Ὁ δὲ Κάσσανδρος παρελθὼν εἰς τὴν Μεσσηνίαν, καὶ καταλαβὼν φρουρουμένην ὑπὸ Πολυσπέρχοντος τὴν πόλιν, τὸ μὲν πολιορκεῖν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπέγνω, παρελθὼν δ' εἰς Ἀρκαδίαν Δᾶμιν μὲν ἐπιμελητὴν τῆς πόλεως ἀπέλιπεν, αὐτὸς δὲ παρελθὼν εἰς τὴν Ἀργείαν καὶ θεὶς τὸν τῶν Νεμέων ἀγῶνα τὴν εἰς Μακεδονίαν ἐπάνοδον ἐποιήσατο. τούτου δὲ χωρισθέντος ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιὼν τὰς ἐν Πελοποννήσῳ πόλεις μετ' Ἀριστοδήμου τὰς μὲν ὑπὸ Κασσάνδρου καθεσταμένας φρουρὰς ἐκβα-

λεῖν ἐπειρᾶτο, ταῖς δὲ πόλεσιν ἀποκαθιστᾶν τὴν ἐλευθερίαν. ἃ δὴ πυθόμενος ὁ Κάσσανδρος ἔπεμψε 3
368 πρὸς αὐτὸν Πρεπέλαον, ἀξιῶν Ἀντιγόνου μὲν ἀποστῆναι, συμμαχεῖν δ' αὐτῷ γνησίως. τοῦτο δ' αὐτοῦ πράξαντος στρατηγίαν δώσειν ἔφησε πάσης Πελοποννήσου, καὶ δυνάμεως ἀποδείξειν κύριον, ἔτι δὲ κατ' ἀξίαν τιμήσειν. ὁ δ' Ἀλέξανδρος ὁρῶν 4 αὐτῷ συγχωρούμενον οὗ χάριν ἐξ ἀρχῆς ἐπολέμει πρὸς Κάσσανδρον, συμμαχίαν ποιησάμενος ἀπεδείχθη στρατηγὸς Πελοποννήσου.

Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Πολύκλειτος ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν περὶ Σέλευκον ἐκ Κύπρου πλεύσας κατῆρεν εἰς Κεγχρεάς, ἀκούσας δὲ τὴν Ἀλε- 5
ξάνδρου μετάθεσιν, καὶ θεωρῶν μηδὲν ὑπάρχον πολέμιον σύστημα, τὸν πλοῦν ἐπὶ Παμφυλίας ἐποιήσατο. ἐντεῦθεν δὲ παρακομισθεὶς εἰς Ἀφροδισιάδα τῆς Κιλικίας, ὡς ἤκουσεν ὅτι Θεόδοτος μὲν ὁ Ἀντιγόνου ναύαρχος ἐκ Πατάρων τῆς Λυκίας παραπλεῖ ταῖς ἀπὸ Ῥόδου ναυσίν, ἐχούσαις ἀπὸ Καρίας πλη-
ρώματα, καὶ διότι Περίλαος μετὰ στρατιωτῶν παράγει πεζῇ, παρεχόμενος τῷ στόλῳ τῆς ἀγωγῆς τὴν ἀσφάλειαν, ἀμφοτέρους κατεστρατήγησε. τοὺς μὲν 6
γὰρ στρατιώτας ἀποβιβάσας ἔκρυψεν ἐν εὐθέτῳ τόπῳ, καθ' ὃν ἀναγκαῖον ἦν τοὺς πολεμίους τὴν πάροδον ποιήσασθαι, αὐτὸς δὲ πάσαις ταῖς ναυσὶν ἀναπλεύσας καὶ πρὸ αὐτοῦ λαβὼν ἀκρωτήριον ἐπετήρει τὴν τῶν πολεμίων παρουσίαν. ἐμπεσόντων δὲ πρῶτον τῶν πεζῶν εἰς τὴν ἐνέδραν, συνέβη τόν τε Περίλαον ἁλῶναι καὶ τῶν ἄλλων τοὺς μὲν πε-
σεῖν μαχομένους, οὓς δὲ ζωγρηθῆναι. ἐπιχειρούν- 7
των δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ στόλου παραβοηθεῖν τοῖς ἰδίοις, ἐπιπλεύσας ὁ Πολύκλειτος ἄφνω συντεταγμένῳ τῷ

στόλῳ ῥᾳδίως ἐτρέψατο τεταραγμένους τοὺς πολεμίους. διόπερ συνέβη τάς τε ναῦς ἁλῶναι πάσας καὶ τῶν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγους, ἐν οἷς καὶ αὐτὸν τὸν Θεόξοτον τραυματίαν γενόμενον μετ' ὀλίγας ἡμέ-
8 ρας τελευτῆσαι. Πολύκλειτος μὲν οὖν χωρὶς κινδύ- 5
νων τηλικαῦτα πλεονεκτήσας ἀπέπλευσεν εἰς Κύπρον, ἐντεῦθεν δ' εἰς Πηλούσιον· ὁ δὲ Πτολεμαῖος τοῦτον μὲν ἐπαινέσας δωρεαῖς μεγάλαις ἐτίμησε καὶ πολὺ μᾶλλον προῆγεν, ὡς ἀρχηγὸν γεγονότα μεγάλου προτερήματος, τὸν δὲ Περίλαον καὶ τῶν ἄλ- 10
λων αἰχμαλώτων τινὰς ἀπέλυσεν, ἐλθούσης περὶ τούτων πρεσβείας παρ' Ἀντιγόνου. αὐτὸς δὲ παρῆλθεν ἐπὶ τὸ καλούμενον Ἔκρηγμα, κἀκεῖ συνελθὼν εἰς λόγους Ἀντιγόνῳ πάλιν ἀπῆλθεν, οὐ συγχωροῦντος Ἀντιγόνου τὰ ἀξιούμενα. 15

65 Ἡμεῖς δὲ διεληλυθότες τὰ πραχθέντα τῶν Ἑλλήνων τῆς Εὐρώπης περὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ Μακεδονίαν, ἐν μέρει διέξιμεν περὶ τῶν πρὸς ἑσπέραν νευόντων μερῶν. Ἀγαθοκλῆς γὰρ ὁ τῶν Συρακοσίων δυνάστης κατέχων φρούριον τῶν Μεσσηνίων, 20
ἐπηγγείλατο λαβὼν παρ' αὐτῶν τριάποντα τάλαντα
2 παραδώσειν τὸν τόπον. δόντων δὲ τῶν Μεσσηνίων τἀργύριον οὐ μόνον διεψεύσατο τοὺς πιστεύσαντας τῆς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ καὶ τὴν Μεσσήνην αὐτὴν ἐπεχείρησε καταλαβέσθαι. πυθόμενος γὰρ 25
μέρος τι τοῦ τείχους ἐν αὐτῇ πεπτωκέναι, πεζῇ μὲν 369
τοὺς ἱππεῖς ἀπέστειλεν ἐκ Συρακουσῶν, αὐτὸς δ' ἀναλαβὼν ναῦς ἡμιολίας νυκτος κατέπλευσε πλη-
3 σίον τῆς πόλεως. προαισθομένων δὲ τῶν ἐπιβουλευομένων ταύτης μὲν της ἐπιβολῆς ἀπέτυχεν, ἐπὶ 30
δὲ τὰς Μύλας πλεύσας καὶ πολιορκήσας τὸ φρούριον δι' ὁμολογίας παρέλαβε. καὶ τότε μὲν εἰς Συ-

ρακούσας ἐχωρίσθη, κατὰ δὲ τὰς τῶν καρπῶν συγκομιδὰς πάλιν ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Μεσσήνην. 4
πλησίον δὲ τῆς πόλεως στρατοπεδεύσας, καὶ προσβολὰς συνεχεῖς ποιούμενος, οὐδὲν ἀξιόλογον ἴσχυσε
5 βλάψαι τοὺς πολεμίους· καὶ γὰρ τῶν ἐκ Συρακουσῶν φυγάδων πολλοὶ συνεδεδραμήκεσαν εἰς τὴν πόλιν, οἳ καὶ διὰ τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν καὶ διὰ τὸ πρὸς τὸν τύραννον μῖσος ἐκθύμως ἠγωνίζοντο. καθ' 5
ὃν δὴ χρόνον ἦκον ἐκ Καρχηδόνος πρέσβεις, οἳ τῷ
10 μὲν Ἀγαθοκλεῖ περὶ τῶν πραχθέντων ἐπετίμησαν ὡς παραβαίνοντι τὰς συνθήκας, τοῖς δὲ Μεσσηνίοις εἰρήνην παρεσκεύασαν, καὶ τὸ φρούριον ἀναγκάσαντες ἀποκαταστῆσαι τὸν τύραννον ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Λιβύην. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς παρελθὼν εἰς 6
15 Ἀβάκαινον πόλιν σύμμαχον, τοὺς δοκοῦντας ἀλλοτρίως ἔχειν τὰ πρὸς αὐτὸν ἀπέσφαξεν, ὄντας πλείους τῶν τετταράκοντα.

Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Ῥωμαῖοι μὲν δια- 7
πολεμοῦντες Σαμνίταις Φερέντην, πόλιν τῆς Ἀπου-
20 λίας, κατὰ κράτος εἷλον. οἱ δὲ τὴν Νουκερίαν τὴν Ἀλφατέρναν καλουμένην οἰκοῦντες πεισθέντες ὑπό τινων τῆς μὲν Ῥωμαίων φιλίας ἀπέστησαν, πρὸς δὲ τοὺς Σαμνίτας συμμαχίαν ἐποιήσαντο.

Τοῦ δ' ἔτους τούτου διελθόντος Ἀθήνησι μὲν 66
25 ἦρχε Νικόδωρος, ἐν Ῥώμῃ δ' ἦσαν ὕπατοι Λεύκιος Παπίριος τὸ τέταρτον καὶ Κόιντος Ποπλίλιος τὸ δεύτερον. ἐπὶ δὲ τούτων Ἀριστόδημος μὲν ὁ κα- 2
ταστασθεὶς ὑπ' Ἀντιγόνου στρατηγὸς ὡς ἐπύθετο τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Πολυσπέρχοντος ἀπόστασιν, ἐπὶ
30 τοῦ κοινοῦ τῶν Αἰτωλῶν δικαιολογησάμενος προετρέψατο τὰ πλήθη βοηθεῖν τοῖς Ἀντιγόνου πράγμασιν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν μισθοφόρων διαβὰς ἐκ τῆς

Αἰτωλίας εἰς Πελοπόννησον κατέλαβεν Ἀλέξανδρόν τε καὶ τοὺς Ἠλείους πολιορκοῦντας τὴν Κυλλήνην, εὐκαίρως δὲ τοῖς κινδυνεύουσιν ἐπιφανεὶς ἔλυσε
3 τὴν πολιορκίαν. καταλιπὼν δ' ἐνταῦθα τοὺς παρεξομένους τῷ φρουρίῳ τὴν σφάλειαν, ἀνέζευξεν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, καὶ Πάτρας μὲν ἠλευθέρωσε φρουρουμένας ὑπὸ τῶν Κασσάνδρου στρατιωτῶν, Αἴγιον δὲ ἐκπολιορκήσας τῆς τε φρουρᾶς ἐκυρίευσε καὶ τοῖς Αἰγιεῦσι κατὰ δόγμα τὴν ἐλευθερίαν βουλόμενος ἀποκαταστῆσαι διὰ ταύτην τὴν περίστασιν ἐκωλύθη· τῶν γὰρ στρατιωτῶν τραπέντων πρὸς ἁρπαγὴν πολλοὶ μὲν ἀπεσφάγησαν τῶν Αἰγιέων, πλεῖ-
4 σται δὲ τῶν οἰκιῶν διεφθάρησαν. μετὰ δὲ ταῦτα διαπλεύσαντος εἰς Αἰτωλίαν αὐτοῦ, Δυμαῖοι φρουρὰν ἔχοντες παρὰ Κασσάνδρου διετείχισαν τὴν πόλιν, ὥστε κατ' ἰδίαν οὖσαν ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως διεζεῦχθαι. παρακαλέσαντες δ' ἀλλήλους ἀντέχεσθαι τῆς αὐτονομίας περιεστρατοπέδευσαν τὴν ἄκραν καὶ
5 συνεχεῖς προσβολὰς ἐποιοῦντο. ἃ δὴ πυθόμενος ὁ Ἀλέξανδρος ἦκε μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ βιασάμενος ἐντὸς τοῦ τείχους ἐκυρίευσε τῆς πόλεως, τῶν δὲ Δυμαίων τοὺς μὲν ἀπέσφαξε, τοὺς δ' εἰς φυλα-
6 κὴν ἀπέθετο, πολλοὺς δὲ ἐφυγάδευσεν. οἱ δὲ περιλειφθέντες ἀπαλλαγέντος ἐκ τῆς πόλεως Ἀλεξάνδρου, χρόνον μέν τινα τὴν ἡσυχίαν ἦγον, καταπεπληγμένοι τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, ἅμα δὲ καὶ συμμάχων ὄντες ἔρημοι· μετὰ δέ τινα χρόνον ἐξ Αἰγίου τοὺς Ἀριστοδήμου μισθοφόρους μεταπεμψάμενοι πάλιν ἐπέθεντο τῇ φρουρᾷ, καὶ κυριεύσαντες τῆς ἄκρας τὴν μὲν πόλιν ἠλευθέρωσαν, τῶν δὲ καταληφθέντων τοὺς πλείστους ἀποσφάξαντες συνανεῖλον καὶ τῶν ἰδίων πολιτῶν ὅσοι πρὸς Ἀλέξαν-

δρον εἶχον φιλίαν. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις 67
Ἀλέξανδρος μὲν ὁ Πολυσπέρχοντος ἐκ Σικυῶνος
ἀναζευγνύων μετὰ τῆς δυνάμεως ὑπ' Ἀλεξίωνος
τοῦ Σικυωνίου καί τινων ἄλλων προσποιουμένων
εἶναι φίλων ἀνῃρέθη, ἡ δὲ γυνὴ Κρατησίπολις δια-
δεξαμένη τὰ πράγματα συνεῖχε τὸ στρατόπεδον,
ἀγαπωμένη διαφερόντως ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ
τὰς εὐεργεσίας· διετέλει γὰρ βοηθοῦσα τοῖς ἀτυχοῦσι
καὶ πολλοὺς τῶν ἀπόρων ὑπολαμβάνουσα. ἦν δὲ 2
περὶ αὐτὴν καὶ σύνεσις πραγματικὴ καὶ τόλμα μεί-
ζων ἢ κατὰ γυναῖκα· τῶν γὰρ Σικυωνίων καταφρο-
νησάντων αὐτῆς διὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτήν, καὶ
συνδραμόντων μετὰ τῶν ὅπλων ἐπὶ τὴν ἐλευθεριαν,
παραταξαμένη καὶ νικήσασα πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε,
συλλαβοῦσα δὲ περὶ τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν ἀνε-
σταύρωσεν. ἀσφαλισαμένη δὲ τὰ κατὰ τὴν πόλιν
ἐδυνάστευε τῶν Σικυωνίων, ἔχουσα πολλοὺς στρα-
τιώτας ἑτοίμους εἰς πάντα κίνδυνον. καὶ τὰ μὲν
περὶ Πελοπόννησον ἐν τούτοις ἦν.

Κάσσανδρος δ' ὁρῶν τοὺς Αἰτωλοὺς συναγωνι- 3
ζομένους μὲν Ἀντιγόνῳ, πόλεμον δ' ἔχοντας ὅμο-
ρον πρὸς Ἀκαρνᾶνας, ἔκρινε συμφέρειν ἅμα συμ-
μάχους μὲν Ἀκαρνᾶνας ποιήσασθαι, ταπεινῶσαι δὲ
τοὺς Αἰτωλούς. διόπερ ἀναζεύξας ἐκ Μακεδονίας
μετὰ δυνάμεως μεγάλης ἦκεν εἰς Αἰτωλίαν, καὶ κα-
τεστρατοπέδευσε περὶ τὸν καλούμενον Καμπύλον
ποταμόν· συναγαγὼν δὲ τοὺς Ἀκαρνᾶνας εἰς κοινὴν 4
ἐκκλησίαν, καὶ διελθὼν ὅτι πόλεμον ἔχουσιν ὅμο-
ρον ἐκ παλαιῶν χρόνων, συνεβούλευεν ἐκ τῶν ἀνω-
χύρων καὶ μικρῶν χωρίων εἰς ὀλίγας πόλεις μετοικῆ-
σαι, ὅπως μὴ διεσπαρμένης τῆς οἰκήσεως ἀδυνα-
τῶσιν ἀλλήλοις βοηθεῖν καὶ πρὸς τὰς ἀπροσδοκήτους

τῶν πολεμίων ἐπιθέσεις δυσχερῶς ἀθροίζωνται. πεισθέντων δὲ τῶν Ἀκαρνάνων οἱ πλεῖστοι μὲν εἰς Στράτον πόλιν συνῴκησαν, ὀχυρωτάτην οὖσαν καὶ μεγίστην, Οἰνιάδαι δὲ καί τινες ἄλλοι συνῆλθον ἐπὶ Σαυρίαν, Δεριεῖς δὲ μεθ' ἑτέρων εἰς Ἀγρίνιον. 5
5 ὁ δὲ Κάσσανδρος ἀπολιπὼν στρατηγὸν Λυκίσκον μετὰ τῶν ἱκανῶν στρατιωτῶν, τούτῳ μὲν παρήγγειλε 371
βοηθεῖν Ἀκαρνᾶσιν, αὐτὸς δὲ μετὰ δυνάμεως παρελθὼν ἐπὶ Λευκάδα τὴν πόλιν διὰ πρεσβείας προσ-
6 ηγάγετο. μετὰ δὲ ταῦτα τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν 10
ποιησάμενος Ἀπολλωνίαν ἐξ ἐφόδου παρέλαβεν. εἰς δὲ τὴν Ἰλλυρίδα προελθών, καὶ διαβὰς τὸν Ἕβρον ποταμόν, παρετάξατο πρὸς Γλαυκίαν τὸν
7 Ἰλλυριῶν βασιλέα. περιγενόμενος δὲ τῇ μάχῃ πρὸς μὲν τοῦτον συνθήκας ἐποιήσατο, καθ' ἃς οὐκ ἐξῆν 15
τῷ Γλαυκίᾳ στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Κασσάνδρου συμμάχους, τὴν δὲ τῶν Ἐπιδαμνίων πολιν προσαγαγόμενος καὶ φρουρὰν ἐγκαταστήσας ἐπανῆλθεν εἰς
68 Μακεδονίαν. ἀπαλλαγέντος δὲ ἐκ τῆς Αἰτωλίας τοῦ Κασσάνδρου, συστραφέντες τῶν Αἰτωλῶν εἰς τρισ- 20
χιλίους καὶ περιχαρακώσαντες Ἀγρίνιον ἐπολιόρκουν, τῶν δὲ κατοικούντων τὸ χωρίον ὁμολογίας ποιησαμένων ὥστε τὴν μὲν πόλιν παραδοῦναι, τῆς δ' ἀσφαλείας τυχόντας αὐτοὺς ἀπαλλαγῆναι, οὗτοι μὲν πιστεύοντες ταῖς σπονδαῖς ἀπῆσαν, οἱ δ' Αἰτωλοὶ 25
παραβάντες τὰς συνθήκας, καὶ καταδιώξαντες τοὺς οὐδὲν ἐλπίζοντας πείσεσθαι δεινόν, πλὴν ὀλίγων
2 πάντας ἀπέσφαξαν. ὁ δὲ Κασσανδρος παραγενόμενος εἰς Μακεδονίαν, καὶ πυθόμενος πολεμεῖσθαι τὰς ἐν Καρίᾳ πόλεις ὅσαι συνεμάχουν τοῖς περὶ Πτολε- 30
μαῖον καὶ Σέλευκον, ἐξέπεμψε δύναμιν εἰς τὴν Καρίαν, ἅμα μὲν βουλόμενος βοηθεῖν τοῖς συμμάχοις,

ἅμα δὲ σπεύδων εἰς περισπασμοὺς ἐμβαλεῖν Ἀντίγονον, ἵνα μὴ σχολὴν ἔχῃ διαβαίνειν εἰς τὴν Εὐρώπην. ἔγραψε δὲ καὶ πρὸς Δημήτριον τὸν Φαληρέα καὶ Διονύσιον τὸν φρουροῦντα τὴν Μουνυχίαν, προστάττων εἴκοσι ναῦς εἰς Λῆμνον ἐκπέμψαι. ἀποστειλάντων δ' αὐτῶν εὐθὺς τὰ σκάφη καὶ ναύαρχον ἐπ' αὐτῶν Ἀριστοτέλην, οὗτος μὲν καταπλεύσας εἰς Λῆμνον, καὶ μεταπεμψάμενος Σέλευκον μετὰ στόλου, τοὺς Δημνίους ἔπειθεν ἀποστῆναι τῶν περὶ Ἀντίγονον· οὐ προσεχόντων δ' αὐτῶν τήν τε χώραν ἐδῄωσε καὶ τὴν πόλιν περιχαρακώσας ἐπολιόρκει. μετὰ δὲ ταῦτα Σέλευκος μὲν ἀπέπλευσεν εἰς Κῶν, Διοσκορίδης δὲ καταστασθεὶς ναύαρχος ὑπ' Ἀντιγόνου, πυθόμενος τὸν πλοῦν Σελεύκου, κατῆρεν εἰς Λῆμνον, καὶ τὸν μὲν Ἀριστοτέλην ἐξέβαλεν ἐκ τῆς νήσου, τῶν δὲ νεῶν τὰς πλείους αὐτάνδρους εἷλεν. Ἄσανδρος δὲ καὶ Πρεπέλαος ἀφηγοῦντο μὲν τῆς ὑπὸ Κασσάνδρου πεμφθείσης δυνάμεως εἰς τὴν Καρίαν, πυθόμενοι δὲ Πτολεμαῖον τὸν Ἀντιγόνου στρατηγὸν τὴν δύναμιν εἰς παραχειμασίαν διηρηκέναι καὶ αὐτὸν ἀσχολεῖσθαι περὶ τὴν ταφὴν τοῦ πατρός, Εὐπόλεμον ἀπέστειλαν ἐνεδρεῦσαι τοῖς πολεμίοις περὶ Κάπριμα τῆς Καρίας· συνεξέπεμψαν δ' αὐτῷ πεζοὺς μὲν ὀκτακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ δισχιλίους. καθ' ὃν δὴ χρόνον Πτολεμαῖος παρά τινων αὐτομόλων ἀκούσας τὴν προαίρεσιν τῶν πολεμίων, ἤθροισε μὲν τῶν πλησίον χειμαζόντων στρατιωτῶν πεζοὺς μὲν ὀκτακισχιλίους τριακοσίους, ἱππεῖς δ' ἑξακοσίους. ἀνελπίστως δὲ περὶ μέσας νύκτας ἐπιβαλὼν τῷ χάρακι τῶν ἐναντίων, καὶ καταλαβὼν ἀφυλάκτους καὶ κοιμωμένους, αὐτόν τε τὸν Εὐπόλεμον ἐξώγρησε καὶ τοὺς στρατιώτας συνηνάγκασε παραδοῦναι σφᾶς αὐ-

3 4 5 6 7

τούς. τὰ μὲν οὖν συμβάντα περὶ τοὺς ἀποσταλέντας ὑπὸ Κασσάνδρου στρατηγοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν τοιαῦτ' ἦν.

69 Ἀντίγονος δὲ ὁρῶν τὸν Κάσσανδρον ἀντεχόμενον τῆς Ἀσίας, Δημήτριον μὲν τὸν υἱὸν ἀπέλιπεν ἐν τῇ Συρίᾳ, προστάξας ἐνεδρεύειν τοὺς περὶ Πτολεμαῖον, οὓς ὑπώπτευεν ἐκ τῆς Αἰγύπτου προάξειν μετὰ δυνάμεως ἐπὶ Συρίας, συναπέλιπε δ' αὐτῷ πεζοὺς μὲν ξένους μυρίους, Μακεδόνας δὲ δισχιλίους, Λυκίους δὲ καὶ Παμφυλίους πεντακοσίους, Πέρσας δὲ τοξότας καὶ σφενδονήτας τετρακοσίους, ἱππεῖς δὲ πεντακισχιλίους, ἐλέφαντας δὲ πλείους τῶν τετταράκοντα. παρακατέστησε δ' αὐτῷ καὶ συμβούλους τέτταρας, Νέαρχόν τε τὸν Κρῆτα καὶ Πύθωνα τὸν Ἀγήνορος, ὃς κατεβεβήκει πρότερον ὀλίγαις ἡμέραις ἐκ Βαβυλῶνος, πρὸς δὲ τούτοις Ἀνδρόνικόν τε τὸν Ὀλύνθιον καὶ Φίλιππον, ἄνδρας πρεσβυτέρους καὶ συνεστρατευκότας τῷ Ἀλεξάνδρῳ πᾶσαν τὴν στρατείαν· ἦν γὰρ Δημήτριος ἔτι νέος τὴν ἡλικίαν, ὡς ἂν γεγονὼς ἔτη δύο πρὸς τοῖς
2 εἴκοσιν. αὐτὸς δὲ τὴν ἄλλην δύναμιν ἔλαβε, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὑπερβάλλων τὸν Ταῦρον καὶ περιπεσὼν χιόνι πολλῇ συχνοὺς ἀπέβαλε τῶν στρατιωτῶν. διὸ καὶ πάλιν ἀναστρέψας εἰς τὴν Κιλικίαν, καὶ μεταλαβὼν ἕτερον καιρόν, διεξῆλθε μὲν ἀσφαλέστερον τὸ προειρημένον ὄρος, παραγενόμενος δ' εἰς Κελαινὰς τῆς Φρυγίας διεῖλε τὸ στρατόπεδον εἰς χειμα-
3 σίαν. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν στόλον ἐκ Φοινίκης μετεπέμψατο, Μηδίου ναυαρχοῦντος, ὃς περιτυχὼν ταῖς Πυδναίων ναυσίν, οὔσαις τριάκοντα ἓξ, καὶ καταναυμαχήσας αὐτάνδρων τῶν σκαφῶν ἐκυρίευσε. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν.

Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν οἱ τῶν Συρακοσίων φυ- 70
γάδες διατρίβοντες ἐν Ἀκράγαντι παρεκάλουν τοὺς
προεστηκότας τῆς πόλεως μὴ περιορᾶν Ἀγαθοκλέα
συσκευαζόμενον τὰς πόλεις· αἱρετώτερον γὰρ εἶναι
πρὸ τοῦ τὸν τύραννον ἰσχυρὸν γενέσθαι διαπολε-
μεῖν ἑκουσίως ἢ περιμείναντας αὐτοῦ τὴν αὔξησιν
ἐξ ἀνάγκης πρὸς ἰσχυρότερον διαγωνίζεσθαι. δοξάν- 2
των δ' αὐτῶν ἀληθῆ λέγειν, ὁ μὲν δῆμος τῶν
Ἀκραγαντίνων ἐψηφίσατο τὸν πόλεμον, καὶ Γελῴους
μὲν καὶ Μεσσηνίους εἰς τὴν συμμαχίαν προσελά-
βοντο, εἰς δὲ τὴν Λακεδαιμονίαν τῶν φυγάδων τι-
νὰς ἐξέπεμψαν, ἐντειλάμενοι πειρᾶσθαι στρατηγὸν
ἄγειν τὸν δυνάμενον πραγμάτων ἀφηγήσασθαι·
τοὺς γὰρ πολιτικοὺς ὑπώπτευον ὡς ὄντας οἰκείους 3
τυραννίδος, τοὺς δ' ἔξωθεν ὑπελάμβανον δικαίως
ποιήσεσθαι τὴν τῶν ὅλων ἐπιμέλειαν, ἀναμιμνησκό-
μενοι τῆς Τιμολέοντος τοῦ Κορινθίου στρατηγίας.
οἱ δὲ πεμφθέντες ὧς ποθ' ἥκον εἰς τὴν Λακωνικήν, 4
373 εὗρον Ἀκρότατον τὸν Κλεομένους τοῦ βασιλέως υἱὸν
προσκεκοφότα πολλοῖς τῶν νέων, καὶ διὰ τοῦτο ξενι-
κῶν πραγμάτων ὀρεγόμενον. τῶν γὰρ Λακεδαιμονίων 5
μετὰ τὴν πρὸς Ἀντίπατρον μάχην ἀπολυόντων τῆς
ἀτιμίας τοὺς ἐκ τῆς ἥττης διασωθέντας, μόνος ἐνέ-
στη τῷ δόγματι. διόπερ αὐτὸν συνέβη καὶ τῶν ἄλ-
λων οὐκ ὀλίγοις προσκόψαι, μάλιστα δ' οἷς ἦν τῶν
νόμων τὰ πρόστιμα· οὗτοι γὰρ συστραφέντες πλη-
γάς τε ἐνεφόρησαν αὐτῷ καὶ διετέλουν ἐπιβουλεύον-
τες. διὰ ταῦτα δὴ ξενικῆς ἡγεμονίας ἐπιθυμῶν, 6
ἀσμένως ὑπήκουσε τοῖς Ἀκραγαντίνοις. τὴν δ' ἀπο-
δημίαν ποιησάμενος ἄνευ τῆς τῶν ἐφόρων γνώμης,
ἀνήχθη ναυσὶν ὀλίγαις, ὡς διαρῶν ἐπ' Ἀκράγαντος. 7
ἀπενεχθεὶς δ' ὑπ' ἀνέμων εἰς τὸν Ἀδρίαν κατῆρε

μὲν εἰς τὴν τῶν Ἀπολλωνιατῶν χώραν, καταλαβὼν δὲ τὴν πόλιν πολιορκουμένην ὑπὸ Γλαυκίου τοῦ βασιλέως τῶν Ἰλλυριῶν ἔλυσε τὴν πολιορκίαν, πείσας τὸν βασιλέα συνθήκας ποιήσασθαι πρὸς τοὺς
8 Ἀπολλωνιάτας. ἐντεῦθεν δὲ πλεύσας εἰς Τάραντα, καὶ παρακαλέσας τὸν δῆμον συνελευθεροῦν Συρακοσίους, ἔπεισε ψηφίσασθαι ναυσὶν εἴκοσι βοηθεῖν· διὰ γὰρ τὴν συγγένειαν καὶ τὸ τῆς οἰκίας σχῆμα προσενόουν τοῖς λόγοις αὐτοῦ πίστιν τε μεγάλην καὶ βάρος.

71 Τῶν δὲ Ταραντίνων περὶ τὴν παρασκευὴν ὄντων αὐτὸς συνεκπλεύσας εἰς τὸν Ἀκράγαντα παρέλαβε τὴν στρατηγίαν, καὶ τὸ μὲν πρῶτον μετεωρίσας τὰ πλήθη μεγάλαις ἐλπίσι παρεστήσατο πάντας προσδοκᾶν σύντομον κατάλυσιν τοῦ τυράννου,
2 τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος πρᾶξιν μὲν οὐδεμίαν οὔτε τῆς πατρίδος οὔτε τῆς περὶ τὸ γένος ἐπιφανείας ἀξίαν διεπράξατο, τοὐναντίον δὲ φονικὸς ὢν καὶ τῶν τυράννων ὠμότερος προσέκοπτε τοῖς πλή-
3 θεσι. πρὸς δὲ τούτοις τὴν πάτριον δίαιταν μετέβαλε, καὶ ταῖς ἡδοναῖς ἐνετρύφησεν οὕτως ἀσελγῶς
4 ὥστε Πέρσην εἶναι δοκεῖν καὶ οὐ Σπαρτιάτην. ἐπεὶ δὲ τῶν προσόδων τὸ πλέον μέρος ἀνήλωσε τὰ μὲν πολιτευόμενος, τὰ δὲ διανοσφιζόμενος, τέλος Σωσίστρατον, ἐπιφανέστατον τῶν φυγάδων, πολλάκις δυνάμεων ἀφηγησάμενον, ἐπὶ τὸ δεῖπνον παραλαβὼν ἐδολοφόνησεν, ἐγκαλέσαι μὲν ἁπλῶς οὐδ' ὁτιοῦν ἔχων, ἐκποδὼν δὲ ποιήσασθαι * δραστικὸν ἄνδρα καὶ δυνάμενον ἐφεδρεῦσαι τοῖς κακῶς προϊσταμέ-
5 νοις τῆς ἡγεμονίας. διαβοηθείσης δὲ τῆς πράξεως εὐθὺς οἵ τε φυγάδες συνέτρεχον ἐπ' αὐτὸν καὶ πάντες οἱ λοιποὶ διετέθησαν ἀλλοτρίως. καὶ τὸ μὲν

πρῶτον ἀπέστησαν αὐτὸν τῆς στρατηγίας, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ βάλλειν τοῖς λίθοις ἐπεχείρησαν. διόπερ φοβηθεὶς τὴν τοῦ πλήθους ὁρμὴν νυκτὸς ἔφυγε, καὶ λαθὼν διῆρεν εἰς τὴν Λακωνικήν. τούτου δ' 6
ἀπαλλαγέντος Ταραντῖνοι μὲν ἀπεσταλκότες εἰς Σικελίαν τὸν στόλον μετεπέμψαντο, Ἀκραγαντῖνοι δὲ καὶ Γελῷοι καὶ Μεσσήνιοι κατέλυσαν τὸν πρὸς Ἀγαθοκλέα πόλεμον, μεσιτεύσαντος τὰς συνθήκας Ἀμίλκου τοῦ Καρχηδονίου. ἦσαν δὲ τὰ κεφάλαια τῶν 7
374 συντεθέντων τοιάδε. τῶν Ἑλληνίδων πόλεων τῶν κατὰ Σικελίαν Ἡράκλειαν μὲν καὶ Σελινοῦντα καὶ πρὸς ταύταις Ἰμέραν ὑπὸ Καρχηδονίοις τετάχθαι, καθάπερ καὶ προϋπῆρχον, τὰς δ' ἄλλας πάσας αὐτονόμους εἶναι, τὴν ἡγεμονίαν ἐχόντων Συρακο-
σίων. μετὰ δὲ ταῦτα Ἀγαθοκλῆς ὁρῶν ἔρημον οὖ- 72
σαν τὴν Σικελίαν στρατοπέδων πολεμίων, ἀδεῶς προσήγετο τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία. ταχὺ δὲ πολλῶν ἐγκρατὴς γενόμενος ἰσχυρὰν κατεσκευάσατο τὴν δυνασταείαν· καὶ γὰρ συμμάχων πλῆθος καὶ προσόδους ἀδρὰς καὶ στρατόπεδον ἀξιόλογον περιεποιήσατο. χωρὶς γὰρ τῶν συμμάχων καὶ τῶν ἄλ- 2
λων τῶν ἐκ Συρακουσῶν καταγραφέντων εἰς τὴν στρατείαν μισθοφόρους ἐπιλέκτους εἶχε πεζοὺς μὲν μυρίους, ἱππεῖς δὲ τρισχιλίους πεντακοσίους. ἐποιήσατο δὲ καὶ παρασκευὴν ὅπλων καὶ βελῶν παντοδαπῶν, εἰδὼς τοὺς Καρχηδονίους ἐπιτετιμηκότας τῷ Ἀμίλκᾳ περὶ τῶν συνθηκῶν, συντόμως δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν πόλεμον ἐξοίσοντας. καὶ τὰ μὲν περὶ Σικελίαν ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις τοιαύτην ἔσχε τὴν κατάστασιν.

Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Σαμνῖται διαπολεμοῦν- 3
τες Ῥωμαίοις ἔτη πλείονα περὶ τῆς ἡγεμονίας Πλειστικὴν μὲν φρουρὰν ἔχουσαν Ῥωμαϊκὴν ἐξεπολιόρ-

κησαν, Σωρανοὺς δ' ἔπεισαν κατασφάξαι μὲν τοὺς παρ' αὐτοῖς Ῥωμαίους, συμμαχίαν δὲ πρὸς Σαμνίτας συνθέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα Ῥωμαίων Σατικόλαν πολιορκούντων ἐπεφάνησαν μετὰ δυνάμεως ἀδρᾶς, σπεύδοντες λῦσαι τὴν πολιορκίαν· γενομένης οὖν μάχης ἰσχυρᾶς πολλοὶ μὲν παρ' ἀμφοτέρων ἀνηρέθησαν, τέλος δὲ ἐπὶ τοῦ προτερήματος ἐγένοντο Ῥωμαῖοι. μετὰ δὲ τὴν μάχην ἐκπολιορκήσαντες τὴν πόλιν ἐπῆσαν ἀδεῶς τὰ πλησίον πολίσματα καὶ χωρία προσαγόμενοι. τοῦ δὲ πολέμου περὶ τὰς ἐν Ἀπουλίᾳ πόλεις συνεστῶτος, οἱ μὲν Σαμνῖται πάντας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ στρατείας ὄντας καταγράψαντες ἐστρατοπέδευσαν πλησίον τῶν πολεμίων, ὡς περὶ τῶν ὅλων κριθησόμενοι. ἃ δὴ πυθόμενος ὁ δῆμος τῶν Ῥωμαίων, καὶ διαγωνιάσας περὶ τοῦ μέλλοντος, δύναμιν προύπεμψε πολλήν. εἰωθότες δ' ἐν τοῖς ἐπικινδύνοις καιροῖς αὐτοκράτορα τοῦ πολέμου καθιστάναι τινὰ τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν, προεχειρίσαντο τότε Κόιντον Φάβιον καὶ μετ' αὐτοῦ Κόιντον Αὔλιον ἵππαρχον. οὗτοι δὲ τὰς δυνάμεις παραλαβόντες παρετάξαντο πρὸς τοὺς Σαμνίτας περὶ τὰς καλουμένας Λαυτόλας, καὶ πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπέβαλον. τροπῆς δὲ γενομένης καθ' ἅπαν τὸ στρατόπεδον, ὁ μὲν Αὔλιος καταισχυνθεὶς ἐπὶ τῇ φυγῇ μόνος ὑπέστη τῷ πλήθει τῶν πολεμίων, οὐ κρατήσειν ἐλπίζων, ἀλλ' ἀήττητον τὴν πατρίδα τὸ καθ' αὑτὸν μέρος ἀποδεικνύων. οὗτος μὲν οὖν οὐ μετασχὼν τοῖς πολίταις τῆς κατὰ τὴν φυγὴν αἰσχύνης, ἰδίᾳ περιεποιήσατο θάνατον ἔνδοξον· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι φοβηθέντες μὴ τὰ κατὰ τὴν Ἀπουλίαν πράγματα τελέως ἀποβάλωσιν, ἀποικίαν ἐξέπεμψαν εἰς Λουκερίαν πόλιν ἐπιφανεστάτην τῶν

ἐν τοῖς τόποις. ἐκ ταύτης δὲ ὁρμώμενοι διεπολέμουν τοῖς Σαμνίταις, οὐ κακῶς τῆς ἀσφαλείας προνοησάμενοι· διὰ γὰρ ταύτην τὴν πόλιν οὐ μόνον 9
ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ἐπροτέρησαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς μετὰ ταῦτα γενομένους ἕως τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων διετέλεσαν ὁρμητηρίῳ χρώμενοι κατὰ τῶν πλησίον ἐθνῶν.

Τῶν δὲ κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν πράξεων τέ- 73
λος ἐχουσῶν Ἀθήνησι μὲν παρέλαβε τὴν ἀρχὴν Θεόφραστος, ἐν Ῥώμῃ δ' ὕπατοι κατεστάθησαν Μάρκος Ποιτήλιος καὶ Γάιος Σουλπίκιος. ἐπὶ δὲ τούτων Καλλατιανοὶ κατοικοῦντες ἐν τοῖς ἀριστεροῖς μέρεσι τοῦ Πόντου, καὶ φρουρὰν ἔχοντες παρὰ τοῦ Λυσιμάχου, ταύτην ἐξέβαλον καὶ τῆς αὐτονομίας ἀντείχοντο. ὡσαύτως δὲ τήν τε τῶν Ἰστρια- 2
νῶν πόλιν καὶ τὰς ἄλλας τὰς πλησιοχώρους ἐλευθερώσαντες συνέθεντο συμμαχίαν ὡς κοινῇ πολεμεῖν τῷ δυνάστῃ· προσελάβοντο δ' εἰς τὴν φιλίαν τῶν τε Θρᾳκῶν καὶ Σκυθῶν τοὺς ὁμοροῦντας, ὥστε τὸ πᾶν εἶναι σύστημα βάρος ἔχον καὶ δυνάμενον ἁδραῖς δυνάμεσιν ἀντιτάττεσθαι. ὁ δὲ Λυ- 3
σίμαχος πυθόμενος τὰ πεπραγμένα, μετὰ τῆς δυνάμεως ὥρμησεν ἐπὶ τοὺς ἀφεστηκότας. ποιούμενος δὲ τὴν πορείαν διὰ τῆς Θρᾴκης καὶ τὸν Αἶμον ὑπερβαλὼν κατεστρατοπέδευσε πλησίον τῆς Ὀδησσοῦ. πολιορκίαν δὲ συστησάμενος ταχὺ τοὺς ἔνδον κατεπλήξατο καὶ δι' ὁμολογίας παρέλαβε τὴν πόλιν. μετὰ δὲ ταῦτα τῷ παραπλησίῳ τρόπῳ τοὺς Ἰστρια- 4
νοὺς ἀνακτησάμενος ἀνέξευξεν ἐπὶ Καλλατιανούς. καθ' ὃν δὴ χρόνον ἦκον οἵ τε Σκύθαι καὶ Θρᾷκες σὺν πολλῇ δυνάμει βοηθήσοντες τοῖς συμμάχοις κατὰ τὰς συνθήκας. οἷς ἀπαντήσας Λυσίμαχος καὶ 5

συμβαλὼν ἐξ ἐφόδου, τοὺς μὲν Θρᾷκας καταπλη-
ξάμενος ἔπεισε μεταθέσθαι, τοὺς δὲ Σκύθας ἐκ πα-
ρατάξεως νικήσας καὶ πολλοὺς ἀνελών, τούτων μὲν
τοὺς ὑπολειφθέντας ἐδίωξεν ἐκτὸς τῶν ὅρων, τὴν
δὲ τῶν Καλλατιανῶν πόλιν περιστρατοπεδεύσας
συνεστήσατο πολιορκίαν, φιλοτιμούμενος ἐκ παντὸς
6 τρόπου κολάσαι τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. περὶ
ταῦτα δ' ὄντος αὐτοῦ παρῆσάν τινες ἀπαγγέλλον-
τες ὅτι δύο δυνάμεις ἀπέσταλκεν Ἀντίγονος ἐπὶ
βοήθειαν τοῖς Καλλατιανοῖς, τὴν μὲν πεζῇ, τὴν δὲ
κατὰ θάλατταν, καὶ διότι τῷ μὲν στόλῳ Λύκων ὁ
στρατηγὸς παραπέπλευκεν εἰς τὸν Πόντον, Παυσα-
νίας δ' ἔχων οὐκ ὀλίγους στρατιώτας περὶ τὸ κα- 376
7 λούμενον Ἱερὸν κατεστρατοπέδευσεν. ἐφ' οἷς ὁ
Λυσίμαχος διαταραχθεὶς ἐπὶ μὲν τῆς πολιορκίας
ἀπέλιπε τοὺς ἱκανοὺς στρατιώτας, τὸ δὲ κράτιστον
τῆς δυνάμεως ἀναλαβὼν αὐτὸς ἠπείγετο, σπεύδων
8 συνάψαι τοῖς πολεμίοις. παραγενόμενος δὲ ἐπὶ τὴν
κατὰ τὸν Αἷμον ὑπερβολὴν εὗρε Σεύθην τὸν βα-
σιλέα τῶν Θρᾳκῶν ἀφεστηκότα πρὸς Ἀντίγονον καὶ
μετὰ πολλῶν στρατιωτῶν φυλάττοντα τὰς παρόδους.
9 συνάψας δ' αὐτῷ μάχην ἐφ' ἱκανὸν χρόνον τῶν τε
ἰδίων ἀπέβαλεν οὐκ ὀλίγους, καὶ τῶν πολεμίων
10 ἀνελὼν παμπληθεῖς ἐβιάσατο τοὺς βαρβάρους. ἐπι-
φανεὶς δὲ καὶ τοῖς περὶ τὸν Παυσανίαν, καὶ κατα-
λαβὼν αὐτοὺς εἰς δυσχωρίας συμπεφευγότας, ταύ-
τας τ' ἐξεπολιόρκησε καὶ Παυσανίαν ἀνελὼν τῶν
στρατιωτῶν οὓς μὲν ἐλύτρωσεν, οὓς δὲ εἰς τὰς ἰδίας
τάξεις διένειμε. τὰ μὲν οὖν περὶ Λυσίμαχον ἐν
τούτοις ἦν.

74 Ὁ δ' Ἀντίγονος ἀποτυχὼν ταύτης τῆς ἐπιβολῆς
ἐξέπεμψε Τελεσφόρον εἰς Πελοπόννησον, δοὺς αὐτῷ

πεντήκοντα ναῦς καὶ στρατιώτας τοὺς ἱκανούς, καὶ τὰς πόλεις ἐλευθεροῦν ἐνετείλατο. τοῦτο γὰρ πράξας ἤλπιζε πίστιν κατασκευάσειν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὅτι πρὸς ἀλήθειαν φροντίζει τῆς αὐτονομίας αὐτῶν, καὶ ἅμα ταπεινώσειν ὑπέλαβε τὰ Κασσάνδρου πράγματα. ὁ δὲ Τελεσφόρος ἐπειδὴ τάχιστα 2 κατέπλευσεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐπῆλθε τὰς ὑπ' Ἀλεξάνδρου φρουρουμένας πόλεις, καὶ πάσας ἠλευθέρωσε πλὴν Σικυῶνος καὶ Κορίνθου· ἐν ταύταις γὰρ Πολυσπέρχων διέτριβε δυνάμεις ἀδρὰς ἔχων καὶ πιστεύων ταύταις τε καὶ ταῖς τῶν τόπων ὀχυρότησιν. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Φίλιππος 3 ὑπὸ Κασσάνδρου πεμφθεὶς στρατηγὸς εἰς τὸν πρὸς Αἰτωλοὺς πόλεμον ὡς τάχισθ' ἥκεν εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν μετὰ τῆς δυνάμεως, τὸ μὲν πρῶτον ἐπεχείρει λεηλατεῖν τὴν Αἰτωλίαν, μετ' ὀλίγον δὲ πυθόμενος Αἰακίδην τὸν Ἠπειρώτην εἰς τὴν βασιλείαν κατεληλυθότα καὶ δύναμιν ἀδρὰν συνηθροικότα, ταχέως ὥρμησεν ἐπ' αὐτόν· ἔσπευδε γὰρ κατ' ἰδίαν διαγωνίσασθαι πρὶν ἢ συμμίξαι τὴν τῶν Αἰτωλῶν δύναμιν. εὑρὼν δὲ τοὺς Ἠπειρώτας ἑτοίμους εἰς 4 μάχην, ἐξ ἐφόδου συνῆψεν εἰς χεῖρας, καὶ πολλοὺς μὲν ἀνεῖλεν, οὐκ ὀλίγους δ' ἐζώγρησεν, ἐν οἷς συνέβαινεν εἶναι καὶ τῶν αἰτίων τῆς τοῦ βασιλέως καθόδου περὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμόν, οὓς δήσας ἀπέστειλε πρὸς Κάσσανδρον. τῶν δὲ περὶ τὸν Αἰ- 5 ακίδην ἀθροισθέντων ἐκ τῆς φυγῆς καὶ τοῖς Αἰτωλοῖς συμμιξάντων, πάλιν ἐπελθὼν ὁ Φίλιππος μάχῃ ἐκράτησε καὶ πολλοὺς ἀνεῖλεν, ἐν οἷς ἦν καὶ Αἰακίδης ὁ βασιλεύς. ἐν ὀλίγαις δ' ἡμέραις τηλικαῦτα ποιή- 6 σας προτερήματα κατεπλήξατο πολλοὺς τῶν Αἰτωλῶν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τὰς ἀνωχύρους πόλεις ἐκλι-

πεῖν, εἰς δὲ τὰ δυσβατώτατα τῶν ὀρῶν συμφυγεῖν μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν 377
Ἑλλάδα πραχθέντα τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος.

75 Κατὰ δὲ τὴν Ἀσίαν Ἄσανδρος ὁ τῆς Καρίας κυριεύων πιεζόμενος τῷ πολέμῳ, διελύσατο πρὸς Ἀν- 5
τίγονον ἐφ' ᾧ τοὺς μὲν στρατιώτας παραδώσειν πάντας Ἀντιγόνῳ, τὰς δ' Ἑλληνίδας πόλεις αὐτονόμους ἀφήσειν, τὴν δὲ σατραπείαν ἣν πρότερον εἶχε δωρεὰν καθέξειν, βέβαιος ὢν φίλος Ἀντιγόνῳ.
2 δοὺς δὲ περὶ τούτων ὅμηρον Ἀγάθωνα τὸν ἀδελ- 10
φόν, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας μεταμεληθεὶς ἐπὶ ταῖς συνθήκαις, τὸν μὲν ἀδελφὸν ἐξέκλεψεν ἐκ τῆς ὁμηρείας, πρὸς δὲ Πτολεμαῖον καὶ Σέλευκον διαπρε-
3 σβευσάμενος ἠξίου βοηθεῖν τὴν ταχίστην. ἐφ' οἷς Ἀντίγονος δεινοπαθήσας δύναμιν ἀπέστειλεν ἐπὶ 15
τὴν ἐλευθέρωσιν τῶν πόλεων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, τοῦ μὲν στόλου ναύαρχον ἀποδείξας Μήδιον, τοῦ δὲ στρατοπέδου καταστήσας στρα-
4 τηγὸν Δόκιμον. οὗτοι δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὴν πόλιν τῶν Μιλησίων τούς τε πολίτας ἐκάλουν ἐπὶ 20
τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν φρουρουμένην ἄκραν ἐκπολιορκήσαντες εἰς αὐτονομίαν ἀποκατέστησαν τὸ
5 πολίτευμα. περὶ ταῦτα δ' ὄντων τούτων Ἀντίγονος Τράλλεις ἐξεπολιόρκησεν· εἰς δὲ Καῦνον παρελθών, καὶ τὸν στόλον μεταπεμψάμενος, εἶλε καὶ 25
ταύτην τὴν πόλιν πλὴν τῆς ἄκρας· ταύτην δὲ περιχαρακώσας, καθ' ὃ μέρος ἦν προσμάχεσθαι, συνεχεῖς προσβολὰς ἐποιεῖτο. ἐπὶ δὲ τὴν Ἴασον πόλιν ἐκπεμφθεὶς Πτολεμαῖος μετὰ δυνάμεως ἱκανῆς
6 ἠνάγκασε προσθέσθαι τοῖς περὶ Ἀντίγονον. αὗται 30
μὲν οὖν τῆς Καρίας οὖσαι τοῦτον τὸν τρόπον ὑπετάγησαν Ἀντιγόνῳ. μετ' ὀλίγας δ' ἡμέρας ἐλθόντων

πρὸς αὐτὸν πρεσβευτῶν παρ' Αἰτωλῶν καὶ Βοιωτῶν πρὸς μὲν τούτους συμμαχίαν συνέθετο, τῷ δὲ Κασσάνδρῳ συνελθὼν εἰς λόγους ὑπὲρ εἰρήνης περὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπῆλθεν ἄπρακτος, οὐ δυναμέ-
5 νων αὐτῶν οὐδαμῶς συμφωνῆσαι. διόπερ ὁ Κάσσανδρος ἀπογνοὺς τὰς διαλύσεις διέγνω τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πάλιν πραγμάτων ἀντέχεσθαι. ἀνα- 7
ζεύξας οὖν μετὰ τριάκοντα νεῶν εἰς Ὠρεὸν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἐνεργῶς δ' αὐτοῦ ταῖς προσ-
10 βολαῖς χρωμένου, καὶ τοῦ πολίσματος ἤδη κατὰ κράτος ἁλισκομένου, παρεγένετο βοηθήσων τοῖς Ὠρείταις Τελεσφόρος μὲν ἐκ Πελοποννήσου μετὰ νεῶν εἴκοσι καὶ στρατιωτῶν χιλίων, Μήδιος δ' ἐκ τῆς Ἀσίας ἔχων ναῦς ἑκατόν. οὗτοι δ' ὁρῶντες 8
15 ἐφορμούσας τῷ λιμένι τὰς τοῦ Κασσάνδρου ναῦς πῦρ ἐνῆκαν, καὶ τέτταρας μὲν κατέκαυσαν, παρ' ὀλίγον δὲ καὶ πάσας διέφθειραν· τοῖς δ' ἐλαττουμένοις παραγενομένης βοηθείας ἐξ Ἀθηνῶν ἐπέπλευσαν οἱ περὶ Κάσσανδρον καταφρονοῦσι τοῖς
20 πολεμίοις. συμβαλόντες δ' αὐτοῖς μίαν μὲν κατέδυσαν, τρεῖς δ' αὐτάνδρους ἔλαβον. καὶ τὰ μὲν πραχθέντα περὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Πόντον τοιαῦτ' ἦν.

378 Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Σαμνῖται μὲν μετὰ πολ- 76
25 λῆς δυνάμεως ἐπῆσαν πορθοῦντες τῶν κατ' Ἰταλίαν πόλεων ὅσαι τοῖς ἐναντίοις συνηγωνίζοντο, οἱ δ' ὕπατοι τῶν Ῥωμαίων μετὰ στρατοπέδου παραγενόμενοι παραβοηθεῖν ἐπειρῶντο τοῖς κινδυνεύουσι τῶν συμμάχων. ἀντεστρατοπεδεύσαντο δὲ τοῖς πολεμίοις 2
30 περὶ Κίνναν πόλιν, καὶ ταύτην μὲν εὐθὺς ἐρρύσαντο τῶν ἐπικειμένων φόβων, μετ' ὀλίγας δ' ἡμέρας ἐκταξάντων ἀμφοτέρων τὰς δυνάμεις ἐγένετο

μάχη καρτερά, καὶ συχνοὶ παρ' ἀμφοτέροις ἔπεσον. τὸ δὲ τέλος οἱ Ῥωμαῖοι βιασάμενοι κατὰ κράτος περιεγένοντο τῶν πολεμίων, ἐπὶ πολὺν δὲ τόπον χρησάμενοι τῷ διωγμῷ πλείους τῶν μυρίων ἀνεῖ-
3 λον. καὶ τῆς μάχης ἀγνοουμένης ἔτι Καμπανοὶ μὲν καταφρονήσαντες τῶν Ῥωμαίων ἀπέστησαν, ὁ δὲ δῆμος εὐθὺς δύναμίν τε τὴν ἱκανὴν ἐξέπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς καὶ στρατηγὸν αὐτοκράτορα Γάιον Μαίνιον καὶ μετ' αὐτοῦ κατὰ τὸ πάτριον ἔθος Μάνιον
4 Φούλβιον ἵππαρχον. τούτων δὲ πλησίον τῆς Καπύης καταστρατοπεδευσάντων, οἱ Καμπανοὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐπεχείρουν ἀγωνίζεσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα πυθόμενοι τὴν τῶν Σαμνιτῶν ἧτταν, καὶ νομίσαντες πάσας τὰς δυνάμεις ἥξειν ἐπ' αὐτούς, διελύσαντο
5 πρὸς Ῥωμαίους· τοὺς γὰρ αἰτίους τῆς ταραχῆς ἐξέδωκαν, οἳ προτεθείσης κρίσεως οὐ περιμείναντες τὴν ἀπόφασιν αὐτοὺς ἀνεῖλον. αἱ δὲ πόλεις τυχοῦσαι συγγνώμης εἰς τὴν προϋπάρχουσαν συμμαχίαν ἀποκατέστησαν.

77 Τοῦ δ' ἔτους τούτου διελθόντος Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Πολέμων, ἐν Ῥώμῃ δ' ὑπῆρχον ὕπατοι Λεύκιος Παπίριος τὸ πέμπτον καὶ Γάιος Ἰούνιος, ἤχθη δὲ καὶ ὀλυμπιὰς κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ἑβδόμη
2 πρὸς ταῖς ἑκατὸν καὶ δέκα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Παρμενίων Μυτιληναῖος. ἐπὶ δὲ τούτων τῶν χρόνων Ἀντίγονος ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἑλλάδα στρατηγὸν Πτολεμαῖον τοὺς Ἕλληνας ἐλευθερώσοντα, συνέπεμψε δ' αὐτῷ ναῦς μὲν μακρὰς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, Μήδιον ἐπιστήσας ναύαρχον, στρατιώτας δὲ πεζοὺς μὲν πεντακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ πεντακο-
3 σίους. ἐποιήσατο δὲ καὶ πρὸς Ῥοδίους συμμαχίαν, καὶ προσελάβετο παρ' αὐτῶν ναῦς ἐξηρτυμένας πρὸς

τὸν πόλεμον δέκα πρὸς τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐλευθέρωσιν. ὁ δὲ Πτολεμαῖος μετὰ παντὸς τοῦ στόλου 4
καταπλεύσας τῆς Βοιωτίας εἰς τὸν Βαθὺν καλούμενον λιμένα, παρὰ μὲν τοῦ κοινοῦ τῶν Βοιωτῶν
προσελάβετο στρατιώτας πεζοὺς μὲν δισχιλίους δια-
379 κοσίους, ἱππεῖς δὲ χιλίους τριακοσίους. μετεπέμψατο δὲ καὶ τὰς ἐξ Ὠρεοῦ ναῦς, καὶ τειχίσας τὸν Σαλγανέα συνήγαγεν ἐνταῦθα πᾶσαν τὴν δύναμιν· ἤλπιζε γὰρ προσδέξεσθαι τοὺς Χαλκιδεῖς, οἵπερ
μόνοι τῶν Εὐβοέων ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐφρουροῦντο. ὁ δὲ Κάσσανδρος ἀγωνιῶν ὑπὲρ τῆς Χαλ- 5
κίδος τὴν Ὠρεοῦ πολιορκίαν ἔλυσεν, εἰς δὲ τὴν Χαλκίδα παρῆλθε καὶ τὰς δυνάμεις μετεπέμπετο. Ἀντίγονος δὲ πυθόμενος περὶ τὴν Εὔβοιαν ἐφεδρεύειν ἀλλήλοις τὰ στρατόπεδα, μετεπέμψατο τὸν Μήδιον εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ τοῦ στόλου, εὐθὺς δὲ καὶ τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν προῆγεν ἐφ' Ἑλλησπόντου κατὰ τάχος, ὡς διαβησόμενος εἰς Μακεδονίαν, ὅπως ἢ μένοντος Κασσάνδρου περὶ τὴν Εὔβοιαν
αὐτὸς ἔρημον καταλάβῃ Μακεδονίαν τῶν ἀμυνομένων ἢ τῇ βασιλείᾳ βοηθῶν ἀποβάλῃ τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα πράγματα. ὁ δὲ Κάσσανδρος συνιδὼν τὴν 6
ἐπίνοιαν αὐτοῦ, Πλείσταρχον μὲν ἀπέλιπεν ἐπὶ τῆς ἐν Χαλκίδι φρουρᾶς, αὐτὸς δὲ μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἀναζεύξας Ὠρωπὸν μὲν κατὰ κράτος εἷλε, Θηβαίους δ' εἰς τὴν αὐτοῦ συμμαχίαν κατέστησε· πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους Βοιωτοὺς ἀνοχὰς ποιησάμενος, καὶ καταλιπὼν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος στρατηγὸν Εὐπόλεμον, ἀπῆλθεν εἰς Μακεδονίαν, ἀγωνιῶν περὶ τῆς
τῶν πολεμίων διαβάσεως. ὁ δ' Ἀντίγονος ἐπειδὴ 7
κατήντησεν εἰς τὴν Προποντίδα, διεπρεσβεύσατο πρὸς τοὺς Βυζαντίους, ἀξιῶν μετέχειν τῆς συμμα-

χίας. παραγενομένων δὲ καὶ παρὰ Λυσιμάχου πρεσβευτῶν, καὶ παρακαλούντων μηδὲν ποιεῖν μήτε κατ' αὐτοῦ μήτε κατὰ Κασσάνδρου, τοῖς μὲν Βυζαντίοις ἔδοξε μένειν ἐφ' ἡσυχίας καὶ τηρεῖν τὴν πρὸς ἀμφοτέρους εἰρήνην ἅμα καὶ φιλίαν. ὁ δ' Ἀντίγονος δυσχρηστούμενος ἐπὶ τούτοις, ἅμα δὲ καὶ τῆς χειμερινῆς ὥρας συγκλειούσης, διέδωκε τοὺς στρατιώτας κατὰ πόλιν εἰς τὴν χειμασίαν.

78 Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Κερκυραῖοι μὲν βοηθήσαντες Ἀπολλωνιάταις καὶ τοῖς Ἐπιδαμνίοις, τοὺς μὲν Κασσάνδρου στρατιώτας ὑποσπόνδους ἀφῆκαν, τῶν δὲ πόλεων Ἀπολλωνίαν μὲν ἠλευθέρωσαν, Ἐπίδαμνον δὲ Γλαυκίᾳ τῷ τῶν Ἰλλυριῶν βασιλεῖ
2 παρέδωκαν. ὁ δ' Ἀντιγόνου στρατηγὸς Πτολεμαῖος χωρισθέντος εἰς Μακεδονίαν Κασσάνδρου καταπλεξάμενος τοὺς φρουροῦντας τὴν Χαλκίδα παρέλαβε τὴν πόλιν, καὶ τοὺς Χαλκιδεῖς ἀφῆκεν ἀφρουρήτους, ὥστε γενέσθαι φανερὸν ὡς πρὸς ἀλήθειαν Ἀντίγονος ἐλευθεροῦν προῄρηται τοὺς Ἕλληνας· ἐπίκαιρος γὰρ ἡ πόλις ἐστὶ τοῖς βουλομένοις ἔχειν 380
3 ὁρμητήριον διαπολεμεῖν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δ' οὖν Πτολεμαῖος ἐκπολιορκήσας Ὠρωπὸν παρέδωκε τοῖς Βοιωτοῖς, καὶ τοὺς Κασσάνδρου στρατιώτας ὑποχειρίους ἔλαβε. μετὰ δὲ ταῦτα Ἐρετριεῖς καὶ Καρυστίους εἰς τὴν συμμαχίαν προσλαβόμενος ἐστράτευσεν εἰς τὴν Ἀττικήν, Δημητρίου τοῦ Φαληρέως
4 ἐπιστατοῦντος τῆς πόλεως. οἱ δ' Ἀθηναῖοι τὸ μὲν πρῶτον λάθρᾳ διεπέμποντο πρὸς Ἀντίγονον, ἀξιοῦντες ἐλευθερῶσαι τὴν πόλιν· τότε δὲ τοῦ Πτολεμαίου παραγενηθέντος πλησίον τῆς πόλεως, θαρρήσαντες ἠνάγκασαν τὸν Δημήτριον ἀνοχὰς ποιήσασθαι καὶ πρεσβείας ἀποστέλλειν πρὸς Ἀντίγονον περὶ

συμμαχίας. ὁ δὲ Πτολεμαῖος ἀναξεύξας ἐκ τῆς Ἀτ- 5
τικῆς εἰς τὴν Βοιωτίαν τήν τε Καδμείαν εἷλε καὶ
τὴν φρουρὰν ἐκβαλὼν ἠλευθέρωσε τὰς Θήβας. μετὰ
δὲ ταῦτα πορευθεὶς εἰς τὴν Φωκίδα, τὰς μὲν πλεί-
ους τῶν πόλεων προσαγαγόμενος ἐξέβαλε πανταχό-
θεν τὰς Κασσάνδρου φρουράς· ἐπῆλθε δὲ καὶ τὴν
Λοκρίδα καὶ τῶν Ὀπουντίων τὰ Κασσάνδρου φρο-
νούντων συνεστήσατο πολιορκίαν καὶ συνεχεῖς προσ-
βολὰς ἐποιεῖτο.

Τῆς δ' αὐτῆς θερείας Κυρηναῖοι μὲν ἀποστάν- 79
τες Πτολεμαίου τὴν ἄκραν περιεστρατοπέδευσαν,
ὡς αὐτίκα μάλα τὴν φρουρὰν ἐκβαλοῦντες, παρα-
γενομένων δὲ πρεσβευτῶν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ
παρακαλούντων παύσασθαι τῆς φιλοτιμίας, τούτους
μὲν ἀπέκτειναν, τὴν δὲ ἄκραν ἐνεργέστερον ἐπο-
λιόρκουν. ἐφ' οἷς παροξυνθεὶς ὁ Πτολεμαῖος ἀπέ- 2
στειλεν Ἄγιν στρατηγὸν μετὰ δυνάμεως πεζῆς, ἐξέ-
πεμψε δὲ καὶ στόλον τὸν συλληψόμενον τοῦ πολέ-
μου, ναύαρχον ἐπιστήσας Ἐπαίνετον. ὁ δὲ Ἄγις 3
ἐνεργῶς διαπολεμήσας τοῖς ἀφεστηκόσιν ἐκυρίευσε
κατὰ κράτος τῆς πόλεως, καὶ τοὺς μὲν αἰτίους τῆς
ἀποστάσεως δήσας ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν,
καὶ τῶν ἄλλων τὰ ὅπλα παρελόμενος, καὶ τὰ κατὰ
τὴν πόλιν διοικήσας ὡς ποτ' ἔδοξεν αὐτῷ συμφέ-
ρειν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Πτολεμαῖος δέ, 4
τῶν περὶ Κυρήνην αὐτῷ κατὰ νοῦν ἀπηντηκότων,
διῆρεν ἐκ τῆς Αἰγύπτου μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν
Κύπρον ἐπὶ τοὺς ἀπειθοῦντας τῶν βασιλέων. Πυγ-
μαλίωνα δὲ εὑρὼν διαπρεσβευόμενον πρὸς Ἀντί-
γονον ἀνεῖλε, Πράξιππον δὲ τὸν τῆς Λαπηθίας
βασιλέα καὶ τὸν τῆς Κερυνείας δυνάστην ὑποπτεύ-
σας ἀλλοτρίως ἔχειν συνέλαβε, καὶ Στασίοικον τὸν

τῶν Μαριέων· καὶ τὴν μὲν πόλιν κατέσκαψε, τοὺς
5 δ' ἐνοικοῦντας μετήγαγεν εἰς Πάφον. ταῦτα δὲ διαπραξάμενος τῆς μὲν Κύπρου κατέστησε στρατηγὸν Νικοκρέοντα, παραδοὺς τάς τε πόλεις καὶ τὰς προσ-
6 όδους τῶν ἐκπεπτωκότων βασιλέων, αὐτὸς δὲ μετὰ 5
δυνάμεως ἐκπλεύσας ἐπὶ Συρίας τῆς ἄνω καλουμέ-381
νης, Ποσίδειον καὶ Ποταμοὺς Καρῶν ἐκπολιορκήσας διήρπασε. συντόμως δὲ πλεύσας ἐπὶ Κιλικίαν Μαλλὸν εἶλε καὶ τοὺς ἐγκαταληφθέντας ἐλαφυροπώλησεν. ἐπόρθησε δὲ καὶ τὴν ἐγγὺς χώραν, καὶ 10
τὸ στρατόπεδον ὠφελείας ἐμπλήσας ἀπέπλευσεν εἰς
7 τὴν Κύπρον. ἐπολιτεύετο δὲ πρὸς τοὺς στρατιώτας, οὕτως ἐκκαλούμενος αὐτῶν τὰς προθυμίας εἰς τοὺς ἐπιφερομένους κινδύνους.

80 Δημήτριος δ' ὁ Ἀντιγόνου διέτριβε μὲν περὶ 15
Κοίλην Συρίαν, ἐφεδρεύων ταῖς τῶν Αἰγυπτίων δυνάμεσιν. ὡς δ' ἤκουσε τὰς τῶν πόλεων ἁλώσεις, Πύθωνα μὲν ἐπὶ τῶν τόπων κατέλιπε στρατηγόν, δοὺς αὐτῷ τοὺς ἐλέφαντας καὶ τὰ βαρέα τῶν ταγμάτων, αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τούς τε ἱππεῖς 20
καὶ τὰ ψιλικὰ τάγματα προῆγεν ἐπὶ Κιλικίας συν-
2 τόνως, βοηθήσων τοῖς κινδυνεύουσιν. ὑστερήσας δὲ τῶν καιρῶν καὶ καταλαβὼν ἀποπεπλευκότας τοὺς πολεμίους, ἐπανῆλθε συντόμως ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἀποβεβληκὼς τῶν ἵππων τοὺς πλείους κατὰ τὴν 25
ὁδοιπορίαν· διέτεινε γὰρ ἓξ ἡμέραις ἀπὸ Μαλλοῦ σταθμοὺς εἴκοσι καὶ τέτταρας, ὥστε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακοπαθείας μήτε σκευοφόρων ἀκολου-
3 θῆσαι μηδένα μήτε τοὺς ἱπποκόμους. ὁ δὲ Πτολε-
μαῖος, κατὰ νοῦν αὐτῷ τῶν πραγμάτων ἀπηντηκό- 30
των, τότε μὲν ἀπῆρεν εἰς Αἴγυπτον, μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον παροξυνόμενος ὑπὸ Σελεύκου διὰ τὴν

πρὸς τὸν Ἀντίγονον ἀλλοτριότητα, διέγνω στρα-
τεύειν ἐπὶ τὴν Κοίλην Συρίαν καὶ παρατάττεσθαι
τοῖς περὶ τὸν Δημήτριον. συναγαγὼν οὖν παντα- 4
χόθεν τὰς δυνάμεις ἀνέζευξεν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας
εἰς Πηλούσιον, ἔχων πεζοὺς μὲν μυρίους ὀκτακισ-
χιλίους, ἱππεῖς δὲ τετρακισχιλίους, ὧν ἦσαν οἱ μὲν
Μακεδόνες, οἱ δὲ μισθοφόροι, Αἰγυπτίων δὲ πλῆ-
θος, τὸ μὲν κομίζον βέλη καὶ τὴν ἄλλην παρασκευήν,
τὸ δὲ καθωπλισμένον καὶ πρὸς μάχην χρήσιμον. ἀπὸ 5
δὲ Πηλουσίου διὰ τῆς ἐρήμου διελθὼν κατεστρα-
τοπέδευσε πλησίον τῶν πολεμίων περὶ τὴν πα-
λαιὰν Γάζαν τῆς Συρίας. ὁμοίως δὲ καὶ Δημήτριος
μεταπεμψάμενος πανταχόθεν τοὺς ἐκ τῆς χειμασίας
στρατιώτας εἰς τὴν παλαιὰν Γάζαν ὑπέμενε τὴν
τῶν ἐναντίων ἔφοδον, τῶν δὲ φίλων αὐτῷ συμ- 81
βουλευόντων μὴ παρατάττεσθαι πρὸς ἡγεμόνα τη-
λικοῦτον καὶ δύναμιν μείζω, τούτοις μὲν οὐ προσ-
εῖχεν, εἰς δὲ τὸν κίνδυνον παρεσκευάζετο τεθαρ-
ρηκώς, καίπερ νέος ὢν παντελῶς καὶ τηλικαύτην
μάχην μέλλων ἀγωνίζεσθαι χωρὶς τοῦ πατρός. συν- 2
382 αγαγόντος δ' ἐν τοῖς ὅπλοις ἐκκλησίαν αὐτοῦ, καὶ
στάντος ἐπί τινος ἀναστήματος μετ' ἀγωνίας καὶ
διατροπῆς, ὁ μὲν ὄχλος ἀνεβόησε μιᾷ φωνῇ θαρ-
ρεῖν, καὶ πρὸ τοῦ τὸν κήρυκα καταπαῦσαι τοὺς θο-
ρυβοῦντας ἅπαντες σιωπὴν παρείχοντο. οὔτε γὰρ 3
στρατιωτικὸν ἔγκλημα ὑπῆρχε περὶ αὐτὸν οὔτε πο-
λιτικόν, ἅτε προσφάτως ἐφ' ἡγεμονίας τεταγμένον·
ὅπερ εἴωθε γίνεσθαι τοῖς παλαιοῖς στρατηγοῖς, ὅταν
ἐκ πολλῶν προφάσεων ἓν ἔγκλημα πρὸς ἕνα καιρὸν
ἀθροίζηται· τὸ γὰρ πλῆθος ἀεὶ δυσάρεστον ἐπὶ
τῶν αὐτῶν μένον, καὶ πᾶν τὸ μὴ πλεονάζον κεχα-
ρισμένην ἔχει τὴν μεταβολήν· τοῦ τε πατρὸς ἤδη

γεγηρακότος αἱ τῆς βασιλείας ἐλπίδες εἰς τὴν τούτου διαδοχὴν ἦγον ἅμα τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν τῶν ὅλων εὔνοιαν. ἦν δὲ καὶ τῷ κάλλει καὶ τῷ μεγέθει διάφορος, ἔτι δὲ κεκοσμημένος ὅπλοις βασιλικοῖς εἶχε πολλὴν ὑπεροχὴν καὶ κατάπληξιν, δι' ἧς εἰς ἐλπίδας ἀδρὰς ἦγε τοὺς πολλούς· πρὸς δὲ τούτοις πρᾳότης τις ἦν περὶ αὐτόν, ἁρμόζουσα νέῳ βασιλεῖ, δι' ἧς εἰς προθυμίαν ἐξεκαλεῖτο πάντας, ὥστε καὶ τοὺς ἐκτὸς τάξεως συνδραμεῖν ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν, συναγωνιῶντας τῇ νεότητι καὶ τῇ μελλούσῃ γίνεσθαι κρίσει διὰ τῆς παρατάξεως. οὐ μόνον γὰρ πρὸς πλείονας ἤμελλε διακινδυνεύειν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡγεμόνας σχεδὸν μεγίστους, Πτολεμαῖον καὶ Σέλευκον· οὗτοι γὰρ πάντας τοὺς πολέμους Ἀλεξάνδρῳ συστρατευσάμενοι, καὶ πολλάκις καθ' αὐτοὺς δυνάμεων ἡγησάμενοι, μέχρι τῶν καιρῶν τούτων ὑπῆρχον ἀνίκητοι. ὁ δ' οὖν Δημήτριος παρακαλέσας τὰ πλήθη τοῖς οἰκείοις λόγοις, καὶ δωρεάς τε δώσειν κατὰ τὴν ἀξίαν καὶ τὰ λάφυρα συγχωρήσειν ἐπαγγειλάμενος, ἐξέταξε τὴν δύναμιν εἰς τὴν μάχην.

82 Ἐπὶ μὲν οὖν τὸ λαιὸν κέρας ἔταξε, καθ' ὃ τὸν κίνδυνον αὐτὸς ἤμελλε ποιεῖσθαι, πρώτους μὲν τοὺς περὶ αὐτὸν ἱππεῖς ἐπιλέκτους διακοσίους, ἐν οἷς ἦσαν οἵ τε ἄλλοι φίλοι πάντες καὶ Πύθων ὁ συνεστρατευμένος μὲν Ἀλεξάνδρῳ, συγκαθεσταμένος δὲ ὑπ' Ἀντιγόνου στρατηγὸς καὶ τῶν ὅλων μέτοχος. 2 πρόταγμα δὲ τρεῖς ἴλας ἱππέων ἔταξε καὶ πλαγιοφύλακας τὰς ἴσας, καὶ χωρὶς ἔξω τοῦ κέρατος ἀπολελυμένας τρεῖς Ταραντίνων, ὥστ' εἶναι τοὺς περὶ τὸ σῶμα τεταγμένους ἱππεῖς ξυστοφόρους μὲν πεν- 3 τακοσίους, Ταραντίνους δὲ ἑκατόν. ἐξῆς δ' ἔταξε

τῶν ἱππέων τοὺς καλουμένους μὲν ἑταίρους, [illegible]
δὲ τὸν ἀριθμὸν ὀκτακοσίους, μετὰ δὲ τούτους [illegible]
τοδαποὺς ἱππεῖς οὐκ ἐλάττους τῶν χιλίων [illegible]
κοσίων. πρὸ παντὸς δὲ τοῦ κέρατος ἔστησε
5 ἐλεφάντων τριάκοντα, καὶ τὰ διαστήματα [illegible]
ἐπλήρωσε τοῖς υἱλικοῖς ταγμασιν. [illegible]
τισταὶ μὲν καὶ τοξόται χίλιοι, [illegible]
σαι πεντακόσιοι. τὸ μὲν οὖν εὐώνυμον κέρας [illegible]
κατασκευάσας διενοεῖτο [illegible]
10 ἐχομένην δ' ἔστησε τὴν τῶν πεζῶν φάλαγγα. [illegible]
στῶσαν ἐξ ἀνδρῶν μυρίων καὶ χιλίων [illegible]
ἦσαν Μακεδόνες μὲν δισχίλιοι. [illegible]
φύλιοι χίλιοι, μισθοφόροι δ' [illegible]
δὲ τὸ δεξιὸν κέρας ἔταξε τοὺς λοιπούς ἱππεῖς
15 383 λίους πεντακοσίους, ὧν Ἀνδρονίκος ἡγεῖτο. [illegible]
δ' ἦν συντεταγμένον λόξην φυλάττειν τὴν [illegible]
καὶ φυγομαχεῖν, καραδοκοῦντα τὴν δι' αὐτοῦ [illegible]
μένην κρίσιν. τοὺς δὲ λοιπούς τῶν ἐλεφάντων [illegible]
καίδεκα ἔστησε πρὸ τῆς τῶν πεζῶν φάλαγγος. [illegible]
20 εἰς τὰ διαστήματα τῶν υἱλῶν τοὺς ἱκανούς. [illegible]
τριος μὲν οὖν διεκόσμησε τὴν [illegible]
τρόπον τοῦτον.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Πτολεμαῖον καὶ Σέλευκον [illegible]
πρῶτον ἔταξαν ἰσχυρὰν τὴν [illegible]
25 οὖντες τὴν τῶν ἐναντίων [illegible]
παρὰ τῶν κατασκόπων τὸ γεγονός, [illegible]
τὴν δύναμιν ὅπως τὸ δεξιὸν κέρας ἰσχύν [illegible]
δύναμιν τὴν κρατίστην [illegible]
Δημητρίου τεταγμένους ἐν τοῖς εὐωνύμοις [illegible]
30 ἔταξαν δὲ ἐπὶ τοῦ κέρατος [illegible]
κρατίστους τρισχιλίους. [illegible]
κεσαν ἀγωνίσασθαι. [illegible]

της τοὺς κομίζοντας χάρακα σεσιδηρωμένον καὶ δεδεμένον ἁλύσεσιν, ὃν παρεσκευάσαντο πρὸς τὴν τῶν ἐλεφάντων ἔφοδον· ταθέντος γὰρ τούτου ῥᾴδιον
3 ἦν εἴργειν τὰ θηρία τῆς εἰς τοὔμπροσθεν πορείας. προέταξαν δὲ τοῦ κέρατος τούτου καὶ τὰ ψιλικὰ τάγματα, παραγγείλαντες τοῖς τε ἀκοντισταῖς καὶ τοῖς τοξόταις συνεχῶς κατατιτρώσκειν τὰ θηρία καὶ τοὺς ἐπ' αὐτοῖς ἀναβεβηκότας. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ὀχυρωσάμενοι τὸ δεξιὸν κέρας, καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν ἐκτάξαντες ἐνδεχομένως, ἐπῆγον τοῖς πο- 10
λεμίοις μετὰ πολλῆς κραυγῆς.

Ἀντεπαγόντων δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, τὸ μὲν πρῶτον ἐπ' ἄκρων τῶν κεράτων ἱππομαχία συνέστη τῶν προτεταγμένων ἱππέων, ἐν οἷς πολὺ ἐπρο-
4 τέρουν οἱ περὶ τὸν Δημήτριον. μετ' ὀλίγον δὲ τῶν 15
περὶ Πτολεμαῖον καὶ Σέλευκον περιιππευσάντων τὸ κέρας καὶ βιαιότερον ἐπενεχθέντων ὀρθαῖς ταῖς ἴλαις, συνέστη καρτερὰ μάχη διὰ τὰς ἑκατέρων προθυ-
5 μίας. κατὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην ἔφοδον τοῖς ξυστοῖς ἀγωνισάμενοι τούτων τε τὰ πλεῖστα συνέτρι- 20
ψαν καὶ τῶν ἀγωνιζομένων οὐκ ὀλίγους κατετραυμάτισαν· κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐπιστροφὴν εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ξίφους μάχην ὥρμησαν, καὶ συμπλεκόμενοι πολλοὺς ἀλλήλων ἀνῄρουν, οἵ τε ἡγεμόνες αὐτοὶ πρὸ πάντων κινδυνεύοντες προετρέποντο τοὺς ὑπο- 25
τεταγμένους εὐρώστως ὑπομένειν τὸ δεινόν, οἵ τ' ἐπὶ τῶν κεράτων ἱππεῖς, ἅπαντες ἐπιλελεγμένοι κατ' ἀρετήν, ἡμιλλῶντο πρὸς ἀλλήλους, θεατὰς ἔχοντες τῆς ἀνδρείας τοὺς συναγωνιζομένους στρατηγούς.
84 ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον τῆς ἱππομαχίας οὔσης ἐφαμίλ- 30
λου, τὰ θηρία διὰ τῶν Ἰνδῶν εἰς τὸν ἀγῶνα παρορμηθέντα μέχρι μέν τινος προῆγε καταπληκτικῶς,

ὡς οὐδενὸς ὑποστησομένου· ὡς δ' ἐπὶ τὸν σεσιδηρωμένον χάρακα κατήντησε, τὸ μὲν πλῆθος τῶν ἀκοντιστῶν καὶ τοξοτῶν συνεχῶς βαλλόντων κατετίτρωσκε τὰ σώματα τῶν ἐλεφάντων καὶ τοὺς ἐπ' αὐτοῖς ἀναβεβηκότας, βιαζομένων δὲ τῶν Ἰνδῶν 2
καὶ κολαζόντων τὰ θηρία, τινὰ μὲν αὐτῶν περιεπείροντο τῷ φιλοτεχνηθέντι χάρακι, καὶ ταῖς πληγαῖς καὶ πυκνότησι τῶν τιτρωσκόντων περιώδυνα
384 γινόμενα ἐποίει θόρυβον. τὸ γὰρ γένος τοῦτο κατὰ 3
μὲν τοὺς ὁμαλοὺς καὶ μαλακοὺς τόπους ἀνυπόστατον παρέχεται κατὰ στόμα τὴν ῥύμην, ἐν δὲ τοῖς τραχέσι καὶ δυσβάτοις τελέως ἄπρακτον ἔχει τὴν ἀλκὴν διὰ τὴν τῶν ποδῶν μαλακότητα. διὸ καὶ 4
τότε τῶν περὶ Πτολεμαῖον συνετῶς προεωραμένων τὸ μέλλον, ἐκ τοῦ χάρακος τῆς πήξεως ἄπρακτον ἐποίει τὴν βίαν αὐτῶν. τέλος δὲ τῶν πλείστων Ἰνδῶν κατακοντισθέντων ὑποχειρίους συνέβη γενέσθαι πάντας τοὺς ἐλέφαντας. οὗ τελεσθέντος οἱ 5
πολλοὶ τῶν περὶ Δημήτριον ἱππέων καταπλαγέντες πρὸς φυγὴν ὥρμησαν· αὐτὸς δὲ μετ' ὀλίγων ἀπολειφθείς, καὶ δεόμενος ἑκάστου στῆναι καὶ μὴ καταλιπεῖν αὐτόν, ὡς οὐδεὶς προσεῖχε, συναποχωρεῖν ἠναγκάζετο. μέχρι μὲν οὖν Γάζης οἱ πολλοὶ τῶν 6
ἱππέων συνακολουθοῦντες ὑπήκουον καὶ κατέστησαν εἰς τάξεις, ὥστε μηδένα ῥαδίως τολμᾶν προσάγειν τῶν εἰκῇ διωκόντων· τὸ γὰρ πεδίον εὐρύχωρον ὂν καὶ μαλακὸν συνήργει τοῖς βουλομένοις ἐν τάξει ποιεῖσθαι τὴν ἀποχώρησιν. συνείποντο δὲ καὶ 7
πεζῶν οἱ βουληθέντες λιπεῖν τὰς τάξεις καὶ χωρὶς τῶν ὅπλων διασώζειν ἑαυτοὺς ἐλαφρούς. παραλλάττοντος δὲ αὐτοῦ Γάζαν περὶ ἡλίου δύσιν, ἀπολιπόντες τῶν ἱππέων τινὲς παρῆλθον εἰς τὴν πόλιν,

8 ἐκκομίσαι βουλόμενοι τὰς ἀποσκευάς. ἀνοιχθεισῶν οὖν τῶν πυλῶν καὶ πλήθους ὑποζυγίων ἀθροισθέντος, ἔτι δὲ ἑκάστου πρώτου σπεύδοντος ἐξαγαγεῖν τὰ σκευοφόρα, τοσοῦτον θόρυβον συνέβη γενέσθαι περὶ τὰς πύλας ὥστε τῶν περὶ Πτολεμαῖον ἐπιόντων μηδένα δύνασθαι φθάσαι συγκλείσαντα. διόπερ εἰσπεσόντων τῶν πολεμίων ἐντὸς τοῦ τείχους ἡ πόλις ὑποχείριος ἐγένετο τοῖς περὶ Πτολεμαῖον.

85 Τῆς δὲ μάχης τοιοῦτο τὸ τέλος λαβούσης, Δημήτριος μὲν διέτεινεν εἰς Ἄζωτον περὶ μέσας νύκτας, διελθὼν σταδίους ἑβδομήκοντα καὶ διακοσίους. ἐντεῦθεν δὲ κήρυκα περὶ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναιρέσεως ἐξέπεμψε, σπεύδων ἐκ παντὸς τρόπου τῆς ἐπιβαλ-
2 λούσης κηδείας ἀξιῶσαι τοὺς τετελευτηκότας. ἐτύγχανον γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν φίλων πεπτωκότες, ὧν ἦσαν ἐπιφανέστατοι Πύθων τε ὁ μετέχων τῆς στρατηγίας ἐπ' ἴσης αὐτῷ καὶ Βοιωτὸς πολὺν χρόνον συνεζηκὼς Ἀντιγόνῳ τῷ πατρὶ καὶ μετεσχηκὼς παν-
3 τὸς ἀπορρήτου. κατὰ δὲ τὴν παράταξιν ἔπεσον μὲν πλείους τῶν πεντακισχιλίων, ὧν ἦσαν οἱ πλείους ἱππεῖς τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, ἑάλωσαν δ' ὑπὲρ τοὺς ὀκτακισχιλίους. οἱ δὲ περὶ Πτολεμαῖον καὶ Σέλευκον δόντες τὴν ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν, τήν τε ἁλοῦσαν βασιλικὴν ἀποσκευὴν καὶ τῶν αἰχμαλώτων τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν εἰωθότας διατρίβειν 385
χωρὶς λύτρων ἀπέστειλαν πρὸς Δημήτριον· οὐ γὰρ περὶ τούτων ἔφασαν διαφέρεσθαι πρὸς Ἀντίγονον, ἀλλ' ὅτι τοῦ πολέμου γενομένου κοινοῦ, πρότερον μὲν πρὸς Περδίκκαν, ὕστερον δὲ πρὸς Εὐμένη, τὰ μέρη τῆς δορικτήτου χώρας οὐκ ἀποδοίη τοῖς φίλοις, καὶ συνθέμενος πάλιν πρὸς αὐτὸν τοὐναντίον

ἀφέλοιτο τὴν σατραπείαν τῆς Βαβυλωνίας Σελεύκου παρὰ πάντα τὰ δίκαια. ὁ δὲ Πτολεμαῖος τοὺς 4
μὲν ἁλόντας στρατιώτας ἀποστείλας εἰς Αἴγυπτον προσέταξεν ἐπὶ τὰς νομαρχίας διελεῖν, αὐτὸς δὲ
5 Θάψας τῶν ἰδίων τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τελευτήσαντας ἅπαντας μεγαλοπρεπῶς, μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπῆει τῶν κατὰ Φοινίκην πόλεων τὰς μὲν πολιορκῶν, τὰς δὲ πειθοῖ προσαγόμενος. Δημήτριος δὲ δύναμιν 5
οὐκ ἔχων ἀξιόχρεων, πρὸς μὲν τὸν πατέρα βιβλια-
10 φόρον ἀπέστειλεν, ἀξιῶν βοηθεῖν τὴν ταχίστην· αὐτὸς δὲ παρελθὼν εἰς Τρίπολιν τῆς Φοινίκης μετεπέμπετό τε τοὺς ἐκ Κιλικίας στρατιώτας καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι παρεφύλαττον ἢ πόλεις ἢ φρούρια μακρὰν ἀφεστῶτα τῶν πολεμίων.

15 Πτολεμαῖος δὲ κρατῶν τῶν ὑπαίθρων Σιδῶνα 86
μὲν προσηγάγετο, τῆς δὲ Τύρου πλησίον στρατοπεδεύσας παρεκάλεσεν Ἀνδρόνικον τὸν φρούραρχον παραδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ δωρεάς τε καὶ τιμὰς ἀδρὰς ἐπηγγείλατο δοῦναι. ὁ δὲ φήσας μηδενὶ τρό- 2
20 πῳ προδώσειν τὴν δεδομένην ὑπ' Ἀντιγόνου καὶ Δημητρίου πίστιν, ἐλοιδόρησε φορτικῶς τὸν Πτολεμαῖον. ὕστερον δὲ στασιασάντων τῶν στρατιωτῶν ἐκπεσὼν ἐκ Τύρου καὶ γενόμενος ὑποχείριος, προσεδόκα μὲν τιμωρίας τεύξεσθαι διά τε τὴν γε-
25 νομένην λοιδορίαν καὶ διὰ τὸ μὴ βεβουλῆσθαι τὴν Τύρον παραδοῦναι· οὐ μὴν ὅ γε Πτολεμαῖος ἐμνησικάκησεν, ἀλλὰ τοὐναντίον δοὺς δωρεὰς εἶχε περὶ αὑτόν, ἕνα τῶν φίλων ποιησάμενος καὶ προάγων ἐντίμως. ἦν γὰρ ὁ δυνάστης οὗτος καθ' ὑπερβο- 3
30 λὴν ἐπιεικὴς καὶ συγγνωμονικός, ἔτι δ' εὐεργετικός. ὅπερ καὶ μάλιστ' αὐτὸν ηὔξησέ τε καὶ πολλοὺς ἐποίησεν ἐπιθυμεῖν κοινωνῆσαι τῆς φιλίας.

καὶ γὰρ τὸν Σέλευκον ἐκ τῆς Βαβυλωνίας ἐκπεσόντα φιλοτίμως ὑπεδέξατο, καὶ κοινὴν παρείχετο τούτῳ τε καὶ τοῖς ἄλλοις φίλοις τὴν περὶ αὐτὸν εὐδαιμονίαν. διὸ καὶ τότε παρακαλοῦντος αὐτὸν Σελεύκου δοῦναι στρατιώτας τοὺς ἀναβησομένους εἰς Βαβυλῶνα, προθύμως ὡμολόγησε καὶ προσεπηγγείλατο πάντα συμπράξειν μέχρι ἀνακτήσαιτο τὴν προϋπάρχουσαν σατραπείαν. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν.

87 Κατὰ δὲ τὴν Εὐρώπην Τελεσφόρος μὲν ὁ Ἀντιγόνου ναύαρχος διατρίβων περὶ Κόρινθον, ἐπειδὴ Πτολεμαῖον ἑώρα μᾶλλον ἑαυτοῦ προαγόμενον καὶ τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πραγμάτων πιστευόμενον ἁπάντων, ἐγκαλέσας Ἀντιγόνῳ περὶ τούτων τὰς μὲν ναῦς ἃς εἶχεν ἀπέδοτο, τῶν δὲ στρατιωτῶν τοὺς βουλομένους κοινωνεῖν τῆς προαιρέσεως ἀναλαβὼν ἴδια πράγματα συνίστατο. παρελθὼν γὰρ εἰς Ἦλιν ὡς ἔτι φυλάττων τὴν πρὸς Ἀντίγονον φιλίαν, τὴν ἀκρόπολιν ἐνετείχισε καὶ τὴν πόλιν κατεδουλώσατο. ἐσύλησε δὲ καὶ τὸ ἱερὸν τὸ κατὰ τὴν Ὀλυμπίαν, καὶ συναγαγὼν ἀργυρίου πλείω τῶν πεντήκοντα ταλάντων ξένους ἐμισθοῦτο. Τελεσφόρος μὲν οὖν ζηλοτυπήσας τὴν προαγωγὴν Πτολεμαίου, τοῦτον τὸν τρόπον ἐγένετο προδότης τῆς πρὸς Ἀντίγονον φιλίας. Πτολεμαῖος δ' ὁ Ἀντιγόνου στρατηγὸς ἦν μὲν τεταγμένος ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πραγμάτων, πυθόμενος δὲ τὴν ἀπόστασιν τὴν Τελεσφόρου καὶ τὴν κατάληψιν τῆς Ἠλείων πόλεως, ἔτι δὲ τὴν σύλησιν τῶν κατὰ τὴν Ὀλυμπίαν χρημάτων, παρῆλθεν εἰς Πελοπόννησον μετὰ δυνάμεως. καταντήσας δ' εἰς Ἦλιν καὶ τὴν ἐντετειχισμένην ἀκρόπολιν κατασκάψας, τήν τ' ἐλευθερίαν ἀπέδωκε τοῖς

386

Ἠλείοις καὶ τὰ χρήματα ἀποκατέστησε τῷ θεῷ. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Τελεσφόρον πείσας παρέλαβε τὴν Κυλλήνην, φρουρουμένην ὑπ' αὐτοῦ, καὶ τοῖς Ἠλείοις ἀποκατέστησεν.

5 Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Ἠπειρῶται τε- 88
λευτήσαντος Αἰακίδου τοῦ βασιλέως αὐτῶν Ἀλκέτα τὴν βασιλείαν παρέδωκαν, ὃς ἦν πεφυγαδευμένος μὲν ὑπὸ Ἀρύμβου τοῦ πατρός, ἀλλοτρίως δὲ διακείμενος πρὸς Κάσσανδρον. διὸ καὶ Λυκίσκος ὁ τε- 2
10 ταγμένος ἐπὶ τῆς Ἀκαρνανίας στρατηγὸς ὑπὸ Κασσάνδρου παρῆλθε μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ἤπειρον, ἐλπίδας ἔχων ῥᾳδίως τὸν Ἀλκέταν ἀποστήσειν τῆς ἀρχῆς, ἀσυντάκτων ἔτι τῶν κατὰ τὴν βασιλείαν ὄντων. καταστρατοπεδεύσαντος δ' αὐτοῦ περὶ Κασ- 3
15 σωπίαν πόλιν, Ἀλκέτας τοὺς μὲν υἱοὺς Ἀλέξανδρον καὶ Τεῦκρον ἀπέστειλεν ἐπὶ τὰς πόλεις, διακελευσάμενος στρατολογεῖν ὡς πλείστους, αὐτὸς δὲ μεθ' ἧς εἶχε δυνάμεως ἀναζεύξας, ἐπειδὴ πλησίον ἐγένετο τῶν πολεμίων, ἀνέμενε τὴν τῶν υἱῶν παρου-
20 σίαν. τῶν δὲ περὶ Λυκίσκον ἐπικειμένων καὶ πολὺ 4
τοῖς πλήθεσιν ὑπερεχόντων, οἱ μὲν Ἠπειρῶται καταπλαγέντες προσεχώρησαν τοῖς πολεμίοις, ὁ δ' Ἀλκέτας καταλειφθεὶς κατέφυγεν εἰς Εὐρυμενὰς πόλιν Ἠπειρωτικήν. ἐνταῦθα δ' αὐτοῦ πολιορκουμέ- 5
25 νου, παρεγενήθησαν οἱ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον βοήθειαν φέροντες τῷ πατρί. γενομένης οὖν μάχης ἰσχυρᾶς ἀνῃρέθησαν πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, ἐν οἷς ἦσαν ἄλλοι τέ τινες τῶν * ἀνδρῶν καὶ Μίκυθος ὁ στρατηγὸς καὶ Λύσανδρος Ἀθηναῖος ὁ κατα-
30 σταθεὶς ἐπὶ τῆς Λευκάδος ὑπὸ Κασσάνδρου. μετὰ 6
δὲ ταῦτα Δεινίου βοηθήσαντος τοῖς ἐλαττουμένοις ἐγένετο δευτέρα μάχη, καθ' ἣν οἱ μὲν περὶ Ἀλέ-

ξανδρον καὶ Τεῦκρον ἡττηθέντες ἔφυγον εἴς τι χω-
ρίον ἐρυμνὸν μετὰ τοῦ πατρός, ὁ δὲ Λυκίσκος Εὐ- 387
ρυμενὰς ἐκπολιορκήσας καὶ διαρπάσας κατέσκαψε.
89 καθ' ον δὴ χρόνον Κάσσανδρος ἀκηκοὼς μὲν τὴν
τῶν ἰδίων ἧτταν, ἀγνοῶν δὲ τὸ μετὰ ταῦτα γεγο-
νὸς εὐτύχημα, κατὰ σπουδὴν ἦκεν εἰς τὴν Ἤπει-
ρον βοηθήσων τοῖς περὶ Λυκίσκον. καταλαβὼν δ'
αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ προτερήματος γεγονότας, πρὸς μὲν
Ἀλκέταν διαλυσάμενος φιλίαν συνέθετο, τῆς δὲ δυ-
νάμεως μέρος ἀναλαβὼν ἀνέζευξεν εἰς τὸν Ἀδρίαν,
πολιορκήσων τοὺς Ἀπολλωνιάτας, ὅτι τὴν φρουρὰν ἐκβαλόντες τὴν αὐτοῦ προσέθεντο τοῖς Ἰλλυ-
2 ριοῖς. οὐ μὴν οἵ γε ἐν τῇ πόλει κατεπλάγησαν,
ἀλλὰ βοήθειαν μεταπεμψάμενοι παρὰ τῶν ἄλλων
συμμάχων πρὸ τῶν τειχῶν παρετάξαντο. γενομέ-
νης δὲ καρτερᾶς μάχης ἐπὶ πολὺν χρόνον, οἱ μὲν
Ἀπολλωνιᾶται τοῖς πλήθεσιν ὑπερέχοντες τοὺς ἀν-
τιτεταγμένους φυγεῖν ἠνάγκασαν, ὁ δὲ Κάσσανδρος
πολλοὺς στρατιώτας ἀποβαλών, καὶ δύναμιν μὲν
οὐκ ἔχων περὶ αὐτὸν ἀξιόχρεων, τὴν δὲ χειμερινὴν
3 ὥραν θεωρῶν, ἐπανῆλθεν εἰς Μακεδονίαν. τούτου
δὲ χωρισθέντος, Λευκάδιοι προσλαβόμενοι βοήθειαν
παρὰ Κερκυραίων, ἐξέβαλον τὴν φρουρὰν τοῦ Κασ-
σάνδρου. οἱ δ' Ἠπειρῶται χρόνον μέν τινα διέμε-
νον ὑπ' Ἀλκέτου βασιλευόμενοι, χρωμένου δ' αὐ-
τοῦ χαλεπώτερον τοῖς πλήθεσιν, αὐτόν τε κατέσφα-
ξαν καὶ δύο τῶν υἱῶν παῖδας ὄντας τὴν ἡλικίαν
Ἠϊονέα καὶ Νῖσον.
90 Κατὰ δὲ τὴν Ἀσίαν Σέλευκος μετὰ τὴν γενομέ-
νην ἧτταν Δημητρίῳ περὶ Γάζαν τῆς Συρίας, ἀνα-
λαβὼν παρὰ Πτολεμαίου πεζοὺς μὲν οὐ πλείους τῶν
ὀκτακοσίων, ἱππεῖς δὲ περὶ διακοσίους, ἀνέζευξεν

ἐπὶ Βαβυλῶνος, ἐπὶ τοσοῦτον μεμετεωρισμένος ταῖς ἐλπίσιν ὥστ' εἰ καὶ μηδεμίαν εἶχε δύναμιν τὸ παράπαν, μετὰ τῶν φίλων καὶ τῶν ἰδίων παίδων τὴν εἰς τοὺς ἄνω τόπους ἀνάβασιν ποιεῖσθαι. ὑπελάμβανε γὰρ τοὺς μὲν Βαβυλωνίους διὰ τὴν προϋπάρχουσαν εὔνοιαν ἑτοίμως αὐτῷ προσθήσεσθαι, τοὺς δὲ περὶ Ἀντίγονον μετὰ δυνάμεως μακρὰν ἀπεσπασμένους παραδεδωκέναι καιρὸν οἰκεῖον ταῖς ἰδίαις ἐπιβολαῖς. τοιαύτης δ' οὔσης τῆς περὶ αὐτὸν ὁρ- 2
μῆς, οἱ συνόντες φίλοι θεωροῦντες ὅτι μετ' αὐτῶν μέν εἰσι παντελῶς ὀλίγοι συστρατεύοντες, τοῖς δὲ πολεμίοις ἐφ' οὓς προάγουσι καὶ δυνάμεις ὑπάρχουσιν ἕτοιμαι μεγάλαι καὶ χορηγίαι λαμπραὶ καὶ συμμάχων πλῆθος, οὐ μετρίως ἠθύμουν. οὓς ὁρῶν 3
καταπεπληγμένους ὁ Σέλευκος παρεκάλει, διδάσκων ὅτι τοὺς Ἀλεξάνδρῳ συνεστρατευκότας καὶ δι' ἀρετὴν ὑπ' ἐκείνου προηγμένους προσήκει μὴ πάντως δυνάμει καὶ χρήμασι πεποιθότας ἀντέχεσθαι τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἐμπειρίᾳ καὶ συνέσει, δι' ὧν κἀκεῖνος τὰ μεγάλα καὶ παρὰ πᾶσι θαυμαζόμενα κατειργάσατο. πιστεύειν δὲ δεῖν καὶ ταῖς τῶν θεῶν προρρήσεσι τὸ τέλος ἔσεσθαι τῆς στρατείας ἄξιον τῆς ἐπιβολῆς· ἐν μὲν γὰρ Βραγχίδαις αὐτοῦ χρη- 4
στηριαξομένου τὸν θεὸν προσαγορεῦσαι Σέλευκον
388 βασιλέα, τὸν δὲ Ἀλέξανδρον καθ' ὕπνον ἐπιστάντα φανερῶς διασημῆναι περὶ τῆς ἐσομένης ἡγεμονίας, ἧς δεῖ τυχεῖν αὐτὸν προϊόντος τοῦ χρόνου. πρὸς δὲ 5
τούτοις ἀπεφαίνετο διότι πάντα γίνεται τὰ καλὰ καὶ παρ' ἀνθρώποις θαυμαζόμενα διὰ πόνων καὶ κινδύνων. ἐπολιτεύετο δὲ καὶ πρὸς τοὺς συστρατεύοντας, καὶ κατεσκεύαζεν αὐτὸν ἴσον ἅπασιν, ὥσθ' ἕκαστον αἰδεῖσθαι καὶ τὸ παράβολον τῆς τόλμης

91 ἑκουσίως ὑπομένειν. ἐπεὶ δὲ προάγων κατήντησεν εἰς Μεσοποταμίαν, τῶν ἐν Κάρραις κατῳκισμένων Μακεδόνων οὓς μὲν ἔπεισεν, οὓς δ' ἐβιάσατο συστρατεύειν αὐτῷ. ὡς δ' εἰς τὴν Βαβυλωνίαν ἐνέβαλεν, οἱ πλείους τῶν ἐγχωρίων ἀπήντων, καὶ προστιθέμενοι πᾶν ἔφασαν τὸ δοκοῦν αὐτῷ συμπράξειν· 2 τετραετῆ γὰρ χρόνον γεγονὼς σατράπης τῆς χώρας ταύτης πᾶσι προσενήνεκτο καλῶς, ἐκκαλούμενος τὴν εὔνοιαν τοῦ πλήθους καὶ πόρρωθεν προπαρασκευαζόμενος τοὺς συμπράξοντας, ἐὰν αὐτῷ δοθῇ καιρὸς 3 ἀμφισβητεῖν ἡγεμονίας. προσεχώρησε δ' αὐτῷ καὶ Πολύαρχος, τεταγμένος ἐπί τινος διοικήσεως, μετὰ στρατιωτῶν πλέον ἢ χιλίων. οἱ δὲ διαφυλάττοντες τὴν πρὸς Ἀντίγονον φιλίαν, ὁρῶντες ἀκατάσχετον οὖσαν τὴν τοῦ πλήθους ὁρμήν, συνέφυγον 4 εἰς τὴν ἄκραν, ης φύλαξ ἀπεδέδεικτο Λίφιλος. ὁ δὲ Σέλευκος συστησάμενος πολιορκίαν καὶ κατὰ κράτος ἑλὼν τὴν ἄκραν, ἐκομίσατο τὰ φυλαττόμενα σώματα τῶν παίδων καὶ τῶν φίλων, ὅσοι παρεδόθησαν εἰς φυλακὴν παρ' Ἀντιγόνου μετὰ τὴν ἐκ 5 Βαβυλῶνος εἰς Αἴγυπτον ἀποχώρησιν. ἀπὸ δὲ τούτων γενόμενος στρατιώτας συνήγαγε, καὶ συναγοράσας ἵππους ἀνεδίδου τοῖς δυναμένοις χρῆσθαι. πᾶσι δὲ φιλανθρώπως ὁμιλῶν καὶ καθιστὰς εἰς ἀγαθὰς ἐλπίδας, ἑτοίμους εἶχε καὶ προθύμους ἐν πάσῃ περιστάσει τοὺς συγκινδυνεύοντας. Σέλευκος μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον ἀνεκτήσατο τὴν Βαβυλωνίαν.

92 Νικάνορος δὲ τοῦ περὶ Μηδίαν στρατηγοῦ συναγαγόντος ἐπ' αὐτὸν ἔκ τε Μηδίας καὶ Περσίδος καὶ τῶν σύνεγγυς τόπων στρατιώτας πεζοὺς μὲν πλείους τῶν μυρίων, ἱππεῖς δὲ περὶ ἑπτακισχιλίους,

ὥρμησε κατὰ σπουδὴν ἀπαντήσων τοῖς πολεμίοις. εἶχε δὲ τοὺς σύμπαντας πεξοὺς μὲν πλείους τῶν 2
τρισχιλίων, ἱππεῖς δὲ τετρακοσίους. διαβὰς δὲ τὸν
Τίγριν ποταμόν, καὶ πυνθανόμενος ὀλίγων ἡμερῶν
ὁδὸν ἀπέχειν τοὺς πολεμίους, ἔκρυψε τοὺς στρα-
τιώτας ἐν τοῖς πλησίον ἕλεσι, διανοούμενος ἀπροσ-
δόκητον ποιήσασθαι τὴν ἐπίθεσιν. ὁ δὲ Νικάνωρ 3
ἐπειδὴ παραγενηθεὶς ἐπὶ τὸν Τίγριν ποταμὸν οὐχ
ηὗρισκε τοὺς πολεμίους, κατεστρατοπέδευσε πρός
τινι βασιλικῷ σταθμῷ, νομίζων αὐτοὺς πεφευγέναι
μακρότερον. ἐπιγενομένης δὲ νυκτός, καὶ τῶν περὶ
Νικάνορα καταπεφρονηκότως καὶ ῥᾳθύμως ἐχόντων
τὰ περὶ τὰς φυλακάς, ἐπιπεσὼν ὁ Σέλευκος ἄφνω
389 πολλὴν ταραχὴν καὶ κατάπληξιν κατεσκεύασε· συν- 4
αψάντων γὰρ μάχην τῶν Περσῶν συνέβη τόν τε
σατράπην αὐτῶν Εὔαγρον πεσεῖν καί τινας τῶν
ἄλλων ἡγεμόνων. οὗ συμβάντος οἱ πλείους τῶν
στρατιωτῶν, τὰ μὲν τὸν κίνδυνον καταπεπληγμένοι,
τὰ δὲ προσκόπτοντες τοῖς ὑπ' Ἀντιγόνου πραττο-
μένοις, μετεβάλοντο πρὸς Σέλευκον. ὁ δὲ Νικά- 5
νωρ μετ' ὀλίγων ἀπολειφθείς, καὶ δεδιὼς μὴ πα-
ραδοθῇ τοῖς πολεμίοις, ἔφυγε μετὰ τῶν φίλων διὰ
τῆς ἐρήμου. Σέλευκος δὲ δυνάμεως ἀδρᾶς κυριεύ-
σας, καὶ φιλανθρώπως πᾶσι προσφερόμενος, ῥᾳ-
δίως προσηγάγετο τήν τε Σουσιανὴν καὶ Μηδίαν
καί τινας τῶν σύνεγγυς τόπων· περί τε τῶν διω-
κημένων ἔγραψε πρὸς Πτολεμαῖον καὶ τοὺς ἄλλους
φίλους, ἔχων ἤδη βασιλικὸν ἀνάστημα καὶ δόξαν
ἀξίαν ἡγεμονίας.

Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Πτολεμαῖος μὲν 93
διέτριβε περὶ τὴν Κοίλην Συρίαν, νενικηκὼς Δη-
μήτριον τὸν Ἀντιγόνου παρατάξει μεγάλῃ. ὃν πυν-

θανόμενος ἐκ Κιλικίας ἀνεστροφέναι καὶ στρατοπε-
δεύειν περὶ τὴν ἄνω Συρίαν, προεχειρίσατο τῶν
2 περὶ αὐτὸν φίλων Κίλλην τὸν Μακεδόνα. τούτῳ
δὲ δοὺς δύναμιν ἱκανὴν προσέταξεν ἐκδιῶξαι τὸν
Δημήτριον τὸ παράπαν ἐκ τῆς Συρίας ἢ περικατα- 5
λαβόντα συντρῖψαι. τούτου δ' ὄντος κατὰ πορείαν,
Δημήτριος διὰ τῶν σκοπῶν ἀκούσας τὸν Κίλλην
στρατοπεδεύειν καταπεφρονηκότως περὶ Μυοῦντα,
τὴν μὲν ἀποσκευὴν ἀπέλιπε, τοὺς δὲ στρατιώ-
τας εὐζώνους παραλαβων νυκτοπορίαν σύντονον 10
ἐποιήσατο, προσπεσὼν δὲ τοῖς πολεμίοις ἐωθινῆς
φυλακῆς ἄφνω τῆς τε δυνάμεως ἄνευ μάχης ἐκυ-
ρίευσε καὶ αὐτὸν τὸν Κίλλην τὸν στρατηγὸν ἐζώ-
γρησε. τηλικούτου δ' εὐτυχήματος γεγενημένου,
3 τὴν ἥτταν ἀναμαχέσασθαι διελήφθη. οὐ μὴν ἀλλὰ 15
τὸν Πτολεμαῖον ὑπολαμβάνων ἥξειν ἐπ' αὐτὸν μετὰ
πάσης τῆς δυνάμεως, ἐστρατοπέδευσε προβλήματα
τῆς παρεμβολῆς ποιησάμενος ἕλη καὶ λίμνας. ἔγραψε
δὲ καὶ πρὸς τὸν πατέρα περὶ τοῦ γενομένου κατορ-
θώματος, παρακαλῶν αὐτὸν ἢ δύναμιν ἀποστεῖλαι 20
τὴν ταχίστην ἢ καὶ αὐτὸν παραβαλεῖν εἰς Συρίαν.
4 ὁ δ' Ἀντίγονος ἐτύγχανε μὲν ὢν ἐν Κελαιναῖς τῆς
Φρυγίας, κομισάμενος δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἐχάρη διαφερόντως ἐπὶ τῷ δοκεῖν τὸν υἱὸν νέον ὄντα καὶ
κατωρθωκέναι δι' ἑαυτοῦ καὶ φαίνεσθαι βασιλείας 25
ἄξιον. αὐτὸς δὲ τὴν δύναμιν ἀναλαβὼν ἀνέζευξεν
ἐκ τῆς Φρυγίας, καὶ τὸν Ταῦρον ὑπερβαλὼν ὀλί-
γαις ἡμέραις συνέμιξε τοῖς περὶ τὸν Δημήτριον.
5 Πτολεμαῖος δὲ πυθόμενος τὴν Ἀντιγόνου παρου-
σίαν, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους, 30
ἐβουλεύετο πότερον συμφέρει μένειν καὶ ἀγωνίζε-
σθαι περὶ τῶν ὅλων κατὰ Συρίαν ἢ προάγειν εἰς

Αἴγυπτον καὶ πολεμεῖν ἐκεῖθεν, καθάπερ καὶ πρότερον Περδίκκᾳ. πάντες οὖν συνεβούλευον μὴ δια- 6
κινδυνεύειν πρὸς δύναμιν πολλαπλασίονα καὶ θηρίων
390πλῆθος, ἔτι δὲ στρατηγὸν ἀήττητον· εὐχερέστερον
γὰρ πολλῷ διαγωνιεῖσθαι κατὰ τὴν Αἴγυπτον, ταῖς
τε χορηγίαις ὑπερέχοντα καὶ τόποις ὀχυρότητι πι-
στεύοντα. διὸ καὶ κρίνας ἐκλιπεῖν τὴν Συρίαν, κα- 7
τέσκαψε τὰς ἀξιολογωτάτας τῶν κεκρατημένων πό-
λεων, Ἄκην μὲν τῆς Φοινίκης Συρίας, Ἰόπην δὲ
καὶ Σαμάρειαν καὶ Γάζαν τῆς Συρίας, αὐτὸς δὲ τὴν
δύναμιν ἀναλαβὼν καὶ τῶν χρημάτων ὅσα δυνατὸν
ἦν ἄγειν καὶ φέρειν ἐπανῆλθεν εἰς Αἴγυπτον.

Ἀντίγονος δ' ἀκινδύνως ἀνακτησάμενος τήν τε 94
Συρίαν πᾶσαν καὶ Φοινίκην, ἐπεβάλετο στρατεύειν
ἐπὶ τὴν χώραν τῶν Ἀράβων τῶν καλουμένων Να-
βαταίων. κρίνας γὰρ τὸ ἔθνος τοῦτο τῶν ἑαυτοῦ
πραγμάτων ἀλλότριον εἶναι, προεχειρίσατο τῶν ἑαυ-
τοῦ φίλων Ἀθήναιον, δοὺς δ' αὐτῷ πεζοὺς μὲν εὐ-
ζώνους τετρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ τοὺς ἐπιτηδείους
εἰς δρόμον ἑξακοσίους, συνέταξεν ἐπιθέσθαι τοῖς
βαρβάροις ἄφνω καὶ τὴν λείαν πᾶσαν ἀποτεμέσθαι.
χρήσιμον δ' ἐστὶ τῶν ἀγνοούντων ἕνεκα διελθεῖν 2
τὰ νόμιμα τῶν Ἀράβων τούτων, οἷς χρώμενοι δο-
κοῦσι τὴν ἐλευθερίαν διαφυλάττειν. ἔχουσι τοίνυν
τὸν βίον ὑπαίθριον, πατρίδα καλοῦντες τὴν ἀοίκη-
τον τὴν μήτε ποταμοὺς ἔχουσαν μήτε κρήνας δα-
ψιλεῖς, ἐξ ὧν δυνατὸν στρατόπεδον πολέμιον ὑδρεύ-
σασθαι. νόμος δ' ἐστὶν αὐτοῖς μήτε σῖτον σπείρειν 3
μήτε φυτεύειν μηδὲν φυτὸν καρποφόρον μήτε οἴνῳ
χρῆσθαι μήτε οἰκίαν κατασκευάζειν· ὃς δ' ἂν παρὰ
ταῦτα ποιῶν εὑρίσκηται, θάνατον αὐτῷ πρόστιμον
εἶναι. χρῶνται δὲ τῷ νόμῳ τούτῳ διαλαμβάνοντες 4

τοὺς ταῦτα κτωμένους ἀναγκασθήσεσθαι ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν δυνατῶν ἕνεκα τῆς τούτων χρείας ποιεῖν τὸ προσταττόμενον. τρέφουσι δ' αὐτῶν οἱ μὲν καμήλους, οἱ δὲ πρόβατα, τὴν ἔρημον ἐπινέμοντες. οὐκ ὀλίγων δ' ὄντων Ἀραβικῶν ἐθνῶν τῶν τὴν ἔρημον ἐπινεμόντων, οὗτοι πολὺ τῶν ἄλλων προέχουσι ταῖς εὐπορίαις, τὸν ἀριθμὸν ὄντες οὐ πολὺ πλείους τῶν μυρίων· εἰώθασι γὰρ αὐτῶν οὐκ ὀλίγοι κατάγειν ἐπὶ θάλατταν λιβανωτόν τε καὶ σμύρναν καὶ τὰ πολυτελέστατα τῶν ἀρωμάτων, διαδεχόμενοι παρὰ τῶν κομιζόντων ἐκ τῆς Εὐδαίμονος καλουμένης Ἀραβίας. φιλελεύθεροι δέ εἰσι διαφερόντως, καὶ ὅταν πολεμίων δύναμις ἀδρὰ προσίῃ, φεύγουσιν εἰς τὴν ἔρημον, ταύτῃ χρώμενοι ὀχυρώματι· ἄνυδρος γὰρ οὖσα τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνεπίβατός ἐστι, τούτοις δὲ κατεσκευακόσιν ἀγγεῖα κατὰ γῆς ὀρυκτὰ κεκονια-391 μένα μόνοις παρέχεται τὴν ἀσφάλειαν. τῆς γὰρ γῆς οὔσης τῆς μὲν ἀργιλώδους, τῆς δὲ πέτραν ἐχούσης μαλακήν, ὀρύγματα μεγάλα ποιοῦσιν ἐν αὐτῇ, ὧν τὰ μὲν στόμια μικρὰ παντελῶς κατασκευάζουσι, κατὰ βάθους δ' ἀεὶ μᾶλλον εὐρυχωρῆ ποιοῦντες τὸ τελευταῖον τηλικοῦτον ἀποτελοῦσι τὸ μέγεθος ὥστε γίνεσθαι πλευρὰν ἑκάστην πλέθρου. ταῦτα δὲ τὰ ἀγγεῖα πληροῦντες ὕδατος ὀμβρίου τὰ στόματ' ἐμφράττουσι, καὶ ποιοῦντες ἰσόπεδον τῇ λοιπῇ χώρᾳ σημεῖα καταλείπουσιν ἑαυτοῖς μὲν γινωσκόμενα, τοῖς δ' ἄλλοις ἀνεπινόητα. ποτίζουσι δὲ καὶ τὴν λείαν δι' ἡμερῶν τριῶν, ὅπως ἐν ταῖς ἀνυδρίαις καὶ φυγαῖς μὴ προσδέωνται συνεχῶν ὑδάτων. αὐτοὶ δὲ χρῶνται τροφῇ κρέασι καὶ γάλακτι καὶ τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων τοῖς ἐπιτηδείοις· φύεται γὰρ παρ' αὐτοῖς τὸ πέπερι καὶ ἀπὸ τῶν δένδρων μέλι πολὺ

τὸ καλούμενον ἄγριον, ᾧ χρῶνται ποτῷ μεθ' ὕδατος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα γένη τῶν Ἀράβων, ὧν ἔνια καὶ γεωργεῖ μιγνύμενα τοῖς φορολογουμένοις καὶ μετέχει τῶν αὐτῶν τοῖς Σύροις πλὴν τοῦ κατασκηνοῦν ἐν οἰκίαις.

Τὰ μὲν οὖν νόμιμα τῶν Ἀράβων τοιαῦτ' εἶναι 95
συμβέβηκεν. ὑπογύου δ' αὐτοῖς οὔσης πανηγύρεως, εἰς ἣν εἰώθεσαν οἱ περίοικοι καταντᾶν οἱ μὲν ἀποδωσόμενοι τῶν φορτίων, οἱ δ' ἀγοράσοντές τι τῶν αὐτοῖς χρησίμων, εἰς ταύτην ἐπορεύθησαν, ἀπολιπόντες ἐπί τινος πέτρας τὰς κτήσεις καὶ τοὺς πρεσβυτάτους, ἔτι δὲ τέκνα καὶ γυναῖκας. τὸ δὲ χω- 2
ρίον ὑπῆρχεν ὀχυρὸν μὲν καθ' ὑπερβολήν, ἀτείχιστον δὲ καὶ τῆς οἰκουμένης ἀπέχον δυοῖν ἡμερῶν ὁδόν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀθήναιον παρατηρήσαντες τοῦτον τὸν καιρόν, ὥρμησαν ἐπὶ τὴν πέτραν εὔζωνον ἔχοντες τὴν δύναμιν. διανύσαντες δ' ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας ἐπαρχίας ἐν ἡμέραις τρισὶ καὶ νυξὶ ταῖς ἴσαις σταδίους δισχιλίους καὶ διακοσίους, ἔλαθον τοὺς Ἄραβας περὶ μέσας νύκτας καταλαβόμενοι τὴν πέτραν. εὐθὺς δὲ τῶν ἐγκατειλημμένων οὓς μὲν ἀνήρουν, οὓς δ' ἐζώγρουν, ἐνίους δὲ τραυματίας ἀπέλειπον. καὶ τοῦ μὲν λιβανωτοῦ καὶ τῆς σμύρνης συνεσκευάσαντο τὸ πλέον μέρος, ἀργυρίου δὲ περὶ πεντακόσια τάλαντα. ἐνδιατρίψαντες δ' οὐ πλείω χρόνον φυλακῆς εὐθὺς ἀνέστρεψαν κατὰ σπουδήν, διαλαμβάνοντες ὑπὸ τῶν βαρβάρων διωχθήσεσθαι. διατείναντες δὲ σταδίους διακοσίους κατεστρατοπέδευσαν, ὄντες κατάκοποι καὶ ῥᾳθύμως ἔχοντες τὰ
392 περὶ τὰς φυλακάς, ὡς ἂν νομίζοντες μὴ πρότερον δύνασθαι τοὺς πολεμίους ἐλθεῖν δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν. οἱ δ' Ἄραβες πυθόμενοι παρὰ τῶν ἑορακότων 4

τὸ στρατόπεδον παραχρῆμα ἠθροίσθησαν, καὶ τὴν πανήγυριν ἀπολιπόντες ἦκον ἐπὶ τὴν πέτραν. παρὰ δὲ τῶν τραυματιῶν μαθόντες τὰ γεγονότα κατὰ σπουδὴν ἐδίωκον τοὺς Ἕλληνας. τῶν δὲ περὶ τὸν Ἀθήναιον στρατοπεδευσάντων κατὰπεφρονηκότως καὶ διὰ τὸν κόπον ἐν ὕπνῳ καθεστώτων, ἔλαθόν τινες τῶν αἰχμαλώτων διαδράντες, παρ' ὧν οἱ Ναβαταῖοι μαθόντες τὰ κατὰ τοὺς πολεμίους ἐπέθεντο τῇ στρατοπεδείᾳ περὶ τρίτην φυλακήν, ὄντες οὐκ ἐλάττους ὀκτακισχιλίων. καὶ τοὺς πλείους μὲν ἐν ταῖς κοίταις ὄντας ἔτι κατέσφαξαν, τοὺς δὲ διεγειρομένους καὶ χωροῦντας εἰς ὅπλα κατηκόντιζον· καὶ πέρας οἱ μὲν πεζοὶ πάντες ἀνῃρέθησαν, τῶν δ' ἱππέων διεσώθησαν εἰς πεντήκοντα, καὶ τούτων οἱ πλείους τραυματίαι.

6 Οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἀθήναιον ἐν ἀρχῇ κατορθώσαντες ἐξ ὑστέρου διὰ τὴν ἑαυτῶν ἀβουλίαν τοῦτον τὸν τρόπον ἐσφάλησαν· ταῖς γὰρ εὐτυχίαις εἴωθεν ὡς ἐπίπαν ἀκολουθεῖν ῥᾳθυμία τε καὶ κα-
7 ταφρόνησις. διόπερ ἔνιοι προσηκόντως ὑπολαμβάνουσιν εὐχερέστερον ὑπάρχειν συμφορὰς ἐνεγκεῖν ἐπιδεξίως ἢ τὰς εὐμεγέθεις εὐημερίας ἐμφρόνως· αἱ μὲν γὰρ διὰ τὸν περὶ τοῦ μέλλοντος φόβον συναναγκάζουσιν ἐπιμέλεσθαι, αἱ δὲ διὰ τὸ προγεγονὸς εὐτύχημα προτρέπονται καταφρονεῖν πάντων.

96 Οἱ δὲ Ναβαταῖοι τοὺς πολεμίους κολάσαντες ἀνδρωδῶς, αὐτοὶ μὲν ἐπανῆλθον εἰς τὴν πέτραν τὰ σφέτερα κεκομισμένοι, πρὸς δ' Ἀντίγονον ἐπιστολὴν γράψαντες Συρίοις γράμμασι τῶν μὲν περὶ Ἀθήναιον κατηγόρουν, ὑπὲρ ἑαυτῶν δὲ ἀπελογοῦντο.
2 ὁ δ' Ἀντίγονος ἀντέγραψεν αὐτοῖς, προσμαρτυρῶν ὡς δικαίως μὲν ἠμύναντο, τῶν δὲ περὶ Ἀθήναιον

κατήγορει, φάσκων παρὰ τὰς δεδομένας ἐντολὰς ὑπ' αὐτοῦ πεποιῆσθαι τὴν ἐπίθεσιν. τοῦτο δ' ἔπραττε κρύπτων τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν καὶ βουλόμενος ὑπαγαγέσθαι τοὺς βαρβάρους εἰς ῥᾳθυμίαν, ὅπως ἀνελπίστως ἐπιθέμενος κρατήσῃ τῆς ἐπιβολῆς· οὐ γὰρ ῥᾴδιον ἦν ἄνευ δόλου τινὸς ἀνδρῶν περιγενέσθαι νομάδα βίον ἐξηλωκότων καὶ καταφυγὴν ἀπρόσιτον ἐχόντων τὴν ἔρημον. οἱ δ' Ἄραβες περιχαρεῖς 3
μὲν ἦσαν ἐπὶ τῷ δοκεῖν ἀπολελύσθαι μεγάλων φόβων, οὐ μὴν παντελῶς ἐπίστευόν γε τοῖς Ἀντιγόνου λόγοις, ἀλλὰ τὰς ἐλπίδας ἔχοντες ἀμφιδοξουμένας σκοποὺς μὲν κατέστησαν ἐπὶ τῶν λόφων, ἀφ' ὧν ἦν ῥᾴδιον συνορᾶν πόρρωθεν τὰς εἰς τὴν Ἀραβίαν ἐμβολάς, αὐτοὶ δὲ συνταξάμενοι τὰ περὶ ἑαυτοὺς προσηκόντως ἐκαραδόκουν τὸ ἀποβησόμενον. ὁ δ' Ἀντίγονος φιλοποιησάμενος χρόνον τινὰ 4
τοὺς βαρβάρους, καὶ νομίσας αὐτοὺς ἐξηπατημένους παραδεδωκέναι τὸν καθ' αὑτῶν καιρόν, ἐξέλεξεν ἐξ ἁπάσης τῆς δυνάμεως πεζοὺς μὲν ψιλοὺς
393καὶ πρὸς δρόμον εὖ πεφυκότας τετρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ πλείους τῶν τετρακισχιλίων, καὶ τούτοις μὲν παρήγγειλε φέρειν ἄπυρα σῖτα πλειόνων ἡμερῶν, Δημήτριον δὲ τὸν υἱὸν καταστήσας ἡγεμόνα πρώτης φυλακῆς ἐξέπεμψε, προστάξας κολάσαι τοὺς Ἄραβας καθ' ὃν ἂν δύνηται τρόπον. οὗτος μὲν οὖν ἐφ' ἡμέρας τρεῖς ἀνοδίᾳ πορευόμενος ἔσπευδε λαθεῖν τοὺς βαρβάρους, οἱ δὲ σκοποὶ κατανοήσαν- 97
τες πολεμίαν δύναμιν εἰσβεβληκυῖαν ἐσήμηναν τοῖς Ναβαταίοις διὰ τῶν συγκειμένων πυρσῶν. διόπερ οἱ βάρβαροι νομίσαντες συντόμως ἥκειν τοὺς Ἕλληνας, εἰς μὲν τὴν πέτραν ἀπέθεντο τὰς ἀποσκευὰς καὶ φυλακὴν τὴν ἱκανὴν ἐπέστησαν, οὔσης μιᾶς

ἀναβάσεως χειροποιήτου, αὐτοὶ δὲ διελόμενοι τὴν λείαν ἄλλοι κατ' ἄλλους τόπους ἀπήλαυνον εἰς τὴν
2 ἔρημον. Δημήτριος δὲ παραγενόμενος εἰς τὴν πέτραν, καὶ τὴν λείαν καταλαβὼν ἀπηλλαγμένην, προσβολὰς συνεχεῖς ἐποιεῖτο τῷ χωρίῳ. ἀμυνομέ-
3 νων δὲ τῶν ἔνδον εὐρώστως καὶ περιγινομένων ῥᾳδίως διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῶν τόπων, τότε μὲν μέχρι δείλης ἀγωνισάμενος ἀνεκαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας· τῇ δ' ὑστεραίᾳ προσαγαγόντος αὐτοῦ τῇ πέτρᾳ, τῶν βαρβάρων τις ἀνεβόησε, Βασιλεῦ Δημήτριε, τί βουλόμενος ἢ τίνος ἀναγκάζοντος πολεμεῖς ἡμᾶς, οἰκοῦντας ἐν ἐρημίᾳ καὶ τόποις οὔθ' ὕδωρ ἔχουσιν οὔτε σῖτον οὔτ' οἶνον οὔτ' ἄλλο τι
4 ἁπλῶς οὐδὲν τῶν παρ' ὑμῖν εἰς τὴν χρείαν ἀνήκόντων; ἡμεῖς γὰρ οὐδενὶ τρόπῳ προσιέμενοι δουλεύειν συμπεφεύγαμεν εἰς χώραν σπανίζουσαν πάντων τῶν ἐν τοῖς ἄλλοις χρησίμων, καὶ βίον εἱλόμεθα ζῆν ἔρημον καὶ θηριώδη παντελῶς, οὐδὲν ὑμᾶς βλάπτοντες. ἀξιοῦμεν οὖν καὶ σὲ καὶ τὸν πατέρα μὴ ἀδικεῖν ἡμᾶς, ἀλλὰ λαβόντας δωρεὰς παρ'
5 ἡμῶν ἀπαγαγεῖν τὸ στρατόπεδον, καὶ φίλους νομίζειν Ναβαταίους εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον. οὔτε γὰρ βουλόμενος δύνασαι μένειν ἐνταῦθα πλείους ἡμέρας, ἀπορούμενος ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἁπάντων, οὔθ' ἡμᾶς δύνασαι συναναγκάσαι βίον ζῆν ἕτερον, ἀλλά τινας αἰχμαλώτους δούλους ἕξεις ἀθύμους καὶ ζῆν οὐκ ἂν ὑπομείναντας ἐν ἄλλοις
6 νομίμοις. ῥηθέντων δὲ τοιούτων λόγων, Δημήτριος μὲν ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὰν ἐκέλευσεν αὐτοὺς πρέσβεις ἀποστέλλειν περὶ τούτων. οἱ δὲ Ἄραβες ἐξέπεμψαν τοὺς πρεσβυτάτους, οἳ παραπλήσια τοῖς

προειρημένοις διελθόντες ἔπεισαν δεξάμενον δῶρα
τὰ πολυτελέστατα τῶν παρ' αὐτοῖς διαλύσασθαι.
Ὁ μὲν οὖν Δημήτριος λαβὼν ὁμήρους καὶ τὰς 98
ὁμολογηθείσας δωρεὰς ἀνέζευξεν ἀπὸ τῆς πέτρας.
διατείνας δὲ σταδίους τριακοσίους κατεστρατοπέ-
δευσε πλησίον τῆς Ἀσφαλτίτιδος λίμνης, ἧς τὴν
φύσιν οὐκ ἄξιον παραδραμεῖν ἀνεπισήμαντον. κεῖ-
394 ται γὰρ κατὰ μέσην τὴν σατραπείαν τῆς Ἰδουμαίας,
τῷ μὲν μήκει παρεκτείνουσα σταδίους μάλιστά πως
πεντακοσίους, τῷ δὲ πλάτει περὶ ἑξήκοντα. τὸ δ'
ὕδωρ ἔχει διάπικρον καὶ καθ' ὑπερβολὴν δυσῶδες,
ὥστε μήτ' ἰχθῦν δύνασθαι τρέφειν μήτ' ἄλλο τῶν
καθ' ὕδατος εἰωθότων ζῴων εἶναι. ἐμβαλλόντων
δ' εἰς αὐτὴν ποταμῶν μεγάλων τῇ γλυκύτητι δια-
φόρων, τούτων μὲν περιγίνεται κατὰ τὴν δυσωδίαν,
ἐξ αὐτῆς δὲ μέσης ἐκφυσᾷ κατ' ἐνιαυτὸν ἀσφάλτου
στερεᾶς μέγεθος ποτὲ μὲν μεῖζον ἢ τρίπλεθρον,
ἔστι δ' ὅτ' οὐ πολὺ λειπόμενον πλέθρου· ἐφ' ᾧ δὴ
συνήθως οἱ περιοικοῦντες βάρβαροι τὸ μὲν μεῖζον
καλοῦσι ταῦρον, τὸ δ' ἔλαττον μόσχον. ἐπιπλεούσης
δὲ τῆς ἀσφάλτου πελαγίας ὁ τύπος φαίνεται τοῖς ἐξ
ἀποστήματος θεωροῦσιν οἱονεί τις νῆσος. τὴν δ'
ἔκπτωσιν φανερὰν συμβαίνει γίνεσθαι πρὸ ἡμερῶν
εἴκοσι· κύκλῳ γὰρ τῆς λίμνης ἐπὶ πολλοὺς σταδί-
ους ὀσμὴ τῆς ἀσφάλτου προσπίπτει μετὰ πνεύμα-
τος μοχθηροῦ, καὶ πᾶς ὁ περὶ τὸν τόπον ἄργυρος
καὶ χρυσὸς καὶ χαλκὸς ἀποβάλλει τὴν ἰδιότητα τοῦ
χρώματος. ἀλλ' αὕτη μὲν ἀποκαθίσταται πάλιν,
ἐπειδὰν ἀναφυσηθῆναι συμβῇ πᾶσαν τὴν ἄσφαλτον·
ὁ δὲ πλησίον τόπος ἔμπυρος ὢν καὶ δυσώδης ποιεῖ
τὰ σώματα τῶν περιοικούντων ἐπίνοσα καὶ παντε-
λῶς ὀλιγοχρόνια. ἀγαθὴ δ' ἐστὶ φοινικόφυτος ὅσην

αὐτῆς συμβαίνει διειλῆφθαι ποταμοῖς χρησίμοις ἢ πηγαῖς δυναμέναις ἀρδεύειν. γίνεται δὲ περὶ τοὺς τόπους τούτους ἐν αὐλῶνί τινι καὶ τὸ καλούμενον βάλσαμον, ἐξ οὗ πρόσοδον ἀδρὰν εἶναι συμβαίνει, οὐδαμοῦ μὲν τῆς ἄλλης οἰκουμένης εὑρισκομένου τοῦ φυτοῦ, τῆς δ' ἐξ αὐτοῦ χρείας εἰς φάρμακα
99 τοῖς ἰατροῖς καθ' ὑπερβολὴν εὐθετούσης. τὴν δ' ἐκπίπτουσαν ἄσφαλτον οἱ περιοικοῦντες ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τὴν λίμνην διαρπάζουσι πολεμικῶς διακείμενοι πρὸς ἀλλήλους, ἄνευ πλοίων ἰδιαζόντως τὴν κομιδὴν ποιούμενοι. παρασκευασάμενοι γὰρ δέσμας καλάμων εὐμεγέθεις ἐμβάλλουσιν εἰς τὴν λίμνην· ἐπὶ δὲ τούτων ἐπικάθηνται τρεῖς, ὧν δύο μὲν ἔχοντες προσδεδεμένας πλάτας κωπηλατοῦσιν, εἷς δὲ φορῶν τόξα τοὺς προσπλέοντας ἐκ τοῦ
2 πέραν ἢ βιάζεσθαι τολμῶντας ἀμύνεται. ὅταν δὲ πλησίον γένωνται τῆς ἀσφάλτου, πελέκεις ἔχοντες ἐπιπηδῶσι, καὶ καθάπερ μαλακῆς πέτρας ἀποκόπτοντες γεμίζουσι τὴν δέσμην, εἶτα ἀποπλέουσιν εἰς τοὐπίσω. ἂν δέ τις αὐτῶν ἀποπέσῃ τῆς δέσμης διαλυθείσης μὴ δυνάμενος νεῖν, οὐ καταδύεται καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ὕδασιν, ἀλλὰ ἐπινήχεται τοῖς
3 ἐπισταμένοις ὁμοίως. φύσει γὰρ τοῦτο τὸ ὑγρὸν παραδέχεται βάρος ὃ συμβαίνει μετέχειν αὐξήσεως ἢ πνεύματος, ἔξω τῶν στερεῶν, ἃ τὴν πυκνότητα δοκεῖ παραπλησίαν ἔχειν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ καὶ μολίβδῳ καὶ τοῖς ὁμοίοις· καὶ ταῦτα μέντοι πολὺ βραδύτερον καταφέρεται τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις λίμναις 395
ῥιπτουμένων. ταύτην δ' ἔχοντες οἱ βάρβαροι πρόσοδον, ἀπάγουσι τὴν ἄσφαλτον εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ παλοῦσιν εἰς τὰς ταριχείας τῶν νεκρῶν· μὴ μιγνυμένης γὰρ ταύτης τοῖς λοιποῖς ἀρώμασιν οὐ

δυνατὸν γενέσθαι τὴν τῶν σωμάτων φυλακὴν πολυχρόνιον.

Ὁ δ' Ἀντίγονος, ἐπανελθόντος τοῦ Δημητρίου καὶ τὰ κατὰ μέρος τῶν πεπραγμένων ἀπαγγείλαντος, ἐπὶ μὲν τῇ συνθέσει τῇ πρὸς τοὺς Ναβαταίους ἐπετίμησεν αὐτῷ, λέγων ὅτι πολλῷ θρασυτέρους πεποίηκε τοὺς βαρβάρους ἐάσας ἀπιμωρήτους· δόξειν γὰρ αὐτοὺς τετευχέναι συγγνώμης οὐ δι' ἐπιείκειαν, ἀλλὰ δι' ἀδυναμίαν τοῦ κρατῆσαι. ἐπὶ δὲ τῷ κατασκέψασθαι τὴν λίμνην καὶ δοκεῖν εὑρηκέναι τινὰ τῇ βασιλείᾳ πρόσοδον ἐπαινέσας, ἐπὶ μὲν ταύτης ἐπιμελητὴν ἔταξεν Ἱερώνυμον τὸν τὰς ἱστορίας συγγράψαντα, τούτῳ δὲ συνετέτακτο πλοῖα παρασκευάσασθαι καὶ πᾶσαν τὴν ἄσφαλτον ἀναλαβόντα συνάγειν εἴς τινα τόπον. οὐ μὴν ἀπέβη γε καὶ τὸ τέλος κατὰ τὴν ἐλπίδα τοῖς περὶ τὸν Ἀντίγονον· οἱ γὰρ Ἄραβες συστραφέντες εἰς ἑξακισχιλίους, ἐπιπλεύσαντες ἐν ταῖς δέσμαις ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς πλοίοις, σχεδὸν ἅπαντας κατετόξευσαν. ἐξ οὗ δὴ συνέβη τὸν Ἀντίγονον ἀπογνῶναι τὰς προσόδους ταύτας διὰ τὸ γεγονὸς παράπτωμα καὶ διὰ τὸ τὸν νοῦν ἔχειν πρὸς ἑτέροις μείζοσι. παρεγένετο γὰρ κατὰ τούτους τοὺς καιροὺς βιβλιαφόρος ἔχων ἐπιστολὴν παρὰ Νικάνορος τοῦ στρατηγοῦ τῆς τε Μηδίας καὶ τῶν ἄνω σατραπειῶν· ἐν ταύτῃ δ' ἦν γεγραμμένον περί τε τῆς ἀναβάσεως τῆς Σελεύκου καὶ τῶν γεγονότων περὶ αὐτὸν εὐτυχημάτων. διόπερ ἀγωνιῶν ὁ Ἀντίγονος περὶ τῶν ἄνω σατραπειῶν, ἐξέπεμψε Δημήτριον τὸν υἱὸν ἔχοντα πεζοὺς Μακεδόνας μὲν πεντακισχιλίους, μισθοφόρους δὲ μυρίους, ἱππεῖς δὲ τετρακισχιλίους. συνετέτακτο δ' αὐτῷ μέχρι Βαβυλῶνος ἀναβῆναι, καὶ

100 1 2 3 4

τὴν σατραπείαν ἀνακτησάμενον καταβαίνειν συντόμως ἐπὶ Θάλατταν. ὁ μὲν οὖν Δημήτριος ὁρμήσας ἐκ Λαμασκοῦ τῆς Συρίας τὸ συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπετέλει μετὰ σπουδῆς· ὁ δὲ καθεσταμένος ὑπὸ Σελεύκου τῆς Βαβυλωνίας στρατηγὸς Πατροκλῆς πυθόμενος περὶ Μεσοποταμίαν εἶναι τοὺς πολεμίους, ὑπομεῖναι μὲν τὴν ἔφοδον αὐτῶν οὐκ ἐτόλμησεν, ὀλίγους ἔχων περὶ αὐτόν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἄλλοις προσέταξεν ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν διαβάντας τὸν Εὐφράτην φυγεῖν εἰς τὴν ἔρημον, τοὺς δὲ περάσαντας τὸν Τίγριν ἀπελθεῖν εἰς τὴν Σουσιανὴν καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατ-
6 ταν, αὐτὸς δὲ μεθ' ὧν εἶχε στρατιωτῶν προβολαῖς χρώμενος * ποταμῶν καὶ διώρυξιν ἀνεστρέφετο περὶ τὴν σατραπείαν, ἅμα μὲν ἐφεδρεύων τοῖς πολεμίοις, ἅμα δὲ πέμπων πρὸς Σέλευκον εἰς Μηδίαν περὶ τῶν ἀεὶ συντελουμένων καὶ παρακαλῶν
7 βοηθεῖν τὴν ταχίστην. ὁ δὲ Δημήτριος ἐπειδὴ παραγενόμενος εἰς Βαβυλῶνα τὴν πόλιν ἐκλελειμμένην εὗρε, πολιορκεῖν ἐπεχείρει τὰς ἀκροπόλεις. ὧν τὴν ἑτέραν ἑλὼν ἔδωκε τοῖς ἰδίοις στρατιώταις εἰς διαρπαγήν· τὴν δ' ἑτέραν πολιορκήσας ἡμέρας τινάς, ἐπειδὴ χρόνου προσεδεῖτο, Ἀρχέλαον μὲν ἕνα τῶν φίλων ἀπέλιπε στρατηγὸν ἐπὶ τῆς πολιορκίας, δοὺς αὐτῷ πεζοὺς μὲν πεντακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ χιλίους, αὐτὸς δέ, τοῦ χρόνου συντρέχοντος ἐν ᾧ συντεταγμένον ἦν αὐτῷ τὴν ἄφοδον ποιήσασθαι, μετὰ τῆς λοιπῆς δυνάμεως τὴν ἐπὶ Θάλατταν κατάβασιν ἐποιεῖτο.

101 Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις κατὰ μὲν τὴν Ἰταλίαν Ῥωμαίων διαπολεμούντων τὸν πρὸς Σαμνίτας πόλεμον συνεχεῖς ἐγίνοντο προνομαὶ τῆς χώρας καὶ

396

πολιορκίαι πόλεων καὶ δυνάμεων ἐν ὑπαίθρῳ στρατοπεδεῖαι· τὰ γὰρ μαχιμώτατα τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐθνῶν περὶ ἡγεμονίας φιλοτιμούμενα παντοίους συνίσταντο κινδύνους. οἱ μὲν οὖν τῶν Ῥω- 2
μαίων ὕπατοι μέρος τῆς δυνάμεως ἀναλαβόντες ἀντεστρατοπέδευσαν ταῖς τῶν πολεμίων παρεμβολαῖς, καὶ πρὸς μὲν μάχην καιρὸν ἐπετήρουν οἰκεῖον, ταῖς δὲ συμμαχίσι πόλεσι παρείχοντο τὴν ἀσφάλειαν. τὸ δὲ λοιπὸν στρατόπεδον ἀναλαβὼν Κόιντος Φά- 3
βιος, ὃς ἦν αὐτοκράτωρ ἠρημένος, τήν τε Φρεγελλανῶν πόλιν εἷλε καὶ τῶν ἀλλοτρίως διακειμένων πρὸς τὴν Ῥώμην τοὺς ἐπιφανεστάτους ἐζώγρησε. τούτους δὲ τὸν ἀριθμὸν ὄντας πλείους τῶν διακοσίων ἀπήγαγεν εἰς Ῥώμην, καὶ προαγαγὼν εἰς τὴν ἀγορὰν ῥαβδίσας ἐπελέκισε κατὰ τὸ πάτριον ἔθος. μετ' ὀλίγον δ' ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν πολεμίων χώραν Κελίαν καὶ τὴν Νωλανῶν ἀκρόπολιν ἐξεπολιόρκησε, καὶ λαφύρων μὲν πλῆθος ἀπέδοτο, τοῖς δὲ στρατιώταις πολλὴν τῆς χώρας κατεκληρούχησεν. ὁ δὲ δῆμος, κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων αὐτῷ προχωρούντων, ἀποικίαν ἀπέστειλεν εἰς τὴν νῆσον τὴν Ποντίαν καλουμένην.

Ἐν δὲ τῇ Σικελίᾳ τῆς εἰρήνης ἄρτι γεγενημένης 102
Ἀγαθοκλεῖ πρὸς τοὺς Σικελιώτας πλὴν Μεσσηνίων,
οἱ μὲν φυγάδες τῶν Συρακοσίων ἠθροίσθησαν εἰς τὴν Μεσσήνην, ταύτην ὁρῶντες λοιπὴν οὖσαν τῶν ἀλλοτρίως ἐχουσῶν πρὸς τὸν δυνάστην, ὁ δ' Ἀγα- 2
θοκλῆς σπεύδων αὐτῶν καταλῦσαι τὸ σύστημα, Πασίφιλον στρατηγὸν ἐξαπέστειλε μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Μεσσήνην, ἐντειλάμενος ἐν ἀπορρήτοις ἃ χρὴ πράττειν. οὗτος δὲ ἀπροσδοκήτως ἐμβαλὼν εἰς τὴν 3
χώραν, καὶ πολλῶν αἰχμαλώτων καὶ τῆς ἄλλης λείας

ἐγκρατὴς γενόμενος, ἠξίου τοὺς Μεσσηνίους βούλεσθαι τὴν φιλίαν καὶ μὴ συναναγκάζεσθαι τοῖς
4 πολεμιωτάτοις αὐτοῦ διαλύεσθαι. οἱ δὲ Μεσσήνιοι λαβόντες ἐλπίδας τοῦ χωρὶς κινδύνων ἀπολυθήσε-397
σθαι τοῦ πολέμου, τούς τε φυγάδας τοὺς ἐκ Συ- 5
ρακουσῶν ἐξέβαλον καὶ τὸν Ἀγαθοκλέα παραγενό-
5 μενον μετὰ δυνάμεως προσεδέξαντο. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον φιλανθρώπως αὐτοῖς προσεφέρετο, καὶ τοὺς φυγάδας ἔπεισε καταδέξασθαι τοὺς συστρατευομένους μὲν αὐτῷ, πεφυγαδευμένους δὲ νόμῳ ὑπὸ τῶν 10
6 Μεσσηνίων. μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ἐναντιουμένους ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις τῇ δυναστείᾳ τῇ ἑαυτοῦ μεταπεμψάμενος ἔκ τε Ταυρομενίου καὶ τῆς Μεσσήνης, ἅπαντας ἀπέσφαξεν, οὐκ ἐλάττους ὄντας ἑξα-
7 κοσίων· διανοούμενος γὰρ πόλεμον ἐνοφέρειν τοῖς 15
Καρχηδονίοις, πᾶν τὸ διακείμενον ἀλλοτρίως κατὰ τὴν Σικελίαν ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. οἱ δὲ Μεσσήνιοι τῶν ξένων τοὺς εὐνουστάτους αὐτοῖς καὶ δυναμένους ἀμύνασθαι τὸν τύραννον ἐκβεβληκότες ἐκ τῆς πόλεως, καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ἀλλοτρίως ἔχοντας 20
πρὸς τὸν δυνάστην ὁρῶντες ἀνηρημένους, ἔτι δὲ τοὺς ἐπὶ κακουργίᾳ καταδεδικασμένους ἠναγκασμένοι καταδέξασθαι, μετεμέλοντο μὲν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, ἠναγκάζοντο δὲ καρτερεῖν, καταπεπληγ-
8 μένοι τὴν ὑπεροχὴν τοῦ κρατοῦντος. ὁ δ' Ἀγαθο- 25
κλῆς τὸ μὲν πρῶτον ἀνέζευξεν ἐπ' Ἀκράγαντος, διανοούμενος καὶ ταύτην τὴν πόλιν συσκευάζεσθαι· τῶν δὲ Καρχηδονίων καταπλευσάντων ναυσὶν ἑξήκοντα ταύτης μὲν τῆς προθέσεως ἀπέστη, τὴν δὲ χώραν τὴν ὑπὸ Καρχηδονίους ἐπιὼν ἐλεηλάτει, καὶ 30
τῶν φρουρίων ἃ μὲν ἥρει κατὰ κράτος, ἃ δὲ δι' ὁμολογίας προσήγετο.

Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Δεινοκράτης ὁ τῶν 103
Συρακοσίων φυγάδων ἡγούμενος πρὸς μὲν τοὺς
Καρχηδονίους διεπέμπετο, βοηθεῖν ἀξιῶν πρὶν ἢ
τὸν Ἀγαθοκλέα πᾶσαν ὑφ' ἑαυτὸν ποιήσασθαι Σι-
κελίαν, αὐτὸς δὲ προσδεξάμενος τοὺς ἐκ Μεσσή- 2
νης ἐκβεβλημένους φυγάδας, ἔχων ἀδρὰν δύναμιν,
ἀπέστειλέ τινα τῶν περὶ αὐτὸν Νυμφόδωρον, δοὺς
μέρος τῶν στρατιωτῶν, ἐπὶ τὴν Κεντοριπίνων πό-
λιν· ταύτην γὰρ φρουρουμένην ὑπ' Ἀγαθοκλέους 3
τῶν πολιτικῶν τινες ἐπηγγείλαντο παραδώσειν, ἐφ' ᾧ
τὴν αὐτονομίαν δοθῆναι τῷ δήμῳ. παρεισπεσόντος
δ' εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ νυκτός, οἱ προεστῶτες τῆς
φρουρᾶς αἰσθόμενοι τὸ γεγονὸς αὐτόν τε τὸν Νυμ-
φόδωρον ἀνεῖλον καὶ τοὺς βιαζομένους ἐντὸς τοῦ
τείχους. ταύτης δὲ τῆς ἀφορμῆς λαβόμενος Ἀγα- 4
θοκλῆς ἐνεκάλεσέ τε τοῖς Κεντοριπίνοις καὶ τοὺς
δόξαντας αἰτίους γεγονέναι τοῦ νεωτερισμοῦ πάν-
τας ἀπέσφαξε. περὶ ταῦτα δ' ὄντος τοῦ δυνάστου,
Καρχηδόνιοι καταπλεύσαντες εἰς τὸν μέγαν λιμένα
τῶν Συρακοσίων πεντήκοντα σκάφεσιν ἄλλο μὲν
οὐδὲν ἠδυνήθησαν πρᾶξαι, δυσὶ δὲ περιπεσόντες
398 φορτηγοῖς πλοίοις τὴν μὲν ἐξ Ἀθηνῶν κατέδυσαν,
τῶν δ' ἐπιπλεόντων τὰς χεῖρας ἀπέκοψαν. δοξάν- 5
των δ' αὐτῶν ὠμῶς κεχρῆσθαι μηδ' ὁτιοῦν ἀδι-
κοῦσι, ταχὺ τὸ δαιμόνιον αὐτοῖς ἐπεσήμηνεν· εὐ-
θὺς γὰρ τοῦ στόλου τινὲς νῆες ἀποσχισθεῖσαι περὶ
τὴν Βρεττίαν ἁλῶσαν ὑπὸ τῶν Ἀγαθοκλέους στρα-
τηγῶν, καὶ τὸ παραπλήσιον οἱ ζωγρηθέντες τῶν
Φοινίκων ἔπαθον οἷς ἔπραξαν εἰς τοὺς ἁλόντας.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Δεινοκράτην φυγάδες, ἔχοντες 104
πεζοὺς μὲν ὑπὲρ τοὺς τρισχιλίους, ἱππεῖς δ' οὐκ
ἐλάττους δισχιλίων, τὴν καλουμένην Γαλαρίαν κα-

τελάβοντο, τῶν πολιτικῶν ἑκουσίως ἐπικαλεσαμένων, καὶ τοὺς μὲν Ἀγαθοκλέους ἐξέβαλον, αὐτοὶ δὲ πρὸ τῆς πόλεως ἐστρατοπέδευσαν. Ἀγαθοκλέους δὲ τα-
2 χέως ἀποστείλαντος ἐπ' αὐτοὺς Πασίφιλον καὶ Δημόφιλον μετὰ στρατιωτῶν πεντακισχιλίων, ἐγένετο μάχη πρὸς τοὺς φυγάδας, ὧν ἡγεῖτο Δεινοκράτης καὶ Φιλωνίδης, τὰ κέρατα διειληφότες. ἐφ' ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον ἰσόρροπος ἦν ὁ κίνδυνος, φιλοτίμως ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων ἀγωνιζομένων· τοῦ δ' ἑτέρου τῶν στρατηγῶν Φιλωνίδου πεσόντος καὶ τοῦ κατὰ τοῦτον μέρους τραπέντος, ἠναγκάσθη καὶ Δεινοκράτης ἀποχωρῆσαι. οἱ δὲ περὶ τὸν Πασίφιλον τούτων τε πολλοὺς κατὰ τὴν φυγὴν ἀνεῖλον καὶ τὴν Γαλαρίαν ἀνακτησάμενοι τοὺς αἰτίους
3 τῆς ἀποστάσεως ἐκόλασαν. Ἀγαθοκλῆς δὲ πυνθανόμενος τοὺς Καρχηδονίους τὸν Ἕκνομον καλούμενον λόφον ἐν τῇ Γελῴᾳ κατειληφέναι, διέγνω πάσῃ τῇ δυνάμει διαγωνίσασθαι. ὁρμήσας δ' ἐπ' αὐτοὺς καὶ πλησίον γενόμενος προεκαλεῖτο εἰς μάχην,
4 ἐπηρμένος τῇ προγεγενημένῃ νίκῃ. οὐ τολμώντων δὲ τῶν βαρβάρων παρατάξασθαι, νομίσας ἀκονιτὶ κρατεῖν τῶν ὑπαίθρων ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Συρακούσας, καὶ τῶν ναῶν τοὺς ἐπιφανεστάτους τοῖς σκύλοις ἐκόσμησε. ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ὧν ἡμεῖς ἐδυνήθημεν ἐφικέσθαι.

105 Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Σιμωνίδου Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Μάρκον Οὐαλέριον καὶ Πόπλιον Δέκιον. ἐπὶ δὲ τούτων οἱ περὶ Κάσσανδρον καὶ Πτολεμαῖον καὶ Λυσίμαχον διαλύσεις ἐποιήσαντο πρὸς Ἀντίγονον καὶ συνθήκας ἔγραψαν. ἐν δὲ ταύταις ἦν Κάσσανδρον μὲν εἶναι στρατηγὸν τῆς Εὐρώπης, μέχρι ἂν Ἀλέξανδρος ὁ ἐκ Ῥωξάνης εἰς

ἡλικίαν ἔλθῃ, καὶ Λυσίμαχον μὲν τῆς Θρᾴκης κυριεύειν, Πτολεμαῖον δὲ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν συνοριζουσῶν ταύτῃ πόλεων κατά τε τὴν Λιβύην καὶ τὴν Ἀραβίαν, Ἀντίγονον δὲ ἀφηγεῖσθαι τῆς Ἀσίας πάσης, τοὺς δ' Ἕλληνας αὐτονόμους εἶναι. οὐ μὴν ἐνέμεινάν γε ταῖς ὁμολογίαις ταύταις, ἀλλ' ἕκαστος αὐτῶν προφάσεις εὐλόγους ποριζόμενος πλεονεκτεῖν ἐπειρᾶτο. Κάσσανδρος δὲ ὁρῶν Ἀλέξανδρον τὸν ἐκ 2
Ῥωξάνης αὐξανόμενον, καὶ κατὰ τὴν Μακεδονίαν λόγους ὑπό τινων διαδιδομένους ὅτι καθήκει προάγειν ἐκ τῆς φυλακῆς τὸν παῖδα καὶ τὴν πατρῴαν
399βασιλείαν παραδιδόναι, φοβηθεὶς ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσέταξε Γλαυκίᾳ τῷ προεστηκότι τῆς τοῦ παιδὸς φυλακῆς τὴν μὲν Ῥωξάνην καὶ τὸν βασιλέα κατασφάξαι καὶ κρύψαι τὰ σώματα, τὸ δὲ γεγονὸς μηδενὶ τῶν ἄλλων ἀπαγγεῖλαι. ποιήσαντος δ' αὐτοῦ τὸ 3
προσταχθέν, οἱ περὶ Κάσσανδρον καὶ Λυσίμαχον καὶ Πτολεμαῖον, ἔτι δ' Ἀντίγονον, ἀπηλλάγησαν τῶν ἀπὸ τοῦ βασιλέως προσδοκωμένων φόβων· οὐκ- 4
έτι γὰρ ὄντος οὐδενὸς τοῦ διαδεξομένου τὴν ἀρχήν, τὸ λοιπὸν ἕκαστος τῶν κρατούντων ἐθνῶν ἢ πόλεων βασιλικὰς εἶχεν ἐλπίδας, καὶ τὴν ὑφ' ἑαυτὸν τεταγμένην χώραν εἶχεν ὡσανεί τινα βασιλείαν δορίκτητον. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην καὶ τὰ περὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ Μακεδονίαν ἐν τούτοις ἦν. κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Ῥωμαῖοι δυνάμε- 5
σιν ἀδραῖς πεζῶν τε καὶ ἱππέων ἐστράτευσαν ἐπὶ Πολλίτιον, Μαρρουκίνων οὖσαν πόλιν. ἀπέστειλαν δὲ καὶ τῶν πολιτῶν εἰς ἀποικίαν, καὶ κατῴκισαν τὴν προσαγορευομένην Ἰντέραμναν.

Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν ἀεὶ μᾶλλον αὐξομένου 106
Ἀγαθοκλέους καὶ δυνάμεις ἀδροτέρας ἀθροίζοντος,

χρημάτων τε πλῆθος ἤθροισε καὶ πᾶσι τοῖς ταττομένοις ὑφ' ἑαυτὸν δεινὴν ἐνεποίησε κατάπληξιν. δόξας δ' ὠμότερον κεχρῆσθαι τοῦ καθήκοντος τοῖς Γελῴοις, τοὺς μὲν ἀποσφαγέντας εἰς τὰς ἐκτὸς τῶν τειχῶν τάφρους συνέχωσεν, ἐν δὲ τῇ πόλει τὴν ἱκανὴν φρουρὰν ἀπολιπὼν ἀντεστρατοπέδευσε τοῖς πο-
108 λεμίοις. κατεῖχον δὲ Καρχηδόνιοι μὲν τὸν Ἔκνομον λόφον, ὃν φασι φρούριον γεγενῆσθαι Φαλάριδος. ἐν τούτῳ δὲ λέγεται κατεσκευακέναι τὸν τύραννον ταῦρον χαλκοῦν τὸν διαβεβοημένον πρὸς τὰς τῶν βεβασανισμένων τιμωρίας, ὑποκαομένου τοῦ κατασκευάσματος· διὸ καὶ τὸν τόπον Ἔκνομον ἀπὸ τῆς
2 εἰς τοὺς ἀτυχοῦντας ἀσεβείας προσηγορεῦσθαι. ἐκ δὲ θατέρου μέρους Ἀγαθοκλῆς ἕτερον τῶν Φαλάριδος γεγενημένων φρουρίων κατεῖχε, τὸ προσαγορευθὲν ἀπ' ἐκείνου Φαλάριον. καὶ διὰ μέσων μὲν τῶν παρεμβολῶν ἦν ποταμός, ὃν ἀμφότεροι πρόβλημα τῶν πολεμίων ἐπεποίηντο, φῆμαι δὲ κατεῖχον ἐπὶ τῶν προτέρων χρόνων ὅτι δεῖ περὶ τὸν τόπον τοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων ἐν μάχῃ διαφθαρῆναι. οὐκ ὄντος δὲ φανεροῦ παρ' ὁποτέροις γενήσεται τὸ ἀτύχημα, συνέβαινε δεισιδαιμονεῖν τὰ στρατόπεδα
3 καὶ πρὸς μάχην ὀκνηρῶς ἔχειν. διόπερ ἐπὶ πολὺν
401 χρόνον οὐδέτεροι τὸν ποταμὸν ἐτόλμων διαβαίνειν ἀθρόοις στρατιώταις, ἕως ὅτου παράλογός τις αἰτία προεκαλέσατ' αὐτοὺς εἰς τὸν ὁλοσχερῆ κίνδυνον. τῶν γὰρ Λιβύων κατατρεχόντων τὴν πολεμίαν, Ἀγαθοκλῆς παρωξύνθη τὸ παραπλήσιον ποιῆσαι. ἀγόντων δὲ λείαν τῶν Ἑλλήνων, καί τινα τῶν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς ὑποζυγίων ἀπαγαγόντων, ἐπεξῆλθον ἐκ τοῦ τῶν Καρχηδονίων χάρακος οἱ
4 τούτους διώξοντες. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς προϊδόμενος

τὸ μέλλον ἔσεσθαι, παρὰ τὸν ποταμὸν ἔθηκεν ἐνέδραν ἀνδρῶν ἐπιλέκτων ταῖς ἀρεταῖς. οὗτοι δέ, τῶν Καρχηδονίων τοὺς τὴν λείαν ἄγοντας ἐπιδιωκόντων καὶ διαβάντων τὸν ποταμόν, ἐξανέστησαν ἐκ τῆς ἐνέδρας ἄφνω, καὶ προσπεσόντες ἀτάκτοις ῥᾳδίως ἐτρέψαντο. φονευομένων δὲ τῶν βαρβάρων καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν παρεμβολὴν φευγόντων, Ἀγαθοκλῆς νομίσας ἥκειν τὸν καιρὸν τοῦ διαγωνίσασθαι, πᾶσαν ἤγαγε τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν τῶν πολεμίων στρατοπεδείαν. προσπεσὼν δ' αὐτοῖς ἀπροσδοκήτως, καὶ ταχὺ μέρος τῆς τάφρου χώσας, ἀνέσπασε τὸν χάρακα καὶ βιαζόμενος εἰς τὴν παρεμβολὴν παρεισέπεσεν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι διά τε τὸ παράδοξον καταπεπληγμένοι καὶ πρὸς ἔκταξιν οὐ δυνάμενοι λαβεῖν ἀναστροφήν, ὡς ἔτυχε τοῖς πολεμίοις ἀπήντων καὶ ἠγωνίζοντο. περὶ δὲ τὴν τάφρον ἀμφοτέρων ἐρρωμένως κινδυνευόντων, ταχὺ πᾶς ὁ πλησίον τόπος νεκρῶν κατεστρώθη· οἵ τε γὰρ τῶν Καρχηδονίων ἐπιφανέστατοι τὴν παρεμβολὴν ὁρῶντες ἁλισκομένην ἐβοήθουν, οἵ τε περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα τῷ προτερήματι τεθαρρηκότες, καὶ νομίζοντες ἑνὶ κινδύνῳ καταλύσειν πάντα τὸν πόλεμον, ἐνέκειντο τοῖς βαρβάροις· ὁ δ' Ἀμίλκας 109
ὁρῶν κατισχυομένους τοὺς ἑαυτοῦ καὶ τῶν Ἑλλήνων ἀεὶ πλείους παρεισπίπτοντας εἰς τὴν παρεμβολήν, ἐπέστησε τοὺς σφενδονήτας τοὺς ἐκ τῶν Βαλιαρίδων νήσων, ὄντας οὐκ ἐλάττους τῶν χιλίων. οὗτοι δὲ συνεχεῖς καὶ μεγάλους λίθους 2
ἀφιέντες πολλοὺς μὲν ἐτραυμάτιζον, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ τῶν βιαζομένων ἀπέκτεινον, τῶν δὲ πλείστων τὰ σκεπάζοντα τῶν ὅπλων συνέτριβον· οἱ γὰρ ἄνδρες οὗτοι μναιίους λίθους βάλλειν εἰω-

θότες μεγάλα συμβάλλονται πρὸς νίκην ἐν τοῖς κινδύνοις, ὡς ἂν ἐκ παίδων παρ' αὐτοῖς τῆς ἐν
3 ταῖς σφενδόναις γυμνασίας διαπονουμένης. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἐκβαλόντες ἐκράτησαν. πάλιν δὲ οἱ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα κατ' ἄλλους τόπους προσβολὰς ἐποιοῦντο, καὶ δὴ τῆς παρεμβολῆς ἤδη κατὰ κράτος ἁλισκομένης κατέπλευσε τοῖς Καρχηδονίοις δύναμις ἐκ Λι-
4 βύης ἀνέλπιστος. διὸ καὶ ταῖς ψυχαῖς πάλιν θαρρήσαντες οἱ μὲν ἐκ τῆς παρεμβολῆς κατὰ στόμα ἐκινδύνευον, οἱ δὲ παρόντες ἐπὶ τὴν βοήθειαν κύκλῳ περιίσταντο τοὺς Ἕλληνας. ὧν τιτρωσκομένων παραδόξως ἡ μὲν μάχη ταχὺ παλίντροπος ἐγένετο, ἔφευγον δ' οἱ μὲν εἰς τὸν Ἱμέραν ποταμόν, οἱ δ' εἰς τὴν παρεμβολήν. τετταράκοντα σταδίους δ' ἐχούσης τῆς ἀποχωρήσεως, καὶ ταῦτα σχεδὸν πάσης πεδινῆς οὔσης, ἐπεδίωκον οἱ τῶν βαρβάρων ἱππεῖς, οὐκ ἐλάττονες ὄντες πεντακισχιλίων. διὸ καὶ συνέβη τὸν μεταξὺ τόπον νεκρῶν πληρωθῆναι, 402
πολλὰ συμβαλλομένου καὶ τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὴν
5 τῶν Ἑλλήνων ἀπώλειαν· ὑπὸ κύνα γὰρ οὔσης τῆς ὥρας, καὶ τοῦ διωγμοῦ περὶ μέσον ἡμέρας γινομένου, οἱ πολλοὶ τῶν φευγόντων διά τε τὸ καῦμα καὶ τὴν ἐκ τῆς φυγῆς κακοπάθειαν ἔκδιψοι γενόμενοι λάβρως ἔπινον, καὶ ταῦθ' ἁλυκοῦ τοῦ ῥεύματος ὄντος. διόπερ οὐκ ἐλάττους τῶν ἐν τῷ διωγμῷ σφαγέντων εὑρέθησαν παρὰ τὸν ποταμὸν τετελευτηκότες ἄτρωτοι. ἔπεσον δ' ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ τῶν μὲν βαρβάρων περὶ πεντακοσίους, τῶν δ' Ἑλλήνων οὐκ ἐλάττους ἑπτακισχιλίων.

110 Ἀγαθοκλῆς δὲ τηλικαύτῃ συμφορᾷ περιπεσὼν τοὺς ἐκ τῆς τροπῆς διασωθέντας ἀνέλαβε, καὶ τὴν

παρεμβολὴν ἐμπρήσας εἰς Γέλαν ἀπεχώρησε. διαδόντος δ' αὐτοῦ λόγον ὡς κατὰ σπουδὴν εἰς Συρακούσας ἀναζευγνύειν διέγνωκε, τριακόσιοι τῶν ἐκ Λιβύης ἱππέων κατὰ τὴν χώραν περιέπεσόν τισι τῶν Ἀγαθοκλέους στρατιωτῶν. ὧν εἰπόντων ὡς Ἀγαθοκλῆς εἰς Συρακούσας ἀποκεχώρηκεν, εἰσῆλθον εἰς Γέλαν ὡς φίλοι, καὶ διαψευσθέντες τῆς ἐλπίδος κατηκοντίσθησαν. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς συνέ- 2
κλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν Γέλαν, οὐκ ἀδυνατῶν εἰς Συρακούσας διασωθῆναι, βουλόμενος δὲ περισπάσαι τοὺς Καρχηδονίους πρὸς τὴν πολιορκίαν τῆς Γέλας, ἵν' οἱ Συρακόσιοι πολλὴν ἄδειαν σχῶσι συγκομίσαι τοὺς καρπούς, ἀναγκάζοντος τοῦ καιροῦ. ὁ δ' Ἀμίλκας τὸ μὲν πρῶτον ἐπεχείρει πο- 3
λιορκεῖν τὴν Γέλαν, πυνθανόμενος δ' ἐν ταύτῃ καὶ δύναμιν εἶναι τὴν ἀμυνομένην καὶ πάντων εὐπορεῖν τὸν Ἀγαθοκλέα, ταύτης μὲν ἀπέστη τῆς ἐπιβολῆς, τὰ δὲ φρούρια καὶ τὰς πόλεις ἐπιπορευόμενος προσήγετο, καὶ πᾶσιν ἐχρῆτο φιλανθρώπως, ἐκκαλούμενος τοὺς Σικελιώτας πρὸς εὔνοιαν. καὶ Καμαριναῖοι μὲν καὶ Λεοντῖνοι, πρὸς δὲ τούτοις Καταναῖοι καὶ Ταυρομενῖται, παραχρῆμα πρέσβεις ἐκπέμψαντες προσέθεντο Καρχηδονίοις. μετ' ὀλίγας δ' ἡμέρας οἵ τε Μεσσήνιοι καὶ Ἀβα- 4
καινῖνοι καὶ συχναὶ τῶν πόλεων ἀλλήλας φθάνουσαι πρὸς Ἀμίλκαν ἀφίσταντο· τοσαύτη τοῖς ὄχλοις ἐνέπεσεν ὁρμὴ μετὰ τὴν ἧτταν διὰ τὸ πρὸς τὸν τύραννον μῖσος. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς ἀπαγαγὼν τὴν 5
ὑπολελειμμένην δύναμιν εἰς Συρακούσας, τὰ πεπονηκότα τῶν τειχῶν ἐπεσκεύαζε καὶ τὸν ἀπὸ τῆς χώρας σῖτον ἀπεκόμιζε, διανοούμενος τῆς μὲν πόλεως τὴν ἱκανὴν ἀπολιπεῖν φυλακήν, τῆς δὲ δυνά-

μεως τὴν κρατίστην μετάγειν εἰς Λιβύην καὶ μετατιθέναι τὸν πόλεμον εἰς τὴν ἤπειρον ἐκ τῆς νήσου.

Ἡμεῖς δὲ κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ πρόθεσιν τὴν εἰς Λιβύην Ἀγαθοκλέους διάβασιν ἀρχὴν ποιησόμεθα τῆς ἑπομένης βίβλου.

403 *Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ εἰκοστῇ τῶν Διοδώρου βίβλων.*

α'. *Ὡς Ἀγαθοκλῆς διαβὰς εἰς Λιβύην ἐνίκησε παρατάξει Καρχηδονίους καὶ πολλῶν πόλεων ἐκυρίευσεν.*

β'. *Ὡς Κάσσανδρος Αὐτολέοντι μὲν ἐβοήθησε, πρὸς δὲ Πτολεμαῖον τὸν Ἀντιγόνου στρατηγὸν ἀποστάτην γενόμενον συμμαχίαν ἐποιήσατο.*

γ'. *Ὡς Πτολεμαῖος μὲν τῶν περὶ Κιλικίαν πόλεών τινας εἶλε, Δημήτριος δ' ὁ Ἀντιγόνου ταύτας ἀνεκτήσατο.*

δ'. *Ὡς Πολυσπέρχων μὲν Ἡρακλέα τὸν ἐκ Βαρσίνης ἐπεχείρησε κατάγειν ἐπὶ τὴν πατρῴαν βασιλείαν, Πτολεμαῖος δὲ Νικοκρέοντα τὸν βασιλέα τῶν Παφίων ἐπανείλατο.*

ε'. *Περὶ τῶν πραχθέντων ἐν μὲν τῷ Βοσπόρῳ τοῖς βασιλεῦσι, κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Ῥωμαίοις καὶ Σαμνίταις.*

ς'. *Πτολεμαίου στρατεία ἐπὶ Κιλικίαν καὶ τὴν ἑξῆς παραθαλάττιον.*

ζ'. *Ἡρακλέους ἀναίρεσις ὑπὸ Πολυσπέρχοντος.*

η'. *Ἀμίλκου τοῦ στρατηγοῦ τῶν Καρχηδονίων ἅλωσις ὑπὸ Συρακουσίων.*

θ'. *Ὡς Ἀκραγαντῖνοι τοὺς Σικελιώτας ἐλευθεροῦν ἐπεχείρησαν.*

ι'. *Ὡς τῶν Συρακουσίων εἴκοσι ναῦς ἥλωσαν.*

ια'. *Περὶ τῆς ἐν Λιβύῃ γενομένης στάσεως καὶ τοῦ κινδύνου τοῦ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα.*

ιβ'. *Περὶ τῶν πραχθέντων Ἀππίῳ Κλαυδίῳ κατὰ τὴν τιμητικὴν ἀρχήν.*

ιγ'. *Παράδοσις Κορίνθου καὶ Σικυῶνος Πτολεμαίῳ.*

ιδ'. *Κλεοπάτρας ἐν Σάρδεσιν ἀναίρεσις.*

ιε'. *Ὡς Ἀγαθοκλῆς Καρχηδονίους μὲν ἐνίκησε μάχῃ, τὸν δὲ δυνάστην τῆς Κυρήνης Ὀφέλλαν μεταπεμψάμενος ἐπὶ*

κοινοπραγίαν κατέσφαξε, καὶ τὴν μετὰ τούτου δύναμιν παρέλαβεν.

ις'. Ὡς Καρχηδόνιοι Βομίλκαν ἐπιθέμενον τυραννίδι κατέλυσαν.

ιζ'. Ὡς Ἀγαθοκλέους ἀποπέμψαντος εἰς Σικελίαν τὰ λάφυρα 404 τινὰ τῶν πλοίων ἐναυάγησεν.

ιη'. Ὡς Ῥωμαῖοι Μαρσοῖς μὲν πολεμουμένοις ὑπὸ Σαμνιτῶν ἐβοήθησαν, ἐν δὲ τῇ Τυρρηνίᾳ Κάπριον ἐξεπολιόρκησαν.

ιθ'. Δημητρίου τοῦ πολιορκητοῦ κατάπλους εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ τῆς Μουνυχίας ἅλωσις.

κ'. Ἐλευθέρωσις Ἀθηναίων καὶ Μεγαρέων.

κα'. Πλοῦς ἐπὶ Κύπρον Δημητρίου καὶ μάχη πρὸς Μενέλαον τὸν στρατηγὸν καὶ Σαλαμῖνος πολιορκία.

κβ'. Ναυμαχία Δημητρίου πρὸς Πτολεμαῖον καὶ νίκη Δημητρίου.

κγ'. Παράληψις Κύπρου τε πάσης καὶ τῆς Πτολεμαίου δυνάμεως.

κδ'. Ὡς μετὰ τὴν νίκην ταύτην Ἀντιγόνου καὶ Δημητρίου περιθεμένων διάδημα ζηλοτυπήσαντες οἱ λοιποὶ δυνάσται βασιλεῖς ἑαυτοὺς ἀνηγόρευσαν.

κε'. Ὡς Ἀγαθοκλῆς Ἰτύκην ἐκπολιορκήσας διεβίβασε μέρος τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Σικελίαν.

κς'. Ὡς Ἀκραγαντῖνοι παραταξάμενοι πρὸς τοὺς Ἀγαθοκλέους στρατηγοὺς ἡττήθησαν.

κζ'. Ὡς Ἀγαθοκλῆς Ἡράκλειαν μὲν καὶ Θέρμα καὶ Κεφαλοίδιον προσηγάγετο, τὴν δὲ τῶν Ἀπολλωνιατῶν χώραν καὶ πόλιν ἐξηνδραποδίσατο.

κη'. Ὡς Ἀγαθοκλῆς ἐν Σικελίᾳ ναυμαχίᾳ μὲν ἐνίκησε Καρχηδονίους, μάχῃ δ' Ἀκραγαντίνους.

κθ'. Διάβασις εἰς Λιβύην Ἀγαθοκλέους τὸ δεύτερον καὶ ἧττα.

λ'. Αἱ γενόμεναι ταραχαὶ κατὰ τὰ ἑκατέρων στρατόπεδα.

λα'. Ἀγαθοκλέους δρασμὸς εἰς Σικελίαν.

λβ'. Αἱ γενόμεναι σφαγαὶ τῶν Σικελιωτῶν ὑπὸ Ἀγαθοκλέους.

λγ'. Στρατεία Ἀντιγόνου βασιλέως μεγάλαις δυνάμεσιν ἐπ' Αἴγυπτον.

λδ'. Ἀπόστασις Πασιφίλου στρατηγοῦ ἀπὸ Ἀγαθοκλέους.

λε'. Ὡς Καρχηδόνιοι συνέθεντο τὴν εἰρήνην πρὸς Ἀγαθοκλέα.

λς'. Ὡς Ῥόδον πολιορκήσας Δημήτριος διελύσατο τὴν πολιορκίαν.

λζ'. Ὡς Ῥωμαῖοι Σαμνίτας δυσὶ μάχαις ἐνίκησαν.

λη'. Ὡς Δημήτριος ἀπὸ τῆς Ῥόδου πλεύσας εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰς πλείστας πόλεις ἠλευθέρωσεν.

λθ'. Ὡς Ἀγαθοκλῆς Λιπαραίους χρήματα ἀδίκως εἰσπραξάμενος ἀπέβαλε τὰς ναῦς ἐν αἷς ἦν τὰ χρήματα.

μ'. Ὡς Ῥωμαῖοι τὸ μὲν ἔθνος τῶν Αἴκλων κατεπολέμησαν, πρὸς δὲ τοὺς Σαμνίτας συνέθεντο τὴν εἰρήνην.

μα'. Τὰ πραχθέντα Κλεωνύμῳ περὶ τὴν Ἰταλίαν.

μβ'. Δι' ἃς αἰτίας οἱ περὶ Κάσσανδρον καὶ Λυσίμαχον, ἔτι δὲ Σέλευκον καὶ Πτολεμαῖον, συνδραμόντες ἐνεστήσαντο τὸν πόλεμον πρὸς τὸν Ἀντίγονον.

μγ'. Στρατεία Κασσάνδρου μὲν ἐπὶ Δημήτριον εἰς Θεσσαλίαν, Λυσιμάχου δ' εἰς τὴν Ἀσίαν.

μδ'. Ἀπόστασις Δοκίμου καὶ Φοίνικος τῶν στρατηγῶν ἀπ' Ἀντιγόνου.

με'. Ὡς Ἀντίγονος ἀντιστρατοπεδεύσας Λυσιμάχῳ πολὺ προεῖχε ταῖς δυνάμεσιν.

μς'. Ὡς Δημήτριον τὸν υἱὸν ἐκ τῆς Ἑλλάδος μετεπέμψατο.

405μζ'. Ὡς Πτολεμαῖος μὲν ἐχειρώσατο τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ, Σέλευκος δ' ἐκ τῶν ἄνω σατραπειῶν τὴν κατάβασιν ἐποιήσατο μέχρι Καππαδοκίας.

μη'. Διάλυσις ἁπασῶν τῶν δυνάμεων εἰς χειμασίαν.

1 Τοῖς εἰς τὰς ἱστορίας ὑπερμήκεις δημηγορίας παρεμβάλλουσιν ἢ πυκναῖς χρωμένοις ῥητορείαις δικαίως ἄν τις ἐπιτιμήσειεν· οὐ μόνον γὰρ τὸ συνεχὲς τῆς διηγήσεως διὰ τὴν ἀκαιρίαν τῶν ἐπεισαγομένων λόγων διασπῶσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν φιλοτίμως
2 ἐχόντων πρὸς τὴν τῶν πράξεων ἐπίγνωσιν *. καίτοι γε τοὺς ἐπιδείκνυσθαι βουλομένους λόγου δύναμιν ἔξεστι κατ' ἰδίαν δημηγορίας καὶ προσβευτικοὺς λόγους, ἔτι δὲ ἐγκώμια καὶ ψόγους καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, συντάττεσθαι· τῇ γὰρ οἰκονομίᾳ τῶν λόγων χρησάμενοι, καὶ τὰς ὑποθέσεις χωρὶς ἑκατέρας ἐξεργασάμενοι, κατὰ λόγον ἂν ἐν ἀμφοτέραις
3 ταῖς πραγματείαις εὐδοκιμοῖεν. νῦν δ' ἔνιοι πλεονάσαντες ἐν τοῖς ῥητορικοῖς λόγοις προσθήκην ἐποιήσαντο τὴν ὅλην ἱστορίαν τῆς δημηγορίας. λυπεῖ δ' οὐ μόνον τὸ κακῶς γραφέν, ἀλλὰ καὶ τὸ δοκοῦν ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτετεῦχθαι τόπων καὶ καιρῶν τῆς οἰκείας τάξεως διημαρτηκός. διὸ καὶ τῶν
4 ἀναγινωσκόντων τὰς τοιαύτας πραγματείας οἱ μὲν ὑπερβαίνουσι τὰς ῥητορείας, κἂν ὅλως ἐπιτετεῦχθαι δόξωσιν, οἱ δὲ διὰ τὸ μῆκος καὶ τὴν ἀκαιρίαν τοῦ συγγραφέως ἐκλυθέντες τὰς ψυχὰς τὸ παράπαν ἀφίστανται τῆς ἀναγνώσεως, οὐκ ἀλόγως τοῦτο
5 πάσχοντες· τὸ γὰρ τῆς ἱστορίας γένος ἁπλοῦν ἐστι

καὶ συμφυὲς ἑαυτῷ καὶ τὸ σύνολον ἐμψύχῳ σώματι παραπλήσιον, οὗ τὸ μὲν ἐσπαραγμένον ἐστέρηται
407 τῆς ψυχικῆς χάριτος, τὸ δὲ τὴν ἀναγκαίαν σύνθεσιν ἔχον εὐκαίρως τετήρηται καὶ τῷ συμφυεῖ τῆς
5 ὅλης περιγραφῆς ἐπιτερπῆ καὶ σαφῆ παρίστησι τὴν ἀνάγνωσιν. οὐ μὴν παντελῶς γε τοὺς ῥητορικοὺς 2
λόγους ἀποδοκιμάζοντες ἐκβάλλομεν ἐκ τῆς ἱστορικῆς πραγματείας τὸ παράπαν. ὀφειλούσης γὰρ τῆς
ἱστορίας τῇ ποικιλίᾳ κεκοσμῆσθαι, κατ' ἐνίους τό-
10 πους ἀνάγκη προσλαμβάνεσθαι καὶ τοὺς τοιούτους λόγους· καὶ ταύτης τῆς εὐκαιρίας οὐδ' ἂν ἐμαυτὸν ἀποστερῆσαι βουληθείην· ὥσθ' ὅταν τὰ τῆς περιστάσεως ἀπαιτῇ πρεσβευτοῦ ἢ συμβούλου δημηγορίαν ἢ τῶν ἄλλων τι τοιοῦτον, ὁ μὴ τεθαρρηκότως
15 συγκαταβαίνων πρὸς τοὺς ἐν τοῖς λόγοις ἀγῶνας καὶ αὐτὸς ὑπαιτιος ἂν εἴη. οὐκ ὀλίγας γὰρ ἄν τις 2
αἰτίας εὕροι, καθ' ἃς κατὰ πολλὰ ἀναγκαίως παραληφθήσεται τὰ τῆς ῥητορείας. ἢ γὰρ πολλῶν εἰρημένων εὐστόχως καὶ καλῶς οὐ παραλειπτέον δι'
20 ὀλιγωρίαν τὰ μνήμης ἄξια καὶ τῇ ἱστορίᾳ κεκραμένην ἔχοντα τὴν ὠφέλειαν, ἢ μεγάλων καὶ λαμπρῶν τῶν ὑποθέσεων οὐσῶν οὐ περιορατέον ἐλάττονα τῶν ἔργων φανῆναι τὸν λόγον· ἔστι δ' ὅτε παρὰ προσδοκίαν τοῦ τέλους ἐκβάντος ἀναγκασθησόμε-
25 θα τοῖς τῆς ὑποθέσεως λόγοις χρήσασθαι χάριν τοῦ λῦσαι τὴν ἀλογίαν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἄλις 3
ἡμῖν ἐχέτω, περὶ δὲ τῶν ὑποκειμένων πράξεων ῥητέον, παραθέντας πρότερον τοὺς οἰκείους τῇ γραφῇ χρόνους. ἐν μὲν οὖν ταῖς προηγουμέναις βίβλοις
30 ἀναγεγράφαμεν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τὰς πράξεις τάς τε τῶν Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἕως ἐπὶ τὸν προηγούμενον ἐνιαυτὸν τῆς Ἀγαθοκλέους

στρατείας εἰς τὴν Λιβύην, εἰς ἣν ἀπὸ Τροίας ἁλώσεως ἔτη συνάγεται τρισὶ πλείω τῶν ὀκτακοσίων ἑβδομήκοντα· ἐν ταύτῃ δὲ τὸ συνεχὲς προστιθέντες τῆς ἱστορίας ἀρξόμεθα μὲν ἀπὸ τῆς εἰς Λιβύην διαβάσεως Ἀγαθοκλέους, καταλήξομεν δ' εἰς τὸν ἐνιαυτὸν καθ' ὃν οἱ βασιλεῖς συμφρονήσαντες κοινῇ διαπολεμεῖν ἤρξαντο πρὸς Ἀντίγονον τὸν Φιλίππου, περιλαβόντες ἔτη ἐννέα.

3 Ἐπ' ἄρχοντος γὰρ Ἀθήνησιν Ἱερομνήμονος Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Γάιον Ἰούνιον καὶ Κόιντον Αἰμίλιον, κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν Ἀγαθοκλῆς ἡττημένος ὑπὸ Καρχηδονίων τῇ περὶ τὸν Ἱμέραν μάχῃ, καὶ τὸ πλεῖστον καὶ κράτιστον τῆς δυνάμεως ἀποβεβληκώς, συνέφυγεν εἰς τὰς Συρακούσας.
2 ὁρῶν δὲ τοὺς συμμάχους ἅπαντας μεταβεβλημένους, καὶ τοὺς βαρβάρους πλὴν Συρακουσῶν ἁπάσης σχεδὸν Σικελίας κυριεύοντας καὶ πολὺ προέχοντας ταῖς τε πεζαῖς καὶ ναυτικαῖς δυνάμεσιν, ἐπετελέ-
3 σατο πρᾶξιν ἀνέλπιστον καὶ παραβολωτάτην. πάντων γὰρ διειληφότων μηδ' ἐγχειρήσειν αὐτὸν τοῖς Καρχηδονίοις ἀντιταχθῆναι, διενοήσατο τῆς μὲν πόλεως τὴν ἱκανὴν ἀπολιπεῖν φυλακήν, τῶν δὲ στρατιωτῶν τοὺς εὐθέτους ἐπιλέξαι καὶ μετὰ τούτων εἰς τὴν Λιβύην διακομισθῆναι· τοῦτο γὰρ πράξας ἤλπιζε τοὺς μὲν ἐν τῇ Καρχηδόνι τετρυφηκότας ἐν εἰρήνῃ πολυχρονίῳ, καὶ διὰ τοῦτ' ἀπείρους ὄντας 408
τῶν ἐν ταῖς μάχαις κινδύνων, ὑπὸ τῶν ἐνηθληκότων τοῖς δεινοῖς ῥᾳδίως ἡττηθήσεσθαι, τοὺς δὲ κατὰ τὴν Λιβύην συμμάχους, βαρυνομένους τοῖς προστάγμασιν ἐκ πολλῶν χρόνων, λήψεσθαι καιρὸν τῆς ἀποστάσεως, τὸ δὲ μέγιστον, διαρπάσειν ἀπροσδοκήτως ἐπιφανεὶς χώραν ἀπόρθητον καὶ διὰ τὴν τῶν

Καρχηδονίων εὐδαιμονίαν πεπληρωμένην παντοίων ἀγαθῶν, τὸ δ' ὅλον ἀπὸ τῆς πατρίδος καὶ πάσης Σικελίας περισπάσειν τοὺς βαρβάρους, καὶ πάντα τὸν πόλεμον μετάξειν εἰς τὴν Λιβύην· ὅπερ καὶ συνετελέσθη.

Τὴν γὰρ ἐπίνοιαν ταύτην οὐδενὶ τῶν φίλων δη- 4
λώσας, τῆς μὲν πόλεως ἐπιμελητὴν Ἄντανδρον τὸν ἀδελφὸν κατέστησε μετὰ τῆς ἱκανῆς φυλακῆς, αὐτος δὲ τῶν στρατιωτῶν ἐπιλέγων τοὺς εὐθέτους κατέγραφε, τοῖς μὲν πεζοῖς παραγγέλλων ἑτοίμους εἶναι μετὰ τῶν ὅπλων, τοῖς δ' ἱππεῦσι διακελευόμενος ἔχειν μεθ' ἑαυτῶν χωρὶς τῆς πανοπλίας ὑπηρέσιον καὶ χαλινόν, ὅπως, ὅταν ἵππων κυριεύσῃ, τοὺς ἀναβησομένους ἑτοίμους ἔχειν τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἐξηρτυμένους· κατὰ γὰρ τὴν προγεγενημένην ἦτ- 2
ταν τῶν μὲν πεζῶν ἀπωλώλεσαν οἱ πλείους, οἱ δ ἱππεῖς ὑπῆρχον διασεσωσμένοι σχεδὸν ἅπαντες, ὧν τοὺς ἵππους οὐκ ἠδύνατο διακομίζειν εἰς τὴν Λιβύην. ἵνα δὲ χωρισθέντος αὐτοῦ μὴ νεωτερίζωσιν 3
οἱ Συρακόσιοι, διεξεύγνυε τὰς συγγενείας ἀπ' ἀλλήλων, καὶ μάλιστα ἀδελφοὺς ἀπ' ἀδελφῶν καὶ πατέρας ἀπὸ παίδων, τοὺς μὲν ἐπὶ τῆς πόλεως ἀπολείπων, τοὺς δὲ μεθ' ἑαυτοῦ διακομίζων· πρόδηλον 4
γὰρ ἦν ὡς οἱ μένοντες ἐν ταῖς Συρακούσαις, κἂν ἀλλοτριώτατοι τυγχάνωσι πρὸς τὸν δυνάστην, διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀπογόνους εὔνοιαν οὐδὲν ἂν πράξειαν ἄτοπον κατ' Ἀγαθοκλέους. ἀπορούμενος δὲ 5
χρημάτων, τά τε τῶν ὀρφανῶν παρὰ τῶν ἐπιτροπευόντων εἰσεπράξατο, φάσκων πολὺ βέλτιον ἐκείνων ἐπιτροπεύσειν καὶ τοῖς παισὶν εἰς ἡλικίαν ἐλθοῦσι πιστότερον ἀποδώσειν, ἐδανείσατο δὲ καὶ παρὰ τῶν ἐμπόρων καί τινα τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς

ἀναθημάτων ἔλαβε καὶ τῶν γυναικῶν τὸν κόσμον
6 περιείλετο. ἔπειθ' ὁρῶν καὶ τῶν εὐπορωτάτων τοὺς
πλείστους δυσχεραίνοντας τοῖς πραττομένοις καὶ
πρὸς αὐτὸν ἀλλοτριώτατα διακειμένους, συνήγαγεν
ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ περί τε τῆς προγεγενημένης συμ- 5
φορᾶς καὶ τῶν προσδοκωμένων δεινῶν κατοδυρό-
μενος αὐτὸς μὲν ῥᾳδίως ὑπομενεῖν ἔφησε τὴν πο-
λιορκίαν, συνήθης ὢν πάσῃ κακοπαθείᾳ, ἐλεεῖν δὲ
τοὺς πολίτας, εἰ συγκλεισθέντες ἀναγκασθήσονται
7 πολιορκίαν ὑπομένειν. διεκελεύετο οὖν σώζειν ἑαυ- 10
τοὺς μετὰ τῶν ἰδίων κτήσεων τοὺς μὴ βουλομένους
ὑπομένειν ὅ,τι ποτ' ἂν δοκῇ τῇ τύχῃ πάσχειν. ἐξορ-
μησάντων δ' ἐκ τῆς πόλεως τῶν μάλιστ' εὐπόρων
καὶ μισούντων τὸν δυνάστην, τούτους μὲν ἐκπο-
στείλας τινὰς τῶν μισθοφόρων ἀνεῖλε καὶ τὰς οὐ- 15
8 σίας εἰς αὑτὸν ἀνέλαβε, διὰ δὲ μιᾶς ἀνοσίου πρά-
ξεως χρημάτων εὐπορήσας καὶ τῶν ἀλλοτρίως δια-
κειμένων πρὸς αὐτὸν καθαρὰν ποιήσας τὴν πόλιν,
ἠλευθέρωσε τῶν οἰκετῶν τοὺς εὐθέτους εἰς στρα-
τείαν. 20

5 Ὡς δ' εὐτρεπῆ πάντ' ἦν, πληρώσας ἑξήκοντα 409
ναῦς ἐπετήρει καιρὸν οἰκεῖον πρὸς τὸν ἔκπλουν.
ἀγνοουμένης δὲ τῆς ἐπινοίας αὐτοῦ, τινὲς μὲν εἰς
τὴν Ἰταλίαν ὑπελάμβανον αὐτὸν στρατεύσειν, τινὲς
δὲ πορθήσειν τῆς Σικελίας τὴν ὑπὸ Καρχηδονίους, 25
πάντες δ' ἀπεγίνωσκον τῶν ἐκπλεῖν μελλόντων τὴν
σωτηρίαν καὶ τοῦ δυνάστου μανίαν κατεγίνωσκον.
2 ἐφορμούντων δὲ τῶν πολεμίων πολλαπλασίαις τριή-
ρεσι, τὸ μὲν πρῶτον ἐφ' ἡμέρας τινὰς ἠναγκάζετο
συνέχειν ἐν ταῖς ναυσὶ τοὺς στρατιώτας, οὐ δυνά- 30
μενος ἐκπλεῦσαι· ἔπειτα δὲ σιτηγῶν πλοίων τῇ πό-
λει προσθεόντων, οἱ μὲν Καρχηδόνιοι παντὶ τῷ

στόλῳ πρὸς τὰς ναῦς ἀνήχθησαν, ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς ἀπελπίζων ἤδη τὴν ἐπιβολήν, ὡς εἶδε τὸ στόμα τοῦ λιμένος ἔρημον τῶν ἐφορμούντων, ἐξέπλευσεν ὀξείαις ταῖς εἰρεσίαις χρώμενος. εἶθ' οἱ μὲν Καρ- 3
5 χηδόνιοι πλησίον ἤδη τῶν φορτηγῶν ὄντες, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους ἀθρόαις ταῖς ναυσὶ πλέοντας, τὸ μὲν πρῶτον ὑπολαβόντες αὐτὸν ὡρμηκέναι πρὸς τὴν τῶν σιτηγῶν βοήθειαν, ἀνέστρεφον καὶ τὸν στόλον ἐξήρτυον εἰς ναυμαχίαν· ὡς δ' ἐπ' εὐθείας
10 ἑώρων παραθέοντας καὶ πολὺ τοῦ πλοῦ προλαμβάνοντας, * ἐποιοῦντο τὸν διωγμόν. ἔνθα δὴ τούτων 4
πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων, τὰ μὲν τὴν ἀγορὰν κομίζοντα πλοῖα παραδόξως ἐκφυγόντα τὸν κίνδυνον πολλὴν εὐπορίαν ἐποίησεν ἐν ταῖς Συρακού-
15 σαις τῶν ἐπιτηδείων, σιτοδείας ἤδη τὴν πόλιν ἐχούσης, ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς περικατάληπτος ἤδη γινόμενος ἐπιλαβούσης τῆς νυκτὸς ἀνελπίστου σωτηρίας ἔτυχε. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τηλικαύτην ἔκλειψιν 5
ἡλίου συνέβη γενέσθαι ὥστε ὁλοσχερῶς φανῆναι
20 νύκτα, θεωρουμένων τῶν ἀστέρων πανταχοῦ· διόπερ οἱ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα νομίσαντες καὶ τὸ θεῖον αὐτοῖς προσημαίνειν τὸ δυσχερές, ἔτι μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος ἐν ἀγωνίᾳ καθειστήκεσαν. ἓξ δ' ἡμέ- 6
ρας καὶ τὰς ἴσας νύκτας αὐτῶν πλευσάντων, ὑπο-
25 φαινούσης τῆς ἕω παραδόξως ὁ στόλος τῶν Καρχηδονίων οὐκ ἄπωθεν ὢν ἑωράθη. διόπερ ἀμφοτέροις ἐμπεσούσης σπουδῆς ἠμιλλῶντο πρὸς ἀλλήλους ταῖς εἰρεσίαις, οἱ μὲν Φοίνικες νομίζοντες ἅμα τῇ τῶν νεῶν ἁλώσει Συρακούσας μὲν ὑποχειρίους ἕξειν,
30 τὴν δὲ πατρίδα μεγάλων ἐλευθερώσειν κινδύνων· οἱ δ' Ἕλληνες, εἰ μὴ φθάσειαν τῆς χώρας ἁψάμενοι, προκειμένην ἑώρων αὐτοῖς μὲν τιμωρίαν, τοῖς

δὲ καταλειφθεῖσιν ἐν οἴκῳ τὰ τῆς δουλείας δεινά.
2 καθορωμένης δὲ τῆς Λιβύης παρακελευσμὸς ἐγί-
νετο τοῖς πληρώμασι καὶ φιλοτιμίας ὑπερβολή· καὶ
τάχιον μὲν ἔπλεον αἱ τῶν βαρβάρων, ἐν πολυχρο-
νίῳ μελέτῃ τῶν ἐρετῶν διαπεπονημένων, ἱκανὸν δὲ
διάστημα προεῖχον αἱ τῶν Ἑλλήνων. ὀξύτατα δὲ
τοῦ πλοῦ διανυσθέντος, ἐπειδὴ πλησίον ἐγενήθη-
σαν τῆς γῆς, συνεξέπιπτον ἀλλήλοις εἰς τὸν αἰγια-
3 λὸν ὥσπερεί τινες ἀγωνισταί· ταῖς γὰρ ἐσχάταις
τῶν Ἀγαθοκλέους αἱ πρῶται τῶν Καρχηδονίων ἐνέ-
βαλλον ἐντὸς βέλους οὖσαι. διόπερ ἐπ' ὀλίγον χρό-
νον τοῖς τε τόξοις καὶ σφενδόναις διαγωνισαμένων
αὐτῶν, καὶ ναυσὶν ὀλίγαις τῶν βαρβάρων συμπλα-
κέντων, οἱ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα ἐπροτέρουν, τὸ τῶν
στρατιωτῶν ἔχοντες πλῆθος. εἶθ' οἱ μὲν Καρχη-
δόνιοι πρύμναν ἀνακρουσάμενοι μικρὸν ἔξω βέλους
ἐφώρμουν, ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς ἀποβιβάσας τὴν δύνα-
μιν πρὸς τὰς καλουμένας Λατομίας, καὶ χάρακα
βαλόμενος ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν, ἐνεώλκησε
τὰς ναῦς.

7 Οὕτω δὲ παράβολον ἐπιτελεσάμενος πρᾶξιν, ἄλ-
λην ἐτόλμησε ταύτης μᾶλλον κεκινδυνευμένην. πα-
ραστησάμενος γὰρ τοὺς ἐν ἡγεμονίαις ὄντας εὐπει-
θεῖς πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπιβολήν, καὶ θυσίαν ποιησά-
μενος Δήμητρι καὶ Κόρῃ, συνήγαγεν ἐκκλησίαν,
2 κἄπειτα προελθὼν ἐπὶ τὴν δημηγορίαν ἐστεφανω-
μένος ἐν ἱματίῳ λαμπρῷ, καὶ προδιαλεχθεὶς οἰκείως
τοῖς ἐγχειρουμένοις, ἔφησε ταῖς κατεχούσαις Σικε-
λίαν θεαῖς Δήμητρι καὶ Κόρῃ πεποιῆσθαι, καθ' ὃν
καιρὸν ἐδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων, εὐχὰς
3 λαμπαδεύσειν ἁπάσας τὰς ναῦς. καλῶς οὖν ἔχειν
τετευχότας τῆς σωτηρίας ἀποδιδόναι τὰς εὐχάς.

ἀντὶ δὲ τούτων ἐπηγγέλλετο πολλαπλασίους ἀποδώσειν προθύμως αὐτῶν ἀγωνισαμένων· καὶ γὰρ τὰς θεὰς διὰ τῶν ἱερῶν προσημαίνειν νίκην τοῦ σύμπαντος πολέμου. ἅμα δὲ ταῦτα λέγοντος αὐ- 4
τοῦ τῶν ὑπηρετῶν τις προσήνεγκεν ἡμμένην δᾷδα· ἣν δεξάμενος καὶ τοῖς τριηράρχοις ὁμοίως ἅπασι προστάξας ἀναδοῦναι, τάς τε θεὰς ἐπεκαλέσατο καὶ πρῶτος ὥρμησεν ἐπὶ τὴν ναυαρχίδα τριήρη· στὰς δ' ἐπὶ τὴν πρύμναν καὶ τοῖς ἄλλοις τὸ παραπλήσιον ποιεῖν παρεκελεύετο. ἔνθα δὴ τῶν τριηράρχων ἁπάντων ἐνέντων τὸ πῦρ, καὶ ταχὺ τῆς φλογὸς εἰς ὕψος ἀρθείσης, οἱ μὲν σαλπικταὶ τὸ πολεμικὸν ἐσήμαινον, τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπηλάλαξε, συνευχομένων ἁπάντων ὑπὲρ τῆς εἰς οἶκον σωτηρίας. τοῦτο 5
δ' ἔπραξεν Ἀγαθοκλῆς μάλιστα μὲν ἕνεκα τοῦ συναναγκάσαι τοὺς στρατιώτας ἐν τοῖς κινδύνοις ἐπιλαθέσθαι τὸ παράπαν τῆς φυγῆς· δῆλον γὰρ ὅτι τῆς ἐπὶ τὰς ναῦς καταφυγῆς ἀποκοπείσης ἐν μόνῳ τῷ νικᾶν ἕξουσι τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας· ἔπειτα καὶ δύναμιν ὀλίγην ἔχων, ἐθεώρει διότι φυλάττων μὲν τὰς ναῦς ἀναγκασθήσεται μερίζειν τὸ στρατόπεδον καὶ μηδαμῶς ἀξιόμαχος εἶναι, καταλιπὼν δ' ἐρήμους ὑποχειρίους γενέσθαι ποιήσει Καρχηδονίοις. οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν νεῶν ἁπασῶν φλεγομένων καὶ 8
τοῦ πυρὸς πολὺν ἐπέχοντος τόπον, ἔκπληξις κατεῖχε τοὺς Σικελιώτας. ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀγα-
411 θοκλέους γοητείας παραλογισθέντες, καὶ τῆς τῶν ἐγχειρουμένων ὀξύτητος ἀναθεώρησιν οὐ διδούσης, πάντες συγκατετίθεντο τοῖς πραττομένοις· τοῦ δὲ χρόνου τὸν περὶ ἑκάστων ἀναλογισμὸν παριστάντος εἰς μεταμέλειαν ἐνέπιπτον, καὶ τὸ μέγεθος τοῦ διείργοντος πελάγους ἀναλογιζόμενοι, τὴν σωτηρίαν ἀπε-

γίνωσκον. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς σπεύδων ἀπαλλάξαι τῆς ἀθυμίας τοὺς στρατιώτας, ἦγε τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν ὀνομαζομένην Μεγάλην πόλιν, οὖσαν τῶν Καρχη-
3 δονίων. ἡ δ' ἀνὰ μέσον χώρα, δι' ἧς ἀναγκαῖον πορευθῆναι, διείληπτο κηπείαις καὶ παντοίαις φυ- 5
τουργίαις, πολλῶν ὑδάτων διωχετευμένων καὶ πάντα τόπον ἀρδευόντων. ἀγροικίαι τε συνεχεῖς ὑπῆρχον, οἰκοδομαῖς πολυτελέσι καὶ κονιάμασι διαπεπονημέναι, καὶ τὸν τῶν κεκτημένων αὐτὰς διασημαίνουσαι
4 πλοῦτον. ἔγεμον δ' αἱ μὲν ἐπαύλεις πάντων τῶν 10
πρὸς ἀπόλαυσιν, ὡς ἂν τῶν ἐγχωρίων ἐν εἰρήνῃ πολυχρονίῳ τεθησαυρικότων γεννημάτων ἀφθονίαν· ἡ δὲ χώρα ἡ μὲν ἦν ἀμπελόφυτος, ἡ δὲ ἐλαιοφόρος καὶ τῶν ἄλλων τῶν καρπίμων δένδρων ἀνάπλεως. ἐπὶ θάτερα δὲ μέρη τὸ πεδίον ἐνέμοντο βοῶν ἀγέ- 15
λαι καὶ ποῖμναι, καὶ τὰ πλησίον ἕλη φορβάδων ἵππων ἔγεμε. καθόλου δὲ παντοία τις ἦν ἐν τοῖς τόποις εὐδαιμονία, τῶν ἐπιφανεστάτων Καρχηδονίων διειληφότων τὰς κτήσεις καὶ τοῖς πλούτοις πεφιλο-
5 καληκότων πρὸς ἀπόλαυσιν. διόπερ οἱ Σικελιῶται 20
τό τε τῆς χώρας κάλλος καὶ τὴν εὐθαιμονίαν τὴν ἐν αὐτῇ θαυμάζοντες μετέωροι ταῖς ἐλπίσιν ἐγίνοντο, θεωροῦντες ἄξια τῶν κινδύνων ἔπαθλα τοῖς νικῶσι
6 προκείμενα. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς ὁρῶν τοὺς στρατιώτας ἀναλαμβάνοντας αὑτοὺς ἐκ τῆς ἀθυμίας καὶ προ- 25
θύμους ὄντας εἰς τοὺς κινδύνους, ἐξ ἐφόδου προσέβαλε τοῖς τείχεσιν. ἀπροσδοκήτου δὲ τῆς ἐπιθέσεως γενομένης, καὶ τῶν ἔνδον διὰ τὴν ἄγνοιαν καὶ τὴν τῶν πολέμων ἀπειρίαν ὀλίγον ὑποστάντων χρόνον, εἷλε τὴν πόλιν κατὰ κράτος· δοὺς δὲ τοῖς στρα- 30
τιώταις εἰς ἁρπαγὴν ἐνέπλησε τὴν δύναμιν ὠφε-
7 λείας ἅμα καὶ θάρρους. εὐθὺς δὲ καὶ πρὸς τὸν

Λευκὸν Τύνητα καλούμενον ἀναξεύξας ἐχειρώσατο τὴν πόλιν, ἀπέχουσαν Καρχηδόνος δισχιλίους σταδίους. ἀμφοτέρας δὲ τὰς ἁλούσας πόλεις οἱ μὲν στρατιῶται διαφυλάττειν ἠβούλοντο καὶ τὰς ὠφελείας εἰς αὐτὰς ἀποτίθεσθαι· ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς ἀκόλουθα τοῖς πεπραγμένοις διανοηθείς, καὶ διδάξας τὸ πλῆθος ὡς οὐδεμίαν συμφέρει καταφυγὴν ἀπολιπεῖν, ἕως ἂν παρατάξει νικήσωσι, κατέσκαψέ τε τὰς πόλεις καὶ κατεστρατοπέδευσεν ἐν ὑπαίθρῳ.

412 Οἱ δ' ἐφορμοῦντες Καρχηδόνιοι τῷ ναυστάθμῳ 9
τῶν Σικελιωτῶν τὸ μὲν πρῶτον ὁρῶντες καομένας τὰς ναῦς περιχαρεῖς ἦσαν, ὡς διὰ τὸν ἀπ' αὐτῶν φόβον ἠναγκασμένων τῶν πολεμίων διαφθεῖραι τὰ σκάφη· ὡς δ' εἶδον εἰς τὴν χώραν προάγουσαν τὴν τῶν ἐναντίων δύναμιν, συλλογιζόμενοι περὶ τῶν ἀποβησομένων συμφορὰν ἰδίαν ἡγοῦντο τὴν τῶν νεῶν ἀπώλειαν. διὸ καὶ ταῖς πρῴραις δέρρεις κατεπέτασαν, ὅπερ ἀεὶ ποιεῖν εἰώθασιν, ὅταν τι κακὸν δημοσίᾳ συμβεβηκέναι δόξῃ τῇ Καρχηδονίων πόλει. ἔλαβον δὲ καὶ τὰ χαλκώματα τῶν 2
Ἀγαθοκλέους νεῶν εἰς τὰς ἰδίας τριήρεις, καὶ τοὺς ἀπαγγελοῦντας ὑπὲρ τῶν συμβεβηκότων τἀκριβὲς ἐξαπέστειλαν εἰς τὴν Καρχηδόνα. πρὶν δὲ τούτους δηλῶσαι τὸ γεγονός, ἀπὸ τῆς χώρας τινὲς αἰσθόμενοι τὸν κατάπλουν τοῦ Ἀγαθοκλέους ἀπήγγειλαν κατὰ σπουδὴν τοῖς Καρχηδονίοις. οἱ δ' ἐκ- 3
πλαγέντες διὰ τὸ παράδοξον ὑπέλαβον ἀπολωλέναι τὰς ἰδίας δυνάμεις ἐν Σικελίᾳ καὶ τὰς πεζὰς καὶ τὰς ναυτικάς· οὐ γὰρ ἂν ποτε τὸν Ἀγαθοκλέα μὴ νενικηκότα τολμῆσαι καταλιπεῖν ἐρήμους βοηθείας τὰς Συρακούσας, οὐδ' ἂν ἐπιβαλέσθαι περαιοῦν δύναμιν θαλαττοκρατούντων τῶν πολεμίων. διόπερ θό- 4

ρυβος καὶ πολλὴ ταραχὴ κατεῖχε τὴν πόλιν, καὶ συνδρομὴ τῶν ὄχλων εἰς τὴν ἀγορὰν ἐγίνετο καὶ βουλὴ τῆς γερουσίας ὅ,τι δέοι πράττειν. στρατόπεδον μὲν γὰρ οὐκ ἦν ἕτοιμον τὸ δυνάμενον ἀντιτάξασθαι, τὸ δὲ πολιτικὸν πλῆθος ἄπειρον ὂν πολέμου προκατεπεπτώκει ταῖς ψυχαῖς, οἱ πολέμιοι δὲ πλησίον εἶναι τῶν τειχῶν προσεδοκῶντο. ἔνιοι μὲν οὖν ἔφασκον πρεσβευτὰς ὑπὲρ εἰρήνης ἀποστέλλειν πρὸς Ἀγαθοκλέα, τοὺς αὐτοὺς ἅμα καὶ κατασκόπους ἐσομένους τῶν παρὰ τοῖς πολεμίοις, τινὲς δὲ ἀναμεῖναι μέχρι ἂν γνῶσιν ἀκριβῶς ἕκαστον τῶν πεπραγμένων. τοιαύτης δὲ συγχύσεως τὴν πόλιν ἐχούσης, κατέπλευσαν οἱ πεμφθέντες ὑπὸ τοῦ ναυάρχου καὶ τὰς αἰτίας τῶν πεπραγμένων ἐδήλωσαν. ἀναθαρρησάντων οὖν πάντων πάλιν ταῖς ψυχαῖς, ἡ γερουσία τοὺς μὲν ναυάρχους ἅπαντας κατεμέμψατο ὅτι θαλαττοκρατοῦντες εἴασαν πολεμίαν δύναμιν ἐπιβῆναι τῆς Λιβύης, στρατηγοὺς δὲ ἀπέδειξε τῶν δυνάμεων Ἄννωνα καὶ Βομίλκαν, πατρῴαν ἔχθραν ἔχοντας· ἡγοῦντο γὰρ τὴν ἰδίαν τούτοις ἀπιστίαν καὶ διαφορὰν κοινὴν ἔσεσθαι τῆς πόλεως ἀσφάλειαν. πολὺ δὲ διεσφάλησαν τῆς ἀληθείας. ὁ γὰρ Βομίλκας πάλαι μὲν ἦν ἐπιθυμητὴς τυραννίδος, οὐκ ἔχων δ' ἐξουσίαν οὐδὲ καιρὸν οἰκεῖον ταῖς ἐπιβολαῖς τότε ἔλαβεν ἀφορμὰς ἀξιολόγους, τυχὼν τῆς στρατηγίας. αἰτία δὲ μάλιστα τούτων ἡ πρὸς τὰς τιμωρίας πικρία τῶν Καρχηδονίων· τοὺς γὰρ ἐπιφανεστάτους τῶν ἀνδρῶν ἐν μὲν τοῖς πολέμοις προάγουσιν ἐπὶ τὰς ἡγεμονίας, νομίζοντες δεῖν αὐτοὺς τῶν ὅλων 413
προκινδυνεύειν· ὅταν δὲ τύχωσι τῆς εἰρήνης, τοὺς αὐτοὺς τούτους συκοφαντοῦσι καὶ κρίσεις ἀδίκους ἐπιφέροντες διὰ τὸν φθόνον τιμωρίαις περιβάλλουσι.

διὸ καὶ τῶν ἐπὶ τὰς ἡγεμονίας ταττομένων τινὲς 4
μὲν φοβούμενοι τὰς ἐν τῷ δικαστηρίῳ κρίσεις ἀπο-
στάται γίνονται τῆς ἡγεμονίας, τινὲς δ' ἐπιτίθενται
τυραννίσιν· ὅπερ καὶ τότε Βομίλκας ὁ ἕτερος τῶν
στρατηγῶν ἐποίησε, περὶ οὗ μικρὸν ὕστερον ἐροῦ-
μεν. οἱ δ' οὖν στρατηγοὶ τῶν Καρχηδονίων ὁρῶν- 5
τες τὸν καιρὸν οὐδαμῶς ἀναβολῆς οἰκεῖον, τοὺς
μὲν ἀπὸ τῆς χώρας καὶ τῶν συμμαχίδων πόλεων
στρατιώτας οὐκ ἀνέμειναν, αὐτοὺς δὲ τοὺς πολιτι-
κοὺς ἐξήγαγον εἰς ὕπαιθρον, ὄντας πεζοὺς μὲν οὐκ
ἐλάττους τετρακισμυρίων, ἱππεῖς δὲ χιλίους, ἅρ-
ματα δὲ δισχίλια. καταλαβόμενοι δέ τινα γεώλοφον 6
οὐ μακρὰν τῶν πολεμίων ἐξέταττον τὴν δύναμιν
εἰς μάχην· καὶ τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρατος Ἄννων εἶχε
τὴν ἡγεμονίαν, συναγωνιζομένων αὐτῷ τῶν εἰς τὸν
ἱερὸν λόχον συντεταγμένων, τοῦ δ' εὐωνύμου Βο-
μίλκας ἡγούμενος βαθεῖαν ἐποίει τὴν φάλαγγα, κω-
λύοντος τοῦ τόπου παρεκτείνειν ἐπὶ πλέον· τὰ δ'
ἅρματα καὶ τοὺς ἱππεῖς πρὸ τῆς φάλαγγος ἔστησαν,
διεγνωκότες τούτοις πρῶτον ἐμβαλεῖν καὶ τῶν Ἑλ-
λήνων ἀποπειραθῆναι.

Ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς κατασκεψάμενος τὰς τῶν βαρ- 11
βάρων τάξεις, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας ἔδωκεν Ἀρχα-
γάθῳ τῷ υἱῷ, παραδοὺς αὐτῷ πεζοὺς δισχιλίους
καὶ πεντακοσίους, ἑξῆς δ' ἔταξε τοὺς Συρακοσίους,
ὄντας τρισχιλίους πεντακοσίους, εἶτα μισθοφόρους
Ἕλληνας τρισχιλίους, τελευταίους δὲ Σαμνίτας καὶ
Τυρρηνοὺς καὶ Κελτοὺς τρισχιλίους. μετὰ δὲ τῆς
θεραπείας αὐτὸς τοῦ ἀριστεροῦ κέρατος προηγωνί-
ζετο, χιλίοις ὁπλίταις πρὸς τὸν ἱερὸν λόχον τῶν
Καρχηδονίων ἀντιτεταγμένος· τοὺς δὲ τοξότας καὶ
σφενδονήτας πεντακοσίους ὄντας ἐπὶ τὰ κέρατα διεῖ-

2 λεν. ὅπλα μὲν οὖν οἱ στρατιῶται μόγις εἶχον ἱκανά· τοὺς δ' ἐκ τῶν ἀφράκτων ὁρῶν ἀόπλους ὄντας, τὰ τῶν ἀσπίδων ἔλυτρα ῥάβδοις διέτεινε, καὶ τῇ φαντασίᾳ τὸν τῆς ἀσπίδος κύκλον μιμησάμενος ἀνέδωκεν αὐτοῖς πρὸς μὲν τὴν χρείαν οὐδαμῶς ἐπιτήδεια, πρὸς δὲ τὴν πόρρωθεν ὁρωμένην ὄψιν δυνάμενα δόξαν ὅπλων ἐμποιῆσαι τοῖς ἀγνοοῦσι τἀληθές. 3 ὁρῶν δὲ τοὺς στρατιώτας καταπεπληγμένους τὸ πλῆθος τῆς βαρβαρικῆς ἵππου καὶ δυνάμεως, ἀφῆκεν εἰς τὸ στρατόπεδον κατὰ πλείονας τόπους γλαῦκας, ἃς ἐκ χρόνου παρεσκεύαστο πρὸς τὰς ἀθυμίας τῶν 4 πολλῶν· αὗται δὲ διὰ τῆς φάλαγγος πετόμεναι καὶ προσκαθίζουσαι ταῖς ἀσπίσι καὶ τοῖς κράνεσιν εὐθαρσεῖς ἐποίουν τοὺς στρατιώτας, ἑκάστων οἰωνιζομένων διὰ τὸ δοκεῖν ἱερὸν εἶναι τὸ ζῷον τῆς Ἀθη- 5 νᾶς. ταῦτα δέ, καίπερ ἄν τισι δόξαντα κενὴν ἔχειν ἐπίνοιαν, πολλάκις αἴτια γίνεται μεγάλων προτερη- 414
μάτων. ὃ καὶ τότε συνέβη γενέσθαι· ἐμπεσόντος γὰρ εἰς τὰ πλήθη θάρρους, καὶ διαδοθέντων λόγων ὡς τὸ θεῖον αὐτοῖς φανερῶς προσημαίνει νίκην, παραστατικώτερον τὸν κίνδυνον ὑπέμειναν. 12 προεμβαλόντων γὰρ εἰς αὐτοὺς τῶν ἁρμάτων, ἃ μὲν κατηκόντισαν, ἃ δ' εἴασαν διεκπεσεῖν, τὰ δὲ πλεῖστα συνηνάγκασαν στρέψαι πρὸς τὴν τῶν πεζῶν 2 τάξιν. παραπλησίως δὲ καὶ τὴν τῶν ἱππέων ἐπιφορὰν ὑποστάντες, καὶ πολλοὺς αὐτῶν κατατιτρώσκοντες, ἐποίησαν φυγεῖν εἰς τοὐπίσω. προαγωνισαμένων δ' αὐτῶν ἐν τούτοις λαμπρῶς, ἡ πεζὴ δύναμις τῶν βαρβάρων ἅπασα συνῆψεν εἰς χεῖρας. 3 γενναίας δὲ μάχης γενομένης, Ἄννων μὲν ἔχων συναγωνιζόμενον τὸν ἱερὸν λόχον τῶν ἐπιλέκτων ἀνδρῶν, καὶ σπεύδων ποιῆσαι δι' αὐτοῦ τὴν νίκην,

ἐνέκειτο βαρὺς τοῖς Ἕλλησι καὶ συχνοὺς ἀνῄρει. φερομένων δ' ἐπ' αὐτὸν παντοδαπῶν βελῶν οὐκ εἶκεν, ἀλλὰ καίπερ πολλοῖς τραύμασι περιπίπτων ἐβιάζετο, μέχρι ὅτου καταπονηθεὶς ἐτελεύτησε. τοὺ- 4
5 του δὲ πεσόντος οἱ μὲν ταύτῃ τεταγμένοι τῶν Καρχηδονίων ἀνετράπησαν ταῖς ψυχαῖς, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα μετεωρισθέντες πολὺ μᾶλλον ἐπερρώσθησαν. ἃ δὴ πυθόμενός τινων Βομίλκας ὁ ἕτερος 5
στρατηγός, καὶ νομίσας παρὰ θεῶν αὐτῷ δεδόσθαι
10 τὸν καιρὸν τοῦ λαβεῖν ἀφορμὰς πρὸς τὴν ἐπίθεσιν τῆς τυραννίδος, διελογίζετο πρὸς ἑαυτόν, εἰ μὲν ἡ μετ' Ἀγαθοκλέους διαφθαρείη δύναμις, μὴ δυνήσεσθαι τὴν ἐπίθεσιν ποιήσασθαι τῇ δυναστείᾳ, τῶν πολιτῶν ἰσχυόντων, εἰ δ' ἐκεῖνος νικήσας τὰ φρο-
15 νήματα παρέλοιτο τῶν Καρχηδονίων, εὐχειρώτους μὲν ἑαυτῷ τοὺς προηττημένους ἔσεσθαι, τὸν δ' Ἀγαθοκλέα ῥᾳδίως καταπολεμήσειν, ὅταν αὐτῷ δόξῃ. ταῦτα δὲ διανοηθεὶς ἀνεχώρησε μετὰ τῶν πρωτο- 6
στατῶν, δοὺς τοῖς μὲν πολεμίοις ἄσημον ἔγκλιμα,
20 τοῖς δ' ἰδίοις δηλώσας τὸν Ἄννωνος θάνατον καὶ παρακελευόμενος ἀναχωρεῖν ἐν τάξει πρὸς τὸν γεώλοφον· τοῦτο γὰρ συμφέρειν. ἐπικειμένων δὲ τῶν 7
πολεμίων, καὶ τῆς ὅλης ὑποχωρήσεως φυγῇ παραπλησίας γινομένης, οἱ μὲν συνεχεῖς Λίβυες ἀπὸ κρά-
25 τους ἡττῆσθαι τοὺς πρωτοστάτας νομίσαντες πρὸς φυγὴν ὥρμησαν, οἱ δὲ τὸν ἱερὸν λόχον ἔχοντες μετὰ τὸν Ἄννωνος τοῦ στρατηγοῦ θάνατον τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχον εὐρώστως καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν πίπτοντας ὑπερβαίνοντες ὑπέμενον πάντα κίνδυνον,
30 ἐπεὶ δὲ κατενόησαν τὸ πλέον μέρος τῆς δυνάμεως πρὸς φυγὴν ὡρμημένον καὶ τοὺς πολεμίους περιισταμένους κατὰ νώτου, συνηναγκάσθησαν ἐγκλῖναι.

8 διὸ καὶ τροπῆς γενομένης κατὰ πᾶν τὸ τῶν Καρ-
χηδονίων στρατόπεδον, οἱ μὲν βάρβαροι τὴν φυγὴν
ἐποιοῦντο πρὸς τὴν Καρχηδόνα, Ἀγαθοκλῆς δὲ μέ-
χρι τινὸς ἐπιδιώξας ἐπανῆλθε καὶ τὴν στρατοπεδείαν
13 τῶν Καρχηδονίων διήρπασεν. ἔπεσον δ' ἐν τῇ μάχῃ 415
τῶν μὲν Ἑλλήνων εἰς διακοσίους, τῶν δὲ Καρχη-
δονίων οὐ πλείους χιλίων, ὡς δ' ἔνιοι γεγράφασιν,
ὑπὲρ τοὺς ἑξακισχιλίους.

Ἐν δὲ τῇ τῶν Καρχηδονίων παρεμβολῇ σὺν ταῖς
ἄλλαις ὠφελείαις εὑρέθησαν ἅμαξαι πλείους, ἐν αἷς
ἐκομίζετο ζεύγη χειροπεδῶν πλείω τῶν δισμυρίων·
2 ἐξ ἑτοίμου γὰρ οἱ βάρβαροι κρατήσειν ὑπειληφότες
τῶν Ἑλλήνων, παρηγγέλκεσαν ἀλλήλοις ζωγρεῖν ὡς
πλείστους καὶ δήσαντες εἰς συνεργασίαν ἐμβαλεῖν.
3 ἀλλ', οἶμαι, τὸ δαιμόνιον ὥσπερ ἐπίτηδες τοῖς ὑπερ-
ηφάνως διαλογιζομένοις τὸ τέλος τῶν κατελπισθέν-
των εἰς τοὐναντίον μετατίθησιν. Ἀγαθοκλῆς μὲν
οὖν Καρχηδονίους παραλόγως νικήσας τειχήρεις
συνεῖχεν, ἡ τύχη δ' ἐναλλὰξ τὰ προτερήματα τοῖς
ἐλαττώμασιν ἐπεισάγουσα τοὺς ὑπερέχοντας ἴσον
4 ἐταπείνωσε τοῖς ἡττημένοις· ἐν Σικελίᾳ μὲν γὰρ
Καρχηδόνιοι μεγάλῃ νενικηκότες παρατάξει Ἀγαθο-
κλέα τὰς Συρακούσας ἐπολιόρκουν, ἐν Λιβύῃ δ'
Ἀγαθοκλῆς τηλικαύτῃ μάχῃ προτερήσας εἰς πολιορ-
κίαν συνέκλεισε Καρχηδονίους, καὶ τὸ θαυμασιώ-
τατον, ὁ δυνάστης κατὰ μὲν τὴν νῆσον ἀκεραίους
ἔχων τὰς δυνάμεις ἐλείπετο τῶν βαρβάρων, ἐπὶ δὲ
τῆς ἠπείρου τῷ μέρει τῆς προηττημένης στρατιᾶς
14 περιεγένετο τῶν νενικηκότων. διόπερ οἱ Καρχηδό-
νιοι νομίσαντες ἐκ θεῶν αὐτοῖς γεγονέναι τὴν συμ-
φοράν, ἐτράπησαν πρὸς παντοίαν ἱκεσίαν τοῦ δαι-
μονίου, καὶ νομίσαντες μάλιστα μηνίειν αὐτοῖς τὸν

Ἡρακλέα τὸν παρὰ τοῖς ἀποικισταῖς, χρημάτων πλῆθος καὶ τῶν πολυτελεστάτων ἀναθημάτων ἔπεμψαν εἰς τὴν Τύρον οὐκ ὀλίγα. ἀποικισθέντες γὰρ ἐκ 2 ταύτης εἰώθεσαν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις δεκάτην ἀποστέλλειν τῷ θεῷ πάντων τῶν εἰς πρόσοδον πιπτόντων· ὕστερον δὲ μεγάλους κτησάμενοι πλούτους, καὶ προσόδους ἀξιολογωτέρας λαμβάνοντες, μικρὰ παντελῶς ἀπέστελλον, ὀλιγωροῦντες τοῦ δαιμονίου. διὰ δὲ τὴν συμφορὰν ταύτην εἰς μεταμέλειαν ἐλθόντες πάλιν τῶν ἐν τῇ Τύρῳ θεῶν ἐμνημόνευον. ἔπεμψαν δὲ καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἱερῶν χρυ- 3 σοῦς ναοὺς τοῖς ἀφιδρύμασι πρὸς τὴν ἱκεσίαν, ἡγούμενοι μᾶλλον ἐξιλάσεσθαι τὴν τοῦ θεοῦ μῆνιν τῶν ἀναθημάτων πεμφθέντων ἐπὶ τὴν παραίτησιν. ἠτιῶντο δὲ καὶ τὸν Κρόνον αὐτοῖς ἐναντιοῦσθαι, 4 καθ' ὅσον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις θύοντες τούτῳ τῷ θεῷ τῶν υἱῶν τοὺς κρατίστους ὕστερον ὠνούμενοι λάθρᾳ παῖδας καὶ θρέψαντες ἔπεμπον ἐπὶ τὴν θυσίαν· καὶ ζητήσεως γενομένης εὑρέθησάν τινες τῶν καθιερουργημένων ὑποβολιμαῖοι γεγονότες. τούτων δὲ λαβόντες ἔννοιαν, καὶ τοὺς 5 πολεμίους πρὸς τοῖς τείχεσιν ὁρῶντες στρατοπεδεύοντας, ἐδεισιδαιμόνουν ὡς καταλελυκότες τὰς πατρίους τῶν θεῶν τιμάς. διορθώσασθαι δὲ τὰς ἀγνοίας σπεύδοντες, διακοσίους μὲν τῶν ἐπιφανεστάτων παίδων προκρίναντες ἔθυσαν δημοσίᾳ· ἄλλοι δ' ἐν διαβολαῖς ὄντες ἑκουσίως ἑαυτοὺς ἔδοσαν, οὐκ ἐλάττους ὄντες τριακοσίων. ἦν δὲ παρ' αὐτοῖς 6 ἀνδριὰς Κρόνου χαλκοῦς, ἐκτετακὼς τὰς χεῖρας ὑπτίας ἐγκεκλιμένας ἐπὶ τὴν γῆν, ὥστε τὸν ἐπιτεθέντα τῶν παίδων ἀποκυλίεσθαι καὶ πίπτειν εἴς τι χάσμα πλῆρες πυρός. εἰκὸς δὲ καὶ τὸν Εὐριπίδην

ἐντεῦθεν εἰληφέναι τὰ μυθολογούμενα παρ' αὐτῷ περὶ τὴν ἐν Ταύροις θυσίαν ἐν οἷς εἰσάγει τὴν Ἰφιγένειαν ὑπὸ Ὀρέστου διερωτωμένην,

τάφος δὲ ποῖος δέξεταί μ', ὅταν θάνω;
πῦρ ἱερὸν ἔνδον χάσμα τ' εὐρωπὸν χθονός.

7 καὶ ὁ παρὰ τοῖς Ἕλλησι δὲ μῦθος ἐκ παλαιᾶς φήμης παραδεδομένος ὅτι Κρόνος ἠφάνιζε τοὺς ἰδίους παῖδας, παρὰ Καρχηδονίοις φαίνεται διὰ τούτου τοῦ νομίμου τετηρημένος.

15 Οὐ μὴν ἀλλὰ τοιαύτης ἐν τῇ Λιβύῃ γεγενημένης μεταβολῆς, οἱ μὲν Καρχηδόνιοι διεπέμποντο πρὸς Ἀμίλκαν εἰς τὴν Σικελίαν, ἀξιοῦντες κατὰ τάχος πέμψαι βοήθειαν, καὶ τὰ ληφθέντα χαλκώματα τῶν Ἀγαθοκλέους νεῶν ἀπέστειλαν αὐτῷ. ὁ δὲ τοῖς καταπλεύσασι παρεκελεύσατο σιωπᾶν μὲν τὴν γεγενημένην ἧτταν, διαδιδόναι δὲ λόγον εἰς τοὺς στρατιώτας ὡς Ἀγαθοκλῆς ἅρδην ἀπώλεσε καὶ τὰς ναῦς καὶ τὴν δύ-
2 ναμιν ἅπασαν. αὐτὸς δὲ πέμψας τινὰς τῶν παρόντων ἐκ Καρχηδόνος εἰς τὰς Συρακούσας πρεσβευτάς, καὶ τὰ χαλκώματα συναποστείλας, ἠξίου παραδιδόναι τὴν πόλιν· τὴν μὲν γὰρ δύναμιν τῶν Συρακοσίων ὑπὸ Καρχηδονίων κατακεκόφθαι, τὰς δὲ ναῦς ἐμπεπυρίσθαι· τοῖς δ' ἀπιστοῦσιν ἀπόδειξιν παρέχε-
3 σθαι τὴν τῶν ἐμβόλων κομιδήν. τῶν δ' ἐν τῇ πόλει πυθομένων τὴν περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα προσηγγελμένην συμφοράν, οἱ πολλοὶ μὲν ἐπίστευσαν, οἱ προεστηκότες δὲ διστάζοντες διετήρησαν μὲν χάριν τοῦ μὴ γενέσθαι ταραχήν, τοὺς πρεσβευτὰς δὲ ταχέως ἐξέπεμψαν, τοὺς δὲ τῶν φυγάδων συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ τῶν ἄλλων τοὺς δυσχεραίνοντας τοῖς ὑπ' αὐτῶν πραττομένοις ἐξέβαλον ἐκ τῆς πόλεως, ὄντας

οὐκ ἐλάττους ὀκτακισχιλίων. κἄπειτα τοσούτου πλή- 4
θους ἄφνω συναναγκαζομένου τὴν πατρίδα φεύγειν
ἔγεμεν ἡ πόλις διαδρομῆς καὶ θορύβου καὶ γυναι-
κείων κλαυθμῶν· οὐδεμία γὰρ ἦν οἰκία πένθους
ἀποινώνητος κατὰ τοῦτον τὸν καιρόν. οἱ μὲν γὰρ 5
περὶ τὴν τυραννίδα τοῦ Ἀγαθοκλέους καὶ τῶν τέ-
κνων αὐτοῦ τὴν συμφορὰν ὠδύροντο, τῶν δ' ἰδιω-
τῶν οἱ μὲν τοὺς ἀπολωλέναι δοκοῦντας κατὰ Λι-
βύην ἔκλαον, οἱ δὲ τοὺς ἐκπίπτοντας ἀφ' ἑστίας
καὶ πατρῴων θεῶν, οἷς οὔτε μένειν ἐξῆν οὔτε ἐκτὸς
τῶν τειχῶν προάγειν, πολιορκούντων τῶν βαρβά-
ρων, πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις κακοῖς τηλικούτοις
οὖσιν ἠναγκάζοντο νηπίους παῖδας καὶ γυναῖκας
417 συνεφέλκεσθαι τῇ φυγῇ. ὁ δ' Ἀμίλκας, καταφυ- 6
γόντων πρὸς αὐτὸν τῶν φυγάδων, τούτοις μὲν τὴν
ἀσφάλειαν παρέσχετο, τὴν δὲ δύναμιν παρασκευά-
σας προῆγεν ἐπὶ τὰς Συρακούσας, ὡς αἱρήσων τὴν
πόλιν διά τε τὴν ἐρημίαν καὶ διὰ τὴν προσηγγελ-
μένην τοῖς ὑπολελειμμένοις συμφοράν. προαποστεί- 16
λαντος δ' αὐτοῦ πρεσβείαν, καὶ διδόντος Ἀντάν-
δρῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ παραδιδόασι τὴν πόλιν,
ἀσφάλειαν, συνήδρευσαν τῶν ἡγεμόνων οἱ μάλιστα
ἀξίωμα δοκοῦντες ἔχειν. ῥηθέντων οὖν πολλῶν λό-
γων Ἄνταν δρος μὲν ᾤετο δεῖν παραδιδόναι τὴν
πόλιν, ὧν ἄνανδρος φύσει καὶ τῆς ταδελφοῦ τόλ-
μης καὶ πράξεως ἐναντίαν ἔχων διάθεσιν· Ἐρύμνων
δ' ὁ Αἰτωλός, παρακαθεσταμένος ὑπ' Ἀγαθοκλέους
ταδελφῷ σύνεδρος, τὴν ἐναντίαν δοὺς γνώμην
ἔπεισεν ἅπαντας διακαρτερεῖν μέχρι ἂν πύθωνται
ταληθές. εἶτα Ἀμίλκας μὲν μαθὼν τὰ δόξαντα τοῖς 2
ἐν τῇ πόλει, συνεπήγνυε μηχανὰς παντοίας, διε-
γνωκὼς προσβάλλειν, Ἀγαθοκλῆς δὲ δύο τριακον- 3

τόρους μετὰ την μάχην νεναυπηγημένος, τὴν ἑτέραν ἀπέστειλεν εἰς Συρακούσας, ἑρέτας ἐμβιβάσας τοὺς κρατίστους καὶ τῶν περὶ αὐτὸν πιστευομένων φίλων ἕνα Νέαρχον, ἀπαγγελοῦντα τοῖς ἰδίοις τὴν
4 νίκην. ἔπειτ' εὐπλοίας γενομένης πεμπταῖοι ταῖς 5
Συρακούσαις νύκτωρ προσεπέλασαν, καὶ στεφανωσάμενοι καὶ παιανίσαντες κατὰ τὸν πλοῦν ἅμ'
5 ἡμέρᾳ κατέπλεον ἐπὶ τὴν πόλιν. αἱ δὲ φυλακίδες τῶν Καρχηδονίων αἰσθόμεναι κατὰ σπουδὴν ἐπεδίωκον, καὶ οὐ πολὺ προειληφότων τῶν ὑποφευ- 10
γόντων ἀγὼν τῆς εἱρεσίας ἐγίνετο. ἅμα δὲ τῇ τῶν ἑρετῶν φιλοτιμίᾳ συνέβη τούς τ' ἐκ τῆς πόλεως καὶ τοὺς πολιορκοῦντας αἰσθομένους συνδραμεῖν ἐπὶ τὸν λιμένα, καὶ τοῖς ἰδίοις ἑκατέρους συναγω-
6 νιῶντας ἀναβοᾶν θαρρεῖν. ἤδη δὲ τῆς τριακοντό- 15
ρου καταλαμβανομένης οἱ βάρβαροι μὲν ἐπηλάλαξαν, οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως ἀδυνατοῦντες βοηθεῖν τοῖς θεοῖς ηὔχοντο περὶ τῆς σωτηρίας τῶν καταπλεόντων. τῆς πρῴρας δὲ τῶν διωκόντων εἰς ἐμβολὴν ἤδη φερομένης οὐκ ἄπωθεν τῆς γῆς, ἔφθασε τὸ 20
διωκόμενον σκάφος ἐντὸς βέλους γενόμενον, καὶ τῶν Συρακοσίων προσβοηθησάντων ἐξέφυγε τὸν
7 κίνδυνον. Ἀμίλκας δ' ὁρῶν τοὺς ἐκ τῆς πόλεως διὰ τὴν ἀγωνίαν καὶ τὸ παράδοξον τῆς προσδοκωμένης ἀγγελίας ἐπὶ τὸν λιμένα συνδεδραμηκότας, 25
ὑπολαβὼν εἶναι μέρος τι τοῦ τείχους ἀφύλακτον, ἔπεμψε τῶν στρατιωτῶν τοὺς κρατίστους μετὰ κλιμάκων. οὗτοι δ' εὑρόντες ἐκλελειμμένας τὰς φυλακὰς ἔλαθον προσαναβάντες· καὶ σχεδὸν αὐτῶν μεσοπύργιον ἤδη κατειληφότων ἡ κατὰ τὸ σύνηθες 30
8 ἐφοδεία παραγενομένη κατενόησε. γενομένης δὲ μάχης οἱ μὲν ἐκ τῆς πόλεως συνέδραμον, καὶ φθά-418

σαντες τοὺς μέλλοντας τοῖς ἀναβεβηκόσι προσβοη-
θεῖν οὓς μὲν ἀπέκτειναν, οὓς δ' ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων
κατεκρήμνισαν. ἐφ' οἷς Ἀμίλκας περιαλγὴς γενό- 9
μενος ἀπήγαγε τὴν δύναμιν ἀπὸ τῆς πόλεως, καὶ
τοῖς εἰς Καρχηδόνα βοήθειαν ἐξέπεμψε μετὰ στρα-
τιωτῶν πεντακισχιλίων.

Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις ὁ μὲν Ἀγαθοκλῆς 17
κρατῶν τῶν ὑπαίθρων τὰ περὶ τὴν Καρχηδόνα
χωρία κατὰ κράτος ᾑρει, καὶ τῶν πόλεων ἃς μὲν
διὰ φόβον, ἃς δὲ διὰ τὸ πρὸς Καρχηδονίους μῖσος
προσηγάγετο. παρεμβολὴν δὲ πλησίον τοῦ Τύνη-
τος ὀχυρωσάμενος καὶ τὴν ἱκανὴν ἀπολιπὼν φυλα-
κήν, ἀνέζευξε πρὸς τὰς ἐπὶ θαλάττῃ κειμένας πό-
λεις. καὶ πρώτην μὲν ἑλὼν Νέαν πόλιν κατὰ κράτος
φιλανθρώπως ἐχρήσατο τοῖς χειρωθεῖσιν· εἶτα πα-
ρελθὼν ἐπ' Ἀδρύμητα πρὸς μὲν ταύτην πολιορ-
κίαν συνεστήσατο, Ἐλύμαν δὲ τὸν βασιλέα τῶν Λι-
βύων εἰς συμμαχίαν προσελάβετο. ἃ δὴ πυθόμενοι 2
οἱ Καρχηδόνιοι πᾶσαν τὴν δύναμιν προσήγαγον
ἐπὶ τὸν Τύνητα, καὶ τῆς μὲν Ἀγαθοκλέους στρα-
τοπεδείας ἐκυρίευσαν, τῇ πόλει δὲ μηχανὰς προσ-
αγαγόντες συνεχεῖς προσβολὰς ἐποιοῦντο. ὁ δ' Ἀγα- 3
θοκλῆς, ἀπαγγειλάντων τινῶν αὐτῷ τὰ περὶ τοὺς
ἰδίους ἐλαττώματα, τὸ μὲν πολὺ τῆς δυνάμεως κα-
τέλιπεν ἐπὶ τῆς πολιορκίας, τὴν δὲ θεραπείαν καὶ
τῶν στρατιωτῶν ὀλίγους ἀναλαβὼν λάθρᾳ προσῆλ-
θεν ἐπί τινα τόπον ὀρεινόν, ὅθεν ὁρᾶσθαι δυνατὸν
ἦν αὐτὸν ὑπό τε τῶν Ἀδρυμητίνων καὶ τῶν Καρ-
χηδονίων τῶν τὸν Τύνητα πολιορκούντων. νυκτὸς 4
δὲ συντάξας τοῖς στρατιώταις ἐπὶ πολὺν τόπον πυρὰ
κάειν, δόξαν ἐνεποίησε τοῖς μὲν Καρχηδονίοις ὡς
μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἐπ' αὐτοὺς πορευόμενος,

τοῖς δὲ πολιορκουμένοις ὡς ἄλλης δυνάμεως ἀθρᾶς τοῖς πολεμίοις εἰς συμμαχίαν παραγεγενημένης. ἀμφότεροι δὲ τῷ ψεύδει τοῦ στρατηγήματος παραλογισθέντες παραλόγως ἡττήθησαν, οἱ μὲν τὸν Τύνητα πολιορκοῦντες φυγόντες εἰς Καρχηδόνα καὶ τὰς μηχανὰς ἀπολιπόντες, οἱ δ' Ἀδρυμητῖνοι διὰ τὸν φόβον παραδόντες τὴν πατρίδα. Ἀγαθοκλῆς δὲ ταύτην δι' ὁμολογίας παραλαβὼν Θάψον εἷλε κατὰ κράτος, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ταύτῃ πόλεων ἃς μὲν ἐξεπολιόρκησεν, ἃς δὲ προσηγάγετο· τὰς ἀπάσας δὲ πόλεις πλείους τῶν διακοσίων κεχειρωμένος εἰς τοὺς ἄνω τόπους τῆς Λιβύης διενοεῖτο στρα-
18 τεύειν. ἀναζεύξαντος οὖν αὐτοῦ καὶ πλείους ἡμέρας ὁδοιποροῦντος, Καρχηδόνιοι τὴν ἐκ Σικελίας διακομισθεῖσαν δύναμιν καὶ τὴν ἄλλην στρατιὰν προαγαγόντες πάλιν τὸν Τύνητα πολιορκεῖν ἐπεχείρησαν, καὶ τῶν χωρίων οὐκ ὀλίγα τῶν ὑπὸ τοὺς πολεμίους ὄντων ἀνεκτήσαντο. Ἀγαθοκλῆς δέ, βι- 419
βλιαφόρων αὐτῷ παραγεγενημένων ἀπὸ τοῦ Τύνητος καὶ τὰ πεπραγμένα τοῖς Φοίνιξι διασαφούντων,
2 εὐθὺς ἀνέστρεψεν. ὡς δ' ἀπέσχε τῶν πολεμίων σταδίους διακοσίους, κατεστρατοπέδευσε καὶ τοῖς στρατιώταις πυρὰ κάειν ἀπηγόρευσε. χρησάμενος δὲ νυκτοπορίᾳ προσέπεσεν ἅμ' ἡμέρᾳ τοῖς τε προνομεύουσι τὴν χώραν καὶ τοῖς ἐκτὸς τῆς παρεμβο-
3 λῆς ἄνευ τάξεως πλανωμένοις, καὶ φονεύσας μὲν ὑπὲρ τοὺς δισχιλίους, ζωγρήσας δ' οὐκ ὀλίγους, πολλὰ πρὸς τὸ μέλλον ἐπλεονέκτησεν. οἱ γὰρ Καρχηδόνιοι τῆς ἐκ Σικελίας προσγενομένης βοηθείας καὶ τῶν κατὰ Λιβύην συμμάχων συναγωνιζομένων ἐδόκουν ὑπερέχειν τῶν περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα· τούτου δὲ τοῦ προτερήματος γενομένου πάλιν συνε-

στάλη τὰ φρονήματα τῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἐλύμαν τὸν βασιλέα τῶν Λιβύων ἀποστάτην γενόμενον ἐνίκησε μάχῃ, καὶ τόν τε δυνάστην καὶ πολλοὺς τῶν βαρβάρων ἀνεῖλε. καὶ τὰ μὲν περὶ Σικελίαν καὶ Λιβύην ἐν τούτοις ἦν.

Κατὰ δὲ τὴν Μακεδονίαν Κάσσανδρος μὲν βοη- 19
θήσας Αὐδολέοντι τῷ τῶν Παιόνων βασιλεῖ διαπολεμοῦντι πρὸς Αὐταριάτας, τοῦτον μὲν ἐκ τῶν κινδύνων ἐρρύσατο, τοὺς δὲ Αὐταριάτας σὺν τοῖς ἀκολουθοῦσι παισὶ καὶ γυναιξὶν ὄντας εἰς δισμυρίους κατῴκισε παρὰ τὸ καλούμενον Ὄρβηλον ὄρος. τού- 2
του δὲ περὶ ταῦτ' ὄντος κατὰ μὲν τὴν Πελοπόννησον Πτολεμαῖος ὁ στρατηγὸς Ἀντιγόνου δυνάμεις πεπιστευμένος, καὶ τῷ δυνάστῃ προσκόψας ὡς οὐ κατὰ τὴν ἀξίαν τιμώμενος, Ἀντιγόνου μὲν ἀπέστη, πρὸς δὲ Κάσσανδρον συμμαχίαν ἐποιήσατο. καταλελοιπὼς δὲ τῆς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ σατραπείας ἐπιστάτην Φοίνικα τῶν πιστοτάτων φίλων, ἀπέστειλεν αὐτῷ στρατιώτας, ἀξιῶν διαφυλάττειν τὰ φρούρια καὶ τὰς πόλεις καὶ μὴ προσέχειν Ἀντιγόνῳ. τῶν δὲ 3
κοινῶν συνθηκῶν τοῖς ἡγεμόσι περιεχουσῶν ἐλευθέρας ἀφεῖσθαι τὰς Ἑλληνίδας πόλεις, οἱ περὶ Πτολεμαῖον τὸν Αἰγύπτου δυνάστην, ἐγκαλέσαντες Ἀντιγόνῳ διότι φρουραῖς τινας διείληφε τῶν πόλεων, πολεμεῖν παρεσκευάζοντο. καὶ τὴν μὲν δύναμιν 4
ἐξαποστείλας Πτολεμαῖος καὶ στρατηγὸν Λεωνίδην, τὰς ἐν τῇ τραχείᾳ Κιλικίᾳ πόλεις οὔσας ὑπ' Ἀντίγονον ἐχειρώσατο, διεπέμπετο δὲ καὶ πρὸς τὰς ὑπὸ Κάσσανδρον καὶ Λυσίμαχον πόλεις, ἀξιῶν συμφρονεῖν ἑαυτῷ καὶ κωλύειν Ἀντίγονον ἰσχυρὸν γίνεσθαι. ὁ δ' Ἀντίγονος τῶν υἱῶν Φίλιππον μὲν τὸν 5
νεώτερον ἐξέπεμψεν ἐφ' Ἑλλήσποντον, διαπολεμή-

σοντα Φοίνικι καὶ τοῖς ἀφεστηκόσι, Δημήτριον δ' ἐπὶ Κιλικίαν, ὃς ἐνεργὸν ποιησάμενος τὴν στρατείαν ἐνίκησε τοὺς τοῦ Πτολεμαίου στρατηγοὺς καὶ τὰς πόλεις ἀνεκτήσατο.

20 Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Πολυσπέρχων περὶ Πελοπόννησον διατρίβων, καὶ Κασσάνδρῳ μὲν ἐγκαλῶν, τῆς δὲ Μακεδόνων ἡγεμονίας πάλαι ὀρεγόμενος, ἐκ Περγάμου μετεπέμψατο τὸν ἐκ Βαρσίνης Ἡρακλέα, ὃς ἦν Ἀλεξάνδρου μὲν υἱός, τρεφόμενος δ' ἐν Περγάμῳ, τὴν δ' ἡλικίαν περὶ ἑπτακαίδεκα
2 ἔτη γεγονώς. ὁ δ' οὖν Πολυσπέρχων διαπέμπων πολλαχοῦ πρὸς τοὺς ἰδιοξένους καὶ τοὺς ἀλλοτρίως διακειμένους πρὸς Κάσσανδρον, ἠξίου κατάγειν τὸ
3 μειράκιον ἐπὶ τὴν πατρῴαν βασιλείαν. ἔγραψε δὲ καὶ πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Αἰτωλῶν, ἀξιῶν δίοδόν τε δοῦναι καὶ συστρατεύειν, ἐπαγγελλόμενος πολλαπλασίους χάριτας ἀποδώσειν, ἐὰν συγκαταγάγωσι τὸ μειράκιον ἐπὶ τὴν πατρῴαν βασιλείαν. τῶν δὲ πραγμάτων αὐτῷ κατὰ νοῦν γενομένων, προθύμως θ' ὑπακουόντων τῶν Αἰτωλῶν καὶ πολλῶν ἄλλων συντρεχόντων ἐπὶ τὴν κάθοδον τοῦ βασιλέως, οἱ σύμπαντες ἠθροίσθησαν πεζοὶ μὲν ὑπὲρ τοὺς δισ-
4 μυρίους, ἱππεῖς δ' οὐκ ἐλάττους χιλίων. καὶ Πολυσπέρχων μὲν περὶ τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευὰς γινόμενος χρήματά τε συνῆγε καὶ πρὸς τοὺς οἰκείως ἔχοντας τῶν Μακεδόνων διαπεμπόμενος ἠξ-
21 ίου συνεργεῖν. Πτολεμαῖος δὲ τῶν ἐν Κύπρῳ πόλεων κυριεύων, ἐπειδή τινων ἐπύθετο Νικοκλέα τὸν βασιλέα τῶν Παφίων ἐν ἀπορρήτοις ἰδίᾳ πρὸς Ἀντίγονον συντεθεῖσθαι φιλίαν, ἔπεμψε τῶν φίλων Ἀργαῖον καὶ Καλλικράτην, προστάξας αὐτοῖς ἀνελεῖν τὸν Νικοκλέα· πάνυ γὰρ εὐλαβεῖτο μὴ καὶ

τῶν ἄλλων τινὲς ὁρμήσωσι πρὸς μεταβολήν, ὁρῶντες ἀθῴους γεγονότας τοὺς πρότερον ἀφεστηκότας. οὗτοι μὲν οὖν πλεύσαντες εἰς τὴν νῆσον, καὶ παρὰ Μενελάου τοῦ στρατηγοῦ στρατιώτας λαβόντες, περιέστησαν τὴν οἰκίαν τοῦ Νικοκλέους, καὶ τὰ δόξαντα τῷ βασιλεῖ δηλώσαντες προσέταξαν ἑαυτὸν ἀπαλλάξαι τοῦ ζῆν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον πρὸς τὴν 2 ἀπολογίαν ἐτρέπετο τῶν ἐγκαλουμένων· ὡς δ' οὐδεὶς προσεῖχεν, ἑαυτὸν ἀπέκτεινεν. Ἀξιοθέα δὲ ἡ γυνὴ τοῦ Νικοκλέους ἀκούσασα τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτήν, τὰς μὲν θυγατέρας τὰς ἑαυτῆς παρθένους οὔσας ἀπέσφαξεν, ὅπως μηδεὶς αὐτῶν πολέμιος κυριεύσῃ, τὰς δὲ τῶν ἀδελφῶν τῶν Νικοκλέους γυναῖκας προετρέψατο μεθ' αὑτῆς ἑλέσθαι τὸν θάνατον, οὐδὲν συντεταχότος Πτολεμαίου περὶ τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ συγκεχωρηκότος αὐταῖς τὴν ἀσφάλειαν. τῶν 3 δὲ βασιλείων πεπληρωμένων φόνων καὶ συμπτωμάτων ἀπροσδοκήτων, οἱ τοῦ Νικοκλέους ἀδελφοὶ συγκλείσαντες τὰς θύρας τὴν μὲν οἰκίαν ἐνέπρησαν, ἑαυτοὺς δ' ἀπέσφαξαν. ἡ μὲν οὖν τῶν ἐν Πάφῳ βασιλέων οἰκία τραγικοῖς συγκυρήσασα πάθεσι τὸν 421 εἰρημένον τρόπον κατελύθη. ἡμεῖς δὲ τὴν ἀπαγγελίαν τῶν γεγονότων διελθόντες ἐπὶ τὰς συνεχεῖς πράξεις μεταβιβάσομεν τὸν λόγον.

Περὶ γὰρ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς ἐν τῷ Πόντῳ 22 μετὰ τὴν Παρυσάδου τελευτήν, ὃς ἦν βασιλεὺς τοῦ Κιμμερικοῦ Βοσπόρου, διετέλουν οἱ παῖδες αὐτοῦ διαπολεμοῦντες πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας, Εὔμηλός τε καὶ Σάτυρος καὶ Πρύτανις. τούτων δὲ 2 ὁ μὲν Σάτυρος ὢν πρεσβύτατος παρὰ τοῦ πατρὸς παρειλήφει τὴν ἀρχήν, βεβασιλευκότος ἔτη τριάκοντα ὀκτώ· ὁ δ' Εὔμηλος φιλίαν συντεθειμένος

πρός τινας τῶν πλησιοχώρων βαρβάρων καὶ δύνα-
3 μιν ἀδρὰν ἠθροικὼς ἠμφισβήτει τῆς βασιλείας. ἃ
δὴ πυθόμενος ὁ Σάτυρος ἀνέξευξεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ
δυνάμεως ἀδρᾶς, καὶ διαβὰς τὸν Θάτην ποταμόν,
ἐπειδὴ πλησίον ἐγένετο τῶν πολεμίων, τὴν μὲν πα-
ρεμβολὴν ταῖς ἁμάξαις περιλαβὼν αἷς ἦν κεκομι-
κὼς τὰς ἀγορὰς οὔσας παμπληθεῖς, τὴν δὲ δύναμιν
ἐκτάξας, αὐτὸς κατὰ μέσην ὑπῆρχε τὴν φάλαγγα,
4 καθάπερ ἐστὶ Σκύθαις νόμιμον. συνεστρατεύοντο
δ' αὐτῷ μισθοφόροι μὲν Ἕλληνες οὐ πλείους δισ-
χιλίων, καὶ Θρᾷκες ἴσοι τούτοις, οἱ δὲ λοιποὶ πάν-
τες ὑπῆρχον σύμμαχοι Σκύθαι, πλείους τῶν δισ-
μυρίων, ἱππεῖς δ' οὐκ ἐλάττους μυρίων. τῷ δ'
Εὐμήλῳ συνεμάχει Ἀριφάρνης ὁ τῶν Θατέων βασι-
λεύς, ἱππεῖς μὲν ἔχων δισμυρίους, πεζοὺς δὲ δισ-
5 χιλίους πρὸς τοῖς δισμυρίοις. γενομένης δὲ μάχης
ἰσχυρᾶς, Σάτυρος μὲν ἔχων περὶ ἑαυτὸν ἐπιλέ-
κτους ἄνδρας ἱππομαχίαν συνεστήσατο πρὸς τοὺς
περὶ Ἀριφάρνην ἀνθεστηκότας κατὰ μέσην τὴν τά-
ξιν, καὶ πολλῶν παρ' ἀμφοτέροις πεσόντων τέλος
ἐκβιασάμενος ἐτρέψατο τὸν βασιλέα τῶν βαρβάρων.
6 καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐπέκειτο φονεύων τοὺς ἀεὶ κα-
ταλαμβανομένους· μετ' ὀλίγον δὲ πυθόμενος τὸν
ἀδελφὸν Εὔμηλον προτερεῖν περὶ τὸ δεξιὸν κέρας
καὶ τοὺς παρ' αὐτῷ μισθοφόρους τετράφθαι, τοῦ
μὲν διώκειν ἀπέστη, παραβοηθήσας δὲ τοῖς ἡττη-
μένοις, καὶ τὸ δεύτερον αἴτιος γενόμενος τῆς νί-
κης, ἅπαν ἐτρέψατο τῶν πολεμίων τὸ στρατόπεδον,
ὥστε πᾶσι γενέσθαι φανερὸν ὅτι καὶ κατὰ γένος καὶ
κατ' ἀρετὴν προσῆκον ἦν αὐτῷ διαδέχεσθαι τὴν πα-
23 τρῴαν βασιλείαν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀριφάρνην καὶ
τὸν Εὔμηλον λειφθέντες ἐν τῇ μάχῃ συνέφυγον εἰς

τὰ βασίλεια. ταῦτα δ' ἔκειτο μὲν παρὰ τὸν Θάτην ποταμόν, ὃς περιρρέων αὐτὰ καὶ βάθος ἔχων ἱκανὸν ἐποίει δυσπρόσιτα, περιείχετο δὲ κρημνοῖς μεγάλοις, ἔτι δ' ὕλης πλήθει, τὰς πάσας εἰσβολὰς δύο ἔχοντα χειροποιήτους, ὧν ἡ μὲν ἦν ἐν αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις, ὠχυρωμένη πύργοις ὑψηλοῖς καὶ προτειχίσμασιν, ἡ δ' ἐκ θατέρου μέρους ἐν ἕλεσιν ὑπῆρχε, φρουρουμένη ξυλίνοις ἐρύμασι· διεστύλωτο δ' εὖ 422 κίοσιν, ὑπεράνω δὲ τῶν ὑδάτων εἶχε τὰς οἰκήσεις. τοιαύτης δ' οὔσης τῆς περὶ τὸν τόπον ὀχυρότητος, τὸ μὲν πρῶτον ὁ Σάτυρος τήν τε χώραν τῶν πολεμίων ἐδῄωσε καὶ τὰς κώμας ἐνεπύρισεν, ἐξ ὧν αἰχμάλωτα σώματα καὶ λείας πλῆθος ἤθροισε. μετὰ 2 δὲ ταῦτα ἐγχειρήσας διὰ τῶν παρόδων βιάζεσθαι, κατὰ μὲν τὸ προτείχισμα καὶ τοὺς πύργους πολλοὺς ἀποβαλὼν τῶν στρατιωτῶν ἀπεχώρησε, κατὰ δὲ τὰ ἕλη βιασάμενος ἐκράτησε τῶν ξυλίνων φρουρίων. ταῦτα δὲ διαρπάσας καὶ διαβὰς τὸν ποταμόν, ἤρ- 3 ξατο κόπτειν τὴν ὕλην, δι' ἧς ἀναγκαῖον ἦν ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ βασίλεια. τούτων δ' ἐνεργῶς συντελουμένων, Ἀριφάρνης ὁ βασιλεὺς ἀγωνιάσας μὴ κατὰ κράτος ἁλῶναι συμβῇ τὴν ἀκρόπολιν, διηγωνίζετο τολμηρότερον, ὡς ἐν μόνῳ τῷ νικᾶν κειμένης τῆς σωτηρίας. διείλετο δὲ καὶ τοὺς τοξότας ἐπ' ἀμφό- 4 τερα τὰ μέρη τῆς παρόδου, δι' ὧν ῥᾳδίως κατετίτρωσκε τοὺς τὴν ὕλην κόπτοντας, μὴ δυναμένους μήτε προορᾶσθαι τὰ βέλη μήτ' ἀμύνεσθαι τοὺς βάλλοντας διὰ τὴν πυκνότητα τῶν δένδρων. οἱ δὲ περὶ 5 τὸν Σάτυρον ἐπὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας ἔτεμνον τὴν ὕλην, ὁδοποιούμενοι καὶ διακαρτεροῦντες ἐπιπόνως· τῇ δὲ τετάρτῃ συνήγγισαν μὲν τῷ τείχει, νικώμενοι δὲ τῷ πλήθει τῶν βελῶν καὶ τῇ τῶν τόπων

στενοχωρίᾳ μεγάλοις ἐλαττώμασι περιέπιπτον. Με-
νίσκος μὲν γὰρ ὁ τῶν μισθοφόρων ἡγεμών, ἀνὴρ
καὶ συνέσει καὶ τόλμῃ διαφέρων, προσπεσὼν διὰ
τῆς διόδου πρὸς τὸ τεῖχος, καὶ μετὰ τῶν περὶ αὐ-
τὸν λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, ἐξεβιάσθη, πολλαπλα-
σίων ἐπ᾽ αὐτὸν ἐπεξελθόντων. ὃν ἰδὼν ὁ Σάτυ-
ρος κινδυνεύοντα ταχέως παρεβοήθει, καὶ τὴν ἐπι-
φορὰν τῶν πολεμίων ὑποστὰς ἐτρώθη λόγχῃ διὰ
τοῦ βραχίονος. κακῶς δ᾽ ἀπαλλάττων ὑπὸ τοῦ τραύ-
ματος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ νυκτὸς
ἐπιγενομένης ἐξέλιπε τὸν βίον, ἐννέα μόνον μῆνας
βασιλεύσας μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν Παρυ-
σάδου. Μενίσκος δ᾽ ὁ τῶν μισθοφόρων ἡγεμὼν λύ-
σας τὴν πολιορκίαν ἀπήγαγε τὴν δύναμιν εἰς Γάρ-
γαζαν πόλιν, κἀκεῖθεν τὸ τοῦ βασιλέως σῶμα διὰ
τοῦ ποταμοῦ διεκόμισεν εἰς Παντικάπαιον πρὸς τὸν
ἀδελφὸν Πρύτανιν. ὡς ταφὴν συντελέσας μεγαλο-
πρεπῆ καὶ καταθέμενος εἰς τὰς βασιλικὰς θήκας τὸ
σῶμα, ταχέως ἦκεν εἰς Γάργαζαν, καὶ τὴν δύναμιν
ἅμα καὶ τὴν δυναστείαν παρέλαβεν. Εὐμήλου δὲ
διαπρεσβευομένου περὶ μέρους τῆς βασιλείας, τού-
τῳ μὲν οὐ προσεῖχεν, ἐν δὲ Γαργάζῃ φρουρὰν ἀπο-
λιπὼν ἐπανῆλθεν εἰς Παντικάπαιον, ἀσφαλιούμενος
τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν. καθ᾽ ὃν δὴ χρόνον Εὔμη-
λος, συναγωνισαμένων αὐτῷ τῶν βαρβάρων, τήν τε
Γάργαζαν κατελάβετο καὶ τῶν ἄλλων πολισμάτων
καὶ χωρίων οὐκ ὀλίγα. ἐπιστρατεύσαντος δὲ τοῦ
Πρυτάνιδος μάχῃ τε ἐνίκησε τὸν ἀδελφὸν καὶ συγ-
κλείσας εἰς τὸν ἰσθμὸν τὸν πλησίον τῆς Μαιώτιδος
λίμνης συνηνάγκασεν ὁμολογίας θέσθαι, καθ᾽ ἃς
τούς τε στρατιώτας παρέδωκε καὶ τῆς βασιλείας ἐκ-
χωρεῖν ὡμολόγησεν. ὡς δὲ παρεγένετο εἰς Παντι-

κάπαιον, ἐν ᾧ τὸ βασίλειον ἦν ἀεὶ τῶν ἐν Βοσπόρῳ βασιλευσάντων, ἐπεχείρησε μὲν πάλιν ἀνακτᾶσθαι τὴν βασιλείαν, κατισχυθεὶς δὲ καὶ φυγὼν εἰς τοὺς καλουμένους Κήπους ἀνῃρέθη. Εὔμηλος δὲ 3
μετὰ τὸν τῶν ἀδελφῶν θάνατον βουλόμενος ἀσφαλῶς θέσθαι τὰ κατὰ τὴν ἀρχήν, ἀνεῖλε τούς τε φίλους τῶν περὶ τὸν Σάτυρον καὶ Πρύτανιν, ἔτι δὲ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα. μόνος δὲ διέφυγεν αὐτὸν ὁ παῖς ὁ Σατύρου Παρυσάδης, νέος ὢν παντελῶς τὴν ἡλικίαν· ἐξιππεύσας γὰρ ἐκ τῆς πόλεως κατέφυγε πρὸς Ἄγαρον τὸν βασιλέα τῶν Σκυθῶν. ἀγανακτούντων δὲ τῶν πολιτῶν ἐπὶ τῷ φόνῳ τῶν 4
οἰκείων, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὰ πλήθη περί τε τούτων ἀπελογήσατο καὶ τὴν πάτριον πολιτείαν ἀποκατέστησε. συνεχώρησε δὲ καὶ τὴν ἀτέλειαν ἔχειν τὴν ἐπὶ τῶν προγόνων οὖσαν τοῖς Παντικάπαιον οἰκοῦσι. προσεπηγγείλατο δὲ καὶ τῶν εἰσφορῶν ἅπαντας ἀφήσειν, καὶ πολλὰ διελέχθη δημαγωγῶν τὰ πλήθη. ταχὺ δὲ πάντων εἰς τὴν 5
προϋπάρχουσαν εὔνοιαν ἀποκαταστάντων διὰ τὰς εὐεργεσίας, τὸ λοιπὸν ἐβασίλευεν ἄρχων νομίμως τῶν ὑποτεταγμένων καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν οὐ μετρίως θαυμαζόμενος. Βυζαντίους μὲν γὰρ καὶ Σινωπεῖς καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν τὸν Πόντον οἰκούντων τοὺς πλείστους διετέλεσεν εὐεργετῶν· Καλλατιανῶν δὲ πολιορκουμένων ὑπὸ Λυσιμάχου καὶ πιεζομένων τῇ σπάνει τῶν ἀναγκαίων, χιλίους ὑπεδέξατο τοὺς διὰ τὴν σιτοδείαν ἐκχωρήσαντας. οἷς οὐ μόνον τῆς καταφυγῆς παρέσχετο τὴν ἀσφάλειαν, ἀλλὰ καὶ πόλιν ἔδωκε κατοικεῖν, ἐπὶ δὲ τούτοις τὴν ὀνομαζομένην Ψόαν καὶ τὴν χώραν κατεκληρούχησεν. ὑπὲρ δὲ τῶν πλεόντων τὸν Πόντον πόλεμον 2

ἐξενέγκας πρὸς τοὺς λῃστεύειν εἰωθότας βαρβάρους Ἡνιόχους καὶ Ταύρους, ἔτι δ' Ἀχαιούς, καθαρὰν λῃστῶν ἀπέδειξε τὴν θάλατταν, ὥστε μὴ μόνον κατὰ τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ πᾶσαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην, διαγγελλόντων τῶν ἐμπόρων τὴν μεγαλοψυχίαν, ἀπολαμβάνειν τῆς εὐεργεσίας καρπὸν
3 κάλλιστον τὸν ἔπαινον. προσεκτήσατο δὲ καὶ τῆς συνοριζούσης βαρβάρου πολλήν, καὶ τὴν βασιλείαν ἐπιφανεστέραν ἐπὶ πολὺ κατεσκεύασε. καθόλου δ' ἐπεχείρησε πάντα τὰ περὶ τὸν Πόντον ἔθνη καταστρέφεσθαι, καὶ τάχ' ἂν ἐκράτησε τῆς ἐπιβολῆς, εἰ μὴ σύντομον ἔσχε τὴν τοῦ βίου τελευτήν. πέντε γὰρ ἔτη καὶ τοὺς ἴσους μῆνας βασιλεύσας κατέστρεψε τὸν βίον, παραδόξῳ συμπτώματι χρησάμε-
4 νος. ἐκ γὰρ τῆς Σινδικῆς ἐπανιὼν εἰς τὴν οἰκείαν, καὶ σπεύδων πρός τινα θυσίαν, ἤλαυνε μὲν ἐπί τινος τεθρίππου πρὸς τὰ βασίλεια, τοῦ δ' ἅρματος ὄντος τετρακύκλου καὶ σκηνὴν ἔχοντος συνέβη τοὺς ἵππους διαταραχθέντας ἐξενεγκεῖν αὐτόν. τοῦ γὰρ ἡνιόχου μὴ δυναμένου κρατῆσαι τῶν ἡνιῶν, φοβηθεὶς μὴ κατενεχθῇ πρὸς τὰς φάραγγας, ἐπεχείρησεν 424
ἀφάλλεσθαι· ἐμπλακέντος δὲ τοῦ ξίφους εἰς τὸν τροχόν, συνεφειλκύσθη τῇ φορᾷ καὶ παραχρῆμ' ἐτελεύτησε.

26 Περὶ δὲ τῆς τῶν ἀδελφῶν τελευτῆς Εὐμήλου τε καὶ Σατύρου παραδέδονται χρησμοί, μικρὸν μὲν ἡλιθιώτεροι, πιστευόμενοι δὲ παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις. τῷ μὲν γὰρ Σατύρῳ λέγουσι χρῆσαι τὸν θεὸν φυλάξασθαι τὸν μῦν μήποτ' αὐτὸν ἀνέλῃ. διόπερ οὔτε δοῦλον οὔτ' ἐλεύθερον τῶν τεταγμένων ὑφ' ἑαυτὸν εἶα τοῦτ' ἔχειν τοὔνομα· ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ταῖς ἀρούραις ἐφοβεῖτο μῦς, καὶ

τοῖς παισὶν ἀεὶ συνέταττε τούτους ἀποκτείνειν καὶ τὰς κοίτας ἐμπλάττειν. πάντα δ' ἐνδεχομένως αὐτοῦ ποιοῦντος οἷς ᾤετο κατισχύσειν τὸ πεπρωμένον, κατέστρεψε τὸν βίον πληγεὶς τοῦ βραχίονος εἰς τὸν μῦν. τῷ δ' Εὐμήλῳ χρησμὸς ἦν τὴν φε- 2
ρομένην οἰκίαν φυλάξασθαι. ὅθεν πάλιν οὗτος εἰς οἰκίαν οὐκ εἰσῄει προχείρως μὴ προδιερευνησαμένων τῶν παίδων τὴν ὀροφὴν καὶ τὰ θεμέλια. τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ διὰ τὴν ὀχουμένην ἐπὶ τοῦ τεθρίππου σκηνήν, ἕκαστος ὑπελάμβανε τετελέσθαι τὸν χρησμόν.

Καὶ περὶ μὲν τῶν ἐν τῷ Βοσπόρῳ πραχθέντων ἄλλις ἡμῖν ἐχέτω. κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν οἱ τῶν Ῥω- 3
μαίων ὕπατοι μετὰ δυνάμεως ἐμβαλόντες εἰς τὴν Ἀπουλίαν ἐνίκησαν μάχῃ Σαμνίτας περὶ τὸ καλούμενον Τάλιον. τῶν δ' ἡττηθέντων καταλαβομένων τὸν Ἱερὸν λόφον ὀνομαζόμενον, τότε μὲν τῆς νυκτὸς ἐπιλαβούσης οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς τὴν ἰδίαν στρατοπεδείαν ἀπεχώρησαν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ πάλιν μάχης γενομένης πολλοὶ μὲν ἀνῃρέθησαν τῶν Σαμνιτῶν, αἰχμάλωτοι δ' ἐλήφθησαν ὑπὲρ τοὺς δισχιλίους καὶ διακοσίους. τοιούτων δὲ προτερημάτων γενο- 4
μένων τοῖς Ῥωμαίοις, ἀδεῶς ἤδη τῶν ὑπαίθρων συνέβαινε κυριεύειν τοὺς ὑπάτους καὶ τὰς ἀπειθούσας τῶν πόλεων χειροῦσθαι. Καταράκταν μὲν οὖν καὶ Κερανναίαν ἐκπολιορκήσαντες φρουροὺς ἐπέθηκαν, τῶν δ' ἄλλων τινὰς πείσαντες προσηγάγοντο.

Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Δημητρίου τοῦ Φα- 27
ληρέως τὴν ὕπατον ἀρχὴν ἐν Ῥώμῃ παρέλαβον Κόιντος Φάβιος τὸ δεύτερον καὶ Γάιος Μάρκιος. ἐπὶ δὲ τούτων Πτολεμαῖος ὁ τῆς Αἰγύπτου δυναστεύων

πυθόμενος τοὺς ἰδίους στρατηγοὺς ἀποβεβληκέναι τὰς ἐν Κιλικίᾳ πόλεις, πλεύσας μετὰ δυνάμεως ἐπὶ Φασήλιδα ταύτην μὲν ἐξεπολιόρκησεν, εἰς δὲ τὴν Λυκίαν παρακομισθεὶς Ξάνθον φρουρουμένην ὑπ' 2 Ἀντιγόνου κατὰ κράτος εἷλεν. εἶτα τῇ Καύνῳ προσ- πλεύσας τὴν μὲν πόλιν παρέλαβε, τὰς δ' ἀκροπόλεις φρουρουμένας τῇ βίᾳ κατισχύσας τὸ μὲν Ἡράκλειον ἐξεῖλε, τὸ δὲ Περσικὸν παραδόντων τῶν 3 στρατιωτῶν ὑποχείριον ἐποιήσατο. μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὴν Κῶν πλεύσας μετεπέμψατο Πτολεμαῖον, ὃς ὢν ἀδελφιδοῦς Ἀντιγόνου καὶ δύναμιν πεπιστευμένος τοῦτον μὲν κατέλιπε, πρὸς δὲ Πτολεμαῖον κοινοπραγίαν ἐτίθετο. πλεύσαντος δ' ἐκ τῆς Χαλκίδος αὐτοῦ καὶ κομισθέντος εἰς Κῶν, τὸ μὲν πρῶτον ὁ Πτολεμαῖος φιλανθρώπως αὐτὸν προσεδέξατο· εἶτα ὁρῶν πεφρονηματισμένον καὶ τοὺς ἡγεμόνας ὁμιλίαις καὶ δωρεαῖς ἐξιδιοποιούμενον, φοβηθεὶς μή τινα ἐπιβουλὴν μηχανήσηται, φθάσας αὐτὸν συνέλαβε καὶ πιεῖν κώνειον συνηνάγκασε. τοὺς δὲ συνηκολουθηκότας στρατιώτας ἐπαγγελίαις δημαγωγήσας κατέμιξε τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ στρατευομένοις.

28 Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Πολυσπέρχων μὲν ἠθροικὼς ἀδρὰν δύναμιν κατῆγεν ἐπὶ τὴν πατρῴαν βασιλείαν Ἡρακλέα τὸν Ἀλεξάνδρου καὶ Βαρσίνης, Κάσσανδρος δὲ καταστρατοπεδεύσαντος αὐτοῦ περὶ τὴν καλουμένην Τυμφαίαν ἦκε μετὰ τῆς δυνάμεως. οὐ μακρὰν δὲ τῶν παρεμβολῶν ἀπεχουσῶν ἀλλήλων, καὶ τῶν Μακεδόνων οὐκ ἀηδῶς ὁρώντων τὴν κάθοδον τοῦ βασιλέως, δείσας ὁ Κάσσανδρος μήποτε φύσει πρὸς μεταβολὴν ὄντες ὀξεῖς οἱ Μα- κεδόνες αὐτομολήσωσι πρὸς τὸν Ἡρακλέα, διεπρε- 2 σβεύσατο πρὸς Πολυσπέρχοντα. καὶ περὶ μὲν τοῦ

βασιλέως ἐπειρᾶτο διδάσκειν αὐτὸν ὅτι γινομένης
τῆς καθόδου ποιήσει τὸ προσταττόμενον ὑφ' ἑτέ-
ρων, συναγωνισάμενος δ' αὐτῷ καὶ τὸν νεανίσκον
ἀνελὼν παραχρῆμα μὲν ἀπολήψεται τὰς προγεγε-
νημένας κατὰ Μακεδονίαν δωρεάς, εἶτα καὶ δύνα-
μιν ἀναλαβὼν στρατηγὸς ἀποδειχθήσεται περὶ Πε-
λοποννησον καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ δυναστείᾳ τῇ
Κασσάνδρου κοινωνὸς ἔσται, τιμώμενος διαφόρως.
πέρας δὲ πολλαῖς καὶ μεγάλαις ἐπαγγελίαις πείσας
τὸν Πολυσπέρχοντα, καὶ συνθήκας ἐν ἀπορρήτοις
συνθέμενος, προετρέψατο δολοφονῆσαι τὸν βασιλέα.
ὁ δὲ Πολυσπέρχων ἀνελὼν τὸν νεανίσκον καὶ φα- 3
νερῶς κοινοπραγῶν τοῖς περὶ τὸν Κάσσανδρον, τάς
τ' ἐν τῇ Μακεδονίᾳ δωρεὰς ἐκομίσατο καὶ κατὰ τὰς
ὁμολογίας παρέλαβε στρατιώτας πεζοὺς μὲν Μακε-
δόνας τετρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ Θετταλοὺς πεντα-
κοσίους. προσλαβόμενος δὲ καὶ τῶν ἄλλων τοὺς 4
βουλομένους ἐπεχείρησε μὲν διὰ τῆς Βοιωτίας προ-
άγειν εἰς Πελοπόννησον, ὑπὸ δὲ Βοιωτῶν καὶ Πε-
λοποννησίων κωλυθεὶς ἀνέστρεψε, καὶ προελθὼν
εἰς Λοκροὺς ἐνταῦθα τὴν παραχειμασίαν ἐποιήσατο.

Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Λυσίμαχος μὲν ἐν 29
Χερρονήσῳ πόλιν ἔκτισεν ἀφ' ἑαυτοῦ Λυσιμάχειαν
καλέσας. Κλεομένης δ' ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βα-
σιλεὺς ἐτελεύτησεν ἄρξας ἔτη ἑξήκοντα καὶ μῆνας
426 δέκα, τὴν δὲ βασιλείαν διαδεξάμενος ὁ Ἀρεὺς υἱὸς
ἦρξεν ἔτη τέτταρα πρὸς τοῖς τετταράκοντα.

Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Ἀμίλκας ὁ τῶν ἐν 2
Σικελίᾳ δυνάμεων στρατηγὸς τὰ λοιπὰ τῶν χωρίων
χειρωσάμενος, προῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὰς
Συρακούσας, ὡς καὶ ταύτας αἱρήσων κατὰ κράτος.
τὴν μὲν οὖν σιτοπομπίαν διεκώλυε πολὺν ἤδη χρό- 3

νον θαλαττοκρατῶν, τοὺς δ' ἐπὶ τῆς χώρας καρ-
ποὺς καταφθείρας ἐπεβάλετο καταλαβέσθαι τοὺς
περὶ τὸ Ὀλύμπιον τόπους, κειμένους μὲν πρὸ τῆς
πόλεως· εὐθὺς δὲ καὶ προσβάλλειν ἐξ ἐφόδου τοῖς
τείχεσι διεγνώκει, τοῦ μάντεως εἰρηκότος αὐτῷ κατὰ
τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἱερῶν ὅτι τῇ μετὰ ταύτην ἡμέρᾳ
4 πάντως ἐν Συρακούσαις δειπνήσει. οἱ δ' ἐκ τῆς
πόλεως αἰσθόμενοι τὴν ἐπίνοιαν τῶν πολεμίων ἐξέ-
πεμψαν τῶν μὲν πεζῶν νυκτὸς περὶ τρισχιλίους καὶ
τῶν ἱππέων περὶ τετρακοσίους, προστάξαντες κατα-
5 λαβέσθαι τὸν Εὐρύηλον. ταχὺ δὲ τούτων τὸ πα-
ραγγελθὲν πραξάντων, οἱ Καρχηδόνιοι νυκτὸς οὖ-
σης προσῆγον, νομίζοντες λήσεσθαι τοὺς πολεμίους.
ἡγεῖτο μὲν οὖν Ἀμίλκας πάντων, ἔχων τοὺς ἀεὶ
περὶ αὐτὸν τεταγμένους, ἐπηκολούθει δὲ Δεινοκρά-
6 της, τῶν ἱππέων εἰληφὼς τὴν ἡγεμονίαν. τὸ δὲ τῶν
πεζῶν στρατόπεδον εἰς δύο φάλαγγας διῄρητο, τήν
τε τῶν βαρβάρων καὶ τὴν τῶν συμμαχούντων Ἑλ-
λήνων. παρηκολούθει δὲ καὶ πλῆθος ὄχλου παντο-
δαπὸν ἐκτὸς τῆς τάξεως ὠφελείας ἕνεκα, χρείαν μὲν
στρατιωτικὴν οὐδεμίαν παρεχόμενον, θορύβου δὲ
καὶ ταραχῆς ἀλόγου γινόμενον αἴτιον, ἐξ ὧν πολ-
7 λάκις ὁλοσχερέστεροι συμβαίνουσι κίνδυνοι. καὶ τότε
δὲ τῶν ὁδῶν στενῶν οὐσῶν καὶ τραχειῶν, οἱ μὲν
τὰ σκευοφόρα κομίζοντες καὶ τῶν ἐκτὸς τῆς τάξεως
συνακολουθούντων τινὲς ἐβάδιζον πρὸς ἀλλήλους
φιλοτιμούμενοι περὶ τῆς ὁδοιπορίας· στενοχωρου-
μένου δὲ τοῦ πλήθους, καὶ διὰ τοῦτό τισιν ἐγγε-
νομένης ἀψιμαχίας, καὶ πολλῶν ἑκατέροις παραβοη-
θούντων, κραυγὴ καὶ πολὺς θόρυβος κατεῖχε τὸ
8 στρατόπεδον. καθ' ὃν δὴ χρόνον οἱ κατειληφότες
τὸν Εὐρύηλον Συρακόσιοι μετὰ θορύβου προσιόντας

τοὺς πολεμίους αἰσθόμενοι, καὶ τόπους ἔχοντες
ὑπερδεξίους, ὥρμησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. καὶ τι- 9
νὲς μὲν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ἑστῶτες ἔβαλλον τοὺς ἐπι-
όντας, τινὲς δὲ τοὺς εὐκαίρους τῶν τόπων κατα-
λαβόντες ἀπέκλειον τῆς ὁδοῦ τοὺς βαρβάρους, ἄλλοι
δὲ κατὰ τῶν κρημνῶν τοὺς φεύγοντας ῥίπτειν ἑαυ-
τοὺς ἠνάγκαζον· διὰ γὰρ τὸ σκότος καὶ τὴν ἄγνοιαν
ὑπελήφθησαν μεγάλῃ δυνάμει παραγεγονέναι πρὸς
τὴν ἐπίθεσιν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τὰ μὲν διὰ τὴν τῶν 10
ἰδίων ταραχήν, τὰ δὲ διὰ τὴν τῶν πολεμίων ἐπι-
φάνειαν ἐλαττούμενοι, μάλιστα δὲ διὰ τὴν ἀπειρίαν
τῶν τόπων καὶ στενοχωρίαν ἀπορούμενοι, πρὸς φυ-
γὴν ἐτράπησαν. οὐκ ἐχόντων δὲ τῶν τόπων εὐρυ-
χωρῆ διέξοδον, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἰδίων ἱππέων συνε-
πατοῦντο πολλῶν ὄντων, οἱ δὲ πρὸς ἀλλήλους ὡς
πολέμιοι διεμάχοντο, τῆς ἀγνοίας ἐπισχούσης διὰ
τὴν νύκτα. Ἀμίλκας δὲ τὸ μὲν πρῶτον ὑπέστη τοὺς 11
πολεμίους εὐρώστως, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν τεταγμέ-
νους ἠξίου συγκινδυνεύειν· μετὰ δὲ ταῦτα διὰ τὴν
ταραχὴν καὶ τὸν φόβον ἐγκαταλιπόντων αὐτὸν τῶν
στρατιωτῶν, μονωθεὶς ὑπὸ τῶν Συρακοσίων συν-
ηρπάγη. εἰκότως δ' ἄν τις παρασημήναιτο τὴν ἀνω- 30
μαλίαν τῆς τύχης καὶ τὸ παράλογον τῶν παρὰ τὰς
ὑπολήψεις συντελουμένων παρ' ἀνθρώποις. Ἀγα-
θοκλῆς μὲν γὰρ ἀνδρείᾳ διαφέρων καὶ πολλὴν δύ-
ναμιν ἐσχηκὼς τὴν συναγωνισαμένην περὶ τὸν Ἱμέ-
ραν, οὐ μόνον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἡττήθη κατὰ
κράτος, ἀλλὰ καὶ τῆς στρατιᾶς τὴν κρατίστην καὶ
πλείστην ἀπέβαλεν· οἱ δὲ τειχήρεις ἀποληφθέντες
ἐν ταῖς Συρακούσαις μικρῷ μέρει τῶν προηττηθέν-
των οὐ μόνον τὴν πολιορκήσασαν δύναμιν ἐχειρώ-
σαντο τῶν Καρχηδονίων, ἀλλὰ καὶ τὸν στρατηγὸν

Ἀμίλκαν, ἐπιφανέστατον ὄντα τῶν πολιτῶν, ἐξώγρησαν, καὶ τὸ θαυμασιώτατον, δώδεκα μυριάδας πεζῶν καὶ πεντακισχιλίους ἱππεῖς ὀλίγος ἀριθμὸς πολεμίων, προσλαβόμενος ἀπάτην καὶ τόπον, ἀπὸ κράτους ἥττησεν, ὥστ' ἀληθὲς εἶναι τὸ λεγόμενον ὅτι πολλὰ τὰ κενὰ τοῦ πολέμου.

2 Μετὰ δὲ τὴν τροπὴν οἱ μὲν Καρχηδόνιοι ἄλλοι κατ' ἄλλους τόπους διασπαρέντες μόγις εἰς τὴν ὑστεραίαν ἠθροίσθησαν, οἱ δὲ Συρακόσιοι μετὰ λαφύρων πολλῶν ἐπανελθόντες εἰς τὴν πόλιν τὸν Ἀμίλκαν παρέδοσαν τοῖς βουλομένοις λαμβάνειν παρ' αὐτοῦ τιμωρίαν· ἀνεμιμνήσκοντο δὲ καὶ τῆς τοῦ μάντεως φωνῆς, ὃς ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὴν ὑστεραίαν εἰς Συρακούσας δειπνήσειν, τοῦ δαιμονίου 3 παραγαγόντος τἀληθές. τὸν δ' οὖν Ἀμίλκαν οἱ τῶν ἀπολωλότων συγγενεῖς δεδεμένον ἀγαγόντες διὰ τῆς πόλεως, καὶ δειναῖς αἰκίαις κατ' αὐτοῦ χρησάμενοι, μετὰ τῆς ἐσχάτης ὕβρεως ἀνεῖλον. εἶθ' οἱ μὲν τῆς πόλεως προεστηκότες ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀπέστειλαν τοὺς κομιοῦντας εἰς τὴν Λιβύην πρὸς Ἀγαθοκλέα καὶ περὶ τῶν γεγονότων εὐτυχη- 31 μάτων ἀπαγγελοῦντας· ἡ δὲ τῶν Καρχηδονίων στρατιὰ μετὰ τὴν γενομένην συμφορὰν μαθοῦσα τὴν αἰτίαν τῶν ἀτυχημάτων, μόγις ἀπηλλάγη τῶν φόβων. ἀναρχίας δ' οὔσης διέστησαν οἱ βάρβαροι πρὸς 2 τοὺς Ἕλληνας. οἱ μὲν οὖν φυγάδες μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων Δεινοκράτην στρατηγὸν ἀπέδειξαν, οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τοῖς δευτερεύουσι μετὰ τὸν στρατηγὸν τῇ τιμῇ τὴν ἡγεμονίαν ἐνεχείρισαν.

Καθ' ὃν δὴ χρόνον Ἀκραγαντῖνοι θεωροῦντες τὴν ἐν Σικελίᾳ κατάστασιν εὐφυεστάτην οὖσαν πρὸς ἐπίθεσιν, ἠμφισβήτησαν τῆς κατὰ τὴν νῆσον ἡγε-

μονίας· ὑπελάμβανον γὰρ Καρχηδονίους μὲν μόγις 3
ἀνθέξειν τῷ πρὸς Ἀγαθοκλέα πολέμῳ, Δεινοκράτην δ' εὐκαταγώνιστον εἶναι συνηθροικότα φυγαδικὴν στρατιάν, τοὺς δ' ἐν ταῖς Συρακούσαις θλιβομένους τῇ σιτοδείᾳ μηδ' ἐγχειρήσειν ἀμφισβητεῖν τῶν πρωτείων, τὸ δὲ μέγιστον, τὴν στρατείαν αὐτῶν ποιουμένων ἐπ' ἐλευθερώσει τῶν πόλεων, ἀσμένως ἅπαντας ὑπακούσεσθαι διά τε τὸ πρὸς τοὺς βαρβάρους μῖσος καὶ διὰ τὴν ἔμφυτον πᾶσιν ἐπιθυμίαν τῆς αὐτονομίας. οὗτοι μὲν οὖν ἑλόμενοι 4
428 στρατηγὸν Ξενόδικον, καὶ τὴν ἁρμόζουσαν δόντες δύναμιν, ἐξέπεμψαν ἐπὶ τὸν πόλεμον· ὁ δὲ παραχρῆμα ἐπὶ τὴν Γέλαν ὁρμήσας, καὶ διά τινων ἰδιοξένων νυκτὸς εἰσαχθείς, ἐκυρίευσε τῆς πόλεως ἅμα καὶ δυνάμεως ἀδρᾶς καὶ χρημάτων. ἐλευθερωθέν- 5
τες οὖν οἱ Γελῷοι προθυμότατα πανδημεὶ συστρατεύοντες ἠλευθέρουν τὰς πόλεις. διαβοηθείσης δὲ τῆς τῶν Ἀκραγαντίνων ἐπιβολῆς κατὰ πᾶσαν τὴν νῆσον, ἐνέπεσεν ὁρμὴ ταῖς πόλεσι πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. καὶ πρῶτοι μὲν Ἐνναῖοι πέμψαντες τὴν πόλιν τοῖς Ἀκραγαντίνοις παρέδωκαν· οἱ δὲ ταύτην ἐλευθερώσαντες παρῆλθον ἐπὶ τὸν Ἔρβησσόν, φρουρᾶς ἐν αὐτῷ παραφυλαττούσης τὴν πόλιν. γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς, καὶ τῶν πολιτικῶν συνερ-
γησάντων, συνέβη τὴν φρουρὰν ἁλῶναι, καὶ πολλοὺς μὲν πεσεῖν τῶν βαρβάρων, εἰς πεντακοσίους δὲ θεμένους τὰ ὅπλα παραδοῦναι σφᾶς αὐτούς. περὶ ταῦτα δ' ὄντων τῶν Ἀκραγαντίνων, τῶν ἐν 32
ταῖς Συρακούσαις καταλελειμμένων στρατιωτῶν ὑπ' Ἀγαθοκλέους καταλαβόμενοί τινες τὴν Ἐχέτλαν ἐπόρθουν τήν τε Λεοντίνην καὶ Καμαριναίαν. κακῶς 2
οὖν πασχουσῶν τῶν πόλεων διὰ τὸ τὴν χώραν δη-

οὖσθαι καὶ τοὺς καρποὺς ἅπαντας διαφθείρεσθαι, ἐμβαλὼν εἰς τοὺς τόπους ὁ Ξενόδικος Λεοντίνους μὲν καὶ Καμαριναίους ἀπήλλαξε τοῦ πολέμου, τὴν δ' Ἐχέτλαν χωρίον ὀχυρὸν ἐκπολιορκήσας τοῖς μὲν πολίταις τὴν δημοκρατίαν ἀποκατέστησε, τοὺς δὲ Συρακοσίους κατεπλήξατο· καθόλου δ' ἐπιπορευόμενος τά τε φρούρια καὶ τὰς πόλεις ἠλευθέρου τῆς τῶν Καρχηδονίων ἐπιστασίας.

3 Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Συρακόσιοι πιεζόμενοι τῇ σιτοδείᾳ, καὶ πυνθανόμενοι σιτηγὰ πλοῖα μέλλοντα ποιεῖσθαι πλοῦν ἐπὶ Συρακούσας, ἐπλήρουν τριήρεις εἴκοσι, τηρήσαντες δὲ τοὺς ἐφορμεῖν εἰωθότας βαρβάρους ἀφυλάκτους ὄντας ἔλαθον ἐκπλεύσαντες, καὶ παρακομισθέντες εἰς τοὺς Μεγαρεῖς ἐπετήρουν τὸν
4 τῶν ἐμπόρων κατάπλουν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Καρχηδονίων τριάκοντα ναυσὶν ἐκπλευσάντων ἐπ' αὐτούς, τὸ μὲν πρῶτον ἐπεβάλοντο ναυμαχεῖν, ταχὺ δὲ πρὸς τὴν γῆν ἐκδιωχθέντες ἐξεκολύμβησαν πρός
5 τινα ναὸν τῆς Ἥρας. γενομένης οὖν μάχης περὶ τῶν σκαφῶν, καὶ τῶν Καρχηδονίων ἐπιβαλλόντων σιδηρᾶς χεῖρας καὶ βιαιότερον ἀποσπώντων ἀπὸ τῆς γῆς, δέκα μὲν τριήρεις ἑάλωσαν, τὰς δ' ἄλλας ἐκ τῆς πόλεως ἐπιβοηθήσαντές τινες διέσωσαν. καὶ τὰ μὲν περὶ Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν.

33 Περὶ δὲ τὴν Λιβύην Ἀγαθοκλῆς, ἐπειδὴ κατέπλευσαν οἱ τὴν Ἀμίλκα κεφαλὴν κομίζοντες, ἀναλαβὼν ταύτην καὶ παριππεύσας πλησίον τῆς παρεμβολῆς τῶν πολεμίων εἰς φωνῆς ἀκοήν, ἔδειξε τοῖς πολεμίοις καὶ τὴν τῶν στρατοπέδων ἧτταν διεσά-
2 φησεν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι περιαλγεῖς γενόμενοι καὶ βαρβαρικῶς προσκυνήσαντες, συμφορὰν ἑαυτῶν ἐποιοῦντο τὸν τοῦ βασιλέως θάνατον, καὶ πρὸς τὸν 429

ὅλον πόλεμον ἄθυμοι καθεστήκεσαν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα τοῖς περὶ Λιβύην προτερήμασιν ἐπαρθέντες, τηλικούτων εὐτυχημάτων προσγενομένων μετέωροι ταῖς ἐλπίσιν ἐγενήθησαν, ὡς ἀπηλλαγμένοι τῶν δεινῶν. οὐ μὴν ἡ τύχη γε εἴασε τὴν εὔροιαν μένειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς τάξεως, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν τῷ δυνάστῃ τοὺς μεγίστους ἐπήνεγκε κινδύνους. Λυκίσκος γάρ τις τῶν ἐφ' ἡγεμονίᾳ τεταγμένων παραληφθεὶς ὑπ' Ἀγαθοκλέους ἐπὶ τὸ δεῖπνον, οἰνωθεὶς ἐβλασφήμει τὸν δυνάστην. ὁ μὲν οὖν Ἀγαθοκλῆς διὰ τὰς ἐν τῷ πολέμῳ χρείας ἀποδεχόμενος τὸν ἄνδρα, τῇ παιδιᾷ τὰ πρὸς πικρίαν λεγόμενα διέσυρεν· ὁ δ' υἱὸς Ἀρχάγαθος χαλεπῶς φέρων ἐπετίμα τε καὶ διηπειλεῖτο. διαλυθέντος δὲ τοῦ πότου καὶ πρὸς τὴν σκηνὴν ἀπιόντων ἐλοιδόρησεν ὁ Λυκίσκος τὸν Ἀρχάγαθον εἰς τὴν τῆς μητρυιᾶς μοιχείαν· ἐδόκει γὰρ ἔχειν λάθρᾳ τοῦ πατρὸς τὴν Ἀλκίαν· τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῇ γυναικί. ὁ δ' Ἀρχάγαθος εἰς ὀργὴν ὑπερβάλλουσαν προαχθείς, καὶ παρά τινος τῶν ὑπασπιστῶν ἁρπάσας σιβύνην, διήλασε διὰ τῶν πλευρῶν. τοῦτον μὲν οὖν παραχρῆμα τελευτήσαντα πρὸς τὴν ἰδίαν ἀπήνεγκαν σκηνὴν οἷς ἦν ἐπιμελές· ἅμα δ' ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ τοῦ φονευθέντος φίλοι καὶ πολλοὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν συνδραμόντες ἠγανάκτουν ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσι καὶ θορύβου τὴν παρεμβολὴν ἐπλήρωσαν. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἐφ' ἡγεμονίας τεταγμένων, ἐν ἐγκλήμασιν ὄντες καὶ φοβούμενοι περὶ σφῶν αὐτῶν, συνεπιθέμενοι τῷ καιρῷ στάσιν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐξέκαυσαν. παντὸς δὲ τοῦ στρατεύματος μισοπονηροῦντος ἕκαστοι τὰς πανοπλίας ἀνελάμβανον ἐπὶ τὴν τοῦ φονεύσαντος τιμωρίαν· καὶ

πέρας τὸ πλῆθος ᾤετο δεῖν Ἀρχάγαθον ἀναιρεῖσθαι,
μὴ ἐκδιδόντος δὲ τὸν υἱὸν Ἀγαθοκλέους αὐτὸν ἀντ'
8 ἐκείνου τὴν τιμωρίαν ὑπέχειν. ἀπῄτουν δὲ καὶ τοὺς
μισθοὺς τοὺς ὀφειλομένους, καὶ στρατηγοὺς ᾑροῦντο
τοὺς ἀφηγησομένους τοῦ στρατοπέδου, καὶ τὸ τελευ-
ταῖον τὰ τείχη κατελαμβάνοντό τινες τοῦ Τύνητος
καὶ πανταχόθεν φυλακαῖς περιέλαβον τοὺς δυνάστας.
34 οἱ δὲ Καρχηδόνιοι γνόντες τὴν παρὰ τοῖς πολεμίοις
στάσιν, ἔπεμψάν τινας ἀξιοῦντες μεταβαλέσθαι, καὶ
τούς τε μισθοὺς μείζους καὶ δωρεὰς ἀξιολόγους δώ-
σειν ἐπηγγέλλοντο. πολλοὶ μὲν οὖν τῶν ἡγεμόνων
ἀπάξειν πρὸς αὐτοὺς τὴν στρατιὰν ἐπηγγείλαντο·
2 ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς ὁρῶν τὴν σωτηρίαν ἐπὶ ῥοπῆς κει-
μένην, καὶ φοβούμενος μὴ τοῖς πολεμίοις παραδο-
θεὶς μεθ' ὕβρεως καταστρέψῃ τὸν βίον, ὑπέλαβε
κρεῖττον εἶναι, κἂν δέῃ τι πάσχειν, ὑπὸ τῶν στρα-
3 τιωτῶν ἀποθανεῖν. διόπερ ἀποθέμενος τὴν πορφύ-
ραν καὶ μεταλαβὼν ἰδιωτικὴν καὶ ταπεινὴν ἐσθῆτα
παρῆλθεν εἰς τὸ μέσον. σιωπῆς οὖν γενομένης διὰ
τὸ παράδοξον καὶ πολλῶν γενομένων τῶν συνδρα-
μόντων, διεξῆλθε λόγους οἰκείους τῆς περιστάσεως,
καὶ τῶν προκατεργασθεισῶν αὐτῷ πράξεων ἀναμνή-
σας ἔφησεν ἕτοιμος εἶναι τελευτᾶν, εἰ τοῦτο δόξει
4 συμφέρειν τοῖς συστρατευομένοις· οὐδέποτε γὰρ
αὐτὸν δειλίᾳ συνεσχημένον ὑπομεῖναί τι παθεῖν
ἄτοπον ἕνεκα τοῦ φιλοψυχεῖν. καὶ τούτου μάρτυρας
ἐκείνους ὑπάρχειν ἀποφαινόμενος ἐγύμνωσε τὸ ξί-
φος, ὡς σφάξων ἑαυτόν. μέλλοντος δ' ἐπιφέρειν
πληγὴν ἀνεβόησε τὸ στρατόπεδον διακωλῦον, καὶ
πανταχόθεν ἐγίνοντο φωναὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπο-
5 λύουσαι. προστάττοντος δὲ τοῦ πλήθους ἀναλαβεῖν
τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δακρύων καὶ τοῖς ὄχλοις εὐ-

χαριστῶν ἐνεδύετο τὸν προσήκοντα κόσμον, τοῦ πλήθους τὴν ἀποκατάστασιν κρότῳ παραμυθησαμένου. τῶν δὲ Καρχηδονίων καραδοκούντων ὡς αὐτίκα μάλα τῶν Ἑλλήνων πρὸς αὐτοὺς μεταθησομένων, Ἀγαθοκλῆς οὐ παρεὶς τὸν καιρὸν ἐξήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς τὴν δύναμιν. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι νομίζοντες τοὺς ἐναντίους ἀποχωρεῖν πρὸς αὐτούς, οὐδεμίαν τῶν πρὸς ἀλήθειαν πεπραγμένων ἔννοιαν ἐλάμβανον· ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς ὡς ἐπλησίασε τοῖς πολεμίοις, ἄφνω τὸ πολεμικὸν προσέταξε σημαίνειν, καὶ προσπεσὼν πολὺν ἐποίει φόνον. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι παραδόξῳ συμπτώματι περιπεσόντες καὶ πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀποβαλόντες συνέφυγον εἰς τὴν παρεμβολήν. Ἀγαθοκλῆς μὲν οὖν διὰ τὸν υἱὸν εἰς τοὺς ἐσχάτους ἐλθὼν κινδύνους, διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς οὐ μόνον λύσιν εὗρε τῶν κακῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πολεμίους ἠλάττωσεν· οἱ δὲ τῆς στάσεως μάλιστα αἴτιοι γενόμενοι καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι πρὸς τὸν δυνάστην ἀλλοτρίως διέκειντο, ὑπὲρ τοὺς διακοσίους ὄντες, ἐτόλμησαν πρὸς τοὺς Καρχηδονίους αὐτομολῆσαι. ἡμεῖς δὲ τὰ περὶ Λιβύην καὶ Σικελίαν διεληλυθότες μνησθησόμεθα καὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πραχθέντων.

Τῶν γὰρ Τυρρηνῶν στρατευσάντων ἐπὶ πόλιν Σούτριον ἄποικον Ῥωμαίων, οἱ μὲν ὕπατοι δυνάμεσιν ἀδραῖς ἐκβοηθήσαντες ἐνίκησαν μάχῃ τοὺς Τυρρηνοὺς καὶ συνεδίωξαν εἰς τὴν παρεμβολήν, οἱ δὲ Σαμνῖται κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, μακρὰν ἀπηρτημένης τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως, ἀδεῶς ἐπόρθουν τῶν Ἰαπύγων τινὰς τὰ Ῥωμαίων φρονοῦντας. διόπερ ἠναγκάσθησαν οἱ ὕπατοι διαιρεῖν τὰς δυνάμεις, καὶ Φάβιος μὲν ἐν τῇ Τυρρηνίᾳ κατέμεινε, ὁ δὲ

Μάρκιος ἐπὶ τοὺς Σαμνίτας ἀναζεύξας Ἀλλίφας μὲν πόλιν εἶλε κατὰ κράτος, τοὺς δὲ πολιορκουμέ-
3 νους τῶν συμμάχων ἐκ τῶν κινδύνων ἐρρύσατο. ὁ δὲ Φάβιος, Τυρρηνῶν πολλοῖς πλήθεσιν ἐπὶ τὸ Σούτριον συνδραμόντων, ἔλαθε τοὺς πολεμίους διὰ 431
τῆς τῶν Ὀμβρικῶν χώρας ἐμβαλὼν εἰς τὴν ἀνωτέρω Τυρρηνίαν, ἀπόρθητον γεγενημένην πολλῶν χρόνων·
4 ἐπιπεσὼν δ' ἀνελπίστως τῆς τε χώρας πολλὴν ἐδήωσε, καὶ τοὺς ἐπελθόντας τῶν ἐγχωρίων νικήσας πολλοὺς μὲν ἀνεῖλεν, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ ζῶντας ὑποχειρίους ἔλαβε. μετὰ δὲ ταῦτα περὶ τὴν καλουμένην Περυσίαν δευτέρᾳ μάχῃ τῶν Τυρρηνῶν κρατήσας, πολλοὺς ἀνελὼν κατεπλήξατο τὸ ἔθνος, πρῶ-
5 τος Ῥωμαίων μετὰ δυνάμεως ἐμβεβληκὼς εἰς τοὺς τόπους τούτους. καὶ πρὸς μὲν Ἀρρητίνους καὶ Κρο- 15
τωνιάτας, ἔτι δὲ Περυσίνους, ἀνοχὰς ἐποιήσατο· πόλιν δὲ τὴν ὀνομαζομένην Καστόλαν ἐκπολιορκήσας συνηνάγκασε τοὺς Τυρρηνοὺς λῦσαι τὴν τοῦ Σουτρίου πολιορκίαν.

36 Ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν τιμη- 20
τὰς εἵλοντο, καὶ τούτων ὁ ἕτερος Ἄππιος Κλαύδιος ὑπήκοον ἔχων τὸν συνάρχοντα Λεύκιον Πλαύτιον πολλὰ τῶν πατρῴων νομίμων ἐκίνησε· τῷ δήμῳ γὰρ τὸ κεχαρισμένον ποιῶν οὐδένα λόγον ἐποιεῖτο τῆς συγκλήτου. καὶ πρῶτον μὲν τὸ καλούμενον 25
Ἄππιον ὕδωρ ἀπὸ σταδίων ὀγδοήκοντα κατήγαγεν εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ πολλὰ τῶν δημοσίων χρημάτων εἰς ταύτην τὴν κατασκευὴν ἀνήλωσεν ἄνευ δόγμα-
2 τος τῆς συγκλήτου· μετὰ δὲ ταῦτα τῆς ἀφ' ἑαυτοῦ κληθείσης Ἀππίας ὁδοῦ τὸ πλέον μέρος λίθοις στε- 30
ρεοῖς κατέστρωσεν ἀπὸ Ῥώμης μέχρι Καπύης, ὄντος τοῦ διαστήματος σταδίων πλειόνων ἢ χιλίων, καὶ

τῶν τόπων τοὺς μὲν ὑπερέχοντας διασκάψας, τοὺς δὲ φαραγγώδεις ἢ κοίλους ἀναλήμμασιν ἀξιολόγοις ἐξισώσας, κατανήλωσεν ἁπάσας τὰς δημοσίας προσόδους, αὐτοῦ δὲ μνημεῖον ἀθάνατον κατέλιπεν, εἰς κοινὴν εὐχρηστίαν φιλοτιμηθείς. κατέμιξε δὲ καὶ 3
τὴν σύγκλητον, οὐ τοὺς εὐγενεῖς καὶ προέχοντας τοῖς ἀξιώμασι προσγράφων μόνον, ὡς ἦν ἔθος, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ τῶν ἀπελευθέρων υἱοὺς ἀνέμιξεν· ἐφ' οἷς βαρέως ἔφερον οἱ καυχώμενοι ταῖς εὐγενείαις. ἔδωκε δὲ τοῖς πολίταις καὶ τὴν ἐξουσίαν 4
ὅποι προαιροῖντο τιμήσασθαι. τὸ δ' ὅλον, ὁρῶν τεθησαυρισμένον κατ' αὐτοῦ παρὰ τοῖς ἐπιφανεστάτοις τὸν φθόνον, ἐξέκλινε τὸ προσκόπτειν τινὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν, ἀντίταγμα κατασκευάζων τῇ τῶν εὐγενῶν ἀλλοτριότητι τὴν παρὰ τῶν πολλῶν εὔνοιαν. καὶ κατὰ μὲν τὴν τῶν ἱππέων δοκιμασίαν 5
οὐδενὸς ἀφείλετο τὸν ἵππον, κατὰ δὲ τὴν τῶν συνέδρων καταγραφὴν οὐδένα τῶν ἀδοξούντων συγκλητικῶν ἐξέβαλεν, ὅπερ ἦν ἔθος ποιεῖν τοῖς τιμη-
ταῖς. εἶθ' οἱ μὲν ὕπατοι διὰ τὸν φθόνον καὶ διὰ
432 τὸ βούλεσθαι τοῖς ἐπιφανεστάτοις χαρίζεσθαι συνῆγον τὴν σύγκλητον οὐ τὴν ὑπὸ τούτου καταλεγεῖσαν, ἀλλὰ τὴν ὑπὸ τῶν προγεγενημένων τιμητῶν καταγραφεῖσαν· ὁ δὲ δῆμος τούτοις μὲν ἀντιπράτ- 6
των, τῷ δὲ Ἀππίῳ συμφιλοτιμούμενος καὶ τὴν τῶν δυσγενῶν προαγωγὴν βεβαιῶσαι βουλόμενος, ἀγορανόμον εἵλετο τῆς ἐπιφανεστέρας ἀγορανομίας υἱὸν ἀπελευθέρου Γναῖον Φλάβιον, ὃς πρῶτος Ῥωμαίων ἔτυχε ταύτης τῆς ἀρχῆς πατρὸς ὢν δεδουλευκότος. ὁ δ' Ἄππιος τῆς ἀρχῆς ἀπολυθείς, καὶ τὸν ἀπὸ τῆς συγκλήτου φθόνον εὐλαβηθείς, προσεποιήθη τυφλὸς εἶναι καὶ κατ' οἰκίαν ἔμενεν.

37 Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Χαρίνου Ῥωμαῖοι μὲν τὴν ὕπατον ἀρχὴν παρέδοσαν Ποπλίῳ Λικιν[ίῳ] καὶ Κοΐντῳ Φαβίῳ, παρὰ δὲ τοῖς Ἠλείοις ὀλυμπιὰς ἤχθη ὀγδόη πρὸς ταῖς ἑκατὸν δέκα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Ἀπολλωνίδης Τεγεάτης. κατὰ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Πτολεμαῖος μὲν ἐκ τῆς Μύνδου πλεύσας ἀδρῷ στόλῳ διὰ νήσων ἐν παράπλῳ τὴν Ἄνδρον ἠλευθέρωσε καὶ τὴν φρουρὰν ἐξήγαγε. κομισθεὶς δ' ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν Σικυῶνα καὶ Κόρινθον παρέλαβε παρὰ Κρατησικλέους. τὰς δ' αἰτίας δι' ἃς ἐκυρίευσε πόλεων ἐκφανῶν προδεδηλωκότες ἐν ταῖς πρὸ ταύτης βίβλοις, τὸ διλογεῖν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν παρήσομεν. ἐπεβάλετο μὲν οὖν καὶ τὰς ἄλλας τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεις Πτολεμαῖος ἐλευθεροῦν, μεγάλην προσθήκην ἡγούμενος ἔσεσθαι τοῖς ἰδίοις πράγμασι τὴν τῶν Ἑλλήνων εὔνοιαν· ἐπεὶ δὲ οἱ Πελοποννήσιοι συνταξάμενοι χορηγήσειν σῖτον καὶ χρήματα τῶν ὡμολογημένων οὐδὲν συνετέλουν, ἀγαναχτήσας ὁ δυνάστης πρὸς μὲν Κάσσανδρον εἰρήνην ἐποιήσατο, καθ' ἣν ἑκατέρους ἔδει κυριεύειν τῶν πόλεων ὧν εἶχον, τὴν δὲ Σικυῶνα καὶ Κόρινθον ἀσφαλισάμενος φρουρᾷ διῆρεν εἰς τὴν Αἴγυπτον.

3 Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Κλεοπάτρα τῷ μὲν Ἀντιγόνῳ προσκόπτουσα, τῇ δ' αἱρέσει πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ἀποκλίνουσα, προῆγεν ἐκ Σάρδεων, ὡς διακομισθησομένη πρὸς ἐκεῖνον. ἦν δὲ ἀδελφὴ μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Πέρσας καταπολεμήσαντος, θυγάτηρ δὲ Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου, γυνὴ δὲ γεγενημένη τοῦ εἰς Ἰταλίαν στρατεύσαντος Ἀλεξάνδρου.

4 διὰ τὴν ἐπιφάνειαν οὖν τοῦ γένους οἱ περὶ Κάσσανδρον καὶ Λυσίμαχον, ἔτι δὲ Ἀντίγονον καὶ Πτολεμαῖον, καὶ καθόλου πάντες οἱ μετὰ τὴν Ἀλεξάν-

δρου τελευτὴν ἀξιολογώτατοι τῶν ἡγεμόνων ταύτην ἐμνήστευον. ἕκαστος γὰρ τούτῳ τῷ γάμῳ συνακολουθήσειν Μακεδόνας ἐλπίζων ἀντείχετο τῆς βασιλικῆς οἰκίας, ὡς τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν περιστήσων εἰς ἑαυτόν. ὁ δὲ ἐπιμελητὴς τῶν Σάρδεων ἔχων παράγγελμα παρ' Ἀντιγόνου τηρεῖν τὴν Κλεοπάτραν, διεκώλυεν αὐτῆς τὴν ἔξοδον· ὕστερον δὲ προστάξαντος τοῦ δυνάστου διά τινων γυναικῶν ἐδολοφόνησεν. ὁ δ' Ἀντίγονος οὐ βουλόμενος λέγεσθαι κατ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἀναιρέσεως, τῶν γυναικῶν τινας ἐκόλασεν ὡς ἐπιβεβουλευκυίας καὶ τὰ περὶ τὴν ἐκφορὰν βασιλικῶς ἐφιλοκάλησε. 5 6

433 Κλεοπάτρα μὲν οὖν περιμάχητος γενομένη παρὰ τοῖς ἐπιφανεστάτοις ἡγεμόσι, πρὸ τοῦ συντελεσθῆναι τὸν γάμον τοιαύτης ἔτυχε καταστροφῆς. ἡμεῖς δὲ διεληλυθότες τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα, μεταβιβάσομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὰ ἄλλα μέρη τῆς οἰκουμένης. 7

Κατὰ γὰρ τὴν Λιβύην Καρχηδονίων ἐκπεμψάντων δύναμιν τὴν προσαξομένην τοὺς ἀφεστηκότας Νομάδας, Ἀγαθοκλῆς ἐπὶ μὲν τοῦ Τύννητος ἀπέλιπεν Ἀρχάγαθον τὸν υἱὸν μετὰ μέρους τῆς στρατιᾶς, αὐτὸς δ' ἀναλαβὼν τοὺς κρατίστους, πεζοὺς μὲν ὀκτακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ ὀκτακοσίους, ζεύγη δὲ Λιβύων πεντήκοντα, κατὰ σπουδὴν ἐπηκολούθει τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι παραγενηθέντες εἰς τοὺς Νομάδας τοὺς καλουμένους Ζούφωνας, πολλοὺς τῶν ἐγχωρίων προσηγάγοντο, καὶ τῶν ἀφεστηκότων ἐνίους εἰς τὴν προϋπάρχουσαν ἀποκατέστησαν συμμαχίαν· ἐπεὶ δ' ἤκουσαν πλησίον εἶναι τοὺς πολεμίους, κατεστρατοπέδευσαν ἐπί τινος γεωλόφου περιεχομένου ῥείθροις βαθέσι καὶ δυσπεράτοις. καὶ 38 2 3

πρὸς μὲν τὰς ἀπροσδοκήτους ἐπιθέσεις τῶν ἐναντίων ταῦτα προεβάλοντο, τῶν δὲ Νομάδων τοὺς μάλιστ' εὐθέτους προσέταξαν ἐπακολουθεῖν τοῖς Ἕλλησι καὶ παρενοχλοῦντας κωλύειν αὐτῶν τὴν εἰς τοὔμπροσθεν πορείαν. ὧν ποιησάντων τὸ προσταχθέν, Ἀγαθοκλῆς ἐπὶ μὲν τούτους ἀπέστειλε τούς τε σφενδονήτας καὶ τοξότας, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς ἄλλης δυνάμεως ὥρμησεν ἐπὶ τὴν στρατοπεδείαν τῶν
4 πολεμίων. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τὴν ἐπίνοιαν αὐτοῦ κατανοήσαντες ἐξήγαγον τὴν στρατιὰν ἐκ τῆς παρεμβολῆς καὶ παρατάξαντες ἕτοιμοι πρὸς μάχην καθειστήκεσαν. ἐπεὶ δ' ἑώρων τοὺς περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα διαβαίνοντας ἤδη τὸν ποταμόν, ἐνέβαλον συντεταγμένοι, καὶ περὶ τὸ ῥεῖθρον δυσπέρατον
5 ὑπάρχον πολλοὺς τῶν ἐναντίων ἀνήρουν. προσβιαζομένων δὲ τῶν μετ' Ἀγαθοκλέους, οἱ μὲν Ἕλληνες ταῖς ἀρεταῖς ὑπερεῖχον, οἱ δὲ βάρβαροι τοῖς πλήθεσι περιεγίνοντο. ἔνθα δὴ τῶν στρατοπέδων ἐπὶ πολὺν χρόνον φιλοτίμως ἀγωνιζομένων, οἱ παρ' ἀμφοτέροις Νομάδες τῆς μὲν μάχης ἀφειστήκεσαν, ἐπετήρουν δὲ τὸ τέλος τοῦ κινδύνου, διεγνωκότες
6 τῶν ἡττημένων τὰς ἀποσκευὰς διαρπάσαι. Ἀγαθοκλῆς δὲ τοὺς ἀρίστους ἔχων περὶ αὑτὸν πρῶτος ἐβιάσατο τοὺς ἀνθεστηκότας, καὶ τῇ τούτων τροπῇ τοὺς λοιποὺς βαρβάρους φυγεῖν ἐποίησε· μόνοι δὲ τῶν ἱππέων οἱ συναγωνιζόμενοι τοῖς Καρχηδονίοις Ἕλληνες, ὧν Κλείνων ἡγεῖτο, τοὺς περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα βαρεῖς ἐπικειμένους ὑπέστησαν. ἀγωνισαμένων δ' αὐτῶν λαμπρῶς οἱ πλεῖστοι μὲν ἀνῃρέθησαν μαχόμενοι γενναίως, οἱ δὲ περιλειφθέντες αὐ-
39 τῶν τύχῃ τινὶ διεσώθησαν. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς ἀφεὶς τὸ διώκειν τούτους ὥρμησεν ἐπὶ τοὺς καταφυγόντας

βαρβάρους εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ προσβιαζόμε-
434 νος τόποις προσάντεσι καὶ δυσπροσίτοις οὐχ ἧττον ἔπασχεν ἢ διετίθει τοὺς Καρχηδονίους. οὐ μὴν ἔλῃγε τῆς τόλμης, ἀλλὰ τῇ νίκῃ μετεωριζόμενος ἐνέκειτο, διαλαμβάνων κατὰ κράτος αἱρήσειν τὴν στρατοπεδείαν. ἐν τοσούτῳ δὲ τὸ τέλος τῆς μάχης 2 καραδοκοῦντες οἱ Νομάδες ταῖς μὲν τῶν Καρχηδονίων ἀποσκευαῖς οὐχ οἷοί τε ἦσαν ἐπιθέσθαι διὰ τὸ τὰς δυνάμεις ἀμφοτέρας πλησίον τῆς παρεμβολῆς ἀγωνίζεσθαι, ἐπὶ δὲ τὴν τῶν Ἑλλήνων στρατοπεδείαν ὥρμησαν, εἰδότες τὸν Ἀγαθοκλέα μακρὰν ἀπεσπασμένον. ἐρήμου δ' αὐτῆς οὔσης τῶν δυναμένων ἀμύνασθαι ῥᾳδίως ἐπιπεσόντες τοὺς μὲν ἀντιστάντας ὀλίγους ὄντας ἀπέκτειναν, αἰχμαλώτων δὲ πλήθους καὶ τῆς ἄλλης ὠφελείας ἐκυρίευσαν. ἃ δὴ 3 πυθόμενος ὁ Ἀγαθοκλῆς ἦγε κατὰ τάχος τὴν δύναμιν, καὶ τινὰ μὲν τῶν ἁφηρπασμένων ἀνέσωσε, τῶν δὲ πλείστων οἱ Νομάδες ἐκυρίευον καὶ νυκτὸς ἐπιγενομένης μακρὰν ἑαυτοὺς ἐξετόπισαν. ὁ δὲ δυ- 4 νάστης στήσας τρόπαιον τὰ μὲν λάφυρα διεῖλε τοῖς στρατιώταις, ὅπως μηδεὶς ἀγανακτήσῃ περὶ τῶν ἀπολωλότων, τοὺς δ' αἰχμαλώτους Ἕλληνας τοὺς συστρατευσαμένους τοῖς Καρχηδονίοις εἰς τὸ φρούριον ἀπέθετο. οὗτοι μὲν οὖν εὐλαβούμενοι τὴν ἀπὸ 5 τοῦ δυνάστου τιμωρίαν νυκτὸς ἐπέθεντο τοῖς ἐν τῷ φρουρίῳ, καὶ τῇ μάχῃ κρατούμενοι κατελάβοντο λόφον ἐρυμνόν, ὄντες οὐκ ἐλάττους τῶν χιλίων, ὧν ἦσαν Συρακόσιοι πλείους τῶν πεντακοσίων· Ἀγα- 6 θοκλῆς δὲ πυθόμενος τὸ πεπραγμένον ἦκε μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ καταβιβάσας ὑποσπόνδους τοὺς ἐπιθεμένους ἅπαντας ἀπέσφαξεν.

Ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ταύτης γενόμενος, καὶ πάντα 40

τῇ διανοίᾳ σκοπούμενος πρὸς τὸ λαβεῖν τοὺς Καρχηδονίους ὑποχειρίους, ἐξέπεμψε πρεσβευτὴν Ὄρθωνα τὸν Συρακόσιον πρὸς Ὀφέλλαν εἰς Κυρήνην. οὗτος δ' ἦν μὲν τῶν φίλων τῶν συνεστρατευμένων Ἀλεξάνδρῳ, κυριεύων δὲ τῶν περὶ Κυρήνην πό- 5
2 λεων καὶ δυνάμεως ἀδρᾶς περιεβάλετο ταῖς ἐλπίσι μείζονα δυναστείαν. τοιαύτην οὖν αὐτοῦ διάνοιαν ἔχοντος, ἦκεν ὁ παρ' Ἀγαθοκλέους πρεσβευτής, ἀξιῶν συγκαταπολεμῆσαι Καρχηδονίους· ἀντὶ δὲ ταύτης τῆς χρείας ἐπηγγέλλετο τὸν Ἀγαθοκλέα συγ- 10
χωρήσειν αὐτῷ τῶν ἐν Λιβύῃ πραγμάτων κυριεύ-
3 ειν. εἶναι γὰρ ἱκανὴν αὐτῷ τὴν Σικελίαν, ἵν' ἐξῇ τῶν ἀπὸ τῆς Καρχηδόνος κινδύνων ἀπαλλαχθέντα μετ' ἀδείας κρατεῖν ἁπάσης τῆς νήσου· παρακεῖσθαι δὲ καὶ τὴν Ἰταλίαν αὐτῷ πρὸς ἐπαύξησιν τῆς ἀρ- 15
4 χῆς, ἐὰν κρίνῃ μειζόνων ὀρέγεσθαι. τὴν μὲν γὰρ Λιβύην διεζευγμένην μεγάλῳ καὶ χαλεπῷ πελάγει μηδαμῶς ἁρμόζειν αὐτῷ, εἰς ἣν καὶ νῦν οὐ κατ'
5 ἐπιθυμίαν, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην ἀφῖχθαι. ὁ δὲ Ὀφέλλας τῇ πάλαι βεβουλευμένῃ κρίσει προστεθείσης 20
τῆς γενομένης ἐλπίδος ἀσμένως ὑπήκουσε, καὶ πρὸς μὲν Ἀθηναίους περὶ συμμαχίας διεπέμπετο, γεγαμηκὼς Εὐθυδίκην τὴν Μιλτιάδου θυγατέρα τοῦ τὴν προσηγορίαν φέροντος εἰς τὸν στρατηγήσαντα τῶν
6 ἐν Μαραθῶνι νικησάντων. διὰ δὴ ταύτην τὴν ἐπι- 25
γαμίαν καὶ τὴν ἄλλην σπουδὴν ἣν ὑπῆρχεν ἀπο- 435
δεδειγμένος εἰς τὴν πόλιν πολλοὶ τῶν Ἀθηναίων προθύμως ὑπήκουσαν εἰς τὴν στρατείαν. οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἔσπευδον κοινωνῆσαι τῆς ἐπιβολῆς, ἐλπίζοντες τήν τε κρατίστην τῆς 30
Λιβύης κατακληρουχήσειν καὶ τὸν ἐν Καρχηδόνι
7 διαρπάσειν πλοῦτον. τὰ μὲν γὰρ κατὰ τὴν Ἑλλάδα

διὰ τοὺς συνεχεῖς πολέμους καὶ τὰς τῶν δυναστῶν πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμίας ἀσθενῆ καὶ ταπεινὰ καθειστήκει· ὥσθ' ὑπελάμβανον μὴ μόνον ἐγκρατεῖς ἔσεσθαι πολλῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι.

Ὁ δ' οὖν Ὀφέλλας, ἐπειδὴ πάντ' αὐτῷ πρὸς τὴν 41
στρατείαν κατεσκεύαστο λαμπρῶς, ἐξώρμησε μετὰ τῆς δυνάμεως, ἔχων πεζοὺς μὲν πλείους τῶν μυρίων, ἱππεῖς δὲ ἑξακοσίους, ἅρματα δὲ ἑκατόν, ἡνιόχους δὲ καὶ παραβάτας πλείους τῶν τριακοσίων. ἠκολούθουν δὲ καὶ τῶν ἔξω τάξεως λεγομένων οὐκ ἐλάττους τῶν μυρίων· πολλοὶ δὲ τούτων τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἦγον, ὥστε ἐμφερῆ τὴν στρατιὰν ὑπάρχειν ἀποικίᾳ. ὀκτωκαί- 2
δεκα μὲν οὖν ἡμέρας ὁδοιπορήσαντες καὶ διελθόντες σταδίους τρισχιλίους κατεσκήνωσαν περὶ Αὐτόμαλα· ἐντεῦθεν δὲ πορευομένοις ὑπῆρχεν ὄρος ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἀπόκρημνον, ἐν μέσῳ δ' ἔχον φάραγγα βαθεῖαν, ἐξ ἧς ἀνέτεινε λισσὴ πέτρα πρὸς ὀρθὸν ἀνατείνουσα σκόπελον. περὶ δὲ τὴν 3
ῥίζαν αὐτῆς ἄντρον ἦν εὐμέγεθες, κιττῷ καὶ σμίλακι συνηρεφές, ἐν ᾧ μυθεύουσι γεγονέναι βασίλισσαν Λάμιαν τῷ κάλλει διαφέρουσαν· διὰ δὲ τὴν τῆς ψυχῆς ἀγριότητα διατυπῶσαί φασι τὴν ὄψιν αὐτῆς τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον θηριώδη. τῶν γὰρ γινομένων αὐτῇ παίδων ἁπάντων τελευτώντων, βαρυθυμοῦσαν ἐπὶ τῷ πάθει καὶ φθονοῦσαν ταῖς τῶν ἄλλων γυναικῶν εὐτεκνίαις κελεύειν ἐκ τῶν ἀγκαλῶν ἐξαρπάζεσθαι τὰ βρέφη καὶ παραχρῆμα ἀποκτείνειν. διὸ καὶ καθ' ἡμᾶς μέχρι τοῦ νῦν βίου 4
παρὰ τοῖς νηπίοις διαμένειν τὴν περὶ τῆς γυναικὸς ταύτης φήμην, καὶ φοβερωτάτην αὐτοῖς εἶναι τὴν

ταύτης προσηγορίαν. ὅτε δὲ μεθύσκοιτο, τὴν ἄδειαν διδόναι πᾶσιν ἃ βούλοιντο ποιεῖν ἀπαρατηρήτως. μὴ πολυπραγμονούσης οὖν αὐτῆς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τὰ γινόμενα, τοὺς κατὰ τὴν χώραν ὑπολαμβάνειν μὴ βλέπειν αὐτήν· καὶ διὰ τοῦτ' ἐμυθολόγησάν τινες ὡς εἰς ἄρσιχον ἐμβάλοι τοὺς ὀφθαλμούς, τὴν ἐν οἴνῳ συντελουμένην ὀλιγωρίαν εἰς τὸ προειρημένον μέρος μεταφέροντες, ὡς τούτου παρρησιασμένου τὴν ὅρασιν. ὅτι δὲ κατὰ τὴν Λιβύην γέγονεν αὕτη καὶ τὸν Εὐριπίδην δείξαι τις ἂν μαρτυροῦντα· λέγει γὰρ

τίς τοὔνομα τὸ ἐπονείδιστον βροτοῖς
οὐκ οἶδε Λαμίας τῆς Λιβυστικῆς γένος;

42 Ὁ δ' οὖν Ὀφέλλας ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν προῆγε διὰ τῆς ἀνύδρου καὶ θηριώδους ἐπιπόνως· οὐ μόνον γὰρ ὕδατος ἐσπάνιζεν, ἀλλὰ καὶ τῆς ξηρᾶς 436
τροφῆς ὑπολιπούσης ἐκινδύνευσεν ἅπαν ἀπολέσαι
2 τὸ στρατόπεδον. δακέτων δὲ θηρίων παντοίων ἐπεχόντων τὰ περὶ τὰς Σύρτεις ἔρημα, καὶ τῶν πλείστων ὀλέθριον ἐχόντων τὸ δῆγμα, πολλοὶ τῇ συμφορᾷ περιέπιπτον, ἀβοήθητον ἔχοντες τὴν ἐκ τῶν ἰατρῶν καὶ φίλων ἐπικουρίαν. καὶ γὰρ ἔνιοι τῶν ὄφεων ὁμοίαν ἔχοντες τὴν χρόαν τῇ κατ' αὐτοὺς οὔσῃ χώρᾳ τὴν ἰδίαν φύσιν ἀπροόρατον ἐποίουν· οἷς πολλοὶ διὰ τὴν ἄγνοιαν ἐπιβαίνοντες δήγμασι θανατηφόροις περιέπιπτον. τέλος δὲ κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν πλέον ἢ δύο μῆνας κακοπαθήσαντες μόγις διήνυσαν πρὸς τοὺς περὶ Ἀγαθοκλέα, καὶ βραχὺ διαχωρίσαντες ἀπ' ἀλλήλων τὴν δύναμιν κατεστρα-
3 τοπέδευσαν. εἶθ' οἱ μὲν Καρχηδόνιοι πυθόμενοι τὴν τούτων παρουσίαν κατεπλάγησαν, ὁρῶντες τηλικαύτην δύναμιν κατ' αὐτῶν ἥκουσαν· ὁ δ' Ἀγα-

Θοκλῆς ἀπαντήσας τοῖς περὶ τὸν Ὀφέλλαν καὶ φιλοφρόνως ἅπαντα χορηγήσας, τούτους μὲν ἠξίου τὴν στρατιὰν ἀναλαμβάνειν ἐκ τῆς κακοπαθείας, αὐτὸς δ' ἐπιμείνας ἡμέρας ὀλίγας καὶ κατασκεψάμενος ἕκαστα τῶν πραττομένων ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν παρόντων, ἐπεὶ τὸ πλέον μέρος τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ χορτάσματα καὶ σιτολογίαν ἐξεληλύθει, τὸν δὲ Ὀφέλλαν ἑώρα μηδὲν τῶν ὑφ' ἑαυτοῦ βεβουλευμένων ὑπονοοῦντα, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν ἰδίων στρατιωτῶν, κατηγορήσας δὲ τοῦ παρόντος ἐπὶ τὴν συμμαχίαν ὡς ἐπιβουλεύοντος καὶ παροξύνας τὸ πλῆθος, εὐθὺς διεσκευασμένην τὴν δύναμιν ἦγεν ἐπὶ τοὺς Κυρηναίους. εἶθ' ὁ μὲν Ὀφέλλας διὰ τὸ 4
παράδοξον καταπλαγεὶς ἐπεχείρησε μὲν ἀμύνασθαι, καταταχούμενος δὲ καὶ τὴν ὑπολελειμμένην δύναμιν οὐκ ἔχων ἀξιόχρεων, μαχόμενος ἐτελεύτησεν· ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς συναναγκάσας τὸ λοιπὸν πλῆθος 5
ἀποθέσθαι τὰ ὅπλα, καὶ φιλανθρώποις ἐπαγγελίαις παραστησάμενος ἅπαντας, κύριος ἐγένετο τῆς δυνάμεως πάσης. Ὀφέλλας μὲν οὖν ἐλπίσας μεγάλα, καὶ προχειρότερον ἑαυτὸν πιστεύσας, τοιαύτης ἔτυχε τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς.

Ἐν δὲ τῇ Καρχηδόνι Βομίλκας πάλαι διανενοη- 43
μένος ἐπιθέσθαι τυραννίδι καιρὸν ἐπεζήτει ταῖς ἰδίαις ἐπιβολαῖς οἰκεῖον. πολλάκις δὲ διδόντος τοῦ καιροῦ τὰς ἀφορμὰς τοῦ πράττειν τὸ βεβουλευμένον, ἀεί τις αἰτία μικρὰ παρεμπίπτουσα διεκώλυε· δεισιδαίμονες γὰρ οἱ μέλλοντες ἐγχειρεῖν ταῖς παρανόμοις καὶ μεγάλαις πράξεσι, καὶ τὸ μέλλειν ἀεὶ τοῦ πράττειν καὶ τὴν ὑπέρθεσιν τῆς συντελείας προκρίνουσιν· ὃ καὶ τότε συνέβαινε καὶ περὶ ἐκεῖνον. ἐξέπεμψε μὲν γὰρ τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν 2

πολιτῶν εἰς τὴν ἐπὶ τοὺς Νομάδας στρατείαν, ἵνα 437
μηδένα τῶν ἀξιολόγων ἔχῃ τὸν ἀντιστησόμενον, οὐκ
ἐτόλμα δὲ ἀποκαλύψασθαι πρὸς τὴν τυραννίδα, με-
3 τακαλούμενος ὑπὸ τῆς εὐλαβείας. καθ' ὃν δὲ και-
ρὸν Ἀγαθοκλῆς ἐπέθετο τοῖς περὶ τὸν Ὀφέλλαν,
ὁρμῆσαι καὶ τοῦτον συνέβη πρὸς τὴν δυναστείαν,
ἀγνοούντων ἀμφοτέρων τὰ παρὰ τοῖς πολεμίοις
4 πραττόμενα. οὔτε γὰρ Ἀγαθοκλῆς ἔγνω τὴν ἐπί-
θεσιν τῆς τυραννίδος καὶ τὴν ἐν τῇ πόλει τα-
χήν, ἐπεὶ ῥᾳδίως ἂν ἐκράτησε τῆς Καρχηδόνος· εἶ-
λετο γὰρ ἂν Βομίλκας ἐπ' αὐτοφώρῳ γενόμενος
συνεργεῖν Ἀγαθοκλεῖ μᾶλλον ἢ τοῖς πολίταις δοῦ-
ναι τὴν ἐκ τοῦ σώματος τιμωρίαν· οὔτε πάλιν οἱ
Καρχηδόνιοι τὴν ἐπίθεσιν τὴν Ἀγαθοκλέους ἐπύ-
θοντο· ῥᾳδίως γὰρ ἂν αὐτὸν ἐχειρώσαντο προσλα-
5 βόμενοι τὴν μετ' Ὀφέλλα δύναμιν. ἀλλ', οἶμαι,
παρ' ἀμφοτέροις οὐκ ἀλογίστως συνέβη γενέσθαι
ταύτην τὴν ἄγνοιαν, καίπερ μεγάλων μὲν οὐσῶν
τῶν πράξεων, ἐγγὺς δ' ἀλλήλων ἐπικεχειρηκότων
6 τοῖς τηλικούτοις τολμήμασιν· ὅ τε γὰρ Ἀγαθοκλῆς
ἄνδρα φίλον μέλλων ἀναιρεῖν πρὸς οὐδὲν ἐπέβαλλε
τὴν διάνοιαν τῶν παρὰ τοῖς πολεμίοις συντελουμέ-
νων, ὅ τε Βομίλκας τὴν τῆς πατρίδος ἐλευθερίαν
ἀφαιρούμενος οὐδὲν ὅλως ἐπολυπραγμόνει τῶν παρὰ
τοῖς ἀντιστρατοπεδεύουσιν, ὡς ἂν ἔχων προκείμε-
νον ἐν τῇ ψυχῇ τὸ μὴ τοὺς πολεμίους ἐπὶ τοῦ πα-
7 ρόντος, ἀλλὰ τοὺς πολίτας καταπολεμῆσαι. ταύτῃ
δ' ἄν τις καὶ τὴν ἱστορίαν καταμέμψαιτο, θεωρῶν
ἐπὶ μὲν τοῦ βίου πολλὰς καὶ διαφόρους πράξεις
συντελουμένας κατὰ τὸν αὐτὸν καιρόν, τοῖς δ' ἀνα-
γράφουσιν ἀναγκαῖον ὑπάρχον τὸ μεσολαβεῖν τὴν
διήγησιν καὶ τοῖς ἅμα συντελουμένοις μερίζειν τοὺς

χρόνους παρὰ φύσιν, ὥστε τὴν μὲν ἀλήθειαν τῶν πεπραγμένων τὸ π ́θος ἔχειν, τὴν δ' ἀναγραφὴν ἐστερημένην τῆς ὁμοίας ἐξουσίας μιμεῖσθαι μὲν τὰ γεγενημένα, πολὺ δὲ λείπεσθαι τῆς ἀληθοῦς διαθέσεως.

5 Ὁ δ' οὖν Βομίλκας ἐξετασμὸν τῶν στρατιωτῶν 44
ποιησάμενος ἐν τῇ καλουμένῃ Νέᾳ πόλει, μικρὸν ἔξω τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνος οὔσῃ, τοὺς μὲν ἄλλους διαφῆκε, τοὺς δὲ συνειδότας περὶ τῆς ἐπιθέσεως, ὄντας πολίτας μὲν πεντακοσίους, μισθοφόρους δὲ
10 τετρακισχιλίους *, ἀνέδειξεν ἑαυτὸν τύραννον. εἰς 2
πέντε δὲ μέρη τοὺς στρατιώτας διελόμενος, ἐπήει πάντας τοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀπαντῶντας ἀποσφάττων. φυγῆς δὲ γενομένης κατὰ τὴν πόλιν καὶ ταραχῆς ἐξαισίου, τὸ μὲν πρῶτον οἱ Καρχηδόνιοι τοὺς πο-
15 λεμίους ὑπέλαβον παρεισπεπτωκέναι προδιδομένης
438 τῆς πόλεως· ὡς δ' ἐπεγνώσθη τἀληθές, συνέτρεχον οἱ νέοι καὶ εἰς τάξεις καταστάντες ὥρμησαν ἐπὶ τὸν τύραννον. ὁ δὲ Βομίλκας τοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀναι- 3
20 ρῶν ὥρμησεν εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀόπλους καταλαβὼν ἀπέκτεινε. τῶν δὲ 4
Καρχηδονίων καταλαβομένων τὰς περὶ τὴν ἀγορὰν οἰκίας ὑψηλὰς οὔσας, καὶ τοῖς βέλεσι πυκνοῖς χρωμένων, οἱ μετέχοντες τῆς ἐπιθέσεως κατετραυματίζοντο, τοῦ τόπου παντὸς ἐμβελοῦς ὄντος. διόπερ 5
25 κακοπαθοῦντες συνέφραξαν ἑαυτούς, καὶ διὰ τῶν στενωπῶν συνεξέπεσον εἰς τὴν Νέαν πόλιν, βαλλόμενοι συνεχῶς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν καθ' ἃς τυγχάνοιεν ἀεὶ γινόμενοι. καταλαβομένων δ' αὐτῶν ὑπερδέξιόν τινα τόπον, οἱ Καρχηδόνιοι τῶν πολιτῶν
30 πάντων συνδραμόντων ἐν τοῖς ὅπλοις ἀντεστρατοπέδευσαν τοῖς ἀφεστηκόσι. τέλος δὲ πρέσβεις πέμ- 6
ψαντες τῶν πρεσβυτάτων τοὺς εὐθέτους, καὶ τῶν

ἐγκλημάτων δόντες ἄφεσιν, διελύθησαν· καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις οὐδὲν ἐμνησικάκησαν διὰ τοὺς περιεστῶτας τὴν πόλιν κινδύνους, αὐτὸν δὲ τὸν Βομίλκαν αἰκισάμενοι δεινῶς τοῦ ζῆν ἐστέρησαν, οὐδὲν φροντίσαντες τῶν δεδομένων ὅρκων.

Καρχηδόνιοι μὲν οὖν κινδυνεύσαντες τοῖς ὅλοις σφαλῆναι τοῦτον τὸν τρόπον ἐκομίσαντο τὴν πα-
7 τρῴαν πολιτείαν. Ἀγαθοκλῆς δὲ πλοῖα φορτηγὰ γεμίσας τῶν λαφύρων, καὶ τοὺς ἀχρήστους εἰς πόλεμον τῶν ἐκ Κυρήνης παραγενομένων ἐμβιβάσας, ἀπέστειλεν εἰς Συρακούσας. χειμώνων δ' ἐπιγενομένων ἃ μὲν διεφθάρη τῶν πλοίων, ἃ δ' ἐξέπεσε πρὸς τὰς κατ' Ἰταλίαν Πιθηκούσσας νήσους, ὀλίγα-δ' εἰς τὰς Συρακούσας διεσώθη.

8 Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν οἱ τῶν Ῥωμαίων ὕπατοι, Μαρσοῖς πολεμουμένοις ὑπὸ Σαμνιτῶν βοηθήσαντες, τῇ τε μάχῃ ἐπροτέρησαν καὶ συχνοὺς τῶν πο-
9 λεμίων ἀνεῖλον. εἶτα διὰ τῆς Ὀμβρικῶν χώρας διελθόντες ἐνέβαλον εἰς τὴν Τυρρηνίαν πολεμίαν οὖσαν, καὶ τὸ καλούμενον Κάπριον φρούριον ἐξεπολιόρκησαν. διαπρεσβευομένων δὲ τῶν ἐγχωρίων ὑπὲρ ἀνοχῶν, πρὸς μὲν Ταρκυνίτας εἰς ἔτη τεττα-ράκοντα, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους Τυρρηνοὺς ἅπαντας εἰς ἐνιαυτὸν ἀνοχὰς ἐποιήσαντο.

45 Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διελήλυθότος Ἀθήνησι μὲν ἦρχεν Ἀναξικράτης, ἐν Ῥώμῃ δὲ ὕπατοι κατέστησαν Ἄππιος Κλαύδιος καὶ Λεύκιος Οὐολούμνιος. ἐπὶ δὲ τούτων Δημήτριος μὲν ὁ Ἀντιγόνου παραλαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς δύναμιν ἀδρὰν πεζήν τε καὶ ναυτικήν, ἔτι δὲ βελῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν εἰς πολιορκίαν χρησίμων τὴν ἁρμόζουσαν παρασκευήν, ἐξέπλευσεν ἐκ τῆς Ἐφέσου· παράγγελμα δ'

εἶχεν ἐλευθεροῦν πάσας μὲν τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεις, πρώτην δὲ τὴν Ἀθηναίων, φρουρουμένην ὑπὸ Κασσάνδρου. καταπλεύσαντος δ' αὐτοῦ μετὰ 2
439 τῆς δυνάμεως εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ πανταχόθεν προσβαλόντος ἐξ ἐφόδου καὶ κήρυγμα ποιησαμένου, Διονύσιος ὁ καθεσταμένος ἐπὶ τῆς Μουνυχίας φρούραρχος καὶ Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς ἐπιμελητὴς τῆς πόλεως γεγενημένος ὑπὸ Κασσάνδρου, πολλοὺς ἔχοντες στρατιώτας, ἀπὸ τῶν τειχῶν ἠμύνοντο. τῶν δ' 3
Ἀντιγόνου στρατιωτῶν τινες βιασάμενοι, καὶ κατὰ τὴν ἀκτὴν ὑπερβάντες ἐντὸς τοῦ τείχους, παρεδέξαντο πλείους τῶν συναγωνιζομένων. τὸν μὲν οὖν Πειραιᾶ τοῦτον τὸν τρόπον ἁλῶναι συνέβη, τῶν δ' ἔνδον Διονύσιος μὲν ὁ φρούραρχος εἰς τὴν Μουνυχίαν συνέφυγε, Δημήτριος δ' ὁ Φαληρεὺς ἀπεχώρησεν εἰς ἄστυ. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πεμφθεὶς μεθ' ἑτέ- 4
ρων πρεσβευτὴς ὑπὸ τοῦ δήμου πρὸς Δημήτριον, καὶ περὶ τῆς αὐτονομίας διαλεχθεὶς καὶ τῆς ἰδίας ἀσφαλείας, ἔτυχε παραπομπῆς, καὶ τὰ κατὰ τὰς Ἀθήνας ἀπογινώσκων ἔφυγεν εἰς τὰς Θήβας, ὕστερον δὲ πρὸς Πτολεμαῖον εἰς Αἴγυπτον. οὗτος μὲν 5
οὖν ἔτη δέκα τῆς πόλεως ἐπιστατήσας ἐξέπεσεν ἐκ τῆς πατρίδος τὸν εἰρημένον τρόπον. ὁ δὲ δῆμος τῶν Ἀθηναίων κομισάμενος τὴν ἐλευθερίαν ἐψηφίσατο τιμὰς τοῖς αἰτίοις τῆς αὐτονομίας. Δημήτριος δ' ἐπιστήσας τοὺς πετροβόλους καὶ τὰς ἄλλας μηχανὰς καὶ τὰ βέλη προσέβαλλε τῇ Μουνυχίᾳ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ἀμυνομένων δὲ τῶν 6
ἔνδον ἀπὸ τῶν τειχῶν εὐρώστως, συνέβαινε τοὺς μὲν περὶ Διονύσιον προέχειν ταῖς θυσχωρίαις καὶ ταῖς τῶν τόπων ὑπεροχαῖς, οὔσης τῆς Μουνυχίας ὀχυρᾶς οὐ μόνον ἐκ φύσεως, ἀλλὰ καὶ ταῖς τῶν

τειχῶν κατασκευαῖς, τοὺς δὲ περὶ τὸν Δημήτριον τῷ τε πλήθει τῶν στρατιωτῶν πολλαπλασίους εἶναι καὶ
7 ταῖς παρασκευαῖς πολλὰ πλεονεκτεῖν. τέλος δ' ἐπὶ δύο ἡμέρας συνεχῶς τῆς πολιορκίας γενομένης, οἱ μὲν φρουροὶ τοῖς καταπέλταις καὶ πετροβόλοις συντιτρωσκόμενοι καὶ διαδόχους οὐκ ἔχοντες ἠλαττοῦντο, οἱ δὲ περὶ τὸν Δημήτριον ἐκ διαδοχῆς κινδυνεύοντες καὶ νεαλεῖς ἀεὶ γινόμενοι, διὰ τῶν πετροβόλων ἐρημωθέντος τοῦ τείχους, ἐνέπεσον εἰς τὴν Μουνυχίαν, καὶ τοὺς μὲν φρουροὺς ἠνάγκασαν θέσθαι τὰ ὅπλα, τὸν δὲ φρούραρχον Διονύσιον ἐξώ-
46 γρησαν. τούτων δ' ἐν ὀλίγαις ἡμέραις κατευτυχηθέντων, ὁ μὲν Δημήτριος κατασκάψας τὴν Μουνυχίαν, ὁλόκληρον τῷ δήμῳ τὴν ἐλευθερίαν ἀποκατέστησε καὶ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς συνέθετο,
2 οἱ δ' Ἀθηναῖοι, γράψαντος ψήφισμα Στρατοκλέους, ἐψηφίσαντο χρυσᾶς μὲν εἰκόνας ἐφ' ἅρματος στῆσαι τοῦ τε Ἀντιγόνου καὶ Δημητρίου πλησίον Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, στεφανῶσαι δὲ ἀμφοτέρους ἀπὸ ταλάντων διακοσίων, καὶ βωμὸν ἱδρυσαμένους προσαγορεῦσαι Σωτήρων, πρὸς δὲ τὰς δέκα φυλὰς προσθεῖναι δύο, Δημητριάδα καὶ Ἀν-
440 τιγονίδα, καὶ συντελεῖν αὐτοῖς κατ' ἐνιαυτὸν ἀγῶνας καὶ πομπὴν καὶ θυσίαν, ἐνυφαίνειν τε αὐτοὺς
3 εἰς τὸν τῆς Ἀθηνᾶς πέπλον [κατ' ἐνιαυτόν]. ὁ μὲν οὖν δῆμος ἐν τῷ Λαμιακῷ πολέμῳ καταλυθεὶς ὑπ' Ἀντιπάτρου, μετ' ἔτη πεντεκαίδεκα παραδόξως ἐκομίσατο τὴν πάτριον πολιτείαν· ὁ δὲ Δημήτριος, φρουρουμένης τῆς Μεγαρέων πόλεως, ἐκπολιορκήσας αὐτὴν ἀπέδωκε τὴν αὐτονομίαν τῷ δήμῳ, καὶ τιμῶν ἀξιολόγων ἔτυχεν ὑπὸ τῶν εὖ παθόντων.
4 Ἀντίγονος δέ, παραγενομένων πρὸς αὐτὸν Ἀθήνη-

θεν πρεσβευτῶν, καὶ τό τε περὶ τῶν τιμῶν ἀναδόντων ψήφισμα καὶ περὶ σίτου καὶ ξύλων εἰς ναυπηγίαν διαλεχθέντων, ἔδωκεν αὐτοῖς πυροῦ μὲν μεδίμνων πεντεκαίδεκα μυριάδας, ὕλην δὲ τὴν ἱκανὴν ναυσὶν ἑκατόν· ἐξ Ἴμβρου δὲ τὴν φρουρὰν ἐξαγαγὼν ἀπέδωκεν αὐτοῖς τὴν πόλιν. πρὸς δὲ τὸν υἱὸν Δημήτριον ἔγραψε κελεύων τῶν μὲν συμμαχίδων πόλεων σύνεδρους συστήσασθαι τοὺς βουλευσομένους κοινῇ περὶ τῶν τῇ Ἑλλάδι συμφερόντων, αὐτὸν δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Κύπρον πλεῦσαι καὶ διαπολεμῆσαι τὴν ταχίστην πρὸς τοὺς Πτολεμαίου στρατηγούς. 5

Οὗτος μὲν οὖν συντόμως πάντα πράξας κατὰ τὰς 6
ἐντολὰς τοῦ πατρός, καὶ κομισθεὶς ἐπὶ Καρίας, παρακάλει τοὺς Ῥοδίους πρὸς τὸν κατὰ Πτολεμαίου πόλεμον. οὐ προσεχόντων δ' αὐτῶν, ἀλλὰ κοινὴν εἰρήνην αἱρουμένων ἄγειν πρὸς ἅπαντας, ταύτην ἀρχὴν συνέβη γενέσθαι τῷ δήμῳ τῆς πρὸς Ἀντίγονον ἀλλοτριότητος. ὁ δὲ Δημήτριος παραπλεύσας εἰς Κιλικίαν, 47
κἀκεῖθεν ναῦς καὶ στρατιώτας προσλαβόμενος, διέπλευσεν εἰς τὴν Κύπρον ἔχων πεζοὺς μὲν μυρίους πεντακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ τετρακοσίους, ναῦς δὲ ταχυναυτούσας μὲν τριήρεις πλείους τῶν ἑκατὸν δέκα, τῶν δὲ βαρυτέρων στρατιωτίδων πεντήκοντα καὶ τρεῖς, καὶ πορεία τῶν παντοδαπῶν ἱκανὰ τῷ πλήθει τῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον κατε- 2
στρατοπέδευσεν ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Καρπασίας, καὶ νεωλκήσας τὰ σκάφη χάρακι καὶ τάφρῳ βαθείᾳ τὴν παρεμβολὴν ὠχύρωσεν· ἔπειτα τοῖς πλησίον χωρίοις προσβολὰς ποιησάμενος εἷλε κατὰ κράτος Οὐρανίαν καὶ Καρπασίαν, τῶν δὲ νεῶν τὴν ἱκανὴν φυλακὴν ἀπολιπὼν ἀνέζευξε μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὴν Σα-

3 λαμῖνα. ὁ δὲ τεταγμένος ὑπὸ Πτολεμαίου τῆς νή-
σου στρατηγὸς Μενέλαος συναγαγὼν τοὺς στρα-
τιώτας ἐκ τῶν φρουρίων διέτριβεν ἐν Σαλαμῖνι,
ἀπεχόντων δὲ τετταράκοντα σταδίους τῶν πολε-
μίων, ἐξῆλθεν ἔχων πεζοὺς μὲν μυρίους καὶ δισ-
χιλίους, ἱππεῖς δὲ περὶ ὀκτακοσίους. γενομένης δὲ
μάχης ἐπ' ὀλίγον χρόνον, οἱ μὲν περὶ τὸν Μενέ- 441
λαον ἐκβιασθέντες ἐτράπησαν, ὁ δὲ Δημήτριος συν-
διώξας τοὺς πολεμίους εἰς τὴν πόλιν αἰχμαλώτους
μὲν ἔλαβεν οὐ πολὺ ἐλάττους τρισχιλίων, ἀνεῖλε δὲ
4 περὶ χιλίους. τοὺς δ' ἁλόντας τὸ μὲν πρῶτον ἀπο-
λύσας τῶν ἐγκλημάτων καταδιεῖλεν εἰς τὰς τῶν
ἰδίων στρατιωτῶν τάξεις· ἀποδιδρασκόντων δ' αὐ-
τῶν πρὸς τοὺς περὶ τὸν Μενέλαον διὰ τὸ τὰς ἀπο-
σκευὰς ἐν Αἰγύπτῳ καταλελοιπέναι παρὰ Πτολε-
μαίῳ, γνοὺς ἀμεταθέτους ὄντας ἐνεβίβασεν εἰς τὰς
ναῦς καὶ πρὸς Ἀντίγονον εἰς Συρίαν ἀπέστειλεν.
5 οὗτος δὲ τοῦτον τὸν χρόνον διέτριβε περὶ τὴν ἄνω
Συρίαν, πόλιν κτίζων περὶ τὸν Ὀρόντην ποταμόν,
ἣν ὠνόμασεν Ἀντιγόνειαν ἀφ' ἑαυτοῦ. κατεσκεύαζε
δὲ πολυτελῶς, τὴν περίμετρον ὑποστησάμενος στα-
δίων ἑβδομήκοντα· εὐφυὴς γὰρ ἦν ὁ τόπος ἐφεδρεῦ-
σαι τῇ τε Βαβυλωνίᾳ καὶ ταῖς ἄνω σατραπείαις καὶ
πάλιν τῇ κάτω Συρίᾳ καὶ ταῖς περὶ Αἴγυπτον σατρα-
6 πείαις. οὐ μὴν πολύν γε χρόνον συνέβη μεῖναι τὴν
πόλιν, Σελεύκου καθελόντος αὐτὴν καὶ μεταγαγόντος
ἐπὶ τὴν κτισθεῖσαν μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀπὸ δὲ τοῦ πατρὸς
ἐκείνου κληθεῖσαν Ἀντιόχειαν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων
ἀκριβῶς ἕκαστα δηλώσομεν ἐπὶ τοὺς οἰκείους χρό-
7 νους παραγενηθέντες· τῶν δὲ κατὰ τὴν Κύπρον οἱ
περὶ τὸν Μενέλαον ἡττημένοι τῇ μάχῃ τὰ μὲν βέλη
καὶ τὰς μηχανὰς παρεκόμισαν ἐπὶ τὰ τείχη, καὶ τοῖς

στρατιώταις διαλαβόντες τὰς ἐπάλξεις παρεσκευάζοντο πρὸς τὸν κίνδυνον, ὁρῶντες καὶ τὸν Δημήτριον πρὸς πολιορκίαν ἑτοιμαζόμενον, πρὸς δὲ Πτο- 8
λεμαῖον ἀπέστειλαν εἰς Αἴγυπτον τοὺς δηλώσοντας περὶ τῶν ἐλαττωμάτων καὶ ἀξιώσοντας βοηθεῖν, ὡς κινδυνευόντων αὐτῷ τῶν ἐν τῇ νήσῳ πραγμάτων.

Δημήτριος δὲ τήν τε τῶν Σαλαμινίων ὁρῶν πό- 48
λιν οὐκ εὐκαταφρόνητον οὖσαν καὶ στρατιωτῶν πλῆθος ὑπάρχον ἐν αὐτῇ τῶν ἀμυνομένων, ἔκρινε μηχανάς τε τοῖς μεγέθεσιν ὑπεραιρούσας κατασκευάζειν καὶ καταπέλτας ὀξυβελεῖς καὶ λιθοβόλους παντοίους καὶ τὴν ἄλλην κατασκευὴν καταπληκτικήν. μετεπέμψατο δὲ καὶ τεχνίτας ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ σίδηρον, ἔτι δ' ὕλης πλῆθος καὶ τῆς ἄλλης χορηγίας τὴν ἐπιτήδειον κατασκευήν. ταχὺ δὲ πάντων εὐ- 2
τρεπῶν αὐτῷ γενομένων, συνέπηξε μηχανὴν τὴν ὀνομαζομένην ἑλέπολιν, τὸ πλάτος ἔχουσαν ἑκάστην πλευρὰν τετταράκοντα καὶ πέντε πήχεις, τὸ δ' ὕψος πηχῶν ἐνενήκοντα, διειλημμένην στέγαις ἐννέα, ὑπότροχον δὲ πᾶσαν τροχοῖς στερεοῖς τέτταρσιν ὀκτα- 20
442 πήχεσι τὸ ὕψος. κατεσκεύασε δὲ καὶ κριοὺς ὑπερ- 3
μεγέθεις καὶ χελώνας δύο κριοφόρους. τῆς δ' ἑλεπόλεως εἰς μὲν τὰς κάτω στέγας εἰσήνεγκε πετροβόλους παντοίους, ὧν ἦσαν οἱ μέγιστοι τριτάλαντοι, εἰς δὲ τὰς μέσας καταπέλτας ὀξυβελεῖς μεγίστους, εἰς δὲ τὰς ἀνωτάτας ὀξυβελεῖς τε τοὺς ἐλαχίστους καὶ πετροβόλων πλῆθος, ἄνδρας τε τοὺς χρησομένους τούτοις κατὰ τρόπον πλείους τῶν διακοσίων. προσαγαγὼν δὲ τὰς μηχανὰς τῇ πόλει καὶ πυκνοῖς 4
χρώμενος τοῖς βέλεσι τῇ μὲν τὰς ἐπάλξεις ἀπέσυρε τοῖς πετροβόλοις, τῇ δὲ τὰ τείχη διέσεισε τοῖς κριοῖς. ἀμυνομένων δὲ καὶ τῶν ἔνδον εὐρώστως καὶ 5

τοῖς μηχανήμασιν ἑτέρας μηχανὰς ἀντιτατ-
τόντων, ἐφ' ἡμέρας μέν τινας ἀμφίδοξος ἦν
ὁ κίνδυνος, ἀμφοτέρων κακοπαθούντων καὶ
κατατραυματιζομένων· τὸ δὲ τελευταῖον τοῦ
τείχους πίπτοντος καὶ τῆς πόλεως κινδυνευ-
ούσης ἁλῶναι κατὰ κράτος, νυ- 5
6 κτὸς ἐπιγενομένης ἔληξε τὰ τῆς τειχομαχίας. οἱ δὲ
περὶ τὸν Μενέλαον ἀκριβῶς εἰδότες ἁλωσομένην τὴν
πόλιν, εἰ μή τι καινοτομεῖν ἐπιχειρήσειαν, ἤθροι-
σαν ὕλης ξηρᾶς πλῆθος, ταύτην δὲ περὶ τὸ μεσο-
νύκτιον ἐμβαλόντες ταῖς τῶν πολεμίων μηχαναῖς, 10
καὶ ἅμα πάντας τοὺς πυρσοφόρους ἀπὸ τῶν τειχῶν
7 ἀφέντες, ἀνῆψαν τὰ μέγιστα τῶν ἔργων. ἄφνω δὲ
τῆς φλογὸς εἰς ὕψος ἀρθείσης οἱ περὶ τὸν Δημή-
τριον ἐπεχείρησαν μὲν βοηθεῖν, τοῦ δὲ πυρὸς κα-
ταταχήσαντος συνέβη τὰς μηχανὰς κατακαυθῆναι 15
8 καὶ πολλοὺς τῶν ἐν αὐταῖς ὄντων διαφθαρῆναι. ὁ
δὲ Δημήτριος ἀποσφαλεὶς τῆς ἐλπίδος οὐδ' ὡς ἔλη-
γεν, ἀλλὰ προσεκαρτέρει τῇ πολιορκίᾳ καὶ κατὰ γῆν
καὶ κατὰ θάλατταν, νομίζων τῷ χρόνῳ καταπολε-
μήσειν τοὺς πολεμίους. 20

49 Πτολεμαῖος δὲ πυθόμενος την τῶν ἰδίων ἧτταν,
ἐξέπλευσεν ἐκ τῆς Αἰγύπτου δύναμιν ἔχων ἀξιόλο-
γον πεζήν τε καὶ ναυτικήν. κατενεχθεὶς δὲ τῆς Κύ-
πρου πρὸς τὴν Πάφον ἔκ τε τῶν πόλεων παρεδέ-
ξατο τὰ σκάφη καὶ παρέπλευσεν εἰς Κίτιον, τῆς 25
2 Σαλαμῖνος ἀπέχον σταδίους διακοσίους. εἶχε δὲ τὰς
πάσας ναῦς μακρὰς ἑκατὸν καὶ τετταράκοντα· τούτων
δ' ἦν ἡ μεγίστη πεντήρης, ἡ δ' ἐλαχίστη τετρήρης·
στρατιωτικὰ δὲ πορεῖα ταύταις ἐπηκολούθει πλείω
τῶν διακοσίων, ἄγοντα πεζοὺς οὐκ ἐλάττους τῶν 30
3 μυρίων. οὗτος μὲν οὖν πρὸς τὸν Μενέλαον κατὰ
νῆν ἔπεμψέ τινας, διακελευόμενος τὰς ναῦς, ἂν ᾖ

δυνατόν, κατὰ τάχος ἐκ τῆς Σαλαμῖνος πρὸς αὐτὸν
443 ἀποστεῖλαι, οὔσας ἑξήκοντα· ἤλπιζε γάρ, εἰ προσ-
λάβοι ταύτας, ῥᾳδίως κρατήσειν τῇ ναυμαχίᾳ, δια-
κοσίοις σκάφεσιν ἀγωνιζόμενος. ὁ δὲ Δημήτριος 4
5 νοήσας αὐτοῦ τὴν ἐπιβολήν, ἐπὶ μὲν τῆς πολιορκίας
ἀπέλιπε μέρος τῆς δυνάμεως, τὰς δὲ ναῦς ἁπάσας
πληρώσας καὶ τῶν στρατιωτῶν τοὺς κρατίστους ἐμ-
βιβάσας, βέλη καὶ πετροβόλους ἐνέθετο, καὶ τῶν
τρισπιθάμων ὀξυβελῶν τοὺς ἱκανοὺς ταῖς πρῴραις
10 ἐπέστησε. κοσμήσας δὲ πολυτελῶς πρὸς ναυμαχίαν 5
τὸν στόλον περιέπλευσε τὴν πόλιν, καὶ κατὰ τὸ
στόμα τοῦ λιμένος μικρὸν ἔξω βέλους ἀφεὶς τὰς
ἀγκύρας διενυκτέρευσεν, ἅμα μὲν τὰς ἐκ τῆς πό-
λεως ναῦς κωλύσων συμμίξαι ταῖς ἄλλαις, ἅμα δὲ
15 καραδοκῶν τὸν ἐπίπλουν τῶν πολεμίων καὶ πρὸς
ναυμαχίαν ὢν ἕτοιμος. τοῦ δὲ Πτολεμαίου πλέον- 6
τος ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα, καὶ τῶν ὑπηρετικῶν πλοίων
συνεπομένων, πόρρωθεν καταπληκτικὸν ὁρᾶσθαι
συνέβαινε τὸν στόλον διὰ τὸ πλῆθος. ὁ δὲ Δημή- 50
20 τριος κατανοήσας τὸν ἐπίπλουν, Ἀντισθένην μὲν
τὸν ναύαρχον ἔχοντα ναῦς δέκα τῶν πεντηρικῶν
ἀπέλιπε κωλύσοντα τὰς ἐκ τῆς πόλεως ναῦς ἐπεξιέ-
ναι πρὸς τὴν ναυμαχίαν, ἔχοντος τοῦ λιμένος στε-
νὸν τὸν ἔκπλουν, τοῖς δ' ἱππεῦσι προσέταξε παρά-
25 γειν παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἵν' ἐάν τι γένηται πταῖ-
σμα, διασώσειαν τοὺς πρὸς τὴν γῆν διανηξομένους.
αὐτὸς δ' ἐκτάξας τὰς ναῦς ἀπήντα τοῖς πολεμίοις, 2
ἔχων τὰς ἁπάσας ὀκτὼ πλείους τῶν ἑκατὸν σὺν ταῖς
πληρωθείσαις ἐκ τῶν χωρίων τῶν ληφθέντων· τού-
30 των δ' ἦσαν αἱ μέγισται μὲν ἑπτήρεις, αἱ πλεῖσται
δὲ πεντήρεις. καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας ἐπεῖχον 3
ἑπτήρεις μὲν ἑπτὰ Φοινίκων, τετρήρεις δὲ τριάκοντα

τῶν Ἀθηναίων, Μηδίου τοῦ ναυάρχου τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντος· ἐπίπλους δὲ τούτοις ἔταξεν ἑξήρεις δέκα καὶ πεντήρεις ἄλλας τοσαύτας, διεγνωκὼς ἰσχυρὸν κατασκευάσαι τοῦτο τὸ κέρας ἐφ' οὗ καὶ αὐτὸς
4 ἤμελλε διαγωνίζεσθαι. κατὰ μέσην δὲ τὴν τάξιν τὰ 5
ἐλάχιστα τῶν σκαφῶν ἔστησεν, ὧν ἡγοῦντο Θεμίσων τε ὁ Σάμιος καὶ Μαρσύας ὁ τὰς Μακεδονικὰς πράξεις συνταξάμενος. τὸ δὲ δεξιὸν εἶχε κέρας Ἡγήσιππός τε ὁ Ἁλικαρνασσεὺς καὶ Πλειστίας ὁ Κῷος,
5 ἀρχικυβερνήτης ὢν τοῦ σύμπαντος στόλου. Πτολε- 10
μαῖος δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἔτι νυκτὸς ἐπέπλει κατὰ σπουδὴν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα, νομίζων φθάσειν τοὺς πολεμίους τὸν εἴσπλουν ποιησάμενος· ὡς δ' ἡμέρας ἐπιγενομένης οὐ μακρὰν ο τῶν ἐναντίων στόλος ἐκτεταγμένος ἑωρᾶτο, καὶ αὐτὸς τὰ πρὸς τὴν ναυ- 15
6 μαχίαν παρεσκευάζετο. τὰ μὲν οὖν πορεῖα πόρρωθεν ἐπακολουθεῖν παρήγγειλε, τῶν δὲ ἄλλων νεῶν τὴν ἁρμόζουσαν τάξιν ποιησάμενος αὐτὸς τὸ λαιον 444
κέρας διακατεῖχε, συναγωνιζομένων αὐτῷ τῶν μεγίστων σκαφῶν. τοιαύτης δὲ τῆς διατάξεως γενο- 20
μένης, εὐχὰς ἑκάτεροι τοῖς θεοῖς ἐποιοῦντο, καθάπερ ἦν ἔθος, διὰ τῶν κελευστῶν, συνεπιλαβομένου
51 καὶ τοῦ πλήθους τῇ φωνῇ. οἱ δὲ δυνάσται, ὡς ἂν περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ὅλων μέλλοντες διακινδυνεύειν, ἐν ἀγωνίᾳ πολλῇ καθειστήκεσαν. Δημήτριος 25
μὲν οὖν τῶν ἐναντίων ἀποσχὼν ὡς ἂν τρεῖς σταδίους, ἦρε τὸ συγκείμενον πρὸς μάχην σύσσημον, ἀσπίδα κεχρυσωμένην, φανερὰν πᾶσιν ἐκ διαδοχῆς·
2 τὸ παραπλήσιον δὲ καὶ τῶν περὶ Πτολεμαῖον ποιησάντων, ταχὺ τὸ διεῖργον διάστημα συνῃρέθη. ὡς 30
δ' αἵ τε σάλπιγγες τὸ πολεμικὸν ἐσήμαινον καὶ συνηλάλαξαν αἱ δυνάμεις ἀμφότεραι, φερομένων ἁπα-

σῶν τῶν νεῶν εἰς ἐμβολὴν καταπληκτικῶς, τὸ μὲν πρῶτον τοῖς τόξοις καὶ τοῖς πετροβόλοις, ἔτι δὲ τοῖς ἀκοντίσμασι πυκνοῖς χρώμενοι κατετραυμάτιζον τοὺς ὑποπίπτοντας· εἶτα συνεγγισάντων τῶν σκαφῶν, καὶ μελλούσης γίνεσθαι τῆς ἐμβολῆς βιαίου, οἱ μὲν ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων συγκαθῆκαν, οἱ δ' ἐρέται παρακληθέντες ὑπὸ τῶν κελευστῶν ἐκθυμότερον ἐνέκειντο. ἀπὸ κράτους δὲ καὶ βίας ἐλαθεισῶν τῶν 3 νεῶν, αἱ μὲν παρέσυρον ἀλλήλων τοὺς ταρσούς, ὥστε πρὸς φυγὴν καὶ διωγμὸν ἀχρήστους γίνεσθαι καὶ τοὺς ἐπιβεβηκότας ἄνδρας ὡρμηκότας πρὸς ἀλκὴν κωλύεσθαι τῆς πρὸς τὸν κίνδυνον ὁρμῆς· αἱ δὲ κατὰ πρῷραν τοῖς ἐμβόλοις συρράττουσαι πρύμναν ἀνεκρούοντο πρὸς ἄλλην ἐμβολήν, καὶ κατε- τραυμάτιζον ἀλλήλους οἱ ταύταις ἐφεστῶτες, ἅτε τοῦ σκοποῦ σύνεγγυς ἑκάστοις κειμένου. τινὲς δὲ τῶν τριηράρχων ἐκ πλαγίας ἔτυπτον, καὶ τῶν ἐμβόλων δυσαποσπάστως ἐχόντων ἐπεπήδων ἐπὶ τὰς τῶν πολεμίων ναῦς, πολλὰ καὶ πάσχοντες δεινὰ καὶ διατιθέντες· οἱ μὲν γὰρ τῶν ἐγγιζόντων τοί- 4 χων ἐφαψάμενοι καὶ σφαλέντες τῆς βάσεως περιέπιπτον εἰς θάλατταν καὶ παραχρῆμα τοῖς δόρασιν ὑπὸ τῶν ἐφεστώτων ἐφονεύοντο, οἱ δὲ κρατήσαντες τῆς ἐπιβολῆς τοὺς μὲν ἀνῄρουν, τοὺς δὲ κατὰ τὴν στενοχωρίαν ἐκβιαζόμενοι περιέτρεπον εἰς τὸ πέλαγος. ὅλως δὲ ποικίλαι καὶ παράλογοι συνίσταντο μάχαι, πολλάκις τῶν μὲν ἡττόνων ἐπικρατούντων διὰ τὴν τῶν σκαφῶν ὑπεροχήν, τῶν δὲ κρειττόνων θλιβομένων διὰ τὸ περὶ τὴν στάσιν ἐλάττωμα καὶ τὴν ἀνωμαλίαν τῶν συμβαινόντων ἐν τοῖς τοιούτοις κινδύνοις. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἐπὶ τῆς 5 γῆς ἀγώνων διάδηλος ἡ ἀρετὴ γίνεται, δυναμένη

τυγχάνειν τῶν πρωτείων, μηδενὸς ἔξωθεν αὐτομάτου παρενοχλοῦντος· κατὰ δὲ τὰς ναυμαχίας πολλὰς καὶ ποικίλας αἰτίας συμβαίνει παραλόγως ἐλαττοῦν τοὺς δι' ἀνδρείαν δικαίως ἂν τυχόντας τῆς
52 νίκης. λαμπρότατα δὲ πάντων Δημήτριος ἠγωνίσατο τῆς ἑπτήρους ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ τῇ πρύμνῃ. ἀθρόων γὰρ αὐτῷ περιχυθέντων οὓς μὲν ταῖς λόγχαις ἀκοντίζων, οὓς δ' ἐκ χειρὸς τῷ δόρατι τύπτων ἀνῄρει· πολλῶν δὲ καὶ παντοίων βελῶν ἐπ' αὐτὸν φερομένων ἃ μὲν προορώμενος ἐξέκλινεν, ἃ δὲ τοῖς
2 σκεπαστηρίοις ὅπλοις ἐδέχετο. τριῶν δ' ὑπερασπιζόντων αὐτόν, εἷς μὲν λόγχῃ πληγεὶς ἔπεσεν, οἱ δὲ δύο κατετραυματίσθησαν. τέλος δὲ τοὺς ἀντιστάντας ὁ Δημήτριος ἐκβιασάμενος καὶ τροπὴν τοῦ δεξιοῦ κέρατος ποιήσας, εὐθὺς καὶ τὰς συνεχεῖς φυ-
3 γεῖν ἠνάγκασε. Πτολεμαῖος δὲ τὰ μέγιστα τῶν σκαφῶν καὶ τοὺς κρατίστους ἄνδρας ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ῥᾳδίως ἐτρέψατο τοὺς καθ' αὑτὸν τεταγμένους, καὶ τῶν νεῶν ἃς μὲν κατέδυσεν, ἃς δὲ αὐτάνδρους εἷλεν. ὑποστρέφων δ' ἀπὸ τοῦ νικήματος ἤλπιζε καὶ τὰς ἄλλας ῥᾳδίως χειρώσεσθαι· θεωρήσας δὲ τό τε εὐώνυμον κέρας τῶν ἰδίων συντετριμμένον καὶ τὰς συνεχεῖς ἁπάσας πρὸς φυγὴν ὡρμημένας, ἔτι δὲ τοὺς περὶ τὸν Δημήτριον μετὰ βάρους ἐπιφερομέ-
4 νους, ἀπέπλευσεν εἰς Κίτιον. Δημήτριος δὲ νικήσας τῇ ναυμαχίᾳ τῷ μὲν Νέωνι καὶ Βουρίχῳ παρέδωκε τὰ στρατιωτικὰ τῶν πλοίων, προστάξας διώκειν καὶ τοὺς ἐν τῇ θαλάττῃ διανηχομένους ἀναλαμβάνειν· αὐτὸς δὲ τὰς ἰδίας ναῦς κοσμήσας τοῖς ἀκροστολίοις καὶ τὰς ἁλούσας ἐφελκόμενος, τὸν πλοῦν ἐποιεῖτο πρὸς τὸ στρατόπεδον καὶ τὸν οἰκεῖον
5 λιμένα. κατὰ δὲ τὸν τῆς ναυμαχίας καιρὸν Μενέ-

λαος ὁ ἐν τῇ Σαλαμῖνι στρατηγὸς πληρώσας τὰς ἑξήκοντα ναῦς ἐξαπέστειλε πρὸς βοήθειαν τῷ Πτολεμαίῳ, ναύαρχον ἐπιστήσας Μενοίτιον. γενομένου δ' ἀγῶνος περὶ τὸ στόμα τοῦ λιμένος πρὸς τὰς ἐφορμούσας ναῦς, καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως βιασαμένων, αἱ μὲν τοῦ Δημητρίου δέκα νῆες ἔφυγον πρὸς τὸ πεζὸν στρατόπεδον, οἱ δὲ περὶ τὸν Μενοίτιον ἀναπλεύσαντες καὶ τῶν καιρῶν μικρὸν ὑστερήσαντες ἀνέστρεψαν πάλιν εἰς τὴν Σαλαμῖνα. τῆς δὲ 6 ναυμαχίας τοιοῦτο τέλος λαβούσης τῶν μὲν πορείων ἦλω πλείω τῶν ἑκατόν, ἐν οἷς ἦσαν στρατιῶται σχεδὸν ὀκτακισχίλιοι· τῶν δὲ μακρῶν αὐτανδροι μὲν ἐλήφθησαν τετταράκοντα, διεφθάρησαν δὲ περὶ ὀγδοήκοντα, ἃς πλήρεις οὔσας θαλάττης κατήγαγον οἱ κρατήσαντες εἰς τὴν πρὸς τῇ πόλει στρατοπεδείαν. διεφθάρη δὲ καὶ τῶν Δημητρίου σκαφῶν εἴκοσι· πάντα δὲ τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας τυχόντα παρείχετο τὰς ἁρμοζούσας χρείας.

Μετὰ δὲ ταῦτα Πτολεμαῖος ἀπογνοὺς τὰ κατὰ 53 τὴν Κύπρον ἀπῆρεν εἰς Αἴγυπτον. Δημήτριος δὲ πάσας τὰς ἐν τῇ νήσῳ πόλεις παραλαβὼν καὶ τοὺς φρουροῦντας στρατιώτας, τούτους μὲν εἰς * τάξεις κατεχώρισεν, ὄντας πεζοὺς μὲν μυρίους ἑξακισχιλίους συντεταγμένους, ἱππεῖς δὲ περὶ ἑξακοσίους, πρὸς δὲ τὸν πατέρα ταχέως ἐμβιβάσας εἰς τὴν μεγίστην ναῦν τοὺς δηλώσοντας περὶ τῶν κατορθωθέντων ἐξαπέστειλεν. ὁ δ' Ἀντίγονος πυθόμενος 2 τὴν γεγενημένην νίκην, καὶ μετεωρισθεὶς ἐπὶ τῷ μεγέθει τοῦ προτερήματος, διάδημα περιέθετο καὶ τὸ λοιπὸν ἐχρημάτιζε βασιλεύς, συγχωρήσας καὶ τῷ Δημητρίῳ τῆς αὐτῆς τυγχάνειν προσηγορίας καὶ τιμῆς. ὁ δὲ Πτολεμαῖος οὐδὲν τῇ ψυχῇ ταπεινωθεὶς 3

διὰ τὴν ἧτταν καὶ αὐτὸς ὁμοίως ἀνέλαβε τὸ διάδημα καὶ πρὸς ἅπαντας ἀνέγραφεν ἑαυτὸν βασιλέα.
4 παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ οἱ λοιποὶ δυνάσται ζηλοτυπήσαντες ἀνηγόρευον ἑαυτοὺς βασιλεῖς, Σέλευ- 446
κος μὲν προσφάτως τὰς ἄνω σατραπείας προσκε- 5
κτημένος, Λυσίμαχος δὲ καὶ Κάσσανδρος τὰς ἐξ ἀρχῆς δοθείσας μερίδας διατηροῦντες. ἡμεῖς δὲ περὶ τούτων ἱκανῶς εἰρηκότες ἐν μέρει διέξιμεν περὶ τῶν κατὰ Λιβύην καὶ Σικελίαν πραχθέντων.

54 Ἀγαθοκλῆς γὰρ πυθόμενος τοὺς προειρημένους 10
δυνάστας ἀνηρημένους *, καὶ νομίζων μήτε δυνάμεσι μήτε χώρᾳ μήτε τοῖς πραχθεῖσι λείπεσθαι τούτων, ἑαυτὸν ἀνηγόρευσε βασιλέα. καὶ διάδημα μὲν οὐκ ἔκρινεν ἔχειν· ἐφόρει γὰρ ἀεὶ στέφανον, ὃν κατὰ τὴν ἐπίθεσιν τῆς τυραννίδος ἔκ τινος ἱερω- 15
σύνης περικείμενος οὐκ ἀπέθετο περὶ τῆς δυναστείας ἀγωνιζόμενος· ἔνιοι δέ φασιν αὐτὸν ἐπιτεταδεῦσθαι τοῦτον ἐξ ἀρχῆς φορεῖν διὰ τὸ μὴ λίαν
2 αὐτὸν εὐχαίτην εἶναι. οὐ μὴν ἀλλὰ τῆς προσηγορίας ταύτης ἄξιόν τι σπεύδων πρᾶξαι, ἐπὶ μὲν Ἰτυ- 20
καίους ἐστράτευσεν ἀφεστηκότας· ἅφνω δ' αὐτῶν τῇ πόλει προσπεσών, καὶ τῶν ἐπὶ τῆς χώρας ἀπειλημμένων πολιτικῶν ζωγρήσας εἰς τριακοσίους, τὸ μὲν πρῶτον διδοὺς ἄφεσιν τῶν ἐγκλημάτων ἠξίου παραδιδόναι τὴν πόλιν· οὐ προσεχόντων δὲ τῶν 25
ἔνδον συνεπήγνυε μηχανήν, καὶ κρεμάσας ἐπ' αὐτῇ
3 τοὺς αἰχμαλώτους προσήγαγε τοῖς τείχεσιν. οἱ δ' Ἰτυκαῖοι τοὺς μὲν ἠτυχηκότας ἠλέουν, πλείονα δὲ λόγον τῆς τῶν ἁπάντων ἐλευθερίας ἢ τῆς ἐκείνων σωτηρίας ποιούμενοι διέλαβον τὰ τείχη τοῖς στρα- 30
4 τιώταις καὶ τὴν πολιορκίαν εὐγενῶς ὑπέμενον. εἶθ' ὁ μὲν Ἀγαθοκλῆς ἐπιστήσας τῇ μηχανῇ τούς τε ὀξυ-

βελεῖς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας, ἀπὸ ταύτης ἀγωνιζόμενος ἤρχετο τῆς πολιορκίας, καὶ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἔνδον ὥσπερ καυτήριά τινα προσῆγεν· οἱ δ' ἐπὶ τῶν τειχῶν ἑστῶτες τὸ μὲν πρῶτον ὤκνουν τοῖς βέλεσι χρήσασθαι, προκειμένων αὐτοῖς σκοπῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, ὧν ἦσάν τινες καὶ τῶν ἐπιφανεστάτων· ἐπικειμένων δὲ τῶν πολεμίων βαρύτερον ἠναγκάζοντο τοὺς ἐπὶ τῆς μηχανῆς ὄντας ἀμύνεσθαι. ἔνθα δὴ συνέβαινε γίνεσθαι παράλογα πάθη τοῖς Ἰτυκαίοις καὶ τύχης ἐπηρεασμὸν ἐν ἀνάγκαις κειμένοις ἀνεκφεύκτοις· προβεβλημένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἡλωκότας τῶν ἐξ Ἰτύκης, ἀναγκαῖον ἦν ἢ τούτων φειδομένους περιορᾶν ὑποχείριον τοῖς πολεμίοις γινομένην τὴν πατρίδα, ἢ τῇ πόλει βοηθοῦντας ἀνηλεῶς φονεῦσαι πλῆθος πολιτῶν ἠτυχηκότων· ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι. ἀμυνόμενοι γὰρ τοὺς πολεμίους καὶ παντοίοις βέλεσι χρώμενοι καὶ τὰ τῶν ἐφεστηκότων τῇ μηχανῇ σώματα κατηκίσαντο, καὶ τινὰς μὲν τῶν κρεμαμένων πολιτῶν κατηκόντισαν, τινὰς δὲ τοῖς ὀξυβελέσι πρὸς τῇ μηχανῇ καθήλωσαν καθ' οὗς ποτε τύχοι τοῦ σώματος τόπους, ὥστε σταυρῷ παραπλησίαν εἶναι τὴν ὕβριν ἅμα καὶ τὴν τιμωρίαν. καὶ ταῦτ' ἐγίνετό τισιν ὑπὸ συγγενῶν ἢ φίλων, εἰ τύχοι, τῆς ἀνάγκης οὐ πολυπραγμονούσης τι τῶν παρ' ἀνθρώποις ὁσίων. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς ὁρῶν αὐτοὺς ἀπαθῶς ὡρμηκότας πρὸς τὸν κίνδυνον, περιστήσας πανταχόθεν τὴν δύναμιν, καὶ κατά τινα τόπον φαύλως ᾠκοδομημένον βιασάμενος, εἰσέπεσεν εἰς τὴν πόλιν. τῶν δ' Ἰτυκαίων τῶν μὲν εἰς τὰς οἰκίας, τῶν δ' εἰς τὰ ἱερὰ καταφευγόντων, δι' ὀργῆς αὐτοὺς ἔχων φόνου τὴν πόλιν ἐπλήρωσε. τοὺς μὲν γὰρ ἐν χειρῶν νόμῳ διέ-

φθειρε, τοὺς δ' ἁλόντας ἐκρέμασε, τοὺς δ' ἐπὶ θεῶν
ἱερὰ καὶ βωμοὺς καταφυγόντας διαψευσθῆναι τῆς
3 ἐλπίδος ἐποίησε. διαφορήσας δὲ τὰς κτήσεις καὶ
φυλακὴν ἀπολιπὼν ἐπὶ τῆς πόλεως, ἐστρατοπέδευ-
σεν ἐπὶ τὴν Ἵππου καλουμένην ἄκραν, ὠχυρωμένην
φυσικῶς τῇ παρακειμένῃ λίμνῃ. πολιορκήσας δὲ αὐ-
τὴν ἐνεργῶς, καὶ τῶν ἐγχωρίων ναυμαχίᾳ περιγενό-
μενος, κατὰ κράτος εἷλε. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ τὰς
πόλεις χειρωσάμενος, τῶν τε ἐπὶ θαλάττῃ τόπων
τῶν πλείστων ἐκυρίευσε καὶ τῶν τὴν μεσόγειον οἰ-
κούντων πλὴν τῶν Νομάδων· ὧν τινὲς μὲν φιλίαν
πρὸς αὐτὸν ἐποιήσαντο, τινὲς δ' ἐκαραδόκουν τὴν
4 τῶν ὅλων κρίσιν. τέτταρα γὰρ τὴν Λιβύην διεί-
ληφε γένη, Φοίνικες μὲν οἱ τὴν Καρχηδόνα τότε
κατοικοῦντες, Λιβυφοίνικες δὲ πολλὰς ἔχοντες πό-
λεις ἐπιθαλαττίους καὶ κοινωνοῦντες τοῖς Καρχη-
δονίοις ἐπιγαμίας, οἷς ἀπὸ τῆς συμπεπλεγμένης συγ-
γενείας συνέβη τυχεῖν ταύτης τῆς προσηγορίας· ὁ
δὲ πολὺς λαὸς τῶν ἐγχωρίων, ἀρχαιότατος ὤν, Λί-
βυς ὠνομάζετο, μισῶν διαφερόντως τοὺς Καρχηδο-
νίους διὰ τὸ βάρος τῆς ἐπιστασίας· οἱ δὲ τελευταῖοι
Νομάδες ὑπῆρχον, πολλὴν τῆς Λιβύης νεμόμενοι
μέχρι τῆς ἐρήμου.

5 Ἀγαθοκλῆς δὲ τοῖς μὲν κατὰ Λιβύην συμμάχοις
καὶ ταῖς δυνάμεσιν ὑπερέχων τῶν Καρχηδονίων,
περὶ δὲ τῶν ἐν Σικελίᾳ πραγμάτων ἀγωνιῶν, ἄφρα-
κτα καὶ πεντηκοντόρους ναυπηγησάμενος, ἐνεβίβασε
στρατιώτας δισχιλίους. καταλιπὼν δὲ τῶν ἐν τῇ
Λιβύῃ πραγμάτων στρατηγὸν Ἀγάθαρχον τὸν υἱόν,
ἀνήχθη ταῖς ναυσίν, ἐπὶ Σικελίας τὸν πλοῦν ποι-
56 ούμενος.

Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Ξενόδοκος ὁ τῶν

Ἀκραγαντίνων στρατηγός, πολλὰς μὲν τῶν πόλεων
ἠλευθερωκώς, ἐλπίδας δὲ μεγάλας παρεσχηκὼς τοῖς
Σικελιώταις τῆς καθ' ὅλην τὴν νῆσον αὐτονομίας,
ἐξήγαγε τὴν δύναμιν ἐπὶ τοὺς Ἀγαθοκλέους στρα-
τηγούς, οὖσαν πεζῶν μὲν πλειόνων ἢ μυρίων, ἱπ-
πέων δὲ σχεδὸν χιλίων. οἱ δὲ περὶ Λεπτίνην καὶ 2
Δημόφιλον ἐκ τῶν Συρακουσῶν καὶ τῶν φρουρίων
ἐπιλέξαντες ὅσους ἠδύναντο πλείστους, ἀντεστρατο-
πέδευσαν πεζοῖς μὲν ὀκτακισχιλίοις καὶ διακοσίοις,
ἱππεῦσι δὲ χιλίοις καὶ διακοσίοις. γενομένης οὖν
448 παρατάξεως ἰσχυρᾶς ἡττηθεὶς ὁ Ξενόδοκος ἔφυγεν
εἰς τὸν Ἀκράγαντα, καὶ τῶν στρατιωτῶν ἀπέβαλεν
οὐκ ἐλάττους τῶν χιλίων καὶ πεντακοσίων. οἱ μὲν 3
οὖν Ἀκραγαντῖνοι ταύτῃ τῇ συμφορᾷ περιπεσόντες
διέλυσαν ἑαυτῶν μὲν τὴν καλλίστην ἐπιβολήν, τῶν
δὲ συμμάχων τὰς τῆς ἐλευθερίας ἐλπίδας· Ἀγαθο-
κλῆς δὲ τῆς μάχης ἄρτι γεγενημένης καταπλεύσας
τῆς Σικελίας εἰς Σελινοῦντα, Ἡρακλεώτας μὲν ἠλευ-
θερωκότας τὴν πόλιν ἠνάγκασε πάλιν ὑποτάττεσθαι,
παρελθὼν δὲ ἐπὶ θάτερον μέρος τῆς νήσου Θερ-
μίτας μὲν προσαγαγόμενος ὑποσπόνδους ἀφῆκε, τῶν
Καρχηδονίων φρουρούντων ταύτην τὴν πόλιν, Κε-
φαλοίδιον δὲ ἐκπολιορκήσας Λεπτίνην μὲν ταύτης
ἐπιμελητὴν ἀπέλιπεν, αὐτὸς δὲ διὰ τῆς μεσογείου
ποιούμενος τὴν πορείαν, ἐπεβάλετο μὲν νυκτὸς εἰς
τὰ Κεντόριπα παρεισπεσεῖν, εἰσδεχομένων αὐτόν τι-
νων πολιτικῶν ἀνδρῶν, καταφανοῦς δὲ τῆς ἐπιβο-
λῆς γενομένης καὶ τῶν φρουρῶν παραβοηθησάντων,
ἐξέπεσεν ἐκ τῆς πόλεως, ἀποβαλὼν τῶν στρατιωτῶν
πλείους τῶν πεντακοσίων. μετὰ δὲ ταῦτά τινων ἐκ 4
τῆς Ἀπολλωνίας μεταπεμπομένων αὐτὸν καὶ τὴν
πατρίδα προδώσειν ἐπαγγελλομένων, ἦκε πρὸς τὴν

πόλιν. τῶν δὲ προδοτῶν καταφανῶν γενομένων καὶ κολασθέντων κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν πολιορκήσας ἄπρακτος ἐγένετο, τῇ δ' ὑστεραίᾳ πολλὰ κακοπαθήσας καὶ συχνοὺς ἀποβαλὼν μόγις εἶλε τὴν πόλιν, καὶ τῶν Ἀπολλωνιατῶν τοὺς πλείστους ἀποσφάξας διήρπασε τὰς κτήσεις.

57 Τούτου δὲ περὶ ταῦτ' ὄντος, Δεινοκράτης ὁ τῶν φυγάδων ἡγούμενος ἀναλαβὼν τὴν Ἀκραγαντίνων προαίρεσιν, καὶ προστάτην αὐτὸν ἀναδείξας τῆς κοινῆς ἐλευθερίας, ἐποίησε πολλοὺς ἁπανταχόθεν συν-
2 δραμεῖν πρὸς αὐτόν. οἱ μὲν γὰρ διὰ τὴν ἔμφυτον πᾶσιν ἐπιθυμίαν τῆς αὐτονομίας, οἱ δὲ διὰ τὸν Ἀγαθοκλέους φόβον προθύμως ὑπήκουον τοῖς παραγγελλομένοις. ἠθροισμένων δ' αὐτῷ πεζῶν μὲν οὐ πολὺ ἐλαττόνων δισμυρίων, ἱππέων δὲ χιλίων καὶ πεντακοσίων, καὶ πάντων τούτων ἐν φυγαῖς καὶ μελέταις τοῦ πονεῖν συνεχῶς γεγονότων, κατεστρατοπέδευσεν ἐν ὑπαίθρῳ, προκαλούμενος τῇ μάχῃ
3 τὸν δυνάστην. τοῦ δ' Ἀγαθοκλέους λειπομένου πολὺ ταῖς δυνάμεσι καὶ φυγομαχοῦντος, ἐκ ποδὸς ἠκολούθει συνεχῶς, ἀκονιτὶ περιπεποιημένος τὴν νίκην.

Ἀπὸ δὲ τούτων τῶν καιρῶν τοῖς περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα συνέβαινε πρὸς τὸ χεῖρον μεταβάλλειν οὐ μόνον τὰ κατὰ Σικελίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ τὴν
4 Λιβύην πράγματα. Ἀρχάγαθος γὰρ ὁ καταλειφθεὶς 449 ὑπ' αὐτοῦ στρατηγὸς μετὰ τὴν ἀναγωγὴν τοῦ πατρὸς τὸ μὲν πρῶτον ἐπλεονέκτει, πέμψας εἰς τοὺς ἄνω τόπους μέρος τι τῆς δυνάμεως, ἧς ἦν ἡγεμὼν Εὔμαχος. οὗτος γὰρ Τώκας πόλιν εὐμεγέθη χειρω-
5 σάμενος, πολλοὺς προσηγάγετο τῶν πλησίον κατοικούντων Νομάδων. εἶθ' ἑτέραν ἐκπολιορκήσας τὴν

ὀνομαζομένην Φελλίνην, ἠνάγκασε πειθαρχεῖν τοὺς
τὴν ἑξῆς χώραν νεμομένους, τοὺς καλουμένους Ἀσφο-
δελώδεις, ὄντας τῷ χρώματι παραπλησίους τοῖς Αἰ-
θίοψι. τρίτην δ' εἶλε Μεσχέλαν, μεγίστην οὖσαν, 6
ᾠκισμένην δὲ τὸ παλαιὸν ὑπὸ τῶν ἐκ Τροίας ἀνα-
κομιζομένων Ἑλλήνων, περὶ ὧν ἐν τῇ τρίτῃ βίβλῳ
προειρήκαμεν, ἑξῆς. δὲ τὴν ὀνομαζομένην ἄκραν
Ἵππου τὴν ὁμώνυμον τῇ χειρωθείσῃ κατὰ κράτος
ὑπ' Ἀγαθοκλέους, καὶ τελευταίαν τὴν προσαγο-
ρευομένην Ἀκρίδα πόλιν αὐτόνομον, ἣν ἐξανδρα-
ποδισάμενος ἐξέδωκε τοῖς στρατιώταις διαρπάσαι.
ἐμπλήσας δ' ὠφελείας τὸ στρατόπεδον κατέβη πρὸς 58
τοὺς περὶ τὸν Ἀρχάγαθον, καὶ δόξας ἀγαθὸς ἀνὴρ
γεγονέναι πάλιν ἐστράτευσεν εἰς τοὺς ἄνω τῆς
Λιβύης τόπους. ὑπερβαλὼν δὲ τὰς πόλεις ὧν πρό-
τερον ἐγεγόνει κύριος, παρεισέπεσεν εἰς τὴν κα-
λουμένην Μιλτίνην πόλιν, ἀπροσδοκήτως ἐπιφανείς·
συστραφέντων δ' ἐπ' αὐτὸν τῶν βαρβάρων καὶ κρα- 2
τησάντων ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐξεβλήθη παραλόγως καὶ
πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπέβαλεν. ἐντεῦθεν δ'
ἀναζεύξας προῆγε δι' ὄρους ὑψηλοῦ παρήκοντος ἐπὶ
σταδίους διακοσίους, πλήρους δ' ὄντος αἰλούρων,
ἐν ᾧ συνέβαινε μηδὲν ὅλως πτηνὸν νεοττεύειν μήτε
ἐπὶ τοῖς δένδρεσι μήτε ἐπὶ ταῖς φάραγξι διὰ τὴν
ἀλλοτριότητα τῶν προειρημένων ζῴων. διελθὼν δὲ 3
τὴν ὀρεινὴν ταύτην, ἐνέβαλεν εἰς χώραν ἔχουσαν
πλῆθος πιθήκων καὶ πόλεις τρεῖς τὰς ἀπὸ τούτων
τῶν ζῴων ὀνομαζομένας εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον
τῆς διαλέκτου μεθερμηνευομένας Πιθηκούσσας. ἐν 4
δὲ ταύταις οὐκ ὀλίγα τῶν νομίμων πολὺ παρήλ-
λαττε τῶν παρ' ἡμῖν. τάς τε γὰρ αὐτὰς οἰκίας οἱ
πίθηκοι κατῴκουν τοῖς ἀνθρώποις, θεοὶ παρ' αὐ-

τοῖς νομιζόμενοι καθάπερ παρ' Αἰγυπτίοις οἱ κύνες, ἔκ τε τῶν παρεσκευασμένων ἐν τοῖς ταμιείοις τὰ ζῷα τὰς τροφὰς ἐλάμβανον ἀκωλύτως ὁπότε βούλοιντο. καὶ τὰς προσηγορίας δ' ἐτίθεσαν οἱ γονεῖς τοῖς παισὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τῶν πιθήκων, ὥσπερ παρ' ἡμῖν ἀπὸ τῶν θεῶν. τοῖς δ' ἀποκτείνασι τοῦτο τὸ ζῷον ὡς ἠσεβηκόσι τὰ μέγιστα θάνατος ὥριστο πρόστιμον· διὸ δὴ καὶ παρά τισιν ἐνίσχυσεν ἐν παροιμίας μέρει λεγόμενον ἐπὶ τῶν ἀνατὶ κτεινομένων ὅτι πιθήκου αἷμα ἀποτίσειαν.

6 ὁ δ' οὖν Εὔμαχος μίαν μὲν τούτων τῶν πόλεων[450] ἑλὼν κατὰ κράτος διήρπασε, τὰς δὲ δύο προσηγάγετο. πυνθανόμενος δὲ τοὺς περιοικοῦντας βαρβάρους ἀθροίζειν ἐπ' αὐτὸν μεγάλας δυνάμεις, προῆγε συντονώτερον, διεγνωκὼς ἐπανιέναι πρὸς τοὺς ἐπὶ θαλάττῃ τόπους.

59 Μέχρι μὲν δὴ τούτων τῶν καιρῶν ἐν τῇ Λιβύῃ κατὰ νοῦν ἅπαντα τὰ πράγματα τοῖς περὶ τὸν Ἀρχάγαθον ἦν. μετὰ δὲ ταῦτα τῆς γερουσίας ἐν Καρχηδόνι βουλευσαμένης περὶ τοῦ πολέμου [καλῶς] ἔδοξε τοῖς συνέδροις τρία στρατόπεδα ποιήσαντας ἐκ τῆς πόλεως ἐκπέμψαι, τὸ μὲν ἐπὶ τὰς παραθαλαττίους πόλεις, τὸ δ' εἰς τὴν μεσόγειον, τὸ δ' εἰς

2 τοὺς ἄνω τόπους. ἐνόμιζον γὰρ τοῦτο πράξαντες πρῶτον μὲν τὴν πόλιν ἀπαλλάξειν τῆς πολιορκίας, ἅμα δὲ καὶ τῆς σιτοδείας· πολλῶν γὰρ καὶ παντοδαπῶν ὄχλων συμπεφευγότων εἰς τὴν Καρχηδόνα συνέβαινε πάντων γεγονέναι σπάνιν, ἐξανηλωμένων ἤδη τῶν ἐπιτηδείων· ὁ δὲ τῆς πολιορκίας οὐκ ἦν κίνδυνος, ἀπροσίτου τῆς πόλεως οὔσης διὰ τὴν

3 ἀπὸ τῶν τειχῶν καὶ τῆς θαλάττης ὀχυρότητα· ἔπειθ' ὑπελάμβανον καὶ τοὺς συμμάχους διαμενεῖν μᾶλλον

πλειόνων στρατοπέδων ὄντων ἐν ὑπαίθρῳ τῶν παραβοηθούντων· τὸ δὲ μέγιστον, ἤλπιζον καὶ τοὺς πολεμίους ἀναγκασθήσεσθαι μερίζειν τὰς δυνάμεις καὶ μακρὰν ἀποσπᾶσθαι τῆς Καρχηδόνος· ἅπερ ἅπαντα κατὰ τὴν ἐπίνοιαν αὐτῶν συνετελέσθη. τρισμυρίων μὲν γὰρ στρατιωτῶν ἐκ τῆς πόλεως 4 ἐκπεμφθέντων οἱ καταλειπόμενοι ἔμποροι οὐχ οἷον ἱκανὰ πρὸς αὐτάρκειαν εἶχον, ἀλλ' ἐκ περιουσίας ἐχρῶντο δαψιλέσι πᾶσιν· οἵ τε σύμμαχοι τὸ πρὸ τοῦ διὰ τὸν ἀπὸ τῶν πολεμίων φόβον ἀναγκαζόμενοι προστίθεσθαι τοῖς πολεμίοις, τότε πάλιν θαρρήσαντες ἀνέτρεχον εἰς τὴν προϋπάρχουσαν φιλίαν. ὁ δ' Ἀρχάγαθος ὁρῶν διειλημμένην ἅπασαν 60 τὴν Λιβύην πολεμίοις στρατοπέδοις, καὶ αὐτὸς διεῖλε τὴν δύναμιν, καὶ μέρος μὲν ἐξέπεμψεν εἰς τὴν παραθαλάττιον, τῆς δ' ἄλλης στρατιᾶς ἣν μὲν Αἰσχρίωνι παραδοὺς ἐξέπεμψεν, ἧς δ' αὐτὸς ἡγεῖτο, καταλιπὼν τὴν ἱκανὴν φυλακὴν ἐπὶ τοῦ Τύνητος. τοσούτων 2 δὲ στρατοπέδων ἐπὶ τῆς χώρας πανταχῇ πλαζομένων, καὶ προσδοκωμένης ἔσεσθαι πραγμάτων ὁλοσχεροῦς μεταβολῆς, ἅπαντες ἠγωνίων, καραδοκοῦντες τὸ τέλος τῶν ἀποβησομένων. Ἄννων μὲν οὖν 3 ἡγούμενος τοῦ κατὰ τὴν μεσόγειον στρατοπέδου θεὶς ἐνέδραν τοῖς περὶ τὸν Αἰσχρίωνα καὶ παραδόξως ἐπιθέμενος, ἀνεῖλε πεζοὺς μὲν πλείους τῶν τετρακισχιλίων, ἱππεῖς δὲ περὶ διακοσίους, ἐν οἷς ἦν καὶ αὐτὸς ὁ στρατηγός· τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν ἥλωσαν, οἱ δὲ διεσώθησαν πρὸς Ἀρχάγαθον, ἀπέχοντα σταδίους πεντακοσίους. Ἰμίλκων δ' ἐπὶ τοὺς ἄνω τό- 4 πους στρατεύειν ἀποδειχθεὶς τὸ μὲν πρῶτον ἐφήδρευε τῇ πόλει πρὸς τὸν Εὔμαχον, ἐφελκόμενον 451 βαρὺ τὸ στρατόπεδον διὰ τὰς ἐκ τῶν ἁλουσῶν πό-

λεων ὠφελείας. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Ἑλλήνων ἐκταξάντων τὴν δύναμιν καὶ προκαλουμένων εἰς μάχην, Ἱμίλκων μέρος μὲν τῆς στρατιᾶς κατέλιπε διεσκευασμένον ἐν τῇ πόλει, διακελευσάμενος, ὅταν αὐτὸς ἀναχωρῇ προσποιούμενος φεύγειν, ἐπεξελθεῖν τοῖς ἐπιδιώκουσιν· αὐτὸς δὲ προαγαγὼν τοὺς ἡμίσεις τῶν στρατιωτῶν καὶ μικρὸν πρὸ τῆς παρεμβολῆς συνάψας μάχην, εὐθὺς ἔφευγεν ὡς καταπεπληγ-
6 μένος. οἱ δὲ περὶ τὸν Εὔμαχον ἐπαρθέντες τῇ νίκῃ, καὶ τῆς τάξεως οὐδὲν φροντίσαντες, ἐδίωκον καὶ τεθορυβημένως τῶν ὑποχωρούντων ἐξήπτοντο· ἄφνω δὲ καθ' ἕτερον μέρος τῆς πόλεως ἐκχυθείσης τῆς δυνάμεως κατεσκευασμένης, καὶ πλήθους ἱκανοῦ πρὸς ἓν παρακέλευσμα συναλαλάξαντος, κατε-
7 πλάγησαν. ἐμβαλόντων οὖν τῶν βαρβάρων εἰς ἀσυντάκτους καὶ πεφοβημένους διὰ τὸ παράδοξον, ταχὺ τροπὴν συνέβη γενέσθαι τῶν Ἑλλήνων. ὑποτεμομένων δὲ τῶν Καρχηδονίων τὴν εἰς τὴν στρατοπεδείαν ἀποχώρησιν τῶν πολεμίων, ἠναγκάσθησαν οἱ περὶ τὸν Εὔμαχον καταφυγεῖν ἐπὶ τὸν πλησίον
8 λόφον ὕδατος σπανίζοντα. περιστρατοπεδευσάντων δὲ τὸν τόπον τῶν Φοινίκων, ἅμα μὲν ὑπὸ τοῦ δίψους καταπονηθέντες, ἅμα δ' ὑπὸ τῶν πολεμίων κρατούμενοι, σχεδὸν ἅπαντες ἀνηρέθησαν. ἀπὸ μὲν γὰρ πεζῶν ὀκτακισχιλίων τριάκοντα μόνον διεσώθησαν, ἀπὸ δ' ἱππέων ὀκτακοσίων τετταράκοντα
61 διέφυγον τὸν κίνδυνον. ὁ δ' Ἀρχάγαθος τηλικαύτῃ συμφορᾷ περιπεσὼν ἐπανῆλθεν εἰς Τύνητα. καὶ τῶν μὲν ἐκπεμφθέντων στρατιωτῶν τοὺς περιλειπομένους μετεπέμπετο πανταχόθεν, εἰς δὲ τὴν Σικελίαν ἐξέπεμψε τοὺς δηλώσοντας τῷ πατρὶ τὰ συμβεβηκότα καὶ παρακαλέσοντας βοηθεῖν τὴν ταχίστην.

τοῖς δὲ προγεγονόσιν ἀτυχήμασιν ἑτέρα τοῖς Ἕλλη- 2
σιν ἐλάττωσις ἐπεγένετο· ἀπέστησαν μὲν γὰρ ἀπ'
αὐτῶν πλὴν ὀλίγων ἅπαντες σύμμαχοι, συνεστράφη-
σαν δὲ αἱ τῶν πολεμίων δυνάμεις καὶ πλησίον ποιη-
σάμενοι παρεμβολὰς ἐφήδρευον. Ἰμίλκων μὲν γὰρ 3
κατελάβετο τὰ στενά, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς χώρας εἰσ-
βολῶν ἀπέκλεισε τοὺς ἐναντίους, ἀπέχοντας στα-
δίους ἑκατόν· ἐκ δὲ θατέρου μέρους ἐστρατοπέδευ-
σεν Ἀτάρβας ἀπὸ τετταράκοντα σταδίων τοῦ Τύ-
νητος. διόπερ τῶν πολεμίων οὐ μόνον τῆς θαλάτ- 4
της, ἀλλὰ καὶ τῆς χώρας κυριευόντων, σιτοδεία τε
συνέβαινε συνέχεσθαι τοὺς Ἕλληνας καὶ τῷ φόβῳ
πάντοθεν κατείχοντο.

Ἐν ἀθυμίᾳ δὲ δεινῇ πάντων ὄντων, Ἀγαθοκλῆς 5
ὡς ἐπύθετο τὰ κατὰ τὴν Λιβύην ἐλαττώματα, πα-
ρεσκευάσατο ναῦς μακρὰς ἑπτακαίδεκα, διανοούμε-
νος βοηθεῖν τοῖς περὶ τὸν Ἀρχάγαθον. καὶ τῶν
κατὰ Σικελίαν δὲ πραγμάτων ἐπὶ τὸ χεῖρον αὐτῷ
μεταβεβληκότων διὰ τὸ τοὺς περὶ Λεινοκράτην φυ-
γάδας ηὐξῆσθαι ἐπὶ πλέον, τὸν μὲν ἐν τῇ νήσῳ
πόλεμον τοῖς περὶ Λεπτίνην στρατηγοῖς ἐνεχείρισεν,
αὐτὸς δὲ πληρώσας τὰς ναῦς ἐπετήρει τὸν τοῦ πλοῦ
καιρόν, ἐφορμούντων τῶν Καρχηδονίων τριάκοντα
452 ναυσί. καθ' ὃν δὴ χρόνον ἐκ τῆς Τυρρηνίας αὐτῷ 6
κατέπλευσαν ὀκτωκαίδεκα νῆες ἐπὶ βοήθειαν, αἳ
διὰ νυκτὸς εἰς τὸν λιμένα εἰσπεσοῦσαι τοὺς Καρ-
χηδονίους ἔλαθον. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς ταύτης τυχὼν
τῆς ἀφορμῆς κατεστρατήγησε τοὺς πολεμίους, τοῖς
μὲν συμμάχοις μένειν παραγγείλας μέχρι ἂν αὐτὸς
ἐκπλεύσας ἐπισπάσηται τοὺς Φοίνικας εἰς τὸν διωγ-
μόν, αὐτὸς δέ, καθάπερ ἦν συντεθειμένος, ἐκ
τοῦ λιμένος ἀνήχθη κατὰ σπουδὴν τοῖς ἑπτακαίδεκα

7 σκάφεσιν. εἶθ' οἱ μὲν ἐφορμοῦντες ἐδίωκον, οἱ δὲ
περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα κατανοήσαντες τοὺς Τυρρη-
νοὺς παραφαινομένους ἐκ τοῦ λιμένος ἄφνω τὰς
ναῦς ἐπέστρεψαν, καὶ καταστάντες εἰς ἐμβολὴν
διεναυμάχουν τοῖς βαρβάροις. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι
διά τε τὸ παράδοξον καὶ διὰ τὸ τῶν πολεμίων εἰς
μέσον ἀπολαμβάνεσθαι τὰς ἰδίας τριήρεις καταπλα-
8 γέντες ἔφυγον. εἶθ' οἱ μὲν Ἕλληνες πέντε νεῶν
αὐτάνδρων ἐκυρίευσαν, ὁ δὲ τῶν Καρχηδονίων
στρατηγὸς ἁλισκομένης ἤδη τῆς ναυαρχίδος ἀπέ-
σφαξεν ἑαυτόν, προκρίνας τὸν θάνατον τῆς προσ-
δοκηθείσης αἰχμαλωσίας. οὐ μὴν ἐφάνη γε εὖ βε-
βουλευμένος· ἡ γὰρ ναῦς φορουῦ πνεύματος ἐπιλα-
βομένη τοῦ δόλωνος ἀρθέντος ἐξέφυγε τὸν κίν-
62 δυνον. Ἀγαθοκλῆς μὲν οὖν οὐδ' ἐλπίδας ἔχων τοῦ
κατὰ θάλατταν περιέσεσθαί ποτε τῶν Καρχηδονίων,
ἐνίκησε ναυμαχίᾳ παραδόξως, καὶ τὸ λοιπὸν θα-
λαττοκρατῶν παρείχετο τοῖς ἐμπόροις τὴν ἀσφά-
λειαν. διόπερ οἱ Συρακόσιοι, πάντοθεν πρὸς αὐ-
τοὺς κομιζομένης ἀγορᾶς, ἀντὶ τῆς τῶν ἐπιτηδείων
2 σπάνεως ταχέως πάντων ἔσχον δαψίλειαν. ὁ δὲ
δυνάστης μετεωρισθεὶς τῷ γεγονότι προτερήματι
Λεπτίνην ἐξαπέστειλε λεηλατήσοντα τὴν πολεμίαν,
καὶ μάλιστα τὴν Ἀκραγαντίνην. ὁ γὰρ Ξενόδοκος
διὰ τὴν γεγενημένην ἧττραν βλασφημούμενος ὑπὸ
τῶν ἀντιπολιτευομένων ἐστασίαζε πρὸς αὐτούς.
3 παρήγγειλεν οὖν τῷ Λεπτίνῃ πειρᾶσθαι προκαλέσα-
σθαι τὸν ἄνδρα πρὸς τὴν μάχην· ῥᾳδίως γὰρ προ-
τερήσειν, ὡς στασιαζούσης δυνάμεως καὶ προηττη-
4 μένης· ὅπερ καὶ συνετελέσθη. ὁ μὲν γὰρ Λεπτίνης
ἐμβαλὼν εἰς τὴν Ἀκραγαντίνην ἐδῄου τὴν χώραν,
ὁ δὲ Ξενόδοκος τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχίαν εἶχεν, οὐ

νομίζων αὐτὸν ἀξιόμαχον εἶναι, ὀνειδιζόμενος δὲ ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς δειλίαν προήγαγε τὴν στρατιάν, τῷ μὲν ἀριθμῷ βραχὺ λειπομένην τῶν ἐναντίων, τῇ δ' ἀρετῇ πολὺ καταδεεστέραν οὖσαν, ὡς ἂν τῆς μὲν πολιτικῆς ἐν ἀνέσει καὶ σκιατραφίᾳ γεγενημένης, τῆς δ' ἐν ἀγραυλίᾳ καὶ συνεχέσι στρατείαις γεγυμνασμένης. διὸ καὶ μάχης γενομένης οἱ περὶ τὸν Λεπτίνην ταχὺ τοὺς Ἀκραγαντίνους τρεψάμενοι συνεδίωξαν εἰς τὴν πόλιν· ἔπεσον δ' ἐπὶ τῆς παρατάξεως τῶν ἡττηθέντων πεζοὶ μὲν περὶ 453 πεντακοσίους, ἱππεῖς δὲ πλείους τῶν πεντήκοντα. εἶθ' οἱ μὲν Ἀκραγαντῖνοι δυσφοροῦντες ἐπὶ τοῖς ἐλαττώμασιν ἐν αἰτίαις εἶχον τὸν Ξενόδοκον, ὡς δι' ἐκεῖνον δὶς ἡττημένοι· ὁ δὲ φοβηθεὶς τὰς ἐπιφερομένας εὐθύνας καὶ κρίσεις ἀπεχώρησεν εἰς τὴν Γέλαν.

Ἀγαθοκλῆς δὲ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις καὶ πεζῇ καὶ 63
κατὰ θάλατταν νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, ἔθυε τοῖς θεοῖς καὶ λαμπρὰς ὑποδοχὰς τῶν φίλων ἐποιεῖτο. ἀπετίθετο δ' ἐν τοῖς πότοις τὸ τῆς τυραννίδος ἀξίωμα, καὶ τῶν τυχόντων ἰδιωτῶν ταπεινότερον ἑαυτὸν ἀπεδείκνυεν, ἅμα μὲν διὰ τῆς τοιαύτης πολιτείας θηρώμενος τὴν παρὰ τῶν πολλῶν εὔνοιαν, ἅμα δὲ διδοὺς ἐν τῇ μέθῃ καθ' αὑτοῦ παρρησίαν ἀκριβῶς κατενόει τὴν ἑκάστου διάνοιαν, τῆς ἀληθείας ἐκφερομένης ἀπαρακαλύπτως διὰ τὸν οἶνον. ὑπάρχων δὲ καὶ φύσει γελωτοποιὸς καὶ μῖμος, οὐδ' 2
ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀπείχετο τοῦ σκώπτειν τοὺς καθημένους καί τινας αὐτῶν εἰκάζειν, ὥστε τὸ πλῆθος πολλάκις εἰς γέλωτα ἐκτρέπεσθαι, καθάπερ τινὰ τῶν ἠθολόγων ἢ θαυματοποιῶν θεωροῦντας. δορυφορούμενος δὲ ὑπὸ πλήθους εἰς τὰς ἐκκλησίας

εἰσήει μόνος, οὐχ ὁμοίως Διονυσίῳ τῷ τυράννῳ· οὗτος γὰρ ἐπὶ τοσοῦτον ἀπίστως διέκειτο πρὸς ἅπαντας ὥστε κατὰ μὲν τὸ πλεῖστον κομᾶν καὶ παγωνοτροφεῖν, ὅπως μὴ συναναγκασθῇ τῷ τοῦ κουρέως σιδήρῳ παραβάλλειν τὰ κυριώτατα μέρη τοῦ σώματος· εἰ δὲ καί ποτε χρεία γένοιτο τὴν κεφαλὴν ἀποκείρασθαι, περιέκαε τὰς τρίχας, μίαν ἀσφάλειαν
4 τυραννίδος ἀποφαινόμενος τὴν ἀπιστίαν. ὁ δ' οὖν Ἀγαθοκλῆς παρὰ τὸν πότον λαβὼν ῥυτὸν μέγαν χρυσοῦν, εἶπεν ὡς οὐ πρότερον ἀπέστη τῆς κεραμευτικῆς τέχνης ἕως τοιαῦτα ἐκπωμάτων πλάσματα φιλοτεχνῶν ἐκεραμεύσατο. οὐ γὰρ ἀπηρνεῖτο τὴν ἐπιστήμην, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον ἐκαυχᾶτο, διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς ἀποφαινόμενος ἀντὶ τοῦ ταπεινοτάτου
5 βίου τὸν ἐπιφανέστατον μετειληφέναι. καί ποτε πολιορκοῦντος αὐτοῦ τινα τῶν οὐκ ἀδόξων πόλεων, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ τείχους βοώντων, Κεραμεῦ καὶ καμινεῦ, πότε τοὺς μισθοὺς ἀποδώσεις τοῖς στρα-
6 τιώταις; ὑπολαβὼν εἶπεν, Ὅταν ταύτην ἐξέλω. οὐ μὴν ἀλλὰ διὰ τὴν ἐν τοῖς πότοις εὐτραπελίαν καταγνόησας τῶν μεθυόντων τοὺς ἀλλοτρίως τὰ πρὸς τὴν δυναστείαν ἔχοντας, παρέλαβεν αὐτούς ποτε κατ' ἰδίαν πάλιν ἐπὶ τὴν ἑστίασιν καὶ τῶν ἄλλων Συρακοσίων τοὺς μάλιστα πεφρονηματισμένους, τὸν ἀριθμὸν πεντακοσίους ὄντας· οἷς περιστήσας τῶν
7 μισθοφόρων τοὺς εὐθέτους ἅπαντας ἀπέσφαξε. σφόδρα γὰρ εὐλαβεῖτο μὴ χωρισθέντος εἰς Λιβύην αὐτοῦ καταλύσωσι τὴν δυναστείαν, ἐπικαλεσάμενοι τοὺς μετὰ Δεινοκράτους φυγάδας. τοῦτον δὲ τὸν 454
τρόπον ἀσφαλισάμενος τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐξέπλευσεν ἐκ τῶν Συρακουσῶν.

64 Καὶ κομισθεὶς εἰς Λιβύην κατέλαβε τὸ στρατό-

πεδον ἐν ἀθυμίᾳ καὶ σπάνει πολλῇ· διόπερ κρίνας συμφέρειν διαγωνίζεσθαι, παρεκάλεσε τοὺς στρατιώτας εἰς τὸν κίνδυνον, καὶ προαγαγὼν τὴν δύναμιν ἐκτεταγμένην προεκαλεῖτο τοὺς βαρβάρους εἰς μάχην. εἶχε δὲ πεζοὺς μὲν τοὺς ἅπαντας ὑπο- 2
λειπομένους Ἕλληνας ἑξακισχιλίους, Κελτοὺς δὲ καὶ Σαμνίτας καὶ Τυρρηνοὺς τούτων οὐκ ἐλάττους, Λίβυας δὲ μικρὸν ἀπολείποντας τῶν μυρίων, οὓς ἐφέδρους εἶναι συνέβαινε, συμμεταβαλλομένους ἀεὶ τοῖς καιροῖς. χωρὶς δὲ τούτων ἠκολούθουν ἱππεῖς χί- 3
λιοι πεντακόσιοι, ξεύγη δὲ Λιβύων πλείω τῶν ἑξακισχιλίων. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι κατεστρατοπεδευκότες ἐπὶ τῶν ὑπερδεξίων καὶ δυσπροσίτων, διακινδυνεύειν μὲν πρὸς ἀνθρώπους ἀπογινώσκοντας τὴν σωτηρίαν οὐκ ἔκρινον, μένοντες δ' ἐν τῇ παρεμβολῇ καὶ πάντων εὐπορουῦντες τῇ σπάνει καὶ τῷ χρόνῳ καταπολεμήσειν τοὺς ἐναντίους ἤλπιζον. ὁ 4
δ' Ἀγαθοκλῆς, οὐ δυνάμενος μὲν αὐτοὺς εἰς τὰ πεδία προάγεσθαι, τῶν δὲ καιρῶν ἀναγκαζόντων τολμᾶν τι καὶ παραβάλλεσθαι, τὴν δύναμιν ἤγαγεν ἐπὶ τὴν τῶν βαρβάρων στρατοπεδείαν. ἐπεξελθόντων οὖν τῶν Καρχηδονίων, καὶ πολὺ τῷ πλήθει καὶ ταῖς δυσχωρίαις ὑπερεχόντων, ἐπὶ μέν τινα χρόνον οἱ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα διεκαρτέρουν πάντοθεν ἐκθλιβόμενοι, μετὰ δὲ ταῦτ' ἐνδόντων τῶν τε μισθοφόρων καὶ τῶν ἄλλων ἠναγκάσθησαν ἀναχωρῆσαι πρὸς τὴν στρατοπεδείαν. οἱ δὲ βάρβαροι βαρέως ἐπι- 5
κείμενοι τοὺς μὲν Λίβυας παρήλλαττον οὐδὲν ἐνοχλοῦντες, ἵνα τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ἐκκαλέσωνται, τοὺς δ' Ἕλληνας καὶ μισθοφόρους γνωρίζοντες διὰ τῶν ὅπλων ἐφόνευον, μέχρι ὅτου συνεδίωξαν εἰς τὴν παρεμβολήν.

Τότε μὲν οὖν ἀνηρέθησαν τῶν Ἀγαθοκλέους εἰς τρισχιλίους· κατὰ δὲ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα τὰς δυνάμεις ἀμφοτέρας συνέβη περιπεσεῖν παραλόγῳ τινὶ
65 συμφορᾷ καὶ πᾶσιν ἀνελπίστῳ. τῶν γὰρ Καρχηδονίων μετὰ τὴν νίκην τοὺς καλλίστους τῶν αἰχ- 5
μαλώτων θυόντων χαριστήρια νυκτὸς τοῖς θεοῖς, καὶ πολλοῦ πυρὸς τοὺς ἱεροκαυτουμένους ἄνδρας κατέχοντος, ἐξαίφνης πνεύματος ἐπιπεσόντος συνέβη τὴν ἱερὰν σκηνὴν ἀναφθῆναι, πλησίον οὖσαν τοῦ βωμοῦ, ἀπὸ δὲ ταύτης τὴν στρατηγι- 10
κὴν καὶ κατὰ τὸ συνεχὲς οὖσας τὰς τῶν ἡγεμόνων, ὥστε πολλὴν ἔκπληξιν γενέσθαι καὶ φόβον κατὰ πᾶν τὸ στρατόπεδον. τινὲς μὲν γὰρ τὸ πῦρ ἐπιχειροῦντες σβέσαι, τινὲς δὲ τὰς πανοπλίας καὶ τὰ πολυτελέστατα τῶν παρεσκευασμένων ἐκκομίζοντες, 15
ὑπὸ τῆς φλογὸς ἀπελαμβάνοντο· τῶν γὰρ σκηνῶν ἐκ καλάμου καὶ χόρτου συγκειμένων, καὶ τοῦ πυρὸς ὑπὸ τοῦ πνεύματος βιαιότερον ἐκριπισθέντος, ἡ παρὰ τῶν στρατιωτῶν βοήθεια κατεταχεῖτο.
2 διὸ καὶ τῆς παρεμβολῆς ταχὺ πάσης φλεγομένης, 20
πολλοὶ μὲν ἐν στεναῖς ταῖς διόδοις ἀποληφθέντες ζῶντες κατεκαύθησαν καὶ τῆς εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ὠμότητος παραχρῆμα τὴν κόλασιν ὑπέσχον, 455
αὐτῆς τῆς ἀσεβείας ἴσην τὴν τιμωρίαν πορισαμένης· τοῖς δ' ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἐκπίπτουσι μετὰ 25
Θορύβου καὶ κραυγῆς ἕτερος μείζων ἐπηκολούθησε
66 κίνδυνος. τῶν μὲν γὰρ Ἀγαθοκλεῖ συντεταγμένων Λιβύων εἰς πεντακισχιλίους ἀποστάντες τῶν Ἑλλήνων νυκτὸς ηὐτομόλουν πρὸς τοὺς βαρβάρους. τούτους δὲ οἱ πρὸς τὴν κατασκοπὴν ἐκπεμφθέντες ὡς 30
εἶδον ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν Καρχηδονίων προσάγοντας, νομίσαντες τὴν τῶν Ἑλλήνων δύναμιν

ἅπασαν διεσκευασμένην εἶναι, ταχὺ τοῖς στρατιώταις ἐδήλωσαν τὴν προσιοῦσαν δύναμιν. διαδοθέντος οὖν πρὸς ἅπαντας τοῦ λόγου θόρυβος ἐνέπιπτε καὶ προσδοκία τῆς τῶν πολεμίων ἐφόδου. ἑκάστου δὲ τὴν σωτηρίαν ἐν τῇ φυγῇ τιθεμένου, καὶ μήτε παραγγέλματος δοθέντος ὑπὸ τῶν στρατηγῶν μήτε τάξεως οὔσης μηδεμιᾶς, οἱ φεύγοντες ἐνέπιπτον ἀλλήλοις· ὧν οἱ μὲν διὰ τὸ σκότος, οἱ δὲ διὰ τὴν ἔκπληξιν ἀγνοοῦντες τοὺς οἰκείους ὡς πολεμίους ἠμύνοντο. πολλοῦ δὲ φόνου γινομένου καὶ τῆς ἀγνοίας ἐπικρατούσης, οἱ μὲν ἐν χειρῶν νόμῳ διεφθάρησαν, οἱ δ' ἐκπεπηδηκότες ἄοπλοι καὶ τὴν φυγὴν ποιούμενοι διὰ τῶν δυσχωριῶν κατεκρημνίζοντο, τῆς ψυχῆς ἐπτοημένης διὰ τὸν ἀπροσδόκητον φόβον. τὸ δὲ τέλος ἀπολομένων πλειόνων ἢ πεντακισχιλίων τὸ λοιπὸν πλῆθος διεσώθη πρὸς τὴν Καρχηδόνα. οἱ δ' ἐν τῇ πόλει τότε μὲν ἐξαπατηθέντες τῇ φήμῃ τῶν ἰδίων ὑπέλαβον ἡττῆσθαι μάχῃ καὶ τῆς δυνάμεως τὸ πλεῖστον διεφθάρθαι. διόπερ ἀγωνιῶντες ἀνέῳξαν τὰς πύλας, καὶ μετὰ θορύβου καὶ πτοήσεως ἐδέχοντο τοὺς στρατιώτας, φοβούμενοι μὴ τοῖς ἐσχάτοις οἱ πολέμιοι συνεισπέσωσιν· ἡμέρας δὲ γενομένης μαθόντες τἀληθὲς μόγις ἀπελύθησαν τῆς τῶν δεινῶν προσδοκίας. 2 3 4

Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν δι' ἀπάτην καὶ προσδοκίαν ψευδῆ ταῖς ὁμοίαις περιέπεσον συμφοραῖς. τῶν γὰρ ἀποστάντων Λιβύων μετὰ τὸν ἐμπυρισμὸν τῆς παρεμβολῆς καὶ τὸν γενόμενον θόρυβον οὐ τολμησάντων προάγειν, ἀλλ' εἰς τοὐπίσω πάλιν ἐπανιόντων, τῶν Ἑλλήνων τινὲς αἰσθόμενοι προσιόντας αὐτούς, καὶ δόξαντες τὴν τῶν Καρχηδονίων δύναμιν ἥκειν, ἀπήγγειλαν τοῖς 67

περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα πλησίον ὑπάρχειν τὸ τῶν πο-
2 λεμίων στρατόπεδον. τοῦ δυνάστου δὲ παραγγεί-
λαντος εἰς ὅπλα χωρεῖν, ἐξέπιπτον ἐκ τῆς στρατο-
πεδείας οἱ στρατιῶται μετὰ πολλοῦ θορύβου. ἅμα
δὲ τῆς τε κατὰ τὴν παρεμβολὴν φλογὸς εἰς ὕψος
ἀρθείσης καὶ τῆς τῶν Καρχηδονίων κραυγῆς ἐξα-
κούστου γινομένης, ὑπέλαβον πρὸς ἀλήθειαν τοὺς
βαρβάρους ἁπάσῃ τῇ δυνάμει προσάγειν ἐπ' αὐτούς.
3 τῆς δ' ἐκπλήξεως τὸ βουλεύεσθαι παραιρουμένης,
ἐνέπεσε φόβος εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ πάντες πρὸς
φυγὴν ὥρμησαν. εἶτα προσμιξάντων αὐτοῖς τῶν
Λιβύων, καὶ τῆς νυκτὸς μείζονα τὴν ἄγνοιαν φυ-
λαττούσης, οἱ περιτυγχάνοντες ἀλλήλους ὡς πολε-
4 μίους ἠμύνοντο. ὅλην δὲ τὴν νύκτα πανταχῇ δια-
σπειρομένων αὐτῶν καὶ πανικῷ θορύβῳ συνεχομέ-
νων, συνέβη πλείους τῶν τετρακισχιλίων ἀναιρε-
θῆναι. ἐπιγνωσθείσης δὲ μόγις τῆς ἀληθείας, οἱ
διασωθέντες ἐπανῆλθον εἰς τὴν παρεμβολήν. αἱ
μὲν οὖν δυνάμεις ἀμφότεραι τὸν εἰρημένον τρόπον
ἠτύχησαν, ἐξαπατηθεῖσαι κατὰ τὴν παροιμίαν τοῖς
κενοῖς τοῦ πολέμου.

68 Ἀγαθοκλῆς δέ, μετὰ τὴν γενομένην ἀτυχίαν τῶν
μὲν Λιβύων ἁπάντων ἀποστάντων ἀπ' αὐτοῦ, τῆς
δὲ ὑπολειπομένης δυνάμεως ἀδυνατούσης διαπολε-
μεῖν πρὸς τοὺς Καρχηδονίους, διέγνω τὴν Λιβύην
ἐκλιπεῖν. διακομίσαι δὲ τοὺς στρατιώτας οὐχ ὑπε-
λάμβανε δυνήσεσθαι διὰ τὸ μήτε πορεῖα παρεσκευ-
άσθαι μήτε τοὺς Καρχηδονίους ἐπιτρέψαι ποτ' ἂν
2 θαλαττοκρατοῦντας. διαλύσεις δ' οὐκ ἐνόμιζε ποι-
ήσεσθαι τοὺς βαρβάρους, πολὺ προέχοντας ταῖς δυ-
νάμεσι καὶ διαβεβαιουμένους ταῖς τῶν πρώτων δια-
βάντων ἀπωλείαις ἀποτρέψειν τοὺς ἄλλους ἐπιτί-

θεσθαι τῇ Λιβύῃ. ἔκρινεν οὖν μετ' ὀλίγων λάθρᾳ 3
ποιήσασθαι τὴν ἀναγωγήν, καὶ συνενεβίβασε τὸν
νεώτερον τῶν υἱῶν Ἡρακλείδην· τὸν γὰρ Ἀρχάγα-
θον εὐλαβεῖτο μήποτε συνὼν τῇ μητρυιᾷ, καὶ φύ-
σει τολμηρὸς ὤν, ἐπιβουλὴν κατ' αὐτοῦ συστήσῃ.
ὁ δ' Ἀρχάγαθος ὑποπτεύσας αὐτοῦ τὴν ἐπίνοιαν,
παρετήρει τὸν ἔκπλουν, διανοούμενος μηνῦσαι τῶν
ἡγεμόνων τοῖς διακωλύσουσι τὴν ἐπιβολήν· ἡγεῖτο
γὰρ δεινὸν εἶναι τὸ τῶν μὲν κινδύνων ἑαυτὸν προ-
θύμως μετεσχηκέναι, προαγωνιζόμενον τοῦ πατρὸς
καὶ τἀδελφοῦ, τῆς δὲ σωτηρίας μόνον ἀποστερεῖ-
σθαι, καταλειπόμενον ἔκδοτον τοῖς πολεμίοις. διὸ 4
δὴ τοὺς περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα μέλλοντας λάθρᾳ τὸν
ἀπόπλουν ποιεῖσθαι νυκτὸς ἐμήνυσέ τισι τῶν ἡγε-
μόνων. οἱ δὲ συνδραμόντες οὐ μόνον διεκώλυσαν,
ἀλλὰ καὶ τῷ πλήθει τὴν ῥᾳδιουργίαν ἐξέθηκαν· ἐφ'
οἷς οἱ στρατιῶται περιαλγεῖς γενόμενοι συνέλαβον
τὸν δυνάστην καὶ δήσαντες παρέδωκαν εἰς φυλακήν.
ἀναρχίας οὖν γενομένης ἐν τῷ στρατοπέδῳ θό- 69
ρυβος ἦν καὶ ταραχή, καὶ τῆς νυκτὸς ἐπιλαβούσης
διεδόθη λόγος ὡς πλησίον εἰσὶν οἱ πολέμιοι. ἐμ-
πεσούσης δὲ πτοίας καὶ φόβου πανικοῦ, διεσκευ-
ασμένος ἕκαστος προῆγεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς οὐ-
δενὸς παραγγέλλοντος. καθ' ὃν δὴ χρόνον οἱ τὸν 2
δυνάστην παραφυλάττοντες οὐχ ἧττον τῶν ἄλλων
ἐκπεπληγμένοι, καὶ δόξαντες ὑπό τινων καλεῖσθαι,
ταχέως ἐξῆγον τὸν Ἀγαθοκλέα διειλημμένον δεσ-
μοῖς. τὸ δὲ πλῆθος ὡς εἶδεν, εἰς ἔλεον ἐτράπη, 3
καὶ πάντες ἐπεβόων ἀφεῖναι. ὁ δὲ λυθεὶς καὶ μετ'
ὀλίγων ἐμβὰς εἰς τὸ πορθμεῖον, ἔλαθεν ἐκπλεύσας
πρὸ τὴν δύσιν τῆς Πλειάδος χειμῶνος ὄντος. οὐ-
δὲν οὖν τῆς ἰδίας σωτηρίας φροντίσας ἐγκατέ-

λιπε τοὺς υἱούς, οὓς οἱ στρατιῶται τὸν δρασμὸν
ἀκούσαντες εὐθὺς ἀπέσφαξαν, καὶ στρατηγοὺς ἐξ
ἑαυτῶν ἑλόμενοι διελύθησαν πρὸς Καρχηδονίους,
ὥστε τὰς πόλεις ἃς εἶχον παραδοῦναι καὶ λαβεῖν
τάλαντα τριακόσια, καὶ τοὺς μὲν αἱρουμένους μετὰ 5
457 Καρχηδονίων στρατεύειν κομίζεσθαι τοὺς ἀεὶ διδο-
μένους μισθούς, τοὺς δ' ἄλλους εἰς Σικελίαν δια-
4 κομισθέντας λαβεῖν οἰκητήριον Σολοῦντα. τῶν μὲν
οὖν στρατιωτῶν οἱ πλείους ἐμμείναντες ταῖς συν-
θήκαις ἔτυχον τῶν ὁμολογηθέντων· ὅσοι δὲ τὰς 10
πόλεις διακατέχοντες ἀντεῖχον ταῖς παρ' Ἀγαθοκλέ-
5 ους ἐλπίσιν, ἐξεπολιορκήθησαν κατὰ κράτος. ὧν οἱ
Καρχηδόνιοι τοὺς μὲν ἡγεμόνας ἀνεσταύρωσαν, τοὺς
δ' ἄλλους δήσαντες πέδαις, ἣν διὰ τὸν πόλεμον
ἐξηγόρασαν χώραν ἐξηνάγκαζον τοῖς ἰδίοις πόνοις 15
πάλιν ἐξημεροῦν. Καρχηδόνιοι μὲν οὖν ἔτος τέταρ-
τον πολεμούμενοι τοῦτον τὸν τρόπον ἐκομίσαντο
τὴν ἐλευθερίαν.

70 Τῆς δ' Ἀγαθοκλέους στρατείας εἰς Λιβύην ἐπι-
σημήναιτ' ἄν τις τό τε παράδοξον καὶ τὴν εἰς τὰ 20
τέκνα γενομένην τιμωρίαν οἷον τῆς θείας προνοίας.
ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς Σικελίας ἡττηθεὶς καὶ τὴν πλεί-
στην τῆς δυνάμεως ἀπολέσας, ἐπὶ τῆς Λιβύης μι-
2 κρῷ μέρει τοὺς προνενικηκότας κατεπολέμησε. καὶ
τὰς μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ πόλεις ἁπάσας ἀποβαλὼν 25
πρὸς Συρακούσαις ἐπολιορκεῖτο, κατὰ δὲ τὴν Λι-
βύην πασῶν τῶν ἄλλων πόλεων ἐγκρατὴς γενόμε-
νος εἰς πολιορκίαν κατέκλεισε τοὺς Καρχηδονίους,
τῆς τύχης ὥσπερ ἐπίτηδες ἐπιδεικνυμένης τὴν ἰδίαν
3 δύναμιν ἐπὶ τῶν ἀπηλπισμένων. εἰς τηλικαύτην δ' 30
ὑπεροχὴν προελθόντος αὐτοῦ, καὶ τὸν Ὀφέλλαν
φονεύσαντος ὄντα φίλον καὶ ξένον, φανερῶς ἐπε-

σημήνατο τὸ δαιμόνιον ὡς διὰ τὴν εἰς τοῦτον παρανομίαν τῶν ὕστερον αὐτῷ γεγενημένων τὸ θεῖον ἐπιστήσαι· τοῦ γὰρ αὐτοῦ μηνὸς καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας Ὀφέλλαν ἀνελὼν παρέλαβε τὴν δύναμιν καὶ πάλιν τοὺς υἱοὺς ἀπολέσας ἀπέβαλε τὸ στρατόπεδον. καὶ τὸ πάντων ἰδιώτατον, ὁ θεὸς ὥσπερ ἀγαθὸς νομοθέτης διπλῆν ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν κόλασιν· ἕνα γὰρ φίλον ἀδίκως φονεύσας δυοῖν υἱῶν ἐστερήθη, τῶν μετ' Ὀφέλλα παραγενομένων προσενεγκάντων τὰς χεῖρας τοῖς νεανίσκοις. ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν εἰρήσθω πρὸς τοὺς καταφρονοῦντας τῶν τοιούτων. 4

Ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς ἐπειδὴ διεκομίσθη ταχέως ἐκ τῆς Λιβύης εἰς τὴν Σικελίαν, μεταπεμψάμενος μέρος τῆς δυνάμεως παρῆλθεν εἰς τὴν τῶν Ἐγεσταίων πόλιν οὖσαν σύμμαχον. ἀπορούμενος δὲ χρημάτων εἰσφέρειν ἠνάγκαζε τοὺς εὐπόρους τὸ πλέον μέρος τῆς ὑπάρξεως, οὔσης τῆς πόλεως τότε μυριάνδρου. πολλῶν δ' ἐπὶ τούτοις ἀγανακτούντων καὶ συντρεχόντων, αἰτιασάμενος τοὺς Ἐγεσταίους ἐπιβουλεύειν αὐτῷ δειναῖς περιέβαλε συμφοραῖς τὴν πόλιν· τοὺς μὲν γὰρ ἀπορωτάτους προαγαγὼν ἐκτὸς τῆς πόλεως παρὰ τὸν Σκάμανδρον ποταμὸν ἀπέσφαξε, τοὺς δὲ δοκοῦντας οὐσίαν κεκτῆσθαι μείξονα βασανίζων ἠνάγκαζε λέγειν ὁπόσα ἔχων τις τυγχάνει χρήματα, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ἐτρόχιζε, τοὺς δ' εἰς τοὺς καταπέλτας ἐνδεσμεύων κατετόξευεν, ἐνίοις δ' ἀστραγάλους προστιθεὶς βιαιότερον δειναῖς ἀλγηδόσι περιέβαλλεν. ἐξεῦρε δὲ καὶ ἑτέραν τιμωρίαν ἐμφερῆ τῷ Φαλάριδος ταύρῳ· κατεσκεύασε γὰρ κλίνην χαλκῆν ἀνθρωπίνου σώματος τύπον ἔχουσαν καὶ καθ' ἕκαστον μέρος κλεισὶ διει- 71 458 2 3

λημμένην, εἰς ταύτην δ' ἐναρμόζων τοὺς βασανιζομένους ὑπέκαε ζῶντας, τούτῳ διαφερούσης τῆς κατασκευῆς ταύτης παρὰ τὸν ταῦρον, τῷ καὶ θεωρεῖσθαι τοὺς ἐν ταῖς ἀνάγκαις ἀπολλυμένους. τῶν δὲ γυναικῶν τῶν εὐπόρων τινῶν μὲν καρκίνοις σιδηροῖς τὰ σφυρὰ πιέζων συνέτριβε, τινῶν δὲ τοὺς τιτθοὺς ἀπέτεμνε, ταῖς δ' ἐγκύοις πλίνθους ἐπὶ τὴν ὀσφῦν ἐπιτιθεὶς τὸ ἔμβρυον ἀπὸ τοῦ βάρους ἐξέθλιβε. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ τὰ χρήματα πάντα τοῦ τυράννου ζητοῦντος, καὶ μεγάλου φόβου τὴν πόλιν ἐπέχοντος, τινὲς μὲν αὐτοὺς συγκατέκαυσαν ταῖς οἰκίαις, τινὲς δὲ ἀγχόνῃ τὸ ζῆν ἐξέλιπον. ἡ μὲν οὖν Ἔγεστα τυχοῦσα μιᾶς ἡμέρας ἀτυχοῦς ἠβηδὸν ἐθανατώθη. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς παρθένους μὲν καὶ παῖδας εἰς τὴν Ἰταλίαν διακομίσας ἀπέδοτο τοῖς Βρεττίοις, τῆς δὲ πόλεως οὐδὲ τὴν προσηγορίαν ἀπολιπών, ἀλλὰ Δικαιόπολιν μετονομάσας, ἔδωκεν οἰκητήριον τοῖς αὐτομόλοις.

72 Ἀκούσας γὰρ τὴν τῶν υἱῶν ἀναίρεσιν, καὶ δι' ὀργῆς ἔχων ἅπαντας τοὺς ἀπολελειμμένους κατὰ Λιβύην, ἔπεμψε τῶν φίλων τινὰς εἰς Συρακούσας πρὸς Ἄνανδρον τὸν ἀδελφόν, διακελευσάμενος τοὺς τῶν συστρατευσάντων ἐπὶ Καρχηδόνα συγγενεῖς ἅπαντας ἀποσφάξαι. ταχὺ δὲ τούτου τὸ προσταχθὲν ποιήσαντος, ποικιλώτατον συνέβη γενέσθαι πένθος τῶν προγεγονότων· οὐ γὰρ μόνον τοὺς ἀξιοῦντας ταῖς ηλικίαις ἀδελφοὺς ἢ παῖδας ἢ πατέρας ἐξῆγεν ἐπὶ τὸν θάνατον, ἀλλὰ καὶ πάππους καὶ τούτων, εἰ τύχοι, καὶ πατέρας περιόντας ἐσχατογήρως καὶ ταῖς ὅλαις αἰσθήσεσι διὰ τὸν χρόνον ἤδη παραλελυμένους, ἔτι δὲ νηπίους παῖδας ἐν ἀγκάλαις φερομένους καὶ τῆς ἐπιφερομένης αὐτοῖς συμ-

φορᾶς οὐδεμίαν αἴσθησιν λαμβάνοντας. ἤγοντο δὲ καὶ γυναῖκες ὅσαι μετεῖχον οἰκειότητος ἢ συγγενείας, καὶ καθόλου πᾶς ὁ μέλλων τῇ καθ' αὑτὸν τιμωρίᾳ λύπην ἐμποιήσειν τοῖς ἐπὶ τῆς Λιβύης ἀπολειφθεῖσι. πολλοῦ δὲ πλήθους καὶ παντοίου πρὸς 3
τὴν θάλατταν ἀχθέντος ἐπὶ τὴν τιμωρίαν, καὶ τῶν σφαγέων ἐφεστώτων, δάκρυα καὶ δεήσεις καὶ θρῆνος ἐγίνετο συμφορητός, ὧν μὲν ἀνηλεῶς φονευομένων, ὧν δὲ ἐπὶ ταῖς τῶν πλησίον συμφοραῖς ἐκ-
459 πληττομένων καὶ διὰ τὸ προσδοκώμενον οὐδὲν διαφερόντων ταῖς ψυχαῖς τῶν προαποθνησκόντων. τὸ 4
δὲ πάντων χαλεπώτατον, πολλῶν ἀναιρεθέντων, καὶ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἐρριμμένων τῶν σωμάτων, οὔτε συγγενὴς οὐδεὶς οὔτε φίλος ἐτόλμα τινὰ κηδεύειν, φοβούμενος μὴ δόξῃ προσαγγέλλειν ἑαυτὸν μετέχοντα τῆς ἐκείνων οἰκειότητος. διὰ δὲ τὸ πλῆθος 5
τῶν φονευθέντων ἐπὶ τοῦ κύματος συνέβη τὴν θάλατταν ἐφ' ἱκανὸν τόπον αἵματι κραθεῖσαν πόρρωθεν διαφαίνειν τὴν ὑπερβολὴν τῆς τοῦ πάθους ὠμότητος.

Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος Ἀθή- 73
νησι μὲν ἦρχε Κόροιβος, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὕπατον ἀρχὴν παρέλαβον Κόιντος Μάρκιος καὶ Πόπλιος Κορνήλιος. ἐπὶ δὲ τούτων Ἀντίγονος ὁ βασιλεύς, τελευτήσαντος αὐτῷ τοῦ νεωτέρου τῶν υἱῶν Φοίνικος, τοῦτον μὲν βασιλικῶς ἔθαψε, τὸν δὲ Δημήτριον ἐκ τῆς Κύπρου μεταπεμψάμενος ἤθροιζε τὰς δυνάμεις εἰς τὴν Ἀντιγόνειαν. ἔκρινε δὲ στρατεύειν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον. [illegible]τὸς μὲν οὖν τοῦ πεζοῦ 2
στρατεύματος ἀφηγούμε[illegible]ς προῆγε διὰ τῆς Κοίλης Συρίας, ἔχων πεζοὺς μὲν πλείους τῶν ὀκτακισμυρίων, ἱππεῖς δὲ περὶ ὀκτακισχιλίους, ἐλέφαντας δὲ

τρισὶ πλείους τῶν ὀγδοήκοντα· τῷ δὲ Δημητρίῳ παραδοὺς τὸν στόλον συνέταξε συμπαραπλεῖν ἅμα πορευομένῃ τῇ δυνάμει, παρεσκευασμένων νεῶν τῶν ἁπασῶν μακρῶν μὲν ἑκατὸν πεντήκοντα, πορείων δὲ στρατιωτικῶν ἑκατόν, ἐν οἷς ἐκομίζετο βελῶν
3 πλῆθος. τῶν δὲ κυβερνητῶν οἰομένων δεῖν ἀπιδεῖν τὴν τῆς Πλειάδος δύσιν δοκοῦσαν ἔσεσθαι μεθ' ἡμέρας ὀκτώ, τούτοις μὲν ἐπετίμησεν ὡς κατορρωδοῦσι τοὺς κινδύνους, αὐτὸς δὲ στρατοπεδεύων περὶ Γάζαν, καὶ σπεύδων φθάσαι τὴν τοῦ Πτολεμαίου παρασκευήν, τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγγειλε δέχ' ἡμερῶν ἔχειν ἐπισίτισιν, ἐπὶ δὲ τὰς καμήλους τὰς ἀθροισθείσας ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἐπέθηκε σίτου μυριάδας μεδίμνων τρισκαίδεκα καὶ χόρτου πλῆθος τοῖς τετράποσι· τά τε βέλη κομίζων τοῖς ζεύγεσι προῆγε διὰ τῆς ἐρήμου μετὰ κακοπαθείας διὰ τὸ πολλοὺς εἶναι τῶν τόπων τελματώδεις, καὶ μάλιστα περὶ τὰ καλούμενα Βάραθρα.
74 οἱ δὲ περὶ τὸν Δημήτριον ἐκ τῆς Γάζης ἐκπλεύσαντες περὶ μέσας νύκτας τὸ μὲν πρῶτον εὐδίας οὔσης ἐφ' ἡμέρας τινὰς ταῖς ταχυναυτούσαις ναυσὶν ἐρρυμούλκουν τὰ στρατιωτικὰ πορεῖα· ἔπειτα τῆς Πλειάδος περικαταλαμβανούσης αὐτούς, καὶ πνεύματος ἐπιγενομένου βορείου, συνέβη πολλὰ τῶν τετρηρικῶν σκαφῶν ὑπὸ τοῦ χειμῶνος κατενεχθῆναι παραβόλως ἐπὶ πόλιν Ῥαφίαν, οὖσαν δυσ-
2 προσόρμιστον καὶ τεναγώδη. τῶν δὲ πλοίων τῶν κομιζόντων τὰ βέλη τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ χειμῶνος συγκλυσθέντα διεφθάρη, τὰ δ' ἐπαλινδρόμησεν εἰς τὴν Γάζαν· τοῖς δὲ κρατίστοις τῶν σκαφῶν βιασάμενοι
3 διέτειναν μέχρι τοῦ Κασίου. τοῦτο δὲ τοῦ μὲν Νείλου διέστηκεν ου μακράν, ἀλίμενον δέ ἐστι καὶ

κατὰ τὰς χειμερίους περιστάσεις ἀπροσόρμιστον. διόπερ ἠναγκάζοντο τὰς ἀγκύρας ἀφέντες ὡς ἂν ἐν δυσὶ σταδίοις ἀπὸ τῆς γῆς ἀποσαλεύειν, ἅμα πολλοῖς περιεχόμενοι δεινοῖς· τοῦ μὲν γὰρ κλύδωνος ῥηγνυμένου τραχύτερον ἐκινδύνευον αὔτανδρα τὰ σκάφη συγκλυσθῆναι, τῆς δὲ γῆς οὔσης ἀπροσορμίστου καὶ πολεμίας οὔτε ναῦς ἀκινδύνως ἦν προσπλεῖν οὔτε τοὺς ἄνδρας προσνήξασθαι, τὸ δὲ μέγιστον, ἐλελοίπει τὸ εἰς πότον αὐτοῖς ὕδωρ, εἰς τοιαύτην δὲ σπάνιν κατεκλείσθησαν ὥστ' εἰ μίαν ἡμέραν ὁ χειμὼν ἐπέμεινε, πάντες ἂν τῷ δίψει διεφθάρησαν. ἐν ἀθυμίᾳ δ' ὄντων ἁπάντων καὶ προσδοκωμένης ἤδη τῆς ἀπωλείας, τὸ μὲν πνεῦμα κατέπαυσεν, ἡ δὲ μετ' Ἀντιγόνου δύναμις καταντήσασα πλησίον τοῦ στόλου κατεστρατοπέδευσεν. ἐκβάντες οὖν ἐκ τῶν σκαφῶν καὶ προσαναλαβόντες ἑαυτοὺς ἐν τῇ στρατοπεδείᾳ προσέμενον τῶν νεῶν τὰς ἀποσπασθείσας. διεφθάρη δ' ἐν τούτῳ τῷ σάλῳ τρία σκάφη τῶν πεντηρικῶν, ἐξ ὧν ἔνιοι τῶν ἀνδρῶν διενήξαντο πρὸς τὴν γῆν. ἔπειτα Ἀντίγονος μὲν προαγαγὼν τὴν δύναμιν πλησίον τοῦ Νείλου κατεστρατοπέδευσεν, ἀπέχων δύο σταδίους τοῦ ποταμοῦ.

Πτολεμαῖος δὲ προκατειληφὼς τοὺς εὐκαιροτάτους τόπους ἀσφαλέσι φυλακαῖς, ἀπέστειλέ τινας ἐν τοῖς κοντωτοῖς, παρακελευσάμενος προσπλεῖν πλησίον τῆς ἐκβάσεως καὶ κηρύττειν ὅτι δώσει τοῖς μεταβαλλομένοις ἀπ' Ἀντιγόνου τῶν μὲν ἰδιωτῶν ἑκάστῳ δύο μνᾶς, τοῖς δ' ἐφ' ἡγεμονίας τεταγμένοις τάλαντον. γενομένων οὖν τῶν κηρυγμάτων τοιούτων ἐνέπεσέ τις ὁρμὴ πρὸς μετάθεσιν τοῖς μετ' Ἀντιγόνου μισθοφόροις, ἐν οἷς καὶ τῶν ἡγεμόνων πλείους εἶναι συνέβαινε δι' αἰτίας τινὰς * εἰς τὸ με-

3 ταβολῆς ἐπιθυμεῖν. πολλῶν δὲ πρὸς αὐτὸν αὐτομολούντων, ὁ μὲν Ἀντίγονος ἐπιστήσας [τῷ χείλει τοῦ ποταμοῦ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ πολλὰ τῶν ὀξυβελικῶν τοὺς προσπλέοντας ἐν τοῖς κοντωτοῖς ἀνέστελλε· τῶν δ' αὐτομολούντων συλλαβών τινας δεινῶς ἠκίσατο, βουλόμενος καταπλήξασθαι 4 τοὺς τῆς ὁμοίας ὁρμῆς ἀντεχομένους. καὶ προσλαβὼν τὰ καθυστεροῦντα τῶν σκαφῶν προσέπλευσεν ἐπὶ τὸ καλούμενον Ψευδόστομον, νομίζων ἐνταῦθα δυνήσεσθαί τινας τῶν στρατιωτῶν ἀποβιβάσαι. εὑ- 10 ρὼν δὲ πρὸς αὐτῷ φυλακὴν ἰσχυράν, καὶ τοῖς τε ὀξυβελέσι καὶ τοῖς ἄλλοις παντοίοις βέλεσιν ἀνειργόμενος, ἀπέπλευσε περικαταλαμβανούσης νυκτός. 5 ἔπειτα παραγγείλας τοῖς κυβερνήταις ἀκολουθεῖν τῇ στρατηγίδι νηὶ προσέχοντας τῷ λαμπτῆρι, προσέ- 15 πλευσεν ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ Νείλου τὸ καλούμενον 461 Φατνιτικόν· ἡμέρας δὲ γενομένης, ἐπειδὴ πολλαὶ τῶν νεῶν ἀπεπλανήθησαν, ἠναγκάσθη ταύτας περιμένειν καὶ τὰς μάλιστα ταχυναυτούσας τῶν ἠκολουθηκυιῶν ἐξαποστέλλειν ἐπὶ τὴν τούτων ζήτησιν. 20 76 διόπερ χρόνου γενομένου πλείονος οἱ μὲν περὶ τὸν Πτολεμαῖον πυθόμενοι τὸν κατάπλουν τῶν πολεμίων ἧκον ὀξέως βοηθήσοντες, καὶ τὴν δύναμιν διασκευάσαντες ἔστησαν παρὰ τὸν αἰγιαλόν· ὁ δὲ Δημήτριος ἀποτυχὼν καὶ ταύτης τῆς ἐκβάσεως, καὶ 25 τὴν συνάπτουσαν παραλίαν ἀκούων ἔλεσι καὶ λίμναις ὠχυρῶσθαι φυσικῶς, ἐπαλινδρόμει παντὶ τῷ στόλῳ. 2 εἶτ' ἐμπεσόντος βορέου λαμπροῦ, καὶ τοῦ κλύδωνος εἰς ὕψος αἰρομένου, τρία μὲν σκάφη τῶν τετηρικῶν καὶ τῶν στρατιωτικῶν πορείων ἅμα κατὰ τὸ 30 αὐτὸ βιαιότερον ὑπὸ τοῦ κύματος ἐπὶ τὴν γῆν ἐξεβράσθη καὶ τοῖς περὶ τὸν Πτολεμαῖον ὑποχείρια

κατέστη, αἱ δ' ἄλλαι ἐκβιασαμένων τῶν πληρωμάτων διεσώθησαν πρὸς τὴν Ἀντιγόνου στρατοπεδείαν. τῶν δὲ περὶ τὸν Πτολεμαῖον διειληφότων 3
πᾶσαν τὴν περὶ τὸν ποταμὸν ἔκβασιν φυλακαῖς ἰσχυραῖς, καὶ πολλῶν μὲν σκαφῶν ποταμίων αὐτῷ παρεσκευασμένων, πάντων δὲ τούτων ἐχόντων βέλη παντοῖα καὶ τοὺς χρησομένους αὐτοῖς ἄνδρας, οἱ περὶ τὸν Ἀντίγονον οὐ μετρίως ἠποροῦντο· ἡ γὰρ 4
ναυτικὴ δύναμις ἄχρηστος ἦν αὐτοῖς προκατειλημμένου τοῦ Πηλουσιακοῦ στόματος ὑπὸ τῶν πολεμίων, τό τε πεζὸν στράτευμα τὴν ὁρμὴν ἄπρακτον εἶχε τῷ μεγέθει τοῦ ποταμοῦ διειργόμενον, τὸ δὲ μέγιστον, ἡμερῶν ἤδη συχνῶν διεληλυθυιῶν ὑπολείπειν ἤδη συνέβαινε τόν τε σῖτον καὶ τὰ χορτάσματα τοῖς κτήνεσι. διὰ δὴ ταῦτα τῆς δυνάμεως 5
ἀθυμούσης, παραλαβὼν τὸ στρατόπεδον καὶ τοὺς ἡγεμόνας Ἀντίγονος προέθηκε βουλὴν πότερον συμφέρει μένειν καὶ διαπολεμεῖν, ἢ νῦν μὲν ἐπανελθεῖν εἰς Συρίαν, ὕστερον δὲ κάλλιον παρεσκευασμένους στρατεῦσαι καθ' ὃν ἂν χρόνον ἐλάχιστος ὁ Νεῖλος εἶναι δόξῃ. πάντων δὲ κατενεχθέντων ἐπὶ τὸ τὴν 6
ταχίστην ἀπιέναι, παρήγγειλε τοῖς στρατιώταις ἀναζευγνύειν, καὶ ταχὺ πάλιν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Συρίαν, συμπαραπλέοντος αὐτῷ καὶ τοῦ στόλου παντός. Πτολεμαῖος δὲ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν πολεμίων περιχαρὴς γενόμενος, καὶ θύσας τοῖς θεοῖς χαριστήρια, τοὺς φίλους εἱστία λαμπρῶς. καὶ πρὸς 7
μὲν τοὺς περὶ Σέλευκον καὶ Λυσίμαχον καὶ Κάσσανδρον ἔγραψε περὶ τῶν εὐτυχημάτων καὶ περὶ τοῦ πλήθους τῶν πρὸς αὐτὸν αὐτομολησάντων, αὐτὸς δὲ τὸ δεύτερον ἠγωνισμένος ὑπὲρ τῆς Αἰγύ-

πτου, καὶ νομίσας δορίκτητον ἔχειν τὴν χώραν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν.

77 Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Διονύσιος ὁ τῆς Ἡρακλείας τῆς ἐν τῷ Πόντῳ τύραννος ἐτελεύτησεν ἄρξας ἔτη τριάκοντα δύο, τὴν δὲ δυναστείαν διαδεξάμενοι οἱ υἱοὶ Ὀξάθρας καὶ Κλέαρχος ἦρξαν ἔτη ἑπτακαίδεκα. κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν Ἀγαθοκλῆς ἐπῄει τὰς ὑπ' αὐτὸν πόλεις ἀσφαλιζόμενος φρου- 462
ραῖς καὶ χρήματα πραττόμενος· σφόδρα γὰρ εὐλαβεῖτο μήποτε διὰ τὰς γεγενημένας περὶ αὐτὸν ἀτυχίας ὁρμήσωσιν οἱ Σικελιῶται πρὸς τὴν αὐτονομίαν.

2 καθ' ὃν δὴ χρόνον Πασίφιλος ὁ στρατηγός, ἀκούσας τὴν τῶν Ἀγαθοκλέους υἱῶν ἀναίρεσιν καὶ τὰ περὶ τὴν Λιβύην ἐλαττώματα, τοῦ μὲν δυνάστου κατεφρόνησε, πρὸς δὲ Δεινοκράτην ἀποστὰς καὶ φιλίαν αὐτῷ συνθέμενος τάς τε πόλεις ἃς ἦν πεπιστευμένος διακατέσχε καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ δύναμιν ἐλπίσι ψυχαγωγήσας ἀλλοτρίαν κατεσκεύασε τοῦ

3 τυράννου. ὁ δὲ Ἀγαθοκλῆς πανταχόθεν τῶν ἐλπίδων περικοπτομένων οὕτως ἐταπεινώθη τὴν ψυχὴν ὥστε διαπρεσβεύσασθαι πρὸς Δεινοκράτην καὶ παρακαλεῖν ἐπὶ τοῖσδε συνθήκας ποιήσασθαι, ἐκχωρῆσαι μὲν τῆς δυναστείας Ἀγαθοκλέα, παραδοῦναι δὲ τὰς Συρακούσας τοῖς πολίταις, καὶ μηκέτι εἶναι φυγάδα Δεινοκράτην, ἐξαίρετα δὲ δοθῆναι τῶν ἑρμάτων Ἀγαθοκλεῖ δύο, Θέρμα καὶ Κεφαλοίδιον, καὶ τὴν χώραν τὴν τούτων.

78 Θαυμάσαι δ' ἄν τις εἰκότως ἐν τούτοις πῶς Ἀγαθοκλῆς, ὑποστατικὸς ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι γενόμενος καὶ μηδέποθ' ἑαυτὸν ἐν ταῖς ἐσχάταις προσδοκίαις ἀπελπίσας, τότε δειλιάσας ἀκονιτὶ παρεχώρησε τοῖς πολεμίοις τῆς τυραννίδος, ὑπὲρ ἧς πολλοὺς καὶ

μεγάλους κινδύνους προηγωνίσατο, καὶ τὸ πάντων παραλογώτατον, Συρακουσῶν τε κυριεύσας καὶ τῶν ἄλλων πόλεων καὶ ναῦς καὶ χρήματα κεκτημένος καὶ δύναμιν σύμμετρον, ἐξησθένησε τοῖς λογισμοῖς, οὐδὲν τῶν γενομένων περὶ Διονύσιον τὸν τύραννον μνησθείς. τούτου γάρ ποτε συνδιωχθέντος εἰς 2 περίστασιν ὁμολογουμένως ἀπεγνωσμένην, καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐπηρτημένων κινδύνων ἀπελπίσαντος μὲν τὰ κατὰ τὴν δυναστείαν, μέλλοντος δ' ἐκ τῶν Συρακουσῶν ἐξιππεύειν πρὸς ἑκούσιον φυγήν, Ἔλωρις ὁ πρεσβύτατος τῶν φίλων ἐπιλαβόμενος τῆς ὁρμῆς, Διονύσιε, φησί, καλὸν ἐντάφιον ἡ τυραννίς. παραπλησίως δὲ τούτῳ καὶ ὁ κηδεστὴς Μεγα- 3 κλῆς ἀπεφήνατο πρὸς αὐτόν, εἰπὼν ὅτι δεῖ τὸν ἐκ τῆς τυραννίδος ἐκπίπτοντα τοῦ σκέλους ἑλκόμενον ἀπιέναι καὶ μὴ κατὰ προαίρεσιν ἀπαλλάττεσθαι. ὑπὸ δὲ τούτων τῶν παρακλήσεων ὁ Διονύσιος μετεωρισθεὶς ἐνεκαρτέρησε πᾶσι τοῖς δοκοῦσιν εἶναι δεινοῖς, καὶ τὴν μὲν ἀρχὴν μείζονα κατεσκεύασεν, αὐτὸς δὲ ἐν τοῖς ταύτης καλοῖς ἐγγηράσας ἀπέλιπε τοῖς ἐκγόνοις μεγίστην τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην δυναστείαν.

Ἀγαθοκλῆς δ' ἐπ' οὐδενὶ τούτων μετεωρισθεὶς 79
163 οὐδὲ τὰς ἀνθρωπίνας ἐλπίδας ἐξελέγξας τῇ πείρᾳ, τηλικαύτην ἀρχὴν ἔκδοτον πεποίηται ταῖς ὁμολογίαις. ταύτας δ' ἀσυντελέστους συνέβη γενέσθαι, τῇ μὲν Ἀγαθοκλέους προαιρέσει κυρωθείσας, διὰ δὲ τὴν Δεινοκράτους πλεονεξίαν μὴ προσδεχθείσας. οὗτος γὰρ μοναρχίας ὢν ἐπιθυμητὴς τῆς μὲν ἐν 2 ταῖς Συρακούσαις δημοκρατίας ἀλλότριος ἦν, τῇ δὲ ἡγεμονίᾳ τῇ τότε οὔσῃ περὶ αὐτὸν εὐηρεστεῖτο· ἀφηγεῖτο γὰρ πεζῶν μὲν πλειόνων ἢ δισμυρίων,

ἱππέων δὲ τρισχιλίων, πόλεων δὲ πολλῶν καὶ μεγάλων, ὥστε αὐτὸν καλεῖσθαι μὲν τῶν φυγάδων στρατηγόν, τῇ δ' ἀληθείᾳ βασιλικὴν ἔχειν ὑπεροχήν, 3 τῆς ἐξουσίας οὔσης περὶ αὐτὸν αὐτοκράτορος. εἰ κατέλθοι δ' εἰς τὰς Συρακούσας, πάντως ἀναγκαῖον ἂν ἦν ἰδιώτην ὑπάρχειν καὶ ἕνα τῶν πολλῶν ἀριθμεῖσθαι, τῆς αὐτονομίας ἀγαπώσης τὴν ἰσότητα, ἔν τε ταῖς χειροτονίαις ὑπὸ τοῦ τυχόντος δημαγωγοῦ παρευημερεῖσθαι, τοῦ πλήθους ἀντικειμένου ταῖς ὑπεροχαῖς τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγόντων παρρησίαν. διόπερ Ἀγαθοκλῆς μὲν δικαίως ἂν λέγοιτο λελοιπέναι τὴν τῆς τυραννίδος τάξιν, Δεινοκράτης δ' αἴτιος εἶναι νομίζοιτο τῶν ὕστερον τῷ δυνάστῃ κα- 4 τορθωθέντων. οὗτος γάρ, συνεχῶς Ἀγαθοκλέους διαπρεσβευομένου περὶ τῶν ὁμολογιῶν καὶ δεομένου συγχωρῆσαι τὰ δύο φρούρια πρὸς καταβίωσιν, ἀεὶ προφάσεις εὐλόγους κατεσκεύαζε, δι' ὧν διέκοπτε τὰς ἐλπίδας τῶν ὁμολογιῶν, ποτὲ μὲν ἀποφαινόμενος ἐκ Σικελίας αὐτὸν ἀπαλλάττεσθαι, ποτὲ 5 δὲ τὰ τέκνα πρὸς ὁμηρείαν αἰτῶν. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς γνοὺς αὐτοῦ τὴν ἐπίνοιαν, πρὸς μὲν τοὺς φυγάδας διεπέμπετο κατηγορῶν τοῦ Δεινοκράτους ὡς διακωλύοντος τοῦ τυχεῖν αὐτοὺς τῆς αὐτονομίας, πρὸς δὲ τοὺς Καρχηδονίους πρεσβευτὰς ἀποστείλας συνέθετο τὴν εἰρήνην ἐφ' οἷς τὰς πόλεις κομίσασθαι τοὺς Φοίνικας πάσας τὰς πρότερον ὑπ' αὐτοὺς γεγενημένας· ἀντὶ δὲ τούτων ἔλαβε παρὰ Καρχηδονίων χρυσίον μὲν εἰς ἀργυρίου λόγον τριακοσίων ταλάντων, ὡς δὲ Τίμαιός φησιν, ἑκατὸν πεντήκοντα, σίτου δὲ μεδίμνων εἴκοσι μυριάδας. καὶ τὰ μὲν περὶ Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν.

80 Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Σαμνῖται μὲν Σώραν καὶ

Καλλατίαν πόλεις Ῥωμαίοις συμμαχούσας ἐκπολιορκήσαντες ἐξηνδραποδίσαντο· οἱ δ' ὕπατοι δυνάμεσιν ἀδραῖς εἰς τὴν Ἰαπυγίαν ἐμβαλόντες πλησίον Σιλβίου πόλεως κατεστρατοπέδευσαν. φρουρουμέ- 2
νης δ' αὐτῆς ὑπὸ Σαμνιτῶν συνεστήσαντο πολιορκίαν ἐφ' ἱκανὰς ἡμέρας, καὶ κατὰ κράτος ἑλόντες αἰχμάλωτα σώματα πλείω τῶν πεντακισχιλίων ἔλα-
464 βον καὶ τῶν ἄλλων λαφύρων ἱκανόν τι πλῆθος. ἀπὸ δὲ τούτων τὴν τῶν Σαμνιτῶν χώραν ἐπῆλθον 3
δενδροτομοῦντες καὶ πάντα τόπον καταφθείροντες· πολλὰ γὰρ ἔτη τῆς Ῥώμης πρὸς τοῦτο τὸ ἔθνος διαπολεμούσης ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας, ἤλπιζον τῶν ἐπὶ τῆς χώρας κτήσεων στερήσαντες τοὺς πολεμίους ἀναγκάσειν εἶξαι τοῖς ὑπερέχουσι. διὸ καὶ πέντε 4
μῆνας καταναλώσαντες εἰς τὴν τῆς πολεμίας γῆς καταφθοράν, τάς τε ἐπαύλεις σχεδὸν ἁπάσας ἐπυρπόλησαν καὶ τὴν χώραν ἐξηγρίωσαν, ἀφανίσαντες πᾶν τὸ δυνάμενον ἐνεγκεῖν ἥμερον καρπόν. μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς μὲν Ἀναγνίταις ἀδικήματα ποιοῦσι πόλεμον κατήγγειλαν, Φρουσίνωνα δὲ ἐκπολιορκήσαντες ἀπέδοντο τὴν χώραν.

Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος Ἀθή- 81
νησι μὲν ἦρχεν Εὐξένιππος, ἐν Ῥώμῃ δ' ὑπῆρχον ὕπατοι Λεύκιος Ποστούμιος καὶ Τιβέριος Μινούκιος. ἐπὶ δὲ τούτων Ῥοδίοις ἐνέστη πόλεμος πρὸς Ἀντίγονον διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας. ἡ πόλις ἡ τῶν 2
Ῥοδίων ἰσχύουσα ναυτικαῖς δυνάμεσι καὶ πολιτευομένη κάλλιστα τῶν Ἑλλήνων περιμάχητος τοῖς δυνάσταις καὶ βασιλεῦσιν ἦν, ἑκάστου σπεύδοντος εἰς τὴν αὐτοῦ φιλίαν προσλαμβάνεσθαι. προορωμένη δὲ πόρρωθεν τὸ συμφέρον, καὶ πρὸς ἅπαντας κατ' ἰδίαν συντιθεμένη τὴν φιλίαν, τῶν πρὸς ἀλλήλους

3 τοῖς δυνάσταις πολέμων οὐ μετεῖχε. διόπερ συνέβαινεν αὐτὴν τιμᾶσθαι μὲν ὑφ' ἑκάστου βασιλικαῖς δωρεαῖς, ἄγουσαν δὲ πολὺν χρόνον εἰρήνην μεγάλην ἐπίδοσιν λαβεῖν πρὸς αὔξησιν· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ προεληλύθει δυνάμεως ὥσθ' ὑπὲρ μὲν τῶν Ἑλλήνων ἰδίᾳ τὸν πρὸς τοὺς πειρατὰς πόλεμον ἐπαναιρεῖσθαι καὶ καθαρὰν παρέχεσθαι τῶν κακούργων τὴν θάλατταν, τὸν δὲ πλεῖστον ἰσχύσαντα τῶν μνημονευομένων Ἀλέξανδρον προτιμήσαντ' αὐτὴν μάλιστα τῶν πόλεων καὶ τὴν ὑπὲρ ὅλης τῆς βασιλείας διαθήκην ἐκεῖ θέσθαι καὶ τἆλλα θαυμά-
4 ξειν καὶ προάγειν εἰς ὑπεροχήν. οἱ δ' οὖν Ῥόδιοι πρὸς ἅπαντας τοὺς δυνάστας συντεθειμένοι τὴν φιλίαν διετήρουν μὲν ἑαυτοὺς ἐκτὸς ἐγκλήματος δικαίου, ταῖς δ' εὐνοίαις ἔρρεπον μάλιστα πρὸς Πτολεμαῖον· συνέβαινε γὰρ αὐτοῖς τῶν τε προσόδων τὰς πλείστας εἶναι διὰ τοὺς εἰς Αἴγυπτον πλέοντας ἐμπόρους, καὶ τὸ σύνολον τρέφεσθαι τὴν
82 πόλιν ἀπὸ ταύτης τῆς βασιλείας. ὃ δὴ συνορῶν ὁ Ἀντίγονος, καὶ σπεύδων αὐτοὺς ἀποσπάσαι τῆς πρὸς ἐκεῖνον ἐπιπλοκῆς, τὸ μὲν πρῶτον πρεσβευτὰς ἀπέστειλε καθ' ὃν καιρὸν ὑπὲρ τῆς Κύπρου διεπολέμει πρὸς Πτολεμαῖον, ἀξιῶν αὐτῷ συμμαχεῖν
2 καὶ ναῦς συναποστεῖλαι τῷ Δημητρίῳ· οὐ προσεχόντων δ' αὐτῶν, ἀπέστειλέ τινα τῶν στρατηγῶν μετὰ νεῶν, συντάξας τοὺς πλέοντας εἰς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ῥόδου κατάγειν καὶ περιαιρεῖσθαι τὰ φορτία. τούτου δ' ἐκβληθέντος ὑπὸ τῶν Ῥοδίων, φήσας αὐτοὺς ἀδίκου κατῆρχθαι πολέμου διηπειλήσατο πολιορκήσειν δυνάμεσιν ἀδραῖς τὴν πόλιν. οἱ δὲ Ῥόδιοι τὸ μὲν πρῶτον ἐψηφίσαντο μεγάλας αὐτῷ τιμάς, καὶ πέμψαντες πρέσβεις ἠξίουν μὴ βιάσα-

σθαι τὴν πόλιν προπὲσεῖν παρὰ τὰς συνθήκας εἰς
τὸν πόλεμον πρὸς Πτολεμαῖον. τραχύτερον δὲ τοῦ 3
βασιλέως ἀπαντῶντος, καὶ τὸν υἱὸν Δημήτριον ἐκ-
πέμψαντος μετὰ δυνάμεως καὶ πολιορκητικῶν ὀρ-
γάνων, φοβηθέντες τὴν ὑπεροχὴν τοῦ βασιλέως, τὸ
μὲν πρῶτον ἀπέστειλαν πρὸς τὸν Δημήτριον, φή-
σαντες συμπολεμήσειν Ἀντιγόνῳ πρὸς Πτολεμαῖον·
ὡς δ' ἐκεῖνος ὁμήρους ἑκατὸν ᾔτει τοὺς ἐπιφανε-
στάτους καὶ τοῖς λιμέσι δέχεσθαι τὸν στόλον προσ-
έταττεν, ὑπολαβόντες ἐπιβουλεύειν αὐτὸν τῇ πόλει,
τὰ πρὸς πόλεμον παρεσκευάζοντο. Δημήτριος δὲ 4
πᾶσαν τὴν δύναμιν ἀθροίσας εἰς τὸν ἐν Λωρύμοις
λιμένα, στόλον ἐξήρτυε πρὸς τὸν ἐπίπλουν τὸν ἐπὶ
τὴν Ῥόδον. εἶχε δὲ ναῦς μακρὰς μὲν παντοίας με-
γέθει διακοσίας, ὑπηρετικὰ δὲ πλείω τῶν ἑκατὸν
ἑβδομήκοντα· ἐν δὲ τούτοις ἐκομίζοντο στρατιῶται
βραχὺ λειπόμενοι τῶν τετρακισμυρίων σὺν ἱππεῦσι
καὶ τοῖς συμμαχοῦσι πειραταῖς· ὑπῆρχε δὲ καὶ βε-
λῶν παντοίων πλῆθος καὶ πάντων τῶν πρὸς πο-
λιορκίαν χρησίμων μεγάλη παρασκευή. χωρὶς δὲ 5
τούτων ἰδιωτικὰ πορεῖα συνηκολούθει τῶν ταῖς
ἀγοραῖς χρωμένων βραχὺ λειπόμενα τῶν χιλίων·
πολλὰ γὰρ ἔτη τῆς χώρας τῆς Ῥοδίων ἀπορθήτου
γεγενημένης, συνέρρει πανταχόθεν πλῆθος τῶν εἰ-
ωθότων ὠφελείας ἰδίας ἡγεῖσθαι τὰ τῶν πολεμου-
μένων ἀτυχήματα. ὁ μὲν οὖν Δημήτριος ὥσπερ εἴς 83
τινα ναυμαχίαν ἐκτάξας τὸν στόλον καταπληκτικῶς,
προηγεῖσθαι μὲν ἐποίησε τὰς μακρὰς ναῦς, ἐχούσας
ἐπὶ ταῖς πρῴραις τοὺς τρισπιθάμους τῶν ὀξυβελῶν,
ἐπακολουθεῖν δὲ τὰς στρατιωτικὰς καὶ τὰς ἱππη-
γοὺς ῥυμουλκουμένας ὑπὸ τῶν ταῖς εἰρεσίαις χρω-
μένων, ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ τὰ τῶν πειρατῶν πορεῖα

καὶ τὰ τῶν ἐμπόρων καὶ ἀγοραίων, ὑπεράγοντα τῷ πλήθει, καθάπερ προείρηται, ὥστε πάντα τὸν ἀνὰ μέσον τόπον τῆς τε νήσου καὶ τῆς ἀντικειμένης παραλίας συμπεπληρωμένον φαίνεσθαι τοῖς πλοίοις, καὶ πολὺν φόβον καὶ κατάπληξιν παρέχεσθαι τοῖς
2 ἀπὸ τῆς πόλεως θεωροῦσιν. οἱ μὲν γὰρ στρατιῶται τῶν Ῥοδίων διειληφότες τὰ τείχη τὸν ἐπίπλουν ἐκαραδόκουν τῶν πολεμίων, πρεσβῦται δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἀφεώρων, οὔσης τῆς πόλεως θεατροειδοῦς, πάντες δὲ τό τε μέγεθος τοῦ στόλου καὶ τὴν αὐγὴν τῶν ἀποστιλβόντων ὅπλων καταπληττόμενοι περὶ τῶν ὅλων οὐ μετρίως ἠγωνίων.
3 εἶθ' ὁ μὲν Δημήτριος κατέπλευσεν εἰς τὴν νῆσον, ἀποβιβάσας δὲ τὴν δύναμιν, κατεστρατοπέδευσε πλησίον τῆς πόλεως, ἐκτὸς βέλους ποιησάμενος τὴν παρεμβολήν. εὐθὺς δὲ τῶν τε πειρατῶν καὶ τῶν ἄλλων τοὺς εὐθέτους ἐξέπεμψε πορθήσοντας τὴν
4 νῆσον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ἐδενδροτόμησε δὲ καὶ τὴν πλησίον χώραν καὶ καθεῖλε τὰς ἐπαύλεις, ἐξ ὧν ὠχύρωσε τὴν στρατοπεδείαν, περιλαβὼν τριπλῷ χάρακι καὶ σταυρώμασι πυκνοῖς καὶ μεγάλοις, ὥστε τὴν τῶν πολεμίων βλάβην γίνεσθαι τῶν ἰδίων ἀσφάλειαν. μετὰ δὲ ταῦτα πάσῃ τῇ δυνάμει καὶ τοῖς πληρώμασιν ἔχωσεν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις τὸ μεταξὺ τῆς πόλεως διαλεῖπον πρὸς τὴν ἔκβασιν, καὶ κατεσκεύασε λιμένα ταῖς ναυσὶν ἀρκοῦντα.

84 Οἱ δὲ Ῥόδιοι μέχρι μέν τινος πρέσβεις ἐκπέμποντες ἠξίουν μηδὲν πρᾶξαι κατὰ τῆς πόλεως ἀνήκεστον· ὡς δ' οὐδεὶς αὐτοῖς προσεῖχεν, ἀπογνόντες τὰς διαλύσεις, ἐξέπεμψαν πρεσβευτὰς πρὸς Πτολεμαῖον καὶ Λυσίμαχον καὶ Κάσσανδρον, ἀξιοῦντες βοηθεῖν, ὡς τῆς πόλεως προπολεμούσης ὑπὲρ

αὐτῶν. τῶν δ' ἐν τῇ πόλει κατοικούντων παροί- 2
κων καὶ ξένων δόντες ἐξουσίαν τοῖς βουλομένοις
συναγωνίζεσθαι, τοὺς λοιποὺς ὡς ἀχρήστους ἐκ τῆς
πόλεως ἐξέπεμψαν, ἅμα μὲν τῆς τῶν ἀναγκαίων ἐν-
δείας προνοηθέντες, ἅμα δὲ καὶ τοῦ μηδένα τῇ κα-
ταστάσει δυσχεραίνοντα γίνεσθαι τῆς πόλεως προ-
δότην. ἀριθμὸν δὲ ποιησάμενοι τῶν δυναμένων
ἀγωνίζεσθαι, πολιτῶν μὲν εὗρον περὶ ἑξακισχιλίους,
τῶν δὲ παροίκων καὶ ξένων εἰς χιλίους. ἐψηφί- 3
σαντο δὲ καὶ τῶν δούλων τοὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς
γενομένους ἐν τοῖς κινδύνοις ἀγοράσαντας παρὰ
τῶν δεσποτῶν ἐλευθεροῦν καὶ πολίτας εἶναι· ἔγρα-
ψαν δὲ καὶ τῶν τελευτησάντων ἐν τῷ πολέμῳ τὰ
μὲν σώματα δημοσίᾳ θάπτεσθαι, τοὺς δὲ γονεῖς
καὶ παῖδας τρέφεσθαι λαμβάνοντας τὴν χορηγίαν
ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ταμιείου, καὶ τὰς μὲν παρθένους
δημοσίᾳ προικίζεσθαι, τοὺς δ' υἱοὺς ἐν ἡλικίᾳ γε-
νομένους ἐν τῷ θεάτρῳ στεφανῶσαι τοῖς Διονυ-
σίοις πανοπλίᾳ. διὰ δὲ τούτων ἐκκαλεσάμενοι τὰς 4
ἁπάντων προθυμίας εἰς τὸ τοὺς κινδύνους ὑπομέ-
νειν εὐψύχως, ἐποιήσαντο καὶ τῶν ἄλλων τὴν ἐν-
δεχομένην παρασκευήν. ὁμονοοῦντος γὰρ τοῦ πλή-
θους, οἱ μὲν εὔποροι χρήματ' εἰσέφερον, οἱ δὲ
τεχνῖται τὰς αὑτῶν ἐπιστήμας παρείχοντο πρὸς τὴν
τῶν ὅπλων κατασκευήν, ἅπας δ' ἦν ἐνεργός, τῇ
φιλοτιμίᾳ τοὺς ἄλλους ὑπερθέσθαι σπεύδων. διό- 5
περ οἱ μὲν ἐγίνοντο περὶ τοὺς ὀξυβελεῖς καὶ πε-
τροβόλους, οἱ δὲ περὶ τὴν τῶν ἄλλων κατασκευήν,
τινὲς δὲ τὰ πεπονηκότα τῶν τειχῶν ἐπεσκεύαζον,
πλεῖστοι δὲ λίθους πρὸς τὰ τείχη φέροντες ἐσώρευον.
ἐξέπεμψαν δὲ καὶ τῶν ἄριστα πλευσῶν νεῶν τρεῖς
ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς παρακομίζοντας αὐτοῖς

6 ἀγορὰς ἐμπόρους. αὗται δὲ παραδόξως ἐπιφανεῖσαι πολλὰ μὲν πλοῖα τῶν ἐπὶ τὴν προνομὴν τῆς χώρας ὠφελείας χάριν πλεόντων ἐμπόρων κατεπόντισαν, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ πρὸς τὸν αἰγιαλὸν κατασπῶσαι συνέκαυσαν, καὶ τῶν αἰχμαλώτων τὰ δυνάμενα δοῦναι λύτρον παρεκόμιζον εἰς τὴν πόλιν· συνέθεντο γὰρ οἱ Ῥόδιοι πρὸς τὸν Δημήτριον ὥστε ἀλλήλοις διδόναι λύτρον, ἐλευθέρου μὲν χιλίας δραχμάς, δούλου δὲ πεντακοσίας.

85 Πρὸς τὰς θέσεις τῶν ὀργάνων δὲ ὁ Δημήτριος ἄφθονον ἔχων ἁπάντων χορηγίαν, ἤρξατο κατασκευάζειν δύο χελώνας, τὴν μὲν πρὸς τοὺς πετροβόλους, τὴν δὲ πρὸς τοὺς ὀξυβελεῖς, ἀμφοτέρας δὲ ταύτας ἐπὶ δύο πλοίων φορτηγῶν διαβεβηκότων καὶ κατεζευγμένων, δύο δὲ πύργους τετραστέγους ὑπερέχοντας τοῖς ὕψεσι τῶν ἐπὶ τοῦ λιμένος πύργων, 467
ἑκάτερον δὲ τούτων ἐπὶ δύο πλοίων ἴσων βεβηκότων καὶ κατειλημμένων, ὅπως ἐν τῷ προσάγειν ἡ στάσις ἑκατέρα τῶν πλευρῶν ἰσόρροπον ἔχῃ τὸ βά-
2 ρος. κατεσκεύασε δὲ καὶ χάρακα πλωτὸν ἐπὶ τετραπέδων ξύλων καθηλωμένων, ὅπως προπλέων οὗτος κωλύῃ τοὺς πολεμίους ἐπιπλέοντας ἐμβολὰς διδόναι
3 τοῖς φέρουσι τὰς μηχανὰς πλοίοις. ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα τὴν συντέλειαν ἐλάμβανεν, ἀθροίσας τοὺς ἀδροτάτους τῶν λέμβων, καὶ τούτους καταφράξας σανίσι καὶ θυρίδας κλειστὰς κατασκευάσας, ἐνέθετο μὲν τῶν τρισπιθάμων ὀξυβελῶν τοὺς πορρωτάτω βάλλοντας καὶ τοὺς τούτοις κατὰ τρόπον χρησομένους, ἔτι δὲ τοξότας Κρῆτας, τὰς δὲ ναῦς προσαγαγὼν ἐντὸς βέλους κατετίτρωσκε τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ὑψηλότερα τὰ παρὰ τὸν λιμένα τείχη κατασκευά-
4 ζοντας. οἱ δὲ Ῥόδιοι θεωροῦντες τοῦ Δημητρίου

την πᾶσαν ἐπιβολὴν οὖσαν ἐπὶ τὸν λιμένα, καὶ αὐτοὶ τὰ πρὸς τὴν ἀσφάλειαν τούτου παρεσκευάζοντο. δύο μὲν οὖν ἔστησαν μηχανὰς ἐπὶ τοῦ χώματος, τρεῖς δ' ἐπὶ φορτηγῶν πλοίων πλησίον τῶν κλεί-
5 *θρων τοῦ μικροῦ λιμένος· ἐν δὲ ταύταις ἔθηκαν πλῆθος ὀξυβελῶν καὶ πετροβόλων παντοίων τοῖς μεγέθεσιν, ὅπως, ἐάν τε ἀποβιβάζωσιν οἱ πολέμιοι πρὸς τὸ χῶμα στρατιώτας ἐάν τε τὰς μηχανὰς προσ-ἀγωσι, διὰ τούτων αὐτοὺς εἴργεσθαι τῆς ἐπιβολῆς.*
10 *ἐπέστησαν δὲ καὶ τοῖς ὁρμοῦσι τῶν φορτηγῶν πλοί-ων ἐν τῷ λιμένι βελοστάσεις οἰκείας τοῖς ἐπιτίθε-σθαι μέλλουσι καταπέλταις.*

Ἀμφοτέρων δὲ τοῦτον τὸν τρόπον παρεσκευα- 86
σμένων, ὁ Δημήτριος τὸ μὲν πρῶτον ἐπιβαλόμενος
15 *προσάγειν τὰς μηχανὰς τοῖς λιμέσιν ἐκωλύθη κλύ-δωνος ἐπιγενομένου τραχυτέρου· μετὰ δὲ ταῦτα νυκτὸς εὐδίας λαβόμενος ἔλαθε παραπλεύσας, καὶ καταλαβόμενος ἄκρον τὸ χῶμα τοῦ μεγάλου λιμέ-νος εὐθύς τε περιεχαράκωσε τὸν τόπον καὶ διε-*
20 *φραξε θυρώμασι καὶ πέτροις, ἐξεβίβασε δ' εἰς αὐ-τὸν στρατιώτας τετρακοσίους καὶ βελῶν πλῆθος παντοδαπῶν, ἀπέχοντος ἀπὸ τῶν τειχῶν τοῦ τόπου τούτου πέντε πλέθρα. ἔπειθ' ἡμέρας γενομένης* 2
παρεκόμισε τὰς μηχανὰς εἰς τὸν λιμένα μετὰ σάλ-
25 *πιγγος καὶ κραυγῆς, καὶ τοῖς μὲν ἐλάττοσιν ὀξυ-βελέσι καὶ μακρὰν φερομένοις ἀνεῖργε τοὺς ἐργα-ζομένους τὸ παρὰ τὸν λιμένα τεῖχος, τοῖς δὲ πε-τροβόλοις τάς τε μηχανὰς τῶν πολεμίων καὶ τὸ διὰ τοῦ χώματος τεῖχος τῇ μὲν διέσεισε, τῇ δὲ κατέβα-*
30 *λεν, ἀσθενὲς ὑπάρχον καὶ ταπεινὸν ἐκείνοις τοῖς καιροῖς. ἀμυνομένων δὲ καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως εὐ-* 3
ρώστως, τότε μὲν ὅλην τὴν ἡμέραν διετέλεσαν ἀμ-

φότεροι πολλὰ κακὰ καὶ δρῶντες καὶ πάσχοντες· τῆς δὲ νυκτὸς ἤδη καταλαμβανούσης ὁ μὲν Δημήτριος ταῖς ῥυμουλκούσαις ναυσὶν ἀπήγαγε τὰς 468
μηχανὰς πάλιν ἔξω βέλους· οἱ δὲ Ῥόδιοι ξηρᾶς ὕλης καὶ δᾳδὸς ἀκάτια πληρώσαντες καὶ πῦρ ἐνθέμενοι, 5
τὸ μὲν πρῶτον ἐπιδιώξαντες προσέπλεον ταῖς μηχαναῖς ταῖς τῶν πολεμίων καὶ τὴν ὕλην ὑφῆψαν, μετὰ δὲ ταῦτα τῷ πλωτῷ χάρακι καὶ τοῖς βέλεσιν ἀνειρχθέντες συνηναγκάσθησαν χωρεῖν εἰς τοὐπί-
4 σω. τῆς δὲ φλογὸς ἐπισχυούσης ὀλίγοι μὲν κατα- 10
σβέσαντες ἐπανῆλθον σὺν τοῖς σκάφεσιν, οἱ πλεῖστοι δὲ καομένων τῶν ἀκατίων ἐξεκολύμβησαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ κατὰ μὲν θάλατταν ὁ Δημήτριος παραπλησίαν ἐποιήσατο τὴν ἐπίθεσιν, κατὰ δὲ τὴν γῆν προσέταξεν ἅμα πανταχόθεν προσβάλλειν μετ' 15
ἀλαλαγμοῦ καὶ σάλπιγγος, ὅπως εἰς ἀγωνίαν καὶ φόβον ἀγάγῃ τοὺς Ῥοδίους, πολλῶν τῶν ἀντισπασμάτων ὄντων.

87 Τοιαύτην δὲ τὴν πολιορκίαν ποιησάμενος ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ, τὰς μὲν μηχανὰς τὰς ἐπὶ τοῦ χώμα- 20
τος τοῖς ταλαντιαίοις πετροβόλοις συνέτριψε, τοῦ δὲ διατειχίσματος τὸ μεσοπύργιον σὺν αὐτοῖς τοῖς πύργοις διέσεισε. κατελάβοντο δὲ καὶ τῶν στρατιωτῶν τινες μέρος τοῦ παρὰ τὸν λιμένα διατειχίσματος· ἐφ' οὗ συστραφέντες οἱ Ῥόδιοι μάχην συν- 25
ῆψαν, καὶ πολλαπλάσιοι γενόμενοι τοὺς μὲν ἀνεῖλον, τοὺς δ' ἐπανελθεῖν εἰς τοὐπίσω συνηνάγκασαν, συνήργει δὲ τοῖς ἐκ τῆς πόλεως ἡ τοῦ παρὰ τὸ τεῖχος τόπου τραχύτης, πολλῶν καὶ μεγάλων πετρῶν κατὰ τὸ συνεχὲς κειμένων παρὰ τὴν οἰκοδομὴν ἔξω τοῦ 30
2 τείχους. τῶν δὲ τοὺς στρατιώτας τούτους κομισάντων σκαφῶν οὐκ ὀλίγων διὰ τὴν ἀγωνίαν ἐποκει-

λάντων, οἱ Ῥόδιοι ταχέως τὰ μὲν ἀκροστόλια περιέσπασαν, ὕλην δὲ ξηρὰν καὶ δᾳδας ταῖς ναυσὶν ἐνέντες ἐνέπρησαν. τούτων δὲ περὶ ταῦτ' ὄντων οἱ μὲν τοῦ Δημητρίου στρατιῶται πανταχοῦ περιπλέοντες κλίμακας προσέφερον τοῖς τείχεσι καὶ βιαιότερον ἐνέκειντο, συναγωνιζομένων καὶ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς πανταχόθεν καὶ συναλαλαξόντων. ἔνθα δὴ πολ- 3
λῶν παραβόλως κινδυνευσάντων, καὶ συχνῶν ἀναβάντων ἐπὶ τὰ τείχη, συνίστατο καρτερὰ μάχη, τῶν μὲν ἔξωθεν βιαζομένων, τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως ἀθρόων παραβοηθούντων. τέλος δὲ τῶν Ῥοδίων ἐκθύμως ἀγωνιζομένων οἱ μὲν ἔπεσον τῶν προσαναβάντων, οἱ δὲ κατατραυματισθέντες ἑάλωσαν, ἐν οἷς ἦσάν τινες καὶ τῶν ἐπιφανεστάτων ἡγεμόνων. τοιούτων δὲ γενομένων τοῖς ἔξωθεν ἐλαττω- 4
μάτων, ὁ μὲν Δημήτριος ἀπεκόμισε τὰς μηχανὰς εἰς τὸν ἴδιον λιμένα καὶ τὰ πεπονηκότα τῶν πλοίων καὶ μηχανῶν ἐπεσκεύασεν, οἱ δὲ Ῥόδιοι τοὺς μὲν τελευτήσαντας τῶν πολιτῶν ἔθαψαν, τὰ δὲ ὅπλα
469 τῶν πολεμίων καὶ τὰ ἀκροστόλια τοῖς θεοῖς ἀνέθηκαν, τὰ δὲ διὰ τῶν πετροβόλων πεπτωκότα τῶν τειχῶν ἀνῳκοδόμουν.

Δημήτριος δὲ περὶ τὴν ἐπισκευὴν τῶν μηχανῶν 88
καὶ τῶν πλοίων ἡμέρας ἑπτὰ γενόμενος, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν παρασκευασάμενος, πάλιν ἐπέπλευσε τῷ λιμένι· πᾶσα γὰρ ἦν ἡ σπουδὴ περὶ τὸ κρατῆσαι τούτου καὶ τῆς σιτοπομπίας ἀποκλεῖσαι τοὺς κατὰ τὴν πόλιν. γενόμενος δ' ἐντὸς βέ- 2
λους τοῖς μὲν πυρφόροις πολλοῖς οὖσιν εἰς τὰ διωρισμένα πλοῖα τῶν Ῥοδίων ἐνέβαλε, τοῖς δὲ πετροβόλοις τὰ τείχη διέσεισε, τοῖς δ' ὀξυβελέσι τὰ φαινόμενα τῶν σωμάτων κατετίτρωσκε. συνεχοῦς οὖν 3

καὶ καταπληκτικῆς γενομένης τῆς προσβολῆς, οἱ μὲν παρὰ τοῖς Ῥοδίοις ναύκληροι διαγωνιάσαντες περὶ τῶν πλοίων κατέσβεσαν τὰ πυρφόρα, οἱ δὲ πρυτάνεις κινδυνεύοντος ἁλῶναι τοῦ λιμένος παρεκάλεσαν τοὺς ἀρίστους τῶν πολιτῶν τὸν ὑπὲρ τῆς
4 κοινῆς σωτηρίας ὑπομεῖναι κίνδυνον. πολλῶν οὖν προθύμως ὑπακουόντων, τρεῖς ναῦς τὰς κρατίστας ἐπλήρωσαν ἐπιλέκτων ἀνδρῶν, οἷς παρήγγειλαν πειρᾶσθαι τοῖς ἐμβόλοις βυθίσαι τὰ πλοῖα τὰ τὰς μη-
5 χανὰς κομίζοντα τῶν πολεμίων. οὗτοι μὲν οὖν, καίπερ πολλῶν ἐπ' αὐτοὺς φερομένων βελῶν, ὡσάμενοι τὸ μὲν πρῶτον τὸν σεσιδηρωμένον χάρακα διέσπασαν, τοῖς δὲ πλοίοις πολλὰς ἐμβολὰς δόντες καὶ θαλάττης αὐτὰ πληρώσαντες δύο μὲν τῶν μηχανῶν κατέβαλον, τῆς δὲ τρίτης ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Δημήτριον εἰς τοὐπίσω τοῖς ῥύμασιν ἑλκομένης, οἱ μὲν Ῥόδιοι θαρρήσαντες τοῖς κατωρθωμένοις, θρασύτερον τοῦ καθήκοντος προέπιπτον εἰς τὸν κίν-
6 δυνον. διὸ πολλῶν αὐτοῖς καὶ μεγάλων νεῶν περιχυθεισῶν καὶ τοῖς ἐμβόλοις πολλὰ μέρη τῶν τοίχων ἀναρρηττουσῶν, ὁ μὲν ναύαρχος Ἐξήκεστος καὶ ὁ τριήραρχος καί τινες ἄλλοι κατατραυματισθέντες ἥλωσαν, τοῦ δ' ἄλλου πλήθους ἐκκολυμβήσαντος καὶ διανηξαμένου πρὸς τοὺς ἰδίους, μία μὲν τῶν νεῶν ὑποχείριος ἐγένετο τοῖς περὶ τὸν Δημήτριον,
7 αἱ δ' ἄλλαι διέφυγον τὸν κίνδυνον. τοιαύτης οὖν γενομένης τῆς ναυμαχίας, ὁ μὲν Δημήτριος ἄλλην μηχανὴν κατεσκεύασε τριπλασίαν τῷ ὕψει καὶ πλάτει τῆς προτέρας, προσάγοντος δ' αὐτὴν πρὸς τὸν λιμένα νότος ἐκνεφίας ἐπιγενόμενος τὰ μὲν ὁρμοῦντα τῶν πλοίων συνέκλυσε, τὴν δὲ μηχανὴν κατέβαλε. καθ' ὃν δὴ χρόνον οἱ Ῥόδιοι τῷ καιρῷ

δεξιῶς χρησάμενοι, πύλην ἀνοίξαντες ἐπέθεντο τοῖς τὸ χῶμα κατειληφόσι. γενομένης δὲ μάχης ἐπὶ πο- 8
λυν χρόνον ἰσχυρᾶς, καὶ τοῦ μὲν Δημητρίου διὰ τὸν χειμῶνα μὴ δυναμένου βοηθῆσαι, τῶν δὲ Ῥο-
470 δίων ἐκ διαδοχῆς ἀγωνιζομένων, ἠναγκάσθησαν οἱ τοῦ βασιλέως ἀποθέμενοι τὰ ὅπλα παραδοῦναι σφᾶς αὐτούς, ὄντες σχεδὸν τετρακόσιοι. τούτων δὲ τῶν 9
προτερημάτων γενομένων τοῖς Ῥοδίοις, κατέπλευσαν τῇ πόλει σύμμαχοι παρὰ μὲν Κνωσίων ἑκατὸν πεν-
τήκοντα, παρὰ δὲ Πτολεμαίου πλείους τῶν πεντα- 10
κοσίων, ὧν ἦσάν τινες Ῥόδιοι μισθοφοροῦντες παρὰ τῷ βασιλεῖ. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν ἐν Ῥόδῳ πολιορ-
κίαν ἐν τούτοις ἦν.

Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν Ἀγαθοκλῆς οὐ δυνάμενος 89
διαλύσασθαι πρὸς τοὺς περὶ Δεινοκράτην φυγάδας, ἀνέξευξεν ἐπ' αὐτοὺς μεθ' ἧς εἶχε δυνάμεως, νο-
μίζων ἀναγκαῖον ὑπάρχειν αὐτῷ διακινδυνεύειν καὶ παραβάλλεσθαι περὶ τῶν ὅλων. συνηκολούθουν δ' αὐτῷ πεζοὶ μὲν οὐ πλείους τῶν πεντακισχιλίων, ἱπ-
πεῖς δὲ εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ περὶ Δεινοκράτην 2
φυγάδες ὁρῶντες τὴν τῶν πολεμίων ὁρμήν, ἅσμε-
νοι κατήντησαν εἰς τὴν μάχην, ὄντες πολλαπλάσιοι· πεζοὶ μὲν γὰρ ὑπῆρχον πλείους τῶν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων, ἱππεῖς δ' οὐκ ἐλάττους τρισχιλίων.
ἀντιστρατοπεδευσάντων δ' αὐτῶν περὶ τὸ καλούμε-
νον Τόργιον, καὶ μετὰ ταῦτα παραταξαμένων, ἐπ' ὀλίγον μὲν χρόνον συνέστη καρτερὰ μάχη διὰ τὰς ἀμφοτέρων προθυμίας· μετὰ δὲ ταῦτα τῶν πρὸς τὸν Δεινοκράτην διαφερομένων τινές, ὄντες πλείους
τῶν δισχιλίων μετεβάλοντο πρὸς τὸν τύραννον, καὶ τοῖς φυγάσιν αἴτιοι κατέστησαν τῆς ἥττης. οἱ μὲν 3
γὰρ μετ' Ἀγαθοκλέους ὄντες πολὺ μᾶλλον ἐθάρ-

ρησαν, οἱ δὲ Δεινοκράτει συναγωνιζόμενοι κατεπλάγησαν, καὶ νομίσαντες πλείους εἶναι τοὺς ἀφισταμένους πρὸς φυγὴν ὥρμησαν. εἶθ' ὁ μὲν Ἀγαθοκλῆς διώξας αὐτοὺς μέχρι τινός, καὶ τοῦ φονεύειν ἀποσχόμενος, διεπέμψατο πρὸς τοὺς ἡττημένους, ἀξιῶν παύσασθαι μὲν τῆς διαφορᾶς, καταπορευθῆναι δ' εἰς τὰς πατρίδας· εἰληφέναι γὰρ αὐτοὺς πεῖραν τοῦ μηδέποτ' ἂν δύνασθαι περιγενέσθαι τοὺς φυγάδας ἀγωνιζομένους πρὸς αὐτόν, ὅτε καὶ νῦν 4 πολλαπλασίους ὄντας αὐτοὺς ἡττῆσθαι. τῶν δὲ φυγάδων οἱ μὲν ἱππεῖς ἅπαντες ἀπὸ τῆς φυγῆς διεσώθησαν εἰς Ἄμβικας χωρίον, τῶν δὲ πεζῶν ἔνιοι μὲν νυκτὸς ἐπιγενομένης διέδρασαν, οἱ δὲ πλείους καταλαβόμενοι λόφον, καὶ τὴν μὲν ἐκ τοῦ διαγωνίζεσθαι νίκην ἀπελπίσαντες, ἐπιθυμοῦντες δὲ συγγενῶν καὶ φίλων καὶ πατρίδος καὶ τῶν ἐν ταύτῃ 5 καλῶν, διελύσαντο πρὸς Ἀγαθοκλέα. λαβόντων οὖν αὐτῶν πίστεις, καὶ καταβάντων ἀπό τινος ἐρυμνοῦ λόφου, τὰ μὲν ὅπλα παρείλετο, τὴν δὲ δύναμιν περιστήσας ἅπαντας κατηκόντισεν, ὄντας περὶ ἑπτακισχιλίους, ὡς Τίμαιός φησιν, ὡς δ' ἔνιοι γρά- 6 φουσιν, εἰς τετρακισχιλίους. ἀεὶ γὰρ ὁ τύραννος οὗτος πίστεως μὲν καὶ τῶν ὅρκων κατεφρόνει, τὴν δ' ἰδίαν ἰσχὺν οὐκ ἐκ τῆς περὶ αὐτὸν δυνάμεως, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ὑποτεταγμένων ἀσθενείας περιεποιεῖτο, πλέον δεδοικὼς τοὺς συμμάχους ἢ τοὺς 90 πολεμίους. τὴν δὲ ἀντιτεταγμένην δύναμιν οὕτω διαφθείρας προσεδέξατο τοὺς ὑπολελειμμένους τῶν φυγάδων, καὶ πρὸς Δεινοκράτην διαλυθεὶς στρα- 471 τηγὸν αὐτὸν μέρους τῆς δυνάμεως ἀπέδειξε καὶ διετέλεσε πιστεύων τὰ μέγιστα. θαυμάσειε δ' ἄν τις ἐν τούτοις τὸν Ἀγαθοκλέα, πῶς πρὸς ἅπαντας ὑπό-

πτως ἔχων καὶ μηδέποτε μηδενὶ βεβαίως πιστεύσας πρὸς μόνον Δεινοκράτην διετήρησε τὴν φιλίαν μέχρι τελευτῆς. ὁ δὲ Δεινοκράτης προδοὺς τοὺς συμμά- 2
χους, τὸν μὲν Πασίφιλον ἐν τῇ Γέλᾳ συναρπάσας ἀπέκτεινε, τὰ δὲ φρούρια καὶ τὰς πόλεις ἐνεχείρισεν Ἀγαθοκλεῖ, διετῆ χρόνον ἀναλώσας εἰς τὴν τῶν πολεμίων παράδοσιν.

Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Ῥωμαῖοι μὲν Πελιγνοὺς 3
καταπολεμήσαντες τὴν χώραν ἀφείλοντο, καί τισι τῶν δοξάντων τὰ Ῥωμαίων πεφρονηκέναι μετέδωκαν τῆς πολιτείας. μετὰ δὲ ταῦτα Σαμνιτῶν τὴν Φαλερνῖτιν πορθούντων, ἀνέξευξαν ἐπ' αὐτοὺς οἱ ὕπατοι, καὶ γενομένης παρατάξεως ἐπροτέρησαν οἱ Ῥωμαῖοι. σημαίας μὲν οὖν εἶλον εἴκοσι, στρατιώ- 4
τας δ' ἐξώγρησαν ὑπὲρ τοὺς δισχιλίους. τῶν δ' ὑπάτων εὐθὺς ἑλόντων πόλιν Βῶλαν, Γέλλιος Γάιος ὁ τῶν Σαμνιτῶν ἡγεμὼν ἐφάνη μετὰ στρατιωτῶν ἑξακισχιλίων. γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς αὐτός τε ὁ Γέλλιος ἑάλω καὶ τῶν ἄλλων Σαμνιτῶν οἱ πλεῖστοι μὲν κατεκόπησαν, τινὲς δὲ καὶ ζῶντες συνελήφθησαν. οἱ δ' ὕπατοι τοιούτοις προτερήμασι χρησάμενοι τῶν συμμαχίδων πόλεων τὰς ἁλούσας ἀνεκτήσαντο, Σώραν, Ἄρπιναν καὶ Σερεννίαν.

Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος Ἀθή- 91
νησι μὲν ἦρχε Φερεκλῆς, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν διεδέξαντο Πόπλιος Σεμπρώνιος καὶ Πόπλιος Σολπίκιος, Ὀλυμπιὰς δ' ἤχθη παρὰ τοῖς Ἠλείοις ἐνάτη πρὸς ταῖς ἑκατὸν δέκα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Ἀνδρομένης Κορίνθιος. ἐπὶ δὲ τούτων Δη- 2
μήτριος μὲν Ῥόδον πολιορκῶν ἐπὶ ταῖς κατὰ θάλατταν προσβολαῖς ἀποτυγχάνων, ἀπὸ τῆς γῆς διέγνω τὰς ἐπιθέσεις ποιεῖσθαι. παρασκευασάμενος

οὖν ὕλης παντοίας πλῆθος, κατεσκεύασε μηχανὴν
τὴν καλουμένην ἑλέπολιν, ὑπεραίρουσαν πολὺ τῷ
μεγέθει τῶν πρὸ αὐτῆς γενομένων. ἐσχαρίου γὰρ
ὄντος τετραγώνου τὴν μὲν πλευρὰν ἑκάστην ὑπε-
στήσατο πηχῶν σχεδὸν πεντήκοντα, συμπεπηγυῖαν 5
ἐκ τετραγώνων ξύλων σιδήρῳ δεδεμένων· τὴν δὲ
ἀνὰ μέσον χώραν διέλαβε δοκοῖς ἀλλήλων ἀπεχού-
σαις ὡσανεὶ πῆχυν, ὅπως παράστασις ᾖ τοῖς προω-
3 θεῖν τὴν μηχανὴν μέλλουσι. τὸ δὲ πᾶν βάρος ἦν
ὑπότροχον, στερεοῖς καὶ μεγάλοις ὀκτὼ τροχοῖς ὑπει- 10
λημμένον· τὰ γὰρ πάχη τῶν ἀψίδων ὑπῆρχε πηχῶν
δυοῖν, σεσιδηρωμένα λεπίσιν ἰσχυραῖς. πρὸς δὲ
τὴν ἐκ πλαγίας μετάθεσιν ἦσαν ἀντίστρεπτα πε-
πραγματευμένα, δι' ὧν ἡ πᾶσα μηχανὴ ῥᾳδίως παν-
4 τοίαν ὑπελάμβανε κίνησιν. ἐκ δὲ τῶν γωνιῶν ὑπῆρ- 15
χον κίονες ἴσοι τῷ μήκει, βραχὺ λείποντες τῶν
ἑκατὸν πηχῶν, οὕτω συννενευκότες εἰς ἀλλήλους
ὥστε τοῦ παντὸς κατασκευάσματος ὄντος ἐννεαστέ- 472
γου τὴν μὲν πρώτην στέγην ὑπάρχειν κλινῶν τετ-
5 ταράκοντα τριῶν, τὴν δ' ἀνωτάτω ἐννέα. τὰς δὲ 20
τρεῖς πλευρὰς τῆς μηχανῆς ἔξωθεν συνεκάλυψε λε-
πίσι σιδηραῖς καθηλωμέναις, ἵνα μηδὲν ὑπὸ τῶν
πυρφόρων βλάπτηται. θυρίδας δ' εἶχον αἱ στέγαι
κατὰ πρόσωπον, τοῖς μεγέθεσι καὶ τοῖς σχήμασι
πρὸς τὰς ἰδιότητας τῶν μελλόντων ἀφίεσθαι βελῶν 25
6 ἁρμοζούσας. αὗται δὲ εἶχον καλύμματα διὰ μηχα-
νῆς ἀνασπώμενα, δι' ὧν ἀσφάλειαν ἐλάμβανον οἱ
κατὰ τὰς στέγας περὶ τὴν ἄφεσιν τῶν βελῶν ἀνα-
στρεφόμενοι· ἦσαν μὲν γὰρ ἐκ βυρσῶν περιερραμ-
μένα, πλήρη δὲ ἐρίων, εἰς τὸ τῇ πληγῇ ἐνδιδόναι 30
7 τῶν λιθοβόλων. ἑκάστη δὲ τῶν στεγῶν εἶχε δύο
κλίμακας πλατείας, ὧν τῇ μὲν πρὸς τὴν ἀνακομιδὴν

τῶν χρησίμων, τῇ δὲ πρὸς τὴν κατάβασιν ἐχρῶντο, πρὸς τὸ χωρὶς θορύβου πᾶν ὑπηρετεῖσθαι. οἱ δὲ μέλλοντες κινήσειν τὴν μηχανὴν ἐξελέχθησαν ἐξ ἁπάσης τῆς δυνάμεως οἱ ταῖς ῥώμαις διαφέροντες ἄνδρες τρισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι. τούτων δ' οἱ 8 μὲν ἐντὸς ἀπολῃφθέντες, οἱ δ' ἐκ τῶν ὄπισθεν μερῶν παριστάμενοι προεώθουν, πολλὰ τῆς τέχνης συνεργούσης εἰς τὴν κίνησιν. κατεσκεύασε δὲ καὶ χελώνας τὰς μὲν χωστρίδας, τὰς δὲ κριοφόρους, καὶ στοὰς δι' ὧν ἔμελλον οἱ τοῖς ἔργοις προσιόντες ἐλεύσεσθαι καὶ πάλιν ἐπιστρέψειν ἀσφαλῶς. τοῖς δ' ἐκ τῶν νεῶν πληρώμασιν ἀνεκάθηρε τὸν τόπον ἐπὶ σταδίους τέτταρας, δι' ὧν ἔμελλε προσάξειν τὰς κατασκευασθείσας μηχανάς, ὥστε γίνεσθαι τὸ ἔργον ἐπὶ μῆκος μεσοπυργίων ἓξ καὶ πύργων ἑπτά. τὸ δ' ἠθροισμένον πλῆθος τῶν τεχνιτῶν καὶ τῶν τοῖς ἔργοις προσιόντων οὐ πολὺ ἐλείπετο τῶν τρισμυρίων. διό- 92 περ τῇ πολυχειρίᾳ τάχιον τῆς προσδοκίας ἁπάντων ἐπιτελουμένων, φοβερὸς ἦν ὁ Δημήτριος τοῖς Ῥοδίοις. οὐ μόνον γὰρ τὰ μεγέθη τῶν μηχανῶν καὶ τὸ πλῆθος τῆς ἠθροισμένης δυνάμεως ἐξέπληττεν αὐτούς, ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ βασιλέως βίαιον καὶ φιλότεχνον ἐν ταῖς πολιορκίαις. εὐμήχανος γὰρ ὢν καθ' ὑπερβολὴν 2 ἐν ταῖς ἐπινοίαις, καὶ πολλὰ παρὰ τὴν τῶν ἀρχιτεκτόνων τέχνην παρευρίσκων, ὠνομάσθη μὲν πολιορκητής, τὴν δ' ἐν ταῖς προσβολαῖς ὑπεροχὴν καὶ βίαν τοιαύτην εἶχεν ὥστε δόξαι μηδὲν οὕτως ὀχυρὸν εἶναι τεῖχος ὃ δύναιτ' ἂν τὴν ἀπ' ἐκείνου τοῖς πολιορκουμένοις ἀσφάλειαν παρέχεσθαι. ἦν δὲ καὶ 3 κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος καὶ κατὰ τὸ κάλλος ἡρωικὸν ἀποφαίνων ἀξίωμα, ὥστε καὶ τοὺς ἀφικνουμένους τῶν ξένων θεωροῦντας εὐπρέπειαν κεκοσμη-

μένην ὑπεροχῇ βασιλικῇ θαυμάζειν καὶ παρακολου- 473
4 θεῖν ἐν ταῖς ἐξόδοις ἕνεκεν τῆς θέας. ἐπὶ δὲ τούτοις ὑπῆρχε καὶ τῇ ψυχῇ μετέωρος καὶ μεγαλοπρεπὴς καὶ καταφρονῶν οὐ τῶν πολλῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ταῖς δυναστείαις ὄντων, καὶ τὸ πάντων ἰδι- 5
αίτατον, κατὰ μὲν τὴν εἰρήνην ἐν μέθαις διέτριβε καὶ συμποσίοις ἔχουσιν ὀρχήσεις καὶ κώμους, καὶ τὸ σύνολον ἐζήλου τὴν μυθολογουμένην ποτὲ γενέσθαι κατ' ἀνθρώπους τοῦ Διονύσου διάθεσιν, κατὰ δὲ τοὺς πολέμους ἐνεργὸς ἦν καὶ νήφων, ὥστε παρὰ 10
πάντας τοὺς ἐργατευομένους ἐναγώνιον παρέχε-
5 σθαι τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. ἐπὶ γὰρ τούτου βέλη τὰ μέγιστα συνετελέσθη καὶ μηχαναὶ παντοῖαι πολὺ τὰς παρὰ τοῖς ἄλλοις γενομένας ὑπεραίρουσαι· καὶ σκάφη δὲ μέγιστα καθείλκυσεν οὗτος 15
μετὰ τὴν πολιορκίαν ταύτην καὶ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν.

93 Οἱ δὲ Ῥόδιοι θεωροῦντες τὴν προκοπὴν τῶν παρὰ τοῖς πολεμίοις ἔργων, κατεσκεύασάν ἐντὸς ἕτερον τεῖχος παράλληλον τῷ μέλλοντι πονεῖν κατὰ 20
τὰς προσβολάς. ἐχρῶντο δὲ λίθοις καθαιροῦντες τοῦ θεάτρου τὸν περίβολον καὶ τὰς πλησίον οἰκίας, ἔτι δὲ τῶν ἱερῶν ἔνια, τοῖς θεοῖς εὐξάμενοι καλ-
2 λίονα κατασκευάσειν σωθείσης τῆς πόλεως. ἐξέ- 25
πεμψαν δὲ καὶ τῶν νεῶν ἐννέα, διακελευσάμενοι τοῖς ἀφηγουμένοις πανταχῇ πλεῖν, καὶ παραδόξως ἐπιφαινομένους ἃ μὲν βυθίζειν τῶν ἁλισκομένων πλοίων, ἃ δὲ κατάγειν εἰς τὴν πόλιν. ἐκπλευσάντων δὲ τούτων καὶ τριχῇ διαιρεθέντων, Δαμόφιλος 30
μὲν ἔχων ναῦς τὰς καλουμένας παρὰ Ῥοδίοις φυ-
λακίδας ἔπλευσεν εἰς Κάρπαθον. καὶ πολλὰ μὲν πλοῖα τῶν Δημητρίου καταλαβών, ἃ μὲν τοῖς ἐμ-

βόλοις θραύων κατεπόντιζεν, ἃ δ' ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν κομίζων ἐνεπύριζεν, ἐκλεγόμενος τῶν σωμάτων τὰ χρησιμώτατα, οὐκ ὀλίγα δὲ τῶν κομιζόντων τοὺς ἐκ τῆς νήσου καρποὺς κατήγαγεν εἰς τὴν πατρίδα. Μενέδημος δὲ τριῶν ἀφηγούμενος τριημιολιῶν πλεύσας τῆς Λυκίας ἐπὶ Πάταρα, καὶ καταλαβὼν ὁρμοῦσαν ναῦν τοῦ πληρώματος ἐπὶ τῆς γῆς ὄντος, ἐνεπύρισε τὸ σκάφος, πολλὰ δὲ πλοῖα τῶν κομιζόντων τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ὑποχείρια λαβὼν ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν Ῥόδον. εἶλε δὲ καὶ τετρήρη πλέουσαν μὲν ἐκ τῆς Κιλικίας, ἔχουσαν δ' ἐσθῆτα βασιλικὴν καὶ τὴν ἄλλην ἀποσκευήν, ἣν ἡ γυνὴ Δημητρίου Φίλα παρασκευασαμένη φιλοτιμότερον ἀπεστάλκει τἀνδρί. τὸν μὲν οὖν ἱματισμὸν ἀπέστειλεν εἰς Αἴγυπτον, οὐσῶν τῶν στολῶν ἀλουργῶν καὶ βασιλεῖ φορεῖν πρεπουσῶν, τὴν δὲ ναῦν ἐνεώλκησε καὶ τοὺς ναύτας ἀπέδοτο τούς τ' ἐκ τῆς τετρήρους καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων πλοίων τῶν ἁλόντων. τῶν δ' ὑπολοίπων νεῶν τριῶν Ἀμύντας ἡγούμενος ἔπλευσεν ἐπὶ νήσων, καὶ πολλοῖς πλοίοις περιτυχὼν κομίζουσι τὰ πρὸς τὰς μηχανὰς ἁρμόζοντα τοῖς πολεμίοις, ἃ μὲν αὐτῶν κατέδυσεν, ἃ δὲ κατήγαγεν εἰς τὴν πόλιν, ἐν οἷς ἑάλωσαν καὶ τεχνῖται τῶν ἀξιολόγων καὶ πρὸς βέλη καὶ καταπέλτας ἐμπειρίᾳ διαφέροντες ἕνδεκα.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκλησίας συναχθείσης συνεβούλευόν τινες τὰς εἰκόνας τὰς Ἀντιγόνου καὶ Δημητρίου κατασπάσαι, δεινὸν εἶναι λέγοντες ἐν ἴσῳ τιμᾶσθαι τοὺς πολιορκοῦντας τοῖς εὐεργέταις· ἐφ' οἷς ὁ δῆμος ἀγανακτήσας τούτοις μὲν ὡς ἁμαρτάνουσιν ἐπετίμησε, τῶν δὲ περὶ Ἀντίγονον τιμῶν οὐδεμίαν μετεκίνησε, καλῶς πρός τε δόξαν καὶ τὸ συμφέρον

7 βουλευσάμενος. ἥ τε γὰρ μεγαλοψυχία καὶ τὸ βέβαιον τῆς ἐν δημοκρατίᾳ κρίσεως παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἐπαίνων ἐτύγχανε, παρὰ δὲ τοῖς πολιορκοῦσι μεταμελείας· τὰς γὰρ κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεις οὐδεμίαν ἐνδεδειγμένας εὔνοιαν εἰς τοὺς εὐεργέτας ἐλευθεροῦντες τὴν διὰ τῆς πείρας φανεῖσαν βεβαιοτάτην εἰς ἀμοιβὴν χάριτος ἐφαίνοντο καταδουλούμενοι. ἔτι δὲ προς τὸ παράδοξον τῆς τύχης, εἰ συμβαίη τὴν πόλιν ἁλῶναι, κατελείπετ' αὐτοῖς πρὸς παραίτησιν τῆς τηρηθείσης ὑπ' αὐτῶν φιλίας ἀνάμνησις. ταῦτα μὲν οὖν τοῖς Ῥοδίοις ἐπράχθη συνετῶς.

94 Δημητρίου δὲ διὰ τῶν μεταλλέων ὑπορύξαντος τὸ τεῖχος, τῶν αὐτομόλων τις ἐμήνυσε τοῖς πολιορκουμένοις ὡς οἱ ταῖς ὑπονομαῖς χρώμενοι σχεδὸν 2 ἐντός εἰσι τοῦ τείχους. διόπερ οἱ Ῥόδιοι τάφρον ὀρύξαντες βαθεῖαν, παράλληλον τῷ δοκοῦντι πεσεῖσθαι τείχει, ταχὺ καὶ αὐτοὶ ταῖς μεταλλείαις χρώμενοι συνῆψαν ὑπὸ γῆν τοῖς ἐναντίοις καὶ διεκώ- 3 λυσαν τῆς εἰς τοὔμπροσθεν πορείας. τῶν δὲ διορυγμάτων παρ' ἀμφοτέροις τηρουμένων, ἐπεχείρησάν τινες τῶν παρὰ τοῦ Δημητρίου διαφθείρειν χρήμασι τὸν τεταγμένον ἐπὶ τῆς φυλακῆς ὑπὸ τῶν Ῥοδίων Ἀθηναγόραν· οὗτος δ' ἦν Μιλήσιος μὲν τὸ γένος, ὑπὸ Πτολεμαίου δ' ἐξαπεσταλμένος ἡγεμὼν τῶν 4 μισθοφόρων. ἐπαγγειλάμενος δὲ προδώσειν συνετάξαθ' ἡμέραν καθ' ἣν ἔδει παρὰ Δημητρίου πεμφθῆναί τινα τῶν ἀξιολόγων ἡγεμόνων τὸν νυκτὸς ἀναβησόμενον διὰ τοῦ ὀρύγματος εἰς τὴν πόλιν, ὅπως κατασκέψηται τὸν τόπον τὸν μέλλοντα δέξε- 5 σθαι τοὺς στρατιώτας. εἰς ἐλπίδας δὲ μεγάλας ἀγαγὼν τοὺς περὶ Δημήτριον ἐμήνυσε τῇ βουλῇ· καὶ

πέμψαντος τοῦ βασιλέως τῶν περὶ αὐτὸν φίλων Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα, τοῦτον μὲν ἀναβάντα διὰ τῆς διώρυχος συνέλαβον οἱ Ῥόδιοι, τὸν δ' Ἀθηναγόραν ἐστεφάνωσαν χρυσῷ στεφάνῳ καὶ δωρεὰν ἔδωκαν ἀργυρίου τάλαντα πέντε, σπεύδοντες καὶ τῶν ἄλλων μισθοφόρων καὶ ξένων ἐκκαλεῖσθαι τὴν πρὸς τὸν δῆμον εὔνοιαν.

475 Δημήτριος δέ, τῶν τε μηχανῶν αὐτῷ τέλος ἐχουσῶν καὶ τοῦ πρὸς τὸ τεῖχος τόπου παντὸς ἀνακαθαρθέντος, τὴν μὲν ἐλέπολιν μέσην ἔστησε, τὰς δὲ χωστρίδας χελώνας ἐπιδιεῖλεν, οὔσας εἰς ὀκτώ· κατέστησε δ' εἰς ἑκάτερον μέρος τῆς μηχανῆς τέτταρας, καὶ τούτων ἑκάστῃ συνῆψε στοὰν μίαν εἰς τὸ δύνασθαι μετ' ἀσφαλείας ἐπιτελεῖν τὸ προσταττόμενον τοὺς εἰσιόντας τε καὶ πάλιν ἐξιόντας, κριοφόρους δὲ δύο πολλαπλασίας τοῖς μεγέθεσιν· εἶχε γὰρ ἑκατέραν πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι, σεσιδηρωμένην καὶ τὴν ἐμβολὴν ἔχουσαν παραπλησίαν νεὼς ἐμβόλῳ, καὶ προωθουμένην μὲν εὐκινήτως, ὑπότροχον δὲ καὶ τὴν ἐναγώνιον ἐνέργειαν λαμβάνουσαν δι' ἀνδρῶν οὐκ ἐλαττόνων ἢ χιλίων. μέλλων δὲ προσάγειν τὰς μηχανὰς τοῖς τείχεσι, τοὺς μὲν πετροβόλους καὶ τοὺς ὀξυβελεῖς παρήνεγκε τῆς ἐλεπόλεως εἰς ἑκάστην στέγην τοὺς ἁρμόζοντας. ἐπὶ δὲ τοὺς λιμένας καὶ τοὺς πλησίον τόπους ἀπέστειλε τὴν ναυτικὴν δύναμιν, πρὸς δὲ τὸ λοιπὸν τεῖχος τὸ δυνάμενον προσβολὰς δέξασθαι τὸ πεζὸν στρατόπεδον ἐπιδιεῖλεν. ἔπειτα δὲ πρὸς ἓν παρακέλευσμα καὶ σημεῖον πάντων συναλαλαξάντων πανταχόθεν τῇ πόλει προσβολὰς ἐποιεῖτο. διασείοντος δ' αὐτοῦ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς πετροβόλοις τὰ τείχη, παρεγενήθησαν Κνιδίων πρέσβεις, ἀξιοῦντες ἐπισχεῖν

95 1 2 3 4

καὶ πείσειν ἐπαγγελλόμενοι τοὺς Ῥοδίους δέχεσθαι
5 τὰ δυνατώτατα τῶν προσταγμάτων. ἀνέντος δὲ τοῦ
βασιλέως καὶ τῶν πρέσβεων δεῦρο κἀκεῖσε πολλὰ
διαλεχθέντων, πέρας οὐ δυναμένων συμφωνῆσαι
πάλιν ἐνηργεῖτο τὰ τῆς πολιορκίας. 5

Καὶ Δημήτριος μὲν κατέβαλε τὸν στερεώτατον
τῶν πύργων, ᾠκοδομημένον ἐκ λίθων τετραπέδων,
καὶ μεσοπύργιον ὅλον διέσεισεν, ὥστε μὴ δύνασθαι
τοὺς ἐν τῇ πόλει πάροδον ἔχειν ἐπὶ τὰς ἐπάλξεις
96 κατὰ τοῦτον τὸν τόπον. ἐν δὲ ταῖς αὐταῖς ἡμέραις 10
Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε τοῖς Ῥοδίοις πλοίων
πλῆθος τῶν τὴν ἀγορὰν κομιζόντων, ἐν οἷς ἦσαν
σίτου τριάκοντα μυριάδες ἀρταβῶν σὺν τοῖς ὀσπρίοις.
2 προσφερομένων δ' αὐτῶν πρὸς τὴν πόλιν, ἐπεχεί-
ρησε Δημήτριος ἀποστέλλειν σκάφη τὰ κατάξοντα 15
πρὸς τὴν αὐτοῦ στρατοπεδείαν. φοροῦ δὲ πνεύ-
ματος αὐτοῖς ἐπιγενομένου, ταῦτα μὲν πλήρεσι τοῖς
ἱστίοις φερόμενα κατηνέχθη πρὸς τοὺς οἰκείους λι-
μένας, οἱ δ' ὑπὸ Δημητρίου πεμφθέντες ἐπανῆλ-
3 θον ἄπρακτοι. ἔπεμψε δὲ τοῖς Ῥοδίοις καὶ Κάσ- 20
σανδρος κριθῶν μεδίμνους μυρίους καὶ Λυσίμαχος
πυρῶν μεδίμνους τετρακισμυρίους καὶ κριθῶν τοὺς
ἴσους. τηλικαύτης οὖν χορηγίας τοῖς κατὰ τὴν πό-
λιν γενομένης, ἤδη κάμνοντες ταῖς ψυχαῖς οἱ πο-
λιορκούμενοι πάλιν ἀνεθάρρησαν. καὶ κρίναντες 25
συμφέρειν ἐπιθέσθαι ταῖς μηχαναῖς τῶν πολεμίων,
πυρφόρων τε πλῆθος παρεσκευάσαντο καὶ τοὺς πε-
τροβόλους καὶ τοὺς ὀξυβελεῖς ἔστησαν ἅπαντας ἐπὶ
4 τοῦ τείχους. νυκτὸς δ' ἐπιγενομένης περὶ δευτέραν
φυλακὴν ἅφνω τοῖς μὲν πυρφόροις συνεχῶς τὴν 30 47
ἑλέπολιν ἔβαλλον, τοῖς δ' ἄλλοις βέλεσι παντοίοις
5 χρώμενοι τοὺς ἐκεῖ συντρέχοντας κατετίτρωσκον. οἱ

δὲ περὶ τὸν Δημήτριον ἀνελπίστου τῆς ἐπιθέσεως γενομένης ἀγωνιάσαντες περὶ τῶν κατασκευασθέντων ἔργων, συνέτρεχον ἐπὶ τὴν βοήθειαν. ἀσελήνου δὲ τῆς νυκτὸς οὔσης οἱ μὲν πυρφόροι διέλαμπον φερόμενοι βιαίως, οἱ δ' ὀξυβελεῖς καὶ πετροβόλοι τὴν φορὰν ἀπροόρατον ἔχοντες πολλοὺς διέφθειρον τῶν μὴ δυναμένων συνιδεῖν τὴν ἐπιφερομένην πληγήν. ἔτυχον δὲ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς μη- 6
χανῆς λεπίδων τινὲς ἀποπεσοῦσαι, καταψιλωθέντος 7
δὲ τοῦ τόπου προσέπιπτον οἱ πυρφόροι τῷ ξυλοφανεῖ τοῦ κατασκευάσματος. διόπερ ἀγωνιάσας ὁ Δημήτριος μήποτε τοῦ πυρὸς ἐπινεμηθέντος ἅπασαν συμβῇ τὴν μηχανὴν λυμανθῆναι, κατὰ τάχος ἐβοήθει καὶ τῷ παρασκευασθέντι ὕδατι ἐν ταῖς στέγαις ἐπειρᾶτο σβεννύναι τὴν ἐπιφερομένην φλόγα. τὸ δὲ τελευταῖον ἀθροίσας τῇ σάλπιγγι τοὺς τεταγμένους ἐπὶ τῆς κινήσεως τῶν ἔργων, διὰ τούτων ἀπήγαγε τὰς μηχανὰς ἐκτὸς βέλους. ἔπειτα γενο- 97
μένης ἡμέρας προσέταξε τοῖς ὑπηρέταις ἀθροῖσαι τὰ
βέλη τὰ πεσόντα παρὰ τῶν Ῥοδίων, ἐκ τούτων βουλόμενος συλλογίσασθαι τῶν ἐν τῇ πόλει τὴν παρασκευήν. ὧν ταχὺ τὸ προσταχθὲν ποιησάντων 2
ἠριθμήθησαν πυρφόροι μὲν τοῖς μεγέθεσι παντοῖοι πλείους τῶν ὀκτακοσίων, ὀξυβελεῖς δ' οὐκ ἐλάττους τῶν χιλίων πεντακοσίων. τοσούτων δὲ βελῶν ἐνεχθέντων ἐν βραχεῖ χρόνῳ νυκτός, ἐθαύμαζε τὴν χορηγίαν τῆς πόλεως καὶ τὴν ἐν τούτοις δαψίλειαν.

Τότε μὲν οὖν ὁ Δημήτριος ἐπεσκεύασε τὰ πεπο- 3
νηκότα τῶν ἔργων καὶ περί τε τὴν ταφὴν τῶν τελευτησάντων καὶ τὴν θεραπείαν τῶν τραυματιῶν ἐγίνετο. καθ' ὃν δὴ χρόνον οἱ κατὰ τὴν πόλιν 4
ἄνεσιν λαβόντες τῆς ἀπὸ τῶν μηχανῶν βίας ᾠκο-

δόμησαν τρίτον τεῖχος μηνοειδές, περιλαμβάνοντες τῇ μὲν περιφερείᾳ πάντα τὸν κινδυνεύοντα τόπον τοῦ τείχους· οὐδὲν δ' ἧττον καὶ τάφρῳ βαθείᾳ περιέλαβον τὸ πεπτωκὸς τοῦ τείχους, ὅπως μὴ δύνηται ῥᾳδίως ὁ βασιλεὺς ἐξ ἐφόδου μετὰ βάρους εἰσπεσεῖν εἰς τὴν πόλιν. ἐξέπεμψαν δὲ καὶ ναῦς τῶν ἄριστα πλεουσῶν, Ἀμύνταν ἐπιστήσαντες ἡγεμόνα. ὃς ἐκπλεύσας πρὸς τὴν Περαίαν τῆς Ἀσίας ἐπεφάνη παραδόξως πειραταῖς τισιν ἀπεσταλμένοις ὑπὸ Δημητρίου. οὗτοι δ' εἶχον ἄφρακτα τρία, κράτιστοι δοκοῦντες εἶναι τῶν τῷ βασιλεῖ συστρατευόντων. γενομένης δ' ἐπ' ὀλίγον χρόνον ναυμαχίας, οἱ Ῥόδιοι βιασάμενοι τῶν νεῶν αὐτάνδρων ἐκυρίευσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ Τιμοκλῆς ὁ ἀρχιπειρατής. ἐπέπλευσαν δὲ καὶ τῶν ἐμπόρων τισί, καὶ παρελόμενοι κέλητας οὐκ ὀλίγους γέμοντας σίτου, τούτους τε καὶ τὰ τῶν πειρατῶν ἄφρακτα κατήγαγον εἰς τὴν Ῥόδον νυκτός, λαθόντες τοὺς πολεμίους. ὁ δὲ Δημήτριος ἐπισκευάσας τὰ πεπονηκότα τῶν ἔργων προσέβαλε τῷ τείχει τὰς μηχανάς, καὶ πᾶσι τοῖς βέλεσιν ἀφειδῶς χρώμενος τοὺς μὲν ἐπὶ ταῖς ἐπάλξεσιν ἐφεστῶτας ἀνεῖρξε, τοῖς δὲ κριοῖς τύπτων τὸ συνεχὲς τοῦ τόπου δύο μὲν μεσοπύργια κατέβαλε, περὶ δὲ τὸν πύργον τὸν ἀνὰ μέσον τούτων φιλοτιμουμένοις τοῖς ἐκ τῆς πόλεως ἰσχυροὶ καὶ συνεχεῖς ἐκ διαδοχῆς ἀγῶνες ἐγίνοντο, ὥστε καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Ἀμεινίαν ἐκθύμως ἀγωνισάμενον ἀναιρεθῆναι καὶ συχνοὺς τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ἀποθανεῖν.

98 Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Πτολεμαῖος μὲν ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε τοῖς Ῥοδίοις σῖτον καὶ τὴν ἄλλην ἀγορὰν οὐκ ἐλάττονα τῆς πρότερον ἐκπεμφθείσης καὶ στρατιώτας χιλίους πεντακοσίους, ὧν ἦν ἡγεμὼν

Ἀντίγονος ὁ Μακεδών. καθ' ὃν δὴ χρόνον ἦκον 2
πρὸς τὸν Δημήτριον πρέσβεις παρά τε Ἀθηναίων
καὶ τῶν ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων, τὸν ἀριθμὸν
μὲν ὄντες ὑπὲρ τοὺς πεντήκοντα, πάντες δὲ ἀξιοῦν-
τες διαλύσασθαι τὸν βασιλέα πρὸς τοὺς Ῥοδίους.
γενομένων οὖν ἀνοχῶν, καὶ πολλῶν καὶ παντοδα- 3
πῶν λόγων πρός τε τὸν δῆμον καὶ πρὸς τοὺς περὶ
τὸν Δημήτριον ῥηθέντων, οὐδαμῶς ἐδυνήθησαν
συμφωνῆσαι. διόπερ οἱ πρέσβεις ἀπῆλθον ἄπρακτοι.
Δημήτριος δὲ διανοηθεὶς νυκτὸς ἐπιθέσθαι τῇ πό- 4
λει κατὰ τὸ πεπτωκὸς τοῦ τείχους, ἐπέλεξε τῶν τε
μαχίμων τοὺς κρατίστους καὶ τῶν ἄλλων τοὺς εὐ- 5
θέτους εἰς χιλίους καὶ πεντακοσίους. τούτοις μὲν
οὖν προσέταξεν ἡσυχῇ προσελθεῖν τῷ τείχει περὶ
δευτέραν φυλακήν, αὐτὸς δὲ διασκευάσας παρήγ-
γειλε τοῖς ἐφ' ἑκάστῳ μέρει τεταγμένοις, ὅταν ση-
μήνῃ, συναλαλάξαι καὶ προσβολὰς ποιεῖσθαι καὶ
κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. πάντων δὲ τὸ πα- 6
ραγγελθὲν ποιούντων, οἱ μὲν ἐπὶ τὰ πεπτωκότα
τῶν τειχῶν ὁρμήσαντες τοὺς προφυλάττοντας ἐπὶ
τῆς τάφρου κατασφάξαντες παρεισέπεσον εἰς τὴν
πόλιν, καὶ τοὺς περὶ τὸ θέατρον τόπους κατελαμ-
βάνοντο· οἱ δὲ τῶν Ῥοδίων πρυτάνεις πυθόμε- 7
νοι τὸ συμβεβηκός, καὶ τὴν πόλιν ὁρῶντες ἅπασαν
τεθορυβημένην, τοῖς μὲν ἐπὶ τοῦ λιμένος καὶ τῶν
τειχῶν παρήγγειλαν μένειν ἐπὶ τῆς ἰδίας τάξεως
καὶ τοὺς ἔξωθεν, ἂν προσβάλωσιν, ἀμύνεσθαι, αὐ-
τοὶ δ' ἔχοντες τὸ τῶν ἐπιλέκτων σύστημα καὶ τοὺς
ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας προσφάτως καταπεπλευκότας
στρατιώτας ὥρμησαν ἐπὶ τοὺς ἐντὸς τοῦ τείχους
παρεισπεπτωκότας. περικαταλαβούσης δ' ἡμέρας, 8
καὶ τοῦ Δημητρίου τὸ σύσσημον ἄραντος, οἱ μὲν

τῷ λιμένι προσβαλόντες καὶ τὸ τεῖχος πάντοθεν περιεστρατοπεδευκότες συνηλάλαξαν, εὐθαρσεῖς ποιοῦντες τοὺς κατειληφότας τὸ μέρος τοῦ περὶ τὸ θέατρον τόπου. ὁ δὲ κατὰ τὴν πόλιν ὄχλος παίδων καὶ γυναικῶν ἐν φόβοις ἦν καὶ δάκρυσιν, ὡς τῆς
9 πατρίδος κατὰ κράτος ἁλισκομένης. οὐ μὴν ἀλλὰ τοῖς παρεισπεσοῦσιν ἐντὸς τοῦ τείχους γενομένης μάχης πρὸς τοὺς Ῥοδίους, καὶ πολλῶν παρ' ἀμφοτέροις πεσόντων, τὸ μὲν πρῶτον οὐδέτεροι τῆς ἰδίας τάξεως ἐξεχώρουν, μετὰ δὲ ταῦτα τῶν μὲν Ῥοδίων ἀεὶ πλειόνων γινομένων καὶ τὸν κίνδυνον ἑτοίμως ὑπομενόντων, ὡς ἂν ὑπὲρ πατρίδος καὶ τῶν μεγίστων ἀγωνιζομένων, τῶν δὲ τοῦ βασιλέως θλιβομένων, Ἄλκιμος μὲν καὶ Μαντίας οἱ τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντες πολλοῖς περιπεσόντες τραύμασιν ἐτελεύτησαν, τῶν δ' ἄλλων οἱ πλεῖστοι οἱ μὲν ἐν χειρῶν νόμῳ διεφθάρησαν, οἱ δ' ἥλωσαν. ὀλίγοι δὲ πρὸς τὸν βασιλέα φυγόντες διεσώθησαν· πολλοὶ δὲ καὶ τῶν 478
Ῥοδίων ἀνηρέθησαν, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ πρύτανις Λαμοτέλης ἐπ' ἀρετῇ γενόμενος περίβλεπτος.

99 Δημήτριος δὲ τὴν τῆς πόλεως ἅλωσιν ὑπολαβὼν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὴν τύχην ἀφῃρῆσθαι, πάλιν παρεσκευάζετο πρὸς τὴν πολιορκίαν. εἶτα τοῦ πατρὸς αὐτῷ γράψαντος διαλύσασθαι πρὸς Ῥοδίους ὡς ἄν ποτε δύνηται, τὸν κάλλιστον ἐπετήρει καιρόν, δώσοντα προφάσεις εὐλόγους τῆς συνθέσεως.
2 Πτολεμαίου δὲ γράψαντος τοῖς Ῥοδίοις τὸ μὲν πρῶτον ὅτι πέμψει σίτου πλῆθος αὐτοῖς καὶ στρατιώτας τρισχιλίους, μετὰ δὲ ταῦτα συμβουλεύοντος, ἐὰν ᾖ δυνατόν, μετρίως διαλύσασθαι πρὸς Ἀντίγονον,
3 ἅπαντες ἔρρεπον πρὸς τὴν εἰρήνην. καθ' ὃν δὴ χρόνον τοῦ κοινοῦ τῶν Αἰτωλῶν ἀποστείλαντος

πρεσβευτὰς περὶ διαλύσεων, οἱ Ῥόδιοι συνέθεντο πρὸς Δημήτριον ἐπὶ τοῖσδε· αὐτόνομον καὶ ἀφρούρητον εἶναι τὴν πόλιν καὶ ἔχειν τὰς ἰδίας προσόδους, συμμαχεῖν δὲ Ῥοδίους Ἀντιγόνῳ πλὴν ἐὰν ἐπὶ Πτολεμαῖον στρατεύηται, καὶ δοῦναι τῶν πολιτῶν ὁμήρους ἑκατὸν οὓς ἂν ἀπογράψηται Δημήτριος πλὴν τῶν ἀρχὰς ἐχόντων.

Οἱ μὲν οὖν Ῥόδιοι πολιορκηθέντες ἐνιαύσιον 100
χρόνον τούτῳ τῷ τρόπῳ κατελύσαντο τὸν πόλεμον.
τοὺς δ' ἐν τοῖς κινδύνοις ἄνδρας ἀγαθοὺς γενομένους ἐτίμησαν ταῖς ἀξίαις δωρεαῖς, καὶ τῶν δούλων τοὺς ἀνδραγαθήσαντας ἐλευθερίας καὶ πολιτείας ἠξίωσαν. ἔστησαν δὲ καὶ τῶν βασιλέων εἰκόνας Κασσάνδρου 2
καὶ Λυσιμάχου τῶν δευτερευόντων μὲν ταῖς δόξαις, συμβεβλημένων δὲ μεγάλα πρὸς τὴν τῆς πόλεως σωτηρίαν. τὸν δὲ Πτολεμαῖον ἐν ἀνταποδόσει μεί- 3
ζονος χάριτος ὑπερβαλέσθαι βουλόμενοι, θεωροὺς ἀπέστειλαν εἰς Λιβύην τοὺς ἐπερωτήσοντας τὸ παρ' Ἄμμωνι μαντεῖον εἰ συμβουλεύει Ῥοδίοις Πτολε-
μαῖον ὡς θεὸν τιμῆσαι. συγκατατιθεμένου δὲ τοῦ 4
χρηστηρίου, τέμενος ἀνῆκαν ἐν τῇ πόλει τετράγωνον, οἰκοδομήσαντες παρ' ἑκάστην πλευρὰν στοὰν σταδιαίαν, ὃ προσηγόρευσαν Πτολεμαῖον. ἀνῳκοδόμησαν δὲ καὶ τὸ θέατρον καὶ τὰ πεπτωκότα τῶν
τειχῶν καὶ τῶν ἄλλων τόπων τοὺς καθῃρημένους πολλῷ κάλλιον ἢ προϋπῆρχον. Δημήτριος δὲ κατὰ 5
τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρὸς διαλυσάμενος πρὸς Ῥοδίους ἐξέπλευσε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, καὶ κομισθεὶς διὰ νήσων κατέπλευσε τῆς Βοιωτίας εἰς Αὐλίν.
σπεύδων δ' ἐλευθερῶσαι τοὺς Ἕλληνας, οἱ γὰρ 6
περὶ Κάσσανδρον καὶ Πολυσπέρχοντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἄδειαν ἐσχηκότες ἐπόρθουν τὰ πλεῖστα

μέρη τῆς Ἑλλάδος, πρῶτον μὲν τὴν Χαλκιδέων πόλιν ἠλευθέρωσε, φρουρουμένην ὑπὸ Βοιωτῶν, καὶ τοὺς κατὰ τὴν Βοιωτίαν καταπληξάμενος ἠνάγκασεν ἀποστῆναι τῆς Κασσάνδρου φιλίας, μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς μὲν Αἰτωλοὺς συμμαχίαν ἐποιήσατο, πρὸς δὲ τοὺς περὶ Πολυσπέρχοντα καὶ Κάσσανδρον διαπολεμεῖν παρεσκευάζετο. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Εὔμηλος μὲν ὁ Βοσπόρου βασιλεὺς βασιλεύων ἔκτον ἔτος ἐτελεύτησε, τὴν δὲ βασιλείαν διαδεξάμενος Σπάρτακος ὁ υἱὸς ἦρξεν ἔτη εἴκοσιν.

101 Ἡμεῖς δὲ τὰ περὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀσίαν διευκρινηκότες μεταβιβάσομεν τὸν λόγον ἐπὶ θάτερα μέρη τῆς οἰκουμένης. κατὰ μὲν γὰρ τὴν Σικελίαν Ἀγαθοκλῆς, εἰρήνην ἀγόντων τῶν Λιπαραίων, ἐπιπλεύσας αὐτοῖς ἀπροσδοκήτως εἰσεπράξατο τοὺς μηδ' ὁτιοῦν προαδικήσαντας ἀργυρίου τάλαντα πεν-
2 τήκοντα. ὅτε δὴ πολλοῖς ἔδοξε θεῖον εἶναι τὸ ῥηθησόμενον, τῆς παρανομίας τυχούσης ἐπισημασίας παρὰ τοῦ δαιμονίου. ἀξιούντων γὰρ τῶν Λιπαραίων εἰς τὰ προσελλείποντα τῶν χρημάτων δοῦναι χρόνον, καὶ λεγόντων μηδέποτε τοῖς ἱεροῖς ἀναθήμασι κατακεχρῆσθαι, ὁ Ἀγαθοκλῆς βιασάμενος αὐτοὺς δοῦναι τὰ κατὰ τὸ πρυτανεῖον, ὧν εἶχον ἐπιγραφὴν τὰ μὲν Αἰόλου, τὰ δ' Ἡφαίστου, λαβὼν παραχρῆμα ἐξέπλευσε. πνεύματος δ' ἐπιγενομένου τῶν νεῶν ἕνδεκα συνετρίβησαν αἱ τὰ χρήματα κα-
3 τακομίζουσαι. διόπερ ἔδοξε πολλοῖς ὁ μὲν περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους λεγόμενος εἶναι κύριος τῶν ἀνέμων εὐθὺς κατὰ τὸν πρῶτον πλοῦν λαβεῖν παρ' αὐτοῦ τιμωρίαν, ὁ δὲ Ἥφαιστος ἐπὶ τῆς τελευτῆς, οἰκείως τῆς ἀσεβείας κολάσας τὸν τύραννον ἐν τῇ πατρίδι, συνωνύμως ἐπὶ θερμοῖς τοῖς ἄνθραξι κα-

τακαύσας ζῶντα. τῆς γὰρ αὐτῆς προαιρέσεως ἦν καὶ δικαιοσύνης τὸ τῶν περὶ τὴν Αἴτνην σωζόντων τοὺς ἑαυτῶν γονεῖς ἀποσχέσθαι καὶ τὸ τοὺς ἀσεβοῦντας εἰς τὸ θεῖον διὰ τῆς ἰδίας δυνάμεως μετελθεῖν.

Οὐ μὴν ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῆς καταστροφῆς Ἀγα- 4
θοκλέους, ὅταν πρὸς τοὺς οἰκείους χρόνους ἔλθωμεν αὐτοῦ, τὸ γενόμενον βεβαιώσει τὸ νῦν εἰρημένον· ἐφεξῆς δὲ ῥητέον ἡμῖν τὰ πραχθέντα κατὰ τοὺς συνεχεῖς τῆς Ἰταλίας τόπους. Ῥωμαῖοι μὲν καὶ Σα- 5
μνῖται διαπρεσβευσάμενοι πρὸς ἀλλήλους εἰρήνην συνέθεντο, πολεμήσαντες ἔτη εἴκοσι δύο καὶ μῆνας ἓξ· τῶν δ' ὑπάτων Πόπλιος Σεμπρώνιος μετὰ δυνάμεως ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν Αἴκλων χώραν ἐχειρώσατο τετταράκοντα πόλεις ἐν ἡμέραις ταῖς πάσαις πεντήκοντα, ἀναγκάσας δὲ πᾶν τὸ ἔθνος ὑποτάττεσθαι Ῥωμαίοις ἐπανῆλθε καὶ θρίαμβον κατήγαγεν ἐπαινούμενον. ὁ δὲ δῆμος ὁ Ῥωμαίων πρός τε Μαρσοὺς καὶ Πελιγνούς, ἔτι δὲ Μαρρουκίνους, συμμαχίαν ἐποιήσατο.

480 Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος Ἀθή- 102
νησι μὲν ἦρχε Λεώστρατος, ἐν Ῥώμῃ δ' ὑπῆρχον ὕπατοι Σερούιος Κορνήλιος καὶ Λεύκιος Γενούκιος. ἐπὶ δὲ τούτων Δημήτριος εἶχε πρόθεσιν πρὸς μὲν τοὺς περὶ Κάσσανδρον διαπολεμεῖν, τοὺς δ' Ἕλληνας ἐλευθεροῦν, καὶ πρῶτον τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα διοικεῖν, ἅμα μὲν νομίζων δόξαν οἴσειν αὐτῷ μεγάλην τὴν τῶν Ἑλλήνων αὐτονομίαν, ἅμα δὲ καὶ τοὺς περὶ Πρεπέλαον ἡγεμόνας τοῦ Κασσάνδρου πρότερον συντρῖψαι, καὶ τότε προάγειν ἐπ' αὐτὴν τὴν ἡγεμονίαν, ἢ ἐπ' αὐτὸν πορεύοιτο τὸν Κάσσανδρον. τῆς δὲ τῶν Σικυωνίων πόλεως φρουρου- 2

μένης ὑπὸ τῶν Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως στρατιωτῶν, ὧν ἦν ἐπιφανέστατος στρατηγὸς Φίλιππος, νυκτὸς ἐπιθέμενος ἀπροσδοκήτως παρεισέπεσεν ἐντὸς τοῦ τείχους. εἶθ' οἱ μὲν φρουροὶ συνέφυγον εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὁ δὲ Δημήτριος τῆς πόλεως κυριεύσας τὸν μεταξὺ τόπον τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς ἄκρας κατεῖχε. μέλλοντος δ' αὐτοῦ μηχανὰς προσάγειν, καταπλαγέντες τὴν μὲν ἀκρόπολιν δι' ὁμολογίας παρέδοσαν, αὐτοὶ δ' ἀπέπλευσαν εἰς Αἴγυπτον. ὁ δὲ Δημήτριος τοὺς Σικυωνίους εἰς τὴν ἀκρόπολιν μετοικίσας τὸ μὲν τῷ λιμένι συνάπτον μέρος τῆς πόλεως κατέσκαψεν, ἀνωχύρου παντελῶς ὄντος τοῦ τόπου, τῷ δὲ πολιτικῷ πλήθει συνεπιλαβόμενος τῆς οἰκοδομίας καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀποκαταστήσας, 3 τιμῶν ἰσοθέων ἔτυχε παρὰ τοῖς εὖ παθοῦσι· Δημητριάδα μὲν γὰρ τὴν πόλιν ὠνόμασαν, θυσίας δὲ καὶ πανηγύρεις, ἔτι δ' ἀγῶνας, ἐψηφίσαντο συντελεῖν αὐτῷ κατ' ἐνιαυτὸν καὶ τὰς ἄλλας ἀπονέμειν τιμὰς ὡς κτίστῃ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ χρόνος διαληφθεὶς πραγμάτων μεταβολαῖς ἠκύρωσεν, οἱ δὲ Σικυώνιοι πολλῷ κρείττονα μεταλαβόντες τόπον διετέλεσαν ἐν αὐτῷ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων 4 ἐνοικοῦντες. ὁ γὰρ τῆς ἀκροπόλεως περίβολος ἐπίπεδος ὢν καὶ μέγας κρημνοῖς δυσπροσίτοις περιέχεται πανταχόθεν, ὥστε μηδαμῇ δύνασθαι μηχανὰς προσάγειν· ἔχει δὲ καὶ πλῆθος ὑδάτων, ἐξ οὗ κηπείας δαψιλεῖς κατεσκεύασαν, ὥστε τὴν ἐπίνοιαν τοῦ βασιλέως καὶ πρὸς ἀπόλαυσιν εἰρηνικὴν καὶ πρὸς ἀσφάλειαν πολέμου δόξαι καλῶς προεωρᾶσθαι.

103 Ὁ δὲ Δημήτριος διοικήσας τὰ περὶ τοὺς Σικυωνίους ἀνέζευξε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὴν Κόρινθον, ἣν ἐφρούρει Πρεπέλαος Κασσάνδρου

στρατηγός. τὸ μὲν οὖν πρῶτον νυκτὸς ὑπό τινων πολιτικῶν εἰσαχθεὶς διά τινος πυλίδος ἐκράτησε τῆς πόλεως καὶ τῶν λιμένων. τῶν δὲ φρουρῶν κατα- 2
φυγόντων τῶν μὲν εἰς τὸ καλούμενον Σισύφειον, τῶν δ' εἰς τὸν Ἀκροκόρινθον, προσαγαγὼν μηχανὰς τοῖς ὀχυρώμασι καὶ πολλὰ κακοπαθήσας εἷλε τὸ Σισύφειον κατὰ κράτος. εἶτα τῶν ἐν ταύτῃ συμφυγόντων πρὸς τοὺς κατειληφότας τὸν Ἀκρο-
481 κόρινθον, καὶ τούτους καταπληξάμενος ἠνάγκασε παραδοῦναι τὴν ἄκραν· σφόδρα γὰρ ἦν ἀνυπόστα- 3
τος οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐν ταῖς προσβολαῖς, εὐμήχανος ὑπάρχων περὶ τὴν κατασκευὴν τῶν πολιορκητικῶν ἔργων. οὐ μὴν ἀλλὰ τοὺς Κορινθίους ἐλευθερώσας παρεισήγαγε φυλακὴν εἰς τὸν Ἀκροκόρινθον, βουλομένων τῶν πολιτῶν διὰ τοῦ βασιλέως τηρεῖσθαι τὴν πόλιν μέχρι ἂν ὁ πρὸς Κάσσανδρον κατα- 4
λυθῇ πόλεμος. καὶ Πρεπέλαος μὲν αἰσχρῶς ἐκπεσὼν ἐκ τῆς Κορίνθου πρὸς Κάσσανδρον ἀπεχώρησε, Δημήτριος δὲ παρελθὼν εἰς τὴν Ἀχαΐαν Βοῦραν μὲν κατὰ κράτος εἷλε, καὶ τοῖς πολίταις ἀπέδωκε τὴν αὐτονομίαν, Σκῦρον δ' ἐν ὀλίγαις ἡμέραις παραλαβὼν ἐξέβαλε τὴν φρουράν. μετὰ δὲ ταῦτ' ἐπ' 5
Ὀρχομενὸν τῆς Ἀρκαδίας στρατεύσας ἐκέλευσε τῷ τῆς φρουρᾶς ἀφηγουμένῳ Στρομβίχῳ παραδοῦναι τὴν πόλιν. οὐ προσέχοντος δ' αὐτοῦ τοῖς λόγοις, ἀλλὰ καὶ πολλὰ λοιδοροῦντος ἀπὸ τοῦ τείχους βλασφήμως, προσαγαγὼν μηχανὰς ὁ βασιλεὺς καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη κατὰ κράτος εἷλε τὴν πόλιν. τὸν μὲν οὖν Στρόμβιχον τὸν ὑπὸ Πολυσπέρχοντος 6
καθεσταμένον φρούραρχον καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀλλοτρίως διατεθέντων πρὸς αὐτὸν εἰς ὀγδοήκοντα πρὸ τῆς πόλεως ἀνεσταύρωσε, τῶν δ' ἄλλων μισθο-

φόρων ἑλὼν εἰς δισχιλίους κατέμιξε τοῖς ἰδίοις
7 στρατιώταις. μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν ταύτης τῆς πόλεως οἱ τὰ σύνεγγυς φρούρια κατέχοντες, ὑπολαμβάνοντες ἀδύνατον ὑπάρχειν τὸ διαφυγεῖν τὴν βίαν τοῦ βασιλέως, παρέδωκαν αὐτῷ τὰ χωρία. ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ οἱ τὰς πόλεις φρουροῦντες, τῶν μὲν περὶ Κάσσανδρον καὶ Πρεπέλαον καὶ Πολυσπέρχοντα μὴ βοηθούντων, τοῦ δὲ Δημητρίου μετὰ μεγάλης δυνάμεως καὶ μηχανῶν ὑπεραγουσῶν προσιόντος, ἑκουσίως ἐξεχώρουν. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Δημήτριον ἐν τούτοις ἦν.

104 Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Ταραντῖνοι πόλεμον ἔχοντες πρὸς Λευκανοὺς καὶ Ῥωμαίους ἐξέπεμψαν πρέσβευτὰς εἰς τὴν Σπάρτην, αἰτούμενοι βοήθειαν καὶ
2 στρατηγὸν Κλεώνυμον. τῶν δὲ Λακεδαιμονίων προθύμως ἡγεμόνα δόντων τὸν αἰτούμενον, καὶ τῶν Ταραντίνων χρήματα καὶ ναῦς ἀποστειλάντων, ὁ μὲν Κλεώνυμος ἐπὶ Ταινάρῳ τῆς Λακωνικῆς ξενολογήσας στρατιώτας πεντακισχιλίους συντόμως κατέπλευσεν εἰς Τάραντα. ἐνταῦθα δὲ μισθοφόρους ἀθροίσας ἄλλους οὐκ ἐλάττους τῶν προτέρων, κατέγραφε καὶ τοὺς πολιτικοὺς πεζοὺς μὲν πλείους τῶν δισμυρίων, ἱππεῖς δὲ δισχιλίους. προσελάβετο δὲ τῶν τε κατ' Ἰταλίαν Ἑλλήνων τοὺς πλείστους καὶ
3 τὸ τῶν Μεσσαπίων ἔθνος. ἀδρᾶς οὖν δυνάμεως περὶ αὐτὸν οὔσης, οἱ μὲν Λευκανοὶ καταπλαγέντες φιλίαν ἐποιήσαντο πρὸς τοὺς Ταραντίνους, τῶν δὲ 482
Μεταποντίνων οὐ προσεχόντων αὐτῷ, τοὺς Λευκανοὺς ἔπεισεν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν χώραν, καὶ τῷ καιρῷ συνεπιθέμενος κατεπλήξατο τοὺς Μεταποντίνους. παρελθὼν δ' εἰς τὴν πόλιν ὡς φίλος ἐπράξατο μὲν ἀργυρίου τάλαντα πλείω τῶν ἑξακοσίων,

διακοσίας δὲ παρθένους τὰς ἐπιφανεστάτας ἔλαβεν
εἰς ὁμηρείαν, οὐχ οὕτω τῆς περὶ τὴν πίστιν ἀσφα-
λείας χάριν, ὡς τῆς ἰδίας ἕνεκεν λαγνείας. ἀποθέ- 4
μενος γὰρ τὴν Λακωνικὴν ἐσθῆτα διετέλει τρυφῶν
καὶ τοὺς πιστεύσαντας αὐτῷ καταδουλούμενος· τη-
λικαύτας γὰρ ἔχων δυνάμεις καὶ χορηγίας οὐδὲν
τῆς Σπάρτης ἄξιον ἔπραξεν. ἐπεβάλετο μὲν γὰρ
ἐπὶ τὴν Σικελίαν στρατεύειν, ὡς τὴν τυραννίδα
μὲν καταλύσων τὴν Ἀγαθοκλέους, τὴν δ' αὐτονο-
μίαν τοῖς Σικελιώταις ἀποκαταστήσων, ὑπερθέμε-
νος δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος ταύτην τὴν στρατείαν
ἔπλευσεν εἰς Κέρκυραν, καὶ κρατήσας τῆς πόλεως
χρημάτων τε πλῆθος εἰσεπράξατο καὶ φρουρὰν ἐγ-
κατέστησε, διανοούμενος ὁρμητηρίῳ τούτῳ τῷ τόπῳ
χρήσασθαι καὶ τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα πράγμασιν
ἐφεδρεύειν. εὐθὺς δὲ καὶ πρεσβειῶν πρὸς αὐτὸν 105
παραγενομένων παρά τε Δημητρίου τοῦ πολιορκη-
τοῦ καὶ Κασσάνδρου περὶ συμμαχίας, τούτων μὲν
οὐδετέρῳ προσέθετο, τοὺς δὲ Ταραντίνους καὶ τῶν
ἄλλων τινὰς πυθόμενος ἀφεστηκέναι, τῆς μὲν Κερ-
κύρας τὴν ἱκανὴν φυλακὴν ἀπέλιπε, μετὰ δὲ τῆς
ἄλλης δυνάμεως ἔπλει κατὰ σπουδὴν ἐπὶ τὴν Ἰτα-
λίαν, ὡς κολάσων τοὺς ἀπειθοῦντας. προσσχὼν δὲ
τῇ χώρᾳ καθ' ὃν τόπον ἐφύλαττον οἱ βάρβαροι,
τὴν μὲν πόλιν ἑλὼν ἐξηνδραποδίσατο, τὴν δὲ χώ-
ραν ἐλεηλάτησεν. ὁμοίως δὲ τὸ καλούμενον Τριό- 2
πιον ἐκπολιορκήσας εἰς τρισχιλίους ἔλαβεν αἰχμα-
λώτους. καθ' ὃν δὴ χρόνον οἱ μὲν ἀπὸ τῆς χώρας
βάρβαροι συνδραμόντες ἐπέθεντο νυκτὸς τῇ στρα-
τοπεδείᾳ, καὶ μάχης γενομένης ἀνεῖλον τῶν μετὰ
Κλεωνύμου πλείους τῶν τετρακοσίων, ἐξώγρησαν δὲ
περὶ χιλίους. ἅμα δὲ τῷ κινδύνῳ τούτῳ χειμὼν 3

πιγενόμενος εἴκοσι τῶν νεῶν διέφθειρε πλησίον ὁρμουσῶν τῆς παρεμβολῆς. ὁ δὲ Κλεώνυμος δυσὶν ἐλαττώμασι τηλικούτοις περιπεσὼν ἀπέπλευσε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Κέρκυραν.

106 Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος Ἀθήνησι μὲν ἦν ἄρχων Νικοκλῆς, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὕπατον ἀρχὴν διεδέξαντο Μάρκος Λίβιος καὶ Μάρκος Αἰμίλιος. ἐπὶ δὲ τούτων Κάσσανδρος ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς ὁρῶν τὴν δύναμιν τῶν Ἑλλήνων αὐξομένην καὶ πάντα τὸν πόλεμον ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν συνιστάμενον, περίφοβος ἦν ὑπὲρ τοῦ μέλ-
2 λοντος. διόπερ ἐξέπεμψε πρεσβευτὰς πρὸς Ἀντίγονον εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀξιῶν διαλύσασθαι πρὸς αὐτόν. ἀποκριναμένου δ' ἐκείνου διότι μίαν γινώσκει διάλυσιν, ἐὰν ὁ Κάσσανδρος ἐπιτρέπῃ τὰ καθ' αὑτόν, καταπλαγεὶς Λυσίμαχον ἐκ τῆς Θρᾴκης με-
3 τεπέμψατο πρὸς τὴν τῶν ὅλων κοινοπραγίαν· ἀεὶ γὰρ εἰώθει τοῦτον κατὰ τοὺς μεγίστους φόβους εἰς τὴν βοήθειαν προσλαμβάνεσθαι διά τε τὴν τἀνδρὸς 483 ἀρετὴν καὶ διὰ τὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ὅμορον εἶναι τῇ Μακεδονίᾳ. συνεδρεύσαντες οὖν οἱ βασιλεῖς οὗτοι περὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, ἐξέπεμψαν πρεσβευτὰς πρός τε Πτολεμαῖον τὸν Αἰγύπτου βασιλέα καὶ πρὸς Σέλευκον τὸν τῶν ἄνω σατραπειῶν κυριεύοντα, περί τε τῆς ὑπερηφανίας τῆς ἐν ταῖς ἀπο-
4 κρίσεσιν ἐμφανίζοντες καὶ τὸν ἐκ τοῦ πολέμου κίνδυνον κοινὸν εἶναι πάντων διδάσκοντες. τῆς γὰρ Μακεδονίας κρατήσαντα τὸν Ἀντίγονον εὐθὺς ἀφελεῖσθαι καὶ τῶν ἄλλων τὰς βασιλείας· δεδωκέναι γὰρ αὐτὸν πεῖραν πλεονάκις ὅτι πλεονέκτης ἐστὶ καὶ πᾶσαν ἀρχὴν ἀκοινώνητον ποιεῖ. συμφέρειν οὖν ἅπαντας συμφρονῆσαι καὶ κοινῇ πρὸς Ἀντίγο-

νον ἐπανελέσθαι πόλεμον. οἱ μὲν οὖν περὶ Πτο- 5
λεμαῖον καὶ Σέλευκον δόξαντες ἀληθῆ λέγειν προ-
θύμως ὑπήκουσαν, καὶ συνετάξαντο πρὸς ἀλλήλους
βοηθεῖν ἁδραῖς δυνάμεσι· τοῖς δὲ περὶ Κάσσανδρον 107
ἔδοξε μὴ περιμένειν τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον, ἀλλὰ
καὶ αὐτοὺς φθάσαντας ἐπιστρατεύειν καὶ προλαμ-
βάνειν τὸ χρήσιμον. διόπερ ὁ Κάσσανδρος Λυσι-
μάχῳ μὲν παρέδωκε μέρος τοῦ στρατοπέδου καὶ
στρατηγὸν συνεξέπεμψεν, αὐτὸς δὲ ἀνέζευξε μετὰ
τῆς λοιπῆς δυνάμεως εἰς Θετταλίαν, διαπολεμήσων
Δημητρίῳ καὶ τοῖς Ἕλλησι. Λυσίμαχος δὲ μετὰ 2
στρατοπέδου διαβὰς ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν,
Λαμψακηνοὺς μὲν καὶ Παριανοὺς ἑκουσίως προσ-
θεμένους ἀφῆκεν ἐλευθέρους, Σίγειον δ' ἐκπολιορ-
κήσας φρουρὰν παρεισήγαγε. μετὰ δὲ ταῦτα Πρε-
πελάῳ μὲν τῷ στρατηγῷ δοὺς πεζοὺς ἑξακισχιλίους,
ἱππεῖς δὲ χιλίους, ἐξέπεμψε προσαξόμενον τὰς πό-
λεις τάς τε κατὰ τὴν Αἰολίδα καὶ τὴν Ἰωνίαν, αὐ-
τὸς δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐπεχείρησε πολιορκεῖν τὴν
Ἄβυδον, καὶ βέλη καὶ μηχανὰς καὶ τἆλλα παρε-
σκευάζετο· ἐπεὶ δὲ κατὰ θάλατταν ἦλθε τοῖς πο- 3
λιορκουμένοις στρατιωτῶν πλῆθος παρὰ Δημητρίου
τὸ δυνάμενον τὴν ἀσφάλειαν παρέχεσθαι τῇ πόλει,
ταύτης μὲν τῆς ἐπιβολῆς ἀπέστη, τὴν δ' ἐφ' Ἑλ-
λησπόντῳ Φρυγίαν προσαγαγόμενος καὶ Σύνναδα
πόλιν ἔχουσαν ἀποσκευὰς βασιλικὰς ἐπολιόρκησεν.
ὅτε δὴ καὶ Δόκιμον τὸν Ἀντιγόνου στρατηγὸν πεί- 4
σας κοινοπραγεῖν τά τε Σύνναδα παρέλαβε διὰ
τούτου καὶ τῶν ὀχυρωμάτων ἔνια τῶν ἐχόντων τὰ
βασιλικὰ χρήματα. ὁ δ' ἐπὶ τῆς Αἰολίδος καὶ τῆς
Ἰωνίας πεμφθεὶς ὑπὸ Λυσιμάχου στρατηγὸς Πρε-
πέλαος Ἀδραμυτίου μὲν ἐκυρίευσεν ἐν παρόδῳ, τὴν

δ' Ἔφεσον πολιορκήσας καὶ καταπληξάμενος τοὺς ἔνδον παρέλαβε τὴν πόλιν. καὶ τοὺς μὲν ἐγκαταληφθέντας τῶν Ῥοδίων ἑκατὸν ὁμήρους ἀπέστειλεν εἰς τὴν πατρίδα, τοὺς δ' Ἐφεσίους ἀφῆκε, τὰς δὲ ναῦς τὰς ἐν τῷ λιμένι πάσας ἐνέπρησε διὰ τὸ θαλαττοκρατεῖν τοὺς πολεμίους καὶ τὴν ὅλην κρίσιν τοῦ πολέμου ἄδηλον ὑπάρχειν. μετὰ δὲ ταῦτα Τηίους μὲν καὶ Κολοφωνίους προσηγάγετο, Ἐρυθραίοις δὲ καὶ Κλαζομενίοις ἐλθούσης κατὰ θάλατταν βοηθείας τὰς μὲν πόλεις ἑλεῖν οὐκ ἠδυνήθη, 484
τὴν δὲ χώραν αὐτῶν πορθήσας ἀνέζευξεν ἐπὶ Σάρδεις. ἐνταῦθα δὴ τῶν Ἀντιγόνου στρατηγῶν Φοίνικα καὶ Δόκιμον πείσας ἀποστῆναι τοῦ βασιλέως, παρέλαβε τὴν πόλιν πλὴν τῆς ἄκρας· ταύτην γὰρ φυλάττων Φίλιππος εἷς τῶν Ἀντιγόνου φίλων βεβαίαν ἐτήρει τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς τὸν πεπιστευκότα. τὰ μὲν οὖν περὶ Λυσίμαχον ἐν τούτοις ἦν.

108 Ἀντίγονος δὲ προχειρισάμενος ἀγῶνα μέγαν καὶ πανήγυριν ἐν Ἀντιγονείᾳ συντελεῖν, πάντοθεν ἀθλητάς τε καὶ τεχνίτας τοὺς ἐπιφανεστάτους ἐπὶ μεγάλοις ἄθλοις καὶ μισθοῖς ἠθροίκει. ὡς δ' ἤκουσε τὴν Λυσιμάχου διάβασιν καὶ τῶν στρατηγῶν τὴν ἀπόστασιν, τὸν μὲν ἀγῶνα διέλυσε, τοῖς δ' ἀθληταῖς καὶ τοῖς τεχνίταις ἀπέδωκε μισθοὺς οὐκ ἐλάττους διακοσίων ταλάντων. αὐτὸς δὲ τὴν δύναμιν
2 ἀναλαβὼν ὥρμησεν ἐκ τῆς Συρίας σύντονον τὴν πορείαν ποιούμενος ἐπὶ τοὺς πολεμίους. εἰς δὲ Ταρσὸν τῆς Κιλικίας ἀφικόμενος, ἐξ ὧν κατεκόμισε χρημάτων ἐκ τῶν Κυΐνδων τὸ στρατόπεδον εἰς τρεῖς
3 μῆνας ἐμισθοδότησε. χωρὶς δὲ τούτων τρισχίλια τάλαντα μετὰ τῆς δυνάμεως ἐκόμιζεν, ὅπως ταύτην ἔχῃ τὴν χορηγίαν, ὅταν αὐτῷ χρεία γένηται

χρημάτων. ἔπειτα τὸν Ταῦρον ὑπερβαλὼν προὐχώρει ἐπὶ Καππαδοκίας, καὶ τοὺς ἀφεστηκότας περὶ τὴν ἄνω Φρυγίαν καὶ Λυκαονίαν ἐπιπορευόμενος, πάλιν εἰς τὴν προϋπάρχουσαν συμμαχίαν ἀποκατέστησέ. καθ' ὃν δὴ χρόνον οἱ περὶ τὸν Λυσίμαχον πυθόμενοι τὴν τῶν πολεμίων παρουσίαν συνήδρευον, βουλευόμενοι πῶς χρηστέον εἴη τοῖς ἐπιφερομένοις κινδύνοις. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς εἰς μὲν μάχην μὴ συγκαταβαίνειν, ἕως ἂν οἱ περὶ Σέλευκον ἐκ τῶν ἄνω σατραπειῶν καταβῶσι, τόπους δὲ ὀχυροὺς καταλαβέσθαι καὶ χάρακι καὶ τάφρῳ τὴν στρατοπεδείαν ἀσφαλισαμένους ὑπομένειν τῶν πολεμίων τὴν ἔφοδον. οὗτοι μὲν οὖν τὸ δοχθὲν αὐτοῖς ἐπετέλουν κατὰ σπουδήν. ὁ δ' Ἀντίγονος ἐπεὶ πλησίον ἐγένετο τῶν πολεμίων, ἐκτάξας τὴν δύναμιν προεκαλεῖτο εἰς μάχην. οὐδενὸς δ' ἐπεξιέναι τολμῶντος, αὐτὸς μὲν κατελάβετο τόπους τινάς, δι' ὧν ἀναγκαῖον ἦν τὰς τροφὰς τοῖς ἐναντίοις παρακομίζεσθαι· οἱ δὲ περὶ τὸν Λυσίμαχον φοβηθέντες μήποτε τῆς ἀγορᾶς ἀποκοπείσης ὑποχείριοι γένωνται τοῖς πολεμίοις, νυκτὸς ἀνέζευξαν, καὶ διατείναντες σταδίους τετρακοσίους, κατεστρατοπέδευσαν περὶ Δορύλαιον· εἶχε γὰρ τὸ χωρίον σίτου τε καὶ τῆς ἄλλης χορηγίας πλῆθος καὶ ποταμὸν παραρρέοντα δυνάμενον ἀσφάλειαν παρέχεσθαι τοῖς παρ' αὐτὸν στρατοπεδεύουσι. βαλόμενοι δὲ στρατοπεδείαν ὠχύρωσαν τὴν παρεμβολὴν βαθείᾳ τάφρῳ καὶ τριπλῷ
485 χάρακι. Ἀντίγονος δὲ πυθόμενος τὴν τῶν πολε- 109
μίων ἀποχώρησιν, εὐθὺς ἐπεδίωκεν αὐτούς, καὶ πλησίον γενόμενος τῆς παρεμβολῆς, ἐπεὶ πρὸς παράταξιν οὐ συγκατέβαινον, ἤρξατο περιταφρεύειν τὴν στρατοπεδείαν, καὶ κατασπείρας καὶ βέλη μετε-

πέμψατο, βουλόμενος αὐτὴν πολιορκῆσαι. συντε-
λουμένων δ' ἀκροβολισμῶν περὶ τὴν ταφρείαν, καὶ
τῶν περὶ τὸν Λυσίμαχον πειρωμένων ἀνείργειν τοῖς
βέλεσι τοὺς ἐργαζομένους, ἐν πᾶσιν ἐπροτέρουν οἱ
2 περὶ τὸν Ἀντίγονον. ἔπειτα χρόνου γενομένου καὶ
τῶν ἔργων ἤδη συντέλειαν λαμβανόντων, τῆς δὲ
τροφῆς ὑπολιπούσης τοὺς πολιορκουμένους, οἱ περὶ
τὸν Λυσίμαχον τηρήσαντες νύκτα χειμέριον, ἀνα-
ξεύξαντες ἐκ τῆς παρεμβολῆς διὰ τῶν ὑπερδεξίων
τόπων ἀπεχώρησαν εἰς παραχειμασίαν. ὁ δ' Ἀντί-
γονος ἡμέρας γενομένης ὡς εἶδε τὴν τῶν πολεμίων
ἀπαλλαγήν, ἀντιπαρῆγεν αὐτὸς διὰ τῶν πεδίων.
3 ἐπιγενομένων δὲ ὄμβρων μεγάλων, καὶ τῆς χώρας
οὔσης βαθυγείου καὶ πηλώδους, συνέβη τῶν τε ὑπο-
ζυγίων οὐκ ὀλίγα καὶ τῶν σωμάτων τινὰ διαφθα-
ρῆναι καὶ τὸ σύνολον ἐπιπόνως ἅπασαν τὴν δύνα-
4 μιν διατεθῆναι. διόπερ ὁ βασιλεὺς ἅμα μὲν ἀναλα-
βεῖν βουλόμενος ἐκ τῆς κακοπαθείας τοὺς στρατιώτας,
ἅμα δὲ τὴν χειμερινὴν ὥραν ὁρῶν περιλαμβάνου-
σαν, τοῦ μὲν καταδιώκειν ἀπέστη, πρὸς δὲ τὴν
χειμασίαν ἐπιλεξάμενος τοὺς εὐθετωτάτους τόπους
5 διεῖλε κατὰ μέρη τὴν δύναμιν. πυνθανόμενος δὲ
Σέλευκον καταβαίνειν ἐκ τῶν ἄνω σατραπειῶν μετὰ
μεγάλης δυνάμεως, ἔπεμψέ τινας τῶν φίλων εἰς τὴν
Ἑλλάδα πρὸς Δημήτριον, παρακελευόμενος ἥκειν
πρὸς αὐτὸν μετὰ τῆς δυνάμεως τὴν ταχίστην· σφό-
δρα γὰρ εὐλαβεῖτο μὴ πάντων τῶν βασιλέων ἐπ'
αὐτὸν συνδραμόντων ἀναγκασθῇ παρατάξει κρῖναι
τὸν ὅλον πόλεμον πρὶν ἢ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ τὴν
6 ἐκ τῆς Εὐρώπης δύναμιν. παραπλησίως δὲ καὶ Λυ-
σίμαχος διεῖλε τὴν δύναμιν εἰς χειμασίαν ἐν τῷ
καλουμένῳ Σαλωνείας πεδίῳ. ἀγορὰν δὲ πολλὴν ἐξ

Ἡρακλείας μετεπέμπετο, ποιησάμενος ἐπιγαμίαν πρὸς
τοὺς Ἡρακλεώτας· ἔγημε γὰρ Ἄμηστριν τὴν Ὀξυ- 7
άρτου μὲν θυγατέρα, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέως
ἀδελφιδῆν, Κρατέρου δὲ γυναῖκα γενομένην ὑπ'
Ἀλεξάνδρου δοθεῖσαν, τότε δυναστεύουσαν τῆς πό-
λεως. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν.

Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα Δημήτριος διατρίβων ἐν 110
ταῖς Ἀθήναις ἔσπευδε μυηθῆναι καὶ καταλαβεῖν
τὴν ἐν Ἐλευσῖνι τελετήν. ἀπεχούσης δὲ χρόνον ἱκα-
νὸν τῆς κατὰ νόμους ἡμέρας, καθ' ἣν εἰώθεσαν
Ἀθηναῖοι συντελεῖν τὴν τελετήν, ἔπεισε τὸν δῆμον
διὰ τὰς εὐεργεσίας κινῆσαι τὸ πάτριον ἔθος. πα-
486 ραδοὺς οὖν αὐτὸν ἄοπλον τοῖς ἱερεῦσι, καὶ πρὸ
τῆς ὡρισμένης ἡμέρας μυηθείς, ἀνέζευξεν ἐκ τῶν
Ἀθηνῶν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον εἰς Χαλκίδα τῆς Εὐ- 2
βοίας ἤθροισε τὸν στόλον καὶ τὴν πεζὴν δύναμιν·
μετὰ δὲ ταῦτα πυθόμενος τοὺς περὶ Κάσσανδρον
προκατειλῆφθαι τὰς παρόδους, πεζῇ μὲν ἀπέγνω
τὴν εἰς Θετταλίαν ποιεῖσθαι πορείαν, παραπλεύσας
δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς τὸν ἐν Λαρίσῃ λιμένα
καὶ τὴν δύναμιν ἐκβιβάσας τὴν μὲν πόλιν ἐξ ἐφό-
δου παρέλαβε, τὴν δ' ἄκραν ἐκπολιορκήσας τοὺς
μὲν φρουροὺς δήσας παρέδωκεν εἰς φυλακήν, τοῖς
δὲ Λαρισαίοις τὴν αὐτονομίαν ἀποκατέστησε. μετὰ 3
δὲ ταῦτα Πρώνας μὲν καὶ Πτελεὸν προσηγάγετο,
Δῖον δὲ καὶ Ὀρχομενὸν μετοικίζοντος εἰς Θήβας
Κασσάνδρου διεκώλυσε μετοικισθῆναι τὰς πόλεις.
Κάσσανδρος δὲ θεωρῶν τὰ πράγματα τῷ Δημητρίῳ
κατὰ νοῦν χωροῦντα, Φερὰς μὲν καὶ Θήβας ἀδρο-
τέραις φρουραῖς παρεφύλαττε, τὴν δὲ δύναμιν πᾶ-
σαν εἰς ἕνα τόπον ἀθροίσας ἀντεστρατοπέδευσε
τοῖς περὶ τὸν Δημήτριον. εἶχε δὲ τοὺς σύμπαντας 4

πεζοὺς μὲν εἰς δισμυρίους ἐνακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ δισχιλίους. τῷ δὲ Δημητρίῳ συνηκολούθουν ἱππεῖς μὲν χίλιοι καὶ πεντακόσιοι, πεζοὶ δὲ Μακεδόνες οὐκ ἐλάττους τῶν ὀκτακισχιλίων, μισθοφόροι δ' εἰς μυρίους καὶ πεντακισχιλίους, ἐκ δὲ τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεων δισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι, ψιλικὰ δὲ τάγματα καὶ πειρατῶν παντοδαπῶν τῶν συντρεχόντων ἐπὶ τοὺς πολέμους καὶ τὰς ἁρπαγὰς οὐκ ἐλάττους τῶν ὀκτακισχιλίων, ὥστ' εἶναι τοὺς ἅπαντας πεζοὺς περὶ τροὺς πεντακισμυρίους ἑξακισ- 10
5 χιλίους. ἀντικαθημένων δὲ τῶν στρατοπέδων ἀλλήλοις ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐκτάξεις μὲν ἐγίνοντο παρ' ἀμφοτέροις, εἰς μάχην δὲ οὐδέτερος συγκατέβαινε, καραδοκοῦντες τὴν ἐπὶ τῆς Ἀσίας ἐσομένην
6 τῶν ὅλων κρίσιν. Δημήτριος δέ, τῶν Φεραίων ἐπι- 15
καλεσαμένων αὐτόν, παρεισπεσὼν εἰς τὴν πόλιν μετὰ μέρους τῆς δυνάμεως, τὴν μὲν ἄκραν ἐκπολιορκήσας ὑποσπόνδους ἀφῆκε τοὺς παρὰ Κασσάνδρου στρατιώτας, τοῖς δὲ Φεραίοις τὴν ἐλευθερίαν ἀποκατέστησεν. 20

111 Ἐν τούτοις δ' ὄντων τῶν περὶ Θετταλίαν ἦκον πρὸς τὸν Δημήτριον οἱ πεμφθέντες ὑπ' Ἀντιγόνου, διασαφοῦντες τὰς παρὰ τοῦ πατρὸς ἐντολὰς καὶ παρακελευόμενοι τὴν ταχίστην διαβιβάζειν τας δυνά-
2 μεις εἰς τὴν Ἀσίαν. διόπερ ἀναγκαῖον ἡγησάμενος 25
ὑπάρχειν ὁ βασιλεὺς τὸ πείθεσθαι τῷ πατρί, πρὸς μὲν Κάσσανδρον διαλύσεις ἐποιήσατο, συνθέμενος εἶναι κυρίας τὰς συνθήκας, ἐὰν ὦσιν εὐάρεστοι τῷ πατρί, ἀκριβῶς μὲν εἰδὼς οὐ προσδεξόμενον αὐτὸν διὰ τὸ κεκρικέναι πάντως διὰ τῶν ὅπλων ἐπιθεῖναι 30
τέλος τῷ σύμπαντι πολέμῳ, βουλόμενος δὲ τὴν ἐκ 487
τῆς Ἑλλάδος ἀποχώρησιν εὐσχήμονα ποιήσασθαι καὶ

μὴ φυγῇ παραπλησίαν· ἐγέγραπτο γὰρ ἐν ταῖς συν-
θήκαις πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ τὰς Ἑλληνίδας πό-
λεις ἐλευθέρας ὑπάρχειν, οὐ τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα
μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν. μετὰ δὲ ταῦθ' 3
ὁ Δημήτριος παρασκευασάμενος πορεῖα πρὸς τὴν
παρακομιδὴν τῶν τε στρατιωτῶν καὶ τῆς ἀποσκευῆς
ἀνήχθη παντὶ τῷ στόλῳ, καὶ κομισθεὶς διὰ νήσων
κατέπλευσεν εἰς Ἔφεσον. ἐκβιβάσας δὲ τὴν δύνα-
μιν καὶ στρατοπεδεύσας πλησίον τῶν τειχῶν ἠνάγ-
κασε τὴν πόλιν εἰς τὴν προϋπάρχουσαν ἀποκατα-
στῆναι τάξιν, καὶ τὴν μὲν ὑπὸ Πρεπελάου τοῦ
Λυσιμάχου στρατηγοῦ παρεισαχθεῖσαν φρουρὰν ἀφῆ-
κεν ὑπόσπονδον, ἰδίαν δὲ φυλακὴν εἰς τὴν ἄκραν
καταστήσας παρῆλθεν εἰς Ἑλλήσποντον. καὶ Λαμ-
ψακηνοὺς μὲν καὶ Παριανούς, ἔτι δὲ τῶν ἄλλων
τῶν μεταβεβλημένων πόλεών τινας ἀνεκτήσατο, ἐπὶ
δὲ τὸ στόμα τοῦ Πόντου παραγενόμενος πρὸς τῷ
Καλχηδονίων ἱερῷ στρατοπεδείαν περιεβάλετο καὶ
τοὺς φυλάξοντας τὸν τόπον ἀπέλιπε στρατιώτας πε-
ζοὺς μὲν τρισχιλίους, ναῦς δὲ μακρὰς τετταράκοντα·
τὴν δ' ἄλλην δύναμιν διελόμενος κατὰ πόλεις διέ-
δωκεν εἰς χειμασίαν. περὶ δὲ τούτους τοὺς χρό- 4
νους καὶ Μιθριδάτης, ὑπήκοος ὢν Ἀντιγόνῳ καὶ
δόξας ἀφίστασθαι πρὸς τοὺς περὶ Κάσσανδρον, ἀνῃ-
ρέθη περὶ Κίον τῆς Μυσίας, ἄρξας αὐτῆς καὶ Κα-
ρόνης ἔτη τριάκοντα πέντε· τὴν δὲ δυναστείαν δια-
δεξάμενος Μιθριδάτης ὁ υἱὸς αὐτοῦ πολλὰ προσ-
εκτήσατο, τῆς δὲ Καππαδοκίας καὶ Παφλαγονίας
ἦρξεν ἔτη τριάκοντα ἓξ.

Ἐν δὲ ταῖς αὐταῖς ἡμέραις Κάσσανδρος μετὰ τὴν 112
ἀπαλλαγὴν τὴν Δημητρίου τὰς μὲν κατὰ τὴν Θετ-
ταλίαν πόλεις ἀνεκτήσατο, Πλείσταρχον δὲ μετὰ

δυνάμεως ἐξέπεμψεν εἰς τὴν Ἀσίαν βοηθήσοντα τοῖς περὶ τὸν Λυσίμαχον. οἱ δὲ συναποσταλέντες ἦσαν πεζοὶ μὲν μύριοι δισχίλιοι, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι.
2 ὁ δὲ Πλείσταρχος ἐπειδὴ παραγενόμενος ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ Πόντου κατέλαβε τοὺς τόπους προκατεχομένους ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἀπογνοὺς τὴν διάβασιν παρῆλθεν εἰς Ὀδησσόν, ἣ κεῖται μεταξὺ μὲν τῆς τε Ἀπολλωνίας καὶ Καλλατίας, κατ' ἀντικρὺ δὲ τῆς ἐν τῷ πέραν Ἡρακλείας, ἐχούσης τι μέρος τῆς
3 Λυσιμάχου δυνάμεως. οὐκ ἔχων δ' ἱκανὰ πορεῖα πρὸς τὴν τῶν στρατιωτῶν διάβασιν τριχῇ διεμέρισε τὴν δύναμιν. τὴν μὲν οὖν πρώτην ἀποστολὴν συνέβη διασωθῆναι πρὸς τὴν Ἡράκλειαν, τὴν δὲ 488
δευτέραν ὑπὸ τῶν περὶ τὸ στόμα τοῦ Πόντου φυλακίδων νεῶν ἁλῶναι. κατὰ δὲ τὴν τρίτην αὐτοῦ συνδιαβαίνοντος τοῦ Πλειστάρχου, χειμὼν ἐπεγενήθη τηλικοῦτος ὥστε τὰ πλεῖστα τῶν σκαφῶν καὶ
4 τῶν σωμάτων διαφθαρῆναι. καὶ γὰρ ἡ κομίζουσα ναῦς ἐξήρης τὸν στρατηγὸν συνεκλύσθη, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πλεόντων οὐκ ἐλαττόνων ἢ πεντακοσίων τρεῖς πρὸς τοῖς τριάκοντα μόνον διεσώθησαν. ἐν δὲ τούτοις ἦν καὶ ὁ Πλείσταρχος, ναυαγίου μὲν ἐπειλημμένος, εἰς δὲ τὴν γῆν ἠμυθανὴς ἐκβεβρασμένος. οὗτος μὲν οὖν ἀποκομισθεὶς εἰς Ἡράκλειαν, καὶ προσαναλαβὼν ἐκ τῆς ἀτυχίας τὸ σῶμα, πρὸς τὸν Λυσίμαχον εἰς τὴν χειμασίαν ἀνέζευξε, τὸ πλέον τῆς δυνάμεως ἀποβεβληκώς.

113 Ἐν δὲ ταῖς αὐταῖς ἡμέραις καὶ Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς ἀναζεύξας ἐξ Αἰγύπτου μετὰ δυνάμεως ἀξιολόγου τὰς μὲν ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεις ἁπάσας ὑποχειρίους ἐποιήσατο· Σιδῶνα δὲ πολιορκοῦντος αὐτοῦ τινες παρῆσαν ἀπαγγέλλοντες ψευδῶς

ὅτι παρατάξεως γενομένης τοῖς βασιλεῦσιν οἱ μὲν περὶ Λυσίμαχον καὶ Σέλευκον ἡττηθέντες ἀποκεχωρήκασιν εἰς τὴν Ἡράκλειαν, Ἀντίγονος δὲ νενικηκὼς προσάγει μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ Συρίας. πα- 2
ραλογισθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων καὶ πεισθεὶς ἀληθῆ τὴν προσαγγελίαν εἶναι, πρὸς μὲν τοὺς Σιδωνίους ἀνοχὰς εἰς τέτταρας μῆνας ἐποιήσατο, τὰς δὲ χειρωθείσας πόλεις φρουραῖς ἀσφαλισάμενος ἐπανῆλθε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Αἴγυπτον. ἅμα δὲ τούτοις 3
πραττομένοις οἱ τῶν παρὰ Λυσιμάχῳ στρατιωτῶν αὐτομολήσαντες ἐκ τῆς χειμασίας παρ' Ἀντίγονον, Αὐταριᾶται μὲν δισχίλιοι, Λύκιοι δὲ καὶ Παμφύλιοι περὶ ὀκτακοσίους. τούτοις μὲν οὖν Ἀντίγονος φιλανθρώπως προσενεχθεὶς τούς τε μισθοὺς ἔδωκεν οὓς ἔφασαν ὀφείλεσθαι παρὰ Λυσιμάχου, καὶ δωρεαῖς ἐτίμησε. καθ' ὃν δὴ χρόνον ἦλθε καὶ Σέλευ- 4
κος ἐκ τῶν ἄνω σατραπειῶν διαβεβηκὼς εἰς Καππαδοκίαν μετὰ πολλῆς δυνάμεως, καὶ κατασκευάσας στεγνὰ τοῖς στρατιώταις παρεχείμαζεν. εἶχε δὲ πεζοὺς μὲν εἰς δισμυρίους, ἱππεῖς δὲ σὺν τοῖς ἱπποτοξόταις περὶ μυρίους δισχιλίους, ἐλέφαντας δὲ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς τετρακοσίοις, ἅρματα δὲ δρεπανηφόρα πλείω τῶν ἑκατόν. αἱ μὲν οὖν τῶν βα- 5
σιλέων δυνάμεις τοῦτον τὸν τρόπον ἠθροίζοντο, κεκρικότων ἁπάντων κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν θερείαν διὰ τῶν ὅπλων κρῖναι τὸν πόλεμον. ἡμεῖς δέ, καθάπερ ἐν ἀρχῇ προεθέμεθα, τὸν γενόμενον τούτοις τοῖς βασιλεῦσι πρὸς ἀλλήλους πόλεμον περὶ τῶν ὅλων πράξεων ἀρχὴν ποιησόμεθα τῆς ἑπομένης βίβλου.

FRAGMENTA LIBRI XXI.

1 Ὅτι Ἀντίγονος ὁ βασιλεὺς ἐξ ἰδιώτου γενόμενος δυνάστης, καὶ πλεῖστον ἰσχύσας τῶν καθ' αὐτὸν βασιλέων, οὐκ ἠρκέσθη ταῖς παρὰ τῆς τύχης δωρεαῖς, ἀλλ' ἐπιβαλόμενος τὰς τῶν ἄλλων βασιλείας εἰς αὐτὸν ἀδίκως περιστῆσαι τὴν ἰδίαν ἀπέβαλεν ἀρχὴν ἅμα καὶ τοῦ ζῆν ἐστερήθη. [Exc. de virt. et vit. p. 254 V. 489 W.]

2 Ὅτι Πτολεμαῖος καὶ Σέλευκος καὶ Λυσίμαχος συνέδραμον ἐπ' Ἀντίγονον τὸν βασιλέα οὐχ οὕτως ὑπὸ τῆς πρὸς ἀλλήλους εὐνοίας προκληθέντες, ὡς ὑπὸ τοῦ καθ' ἑαυτοὺς φόβου συναναγκασθέντες ὥρμησαν ἑτοίμως πρὸς τὴν τῶν ὅλων κοινοπραγίαν.

Ὅτι οἱ ἐλέφαντες οἱ Ἀντιγόνου καὶ Λυσιμάχου κατὰ τὴν μάχην ἠγωνίζοντο ὡς ἂν τῆς φύσεως ἐφάμιλλον δεδωκυίας αὐτοῖς τὴν ἀλκὴν καὶ βίαν. [Exc. Vat. p. 42.]

3 Μετὰ δὲ ταῦτα προσελθόντων αὐτῷ (Antigono) τῶν Χαλδαίων, καὶ προλεγόντων ὡς εἰ τὸν Σέλευκον ἐκ τῶν χειρῶν ἀφήσει, συμβήσεται τήν τ' Ἀσίαν πᾶσαν ὑποχείριον γενέσθαι καὶ αὐτὸν Ἀντίγονον ἐν τῇ πρὸς ἐκεῖνον παρατάξει καταστρέψαι τὸν βίον, ... οὐ μετρίως ἐκινήθη, ... καταπλαγεὶς τὸ ἀξίωμα τῶν ἀνδρῶν. ... δοκοῦσι δὲ καὶ Ἀλεξάνδρῳ προειπεῖν ὅτι παρελθὼν εἰς Βαβυλῶνα τελευτήσει. ὁμοίως

δὲ τῇ περὶ Ἀλεξάνδρου προρρήσει συνέβη καὶ τὴν περὶ Σελεύκου τελεσθῆναι κατὰ τὰς τῶν ἀνδρῶν τούτων ἀποφάσεις· περὶ ἧς τὰ κατὰ μέρος ἐροῦμεν, ὅταν ἐπὶ τοὺς οἰκείους χρόνους ἐπιβάλωμεν. [Diodorus 19, 55. Conf. 2, 31.]

Πᾶσαν μὲν κακίαν φευκτέον ἐστὶ τοῖς νοῦν 4 ἔχουσι, μάλιστα δὲ τὴν πλεονεξίαν· αὕτη γὰρ διὰ τὴν ἐκ τοῦ συμφέροντος ἐλπίδα προκαλουμένη πολλοὺς πρὸς ἀδικίαν μεγίστων κακῶν αἰτία γίνεται τοῖς ἀνθρώποις. διὸ καὶ μητρόπολις οὖσα τῶν ἀδικημάτων πολλὰς καὶ μεγάλας ἀπεργάζεται συμφορὰς οὐ μόνον τοῖς ἰδιώταις, ἀλλὰ καὶ τοῖς μεγίστοις τῶν βασιλέων.

Ὁ Ἀντίγονος ὁ βασιλεὺς Ἀσίας τέσσαρσι βασι- λεῦσιν ὁμονοήσασι πολεμήσας, Πτολεμαίῳ τῷ Λάγου Αἰγυπτίων ὄντι βασιλεῖ, Σελεύκῳ Βαβυλωνίων, Λυσιμάχῳ Θρᾳκῶν, Κασσάνδρῳ τῷ Ἀντιπάτρου Μακεδονίας, καὶ μάχην συνάψας, πολλοῖς βέλεσι τρωθεὶς ἀνηρέθη, καὶ θάπτεται βασιλικῇ τιμῇ. ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Δημήτριος σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ Στρατονίκῃ διατριβούσῃ περὶ Κιλικίαν σὺν τοῖς χρήμασι πᾶσιν ἔπλευσεν εἰς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου διὰ τὸ κατέχεσθαι ὑπὸ Δημητρίου. [Exc. Hoeschel. p. 150 H. 489 W.]

Ὅτι Σέλευκος μετὰ τὴν διαίρεσιν τῆς Ἀντιγόνου 5 βασιλείας ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν παρεγένετο εἰς Φοινίκην καὶ ἐπεχείρησε κατὰ τὰς γενομένας συνθήκας τὴν Κοίλην Συρίαν ἰδιοποιεῖσθαι. προκατειληφότος δὲ τὰς ἐν αὐτῇ πόλεις Πτολεμαίου καὶ καταγοροῦντος ὅτι φίλος ὢν Σέλευκος προσεδέξατο τὴν ὑπὸ Πτολεμαίου οὖσαν χώραν εἰς τὴν ἰδίαν καταταχθῆναι μερίδα, πρὸς δὲ τούτοις ὅτι τοῦ πο-

λέμου τοῦ πρὸς Ἀντίγονον κεκοινωνηκότος οὐδὲν αὐτῷ μετέδωκαν οἱ βασιλεῖς τῆς δορικτήτου χώρας, πρὸς ταύτας τὰς διαβολὰς ἀντεῖπε Σέλευκος φάμενος δίκαιον εἶναι τοὺς τῇ παρατάξει κρατήσαντας κυρίους ὑπάρχειν τῶν δορικτήτων, περὶ δὲ τῆς Κοίλης Συρίας διὰ τὴν φιλίαν ἐπὶ τοῦ παρόντος μηδὲν πολυπραγμονήσειν, ὕστερον δὲ βουλεύσεσθαι πῶς χρηστέον ἐστὶ τῶν φίλων τοῖς βουλομένοις πλεονεκτεῖν. [Exc. Vat. p. 42, 43.]

6 Οὐ μὴν πολύν γε χρόνον συνέβη μεῖναι τὴν πόλιν (Antigoniam ad Oronten), Σελεύκου καθελόντος αὐτὴν καὶ μεταγαγόντος ἐπὶ τὴν κτισθεῖσαν μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀπ' ἐκείνου δὲ κληθεῖσαν Σελεύκειαν (ἀπὸ δὲ τοῦ πατρὸς ἐκείνου κληθεῖσαν Ἀντιόχειαν). ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβῶς ἕκαστα δηλώσομεν ἐπὶ τοὺς οἰκείους χρόνους παραγενηθέντες. [Diodorus 20, 47.]

Εἰ δέ τῳ περισπούδαστον τὰς ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐνταῦθα (Antiochiam) σταλείσας ἀποικίας εἰδέναι, ἱστόρηται περιέργως Στράβωνι τῷ γεωγράφῳ Φλέγοντί τε καὶ Διοδώρῳ τῷ ἐκ Σικελίας. [Euagrius Hist. eccl. 1, 20, p. 275, 23.]

2 Ὅτι Κέρκυρα πολιορκουμένη πλοῖ καὶ πεζῇ ὑπὸ Κασσάνδρου βασιλέως Μακεδόνων, καὶ ἑτοίμη οὖσα ἁλωθῆναι, ὑπὸ Ἀγαθοκλέους βασιλέως Σικελίας ἐρρύσθη, τῶν νεῶν τῶν Μακεδονικῶν ἁπασῶν ἐμπρησθεισῶν. [Exc. Hoeschel. p. 150 H. 490 W.]

2 Ὑπερβολὴν γὰρ ἑκάτεροι φιλοτιμίας οὐ κατέλιπον, οἱ μὲν Μακεδόνες σπεύδοντες σῶσαι τὰς ναῦς, οἱ δὲ Σικελιῶται βουλόμενοι μὴ μόνον Καρχηδονίων καὶ τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν βαρβάρων περιγενέσθαι δοκεῖν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν Ἑλλάδα θεωρη-

θῆναι κρείττους ὄντες Μακεδόνων τῶν τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην πεποιημένων δορίκτητον.

Ὅτι Ἀγαθοκλῆς εἰ μὲν ἀποβιβάσας τὴν δύναμιν 3
ἐπικειμένοις τοῖς πολεμίοις ἐπέθετο, κατέκοψεν ἂν
ῥᾳδίως τοὺς Μακεδόνας· ἀγνοήσας δὲ τὴν γεγενημένην προσαγγελίαν καὶ τὴν ἔκπληξιν τῶν ἀνθρώπων, ἠρκέσθη τὴν δύναμιν ἀποβιβάσας καὶ τρόπαιον στήσας διαλαβεῖν ἀληθῆ τὸν λόγον εἶναι ὅτι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. ἄγνοια γὰρ καὶ ἀπάτη πολλάκις οὐκ ἐλάττω κατεργάζεται τῆς ἐν τοῖς ὅπλοις ἐνεργείας. [Exc. Vat. p. 43 et inde a πολλὰ Hoesch. p. 150, 490 W.]

Ὅτι παραγενηθεὶς ἐπὶ τὸ καταλειφθὲν στρατό- 3
πεδον Ἀγαθοκλῆς μετὰ τὴν ἐκ Κερκύρας ὑποστροφήν, καὶ πυθόμενος τούς τε Λίγυας καὶ τοὺς Τυρρηνοὺς ἀπῃτηκέναι τοὺς μισθοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀρχάγαθον κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ, πάντας ἀπέσφαξεν, οὐκ ἐλάττους τῶν δισχιλίων. τῶν δὲ Βρεττίων ἀλλοτρίως διὰ ταῦτα πρὸς αὐτὸν διατεθέντων, ἐπεχείρησε πολιορκῆσαι πόλιν ὀνομαζομένην Ἦθας. τῶν δὲ βαρβάρων ἀθροισάντων μεγάλην δύναμιν καὶ νυκτὸς ἀπροσδοκήτως ἐπιθεμένων αὐτῷ, ἀπέβαλε στρατιώτας τετρακισχιλίους, καὶ οὕτως ἐπανῆλθεν εἰς Συρακόσας. [Exc. Hoeschel. p. 150 H. 490 W.]

Ὅτι Ἀγαθοκλῆς πυθόμενος τούς τε Λίγυας καὶ 2
Τυρρηνοὺς ταραχωδῶς ἀπῃτηκέναι τοὺς μισθοὺς τὸν υἱὸν Ἀγάθαρχον κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ, πάντας ἀπέσφαξεν, οὐκ ἐλάττους ὄντας τῶν δισχιλίων. [Exc. de virt. et vit. p. 257 V. 559 W.]]

Ὅτι Ἀγαθοκλῆς τὰς ναυτικὰς δυνάμεις ἀθροίσας 4
διέπλευσεν εἰς Ἰταλίαν. διανοούμενος ἐπὶ Κρότωνα στρατεύειν, πρὸς Μενέδημον τὸν Κροτωνιατῶν τύραννον, ἑαυτοῦ φίλον ὄντα, πέμψας βιβλιαφόρον

μὴ θορυβεῖσθαι αὐτοὺς ψευδῶς, θέλων αὐτὴν πολιορκῆσαι, Λάνασσαν τὴν θυγατέρα λέγων πέμπειν πρὸς τὴν Ἤπειρον ἐπὶ τὸν γάμον, στόλῳ κεκοσμημένην βασιλικῷ, καὶ οὕτως ἀπατήσας εὗρεν ἀνετοίμους. εἶτα πολιορκήσας ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν περιέβαλε τείχη, καὶ διὰ πετροβόλου καὶ διορύχης τὸν μέγιστον οἶκον καταρράξας, ὡς εἶδον οἱ Κροτωνιᾶται, φόβῳ τὰς πύλας ἀνοίξαντες ἐδέξαντό τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ τὸ στράτευμα. εἰσπεσόντες δὲ εἴσω τῆς πόλεως τὰς μὲν οἰκίας διήρπαζον, τοὺς δὲ ἄνδρας κατέσφαξαν. πρὸς δὲ τοὺς ὁμόρους βαρβάρους Ἰάπυγας καὶ Πευκετίους συμμαχίαν ἐποιήσατο, καὶ ναῦς ληστρικὰς χορηγῶν αὐτοῖς, τὰ μέρη τῶν λειῶν ἐλάμβανε. καὶ φρουρὰν ἀπολιπὼν εἰς Κρότωνα εἰς Συράκοσαν ἔπλευσεν.

5 Ὅτι Λίνλλος Ἀθηναῖος συγγραφεὺς τας κοινὰς πράξεις συντάξας ἔγραψε βιβλία εἴκοσιν ἓξ, Ψάων δὲ ὁ Πλαταιεὺς τὰς ἀπὸ τούτου διαδεξάμενος πράξεις ἔγραψε βιβλία τριάκοντα.

6 Ὅτι ἐπὶ τοῦ πολέμου τῶν Τυρρηνῶν καὶ Γαλατῶν καὶ Σαμνιτῶν καὶ τῶν ἑτέρων συμμάχων ἀνηρέθησαν ὑπὸ Ῥωμαίων Φαβίου ὑπατεύοντος δέκα μυριάδες, ὥς φησι Δοῦρις. [Exc. Hoeschel. p. 151 H. 490 W.]

2 Γράφει δὲ τοιοῦτόν τι (quale Codrus facinus ediderat) Δοῦρις, Διόδωρος καὶ Δίων, ὅτι Σαυνιτῶν, Τυρρηνῶν, καὶ ἑτέρων ἐθνῶν πολεμούντων Ῥωμαίοις ὁ Δέκιος ὕπατος Ῥωμαίων, συστράτηγος ὢν Τορκουάτου, οὕτως ἔδωκεν ἑαυτὸν εἰς σφαγήν, καὶ ἀνηρέθησαν τῶν ἐναντίων ἑκατὸν χιλιάδες αὐθημερόν. [Tzetzes ad Lyc. 1378, confundens Decium Fabii Maximi collegam cum T. Manlii Torquati collega, apud Diodorum 16, 89.]

Ὅτι Ἀντίπατρος διὰ φθόνον τὴν ἰδίαν μητέρα 7
ἀνεῖλε.

Ὅτι Ἀλέξανδρος ἀδελφὸς Ἀντιπάτρου προσκαλε-
σάμενος Δημήτριον βασιλέα εἰς βοήθειαν, δολοφο-
νεῖται ὑπ' αὐτοῦ. ὁμοίως καὶ Ἀντίπατρον τὸν μη-
τραλοίαν, ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ αὐτὸν
ἐδολοφόνησεν, οὐ βουλόμενος σύνεδρον ἔχειν τῇ
βασιλείᾳ.

Ὅτι Ἀγαθοκλῆς συναθροίσας δυνάμεις εἰς Ἰτα- 8
λίαν διεπέρασεν ἔχων πεζοὺς τρισμυρίους, ἱππεῖς
τρισχιλίους. τὴν δὲ ναυτικὴν δύναμιν Στίλπωνι
παραδοὺς λεηλατεῖν ἐπέταξε τὴν Βρεττίων χώραν.
οὗτος πορθῶν τὰς παραθαλασσίους κτήσεις, χει-
μῶνι περιπεσὼν τὰς πλείους τῶν νεῶν ἀπέβαλεν.
ὁ δὲ Ἀγαθοκλῆς πολιορκήσας τὴν Ἱππωνιατῶν πό-
λιν, καὶ διὰ μηχανῶν πετροβόλων τῆς πόλεως ἐκυ-
ρίευσε καὶ ταύτην εἷλε. τῶν δὲ Βρεττίων κατα-
πλαγέντων, πρέσβεις ἀπέστειλαν ὑπὲρ διαλύσεως.
καὶ λαβὼν παρ' αὐτῶν ἑξακοσίους ὁμήρους καὶ φρου-
ρὰν ἀπολιπὼν εἰς Συρακόσας ἐπανῆλθεν. οἱ δὲ
Βρέττιοι τοῖς ὅρκοις μὴ ἐμμείναντες, ἀλλὰ πανδη-
μεὶ στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς ἀπολειφθέντας στρατιώ-
τας, τούτους κατέκοψαν, τοὺς δὲ ὁμήρους ἀνασώ-
σαντες ἀπελύθησαν τῆς Ἀγαθοκλέους δυναστείας.
[Exc. Hoeschel. p. 151 H. 490, 491 W.]

Ὅτι Δημήτριος ὁ βασιλεὺς λαβὼν ὑποχειρίους 9
ἅπαντας τοὺς κατ' αὐτοῦ βλασφημεῖν εἰωθότας ἐν ταῖς
ἐκκλησίαις καὶ πάντα κατ' αὐτοῦ στρατηγεῖν φιλαπε-
χθημόνως, ἀφῆκεν ἀθῴους, ἐπιφθεγξάμενος ὅτι συγ-
γνώμη τιμωρίας αἱρετωτέρα. [Exc. Vat. p. 43, 44. Verba
postrema tria etiam in Exc. Hoeschel. p. 151 H. 491 W.]

Ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἀγόντων στρατόπεδα, καθ' 10

οὓς ἂν καιροὺς ἐν ἀτυχήμασιν ὑπάρχωσι μεγάλοις, ἀκολουθοῦσι ταῖς τῶν πολλῶν ὁρμαῖς, φοβούμενοι τὰς ἐναντιώσεις αὐτῶν. [Exc. Hoeschel. p. 152 H. 491 W.]

11 Ὅτι οἱ Θρᾷκες τὸν τοῦ βασιλέως υἱὸν Ἀγαθοκλέα λαβόντες αἰχμάλωτον ἀπέστειλαν μετὰ δώρων, ἅμα μὲν πρὸς τὰ παράδοξα τῆς τύχης ἑαυτοῖς παρασκευάζοντες καταφυγάς, ἅμα δὲ διὰ τῆς φιλανθρωπίας ταύτης ἐλπίζοντες ἀπολήψεσθαι τὴν ἀφῃρημένην αὐτῶν χώραν ὑπὸ Λυσιμάχου. οὐκέτι γὰρ ἤλπιζον αὐτοὺς δύνασθαι κρατῆσαι τῷ πολέμῳ, συμπεφρονηκότων ἁπάντων σχεδὸν τῶν δυνατωτάτων βασιλέων καὶ συμμαχούντων ἀλλήλοις. [Exc. de virt. et vit. p. 257 V. 559 W.]

12 Ὅτι ὑπὸ σιτοδείας πιεζομένης τῆς τοῦ Λυσιμάχου στρατιᾶς, καὶ τῶν φίλων αὐτῷ συμβουλευόντων σώζειν ὅπως ποτὲ δύναται καὶ μηδεμίαν ἔχειν ἐλπίδα σωτηρίας ἐν τῷ στρατοπέδῳ, τούτοις ἀπεκρίθη μὴ δίκαιον εἶναι καταλιπόντα τὴν δύναμιν καὶ τοὺς φίλους ἰδίᾳ σωτηρίαν αἰσχρὰν ποριζεσθαι. [Exc. Vat. p. 44.]

2 Ὅτι ὁ Δρομιχαίτης ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς κατὰ πάντα τὸν Λυσίμαχον τὸν βασιλέα δεξιωσάμενος καὶ φιλήσας, ἔτι δὲ πατέρα προσαγορεύσας, ἀπήγαγε μετὰ τῶν τέκνων εἰς πόλιν τὴν ὀνομαζομένην Ἧλιν.

3 Ὅτι μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Λυσιμάχου δυνάμεως συνδραμόντων τῶν Θρᾳκῶν καὶ βοώντων ἄγειν εἰς τὸ μέσον τὸν ἡλωκότα βασιλέα πρὸς τὴν κόλασιν· δεῖν γὰρ τὴν ἐξουσίαν ἔχειν τὸ τῶν κινδύνων μετεσχηκὸς πλῆθος βουλεύσασθαι πῶς χρηστέον ἐστὶ τοῖς ἡλωκόσιν· ὁ μὲν Δρομιχαίτης περὶ τῆς τιμωρίας τοῦ βασιλέως ἀντειπὼν ἐδίδαξε τοὺς στρατιώτας ὅτι συμφέρει σῶσαι τὸν ἄνδρα. ἀναιρεθέντος

μὲν γὰρ αὐτοῦ βασιλεῖς ἄλλους καταλήψεσθαι τὴν Λυσιμάχου δυναστείαν, φοβερωτέρους, ἂν τύχῃ, τοῦ προϋπάρξαντος· διαφυλαχθέντος δὲ χάριν ἕξειν ὀφειλομένην τοῖς Θρᾳξὶ παρὰ τοῦ σωθέντος, καὶ τὰ φρούρια τὰ πρότερον ὑπάρξαντα Θρᾳκῶν ἀπολήψεσθαι χωρὶς κινδύνων. συγκαταθεμένου δὲ τοῦ πλήθους, ὁ Δρομιχαίτης ἀναζητήσας ἐκ τῶν αἰχμαλώτων τοὺς φίλους τοῦ Λυσιμάχου καὶ τοὺς περὶ τὴν θεραπείαν εἰωθότας διατρίβειν ἀπήγαγε πρὸς τον ἡλωκότα βασιλέα. μετὰ δὲ ταῦτα συντελέσας θυσίαν παρέλαβεν ἐπὶ τὴν ἑστίασιν τόν τε Λυσίμαχον μετὰ τῶν αὐτοῦ φίλων καὶ τῶν Θρᾳκῶν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους. διττὰς δὲ κλισίας κατασκευάσας τοῖς μὲν περὶ τὸν Λυσίμαχον ἔστρωσε τὴν ἁλοῦσαν βασιλικὴν στρωμνήν, ἑαυτῷ δὲ καὶ τοῖς φίλοις εὐτελῆ στιβάδα. ὁμοίως δὲ διττῶν ἑτοιμασθέντων δείπνων, ἐκείνοις μὲν παντοδαπῶν πολυτέλειαν βρωμάτων παρέθηκεν ἐπὶ τραπέζης ἀργυρᾶς, τοῖς δὲ Θρᾳξὶ λάχανα καὶ κρέα μετρίως ἐσκευασμένα, ἐπὶ σανίδος εὐτελοῦς ἐπικειμένης αὐτοῖς τῆς τραπέζης. τὸ δὲ τελευταῖον τοῖς μὲν ἐνέχει τὸν οἶνον ἐν ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς ποτηρίοις, τοῖς δὲ μεθ' ἑαυτοῦ κερατίνοις καὶ ξυλίνοις, καθάπερ ἦν ἔθος τοῖς Γέταις. προβαίνοντος δὲ τοῦ πότου πληρώσας τὸ μέγιστον τῶν κεράτων, καὶ προσαγορεύσας πατέρα τὸν Λυσίμαχον ἠρώτησε πότερον αὐτῷ δοκεῖ δεῖπνον βασιλικώτερον, τὸ Μακεδονικὸν ἢ τὸ Θρᾴκιον. τοῦ δὲ Λυσιμάχου τὸ Μακεδονικὸν εἰπόντος (*Ζήτει εἰς τὸ περὶ γνωμῶν*). [Exc. de virt. et vit. p. 257, 258 V. 559, 560 W.]

Ὅτι τοῦ Δρομιχαίτου τὸν Λυσίμαχον ἐπὶ δεῖπνον κεκληκότος, καὶ προβαίνοντος τοῦ πότου πληρώσας

τὸ μέγιστον τῶν κεράτων, καὶ προσαγορεύσας πατέρα τὸν Λυσίμαχον ἠρώτησε πότερον αὐτῷ δοκεῖ δεῖπνον εἶναι βασιλικώτερον, τὸ Μακεδονικὸν ἢ τὸ Θρᾴκιον. τοῦ δὲ Λυσιμάχου τὸ Μακεδονικὸν εἰπόντος, Τί οὖν, ἔφη, νόμιμα τοιαῦτα καὶ βίον λαμπρὸν ἀπολιπών, ἔτι δὲ ἐπιφανεστέραν βασιλείαν, ἐπεθύμεις εἰς ἀνθρώπους παραγενέσθαι βαρβάρους καὶ ζῶντας θηριώδη βίον καὶ χώραν δυσχείμερον καὶ σπανίζουσαν ἡμέρων καρπῶν, ἐβιάσω δὲ παρὰ φύσιν ἀγαγεῖν δύναμιν εἰς τόπους τοιούτους ἐν οἷς ξενικὴ δύναμις ὑπαίθριος οὐ δύναται διασώζεσθαι; εἰπόντος δὲ πάλιν πρὸς ταῦτα τοῦ Λυσιμάχου διότι τὰ μὲν περὶ ταύτην τὴν στρατείαν ἠγνόησεν, εἰς δὲ τὸ λοιπὸν πειράσεται φίλος ὢν συμμαχεῖν καὶ χάριτος ἀποδόσει μὴ λειφθῆναι τῶν εὖ πεποιηκότων, ἀποδεξάμενος αὐτὸν φιλοφρόνως ὁ Δρομιχαίτης παρέλαβε τῶν χωρίων τὰ παραιρεθέντα ὑπὸ τῶν περὶ Λυσίμαχον, καὶ περιθεὶς αὐτῷ διάδημα ἐξαπέστειλεν. [Exc. Vat. p. 44, 45.]

13 Οὗτος ὁ Ξερμοδίγεστος, Διόδωρος ὡς γράφει, οἶμαι τοῦ Αὐδολέοντος Παιόνων βασιλέως φίλος τελῶν πιστότατος, τοὺς θησαυροὺς μηνύει ἢ Λυσιμάχῳ ἢ τινι τῆς Θρᾴκης βασιλέων· ἀργαλέον δέ μοί ἐστι θεὸν ὡς πάντ' ἀγορεύειν ἀβίβλῃ πεφυκότι μοι· οἶδατε οἷσπερ λέγω· τοὺς θησαυροὺς ἐμήνυσε τῷ Θρᾴκης στεφηφόρῳ τοῦ Σαργεντίου ποταμοῦ κάτωθεν κεκρυμμένους, τοὺς οὓς αὐτὸς κατέκρυπτε σὺν αἰχμαλώτοις μόνοις, τρέπων τὴν κοίτην ποταμοῦ καὶ κατορύττων κάτω, εἶτα τὸν ῥοῦν ἐπαφιείς, τοὺς δ' αἰχμαλώτους σφάττων.

[Tzetzes Hist. 6, 53.]

Ὅτι Δημήτριος ο βασιλεὺς τὸ δεύτερον ἀπο- 14
στατησάντων Θηβαίων πολιορκίᾳ τὰ τείχη καθε-
λὼν τὴν πόλιν κατὰ κράτος εἷλε, δέκα μόνους ἄν-
δρας ἀνελὼν τοὺς τὴν ἀποστασίαν κατεργαζομέ-
νους. [Exc. Hoeschel. p. 152 H. 491 W.]

Ὅτι ὁ βασιλεὺς Δημήτριος παραλαβὼν καὶ τὰς 2
ἄλλας πόλεις προσηνέχθη τοῖς Βοιωτοῖς μεγαλοψύ-
χως· πλὴν γὰρ ἀνδρῶν δέκα καὶ τεττάρων τῶν αἰ-
τιωτάτων τῆς ἀποστάσεως ἀπέλυσε τῶν ἐγκλημάτων
ἅπαντας. [Exc. de virt. et vit. p. 258 V. 560 W.]

Ὅτι ἐπὶ πολλῶν τὸ θυμομαχεῖν εἰς τέλος χαρι- 3
ζομένους τῷ θυμῷ παραιτητέον· συμφέρει γὰρ ἐνίοτε
διαλύεσθαι καὶ χρημάτων ὠνεῖσθαι τὴν ἀσφάλειαν
καὶ καθόλου προκρίνειν τῆς τιμωρίας τὴν συγγνώ-
μην. [Exc. Vat. p. 45.]

Ὅτι Ἀγαθοκλῆς ἀπέστειλεν Ἀγαθοκλῆ τὸν υἱὸν 15
πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα φιλίαν συνθέσθαι καὶ
συμμαχίαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀσμένως δεξάμενος τὸν
νεανίσκον, στολὴν περιθεὶς βασιλικὴν καὶ δῶρα
δοὺς μεγαλοπρεπῆ συναπέστειλεν Ὀξύθεμιν τῶν
φίλων ἕνα, τῷ μὲν δοκεῖν τὰ πιστὰ λαβεῖν τῆς
συμμαχίας, τῷ δὲ ἔργῳ κατασκεψόμενον τὴν Σικε-
λίαν. [Exc. Hoeschel. p. 152 H. 491 W.]

Οὐ μὴν ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῆς καταστροφῆς Ἀγα- 16
θοκλέους, ὅταν πρὸς τοὺς οἰκείους χρόνους ἔλθω-
μεν αὐτοῦ, τὸ γενόμενον βεβαιώσει τὸ νῦν εἰρη-
μένον. [Diodor. 20, 101.]

Ὅτι Ἀγαθοκλῆς ὁ βασιλεὺς πολὺν χρόνον εἰρη-
νεύων πρὸς Καρχηδονίους μεγάλην ἐπεποίητο πα-
ρασκευάσιν ναυτικῶν δυνάμεων· διενοεῖτο γὰρ πά-
λιν εἰς τὴν Λιβύην διαβιβάζειν στρατόπεδα, καὶ
ταῖς ναυσὶν εἴργειν τοὺς Φοίνικας τῶν ἀπὸ τῶν

Σαρδῶν καὶ Σικελῶν σιτοπομπιῶν. καὶ ἐν τῷ προγεγονότι κατὰ τὴν Λιβύην πολέμῳ θαλαττοκρατοῦντες οἱ Καρχηδόνιοι διέσωσαν ἐκ τῶν κινδύνων τὴν πατρίδα. εἶχε δὲ ναῦς Ἀγαθοκλῆς ὁ βασιλεὺς ἐξηρτυμένας διακοσίας τετρήρεις καὶ ἑξήρεις· ὅμως εἰς πέρας τὴν προαίρεσιν οὐκ ἤνεγκε διὰ τοιαύτας αἰ-
2 τίας. Μένων ἦν Ἐγεσταῖος τὸ γένος· ἐν δὲ τῇ καταλήψει τῆς πατρίδος ἡλωκὼς δοῦλος ἐγένετο διὰ τὴν εὐπρέπειαν τοῦ σώματος τῷ βασιλεῖ. καὶ μέχρι μέν τινος εὐδοκεῖν προσεποιεῖτο, τῶν ἐρωμένων καὶ φίλων εἷς ἀριθμούμενος· διὰ δὲ τὴν τῆς πατρίδος συμφορὰν καὶ τὴν περὶ αὐτὸν ὕβριν ὑπούλως ἔχων πρὸς τὸν δυνάστην, καιρὸν ἔλαβε τῆς κατ' αὐτοῦ τιμωρίας. ὁ γὰρ βασιλεὺς ἤδη γεγηρακὼς τὰς ὑπαί-
3 θρους δυνάμεις Ἀρχαγάθῳ παρεδεδώκει· οὗτος δὲ ἦν Ἀρχαγάθου μὲν υἱὸς τοῦ κατὰ Λιβύην σφαγέντος, υἱωνὸς δὲ τοῦ βασιλέως Ἀγαθοκλέους, ἀνδρείᾳ δὲ καὶ ψυχῆς εὐτολμίᾳ πολὺ τοῦ κατὰ λόγον ὑπεραίρων. στρατοπεδεύοντος αὐτοῦ περὶ τὴν Αἴτνην, ὁ μὲν βασιλεὺς βουλόμενος προάγειν ἐπὶ τὴν διαδοχὴν τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν Ἀγαθοκλῆ, πρῶτον μὲν ἐν ταῖς Συρακούσαις συνέστησε τὸν νεανίσκον, ἀποφαινόμενος διάδοχον ἀπολείψειν τῆς ἀρχῆς, μετὰ δὲ ταῦτα ἐξέπεμψεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. γράψας ἐπιστολὴν ἐπὶ τὸν Ἀρχάγαθον, προσέταξε τούτῳ παραδιδόναι τὰς πεζὰς καὶ ναυτικὰς δυνάμεις. δι' ἃς ὁ μὲν Ἀρχάγαθος ὁρῶν τὴν βασιλείαν εἰς ἕτερον καταντῶσαν, ἀμφοτέροις ἐπιβουλεῦσαι διέγνω. πρὸς Μένωνα τὸν Ἐγεσταῖον διαπεμψάμενος ἔπεισεν ἀνελεῖν τὸν βασιλέα διὰ φαρμάκου, αὐτὸς δὲ ἔν τινι νήσῳ θυσίαν ἐπιτελέσας, καὶ καταπλεύσαντα τὸν νεώτερον Ἀγαθοκλέα παραλαβὼν

πρὸς τὴν εὐωχίαν, νυκτὸς καταμεθύσας ἀπέσφαξε. τοῦ δὲ σώματος ῥιφθέντος εἰς τὴν θάλασσαν καὶ πρὸς τὴν γῆν ὑπὸ τοῦ κλύδωνος, ἐπιγνόντες τινὲς ἀπεκόμισαν εἰς Συρακούσας. ὁ δὲ βασιλεὺς εἰωθὼς 4
μετὰ τὸ δεῖπνον ἀεὶ πτερῷ διακαθαίρεσθαι τοὺς ὀδόντας, ἀπολυθεὶς τοῦ πότου τὸν Μένωνα τὸ πτερὸν ᾔτησεν. εἶτα ὁ μὲν φαρμάκῳ σηπτικῷ χρίσας ἀπέδωκεν, ὁ δὲ χρησάμενος αὐτῷ φιλοτιμότερον διὰ τὴν ἄγνοιαν ἥψατο πανταχόθεν τῆς περὶ τοὺς ὀδόντας σαρκός. καὶ πρῶτον μὲν πόνοι συνεχεῖς ἐγένοντο καὶ καθ' ἡμέραν ἐπιτάσεις ἀλγηδόνων, ἔπειτα σηπεδόνες ἀνίατοι πάντῃ τοὺς ὀδόντας περιεῖχον. ἐπὶ δὲ τῆς τελευτῆς γενόμενος ἐκκλησιάσας τὸν λαὸν κατηγόρησε τῆς ἀσεβείας Ἀρχαγάθου, καὶ τὰ μὲν πλήθη παρώξυνε πρὸς τὴν αὐτοῦ τιμωρίαν, τῷ δὲ δήμῳ τὴν δημοκρατίαν ἔφησεν ἀποδιδόναι. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν βασιλέα διακείμενον 5
ἐσχάτως ἤδη κατέθηκεν ἐπὶ τῆς πυρᾶς Ὀξύθεμις ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ Δημητρίου τοῦ βασιλέως, καὶ κατέκαυσεν ὄντα μὲν ἔμπνουν ἔτι, διὰ δὲ τὴν ἰδιότητα τῆς περὶ τὴν σηπεδόνα συμφορᾶς οὐ δυνάμενον φωνὴν προΐεσθαι. Ἀγαθοκλῆς μὲν πλείστους καὶ ποικιλωτάτους φόνους ἐπιτελεσάμενος κατὰ τὴν δυναστείαν, καὶ τῇ κατὰ τῶν ὁμοφύλων ὠμότητι προσθεὶς καὶ τὴν εἰς θεοὺς ἀσέβειαν, πρέπουσαν ἔσχε τῇ παρανομίᾳ τὴν τοῦ βίου καταστροφήν, δυναστεύσας μὲν ἔτη δύο τῶν τριάκοντα λείποντα, βιώσας δὲ δύο πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα ἔτη, καθὼς Τίμαιος ὁ Συρακόσιος συγγράφει, καὶ Καλλίας καὶ αὐτὸς Συρακόσιος, εἴκοσι δύο βίβλους συγγράψας, καὶ Ἄντανδρος ὁ ἀδελφὸς Ἀγαθοκλέους καὶ αὐτὸς συγγραφεύς. οἱ δὲ Συρακόσιοι τῆς δημοκρατίας 6

τυχόντες τὴν Ἀγαθοκλέους οὐσίαν ἐδήμευσαν, τὰς δὲ εἰκόνας τὰς ἀνατεθείσας ὑπ' αὐτοῦ κατέσπασαν. Μένων δὲ ὁ ἐπιβουλεύσας τῷ βασιλεῖ διέτριβεν ἐν τοῖς περὶ Ἀρχάγαθον, πεφευγὼς ἐκ τῶν Συρακουσῶν· πεφρονηματισμένος δὲ ἐπὶ τῷ δοκεῖν καταλελυκέναι τὴν βασιλείαν, τὸν μὲν Ἀρχάγαθον ἐδολοφόνησε, τοῦ δὲ στρατοπέδου κυριεύσας καὶ τὰ πλήθη λόγοις φιλανθρώποις ἰδιοποιησάμενος διέγνω πολεμεῖν τοῖς Συρακοσίοις καὶ δυναστείας ἀντέχεσθαι. [Exc. Hoeschel. p. 152, 153 H. 491—493 W.]

7 Ὅτι Ἀγάθαρχος ἀνδρείᾳ καὶ ψυχῆς εὐτολμίᾳ πολὺ τοῦ κατὰ λόγον ὑπεραίρων τῆς ἰδίας ἡλικίας· ἦν γὰρ παντελῶς νέος.

17 Ὅτι οὗτος ὁ ἱστορικὸς τὰς ἁμαρτίας τῶν πρὸ ἑαυτοῦ συγγραφέων πικρότατα ἐλέγξας κατὰ μὲν τἆλλα μέρη τῆς γραφῆς πλείστην πρόνοιαν εἶχε τῆς ἀληθείας, ἐν δὲ ταῖς Ἀγαθοκλέους πράξεσι τὰ πολλὰ κατέψευσται τοῦ δυνάστου διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἔχθραν. φυγαδευθεὶς γὰρ ὑπ' Ἀγαθοκλέους ἐκ τῆς Σικελίας ζῶντα μὲν ἀμύνασθαι τὸν δυνάστην οὐκ ἴσχυσε, τελευτήσαντα δὲ διὰ τῆς ἱστορίας ἐβλασφή-
2 μησεν εἰς τὸν αἰῶνα. καθόλου γὰρ ταῖς προϋπαρχούσαις τῷ βασιλεῖ τούτῳ κακίαις ἄλλα πολλὰ παρ' ἑαυτοῦ προσθεὶς ὁ συγγραφεύς, τὰς μὲν εὐημερίας ἀφαιρούμενος αὐτοῦ, τὰς δὲ ἀποτεύξεις, οὐ τὰς δι' αὐτὸν μόνον γενομένας, ἀλλὰ καὶ τὰς διὰ τύχην, μεταφέρων εἰς τὸν μηδὲν ἐξαμαρτόντα. γενομένου δὲ ὁμολογουμένως αὐτοῦ στρατηγικοῦ μὲν κατὰ τὴν ἐπίνοιαν, δραστικοῦ δὲ καὶ τεθαρρηκότος κατὰ τὴν ἐν τοῖς κινδύνοις εὐτολμίαν, οὐ διαλείπει παρ' ὅλην τὴν ἱστορίαν ἀποκαλῶν αὐτὸν ἄνανδρον καὶ δειλόν. καίτοι γε τίς οὐκ οἶδεν ὅτι τῶν πώποτε δυναστευ-

σάντων οὐδεὶς ἐλάττοσιν ἀφορμαῖς χρησάμενος μείζω βασιλείαν περιεποιήσατο; χειροτέχνης γὰρ ἐκ παίδων γενόμενος δι' ἀπορίαν βίου καὶ πατέρων ἀδοξίαν, ἐξ ὑστέρου διὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν οὐ μόνον Σικελίας σχεδὸν ὅλης ἐκυρίευσεν, ἀλλὰ πολλὴν τῆς Ἰταλίας τε καὶ Λιβύης τοῖς ὅπλοις κατεστρέψατο. θαυμάσαι δ' ἄν τις τοῦ συγγραφέως τὴν εὐχέρειαν· 3 παρ' ὅλην γὰρ τὴν γραφὴν ἐγκωμιάζων τὴν τῶν Συρακοσίων ἀνδρείαν, τὸν τούτων κρατήσαντα δειλίᾳ φησὶ διενηνοχέναι τοὺς ἅπαντας ἀνθρώπους. διὰ γὰρ τῶν ἐν ταῖς ἐναντιώσεσιν ἐλέγχων φανερός ἐστι τὸ φιλάληθες τῆς ἱστορικῆς παρρησίας προδεδωκὼς ἰδίας ἕνεκεν ἔχθρας καὶ φιλονικίας. διόπερ τὰς ἐσχάτας τῆς συντάξεως πέντε βίβλους τοῦ συγγραφέως τούτου, καθ' ἃς περιείληφε τὰς Ἀγαθοκλέους πράξεις, οὐκ ἄν τις δικαίως ἀποδέξαιτο.

Ὅτι καὶ Καλλίας ὁ Συρακόσιος δικαίως ἂν καὶ 4 προσηκόντως κατηγορίας ἀξιωθείη. ἀναληφθεὶς γὰρ ὑπ' Ἀγαθοκλέους καὶ δώρων μεγάλων ἀποδόμενος τὴν προφῆτιν τῆς ἀληθείας ἱστορίαν, οὐ διαλέλοιπεν ἀδίκως ἐγκωμιάζων τὸν μισθοδότην. οὐκ ὀλίγων γὰρ αὐτῷ πεπραγμένων πρὸς ἀσεβείας θεῶν καὶ παρανομίας ἀνθρώπων, φησὶν ὁ συγγραφεὺς αὐτὸν εὐσεβείᾳ καὶ φιλανθρωπίᾳ πολὺ τοὺς ἄλλους ὑπερβεβληκέναι. καθόλου δέ, καθάπερ Ἀγαθοκλῆς ἀφαιρούμενος τὰ τῶν πολιτῶν ἐδωρεῖτο τῷ συγγραφεῖ μηδὲν προσήκοντα παρὰ τὸ δίκαιον, οὕτως ὁ θαυμαστὸς ἱστοριογράφος ἐχαρίζετο διὰ τῆς γραφῆς ἅπαντα τἀγαθὰ τῷ δυνάστῃ. ῥᾴδιον δ' ἦν, οἶμαι, πρὸς ἄμειψιν χάριτος τῷ γραφεῖ τῶν ἐγκωμίων μὴ λειφθῆναι τῆς ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους δωροδοκίας. [Exc. de virt. et vit. p. 258—262 V. 560, 561 W.]

18 Ὅτι Ἰκέταν στρατηγὸν ἀπέλυσαν Συρακόσιοι μετὰ δυνάμεως πρὸς Μένωνα πολεμῆσαι. καὶ μέχρι μέν τινος διεπολέμει, φυγομαχούντων τῶν ἐναντίων καὶ εἰς παράταξιν οὐδαμῶς καταβαινόντων· τῶν δὲ Καρχηδονίων συνεπιλαβομένων τοῖς περὶ Μένωνα, πολὺ ταῖς δυνάμεσιν ὑπερεχόντων, ἠναγκάσθησαν οἱ Συρακόσιοι δόντες ὁμήρους τοῖς Φοίνιξι τετρακοσίους διαλύσασθαι τὸν πόλεμον καὶ καταγαγεῖν τοὺς φυγάδας. τῶν δὲ μισθοφόρων ἀτιμαζομένων ἐν ταῖς ἀρχαιρεσίαις συνέβη στάσεως πληρωθῆναι τὴν πόλιν. διαστάντων οὖν ἐν τοῖς ὅπλοις τῶν τε Συρακοσίων καὶ τῶν μισθοφόρων, οἱ πρεσβῦται διαπρεσβευσάμενοι καὶ πολλὰ δεηθέντες ἀμφοτέρων μόγις κατέπαυσαν τὴν ταραχὴν ἐπὶ τῷ τοὺς μισθοφόρους ἐν τακτῷ χρόνῳ τὰς ἑαυτῶν κτήσεις ἀποδομένους ἀπελθεῖν ἐκ Σικελίας. τούτων δὲ κυρωθέντων, οἱ μὲν ξένοι κατὰ τὰς ὁμολογίας ἐκλιπόντες τὰς Συρακόσας καὶ παραγενηθέντες ἐπὶ τὸν πορθμὸν ὑπεδέχθησαν ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων ὡς ἂν φίλοι καὶ σύμμαχοι. ὑπὸ δὲ τῶν πολιτῶν φιλοφρόνως ἀναληφθέντες εἰς τὰς οἰκίας νυκτὸς ἐφόνευσαν τοὺς ὑποδεξαμένους, καὶ τὰς τούτων γυναῖκας γήμαντες κατέσχον τὴν πόλιν. ἐκάλεσαν δὲ ταύτην Μαμερτίνην ἀπὸ τοῦ Ἄρεος, διὰ τὸ τοῦτον κατὰ τὴν ἐκείνων διάλεκτον Μάμερτον καλεῖσθαι.

2 Οἷς γὰρ οὐ μέτεστι τῆς δημαρχίας, τούτους οὐδὲ τῆς ὑπὸ δημάρχου κυρουμένης ψήφου κοινωνεῖν. [Exc. Hoeschel. p. 153, 154 H. 493 W.]

3 Ὅτι οἱ μισθοφόροι κατὰ τὰς ὁμολογίας ἐκλιπόντες τὰς Συρακούσας προσεδέχθησαν ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων ὡς ἂν φίλοι καὶ σύμμαχοι. ὑπὸ δὲ τῶν

πολιτῶν φιλοφρόνως ἀναληφθέντες εἰς τὰς ἰδιωτικὰς οἰκίας νυκτὸς ἐφόνευσαν τοὺς ὑποδεξαμένους, καὶ τὰς τῶν παρανομηθέντων γυναῖκας γήμαντες κατέσχον τὴν πόλιν. [Exc. de virt. et vit. p. 262 V. 561 W.]*)

Μηνύσει δ' ἀκριβέστερον τὸ τῆς γυναικὸς (Phi- 19
lae) ἦθος προϊὼν ὁ λόγος καὶ τὰ πράγματα λαμβάνοντα μεταβολὴν καὶ κρίσιν ἐσχάτην τῆς περὶ Δημήτριον βασιλείας. [Diod. 19, 59.]

Ὅτι τοῦ Δημητρίου φυλαττομένου εἰς Πέλλαν 20
Λυσίμαχος πρέσβεις ἀποστείλας ἠξίου τὸν Σέλευκον μηδενὶ τρόπῳ τὸν Δημήτριον ἐκ τῶν χειρῶν ἀφεῖναι, πλεονέκτην ἄνδρα καὶ πᾶσι τοῖς βασιλεῦσιν ἐπιβεβουλευκότα· ἐπηγγέλλετο δὲ αὐτῷ δώσειν ὑπὲρ τῆς ἀναιρέσεως τῆς τούτου τάλαντα δισχίλια. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς μὲν πρεσβευταῖς ἐπετίμησε παρακαλοῦσιν αὐτὸν μὴ μόνον ἀθετῆσαι πίστιν, ἀλλὰ καὶ συνῳκειωμένον αὐτῷ τὸ μύσος ἐκεῖνο ἐπανελέσθαι· πρὸς δὲ τὸν υἱὸν Ἀντίοχον ἐν τῇ Μηδίᾳ διατρίβοντα γράψας συνεβούλευσε πῶς χρηστέον ἐστὶ τῷ Δημητρίῳ. κεκρικὼς γὰρ ἦν αὐτὸν ἀπολύειν καὶ κατάγειν ἐπὶ τὴν βασιλείαν μεγαλοπρεπῶς· ἔσπευδε δὲ καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ χάριν συνεπιγράψαι ταῖς εὐεργεσίαις, ὡς ἂν γεγαμηκότος αὐ-

*) Ῥωμαῖοι τοὺς πολεμικοὺς Μαμερτοὺς καλοῦσιν, ὡς ἱστορεῖ που ἢ Διόδωρος ἢ Δίων· οὐ γὰρ ἀκριβῶς μέμνημαι· γράφων οὕτω πως· „Μεσσηνίους κατακόψαντες τοὺς ὑποδεξαμένους αὐτοὺς κατέσχον Μεσσήνην καὶ Μαμερτοὺς ἑαυτοὺς ὠνόμασαν, τουτέστι πολεμικούς. Μάμερτος γὰρ ὁ Ἄρης παρὰ Ῥωμαίοις καλεῖται.“ [Tzetz. ad Lycophr. 938.] Diodori si esset fragmentum, ponendum foret l. XXI, post fragm. XVIII, 1.

τοῦ Στρατονίκην τὴν Δημητρίου καὶ τέκνα γεγενηκότος ἐξ αὐτῆς. [Exc. de virt. et vit. p. 262 V. 561, 562 W.]

21 Ὅτι δεῖ τοῖς μὲν πολεμίοις εἶναι φοβερώτατον, τοῖς δὲ φίλοις διαμένειν βέβαια προσηνέστατον.

2 Ἐπειδὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀγνοήσαντες τὸ συμφέρον τοῖς πρὸς χάριν λόγοις ἐπηκολουθήσατε, νῦν τοῖς ἔργοις ἑορακότες τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀτυχήματα μεταδιδάχθητε.

3 Τὸ μὲν γὰρ ἀγνοῆσαί ποτε κατὰ τὸν βίον ἐστὶν ἀνθρώπου, τὸ δὲ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς πράγμασι πλεονάκις ἁμαρτάνειν τέλεον ἐξεστηκότος τοῖς λογισμοῖς· ὅσῳ γὰρ πλείοσιν ἐλαττώμασι περιπεπτώκαμεν, τοσούτῳ μείζονος τιμωρίας ἄξιοι τυγχεῖν ὑπάρχομεν.

4 Ἐπὶ τοσοῦτον γάρ τινες τῶν πολιτῶν προελήλύθασι πλεονεξίας ὥστε βούλεσθαι τοὺς ἰδίους οἴκους λαμπροὺς κατασκευάζειν ἐκ τῶν τῆς πατρίδος ἀτυχημάτων.

5 Οἱ δὲ περὶ τοὺς βοηθοῦντας τοῖς ἄλλοις ἀνομήσαντες πῶς ἂν χρήσαιντο περὶ αὐτῶν;

6 Ὅτι δεῖ τοῖς μὲν ἡμαρτημένοις δοῦναι συγγνώμην, εἰς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ἔχειν εἰρήνην.

7 Ὅτι οὐ δεῖ τοὺς ἁμαρτήσαντας ἐκ παντὸς τρόπου κολάζειν, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις μὴ μεταδιδασκομένους.

8 Ὅτι προτερεῖ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἡ μὲν ἐπιείκεια τῆς ὀργῆς, ἡ δὲ εὐεργεσία τῆς τιμωρίας.

9 Ὅτι καλὸν καὶ εὔθετόν ἐστι λύειν μὲν τὴν ἔχθραν, ἀντεισάγειν δὲ φιλίαν. ὅταν γὰρ εἰς ἀπορίαν ἔλθῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐπὶ πρώτην τὴν τῶν φίλων ἁρπαγὴν ὁρμᾶν εἴωθεν. [Exc. Hoeschel. p. 154 H. 493, 494 W.]

Ὅτι ὅταν εἰς ἀπορίαν ἔλθῃ στρατιώτης ἀλλό-

φυλος, ἐπὶ πρώτην τὴν τῶν φίλων ἁρπαγὴν ὁρμᾶν εἴωθεν.

Ἔμφυτος γὰρ πᾶσι τοῖς βασιλεῦσιν ἡ τοῦ πλέο- 10
νος ἐπιθυμία τοιαύτης οὐκ ἀφέξεται πόλεως. [Exc. Vat. p. 45.]

Ὅτι ἔμφυτος οὖσα τοῖς ἀνθρώποις η τοῦ πλείονος ἐπιθυμία τῆς τοιαύτης ὁρμῆς οὐδ' ὅλως ἀφέξεται.

Δεῖ γὰρ τὸ τῆς ὑπερηφανίας μέγεθος καὶ τὸ τῆς 11
ἐσθῆτος τυραννικὸν οἴκοι φυλάττειν, εἰς δὲ πόλιν ἐλευθέραν εἰσιόντα τοῖς ἐνθάδε νόμοις πείθεσθαι.

Οὗ γάρ τις τὸ γένος καὶ τὴν βασιλείαν κεκλη- 12
ρονόμηκε, τούτου θελήσει καὶ τῆς εὐδοξίας γενέσθαι διάδοχος· αἰσχρὸν γάρ ἐστι τὸ μὲν ὄνομα φέρειν Πύρρου τοῦ Ἀχιλλέως, ταῖς δὲ πράξεσι φαίνεσθαι Θερσίτην.

Ὅσῳ γάρ τις πλείονος κυριεύει δόξης, τοσούτῳ 13
μείζονα χάριν ἕξει τοῖς αἰτίοις τῶν εὐτυχημάτων. ὥστε ὧν δύναταί τις τυγχάνειν μετὰ δόξης καὶ χάριτος, τούτων οὐκ ἂν ἐπιθυμήσαι μετὰ ἀδικίας καὶ ὀνείδους κυριεῦσαι.

Καλὸν οὖν ἐστιν, ὦ ἄνθρωποι, ἐν τοῖς ἀλλο- 14
τρίοις ἁμαρτήμασι περὶ τῆς ἰδίας ἀσφαλείας λαμβάνειν τὴν πεῖραν.

Ὅτι οὐ δεῖ προκρίνειν τινὰ τῆς μὲν συγγενείας 15
τὴν ἀλλοτριότητα, τῆς δὲ τῶν συμμάχων εὐνοίας τὸ τῶν πολεμίων μῖσος. [Exc. Hoeschel. p. 155 H. 494 W.]

FRAGMENTA LIBRI XXII.

1 Ὅτι πάτριόν ἐστι τοῖς Ἠπειρώταις μὴ μόνον περὶ τῆς ἰδίας πατρίδος ἀγωνίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν φίλων καὶ συμμάχων κινδυνεύειν.

2 Ὅτι Δέκιος ὁ Ῥωμαῖος χιλίαρχος φύλαξ γενόμενος Ῥηγίου διὰ Πύρρον τὸν βασιλέα, κατέσφαξεν αὐτούς, καὶ τὰς κτήσεις καὶ τὰς γυναῖκας ἰδιοποιήσατο. Καμπανοὶ δὲ οὗτοι ἦσαν, καὶ ἐποίησαν κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον Μαμερτίνοις, ὥσπερ ἐκεῖνοι Μεσσηνίους σφάξαντες. εἶτα τὴν διαίρεσιν τῆς κτήσεως τῶν ἠτυχηκότων ἄδικον ποιησάμενος, ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ Ῥηγίου φυγαδευθεὶς ὑπὸ τῶν ἰδίων Καμπανῶν. συνήργησαν δὲ καὶ Μαμερτῖνοι, οἳ μετὰ τῶν λειφθέντων χρημάτων στρατηγὸν ἐποίησαν. καὶ δὴ ὀφθαλμίας νόσου αὐτὸν περιεχούσης, τῶν ἰατρῶν τὸν δόκιμον μεταστειλαμένου αὐτοῦ, τὴν ὕβριν τῆς πατρίδος ἐκδικῶν κανθαρίσιν ὑπήλειψε τὸν Δέκιον καὶ τῆς ὁράσεως αὐτὸν ἀπεστέρησε, καὶ φεύγει ἐκ Μεσσήνης. [Exc. Hoeschel. p. 155 H. 494, 495 W.]

3 Ὅτι εἰς τὸ Ῥήγιον ἀπεστάλη φρουρὰ ὑπὸ Ῥωμαίων. ὁ δὲ χιλίαρχος Δέκιος, τὸ γένος Καμπανός, πλεονεξίᾳ καὶ τόλμῃ διαφέρων, ἐμιμήσατο τὴν τῶν Μαμερτίνων παρανομίαν. ἐκεῖνοί τε γὰρ προσδεχθέντες ὑπὸ Μεσσηνίων ὡς φίλοι τὴν μὲν πόλιν

κατελάβοντο, τοὺς δὲ Μεσσηνίους ἐπὶ τῆς ἰδίας ἑστίας ἑκάστους σφάξαντες ἔγημαν τὰς τῶν ἰδιοξένων γυναῖκας καὶ τὰς τῶν σφαγέντων κτήσεις κατέσχον. οἱ δὲ περὶ τὸν Δέκιον Καμπανοί, δοθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων φύλακες τῶν Ῥηγίνων, ἐξήλωσαν τὴν τούτων ὠμότητα· τοὺς γὰρ Ῥηγίνους σφάξαντες καὶ τὰς κτήσεις διελόμενοι κατέσχον τὴν πόλιν ὡς δορίκτητον. ὁ δὲ ἐπὶ τῆς φρουρᾶς τεταγμένος Δέκιος ἐξαργυρισάμενος τὰς τῶν ἠτυχηκότων κτήσεις, καὶ τὴν διαίρεσιν τῆς ὠφελείας ἄδικον ποιησάμενος, ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ Ῥηγίου, φυγαδευθεὶς ὑπὸ τῶν συνασεβησάντων Καμπανῶν. οὐ μὴν ἐξέφυγον τὴν τιμωρίαν οἱ παρανομήσαντες, ἀλλ' ὁ μὲν Δέκιος εἰς ὀφθαλμίαν χαλεπὴν ἐμπεσὼν μετεπέμψατο τῶν ἰατρῶν τὸν ἄριστον, οὗτος δὲ τὴν ὑπὲρ τῆς πατρίδος τιμωρίαν λαμβάνων ἱκανῶς κανθαρίσιν ὑπήλειψε τὸν Δέκιον, καὶ τῆς ὁράσεως αὐτὸν στερήσας ἔφυγεν ἐκ τῆς Μεσσήνης. [Exc. de virt. et vit. p. 262—265 V. 562 W.]

Κατὰ δὲ Σικελίαν ἦσαν τύραννοι Ἱκέτας ἐν Συ- 2
ρακόσῃ, Φιντίας εἰς Ἀκράγαντα, Τυνδαρίων ἐν Ταυρομενίῳ, καὶ ἕτεροι τῶν ἐλαττόνων πόλεων. Φιντίας δὲ καὶ Ἱκέτας πρὸς ἀλλήλους πόλεμον ἐνστησάμενοι παρετάξαντο περὶ τὸν Τβλαιον, καὶ τὴν νίκην Ἱκέτας ἀπηνέγκατο. καταδρομὰς δὲ πρὸς ἀλλήλους ποιούμενοι τὰς κτήσεις διήρπασαν, τὴν δὲ χώραν ἀγεώργητον ἐποίησαν. Ἱκέτας δὲ τῇ νίκῃ ἐπαιρόμενος παρετάξατο πρὸς Καρχηδονίους, καὶ λειφθεὶς πολλοὺς στρατιώτας ἀπέβαλε περὶ τὸν Τηρίαν ποταμόν. κτίζει δὲ Φιντίας πόλιν, ὀνομάσας 2
αὐτὴν Φιντιάδα, Γελῴους ἀναστάτους ὄντας οἰκίσας ἐν αὐτῇ. ἐστὶ δὲ αὕτη παραθαλάσσιος. καθαι-

ρῶν τὰ τείχη καὶ τὰς οἰκίας, τοὺς λαοὺς τῆς Γέλας εἰς τὴν Φιντιάδα μετήνεγκε, κτίσας τεῖχος καὶ ἀγορὰν ἀξιόλογον καὶ ναοὺς θεῶν.

3 Ὅθεν μιαιφόνου γεγονότος, ὑπὸ πασῶν τῶν πόλεων εἱμισήθη τῶν οὐσῶν ὑπ' αὐτῷ, καὶ τοὺς πρὸς φρουρὰν ὄντας ἐδίωξαν, ἐν οἷς πρῶτον ἀπέστησαν Ἀγυριναῖοι. [Exc. Hoeschel. p. 155, 156 H. 495 W.]

4 Ὅτι Φιντίας τῶν πόλεων βιαίως ἄρχων καὶ πολλοὺς τῶν εὐπόρων ἀναιρῶν ὑπὸ τῶν ὑποτεταγμένων διὰ τὴν παρανομίαν ἐμισεῖτο. διόπερ ἁπάντων ὄντων πρὸς ἀπόστασιν, ταχὺ ταπεινωθεὶς μετεβάλετο τὸν τρόπον, καὶ φιλανθρωπότερον ἄρχων διακατέσχε τοὺς ὑπὸ χεῖρα.

3 Ὅτι Πτολεμαῖος ὁ Μακεδόνων βασιλεύς, τὴν μὲν ἡλικίαν νέος ὢν παντελῶς, πραγμάτων δὲ πολεμικῶν ἄπειρος, φύσει δὲ θρασὺς καὶ προπετής, οὐδὲν τῶν χρησίμων προενοεῖτο· τῶν γὰρ φίλων αὐτῷ συμβουλευόντων ἀναδέξασθαι τοὺς ἀφυστεροῦντας, οὐ προσέσχεν. [Exc. de virt. et vit. p. 265 V. 562 W.]

4 Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τούτους, τῶν Γαλατῶν ἐπικειμένων τῇ Μακεδονίᾳ καὶ λεηλατούντων αὐτήν, διὰ τὸ πολλοὺς ἐπεμβαίνοντας τῇ βασιλείᾳ πρὸς βραχὺ κρατεῖν καὶ ἐκπίπτειν αὐτῆς, ὧν εἷς καὶ Μελέαγρος ἀδελφὸς Πτολεμαίου τοῦ Λάγου, πρὸς ὀλίγας ἡμέρας δυναστεύσας καὶ ἐκπεσών· ὡσαύτως δὲ καὶ Ἀντίπατρος ἡμέρας τεσσαράκοντα πέντε· μεθ' οὓς Σωσθένης, ἔτι δὲ Πτολεμαῖος, πρὸς δὲ τούτοις Ἀλέξανδρος καὶ Πύρρος ὁ Ἠπειρώτης· οἱ πάντες ἔτη τρία κατὰ Διόδωρον. [Georg. Syncell. Chronogr. p. 266, D.]

5 Ὅτι Ἀπολλόδωρος ἐπιθέμενος τυραννίδι, καὶ βεβαιῶσαι κρίνας τὴν συνωμοσίαν, μειρακίσκον τινὰ

φίλον αὐτοῦ καλέσας ὡς ἐπὶ θυσίαν καὶ σφαγιάσας τοῖς θεοῖς, τά τε σπλάγχνα τοῖς συνομόσασιν ἔδωκε φαγεῖν καὶ τὸ αἷμα κεράσας οἴνῳ πιεῖν παρεκελεύσατο.

Ὅτι ὁ αὐτὸς Ἀπολλόδωρος Γαλάτας εὑρών, καὶ 2
τούτοις ὅπλα διδοὺς καὶ δωρεαῖς τιμήσας, δορυφόροις ἐχρῆτο πιστοῖς καὶ πρὸς τὰς κολάσεις εὐθέτοις διὰ τὴν ὠμότητα. τὰς δὲ τῶν εὐπόρων οὐσίας δημεύων πλῆθος χρημάτων ἤθροιζεν. ἀναβιβάσας δὲ τοὺς στρατιωτικοὺς μισθοὺς καὶ μεταδιδοὺς τοῖς πένησι τῆς εὐπορίας, δύναμιν ἀξιόλογον περιεποιήσατο. ἐκτραπεὶς δὲ εἰς ὠμότητα καὶ πλεονεξίαν εἰσεπράττετο τοὺς πολιτικοὺς χρήματα, καὶ πολλοὺς μὲν ἄνδρας, οὐκ ὀλίγας δὲ γυναῖκας τῇ διὰ τῶν βασάνων τιμωρίᾳ βιαζόμενος ἠνάγκασε πάντα ἄργυρον καὶ χρυσὸν παραδιδόναι. εἶχε δὲ τυραννίδος εἰσηγητὴν καὶ διδάσκαλον Καλλιφῶντα τὸν Σικελόν, συνδιατετριφότα πολλοῖς τοῖς κατὰ τὴν Σικελίαν τυράννοις. [Exc. de virt. et vit. p. 265, 266 V. 562 W.]

Ὅτι ἡ Καδμεία νίκη παροιμία ἐστίν. ἐστὶ δὲ 6
οὕτω· τὸ τοὺς νικήσαντας συμφορὰν ἔχειν, τοὺς δὲ ἡττημένους μηδὲν κινδυνεύειν διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἡγεμονίας. [Exc. Hoeschel. p. 156 H. 495 W.]

Ὅτι Πύρρος ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τῶν Ἠπειρω- 2
τῶν τῶν συνδιαβεβηκότων ἀποβεβληκώς, ἐπεί τις ἠρώτησεν αὐτὸν τῶν ἰδιοξένων πῶς τὰ κατὰ τὴν μάχην ἀπήντησεν αὐτῷ, εἶπεν, ἐὰν ἔτι μιᾷ μάχῃ νικήσῃ τοὺς Ῥωμαίους, οὐδεὶς αὐτῷ τῶν στρατιωτῶν τῶν συνδιαβεβηκότων ἀπολειφθήσεται. ταῖς γὰρ ἀληθείαις ἁπάσας τὰς νίκας ἔσχε Καδμείας κατὰ τὴν παροιμίαν· οἱ γὰρ ἡττηθέντες οὐδὲν ἐταπεινώ-

θησαν διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἡγεμονίας, ὁ δὲ νικήσας τὴν τῶν ἡττημένων βλάβην καὶ συμφορὰν ἀνεδέδεκτο.

3 Ὅτι Κινέας πρεσβευτὴς ἀποσταλεὶς παρὰ Πύρρου περὶ διαλύσεως πρὸς Ῥωμαίους, οὗτος πειστικὸς ὢν ἐν τῷ πρεσβεύειν καὶ δῶρα πολυτελῆ τοῖς εὐθέτοις ἐδίδου. οἱ δὲ οὐκ ἔλαβον ταῦτα, πάντες δὲ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀπόκρισιν ἔδωκαν αὐτῷ ὅτι νῦν μὲν ὄντος αὐτοῦ πολεμίου μηδαμῶς ἁρμόζειν τὴν δωρεάν, ἐὰν δὲ καταπράξηται τὴν εἰρήνην καὶ γένηται φίλος Ῥωμαίων, ἡδέως προσδέξεσθαι τὴν δόσιν οὖσαν ἀκατηγόρητον. [Exc. Vat. p. 46.]

7 Ὅτι Φιντίας ὁ Φιντιάδος πίστωρ, Ἀκράγαντος τύραννος, εἶδεν ὄναρ δηλοῦν τὴν τοῦ βίου καταστροφήν, ὗν ἄγριον κυνηγοῦντος ὁρμῆσαι κατ' αὐτοῦ τὴν ὖν καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ τοῖς ὀδοῦσι πατάξαι καὶ διελάσαντα τὴν πληγὴν κτεῖναι.

2 Ὅτι Ἱκέτας ἐννέα ἔτη δυναστεύσας Συρακόσας ὑπὸ Θοίνωνος τοῦ Μαμέως ἐκβάλλεται τῆς τυραννίδος.

3 Ὅτι Θοίνων καὶ Σωσίστρατος διαδεξάμενοι Ἱκέταν οὕτω πάλιν προσκαλοῦνται Πύρρον τὸν βασιλέα εἰς Σικελίαν.

4 Ὅτι Μαμερτῖνοι οἱ Μεσσηνίους δολοφονήσαντες, συμμαχίαν μετὰ Καρχηδονίων ποιήσαντες, ἔκριναν κοινῇ διακωλύειν Πύρρου τὴν εἰς Σικελίαν διάβασιν· Τυνδαρίων δὲ ὁ Ταυρομενίας τύραννος ἔκλινε πρὸς αὐτόν, καὶ ἕτοιμος ἦν δέξασθαι τῇ πόλει τὰς μετ' αὐτοῦ δυνάμεις.

5 Ὅτι Καρχηδόνιοι συμμαχίαν ποιήσαντες μετὰ Ῥωμαίων πεντακοσίους ἄνδρας ἔλαβον εἰς τὰς ἰδίας ναῦς, καὶ εἰς τὸ Ῥήγιον διαβάντες προσβολὰς ποι-

οὐμενοι τῆς μὲν πολιορκίας ἀπέστησαν, τὴν δὲ παρεσκευασμένην ὕλην εἰς ναυπηγίαν ἐνέπρησαν, καὶ διέμειναν φυλάττοντες τὸν πορθμόν, παρατηροῦντες τὴν διάβασιν Πύρρου.

Ὅτι Θοίνωνος τῆς Νήσου κυριεύοντος καὶ Σω- 6
σιστράτου τῆς Συρακόσης τυραννοῦντος, ἔχοντες στρατιώτας μυρίους διεπολέμουν ἀλλήλοις· ἀμφότεροι δὲ κάμνοντες τῷ πολέμῳ διεπρεσβεύοντο πρὸς Πύρρον.

Ὅτι Πύρρος ἐν Ἰταλίᾳ ἐπολέμησεν ἔτη δύο καὶ 8
μῆνας τέσσαρας. Ὅτι τούτου παρασκευαζομένου πρὸς τὸν ἔκπλουν, τὰς Συρακόσας Καρχηδόνιοι ἐπολιόρκουν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ἑκατὸν ναυσὶν ἐφορμοῦντες τῷ μεγάλῳ λιμένι· πεξῇ δὲ πέντε μυριάσι πλησίον τῶν τειχῶν στρατεύοντες τειχήρεις συνεῖχον τοὺς Συρακοσίους, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν κατατρέχοντες ἔρημον κατεσκεύασαν. διὸ 2
τῷ πολέμῳ κάμνοντες οἱ Συρακόσιοι τὰς ἐλπίδας εἶχον ἐν τῷ Πύρρῳ διὰ Λάνασσαν τὴν γυναῖκα, τὴν θυγατέρα Ἀγαθοκλέους, ἐξ ἧς ἐγέννησεν Ἀλέξανδρον υἱόν, καὶ διὰ τοῦτο καθ' ἡμέραν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις πρέσβεις ἔστελλον πρὸς αὐτόν. ἐμβιβάσας δὲ τὸν λαὸν εἰς τὰς ναῦς καὶ τοὺς ἐλέφαντας καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἐξέπλευσεν ἐκ τῆς Τάραντος, καὶ δεκαταῖος εἰς Λοκροὺς κατῆρεν. ἐν- 3
τεῦθεν καταπλεύσας τὸν πορθμὸν καὶ διάρας Σικελίαν, κατῆρεν εἰς τὴν Ταυρομένιον. ἐκεῖθεν προσλαβόμενος εἰς συμμαχίαν Τυνδαρίωνα τὸν δυνάστην Ταυρομενίας, καὶ λαβὼν παρ' αὐτοῦ στρατιώτας, κατέπλευσεν εἰς τὴν Κατάνην. καὶ προσδεχθεὶς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων μεγάλως καὶ χρυσοῖς στεφάνοις στεφθεὶς ἀπεβίβασε τὴν πεζὴν δύναμιν. ταύτης δὲ

πορευομένης εἰς Συρακόσας, καὶ ὁ στόλος συμπαρέπλει κεκοσμημένος πρὸς ναυμαχίαν. ὡς δὲ πλησίον ἐγένοντο Συρακόσης, οἱ μὲν Καρχηδόνιοι προαπεσταλκότες τριάκοντα ναῦς διά τινας χρείας ἀναγκαίας, ταῖς καταλελειμμέναις οὐκ ἐτόλμησαν
4 πολεμῆσαι. διόπερ Πύρρος ἀκινδύνως διέπλευσεν εἰς Συρακόσας, καὶ παρέλαβε τὴν Νῆσον παρὰ Θοίνωνος, τὴν δὲ ἄλλην πόλιν παρὰ Συρακοσίων καὶ Σωσιστράτου. οὗτος δὲ ἐκυρίευεν Ἀκράγαντος καὶ πολλῶν ἄλλων πόλεων, ἔχων στρατιώτας ὑπὲρ τοὺς μυρίους. καὶ τὸν μὲν Θοίνωνα καὶ Σωσίστρατον καὶ τοὺς Συρακοσίους κατήλλαξε καὶ εἰς ὁμόνοιαν
5 ἤγαγεν, ὡς μεγάλης ἀποδοχῆς διὰ τὴν εἰρήνην. ὁ δὲ βασιλεὺς παραλαβὼν τά τε βέλη καὶ τὰς μηχανὰς καὶ τὰς ἐν τῇ πόλει παρασκευάς. αἱ δὲ ναῦς ἃς παρέλαβεν ἐν ταῖς Συρακόσαις, κατάφρακτοι ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἄφρακτοι εἴκοσι· ἡ μὲν βασιλικὴ ἐννήρης· ὁ δὲ σύμπας στόλος σὺν ταῖς μετ' αὐτοῦ κομισθείσαις πλείους διακοσίων. ἐν τούτῳ δὲ ὄντος αὐτοῦ, ἦκον πρέσβεις ἐκ Λεοντίνων ἀπὸ Ἡρακλείδου τοῦ δυνάστου, λέγοντες παραδώσειν τῷ βασιλεῖ τὴν πόλιν καὶ τὰ φρούρια καὶ στρατιώτας πεζοὺς τετρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ πεντακοσίους. ἦκον δὲ καὶ ἕτεροι πλεῖστοι εἰς Συράκοσαν, λέγοντες τὰς πόλεις παραδώσειν καὶ συνεργήσειν τῷ Πύρρῳ. ὁ δὲ πάντας φιλανθρώπως ἀποδεξάμενος ἀπέλυσεν εἰς τὰς ἰδίας πατρίδας, ἐλπίζων καὶ Λιβύης τυχεῖν.

6 Ὅτι ὁ λιμὴν ὁ Κορινθιακὸς Λέχαιος καλεῖται.

9 Ὅτι Βρέννος ὁ βασιλεὺς Γαλατῶν μετὰ πεντεκαίδεκα μυριάδων θυρεοφόρων καὶ ἱππέων μυρίων καὶ ἑτέρου ἀγοραίου ὄχλου καὶ ἐμπόρων πλείστων καὶ ἁμαξῶν δισχιλίων εἰς Μακεδονίαν ἐλθὼν πό-

λεμον ἐποίησεν, ἐν ᾧ πολλοὺς στρατιώτας ἀποβαλὼν ὡς μὴ ἰσχύσας, ὕστερον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐλθὼν καὶ εἰς τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον, θέλων ἀποσυλῆσαι αὐτό. καὶ πολλοῦ πολέμου γεγονότος μυριάδας ἐκεῖσε στρατιωτῶν ἀποβαλὼν ἐπλήγη καὶ αὐτὸς Βρέννος τρισὶ πληγαῖς. βαρυνόμενος δὲ καὶ 2 πρὸς θάνατον, συναγαγὼν τὸν λαὸν αὐτοῦ διελάλησε τοῖς Γαλάταις, συμβουλεύσας αὐτοῖς ἑαυτὸν καὶ τοὺς τραυματίας ἅπαντας ἀποκτεῖναι, καὶ τὰς ἁμάξας καύσαντας εὐζώνους εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπανελθεῖν, βασιλέα δὲ καταστῆσαι Κιχώριον. Βρέννος δὲ ἄκρατον πολὺν ἐμφορησάμενος ἑαυτὸν ἀπέσφαξε. Κιχώριος δὲ τοῦτον θάψας τοὺς τραυματίας καὶ 3 τοὺς ὑπὸ χειμῶνος καὶ πείνης ταλαιπωρήσαντας ἀνεῖλεν, ὄντας περὶ δισμυρίους· καὶ οὕτως τοῖς λοιποῖς διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ πρὸς οἶκον τὴν πορείαν ἐποιεῖτο. κατὰ δὲ τὰς δυσχωρίας οἱ Ἕλληνες ἐπιτιθέμενοι τὰς οὐραγίας ἀπέκοπτον, καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἥρπαν ἅπασαν. πορευόμενοι δὲ πρὸς Θερμοπύλας, καὶ σπανιζούσης αὐτοῦ τροφῆς, ἀπέλιπον ἄλλους δισμυρίους. διὰ δὲ τῶν Δαρδάνων διερχόμενοι ἅπαντες διεφθάρησαν, καὶ οὐδεὶς ὑπελείφθη ἀπελθεῖν οἶκον. [Exc. Hoeschel. p. 156—158 H. 495—497 W.]

Ὅτι Βρέννος ὁ τῶν Γαλατῶν βασιλεὺς εἰς ναὸν 4 ἐλθὼν ἀργυροῦν μὲν ἢ χρυσοῦν οὐδὲν εἶδεν ἀνάθημα, ἀγάλματα δὲ μόνα λίθινα καὶ ξύλινα καταλαβὼν κατεγέλασεν ὅτι θεοὺς ἀνθρωπομόρφους εἶναι δοκοῦντες ἵστασαν τούτους ξυλίνους τε καὶ λιθίνους.

Ὅτι οἱ ἐν Δελφοῖς ὄντες κατὰ τὴν τῶν Γαλατῶν 5 ἔφοδον θεωροῦντες πλησίον ὄντα τὸν κίνδυνον, ἐπηρώτησαν τὸν θεὸν εἰ τὰ χρήματα καὶ τὰ τέκνα

καὶ τὰς γυναῖκας ἀποκομίσωσιν ἐκ τοῦ μαντείου πρὸς τὰς ὀχυρωτάτας τῶν πλησίον πόλεων. ἡ δὲ Πυθία τοῖς Δελφοῖς ἀπόκρισιν ἔδωκε προστάττειν τὸν θεὸν ἐᾶν τὰ ἀναθήματα καὶ τἆλλα τὰ πρὸς τὸν κόσμον τῶν θεῶν ἀνήκοντα κατὰ χώραν ἐν τῷ μαντείῳ· φυλάξειν γὰρ ἅπαντα τὸν θεὸν καὶ μετ' αὐτοῦ τὰς λευκὰς κόρας. ὄντων δὲ ἐν τῷ τεμένει δυεῖν νεῶν παντελῶς ἀρχαίων Ἀθηνᾶς προνάου καὶ Ἀρτέμιδος, ταύτας τὰς θεοὺς ὑπέλαβον εἶναι τὰς διὰ τοῦ χρησμοῦ προσαγορευομένας λευκὰς κόρας. [Exc. Vat. p. 46, 47.]

10 Ὁ Πύρρος τὰ κατὰ Συρακόσας καὶ Λεοντίνους καταστησάμενος, μετὰ δυνάμεως ἐπὶ τὴν Ἀκράγαντα προῆλθεν. ὄντος δὲ αὐτοῦ περὶ τὴν ὁδοιπορίαν, ἦκον ἐν ναυσὶ λέγοντες τὴν φρουρὰν τὴν Καρχηδονίων ἐκβεβληκέναι, ἣν εἶχον ὅπως μὴ Φιντίας δυναστεύσῃ αὐτῶν, λέγοντες τὴν πόλιν παραδώσειν καὶ συμμάχους γενέσθαι. αὐτοῦ δὲ ἀναλαβόντος τὴν στρατιάν, εἰς Ἀκράγαντα παραγενόμενος τὴν μὲν πόλιν ἔλαβε παρὰ Σωσιστράτου καὶ τοὺς στρατιώτας, πεζοὺς μὲν ὀκτακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ ὀκτακοσίους, πάντας δὲ ἐπιλέκτους, οὐδὲν ἀπολειπομένους τῶν Ἠπειρωτῶν· παρέλαβε δὲ καὶ τριάκοντα
2 πόλεις ὧν ἦρχε Σωσίστρατος. μετὰ δὲ ταῦτα ἀποστείλας εἰς Συρακόσας ἤγαγεν ὄργανα πολιορκητικὰ καὶ βελῶν πλῆθος. ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν τῶν Καρχηδονίων ἐπικράτειαν, ἔχων πεζοὺς τρισμυρίους, ἱππεῖς δὲ χιλίους πεντακοσίους καὶ ἐλέφαντας. καὶ πρώτην πόλιν Ἡράκλειαν προσηγάγετο, φρουρουμένην ὑπὸ Καρχηδονίων· μετὰ δὲ ταῦτα Ἀζῶνας παρέλαβεν. εἶτα Σελινούντιοι τῷ βασιλεῖ προσεχώρησαν, εἶτα Ἁλικυαῖοι καὶ Ἐγεσταῖοι καὶ ἄλλαι πλεῖσται

πόλεις. Ἐρυκίνης δὲ ἐχούσης φρουρὰν ἀξιόλογον 3
Καρχηδονίων, καὶ φύσιν ἐχούσης ὀχυρὰν καὶ δυσ-
πολιόρκητον, ἔκρινεν ὁ Πύρρος βίᾳ ταύτην ἐξελεῖν
διὰ πολιορκίας. διὸ καὶ τοῖς τείχεσι προσαγαγὼν
μηχανάς, καὶ πολιορκίας μεγάλης γενομένης καὶ
ἰσχυρᾶς ἐπὶ πολὺν χρόνον, βουλόμενος φιλοδοξῆσαι
ὁ βασιλεὺς καὶ πρὸς τὴν Ἡρακλέους δόξαν ἀμιλλώμε-
νος πρῶτος τοῖς τείχεσιν ἐπέβαλε, καὶ μάχην ἡρωικὴν
συστησάμενος τοὺς ἐπιρράξαντας Καρχηδονίους ἀπέ-
κτεινε· συνεπιλαβομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων φίλων
κατὰ κράτος εἷλε τὴν πόλιν. φρουρὰν δὲ καταστή- 4
σας ἐν αὐτῇ ἀπῆρε πρὸς τὴν Ἰαιτίνων πόλιν, ὀχυ-
ρότητι διαφέρουσαν καὶ κατὰ τοῦ Πανόρμου καλῶς
κειμένην. τῶν δὲ Ἰαιτίνων ἑκουσίως προσχωρησάν-
των, εὐθὺς ἦκεν ἐπὶ τὴν Πανορμιτῶν πόλιν, ἔχου-
σαν λιμένα κάλλιστον τῶν κατὰ Σικελίαν, ἀφ' οὗ
καὶ τὴν πόλιν συμβέβηκε τετευχέναι ταύτης τῆς
προσηγορίας. εἷλε δὲ καὶ ταύτην κατὰ κράτος, καὶ
τῶν Ἑρκτῶν κατασχὼν τὸ ὀχύρωμα, πάσης τῆς Καρ-
χηδόνος ἐπεκράτησε δυνάμεως καὶ κύριος ἐγένετο
πλὴν τοῦ Λιλυβαίου· αὕτη γὰρ ἡ πόλις ὑπὸ Καρ-
χηδονίων ἐκτίσθη μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Καρχηδο-
νίων Μοτύης ὑπὸ Διονυσίου τοῦ τυράννου· τοὺς
γὰρ ἐκ ταύτης ὑπολειφθέντας ἀθροίσαντες κατῴκι-
σαν εἰς τὸ Λιλύβαιον. τοῦ δὲ Πύρρου περὶ τὴν 5
πολιορκίαν ταύτης παρασκευαζομένου, διεβίβασαν
ἐκ τῆς Λιβύης οἱ Καρχηδόνιοι δύναμιν ἀξιόλογον
εἰς τὸ Λιλύβαιον· πολὺν δὲ σῖτον ἐκόμισαν θαλασ-
σοκρατοῦντες, μηχανὰς δὲ καὶ βέλη πλῆθος ἄπιστον.
οὔσης δὲ τῆς πόλεως τὸ πλεῖστον μέρος ἐν θαλάσ-
σῃ, τὰς ἀπὸ τῆς γῆς προσόδους ἐτείχισαν καὶ πύρ-
γους πυκνοὺς ἐποίησαν, καὶ τάφρον ὀρύξαντες μέ-

[illegible] ἐφαίνοντο δὲ οἱ Καρχηδόνιοι διά τε τὸ πλῆθος τῶν [illegible] καὶ τὸ μέγεθος τῆς παρασκευῆς. τοσοῦτον γὰρ πλῆθος καταπελτῶν ὀξυβελῶν τε καὶ πετροβόλων ἠθροίσθη παρὰ Καρχηδονίοις ὥστε τὰ τείχη μὴ χωρεῖν τὸ πλῆθος τῆς παρασκευῆς. διὸ καὶ βελῶν ποταδαπῶν ἀφιεμένων ἐπὶ τοὺς πολιορκοῦντας, πολλῶν πιπτόντων, πολλῶν δὲ τραυματιζομένων, ἠλαττοῦτο Πύρρος. ἐπεβάλετο καὶ αὐτὸς μηχανὰς ὁ βασιλεὺς κατασκευάζειν, τῶν ἐκ Συρακούσης ἀναχθεισῶν αὐτῷ, καὶ διὰ τῆς μεταλλείας ἐπεβάλετο τὰ τείχη σαλεῦσαι. τῶν δὲ Καρχηδονίων ἀντιμαχομένων, διὰ τὸ πετρώδη εἶναι τὸν τόπον, δύο μῆνας πολιορκήσας καὶ ἀπογνοὺς τὴν ἐκ τῆς βίας ἅλωσιν ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. κρίνας οὖν στόλον μέγαν κατασκευάζειν, καὶ διὰ τούτου θαλασσοκρατήσας δυνάμεις πρὸς Λιβύην διαβιβάζειν, ἔτρεπε τὴν ὁρμήν. [Exc. Hoeschel. p. 158, 159 H. 497—499 W.]

11 Ὅτι Πύρρος προτερήσας περιβοήτῳ νίκῃ τοὺς τῶν Γαλατῶν θυρεοὺς ἀνέθηκεν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἰτωνίδος Ἀθηνᾶς καὶ τῶν ἄλλων λαφύρων τὰ

πολυτελέστατα, τὴν ἐπιγραφὴν τήνδε ποιησάμενος,

τοὺς θυρεοὺς ὁ Μολοττὸς Ἰτωνίδι δῶρον Ἀθηνᾷ
Πύρρος ἀπὸ Θρασέων ἐκρέμασεν Γαλατῶν
πάντα τὸν Ἀντιγόνου καθελὼν στρατόν. οὐ μέγα θαῦμα·
αἰχματαὶ καὶ νῦν καὶ πάρος Αἰακίδαι.

Συνειδότες οὖν ἑαυτοῖς ἠσεβηκόσι τηλικαῦτα προσεδόκων εἰκότως τεύξεσθαι τῆς ἁρμοζούσης τοῖς ἀνομήμασι τιμωρίας. [Exc. Vat, p. 46, 47.] 2

Ὅτι τὰς Αἰγέας διαρπάσας ὁ Πύρρος, ἥτις ἦν ἑστία τῆς Μακεδονικῆς βασιλείας, τοὺς Γαλάτας ἐκεῖσε κατέλιπεν. οἱ δὲ πυθόμενοί τινων ὅτι κατὰ τοὺς βασιλικοὺς τάφους τοῖς τετελευτηκόσι συγκατωρύχθη χρήματα πολλὰ κατά τινα παλαιὰν συνήθειαν, ἅπαντας ἀνέσκαψαν, καὶ τυμβωρυχήσαντες τὰ μὲν χρήματα διείλοντο, τὰ δὲ ὀστᾶ τῶν τετελευτηκότων διέρριψαν. ὁ δὲ Πύρρος ἐπὶ τούτοις βλασφημούμενος οὐκ ἐκόλαζε τοὺς βαρβάρους διὰ τὰς ἐν τοῖς πολέμοις χρείας. [Exc. de virt. et vit. p. 266 V. 563 W.] 12

Τῶν δὲ τὴν Μεσσήνην οἰκούντων Μαμερτίνων ηὐξημένων * πολλὰ μὲν φρούρια * αὐτοὶ δὲ εὔζωνον ποιήσαντες τὴν δύναμιν ἦκον ἐν τάχει βοηθήσοντες τῇ Μεσσηνίᾳ πολεμουμένῃ. ὁ δὲ Ἱέρων ἀπαλλαγεὶς ἐκ τῆς πολεμίας, Μύλας κατὰ κράτος ἑλὼν ἐπυρίευσε στρατιωτῶν χιλίων πεντακοσίων. εὐθὺς δὲ καὶ τἆλλα χωρία χειρούμενος κατήντησεν ἐπὶ τὸ Ἀμήσελον, κείμενον μεταξὺ Κεντοριπίνων καὶ Ἀγυρίου. ἐχυροῦ δὲ ὄντος καὶ πολλοὺς στρατιώτας ἔχοντος, ἐκπολιορκήσας τὸ χωρίον τοῦτο μὲν κατέσκαψε, τοὺς δὲ φρουροῦντας ἀπολύσας τῶν ἐγκλη- 13

μάτων ἔταξεν εἰς τὰς ἰδίας τάξεις. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὴν μὲν τοῖς Κεντυριπίνοις, τὴν δὲ τοῖς Ἀγυραναίοις ἐδωφήσατο. μετὰ δὲ ταῦτα Ἱέρων ἔχων δύναμιν ἀξιόλογον ἐστράτευσεν ἐπὶ Μαμερτίνους, καὶ τὴν μὲν Ἄλαισαν παραδόσει προσηγάγετο, ὑπὸ δὲ τῶν Ἀβαινίνων καὶ Τυνδαριτῶν προθύμως προσδεχθεὶς ἐκυρίευσε τῶν πόλεων τούτων, καὶ εἰς στενὴν χώραν συνήλασε τοὺς Μαμερτίνους· ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ Σικελικοῦ πελάγους τὴν ἐγγὺς Μεσσήνης εἶχε πόλιν τὴν τῶν Ταυρομενιτῶν, ἀπὸ δὲ τοῦ Τυρρηνικοῦ τὴν Τυνδαριτῶν. ἐμβαλὼν δὲ εἰς Μεσσήνην κατεστρατοπέδευσε παρὰ τὸν Λοίτανον ποταμόν, πεζοὺς ἔχων μυρίους, ἱππεῖς δὲ χιλίους πεντακοσίους· ἀντεστράτευσαν δὲ καὶ Μαμερτῖνοι ἔχοντες πεζοὺς ὀκτακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ .. μ'· στρατηγὸν 3 δὲ εἶχον Κίων. οὗτος δὲ μάντεις ἀθροίσας ἱεροσκόπους, θύσας ἐπηρώτησε περὶ τῆς μάχης· τῶν δὲ ἀποφηναμένων ὅτι διὰ τῶν ἱερῶν οἱ θεοὶ σημαίνουσι νυκτερεύσειν ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων, περιχαρὴς ἦν, ὡς κυριεύσων τῆς τοῦ βασιλέως στρατοπεδείας. εὐθὺς ἐκτάξας τὴν δύναμιν 4 ἐπειρᾶτο διαβαίνειν τὸν ποταμόν. Ἱέρων δ' ἔχων τοὺς φυγάδας Μεσσήνης διακοσίους συστρατεύοντας, διαφόρους ταῖς ἀνδρείαις καὶ ἀρεταῖς, προσθεὶς αὐτοῖς ἄλλους τετρακοσίους ἐπιλέκτους, προσέταξε τὸν πλησίον λόφον τὸν ὀνομαζόμενον Θώρακα περιελθεῖν καὶ τοῖς πολεμίοις κατὰ νώτου προσπεσεῖν· αὐτὸς δὲ τὴν δύναμιν ἐκτάξας κατὰ στόμα ἀπήντα. γενομένης δὲ περὶ τὸ ῥεῖθρον ἱππομαχίας, ἅμα καὶ τῶν πεζῶν ἐκ προστάξεως τοῦ βασιλέως προκατειληφότων ὀφρῦν τινα περὶ τὸν ποταμόν, καὶ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ τόπου πλεονεκτούντων, μέχρι μέν

τινος ἰσόρροπος ἦν ὁ κίνδυνος· ἐπεὶ δὲ οἱ τὸν λόφον περιελθόντες ἐπέρραξαν παραδόξως τοῖς Μαμερτίνοις, καὶ νεαλεῖς ὄντες τοὺς κάμνοντας τῇ μάχῃ ῥᾳδίως ἀνῄρουν, τότε δὴ πανταχόθεν κυκλωθέντες πρὸς φυγὴν ὥρμησαν. ἐπικειμένων τῶν Συρακοσίων δυνάμει, πάντας κατέκοψαν. ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Μαμερτίνων ἀγωνιζόμενος ἐκθύμως, καὶ περιπεσὼν πολλοῖς τραύμασι καὶ λιποψυχήσας ἐξωγρήθη. οὗτος ἀνεκομίσθη ἔμπνους εἰς τὴν τοῦ βασιλέως παρεμβολὴν καὶ παρεδόθη ἰατροῖς εἰς θεραπείαν, κατὰ τὴν μαντείαν καὶ τὴν τῶν ἱεροσκόπων πρόρρησιν νυκτερεύσαντος αὐτοῦ εἰς τὴν τῶν ἐναντίων παρεμβολήν. τοῦ βασιλέως δὲ θέλοντος περὶ πολλοῦ θεραπεῦσαι τὸν Κίωνα, ἦκόν τινες ἵππους φέροντες ἐκ τοῦ πολέμου εἰς τὸν βασιλέα· ὁ Κίωνας δὲ ἐπιγνοὺς τὸν τοῦ ἰδίου υἱοῦ ἵππον, ὑπέλαβεν ἀνῃρῆσθαι τὸν νεανίσκον, περιαλγὴς δὲ γενόμενος τὰς ῥαφὰς τῶν τραυμάτων διέρρηξε, τὴν ἀπώλειαν τοῦ τέκνου θανάτου τιμησάμενος. οἱ δὲ Μαμερτῖνοι, ἀπαγγελίας γενομένης ὅτι σὺν τῷ στρατηγῷ Κίωνι καὶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται πάντες ἀπολώλασιν, ἔκριναν μεθ' ἱκετηρίας ἀπαντᾶν τῷ βασιλεῖ. οὐ μὴν ἡ τύχη εἴασε παντελῶς πεσεῖν τὰ κατὰ Μαμερτίνους πράγματα. Ἀννίβας γὰρ ὁ τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς ἔτυχεν ὁρμῶν ἐν τῇ Λιπάρᾳ νήσῳ· ἀκούσας δὲ τὸ παράδοξον ἦκε κατὰ τάχος εἰς τὸν βασιλέα, τῷ μὲν λόγῳ συγχαίρων, τῷ δὲ ἔργῳ σπεύδων τὸν Ἱέρωνα καταστρατηγῆσαι δι' ἀπάτης. ὁ μὲν βασιλεὺς πεισθεὶς τῷ Φοίνικι τὰς ἡσυχίας ἔσχεν· ὁ δὲ Ἀννίβας παρελθὼν εἰς Μεσσήνην, καὶ καταλαβὼν Μαμερτίνους μέλλοντας παραδιδόναι τὴν πόλιν, ἀνέπεισε, καὶ προσποιησάμενος βοήθειαν εἰσήγαγεν

εἰς τὴν πόλιν στρατιώτας .. μ΄. οἱ μὲν οὖν Μαμερτῖνοι ἀπογνόντες ἑαυτῶν διὰ τὴν ἧτταν, πάλιν ἀπεκατεστάθησαν εἰς ἀσφάλειαν τὸν εἰρημένον τρόπον. ὁ δὲ Ἱέρων καταστρατηγηθεὶς ὑπὸ τοῦ Φοίνικος, τὴν πολιορκίαν ἀπογνοὺς ἐπανῆλθεν εἰς Συρακόσας, περιβόητον εὐημερίαν περιπεποιημένος. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι καὶ Ἱέρων, ἀποπεπτωκότες τῆς Μεσσήνης, συνῆλθον εἰς σύλλογον, καὶ συμμαχίαν πρὸς ἀλλήλους ποιησάμενοι συνέθεντο κοινῇ πολεμῆσαι Μεσσήνην. [Exc. Hoeschel. p. 160, 161 H. 499, 500 W.]

FRAGMENTA LIBRI XXIII.

Ὅτι Σικελία πασῶν τῶν νήσων καλλίστη ὑπάρ- 1
χει, ὡς μεγάλα δυναμένη συμβάλλεσθαι πρὸς αὔ-
ξησιν ἡγεμονίας.

Ὅτι Ἄννων ὁ Ἀννίβου εἰς Σικελίαν ἐλθών, καὶ 2
τὰς δυνάμεις ἀθροίσας εἰς τὸ Λιλύβαιον, προῆλθε
μέχρι Σολοῦντος, καὶ τὴν πεζὴν στρατιὰν ἀπέλιπε
πλησίον τῆς πόλεως παρεμβεβληκυῖαν, αὐτὸς δὲ πα-
ρελθὼν εἰς τὴν Ἀκράγαντα τὴν ἄκραν ἐτείχισε, πεί-
σας τὸν δῆμον φίλον ὄντα συμμαχῆσαι Καρχηδο-
νίων. ἐπανελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν ἰδίαν στρα-
τοπεδείαν, ἦκον παρὰ Ἱέρωνος πρέσβεις περὶ τοῦ
κοινῇ συμφέροντος· ἐποιήσαντο γὰρ συμμαχίαν Ῥω-
μαίους πολεμῆσαι, ἐὰν μὴ τὴν ταχίστην ἐκ τῆς Σι-
κελίας ἀπαλλάττωνται. ἀμφοτέρων δὲ τὰς δυνάμεις 3
ἀγαγόντων ἐπὶ τὴν Μεσσήνην, Ἱέρων μὲν ἐπὶ τοῦ
λόφου τοῦ καλουμένου Χαλκιδικοῦ κατεστρατοπέ-
δευσεν, οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τῇ πεζῇ στρατιᾷ παρε-
νέβαλον εἰς τὰς καλουμένας Εὐνείς, τῇ δὲ ναυτικῇ
κατέσχον τὴν ἄκραν τὴν καλουμένην Πελωριάδα·
συνεχῶς δ' ἐπολιόρκουν τὴν Μεσσήνην. ὁ δὲ Ῥω-
μαίων δῆμος πυθόμενος ἀπέστειλε τὸν ἕτερον ὕπα-
τον καλούμενον Ἄππιον Κλαύδιον μετὰ δυνάμεως
ἀδρᾶς, ὃς εὐθὺς ἦλθεν εἰς Ῥήγιον. πρὸς δὲ τὸν
Ἱέρωνα καὶ Καρχηδονίους πρέσβεις ἐξέπεμψε περὶ

διαλύσεως τῆς πολιορκίας. προσεπηγγέλλετο. δημογορεῖν δὲ πρὸς Ἱέρωνα πόλεμον μὴ ἐπιβήσεσθαι. ὁ δὲ Ἱέρων ἀπεκρίνατο διότι Μαμερτῖνοι Καμάριναν καὶ Γέλαν ἀναστάτους πεποιηκότες, Μεσσήνην δὲ ἀσεβέστατα κατειληφότες, δικαίως πολιορκοῦνται, Ῥωμαῖοι δὲ θρυλοῦντες τὸ τῆς πίστεως ὄνομα, παντελῶς οὐκ ὀφείλουσι τοὺς μιαιφόνους, μάλιστα πίστεως καταφρονήσαντας, ὑπερασπίζειν· εἰ δὲ ὑπὲρ ἀσεβεστάτων τηλικοῦτον ἐπαναιροῦνται πόλεμον, φανεροὺς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις ὅτι τῆς ἰδίας πλεονεξίας πρόφασιν ποριζονται τὸν τῶν κινδυνευόντων ἔλεον, τὸ δὲ ἀληθὲς Σικελίας ἐπιθυμοῦσιν. [Exc. Hoeschel. p. 161, 162 H. 500, 501 W.]

2 Ὅτι Φοίνικες καὶ Ῥωμαῖοι ναυμαχήσαντες, μετὰ δὲ ταῦτα εὐλαβούμενοι τὸ μέγεθος τοῦ προκειμένου πολέμου, διεπρεσβεύσαντο πρὸς τὸν ὕπατον περὶ φιλίας. πολλῶν δὲ λόγων ῥηθέντων καὶ τραχυτέροις λόγοις χρωμένων πρὸς ἀλλήλους, οἱ Φοίνικες θαυμάζειν ἔφασαν πῶς διαβαίνειν τολμῶσιν εἰς Σικελίαν Ῥωμαῖοι θαλαττοκρατούντων Καρχηδονίων· φανερὸν γὰρ εἶναι πᾶσιν ὅτι μὴ τηροῦντες τὴν φιλίαν οὐδὲ νίψασθαι τὰς χεῖρας ἐκ τῆς θαλάττης τολμήσουσιν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι συμβουλεύειν τοῖς Καρχηδονίοις ἔφασαν μὴ διδάσκειν τὰ κατὰ τὴν θάλατταν πολυπραγμονεῖν· μαθητὰς γὰρ τοὺς Ῥωμαίους ἀεὶ ὄντας γίνεσθαι κρείττους τῶν διδασκάλων. τὸ μὲν γὰρ παλαιὸν αὐτῶν θυρεοῖς τετραγώνοις χρωμένων, Τυρρηνοὶ χαλκαῖς ἀσπίσι φαλαγγομαχοῦντες καὶ προτρεψάμενοι τὸν ὅμοιον ἀναλαβεῖν ὁπλισμὸν ἡττήθησαν. ἔπειτα πάλιν ἄλλων ἐθνῶν θυρεοῖς χρωμένων οἷς νῦν ἔχουσι καὶ πειραῖς μαχομένων, ἀμφότερα μιμησάμενοι περιεγένοντο τῶν εἰσηγησα-

μένων τὰ καλὰ τῶν παραδειγμάτων. παρὰ δὲ τῶν Ἑλλήνων μαθόντες πολιορκεῖν καὶ ταῖς μηχαναῖς καταβάλλειν τὰ τείχη, τὰς πόλεις τῶν διδαξάντων ἠνάγκασαν ποιεῖν τὸ προσταττόμενον. καὶ νῦν ἂν Καρχηδόνιοι διὰ ταῦτα μαθεῖν αὐτοὺς ναυμαχεῖν*, ταχὺ τοὺς μαθητὰς τῶν διδασκάλων ὄψονται περιγενομένους. [Exc. Vat. p. 48, 49.]

Ὅτι Ῥωμαῖοι πρῶτον ἀσπίδας τετραγώνους εἶχον 2 εἰς τὸν πόλεμον· ὕστερον ἰδόντες Τυρρηνοὺς χαλκᾶς ἀσπίδας ἔχοντας, ποιήσαντες οὕτως ἐνίκησαν αὐτούς.

Ὅτι διαπεράσαντος τοῦ ὑπάτου εἰς Μεσσήνην, 3 ὁ Ἱέρων νομίζων προδοθῆναι τὴν διάβασιν ὑπὸ Καρχηδονίων, ἔφυγεν εἰς Συρακόσας. Καρχηδονίων δὲ πολεμησάντων καὶ ἡττηθέντων, τὴν Ἔγεσταν ὁ ὕπατος ἐπολιόρκησε, καὶ στρατιώτας πολλοὺς ἀποβαλὼν εἰς Μεσσήνην ἀνέζευξεν.

Ὅτι τῶν ὑπάτων ἀμφοτέρων εἰς Σικελίαν ἐλ- 4 θόντων καὶ τὴν Ἀδρανιτῶν πόλιν πολιορκησάντων, εἶλον κατὰ κράτος. εἶτα τὴν Κεντοριπίνων πολιορκούντων, καὶ πρὸς ταῖς χαλκαῖς αὐλαῖς καθήμενοι, ἦκον πρέσβεις πρῶτον παρ' Ἀλαισίνων· εἶτα δεινίας πεσούσης καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι, καὶ αὐτοὶ πρέσβεις ἀπέστειλαν περὶ εἰρήνης, καὶ ἐπιδώσειν τὰς πόλεις Ῥωμαίοις. ἦσαν δὲ ἑξήκοντα ἑπτά. ὧν παραλαβόντες τὰς δυνάμεις, εἰς Συράκοσαν ἦλθον πολιορκήσοντες Ἱέρωνα. ὁρῶν δὲ τοὺς Συρακοσίους ἀγανακτοῦντας, πρέσβεις ἀπέστειλε πρὸς τοὺς ὑπάτους περὶ διαλύσεως. οἱ δὲ σπεύδοντες πρὸς μόνους Καρχηδονίους διαπολεμεῖν ἀσμένως ὑπήκουσαν, καὶ συνέθεντο εἰρήνην ἔτη πεντεκαίδεκα, λαβόντες δραχμῶν ιε΄ μυριάδας, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους

παραδώσειν. Ἄννων δὲ πολεμήσας ἐν δυσὶ μάχαις ἀπέβαλε στρατιώτας πεζοὺς μὲν τρισχιλίους, ἱππεῖς δὲ διακοσίους, ζωγρίας δὲ τετρακισχιλίους. ἐλέφαντας ὀκτὼ θανεῖν, τριάκοντα τρεῖς δὲ κατατρωυματισθῆναι.

Ὅτι πόλις ἦν καὶ ἡ Ἐντελλῖνα. 2

Ὁ δὲ Ἄννων βουλευσάμενος ἐμφρόνως ἑνὶ στρατηγήματι τοὺς ἐχθροὺς ἅμα καὶ τοὺς πολεμίους ἀνεῖλεν. 3

Ἑξ δὲ μῆνας παρακαθίσαντες οὕτω παρέλαβον 9
Ἀκράγαντα, δούλους δὲ ἅραντες ἅπαντας πλέον τῶν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων. ἀπέβαλον δὲ καὶ Ῥωμαῖοι πεζοὺς μὲν τρισμυρίους, ἱππεῖς δὲ μφ΄.

Ἄννωνα δὲ οἱ Καρχηδόνιοι ἐξημίωσαν χρυσοῖς ἑξα- 2
κισχιλίοις ἀτιμάσαντες, ἀντὶ δὲ τούτου στρατηγὸν ἀπέστειλαν εἰς Σικελίαν Ἀμίλκαν. Μυτίστρατον δὲ 3
πολιορκήσαντες Ῥωμαῖοι, καὶ πολλὰς μηχανὰς ποιήσαντες, μετὰ μῆνας ἑπτὰ ἀνεχώρησαν ἄπρακτοι, πολλοὺς στρατιώτας ἀποβαλόντες. Ἀμίλκας δὲ τοῖς 4
Ῥωμαίοις συναντήσας εἰς Θέρμας καὶ πολεμήσας ἐνίκησε καὶ ἀπέκτεινεν ,ϛ, παρ' ὀλίγον δὲ ὅλην τὴν δύναμιν. ἦν δὲ καὶ τὸ Μάζαριν φρούριον ὑπὸ Ῥωμαίων ἐξηνδραποδισμένον. Ἀμίλκας δὲ ὁ Καρχηδόνιος Καμάριναν ὑπὸ προδοτῶν παρέλαβε δεύτερον· μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας καὶ τῆς Ἔννης ἐκυρίευσεν ὃν τρόπον καὶ Καμαρίνης. τὸ δὲ Δρέπανον τειχίσας καὶ πόλιν καταστήσας μετῴκισε τοὺς Ἐρυκίνους, καὶ τὸν Ἔρυκα κατέσκαψε πλὴν τοῦ περὶ τὸ ἱερὸν τόπου. τρίτον δὲ πολιορκήσαντες τὴν Μυτίστρατον Ῥωμαῖοι εἷλον καὶ κατέσκαψαν τὴν πόλιν, καὶ τὰ ὑπολειφθέντα σώματα λαφυροπωλήσαντες. μετὰ ταῦτα δὲ εἰς Καμάριναν ἦλθον, καὶ ταύτῃ 5

παρακαθίσας ἑλεῖν οὐκ ἐδυνήθη· ὕστερον δὲ παρ' Ἱέρωνος πολεμικὰ ὄργανα μεταστειλάμενος τὴν πόλιν εἷλε, καὶ τὰ σώματα τὰ πλείω Καμαριναίων ἐπώλησεν. εὐθὺς δὲ ὑπὸ προδοτῶν καὶ τὴν Ἔνναν εἷλε· καὶ τῶν φρουρῶν οἱ μὲν ἀνῃρέθησαν, οἱ δὲ ἐξέφυγον πρὸς τοὺς συμμάχους. εἶτα ἐπὶ Σιττάναν ἐλθὼν κατὰ κράτος ταύτην εἷλεν. εἶτα ὁμοίως ταῖς ἄλλαις πόλεσι φρουρὰν καταστήσας, ἐπὶ Καμικὸν ἦλθε, φρούριον Ἀκραγαντίνων. εἷλε καὶ αὐτὸ προδοσίᾳ· τὸν δὲ τόπον ἔμφρουρον κατέστησεν. ἐξελείφθη δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Ἔρβησσός. ἔτι δὲ ποταμὸς Ἅλυκος καὶ ἄλλαις ἔσχατος. [Exc. Hoeschel. p. 163, 164 H. 501—503 W.]

10 Ὅτι ὁ τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς Ἀννίβας ἡττηθεὶς ναυμαχίᾳ, καὶ φοβούμενος μὴ διὰ τὴν ἧτταν ὑπὸ τῆς γερουσίας τύχῃ τιμωρίας, τέχνημα ἐποίει τοιοῦτον. ἀπέστειλέ τινα τῶν φίλων εἰς Καρχηδόνα δοὺς ἐντολὰς ἃς ποτε ἔδοξεν αὐτῷ συμφέρειν. ὁ δὲ καταπλεύσας εἰς τὴν πόλιν καὶ πρὸς τὴν γερουσίαν εἰσαχθεὶς εἶπεν ὅτι προσέταξεν Ἀννίβας ἐρωτῆσαι τὴν βουλὴν εἰ κελεύει ναυμαχῆσαι διακοσίαις ναυσὶ πρὸς Ῥωμαίων ἑκατὸν εἴκοσι. τῶν δὲ ἀναβοησάντων καὶ κελευσάντων, Τοιγαροῦν, ἔφη, νεναυμάχηκε καὶ ἡττήμεθα. ἐκεῖνος δὲ ὑμῶν προσταξάντων ἀπολέλυται τῆς αἰτίας. ὁ μὲν οὖν Ἀννίβας εἰδὼς τοὺς πολίτας ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων συκοφαντοῦντας τοὺς στρατηγοὺς τοιούτῳ τρόπῳ τὰς ἐσομένας κατηγορίας ὑπεξείλετο.

2 Διαβεβλημένοι γὰρ ἐν τοῖς πρότερον κινδύνοις ὡς ἂν τῶν ἐλαττωμάτων αἴτιοι γεγονότες ἔσπευδον διὰ ταύτης τῆς ναυμαχίας ἀνακτήσασθαι τὰς περὶ τούτων διαβολάς.

Οὐδὲν δ' οὕτω καταπλήττεται τὰς ψυχὰς ὡς τὸ 11
ἡττηθῆναι τοὺς Καρχηδονίους. δυνάμενοι γὰρ ῥᾳδίως διαφθεῖραι τὴν ναυτικὴν δύναμιν τῶν πολεμίων περὶ τὸν κατάπλουν, οὐδὲ ἐπεχείρησαν τούτους ἀμύνασθαι. τριάκοντα γὰρ ναυσὶ τῶν Ῥωμαίων προσφερομένων τῇ χώρᾳ καὶ μήτε τάξεως μήτε συστήματος ἀδροῦ γενομένου τοῦ τε πνεύματος βιαιότερον ἐγκειμένου, χωρὶς κινδύνου παρῆν αἱρεῖν αὐτανδρα τὰ σκαφίδια. εἰ μὲν οὖν καταβάντες εἰς τὸ πεδίον ἐξ ἴσου παρετάξαντο καὶ πᾶσι τοῖς μέρεσι τῆς δυνάμεως ἐνεργῶς ἐχρήσαντο, ῥᾳδίως ἂν περιεγένοντο τῶν πολεμίων· νῦν δὲ πρὸς αὐτὴν μόνην ἀποβλέψαντες τὴν ἐρυμνότητα τοῦ λόφου, καὶ τῶν χρησίμων τὰ μὲν διὰ τὴν εὐλάβειαν προέμενοι, τὰ δὲ διὰ τὴν ἀπειρίαν ἀγνοήσαντες, τοῖς ὅλοις ἔπταισαν.

Ὅτι ἐν ἀθυμίᾳ πολλῇ ὄντων τῶν Καρχηδονίων 12
τρεῖς ἄνδρας ἡ γερουσία τῶν ἐπιφανεστάτων ἀπέστειλε πρεσβευτὰς πρὸς τὸν Ἀτίλιον περὶ εἰρήνης. τούτων δὲ Ἄννων ὁ Ἀμίλκου πρῶτος ὢν τῇ δόξῃ διαλεχθεὶς τοὺς ἁρμόζοντας λόγους τῷ καιρῷ, παρεκάλει τὸν ὕπατον μετρίως αὐτοῖς χρήσασθαι καὶ Ῥώμης ἀξίως. ὁ δὲ Ἀτίλιος μεμετεωρισμένος τοῖς εὐημερήμασι καὶ τύχης ἀνθρωπίνης οὐδεμίαν ἔννοιαν λαμβάνων, τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα προσέταττεν ὥστε τὴν συντεθειμένην εἰρήνην ὑπ' αὐτοῦ μηδὲν διαφέρειν δουλείας. ἐφ' οἷς ὁρῶν τοὺς * ἀγανακτοῦντας ἔφησεν αὐτοὺς δεῖν τοὐναντίον χάριν ἔχειν ἐπὶ τούτοις· μὴ δυναμένων γὰρ αὐτῶν μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλατταν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀντιτάξασθαι, πᾶν τὸ συγχωρούμενον ὑφ' ἑαυτοῦ λαμβάνειν ἐν δωρεᾷ. τῶν δὲ περὶ τὸν Ἄννωνα

παρρησιαζομένων πρὸς αὐτόν, ὑπερηφάνως ἀπειλήσας προσέταξεν ἀπιέναι τὴν ταχίστην, ἐπιφθεγξάμενος ὅτι δεῖ τοὺς ἀγαθοὺς ἢ νικᾶν ἢ εἴκειν τοῖς ὑπερέχουσιν. ὁ μὲν οὖν ὕπατος οὔτε τὸ τῆς πατρίδος ἔθος ἐν τοῖς τοιούτοις μιμησάμενος οὔτε τὴν ἐκ θεοῦ νέμεσιν εὐλαβηθείς, συντόμως τῆς ὑπερηφανίας ἀξίᾳ περιέπεσε τιμωρίᾳ. [Exc. Vat. p. 49, 50.]

2 Ὅτι δεῖ τοὺς ἀγαθοὺς ἢ νικᾶν ἢ εἴκειν τοῖς ὑπερέχουσιν. [Exc. Hoeschel. p. 164 H. 503 W.]

13 Πάντες μὲν οὖν ἄνθρωποι κατὰ τὰς ἀτυχίας μᾶλλον εἰώθασι τοῦ δαιμονίου (θεοῦ H.) μνημονεύειν, καὶ πολλάκις ἐν ταῖς (εὐημερίαις καὶ add. H.) εὐπραξίαις ὡς μύθων πεπλασμένων τῶν θεῶν καταφρονοῦντες, κατὰ τὰς ἐλαττώσεις ἀνατρέχουσιν ἐπὶ τὴν φυσικὴν εὐλάβειαν, μάλιστα δὲ οἱ Καρχηδόνιοι διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐπηρτημένων φόβων ἀναζητοῦντες τὰς ἐκ τῶν πολλῶν χρόνων παραλελειμμένας θυσίας ἐπολυπλασίαζον τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμάς. [Exc. Vat. p. 50, 51, et usque ad 15. εὐλάβειαν Hoeschel. p. 164 H. 504 W.]

14 Ὅτι ὁ Ξάνθιππος ὁ Σπαρτιάτης συνεβούλευε τοῖς στρατηγοῖς προάγειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ ταῦτα ἔφησεν αὐτὸν λέγειν οὐχ ἵνα ἐκείνους παροξύνας καὶ παρακαλέσας αὐτὸς ἐκτὸς ᾖ τῶν κινδύνων, ἀλλ' ὅπως ἴδωσιν ὅτι πέπεισται ταῦτα ποιούντων αὐτῶν ῥᾳδίως προτερήσειν, αὐτός τε καθηγήσεσθαι τῆς μάχης καὶ πρῶτος ἐν τοῖς κινδύνοις ἀνδραγαθήσειν.

2 Ὅτι Ξανθίππου κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ Σπαρτιάτου παριππεύοντος καὶ τοὺς πεφευγότας πεζοὺς ἀναστρέφοντος, εἰπόντος δέ τινος ὅτι ῥᾳδίως ἐφ' ἵππου καθήμενος τοὺς ἄλλους εἰς τὸν κίνδυνον παρακαλεῖ, παραχρῆμα καθαλόμενος τὸν μὲν ἵππον

τῶν παίδων τινὶ παρέδωκεν, αὐτὸς δὲ πεζῇ παριὼν ἐδεῖτο μὴ γενέσθαι τῆς ἥττης καὶ τῆς ἀπωλείας αἰτίους ἅπαντος τοῦ στρατοπέδου.

Πάντα γὰρ τῇ συνέσει βάσιμα καὶ δυνατὰ γί- 3
νεται, τῆς τέχνης ἐν πᾶσι χειρουμένης τὴν βίαν. — καὶ καθάπερ τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἐστι δοῦλον, οὕτως αἱ μεγάλαι δυνάμεις τῇ τῶν ἡγεμόνων ὑπείκουσι φρονήσει. — τοῦ βουλευτηρίου πρὸς τὸ συμ- 4
φέρον πάντα κατισχύοντος. [Exc. Vat. p. 50, 51, et inde a 3, 6. Exc. Hoeschel. infra 15, 10—12.]

Ἡμεῖς δὲ τῆς ἱστορίας οἰκεῖον ὑπολαμβάνομεν 15
εἶναι τὸ μὴ παραλιπεῖν ἀνεπισημάντους τὰς τῶν ἡγεμόνων προαιρέσεις ἐπ' ἀμφότερα. τῇ μὲν γὰρ τῶν ἡμαρτημένων κατηγορίᾳ διορθοῦσθαι συμβαίνει τοὺς ἐπὶ τὴν ὁμοίαν καταφερομένους ἄγνοιαν, τῇ δὲ ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν ἐπιτηδευμάτων εὐφημίᾳ προτρέπεσθαι πολλῶν τὰς ψυχὰς πρὸς ἀρετήν. τίς οὖν οὐκ ἂν δικαίως μέμψαιτο τὴν ἀφροσύνην καὶ τὴν ὑπερηφανίαν τὴν Ἀττιλίου; τὴν γὰρ εὐτυχίαν ὥσπερ βαρὺ φορτίον ἐνεγκεῖν ἐπιδεξίως οὐ δυνηθεὶς ἑαυτὸν ἀπεστέρησε τῆς μεγίστης δόξης, τὴν δὲ πατρίδα μεγάλοις πιεριέβαλε κακοῖς. δυνάμενος 2
γὰρ θέσθαι τὴν εἰρήνην συμφέρουσαν μὲν τῇ Ῥώμῃ, ταπεινὴν δὲ καὶ παντελῶς αἰσχρὰν τῇ Καρχηδόνι, πρὸς δὲ τούτοις ἀπενέγκασθαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις αἰώνιον μνήμην ἡμερότητος καὶ φιλανθρωπίας, τούτων μὲν οὐδ' ὁντινοῦν ἐποιήσατο λόγον, τοῖς δὲ τῶν ἠτυχηκότων πταίσμασιν ὑπερηφάνως προσενεχθείς, τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα προσέταττεν ὥστε τὸ μὲν δαιμόνιον νεμεσῆσαι, τοὺς δὲ ἡττημένους διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐκείνου βαρύτητος ἐπαναγκάσαι τραπέσθαι πρὸς ἀλκήν. τοιγαροῦν εὐθὺς τη- 3

λικαύτη τῶν πραγμάτων ἐγένετο παλίρροια δι' ἐκεῖνον ὥστε τοὺς μὲν Καρχηδονίους τοὺς διὰ τὴν ἥτταν καὶ τὴν κατάπληξιν ἀπεγνωκότας τὸ πρότερον τὴν σωτηρίαν ἐκ μεταβολῆς τότε θαρρήσαντας κατακόψαι τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν, τὸ δὲ σύνολον τηλικαύτῃ πληγῇ καὶ συμφορᾷ περιπεσεῖν τὴν Ῥώμην ὥστε τοὺς ἐν τῷ πεζομαχεῖν ἁπάντων ἀνθρώπων δοκοῦντας πρωτεύειν μηκέτι τολμᾶν ἐκ
4 τοῦ προχείρου συγκαταβαίνειν εἰς παράταξιν. διὸ καὶ συνέβη τὸν πόλεμον μακρότατον μὲν γενέσθαι τῶν μνημονευομένων, τοὺς δὲ ἀγῶνας μεταπεσεῖν εἰς ναυμαχίας, ἐν αἷς τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν συμμάχων διεφθάρησαν ναῦς παμπληθεῖς, ἄνδρες δ' οὐκ ἐλάττους τῶν δέκα μυριάδων σὺν τοῖς ἐν ταῖς ναυαγίαις ἀπολομένοις· χρημάτων δὲ ἐδαπανήθη τοσοῦτος ἀριθμὸς ὅσον εἰκός ἐστιν ἀναλῶσαι τοὺς στόλους μὲν πληροῦντας ἐκ τριακοσίων νεῶν συνεστηκότας, διαπολεμήσαντας δὲ ἀπὸ τούτων τῶν χρόνων ἔτη πεντεκαίδεκα. οὐ μὴν ὅ γε τούτων αἴτιος ἐλαχίστην μερίδα τῆς συμφορᾶς ἀπηνέγκατο. τῆς γὰρ προϋπαρχούσης αὐτῷ δόξης πολλαπλασίαν τὴν ἀτιμίαν καὶ τὴν αἰσχύνην ἠλλάξατο, τοῖς δὲ ἰδίοις συμπτώμασι τοὺς ἄλλους ἐδίδαξε μέτρια φρονεῖν ἐν ταῖς ἐξουσίαις, τὸ δὲ μέγιστον, ὧν ὑπερηφάνησε τὴν ἀτυχίαν, τούτων ἠναγκάσθη τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἐξουσίαν φέρειν, προαφῃρημένος ἑαυτοῦ τὴν συγγνώμην καὶ τὸν συγκεχωρημένον τοῖς ἑπταικόσιν
5 ἔλεον. Ξάνθιππος δὲ τῇ καθ' ἑαυτὸν ἀρετῇ τοὺς Καρχηδονίους οὐ μόνον ἐξ αὐτῶν τῶν δεινῶν ἐξήρπασεν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἅπαντα πόλεμον εἰς τοὐναντίον περιέστησε. τοὺς μὲν γὰρ ἅπασι κρατοῦντας τοῖς ὅλοις ἠλάττωσε, τοὺς δὲ διὰ τῆς ἥττης προσ-

δοκῶντας τὴν ἀπώλειαν τῷ μεγέθει τοῦ προτερήματος ἐποίησε καταφρονῆσαι τῶν πολεμίων. διὸ καὶ τῆς τῶν πραχθέντων ἐπιφανείας εἰς ἅπασαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην διαδοθείσης ἕκαστος ἐθαύμαζε τὴν τἀνδρὸς ἀρετὴν εἰκότως· παράδοξον γὰρ ἐφαίνετο πᾶσιν εἰ προσγενομένου τοῖς Καρχηδονίοις ἑνὸς μόνου ἀνδρὸς τηλικαύτη τῶν ὅλων ἐγένετο μεταβολὴ ὥστε τοὺς μὲν εἰς πολιορκίαν ἄρτι συγκεκλειμένους ἐκ μεταβολῆς τοὺς ἐναντίους πολιορκεῖν, τοὺς δὲ πρότερον γῆς καὶ θαλάττης δι' ἀνδρείαν κρατοῦντας ἐν πόλει μικρᾷ συμπεφευγότας προσδέχεσθαι τὴν ἅλωσιν. οὐδὲν δὲ θαυμαστὸν εἰ στρατηγοῦ σύνεσις καὶ πραγμάτων ἐμπειρία τῶν ἀδυνάτων δοκούντων εἶναι περιεγένετο. [Exc. de virt. et vit. p. 266—270 V. 563, 564 W.]

Ὅτι ῥᾴδιόν ἐστί τινα * ἐχθροὺς γενέσθαι, ἐὰν μόνον ἀγαθῷ συμβούλῳ χρήσοιτο πειθόμενος. — τῇ μὲν τῶν ἡμαρτημένων κατηγορίᾳ διορθοῦσθαι συμβαίνει τοὺς ἐπὶ τὴν ὁμοίαν καταφερομένους ἄγνοιαν, τῇ δὲ ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν ἐπιτηδευμάτων εὐφημίᾳ προτρέπεσθαι πολλῶν τὰς ψυχὰς πρὸς ἀρετήν. — τὴν γὰρ εὐτυχίαν ὥσπερ βαρὺ φορτίον ἐνεγκεῖν ἐπιδεξίως οὐ δυνηθείς, ἑαυτὸν μὲν ἀπεστέρησε τῆς μεγίστης δόξης, τὴν δὲ πατρίδα μεγάλοις περιέβαλε συμπτώμασι. 6

Τῶν δὲ Ῥωμαίων ἐν Λιβύῃ διαβάντων μεγάλῃ δυνάμει σὺν Ἀττιλίῳ ὑπάτῳ, τὸ μὲν πρῶτον Καρχηδονίους ἐνίκησαν, καὶ πόλεις καὶ φρούρια εἷλον πολλὰ καὶ δύναμιν πολλὴν κατέκοψαν. ὕστερον δὲ Ξανθίππου Σπαρτιάτου στρατηγοῦ μισθοφόρου ἐλθόντος ἀφ' Ἑλλάδος, ἐνίκησαν κατὰ κράτος Καρχηδόνιοι Ῥωμαίους καὶ κατέκοψαν μεγάλην δύναμιν. 7

ἔκτοτε ναυμαχίαι καὶ πολλῶν σκαφῶν καὶ ἀνδρῶν ἀπώλεια Ῥωμαίοις ἐγένοντο, ὡς εἶναι τὸν τῶν ἀπολωλότων ἀριθμὸν δέκα μυριάδας.

8 Ἀντὶ μὲν τῆς προϋπαρχούσης αὐτῷ δόξης πολλαπλασίαν τὴν ἀτιμίαν καὶ τὴν αἰσχύνην ἠλλάξατο, τοῖς δὲ ἰδίοις συμπτώμασι τοὺς ἄλλους ἐδίδαξε μέτρια φρονεῖν ἐν ταῖς ἐξουσίαις, τὸ δὲ μέγιστον, ὧν ὑπερηφάνησε τὴν ἀτυχίαν, τούτων ἠναγκάσθη τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἐξουσίαν φέρειν, προαφῃρημένος ἑαυτοῦ τὴν συγγνώμην καὶ τὸν συγκεχωρημένον τοῖς ἐπταικόσιν ἔλεον.

9 Τοὺς γὰρ πᾶσι κρατοῦντας τοῖς πᾶσιν ἠλάττωσε, τοὺς δὲ διὰ τῆς ἥττης προσδοκῶντας τὴν ἀπώλειαν τῷ μεγέθει τοῦ προτερήματος ἐποίησε καταφρονῆσαι τῶν πολεμίων.

10 Οὐδὲν γὰρ θαυμαστὸν εἰ στρατηγοῦ σύνεσις καὶ πραγμάτων ἐμπειρία τῶν ἀδυνάτων δοκούντων περιεγένοντο. πάντα γὰρ τῇ συνέσει βάσιμα καὶ δυνατὰ γίνεται, τῆς τέχνης ἐν πᾶσι χειρουμένης τὴν βίαν.

11 Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἐστι δοῦλον, οὕτως αἱ μεγάλαι δυνάμεις τῇ τῶν ἡγεμόνων ὑπείκουσι φρονήσει.

12 Τοῦ βουλευτηρίου πρὸς τὸ συμφέρον πάντα κατισχύοντος. [Exc. Hoeschel. p. 164, 165 H. 504 W.]

16 Ῥηγούλῳ τῷ Ῥωμαίῳ δὲ Μάρκῳ τῷ στρατηλάτῃ κατασχεθέντι Σικελοῖς μάθε τὸ τέλος οἷον.
τὰ βλέφαρα τῶν ὀφθαλμῶν μαχαίρᾳ συντεμόντες ἠνεῳγμένους εἴασαν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνου.
μικρᾷ δὲ τοῦτον εἴρξαντες καλύβῃ στενωτάτῃ,
ἄγριον ἐξοιστρήσαντες ἐλέφαντα θηρίον,
ἐκίνουν τοῦτον καθ' αὑτοῦ συγκατασπᾶν καὶ ξέειν

οὕτω ποινηλατούμενος ὁ στρατηγὸς ὁ μέγας
τὸν βίον ἐξαπέπνευσεν ἡθλιωμένῳ τέλει.
τοῖς Σικελοῖς καὶ Ξάνθιππος ὁ Σπαρτιάτης θνήσκει.
περὶ γὰρ τὸ Λιλύβαιον τῶν Σικελῶν τὴν πόλιν
Ῥωμαίοις τε καὶ Σικελοῖς πόλεμος ἐκροτεῖτο,
πρὸς εἴκοσι καὶ τέσσαρας τοὺς χρόνους ἐξαρκέσας.
οἱ Σικελοὶ ταῖς μάχαις δὲ πολλάκις ἡττημένοι
Ῥωμαίοις ἐνεχείριζον τὴν πόλιν εἰς δουλείαν.
τῶν δὲ Ῥωμαίων μηδαμῶς μηδ' οὕτω πειθομένων,
ἀλλὰ γυμνοὺς τοὺς Σικελοὺς λεγόντων ἐξιέναι,
ὁ Σπαρτιάτης Ξάνθιππος ἐλθὼν ἀπὸ τῆς Σπάρτης
σὺν στρατιώταις ἑκατόν, ἢ μόνος καθ' ἑτέρους,
κατ' ἄλλους δὲ πεντήκοντα τοὺς στρατιώτας ἔχων,
καὶ προσβαλὼν τοῖς Σικελοῖς, οὓσιν ἐγκεκλεισμέ-
νοις,
δι' ἑρμηνέως τε αὐτοῖς πολλὰ συνομιλήσας,
τέλος θαρρύνει κατ' ἐχθρῶν. καὶ συναράξας μάχῃ
ἅπαν Ῥωμαίων στράτευμα σὺν τούτοις κατακόπτει.
τοῖς εὐηργετημένοις δὲ τὴν ἀμοιβὴν λαμβάνει
ἀξίαν καὶ κατάλληλον τῆς τούτων δυστροπίας.
πλοίῳ σαθρῷ τὸν ἄνδρα γὰρ οἱ μιαροὶ βαλόντες
ὑπὸ στροφαῖς βυθίζουσι πελάγει τοῦ Ἀδρίου
βασκήναντες τὸν ἥρωα καὶ τούτου τὸ γενναῖον.
τῆς ἱστορίας μέμνηται τῆσδε καὶ τῆς Ῥηγούλου
ὁ Σικελὸς Διόδωρος.

[Tzetzes Hist. 3, 356.]

Φίλιστος δὲ ἱστορικὸς ἦν. 17

Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι [οἱ] εἰς τὴν Λιβύην διαπεράσαν- 18
τες καὶ τὸν πόλεμον μετὰ τῶν Καρχηδονίων [νέων]
ποιήσαντες, καὶ νικήσαντες καὶ ναῦς εἴκοσι τέσσα-
ρας παραλαβόντες Καρχηδονίας, τοὺς ἀπὸ τοῦ πε-
ζικοῦ πολέμου διασωθέντας Ῥωμαίους ἀναλαβόντες

καὶ τῆς Σαπίλων διεκπλώσαντες ἔξω τῆς Καμαρίνης ὑπεφάνησαν, καὶ ἐπιόντες ναῦς τριακοντόρους τεσσαράκοντα. ἔκειντο δὲ καὶ πλοῖα ἕτερα τριακόντορα· ἐπὶ τούτοις Κυμαῖοι ἦσαν Παζύνου τὰ σώματα καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὰ νεώρια ἐκέκτηντο. τοὺς δὲ ἀνασωθέντας Ἴφικος φιλανθρώπως παραλαβών, ἐσθῆτι καὶ τροφῇ καὶ τῇ λοιπῇ χρείᾳ ἀνακτώμενος ἦν Μεσσήνης δεύτερος. Καρθάλων μὲν ὁ Καρχηδόνιος μετὰ τὴν ναυτικὴν τῶν Ῥωμαίων συλλοχήσας Ἀκράγαντα, ταύτην εἷλε, καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐνέπρησε, τὰ δὲ τείχη κατέβαλεν. οἱ δὲ καταλειφθέντες ἔφυγον εἰς τὸ Ὀλύμπιον. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἕτερον στόλον μετὰ τὸ ναυάγιον ναυπηγήσαντες, καὶ διακοσίαις πεντήκοντα ναυσὶν εἰς τὸ Κιφαλοίδιον ἐλθόντες, τοῦτο διὰ προδοσίας παρέλαβον. ἐπὶ δὲ τὰ Δρέπανα ἐλθόντες καὶ ἐκπολιορκήσαντες, τοῦ Καρθάλωνος βοηθοῦντος ἔξέπεσον, καὶ ἦλθον εἰς τὴν Πάνορμον. καθορμισθέντες ἐν τῷ λιμένι πλησίον τῶν τειχῶν καὶ τὴν δύναμιν ἐκβιβάσαντες, ἐχαράκουν καὶ ἐτάφρευον τὴν πόλιν· καταδένδρου γὰρ τῆς χώρας μέχρι τῶν πυλῶν οὔσης, ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν τὰ χώματα ἐχαρακώθησαν καὶ ἐταφρεύθησαν. εἶτα Ῥωμαῖοι συνεχεῖς προσβολὰς ποιούμενοι καὶ μηχανὰς κατέβαλον τὸ τεῖχος, καὶ τῆς ἐκτὸς πόλεως κυριεύσαντες πολλοὺς ἀνεῖλον· οἱ δὲ ἄλλοι ἔφυγον εἰς τὴν ἀρχαίαν πόλιν, καὶ πέμψαντες πρέσβεις πρὸς τοὺς ὑπάτους ἠξίουν τοῖς σώμασιν ἀσφάλειαν. τῶν δὲ συμφωνούντων δύο μνᾶς τῷ σώματι διδόντας ἐλευθέρους εἶναι, παρέλαβον τὴν πόλιν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ μύρια τετρακισχίλια σώματα τιμῆς συνεχωρήθη τῷ εὑρεθέντι ἀργυρίῳ καὶ ἀπελύθη. τοὺς δὲ λοιποὺς, μυ-

ρίους τρισχιλίους ὄντας, καὶ τὴν ἄλλην ἀποσκευὴν ἐλαφυροπώλησαν. Ἰαιτῖνοι δὲ ἐκβαλόντες τὴν τῶν Φοινίκων φρουρὰν τὴν πόλιν Ῥωμαίοις ἔδωκαν. παραπλησίως δὲ τούτοις ἐποίησαν Σολουντῖνοι καὶ Πετρῖνοι καὶ Ἡνατταρῖνοι καὶ Τυνδαρῖται. οἱ δὲ ὕπατοι φρουρὰν ἐν Πανόρμῳ λιπόντες ἀπῆλθον ἐν Μεσσήνῃ.

Τοῦ δὲ ἐπιγενομένου ἔτους πλεύσαντες οἱ Ῥω- 19
μαῖοι δεύτερον εἰς Λιβύην, καὶ τῶν Καρχηδονίων μὴ ἐασάντων αὐτοὺς ὁρμῆσαι, ὑποστρέφοντες ἦλθον εἰς Πάνορμον. ἐκεῖθεν ἁπάραντες ἐν Ῥώμῃ δεύτερον ἐναυάγησαν χειμῶνος αὐτοὺς καταλαβόντος, καὶ ἀπώλεσαν ναῦς μακρὰς ἑκατὸν πεντήκοντα καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν τῶν ἱππαγωγῶν καὶ λαφύρων *. τοῦ δὲ Θερμῶν πυλωροῦ περὶ τὰ ἔξω γενομένου εἰς ἀναγκαίας χρείας, ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ συνελήφθη· καὶ ἐπρέσβευσε πρὸς τὸν ἄρχοντα, ὅτι ἐὰν ἀπολύσῃ αὐτόν, ἀνοίξειν αὐτῷ τὴν πύλην τῆς πόλεως νυκτός. τοῦ δὲ ἀπολύσαντος καὶ συνθεμένου καιρόν, ἀπέστειλεν ὁ ἄρχων χιλίους νυκτός. καὶ φθάσαντες, ὁ μὲν κατὰ τὴν ὡρισμένην ἤνοιξε πύλην, τὴν δὲ οἱ πρώτιστοι καὶ ἐπιφανεῖς εἰσῆλθον, καὶ εἶπον τῷ πυλωρῷ κλεῖσαι καὶ μηδένα ἄλλον ἐᾶσαι εἰσελθεῖν, θέλοντες μόνως τὸν πλοῦτον τῆς πόλεως ἆραι. οὗτοι πάντες κατεκόπησαν, ἄξιον τῆς πλεονεξίας θάνατον ὑπομείναντες.

Ἐν ἄλλῳ δὲ καιρῷ τὰς Θέρμας καὶ τὴν Λιπάραν 20
Ῥωμαῖοι παρέλαβον ἅμφω. πολιορκήσαντες δὲ Ῥωμαῖοι καὶ Ἔρκτην φρούριον μυριάσι τέσσαρσι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, οὐκ ἴσχυσαν.

Ἀσδρούβας δὲ ὁ στρατηγὸς τῶν Καρχηδονίων 21
βλασφημούμενος ὑπὸ τῶν ἰδίων διὰ τὸ μὴ πολε-

μεῖν, ἀναζεύξας μετὰ πάσης δυνάμεως διὰ τῆς Σελινουντίας δυσχωρίας ἦλθεν εἰς τὸ Πάνορμον. καὶ διαβιβάσας τὸν ποταμὸν τὸν σύνεγγυς περὶ τὰ τείχη ἐστρατοπέδευσε, μήτε χαράκωμα μήτε τάφρον τάξας διὰ τὸ καταφρονεῖν. πάλιν δὲ καὶ τῶν ἐμπόρων πολὺν οἶνον ἐπιφερομένων, οἱ Κέλται μεθυσθέντες καὶ κραυγῆς καὶ ἀταξίας πληρούμενοι, ἐπιπεσόντος Καικιλίου τοῦ ὑπάτου αὐτοῖς, κατὰ κράτος αὐτοὺς νικήσας καὶ τῶν ἐλεφάντων ἑξήκοντα κρατήσας εἰς Ῥώμην ἀπέστειλε. καὶ θαῦμα Ῥωμαῖοι ἔσχον. [Exc. Hoeschel. p. 165, 166 H. 505, 506 W.]

22 Ὅτι Ἀμίλκας ὁ Βάρκας καλούμενος ὁ Καρχηδόνιος καὶ Ἀννίβας ὁ υἱὸς αὐτοῦ μέγιστοι στρατηγοὶ Καρχηδονίων οὐ μόνον ὄντες τῶν προτέρων, ἀλλὰ καὶ τῶν μεταγενεστέρων ὁμολογουμένως οὗτοι διελήφθησαν, καὶ ταῖς ἰδίαις πράξεσιν ηὔξησαν μάλιστα τὴν πατρίδα. [Exc. de virt. et vit. p. 270 V. 565 W.]

FRAGMENTA LIBRI XXIV.

Τὴν δὲ Σελινουντίων πόλιν Καρχηδόνιοι κατα- 1
σκάψαντες μετῴκισαν εἰς τὸ Λιλύβαιον. Ῥωμαῖοι
δὲ ναυσὶ μακραῖς διακοσίαις τεσσαράκοντα καὶ κερ-
κούροις ἑξήκοντα καὶ πλοίων πλήθει παντοδαπῶν
κατέπλευσαν εἰς τὴν Πάνορμον, ἐκεῖθεν εἰς τὸ Λι-
λύβαιον, ἣν πολιορκεῖν ἤρξαντο. τὴν μὲν γῆν ἀπὸ
θαλάσσης εἰς θάλασσαν τάφρῳ ἀπετείχισαν, κατα-
πέλτας δὲ καὶ κριοὺς καὶ χωστρίδας καὶ χελώ-
νας κατεσκεύασαν. τὸ δὲ στόμιον τοῦ λιμένος,
πεντεκαίδεκα κερκούρους ναῦς λίθων πληρώσαν-
τες κατέχωσαν. ἦν δὲ ὁ λαὸς ὁ τῶν Ῥωμαίων ἔν-
δεκα μυριάδες, τῶν δὲ πολιορκουμένων πεζοὶ ἑπτα-
κισχίλιοι, ἱππεῖς δὲ ἑπτακόσιοι. πολιορκουμένων δὲ 2
αὐτῶν, ἦλθεν αὐτοῖς βοήθεια ἀπὸ Καρχηδόνος ἄν-
δρες τετρακισχίλιοι καὶ σῖτος μετὰ τοῦ Ἀτάρβου,
καὶ ἀνεθάρσησαν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι θεασάμενοι τὴν
εἰσβολὴν τῆς δυνάμεως, λίθοις καὶ χώμασιν ἐκ δευ-
τέρου τὸ στόμιον τοῦ λιμένος ἔχωσαν, καὶ ξύλοις
μεγίστοις καὶ ἀγκύραις τὰ βάθη ἐσταύρωσαν. πνεύ-
ματος δὲ βιαίου πνεύσαντος καὶ τῆς θαλάσσης
ἀγριανθείσης, πάντα κατέλυσεν. ἐποίησαν δὲ Ῥω-
μαῖοι πετροβόλον ὄργανον. ἔκτισαν δὲ ἔνδοθεν ἄλλο
τεῖχος Καρχηδόνιοι. τὴν δὲ τάφρον τῆς πόλεως
ἔχωσαν Ῥωμαῖοι, ἔχουσαν τὸ πλάτος ἑξήκοντα πή-

χεις καὶ τὸ βάθος τεσσαράκοντα. πόλεμον δὲ συνάψαντες εἰς τὸ πρὸς θάλασσαν τεῖχος, ἔστησαν κατὰ πρόσωπον ἐνέδρας· καὶ τοῦ λαοῦ εἰς τὸν πρὸς θάλασσαν πόλεμον κενωθέντος, οἱ κατὰ τὰς ἐνέδρας κλίμακας ἑτοίμους ἔχοντες ἀνέβησαν, καὶ τὸ πρῶ-
3 τον τεῖχος εἷλον. ἀκούσας δὲ ὁ Καρχηδόνιος στρατηγός, ἐπιπεσὼν αὐτοῖς ἐν ἑνὶ τόπῳ ἐφόνευσε μυρίους, καὶ τοὺς ἄλλους ἠνάγκασε φεύγειν. πάντα δὲ πολεμικὰ ὄργανα, χελώνας, πετροβόλους, κριούς, χωστρίδας, πνεύματος μεγάλου ἐπιπνεύσαντος, ἐνέπρησαν Ῥωμαίων. ἰδόντες δὲ οἱ Καρχηδόνιοι οὐδὲν ὠφελοῦντας τοὺς ἵππεῖς αὐτῶν ἐν τοῖς στενοῖς τόποις, ἐξαπέστειλαν αὐτοὺς εἰς τὰ Δρέπανα, καὶ
4 πολλὴ βοήθεια Καρχηδονίοις ἐγένετο. ἐξαπορηθέντες δὲ οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τὴν καῦσιν τῶν ὀργάνων καὶ διὰ τὴν σπανίαν τῶν τροφῶν καὶ τὴν λοιμικὴν νόσον, κρεοβοροῦντες γὰρ μόνον Ῥωμαῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι εἰς τὴν νόσον ἔπιπτον, ὡς ἐν ὀλίγαις ἡμέραις μυρίους τεθνάναι. ὅθεν καὶ τὴν πολιορκίαν ἠθέλησαν καταλῦσαι· Ἱέρων δὲ ὁ βασιλεὺς Συρα-
5 κούσης σῖτον πολὺν ἀποστείλας αὐτοῖς ἀνεθάρσυνεν αὐτοὺς πρὸς τὴν πολιορκίαν πάλιν. τῶν δὲ Ῥωμαίων τὸν ὕπατον διαδεξαμένων, τὴν ἀρχὴν παρέδωκαν Κλαυδίῳ ὑπάτῳ τῷ τοῦ Ἀππίου υἱῷ. καὶ παραλαβὼν τὰς δυνάμεις πάλιν τὸν λιμένα ἔχωσεν, ὥσπερ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἡ θάλασσα κατεσκίρπισε. τοῦ δὲ Κλαυδίου μέγα ἐπαρθέντος, τὰς ἀρίστας ναῦς ἐξήρτυσε διακοσίας δέκα, καὶ εἰς τὰ Δρέπανα πρὸς Καρχηδονίους ἀπῆλθε πολεμήσων αὐτούς. καὶ ἡττήθη ἀπολέσας ναῦς ἑκατὸν ἑπτακαίδεκα καὶ ἄνδρας δισμυρίους. ναυμαχίαν δὲ καρτερὰν καὶ νίκην λαμπροτέραν οὐχὶ Καρχηδονίοις,

ἀλλ' οὐδ' ἄλλοις τοιαύτην γεγενημένην ῥᾳδίως * περὶ τούτους τοὺς χρόνους, καὶ τὸ παράδοξον, ἐν τηλικούτῳ κινδύνῳ ὄντας Καρχηδονίους καὶ μετὰ νεῶν δέκα μόνον * ἀνηρέθη μὲν οὐδείς, ἐτραυματίσθησαν δὲ ὀλίγοι. μετὰ δὲ ταῦτα ἀπέστειλαν Ἀννίβαν τριήραρχην εἰς Πάνορμον μετὰ τριάκοντα νεῶν, αἳ τὴν ἀγορὰν τῶν Ῥωμαίων τοῦ σίτου ἔφερον εἰς Δρέπανα. καὶ τῆς λοιπῆς ἀγορᾶς τὴν χρείαν ἐκ τῆς Δρεπάνης λαβόντες εἰς τὸ Λιλύβαιον ἦλθον, καὶ τοὺς πολιορκουμένους ἐνέπλησαν παντοίων ἀγαθῶν. ἔφθασε δὲ καὶ Καρθάλων στρατηγὸς ἐκ Καρχηδόνος μετὰ νεῶν μακρῶν ἑβδομήκοντα καὶ σιτηγῶν ἴσων. ἐπιθεμένων δὲ καὶ αὐτῶν Ῥωμαίοις, τινὰς μὲν ναῦς ἐβύθισε, τῶν δὲ νεῶν τῶν ὁρμουσῶν εἰς γῆν ἀπέσπασε πέντε. ἀκούσας δὲ τὸν στόλον τῶν Ῥωμαίων ἐκ Συρακουσῶν ἀφωρμηκέναι, πείσας τοὺς συνάρχοντας ἀνήχθη ναυσὶν ἑκατὸν εἴκοσι ταῖς ἀρίσταις. τῶν δὲ στόλων εἰς σύνοψιν ἐλθόντων κατὰ τὴν Γελῴαν χώραν, οἱ Ῥωμαῖοι φοβηθέντες κατέπλευσαν εἰς τὴν Φιντιάδα, καὶ τὰ πλοῖα τὰ τὴν ἀγορὰν κομίζοντα καὶ τὰς λοιπὰς ναῦς ἀπέλιπον ὑπὸ τὴν γῆν· τῶν δὲ Καρχηδονίων καταπλευσάντων συνέστη καρτερὸς ἀγών. τέλος δὲ οἱ Καρχηδόνιοι τῶν σκαφῶν τῶν μεγάλων κατέδυσαν πεντήκοντα, τῶν δὲ μακρῶν ἐβύθισαν ἑπτακαίδεκα, συντρίψαντες δὲ τρισκαίδεκα ἀχρήστους ἐποίησαν. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Καρχηδόνιοι ἐπὶ τὸν Ἅλυκον ποταμὸν παραγενόμενοι τοὺς τραυματίας ἀνέπαυσαν. ὁ δὲ ὕπατος Ἰούνιος οὐδὲν τῶν γεγενημένων εἰδὼς ἐκ τῆς Μεσσήνης ἀνήχθη ναυσὶ μακραῖς τριάκοντα ἓξ, φορτηγοῖς οὐκ ὀλίγοις. περιπλεύσας δὲ τὸν Πάχυνον καὶ καθορμισθεὶς πλησίον Φιντιάδος κατε-

6 7 8

9 πλάγη τὸ γεγενημένον. μετὰ δὲ ταῦτα Καρχηδονίων παντὶ στόλῳ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντων, φοβηθεὶς ὁ ὕπατος τὰς μὲν τρισκαίδεκα τὰς ἀχρήστους ἐνέπρησεν, ἐπὶ δὲ Συρακόσας τὸν πλοῦν ἐποιεῖτο, νομίζων Ἱέρωνα παρέξεσθαι τὴν ἀσφάλειαν. κατα- 5
ληπτὸς δὲ γενόμενος πρὸς τὴν γῆν τῆς Καμαρίνης, εἰς τὴν γῆν κατέφυγε πρὸς τόπους τραχεῖς καὶ ὑφαλώδεις. τοῦ δὲ πνεύματος βιαιότερον ἐπιπνέοντος, οἱ μὲν Καρχηδόνιοι κάμψαντες τὸν Πάχυνον εἰς ὑπεύδιον τόπον καθωρμίσθησαν, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, 10
κινδύνου μεγάλου γεγενημένου, τὰ μὲν σιτηγὰ πλοῖα ἀπώλεσαν πάντα, τὰς δὲ μακρὰς ναῦς οὔσας ἑκατὸν πέντε ὁμοίως, ὥστε δύο μόνας σωθῆναι, τὰ δὲ
10 πλείω σώματα ἀπολωλέναι. ὁ δὲ Ἰούνιος τὰς δύο ναῦς ἀπολαβὼν καὶ τοὺς ὑπολειφθέντας ἄνδρας εἰς 15
τὸ στρατόπεδον ἦλθε τὸ Λιλύβαιον. νυκτὸς δὲ οὗτος ἐπιπεσὼν τὸν Ἔρυκα παρέλαβε, καὶ τὸν Αἰγίθαλλον ἐτείχισεν, ὅνπερ νῦν Ἄκελλον καλοῦσι, καὶ
11 στρατιώτας ὀκτακοσίους εἰς φυλακὴν κατέλιπε. Καρ- 20
θάλων δὲ πυθόμενος τοὺς περὶ τὸν Ἔρυκα τόπους προκατειλῆφθαι, νυκτὸς ἐν ταῖς ναυσὶ παρεκόμισε δύναμιν· ἐπιπεσὼν δὲ τοῖς φρουροῖς τοῦ Αἰγιθάλλου ἐκυρίευσε τοῦ χωρίου, καὶ περιγενόμενος οὓς μὲν ἀπέκτεινεν, οὓς δὲ ἐφυγάδευσεν εἰς τὸν Ἔρυκα· 25
καὶ τὸ μὲν φρούριον τρισχίλιοι στρατιῶται ἐφύλαξαν, ἐν δὲ τῇ πρώτῃ ναυμαχίᾳ Ῥωμαῖοι ἔπεσον τρισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι, τῶν δὲ ἁλωκότων οὐκ ἔλαττον τούτων. [Exc. Hoeschel. p. 166—168 H. 506—508 W.]

2 Ὅτι τοὺς φιλαργυρωτάτους ἐπελέξαντο πρὸς τὸν 30
ἐμπρησμὸν τῶν μηχανημάτων καὶ τοὺς θρασυτάτους οἱ Καρχηδόνιοι, τριακοσίους ὄντας τὸν ἀριθ-

μόν· τὰ γὰρ πάθη ταῦτα μάλιστα προτρέπεται τοὺς προχείρους παντὸς καταφρονεῖν κινδύνου. ὡς ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐν ταῖς προσβολαῖς καὶ τειχομαχίαις συνέβαινε τοὺς ἀρίστους ἀποθνήσκειν ἑκουσίως προπίπτοντας εἰς κινδύνους δυσβοηθήτους. [Exc. Vat. p. 52.]

3 Ὅτι Κλώδιος παραγενόμενος εἰς τὴν Σικελίαν παρέλαβε τὰς πρὸς τῷ Λιλυβαίῳ δυνάμεις, καὶ τὰ πλήθη συναγαγὼν κατηγόρησε πικρῶς τῶν παραδόντων αὐτῷ τὸ στρατόπεδον ὑπάτων, φάσκων αὐτοὺς ῥᾳθύμως κεχειρικέναι τὸν πόλεμον, μεθυσκομένους καὶ ζῶντας ἐν ἀνέσει καὶ τρυφῇ, καὶ τὸ σύνολον πεπολιορκῆσθαι μᾶλλον ἢ πεπολιορκηκέναι. ὧν δὲ φύσει παράθερμος καὶ τῇ διανοίᾳ παρακεκινηκὼς πολλὰ διῴκει μανίᾳ προσεμφερῶς. πρῶτον μὲν γὰρ ὧν τῆς στρατηγίας κατηγόρησε, τούτων τὴν ἄνοιαν μιμησάμενος παραπλησίως ἐν τῇ θαλάττῃ τά τε χώματα καὶ τὰ κλεῖθρα κατεσκεύαζε, τοσοῦτον ἀφροσύνῃ διενέγκας ἐκείνων ὅσῳ μεῖζόν ἐστιν ἁμάρτημα τὸ μηδὲ ἐκ τῆς πείρας δύνασθαι μεταδιδαχθῆναι τοῦ πρώτως ἐπιβαλλόμενον σφαλῆναι. τιμωρητικὸς δὲ ὢν φύσει τοὺς μὲν πολιτικοὺς τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐκόλαζεν ἀπαραιτήτως, τοὺς δὲ συμμάχους ῥάβδοις ἐμαστίγου. καθόλου δὲ διὰ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ γένους καὶ τὴν τῆς οἰκίας δόξαν διεφθαρμένος ὑπεροπτικὸς ἦν καὶ κατεφρόνει πάντων. [Exc. de virt. et vit. p. 270—273 V. 565 W.]

4 Περικατάληπτος γενόμενος κατέφυγε πρὸς τὴν γῆν, ἐν ἐλάττονι θέμενος τὸν ἀπὸ τῆς ναυαγίας φόβον τοῦ παρὰ τῶν πολεμίων κινδύνου. [Exc. Vat. p. 52.]

5 Ὅτι Ἀμίλκας καὶ πρὸ τῆς στρατηγίας φανερὰν ἔσχε τὴν λαμπρότητα τῆς ψυχῆς, καὶ τὴν ἀρχὴν παρειληφὼς ἄξιος ἐφαίνετο τῆς πατρίδος, ἀντεχόμενος μὲν τῆς δόξης, καταφρονῶν δὲ τῶν κινδύνων.

2 Ὅτι οὗτος συνέσει διαφέρειν ἐδόκει, καὶ τόλμαν καὶ πρᾶξιν τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ὑπὲρ ἅπαντας τοὺς πολίτας ὑπῆρχεν

ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής.

[Exc. de virt. et vit. p. 273 V. 565 W.]

6 Εἰς δὲ τὸν Λόγγωνα Κατάνης φρούριον ὑπῆρχε, καλούμενον Ἰτάλιον. ὅπερ πολεμήσας Βάρκας ὁ Καρχηδόνιος .... [Exc. Hoeschel. p. 168 H. 508 W.]

7 Οὐδενὶ δηλώσας τὸ βεβουλευμένον· ὑπελάμβανε γὰρ τὰ τοιαῦτα τῶν στρατηγημάτων διαδιδόμενα πρὸς τοὺς φίλους ἢ τοῖς πολεμίοις γνώριμα γίνεσθαι διὰ τῶν αὐτομόλων ἢ τοῖς στρατιώταις ἐμποιεῖν δειλίαν προσδοκῶσι μέγεθος κινδύνου. [Exc. Vat. p. 52.]

2 Τὰ γὰρ τῶν στρατηγῶν βουλεύματα καὶ στρατηγήματα διαδιδόμενα τοῖς φίλοις τοῖς πολεμίοις γνώριμα γίνεται διὰ τῶν αὐτομόλων, καὶ τοῖς στρατιώταις δειλίαν ἐντίκτοντα προσδοκίαν μεγάλου κινδύνου ἐντίθησι.

8 Βάρκας δὲ νυκτὸς καταπλεύσας καὶ τὴν δύναμιν ἀποβιβάσας, αὐτὸς πρῶτος ἡγησάμενος τῆς ἀναβάσεως τῆς πρὸς Ἔρυκα, οὔσης σταδίων τριάκοντα, παρέλαβε τὴν πόλιν καὶ * πάντας ἀνεῖλε, μετῴκισε δὲ τοὺς λοιποὺς εἰς τὰ Δρέπανα.

9 Ἐν παντὶ γὰρ καιρῷ καὶ πράγματι συμβαίνει τὴν εὐταξίαν γίνεσθαι μεγάλων ἀγαθῶν αἰτίαν. [Exc. Hoeschel. p. 168 H. 509 W.]

Ὅτι τοῦ Ἀμίλκου διαταξαμένου μὴ διαρπάζειν τοὺς στρατιώτας, Οὐοδόστωρ οὐκ ἐπείσθη καὶ πολλοὺς ἀπέβαλε τῶν στρατιωτῶν. οὕτως ἐν παντὶ καιρῷ συμβαίνει τὴν εὐταξίαν γίνεσθαι μεγάλων ἀγαθῶν αἰτίαν, ὥσθ' οἱ μὲν πεζοὶ προγεγενημένης εὐημερίας τηλικαύτης οὐχ ὅτι μόνον ταύτην ἀνέτρεψαν, ἀλλὰ καὶ πάντες ἐκινδύνευσαν ἀπολέσθαι, οἱ δὲ ἱππεῖς οὐ πλείους διακοσίων ὄντες οὐ μόνον ἑαυτοὺς διέσωσαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις τὴν ἀσφάλειαν παρεσκεύασαν.

Ὅτι Ἀμίλκας ἔπεμψε κήρυκα περὶ τῆς τῶν νε- 2
κρῶν ἀναιρέσεως. ὁ δὲ ὕπατος Φονδάνιος ἐκέλευσε τοῖς ἥκουσι μὴ τοὺς νεκρούς, ἀλλὰ τοὺς ζῶντας, εἰ νοῦν ἔχουσιν, ὑποσπόνδους αἰτεῖσθαι. ὑπερηφάνου μὲν οὖν γενομένης τῆς ἀποκρίσεως, οὗτος οὐ τοῖς τυχοῦσιν ἐλαττώμασι περιέπεσεν εὐθύς, ὥστε πολλοῖς δόξαι τὴν μεγαλαυχίαν τετευχέναι τῆς παρὰ τοῦ δαιμονίου νεμέσεως.

Ὅτι τοῦ Φονδανίου περὶ τῆς τῶν νεκρῶν ταφῆς 3
ἀποστείλαντος κήρυκα Βάρκας πολὺ κεχωρισμένην τῆς προγεγενημένης ἀπόφασιν ἐποιήσατο· φήσας γὰρ μάχεσθαι μὲν τοῖς ζῶσι, διαλελύσθαι δὲ πρὸς τοὺς τετελευτηκότας, συνεχώρησε τὴν ταφήν. [Exc. Vat. p. 53.]

Ὅτι ὁ Ἄννων μεγαλεπίβολος ὢν καὶ δόξης ὀρε- 10
γόμενος, καὶ τὸ μέγιστον, ἔχων δύναμιν σχολάζουσαν, ἅμα μὲν ταύτην γυμνάσειν ἤλπιζεν ἐν ταύτῃ τῇ στρατείᾳ, τρέφων ἐκ τῆς πολεμίας καὶ τὴν πόλιν κουφίζων τῶν δαπανημάτων, ἅμα δὲ πολλὰ καταπράξεσθαι τῇ πατρίδι καὶ πρὸς δόξαν καὶ πρὸς τὸ συμφέρον.

Ὅτι Ἄννωνος τὴν Ἑκατόμπυλον ἐκπολιορκή- 2

σαντος, καὶ τῶν πρεσβυτέρων προσελθόντων μεθ' ἱκετηριῶν καὶ δεομένων ἀνθρωπίνως ἑαυτοῖς χρήσασθαι, φιλόδοξος ὢν ὁ στρατηγὸς καὶ προκρίνας τὴν εὐεργεσίαν τῆς τιμωρίας τρισχιλίους μὲν ὁμήρους ἔλαβε, τὴν δὲ πόλιν καὶ τὰς κτήσεις ἀκεραίους ἐάσας ἔτυχε στεφάνων καὶ τιμῶν μεγάλων παρὰ τῶν εὖ παθόντων. οἱ δὲ στρατιῶται, τῶν ἐγχωρίων αὐτοὺς ὑποδεχομένων λαμπρῶς μετὰ πάσης προθυμίας, εἱστιῶντο πάντων ὄντων δαψιλῶν τῶν πρὸς ἀπόλαυσιν. [Exc. de virt. et vit. p. 273 V. 565, 566 W.]

11 Λυτάτιος δὲ ὁ ὕπατος ναυσὶ μακραῖς τριακοσίαις καὶ πλοίοις καὶ πορείοις ἑπτακοσίοις, ὁμοῦ χιλίοις, εἰς Σικελίαν ἔπλευσε, καὶ εἰς τὸ Ἐρυκίνων ἐμπόριον καθωρμίσθη. Ἄννων δὲ καὶ αὐτὸς ἐκ Καρχηδόνος ναυσὶ διακοσίαις πεντήκοντα μακραῖς καὶ τοῖς φορτηγοῖς εἰς τὴν νῆσον τὴν Ἱέραν ἦλθεν. εἶτα δὲ ἐξ αὐτῆς πρὸς τὸν Ἔρυκα ἐρχόμενος, καὶ τῶν Ῥωμαίων ὑπαντησάντων, παρ' ἀμφοτέρων πόλεμος ἐγένετο μέγας. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν πόλεμον ἀπέβαλον Καρχηδόνιοι ναῦς ἑκατὸν ἑπτακαίδεκα, αὐτάνδρους μὲν τούτων εἴκοσι, * Ῥωμαῖοι δὲ ὀγδοήκοντα, τριάκοντα μὲν εἰς τέλος, πεντήκοντα δὲ εἰς ἐπιμερισμόν *, αἰχμαλώτους δέ, ὡς Φιλῖνος ἀνέγραψε, Καρχηδονίων ἑξακισχιλίους, ὡς δὲ ἕτεροι, τετρακισχιλίους τεσσαράκοντα. αἱ δὲ ἄλλαι νῆες πνεύματος ἐπιπνεύσαντος οὐρίου εἰς Καρχηδόνα ἔφυγον.

2 Οὐδὲν γὰρ ὄφελος ἀνδρείας, ὅταν τοῦ σκάφους βυθισθέντος το σῶμα τῆς βάσεως ἀποστερηθὲν ὑπὸ τῆς θαλάσσης τοῖς πολεμίοις ἐγχειρίζηται. [Exc. Hoeschel. p. 169 H. 509 W.]

3 Ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ προέβη τῆς ἀνδραγαθίας ὥστε

καὶ τοὺς στρατηγοὺς αὐτοὺς παρ' ἀμφοτέροις ἀριστεύειν καὶ τῶν κινδύνων προκαθηγεῖσθαι. ἔνθα δὴ συνέβαινεν ἀλογώτατα πάθη τοῖς ἀρίστοις τῶν ἀνδρῶν ἐνίοτε. οἱ γὰρ ταῖς εὐψυχίαις ὑπερέχοντες τῶν ἀνθεστηκότων καταδυομένης τῆς ἰδίας νηὸς ἡλίσκοντο, ταῖς μὲν ἀρεταῖς οὐκ ἐνδιδόντες, τῷ δὲ τῆς ἀνάγκης ἀβοηθήτῳ κρατούμενοι. τί γὰρ ὄφελος ἀνδρείας, ὅταν τοῦ σκάφους βυθισθέντος τὸ σῶμα τῆς βάσεως ἀποστερηθὲν ὑπὸ τῆς θαλάττης τοῖς πολεμίοις ἐγχειρίζηται; [Exc. Vat. p. 53, 54.]

Ὅτι ἡ μήτηρ τῶν νεανίσκων βαρέως φέρουσα 12
τὴν τἀνδρὸς τελευτήν, καὶ νομίσασα δι' ἀμέλειαν αὐτὸν ἐκλελοιπέναι τὸ ζῆν, ἔπεισε τοὺς υἱοὺς κακουχεῖν τοὺς αἰχμαλώτους. συγκλεισθέντων οὖν αὐτῶν εἰς οἴκημα στενὸν παντελῶς, τὰ σώματα καθάπερ τῶν θηρίων ἠναγκάζετο συνεσπειραμένα καρτερεῖν διὰ τὴν στενοχωρίαν. ἔπειτα τῆς τροφῆς παραιρεθείσης ἐφ' ἡμέρας πέντε, Βοδόστωρ μὲν διὰ τὴν ἀθυμίαν καὶ τὴν ἔνδειαν ἐτελεύτησεν, Ἀμίλκας δέ, διαφέρων εὐψυχίᾳ, διεκαρτέρει καίπερ ἀπεγνωσμένης ἐλπίδος ἀντεχόμενος. πολλάκις δὲ αὐτοῦ δεομένου τῆς γυναικός, καὶ μετὰ δακρύων τὴν ἐπιμέλειαν τὴν εἰς τὸν ἄνδρα διεξιόντος, τοσοῦτον ἀπέσχεν ἐκείνη φιλανθρωπίας καὶ λογισμῶν ἀνθρωπίνων ὥστε τὸν μὲν νεκρὸν αὐτῷ συγκατακλεῖσαι πέντε ἡμέρας, τροφὴν δὲ ὀλίγην χορηγῆσαι, πρὸς αὐτὸ μόνον στοχαζομένην τὸ δύνασθαι τὴν ἀτυχίαν ἐνεγκεῖν. ὁ δὲ Ἀμίλκας ἀπογνοὺς τὸν ἐκ τῆς ἱκε- 2
σίας ἔλεον ἀνεβόησεν ἐπιμαρτυρόμενος Δία ξένιον καὶ θεοὺς τοὺς ἐποπτεύοντας τὰ κατ' ἀνθρώπους ὡς ἀντὶ καλῆς χάριτος τῆς ὀφειλομένης ἀπολαμβάνει τιμωρίας ὑπὲρ ἄνθρωπον. οὐ μὴν ἐξέλειπε τὸ ζῆν,

εἴτε δαιμονίου τινὸς ἐλεήσαντος εἴτε καὶ ταὐτομά-
3 του παράδοξον ἐνεγκόντος βοήθειαν. ἐσχάτως γὰρ
αὐτοῦ διακειμένου διά τε τὴν ἀποφορὰν τὴν ἀπὸ
τοῦ νεκροῦ καὶ τὴν ὅλην κακουχίαν, τῶν οἰκετῶν
τινες τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν διηγήσαντό τισι τὸ γι-
νόμενον. οἱ δὲ μισοπονηρήσαντες τοῖς δημάρχοις
προσήγγειλαν. δεινῆς δ' οὖν τῆς ὠμότητος φανεί-
σης, οἱ ἄρχοντες ἀνεκαλέσαντο τοὺς Ἀτιλίους, καὶ
παρ' ὀλίγον θανάτου κρίσιν προέθηκαν, ὡς καται-
σχύνουσι τὴν Ῥώμην· διηπειλήσαντο δὲ τὴν ἁρμότ-
τουσαν παρ' αὐτῶν λήψεσθαι τιμωρίαν, εἰ μὴ πᾶ-
σαν ἐπιμέλειαν ποιήσονται τῶν αἰχμαλώτων. οἱ δὲ
τῇ μητρὶ πολλὰ καταμεμψάμενοι τὸν μὲν Βοδό-
στορα καύσαντες ἀπέστειλαν τὴν τέφραν τοῖς συγ-
γενέσι, τὸν δὲ Ἀμίλκαν ἐκ τῆς κακουχίας ἀνέλαβον.
[Exc. de virt. et vit. p. 273, 274 V. 566 W.]

13 Ὅτι ὁ Βάρκας, ἐπειδὴ παρεγενήθησαν πρὸς αὐ-
τὸν οἱ πρέσβεις τῶν Ῥωμαίων μετὰ τοῦ Γέσκωνος
καὶ τὰς συνθήκας ἀνεγίνωσκον, μέχρι μέν τινος
ἐσιώπα· ὡς δὲ ἤκουσε τά τε ὅπλα παραδιδόναι καὶ
τοὺς αὐτομόλους, οὐκ ἐκαρτέρησεν, ἀλλ' ἐκέλευσεν
ἀπιέναι τὴν ταχίστην· ἕτοιμος γὰρ ἔφησεν εἶναι
μᾶλλον ἀποθανεῖν μαχόμενος ἢ φιλοψυχήσας προσ-
δέξασθαι πρᾶξιν ἐπονείδιστον, καὶ ταῦτ' εἰδὼς τὴν
τύχην πρὸς τοὺς ἐγκαρτεροῦντας τοῖς δεινοῖς αὐτο-
μολοῦσαν καὶ μεγίστην ἀπόδειξιν τῆς ἀνελπίστου
μεταβολῆς παρεσχημένην τὴν περὶ τὸν Ἀτίλιον συμ-
φοράν. [Exc. Vat. p. 54.]

14 Εἴκοσι τέσσαρα ἔτη πολεμήσαντες οἱ Ῥωμαῖοι
Καρχηδονίους, Λιλύβαιον δὲ δεκαετῆ χρόνον πο-
λιορκήσαντες, πρὸς ἀλλήλους διελύθησαν. [Exc.
Hoeschel. p. 169 H. 509 W.]

FRAGMENTA LIBRI XXV.

1 Ἐπίκουρος ὁ φιλόσοφος ἐν ταῖς ἐπιγεγραμμέναις ὑπ' αὐτοῦ κυρίαις δόξαις ἀπεφήνατο τὸν μὲν δίκαιον βίον ἀτάραχον ὑπάρχειν, τὸν δὲ ἄδικον πλείστης ταραχῆς γέμειν, βραχεῖ παντελῶς λόγῳ πολὺν ἀληθῆ νοῦν περιλαβών καὶ τὸ σύνολον δυνάμενον τὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων διορθοῦσθαι. ἡ γὰρ ἀδικία μητρόπολις οὖσα τῶν κακῶν, οὐ μόνον τοῖς ἰδιώταις, ἀλλὰ καὶ συλλήβδην ἔθνεσι καὶ δήμοις καὶ βασιλεῦσι τὰς μεγίστας ἀπεργάζεται συμφοράς. [Exc. Hoeschel. p. 169 H. 509 W.]

2 Ὅτι οἱ Καρχηδόνιοι περὶ τῆς Σικελίας μεγάλους ἀγῶνας καὶ κινδύνους ὑπομείναντες, καὶ πρὸς Ῥωμαίους εἴκοσι τέτταρα ἔτη συνεχῶς διαπολεμήσαντες, οὐ τηλικούτων ἐπειράθησαν ἀτυχημάτων ὅσων ὁ πόλεμος αὐτοῖς αἴτιος ὑπῆρξεν ὁ πρὸς τοὺς ἀδικηθέντας ὑπ' αὐτῶν μισθοφόρους. ἀποστερήσαντες γὰρ τοὺς ὀφειλομένους μισθοὺς τοῖς ἀλλοεθνέσι παρ' ὀλίγον αὐτῆς τῆς ἡγεμονίας ἅμα καὶ τῆς πατρίδος ἐστερήθησαν· οἱ γὰρ ἀδικηθέντες μισθοφόροι παραχρῆμα ἀποστάντες ταῖς ἐσχάταις συμφοραῖς περιέβαλον τὴν Καρχηδόνα. [Exc. de virt. et vit. p. 274, 277 V. 566, 567 W.]

2 Ὑπῆρχον γὰρ οἱ μετὰ Καρχηδονίων στρατευσάμενοι Ἴβηρες, Κελτοί, Βαλεαρεῖς, Λιβυφοίνικες,

Λιγυστῖνοι καὶ μιξέλληνες δοῦλοι· οἳ καὶ ἐστασίασαν. [Exc. Hoeschel. p. 169 H. 509 W.]

3 Ὅτι οἱ Καρχηδόνιοι ἐξαπέστειλαν πρὸς τοὺς ἀποστάντας κήρυκα, τὴν τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν αἰτούμενοι. οἱ δὲ περὶ τὸν Σπόνδιον ἡγεμόνες ἐπιτείνοντες τὴν ἀποθηρίωσιν οὐ μόνον ἀντεῖπον περὶ τῆς ταφῆς, ἀλλὰ καὶ διηπειλήσαντο μηκέτι πέμψειν μηδένα κήρυκα περὶ μηδενὸς πρὸς αὐτούς, ὡς τῆς αὐτῆς κολάσεως γενησομένης τῷ παραγενομένῳ. εἰς δὲ τὸ λοιπὸν ἐνομοθέτησαν τῶν αἰχμαλώτων τοὺς μὲν Καρχηδονίους τῆς αὐτῆς τούτοις ἀξιοῦν τιμωρίας, τοὺς δὲ συμμαχοῦντας τοῖς Φοίνιξι χειροκοπεῖν καὶ πέμπειν ἠκρωτηριασμένους εἰς τὴν Καρχηδόνα. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Σπόνδιον ἡγεμόνες διὰ τῆς εἰρημένης ἀσεβείας καὶ ὠμότητος ὑπετέμοντο τὴν διὰ τῆς φιλανθρωπίας στρατηγίαν τοῦ Βάρκα. τοῦτον τὸν τρόπον Ἀμίλκας δυσχρηστούμενος τῇ ὠμότητι καὶ αὐτὸς ἠναγκάζετο τῆς φιλανθρωπίας μὲν τῆς εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἀποστῆναι, τὴν δὲ τιμωρίαν παραπλησίαν ἐπιτιθέναι τοῖς ὑποπεσοῦσι. διόπερ τοὺς ἁλισκομένους αἰκιζόμενος παρερρίπτει τοῖς θηρίοις, ὑφ' ὧν καταπατούμενοι πικραῖς τιμωρίαις περιέπιπτον.

2 Ὅτι οἱ Ἱππακρῖνοι καὶ οἱ Ἰτυκαῖοι ἀπέστησαν καὶ τοὺς φυλάττοντας τὰς πόλεις ἔρριψαν ἀτάφους κατὰ τῶν τειχῶν, καὶ τοῖς παρὰ Καρχηδονίων πρεσβεύσασι περὶ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναιρέσεως ἀντέπιπτον περὶ τῆς ταφῆς. [Exc. de virt. et vit. p. 277 V. 567 W.]

4 Διὸ καὶ τοῖς ἀποστάταις οὐχ ἧττον πολιορκεῖσθαι συνέβαινεν ἢ πολιορκεῖν διὰ τὸ σπανίζειν τροφῆς.

Συνέβαινε δὲ ταῖς μὲν τόλμαις αὐτοὺς μὴ λεί- 2
πεσθαι τῶν πολεμίων, διὰ δὲ τὰς ἀπειρίας τῶν ἡγε-
μόνων μεγάλα βλάπτεσθαι. διὸ καὶ τότε συνιδεῖν
ἦν ἐπ' αὐτῆς τῆς πείρας ἡλίκην ὑπερβολὴν ἔχοι
στρατηγικὴ σύνεσις ἰδιωτικῆς ἀπειρίας καὶ τριβῆς
ἀπόνου καὶ στρατιωτικῆς. [Exc. Vat. p. 55.]

Τότε συνιδεῖν ἐστιν ἐπ' αὐτῆς τῆς πείρας ἡλί- 3
κην ὑπεροχὴν ἔχει στρατηγικὴ σύνεσις ἰδιωτικῆς
ἀπειρίας καὶ τριβῆς ἀλόγου καὶ στρατιωτικῆς. [Exc.
Hoeschel. p. 169 H. 510 W.]

Τὸ γὰρ δαιμόνιον, ὡς ἔοικε, ταύτην ἀμοιβὴν τῶν 5
ἀσεβημάτων αὐτοῖς ἐδικαίωσεν.

Ὅτι τὸν Σπόνδιον ἀνεσταύρωσεν Ἀμίλκας. ὁ δὲ 2
Μάθως Ἀννίβαν εἰς τὸν αὐτὸν σταυρὸν αἰχμάλω-
τον λαβὼν προσήλωσεν, ὥστε δοκεῖν τὴν τύχην
ὥσπερ ἐπίτηδες ἐναλλὰξ τάς τ' εὐημερίας καὶ τὰς
ἥττας ἀπονέμειν τοῖς περὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν
ἠσεβηκόσιν.

Ὅτι αἱ δύο πόλεις οὐδεμίαν ἀφορμὴν εἶχον πρὸς 3
διάλυσιν διὰ τὸ μὴ καταλελοιπέναι σφίσιν ἐλέῳ μηδὲ
συγγνώμῃ τόπον τινὰ κατὰ τὰς πρώτας ἐπιβολάς.
οὕτω κατὰ τὰς ἁμαρτίας μεγάλην ἔχει διαφορὰν ἡ
μετριότης καὶ τὸ μηδὲν ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐπιτηδεύειν.
[Exc. Vat. p. 55, 56.]

Οὕτω τῶν κατὰ τὰς ἁμαρτίας ὄντων μεγάλην 4
ἔχει διαφορὰν ἡ μετριότης καὶ μηδὲν ὑπὲρ ἄνθρω-
πον ἐπιτηδεύειν.

Μετὰ δὲ τὴν ἐκ Σικελίας ἐπαναχώρησιν οἱ μι- 6
σθοφόροι Καρχηδονίων ἐπανέστησαν αὐτοῖς διὰ τοι-
αύτας αἰτίας. ὑπὲρ τῶν ἵππων τῶν θανόντων ἐν
Σικελίᾳ καὶ τῶν σφαγέντων ἀνδρῶν τιμὰς ὑπερ-
*βαλλούσας * καὶ ἐπολέμησαν ἔτη τέσσαρα καὶ μῆνας*

τέσσαρας. σφάζονται δὲ ὑπὸ Ἀμίλκα τοῦ Βάρκα στρατηγοῦ, ὃς καὶ ἐν Σικελίᾳ εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἀνδρικῶς ἐκρατύνατο. [Exc. Hoeschel. p. 169 H. 509 W.]

7 Ἐπὶ τοσοῦτον ἡ νῆσος (Sardinia) διωνομάσθη τῇ τῶν καρπῶν ἀφθονίᾳ ὥστε Καρχηδονίους ὕστερον αὐξηθέντας ἐπιθυμῆσαι τῆς νήσου, καὶ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ κινδύνους ὑπὲρ αὐτῆς ἀναδέξασθαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράψομεν. [Diodorus 4, 29.]

8 Ὅτι Ἀμίλκας ὁ καὶ Βάρκας πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρασχόμενος τῇ πατρίδι, κατὰ μὲν τὴν Σικελίαν ἐν τῷ πρὸς Ῥωμαίους πολέμῳ, κατὰ δὲ τὴν Λιβύην, ὅτε τὴν ἀπόστασιν οἱ μισθοφόροι καὶ Λίβυες ποιησάμενοι συνεῖχον ἐν πολιορκίᾳ τὴν Καρχηδόνα. ἐπ' ἀμφοτέροις γὰρ τοῖς πολέμοις τούτοις ἐπιφανεστάτας πράξεις κατεργασάμενος καὶ πολιτευόμενος ἐμφρόνως, δικαίας ἀποδοχῆς ἐτύγχανε παρὰ πᾶσι τοῖς πολίταις. ὕστερον δὲ μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ κατὰ τὴν Λιβύην πολέμου συστησάμενος ἑταιρείαν τῶν πονηροτάτων ἀνθρώπων, καὶ ἐκ τούτων ἀθροίζων καὶ ἐκ τῶν λαφύρων ὠφελείας, ἔτι δὲ αὐτὸν ὁρῶν ταῖς πράξεσιν αὐξανόμενον, καὶ δοὺς εἰς δημοκοπίαν καὶ πλήθους ἀρέσκειαν, παρεστήσατο τὸν δῆμον ἑαυτῷ παραδοῦναι τὴν στρατηγίαν ὅλης τῆς Λιβύης εἰς χρόνον ὀλίγιστον. [Exc. de virt. et vit. p. 277, 278 V. 567 W.]

9 Ὅτι οἱ μὲν Κελτοὶ τοῖς πλήθεσιν ὄντες πολλαπλάσιοι, καὶ πεφρονηματισμένοι τῷ θράσει καὶ ταῖς ἀλκαῖς, καταπεφρονηκότως διηγωνίζοντο, οἱ δὲ περὶ τὸν Βάρκαν τὸ τοῦ πλήθους ἐλλιπὲς ταῖς ἀρεταῖς καὶ ταῖς ἐμπειρίαις ἐπειρῶντο διορθώσασθαι. οἱ μὲν

οὖν πᾶσιν ἔδοξαν ἐμφρόνως περὶ τούτων βεβουλεῦσθαι, ἡ δὲ τύχη παρ' ἐλπίδας ἐβράβευσε τὰς πράξεις καὶ τὸ δοκοῦν ἀδύνατον εἶναι καὶ ἐπικίνδυνον παραδόξως κατώρθωσεν. [Exc. Vat. p. 56.]

Ἀμίλκας δὲ στρατηγήσας κατὰ Καρχηδόνα ταχὺ τὴν πατρίδα ηὔξησε, καὶ εἰς τὰς Ἡρακλείους στήλας καὶ εἰς τὰ Γάδειρα καὶ εἰς τὸν Ὠκεανὸν κατέπλευσεν. ἔστι δὲ τὰ Γάδειρα πόλις ἄποικος Φοινίκων· κεῖται μὲν εἰς τὰ ἔσχατα τῆς οἰκουμένης κατὰ αὐτὸν τὸν Ὠκεανόν, ὅρμον ἔχουσα. πολεμήσας δὲ Ἴβηρας καὶ Ταρτησσίους μετὰ Ἰστολατίου στρατηγοῦ τῶν Κελτῶν καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ πάντας κατέκοψεν, ἐν οἷς καὶ τοὺς δύο ἀδελφοὺς σὺν ἄλλοις ἐπιφανεστάτοις ἡγεμόσι· καὶ τρισχιλίους ζῶντας παραλαβὼν ἔταξεν εἰς τὰς ἰδίας στρατιάς. Ἰνδόρτης 2 δὲ πάλιν ἀθροίσας πεντακισμυρίους, καὶ πρὶν πολέμου τραπεὶς καὶ φυγὼν εἰς λόφον τινά, καὶ πολιορκηθεὶς ὑπ' Ἀμίλκα καὶ νυκτὸς πάλιν φυγών, τὸ πλεῖστον αὐτοῦ κατεκόπη, αὐτὸς δὲ Ἰνδόρτης καὶ ζωγρίας ἐλήφθη. ὃν τυφλώσας Ἀμίλκας καὶ τὸ σῶμα αἰκισάμενος ἀνεσταύρωσε· τοὺς δὲ ἄλλους αἰχμαλώτους, ὄντας μυρίων πλείους, ἀπέλυσε. πολλὰς δὲ πόλεις τῇ πειθοῖ προσηγάγετο, πολλὰς δὲ καὶ καταπολεμήσας. Ἀσδρούβας δὲ ὁ γαμβρὸς Ἀμίλκου, 3 πεμφθεὶς παρὰ τοῦ κηδεστοῦ εἰς Καρχηδόνα εἰς πόλεμον τῶν Νομάδων τῶν ἐπαναστάντων Καρχηδονίοις, κατέκοψεν ὀκτακισχιλίους, ζωγρίας δὲ ἔλαβε δισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ ἐδουλώθησαν φόρους τελέσοντες. ὁ δὲ Ἀμίλκας περὶ τὴν Ἰβηρίαν πόλεις πολλὰς ὑποτάξας ἔκτισε πόλιν μεγίστην, καλέσας αὐτὴν ἐκ τῆς τοῦ τόπου θέσεως Ἄκραν Λευκήν. Ἀμίλκας δὲ Ἑλικῇ τῇ πόλει παρακαθήμενος καὶ πολιορκῶν,

τὸ πλεῖστον στράτευμα καὶ τοὺς ἐλέφαντας εἰς παραχειμασίαν ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ πόλει Λευκῇ Ἄκρᾳ ἀποστείλας, μετὰ τῶν λοιπῶν παρέμεινε. συνεκβοηθήσαντος δὲ τοῦ Ὀρισσὼν βασιλέως τοῖς πολιορκουμένοις, δόλῳ φιλίαν συνθέμενος καὶ συμ-
4 μαχήσας ἔτρεψεν Ἀμίλκαν. τούτου δὲ φεύγοντος τοῖς υἱοῖς καὶ τοῖς φίλοις τὴν σωτηρίαν κατεσκεύασε δι' ἄλλης ὁδοῦ ἐκκλίνας· καταδιωκόμενος γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, εἰς ποταμὸν μέγαν σὺν τῷ ἵππῳ ἐμβὰς ὑπὸ τοῦ ῥεύματος διεφθάρη ὑπὸ τοῦ ἵππου. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀννίβαν καὶ Ἀσδρούβαν τοὺς υἱοὺς διεσώθησαν εἰς τὴν Λευκὴν Ἄκραν.

5 Ἀμίλκας μὲν οὖν, καίπερ πολλοῖς ἔτεσι πρότερον τῆς ἡμετέρας ἡλικίας τετελευτηκώς, ἐχέτω παρὰ τῆς ἱστορίας ὥσπερ ἐπιτάφιον τὸν ἴδιον ἔπαινον. [Exc. Hoeschel. p. 169, 170 H. 510, 511 W.]

11 Ὅτι Ἀσδρούβας μαθὼν πρακτικωτέραν οὖσαν τῆς βίας τὴν ἐπιείκειαν, προέκρινε τὴν εἰρήνην τοῦ πολέμου.

2 Διὸ πᾶσα ἡ πόλις ἀεὶ τὰ παραγγελλόμενα φιλοπευστοῦσα, καὶ ταῖς διαδιδομέναις φήμαις μετάμελος οὖσα, πολλῆς ἀγωνίας ἐπληροῦτο. [Exc. Vat. p. 56.]

12 Ἀσδρούβας δὲ ὁ γαμβρὸς Ἀμίλκα μαθὼν τοῦ κηδεστοῦ τὸ ἀκλήρημα, ταχέως ἀναζεύξας πρὸς τὴν Λευκὴν Ἄκραν ἦλθεν, ἔχων θηρία πλέυν τῶν ἑκατόν. οὗτος δὲ στρατηγὸς ἀναγορευθεὶς ὑπό τε τοῦ λαοῦ καὶ Καρχηδονίων, πεντακισμυρίους ἐμπείρους πεζοὺς συνέλεξε καὶ ἱππεῖς ἑξακισχιλίους, ἐλέφαντας δὲ διακοσίους. πολεμήσας δὲ πρῶτον τὸν Ὀρισσὼν βασιλέα κατέσφαξε πάντας τοὺς αἰτίους τῆς Ἀμίλκα φυγῆς. παρέλαβε δὲ τὰς πόλεις αὐτῶν, οὔσας δώδεκα, καὶ πάσας τὰς πόλεις Ἰβηρίας. γήμας

δὲ [γυναῖκα ἔσχε] θυγατέρα βασιλέως Ἰβήρων ὑπὸ πάντων τῶν Ἰβήρων ἀνηγορεύθη στρατηγὸς αὐτοκράτωρ. ὅθεν ἔκτισε παραθαλασσίαν πόλιν, ἣν προσηγόρευσε Νέαν Καρχηδόνα, καὶ ἑτέραν πόλιν ὕστερον, θέλων τὴν Ἀμίλκα δύναμιν ὑπερβῆναι. καὶ ἐστράτευσεν * ἑξακισμυρίους, ἱππεῖς ὀκτακισχιλίους, ἐλέφαντας διακοσίους. ὑπὸ δὲ οἰκέτου ἐπιβουλευθεὶς ἐσφάγη, στρατηγήσας ἔτη ἐννέα.

Κέλται δὲ μετὰ Γαλατῶν κατὰ Ῥωμαίων πόλε- 13
μον ἀθροίσαντες συνῆξαν λαὸν μυριάδας εἴκοσι, καὶ πρῶτον μὲν πόλεμον ἐνίκησαν, καὶ δεύτερον προσβαλόντες ἐνίκησαν, ἀνεῖλον δὲ καὶ τὸν ἕνα Ῥωμαίων ὕπατον. Ῥωμαῖοι δὲ καὶ αὐτοὶ ἔχοντες πεζῶν μυριάδας ἑβδομήκοντα, ἱππεῖς δὲ ἑπτακισμυρίους, τῶν δύο πολέμων ἡττημένων Ῥωμαίων, τῷ τρίτῳ πολέμῳ κατὰ κράτος ἐνίκησαν Ῥωμαῖοι, καὶ ἀνεῖλον μυριάδας τέσσαρας, καὶ τοὺς ὑπολοίπους ἐξώγρησαν, ὥστε καὶ τὸν μέγιστον αὐτῶν βασιλέα ἑαυτοῦ θερίσαι τὸν τράχηλον, τὸν δὲ δεύτερον αὐτοῦ ζῶντα ποιῆσαι. ἐκ δὲ τούτου τοῦ ἀνδραγαθήματος ἀνθύπατος γενόμενος Αἰμίλιος κατέδραμε τὴν χώραν τῶν Γαλατῶν καὶ Κελτῶν, καὶ πολλὰς πόλεις καὶ φρούρια εἶλε, καὶ ὠφελείας πολλῆς ἐπλήρωσε τὴν Ῥώμην.

Ἱέρων δὲ ὁ βασιλεὺς Συρακόσης εἰς τὸν Κελτι- 14
κὸν πόλεμον Ῥωμαίοις σῖτον ἀπέστειλε, βοηθῶν Ῥωμαίοις, οὗ καὶ τὴν τιμὴν ἔλαβε μετὰ τὴν τοῦ πολέμου κατάλυσιν.

Μετὰ δὲ τὴν σφαγὴν Ἀσδρούβα τοῦ Καρχηδο- 15
νίου ἀναρχίας οὔσης, τὸν μείζονα υἱὸν Ἀμίλκα Ἀννίβαν στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν. Ζακανθαίων δὲ ἡ πόλις πολιορκουμένη ὑπὸ Ἀννίβα, συναγαγόντες τὰ

ἱερὰ καὶ τὸν χρυσὸν καὶ ἄργυρον τὸν ἐν τοῖς οἴκοις καὶ τὰ τῶν γυναικῶν κόσμια καὶ ἐνώτια καὶ ἀργύρια, χωνεύσαντες ἔμιξαν χαλκὸν καὶ μόλιβδον, καὶ ἄχρηστον ποιήσαντες τὸν χρυσὸν ἐξῆλθον, καὶ ἡρωικῶς ἀγωνισάμενοι πάντες κατεκόπησαν, πολλοὺς [δὲ] καὶ αὐτοὶ φονεύσαντες. αἱ δὲ γυναῖκες τὰ τέκνα φονεύσασαι ἑαυτὰς δι' ἀγχόνης ἀπέπνιξαν. οὕτως ἀκερδῆ τὴν πόλιν παρέλαβεν Ἀννίβας. τὸν δὲ Ἀννίβαν Ῥωμαῖοι πρὸς δίκην αἰτήσαντες δι' ὧν παρενόμησε, καὶ μὴ λαβόντες, πόλεμον τὸν Ἀννιβαϊκὸν καλούμενον ἔστησαν. [Exc. Hoeschel. p. 170, 171 H. 511, 512 W.]

16 Ὅτι ὁ πρεσβύτατος τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐκπεμφθέντων πρεσβευτῶν ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν Καρχηδονίων, δείξας τῇ γερουσίᾳ τὸν κόλπον, ἔφησε φέρειν αὐτὸν καὶ τὴν εἰρήνην καὶ τὸν πόλεμον· ἀπολείψειν οὖν τούτων ὁπότερον ἂν οἱ Καρχηδόνιοι βουληθῶσιν. τοῦ δὲ τῶν Καρχηδονίων βασιλέως εἰπόντος ποιεῖν αὐτὸν ὁπότερον βούλοιτο, ἔφη, Τὸν πόλεμον ἀφίημι. τῶν δὲ Καρχηδονίων οἱ πλείους εὐθὺς ἀνεβόησαν δέχεσθαι.

17 Ὅτι οἱ κατὰ τὴν Οὐικτόμελαν πόλιν ἐκπολιορκηθέντες συνέφυγον εἰς τὰς ἰδίας οἰκίας ἐπὶ τέκνα καὶ γυναῖκας, τὴν ἐσχάτην παρ' αὐτῶν ληψόμενοι τέρψιν, εἰ δή τίς ἐστι τέρψις τοῖς ἀπολλυμένοις εἰ μὴ δάκρυα καὶ τὸ τελευταῖον ἐν τῷ ζῆν τῶν συγγενῶν ἀσπασμός· ταῦτα γὰρ τοῖς ἀτυχοῦσιν ἔχειν τινὰ δοκεῖ κουφισμὸν τῶν ἀκληρημάτων. οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι τὰς οἰκίας ἐμπρήσαντες πανοικὶ μετὰ τῶν συγγενῶν κατεφλέχθησαν καὶ τὸν ἐπὶ τῆς ἰδίας ἑστίας τάφον ἑαυτοῖς ἐπέστησαν, τινὲς δὲ εὐψυχοτάτως τοὺς ἰδίους προανελόντες ἑαυτοὺς ἐπικατέ-

σφαξαν, αἱρετώτερον τὸν αὐτόχειρα θάνατον ὑπολαβόντες τοῦ διὰ τῶν πολεμίων μεθ' ὕβρεως συντελουμένου. [Exc. Vat. p. 56, 57.]

Τούτου (Philippi) ἐπίτροπος Ἀντίγονος καταστα- 18
θεὶς ὁ Δημητρίου κρατεῖ Μακεδόνων ἔτη ιβ', κατὰ δὲ τὸν Διόδωρον ἔτη θ'. [Georg. Syncell. Chronogr. p. 267, B.]

Ἀννίβας, ὡς Διόδωρος γράφει καὶ Δίων ἅμα, 19
σὺν τούτοις Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσόθεν,
ἦν στρατηγὸς τῶν Σικελῶν, υἱὸς δὲ τοῦ Ἀμίλκα.
ὅστις Ἀμίλκας σύμπασαν εἶλε τὴν Ἰβηρίαν,
δόλοις ἐπιθεμένων δὲ κτείνεται τῶν Ἰβήρων.
τὸν πάντα τούτου γὰρ στρατὸν φεύγειν κελεύσας
τότε
καὶ προσπλακέντας τοὺς υἱοὺς καὶ συνθανεῖν ποθοῦντας
μάστιξι παρωσάμενος συμφεύγειν τοῖς ἑτέροις,
Ἀννίβαν πεντεκαίδεκα τῶν χρόνων ὑπηργμένον,
Ἀσδρούβαν δὲ δυώδεκα, τὸν λόφον, τὴν κυνέαν
ἅρας αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, τοῖς Ἴβηρσιν ἐγνώσθη.
πάντων δ' Ἰβήρων ἐπ' αὐτὸν ὡς εἶχον ὁρμησάντων,
οἱ φεύγοντες ἐσώζοντο τυγχάνοντες ἀδείας.
ὡς δὲ σωθέντα τὸν στρατὸν εἶδε, στραφεὶς ὀπίσω
λοιπὸν σπουδάζει μηδ' αὐτὸς Ἴβηρσι κρατηθῆναι.
ἐπικειμένων δὲ σφοδρῶς κυκλόθεν τῶν Ἰβήρων
τὸν ἵππον ἀκρατέστερον ἐλάσας τὸν οἰκεῖον
τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἴβηρος τοῖς ῥεύμασιν ἐμπίπτει.
βάλλεται δὲ παρά τινος ὁρμῶν ἐν ἀκοντίῳ·
πλὴν καὶ πνιγεὶς οὐδὲ νεκρὸς τοῖς Ἴβηρσιν εὑρέθη.
ὃ τούτῳ πόθος ἦν· σύρεται γὰρ τοῖς ῥείθροις.
τούτου τοῦ ἥρωος ἀνδρὸς ὢν γόνος ὁ Ἀννίβας
ὑπὸ γαμβρῷ ἐτάττετο, σὺν ᾧ τὴν Ἰβηρίαν

πᾶσαν ἐλεηλάτησε ποινὴν πατρῴου φόνου.
ὡς δ' ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις οἱ Αὔσονες Ῥωμαῖοι
τοὺς Σικελοὺς ἐνίκησαν πολλάκις νικηθέντες,
κέλευσμά τε βαρύτατον ἐκέλευσαν ἐκείνοις
ὡς μηδὲ ξίφος ἀπ' αὐτῶν ποτέ τινα κατέχειν,
Ἀννίβας, χρόνων εἴκοσι γενόμενος καὶ πέντε,
χωρὶς συγκλήτου τῆς βουλῆς καὶ τῶν ὑπερεχόντων
τοὺς θερμοτέρους συλλαβὼν καὶ τοὺς ὀξεῖς τῶν νέων
ὡς ἑκατὸν καὶ πλείονας, ληστεύων Ἰβηρίαν
ἔξῃ, καὶ προσεπηύξανεν ἀεὶ στρατὸν τῶν νέων·
ὡς δ' ἡ πληθὺς ἐνίκα μὲν ἑκατοντάδας ἤδη,
εἰς χιλιάδας δ' ἔτρεχεν, εἶτα καὶ μυριάδας
καὶ μέγας γέγονε στρατὸς καὶ τῶν ἀξιομάχων,
ἄνευ μισθοῦ καὶ δωρεῶν οὕτω συνηθροισμένος,
εὐθὺ τοῦτο κατάδηλον ἐγένετο Ῥωμαίοις.
καὶ συνταχθέντες σύμπαντες στρατῷ πεζῷ καὶ στόλῳ,
ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα πληθύος μυριάδες
πίτυος δίκην ἔσπευδον τοὺς Σικελοὺς ἐκτρῖψαι.
οἱ Σικελοὶ δ' ἱκέτευον παύσασθαι τὸν Ἀννίβαν,
μὴ παντελῶς τὰ Σικελῶν ἄρδην ἀποφθαρείη.
ὁ δὲ παρεὶς τοὺς θέλοντας καὶ λέγειν καὶ λαβράζειν
οὐκ ἀναμείνας τὴν ὁρμὴν ἐκείνων τῶν Ῥωμαίων
μόνος ἐκ πάντων Σικελῶν χωρεῖ πρὸς Ἰταλίαν,
ἄνωθεν πορευόμενος Ἀλπιανῶν ὀρέων,
καὶ τούτων τὰ δυσείσβολα καὶ πέτρας κατατέμνων
ἐν ἓξ μησὶν ἐμπέπτωκε τάγμασι τῶν Ῥωμαίων
ἐν διαφόροις μάχαις δὲ τούτων πολλοὺς ἀνεῖλεν.
Ἀσδρούβαν δὲ τὸν ἀδελφὸν ἐκαραδόκει μένων,
ὃς διαβὰς τὰ ὄρεα ταῦτα τὰ τῶν Ἀλπίων

ἡμέραις πεντεκαίδεκα προσήγγιζεν Ἀννίβᾳ,
ἄγων καὶ πλῆθος στρατιᾶς. ὃ γνόντες οἱ Ῥωμαῖοι,
λαθραίως ἐπιθέμενοι τοῦτον μὲν ἀναιροῦσι,
τὴν κεφαλὴν δ' ἐνέγκαντες ἐπέρριψαν Ἀννίβᾳ.
ὁ δὲ θρηνήσας, ὡς ἐχρῆν, τὸν ἀδελφὸν τὸν φίλον,
ὕστερον ἀντετάξατο Ῥωμαίοις ἐν ταῖς Κάνναις,
Ῥωμαίων ὄντων στρατηγῶν Παύλου καὶ Τερεντίου.
αἱ Κάνναι πεδιάδες δέ εἰσι τῆς Ἀργυρίππας,
οὗ Διομήδης ἔκτισε τὴν πόλιν Ἀργυρίππαν,
τουτέστιν Ἄργος Ἵππειον τῇ γλώσσῃ τῇ Ἑλλήνων.
αἱ πεδιάδες αὗται δὲ τυγχάνουσι Δαυνίων,
τῶν Ἰαπύγων ὕστερον, ἔπειτα Σαλαντίων,
τὰ νῦν δὲ πᾶσι Καλαβρῶν τὴν κλῆσιν λεγομένων,
τῶν Καλαβρῶν μεσόριον αὖτε καὶ Λογγιβάρδων,
οὗπερ ὁ μέγας πόλεμος ἐκείνοις ἀνερράγη.
τούτου ῥαγέντος τότε δὲ πολέμου τοῦ φρικώδους,
σεισμὸς ἐγένετο δεινός, ὡς ὄρη διαστῆναι,
ἐξ οὐρανοῦ δ' ἐχύθησαν ὄμβροι μεγάλων λίθων.
οἱ δὲ θερμῶς μαχόμενοι τούτων οὐδὲν ἐπέγνων.
τέλος τοσοῦτο πέπτωκε πλῆθος ἀνδρῶν Ῥωμαίων
ὡς τὸν Ἀννίβαν στρατηγὸν πέμψαι τῇ Σικελίᾳ
τοὺς δακτυλίους στρατηγῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἐν-
δόξων
μεδίμνοις τε καὶ χοίνιξι πολλοῖς ἐμμετρηθέντας·
τὰς εὐγενεῖς καὶ πρώτας δὲ γυναῖκας τῶν Ῥωμαίων
ὀδυρομένας προσδραμεῖν ναοῖς τοῖς ἐν τῇ Ῥώμῃ
καὶ ταῖς θριξὶν ταῖς ἑαυτῶν καθαίρειν ἕδη τούτων,
ὕστερον καὶ μιγῆναι δὲ καὶ δούλοις καὶ βαρβάροις,
λειψανδρησάσης παντελῶς τῆς Ῥωμαΐδος χώρας,
ὅπως μὴ πρόρριζον αὐτῶν ἐκθαμνισθῇ τὸ γένος.
τότε δ' ἡ Ῥώμη, παντελῶς πάντων ἀνῃρημένων,
ἄκλειστος ἵστατο πολλοῖς ἡμεροδρόμοις κύκλοις.

οἱ γέροντες δ' ἐξόμενοι τοῖς ταύτης προπυλαίοις
τὴν συμφορὰν ὠδύροντο τὴν ὑπερπαθεστάτην·
τοὺς παριόντας δ' ἤροντο μή πού τις ζῶν ἐλείφθη
τοιαύτης τότε συμφορᾶς τὴν Ῥώμην κατασχούσης,
Ἀννίβας κατημέλησε ταύτην ἐγκατασκάψαι
νίκαις καὶ πότοις καὶ τρυφαῖς φανεὶς ἀμβλὺς πρὸς
τοῦτο,
ἔστ' ἂν συνήχθη στράτευμα Ῥωμαίων τοῖς Ῥω-
μαίοις.
τότε τριττῶς ἀπείρχθη δὲ πρὸς Ῥώμην ἐξορμήσας·
αἴφνης ἐκ τῆς αἰθρίας γὰρ χάλαζα σφοδροτάτη
καὶ γνόφος ἐγγινόμενος εἶργε πορείας τοῦτον.
ὕστερον δὲ φθονούμενος τοῖς Σικελοῖς Ἀννίβας,
ἐν σίτου χρείᾳ γεγονώς, καὶ μὴ στελλόντων τούτων,
ὁ πρὶν γενναῖος νικητὴς λιμῷ νενικημένος
φυγὰς ὑπὸ Σκιπίωνος γίνεται τοῦ Ῥωμαίου
καὶ Σικελοῖς παραίτιος δεινῆς πανωλεθρίας.
αὐτὸς δὲ φάρμακον πιὼν θνήσκει πρὸς Βιθυνίαν,
πρός τι χωρίον Λίβυσσαν καλούμενον τῇ κλήσει,
δοκῶν θανεῖν εἰς Λίβυσσαν πατρίδα τὴν οἰκείαν.
ἦν γὰρ Ἀννίβᾳ τις χρησμὸς οὕτω που γεγραμ-
μένος·
Λίβυσσα κρύψει βῶλος Ἀννίβα δέμας.

[Tzetzes Hist. 1, 27.]

FRAGMENTA LIBRI XXVI.

Οὔτε ποιητὴς οὔτε συγγραφεὺς οὔτε ἄλλος τεχνί- 1
της οὐδεὶς παραγγελίας τινὸς λογικῆς δύναται πᾶσι
τοῖς ἀναγινώσκουσι κατὰ πᾶν εὐαρεστῆσαι· θνητῇ
δὲ φύσει, κἂν ὅλως ἐπιτετευγμένη γένηται, οὐ δυ-
νατὸν ἐφικέσθαι τῆς ἀμέμπτου πάντων εὐαρεστή-
σεως. οὔτε γὰρ Φειδίας, μάλιστα τεθαυμασμένος
ἐπὶ τῇ τῶν ἐλεφαντίνων ἀγαλμάτων κατασκευῇ, οὔτε
Πραξιτέλης ο καταμίξας ἄκρως τοῖς λιθίνοις ἔργοις
τὰ τῆς ψυχῆς πάθη, οὔτε Ἀπελλῆς ἢ Παρράσιος οἱ
τοῖς ἐμπειρικῶς κεκραμένοις χρώμασι προαγαγόντες
εἰς ἀκρότατον τὴν ζωγραφικὴν τέχνην, οὕτως ἐπέ-
τυχον ἐν τοῖς ἔργοις ὥστε κατὰ πᾶν ἄμεμπτον ἐπι-
δείξασθαι τὸ τῆς ἐμπειρίας ἀποτέλεσμα. τίς γὰρ
ἐπιφανέστερος τῶν μὲν ποιητῶν Ὁμήρου, τῶν δὲ
ῥητόρων Δημοσθένους, τῶν δὲ εὖ βεβιωκότων Ἀρι-
στείδου καὶ Σόλωνος; ἀλλ' ὅμως ταῖς τούτων εὐ-
φημίαις καὶ δυνάμεσι προσῆλθεν ὁ μεμφόμενος καὶ
τὰς ἀγνοίας ἐλέγχων λόγος. ἄνθρωποι γὰρ ὄντες 2
καὶ ταῖς τῶν ἐγχειρουμένων ὑπεροχαῖς ἐπιτυγχά-
νοντες, ὅμως διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν διέ-
πιπτον ἐν πολλοῖς. ἔστι γάρ τινα τῶν ἀνθρωπίων
φιλόφθονα καὶ μικρόσοφα, τὰ παραπέμποντα μὲν
τὰ καλῶς ἔχοντα τῶν ἐπιτελεσθέντων, προσπλεκό-
μενα δὲ τοῖς ἐπιδεχομένοις διαστροφήν τινα καὶ

πιθανὴν μέμψιν, ἐξ ὧν φιλοτιμοῦνται διὰ τῆς τῶν ἄλλων κατηγορίας τὴν ἰδίαν αὐξήσειν ἐμπειρίαν, ἀγνοοῦντες ὅτι πᾶσα δύναμις οὐκ ἐκ τῆς ἀλλοπαθείας ἀσθενεῖ, ἀλλ' ἐκ τῆς ἰδίας ἕξεως θεωρεῖται.

3 Θαυμάσειε δὲ ἄν τις τῆς τοιαύτης ἀβελτερίας τὴν εἰς τὰ φαῦλα φιλοπονίαν, δι' ἧς τινες πειρῶνται ταῖς κατὰ τῶν ἄλλων βλασφημίαις ἰδίαν εὐδοξίαν ἀποφέρεσθαι. εἰσὶ γάρ τινες, οἶμαι, φύσεις σκαιότητι βλάπτουσαι, καθάπερ ἐκκάουσαι τὰ καλὰ τῶν γεννημάτων πάχναι καὶ χιόνες. καὶ γὰρ διὰ τὴν ἀνταύγειαν τῆς κατὰ τὴν χιόνα λευκότητος ἀμαυρουμένη ἡ ὄψις τῆς ἀκριβοῦς θεωρίας ἀποστερεῖται, καὶ προαιρέσεις ἀνθρώπων ἀξιόλογον μὲν ἔργον οὔτε βουλόμεναι δρᾶν οὔτε δυνάμεναι, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἄλλων πεποιημένα διασύρουσι. διὸ τοὺς εὖ φρονοῦντας * τοῖς μὲν διὰ ἐπιμέλειαν κατορθωκόσιν ἀρετὴν ἀπομερίζειν τὸν ἔπαινον, τοῖς δὲ σπανίως κατορθοῦσι μὴ συκοφαντεῖν ἀνθρωπίνης φύσεως τὴν ἀσθένειαν. περὶ μὲν οὖν τῶν βασκαίνειν ἐπιτηδευόντων ἱκανῶς ἡμῖν εἰρήσθω. [Exc. Hoeschel. p. 171, 172 H. 512, 513 W.]

2 Ὅτι Ἀννίβας ἦν φύσει μάχιμος, καὶ τῇ τῶν πολεμικῶν ἔργων ἐκ παιδὸς πείρᾳ πεπονημένος καὶ συνεστρατευκως ἔτη πλείω μεγάλοις ἡγεμόσι πολλὴν εἶχε τριβὴν τῶν πολεμικῶν ἀγώνων. κεχορηγημένος δὲ ὑπὸ τῆς φύσεως ἀγχινοίᾳ καὶ πεποιημένος στρατηγικὴν ἀρετὴν διὰ τῆς πολυχρονίου περὶ τὸν πόλεμον ἀσκήσεως, μεγάλας ἐλπίδας εἶχεν ἐν ἑαυτῷ. [Exc. de virt. et vit. p. 278 V. 568 W.]

3 Ὅτι Ἀννίβας πρὸς τὴν τοῦ δικτάτωρος Φαβίου σύνεσιν ἀντιμηχανώμενος εἰς παράταξιν αὐτὸν προυλεῖτο, καὶ τοῖς τῆς δειλίας ὀνείδεσιν ἐπειρᾶτο συν-

ἀναγκάζειν εἰς τὴν διὰ μάχης κρίσιν συγκαταβαίνειν. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος τῶν Ῥωμαίων ἐβλασφήμει τὸν δικτάτωρα καὶ παιδαγωγὸν ἀποκαλῶν αὐτὸν ὠνείδιζε τὴν δειλίαν· ὁ δὲ τὴν ὕβριν ἀταράχως καὶ βαρέως ἔφερεν. [Exc. Vat. p. 58.]

Καθάπερ γὰρ ἀθλητὴς ἀγαθὸς πολὺν χρόνον 2 χειραλειπτήσας ἐπὶ τὸν ἀγῶνα κατήντα, ἐμπειρίαν μεγάλην καὶ δύναμιν πεποιημένος. [Exc. Hoeschel. p. 172 H. 513 W. Suidas v. χειραλειπτήσας.]

Ὅτι τοῦ Μινυκίου ἡττηθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀννίβου, 3 ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ὑπὸ πάντων ἐκρίθη Μινύκιος μὲν ἀφροσύνῃ καὶ ἀπειρίᾳ τοῖς ὅλοις ἐπταικώς, Φάβιος δὲ ἀγχινοίᾳ καὶ ἀρετῇ στρατηγικῇ διὰ παντὸς προνενοημένος τῆς ἀσφαλείας. [Exc. de virt. et vit. p. 278 V. 568 W.]

Μηνόδοτος δὲ ὁ Περίνθιος τὰς Ἑλληνικὰς πραγ- 4 ματείας ἔγραψεν ἐν βιβλίοις πεντεκαίδεκα, Σωσύλος δὲ ὁ Ἴλιος τὰ περὶ Ἀννίβαν ἔγραψεν ἐν βιβλίοις ἑπτά.

Κατὰ δὲ Ῥωμαίους ἡ λεγεὼν πεντακισχίλιοί εἰ- 5 σιν. [Exc. Hoeschel. p. 172 H. 513 W.]

Ὅτι φύσει οἱ ἄνθρωποι ταῖς μὲν εὐημερίαις προσ- 6 τρέχουσι, τῇ δὲ τῶν πταισάντων τύχῃ συνεπιτίθενται. [Exc. Vat. p. 58 et Hoeschel. p. 171 H. 513 W.]

Τὴν γὰρ τύχην εὐμετάβολον οὖσαν φύσει ταχὺ 2 τὴν ἐναντίαν εἰσάξειν μεταβολήν. [Exc. Hoeschel. p. 171 H. 513 W.]

Ὅτι Δωρίμαχος ὁ τῶν Αἰτωλῶν στρατηγὸς ἀσεβῆ 7 συνετελέσατο πρᾶξιν· τὸ γὰρ περὶ Δωδώνην μαντεῖον συλήσας ἐνέπρησε τὸ ἱερὸν πλὴν τοῦ σηκοῦ. [Exc. de virt. et vit. p. 278 V. 568 W.]

Ῥόδου γὰρ ὑπὸ σεισμοῦ μεγάλου καταπτωθεί- 8

σης, Ἱέρων ὁ Συρακούσιος ἔδωκεν εἰς οἰκοδομὴν τοῦ τείχους ἀργυρίου ς τάλαντα καὶ ἀργυροῦς λέβητας ἀξιολόγους χωρὶς τοῦ νομίσματος, καὶ ἀτέλειαν τοῖς σιτηγοῖς πλοίοις.

9 Ἡ νῦν δὲ καλουμένη Φιλιππόπολις κατὰ τὴν Θετταλίαν Φθιώτιδες Θῆβαι ἐκαλοῦντο. [Exc. Hoeschel. p. 171 H. 513 W.]

10 Ὅτι κατὰ τὴν Καπύην προτεθείσης βουλῆς ἐν ἐκκλησίᾳ κοινῇ τί πρακτέον εἴη περὶ τῆς ἀποστάσεως, ἐπέτρεψαν οἱ Καπυηνοὶ γνώμην ἀποφήνασθαι τῷ προσαγορευομένῳ Παγκύλῳ Παύκῳ. ὁ δὲ ἐκτὸς τῶν φρενῶν γεγονὼς διὰ τὸν Ἀννίβου φόβον, ὤμοσε τοῖς πολίταις ἰδιότροπον ὅρκον. ἔφησε γάρ, εἰ τῶν ἑκατὸν ἐλπίδα μίαν εἶχεν ἐν τοῖς Ῥωμαίοις, οὐκ ἂν μετέστη πρὸς Καρχηδονίους· νῦν δὲ φανερᾶς οὔσης τῆς τῶν πολεμίων ὑπεροχῆς καὶ τοῦ κινδύνου ταῖς πύλαις ἐφεστῶτος ἀναγκαῖον εἶναι ταῖς ὑπεροχαῖς εἴκειν. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ πάντων συγκαταθεμένων προστίθεσθαι τοῖς Καρχηδονίοις ... [Exc. Vat. p. 58, 59.]

11 Ὅτι ἡ τοῦ Ἀννίβου δύναμις πολὺν χρόνον τῆς τῶν Καμπανῶν εὐδαιμονίας ἀπλήστως ἐμπλησθεῖσα μετέβαλε ταῖς ἀγωγαῖς εἰς τοὐναντίον· τρυφῆς γὰρ συνεχοῦς καὶ μαλακῆς εὐνῆς καὶ μύρων παντοίων καὶ παντοίας τροφῆς πολυτέλεια τὴν μὲν ἀλκὴν καὶ συνήθη τῶν δεινῶν ἐξέλυσεν ὑπομονήν, τὰ δὲ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς εἰς γυναικώδη καὶ τρυφερὰν διάθεσιν μετέστησεν. [Exc. de virt. et vit. p. 278 V. 568 W.]

2 Τρυφῆς γὰρ συνεχοῦς καὶ μαλακῆς εὐνῆς καὶ μύρων παντοίων καὶ παντοίας τροφῆς πολυτέλεια τὴν μὲν ἀλκὴν καὶ συνήθη τῶν δεινῶν ὑπομονὴν

ἐξέλυσε, τὰ δὲ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς εἰς γυναικώδη καὶ τρυφερὰν διάθεσιν μετέστησεν. ἡ γὰρ ἀνθρωπίνη φύσις τὴν μὲν ἀσυνήθη τῶν πόνων ἄσκησιν καὶ δίαιταν εὐτελῆ δυσχερῶς προσίεται, τὴν δὲ ῥᾳστώνην καὶ τρυφὴν ἑτοίμως διώκει. [Exc. Hoeschel. p. 172 H. 514 W.]

Ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τὴν ἀσυνήθη τῶν πόνων ἄσκησιν καὶ δίαιταν εὐτελῆ δυσχερῶς προσίεται, τὴν δὲ ῥᾳστώνην καὶ τρυφὴν ἑτοίμως διώκει. 3

Ποικίλη δέ τις ἀνωμαλία κατεῖχε τὰς πόλεις, 12 ὡς ἂν τῆς ὁμονοίας δεῦρο κἀκεῖσε λαβούσης τὰς ῥοπάς.

Ὅτι ταῖς τῶν πραγμάτων μεταβολαῖς καὶ τὰς τῶν φίλων εὐνοίας θεωρεῖν ἔστι συμμεταβαλλούσας. 2

Ὅτι αἱ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀρεταὶ καὶ παρὰ πολεμίοις ἐνίοτε τυγχάνουσι τιμῆς. 3

Ὅτι πολλαὶ γυναῖκες καὶ παρθένοι καὶ παῖδες ἐλεύθεροι συνείποντο τοῖς Καπυηνοῖς διὰ τὴν ἀπορίαν τῆς τροφῆς· καὶ γὰρ πόλεμος ἐνίοτε βιάζεται τοὺς κατὰ τὴν εἰρήνην ἐν πολλῇ σεμνότητι ζῶντας ὑπομένειν ἀνάξια τῆς ἡλικίας πάσχοντας. [Exc. Vat. p. 59, 60.] 4

Ἀννίβας γὰρ κακουχίᾳ πολλῇ καὶ τὰς πόλεις τῆς Βρεττίας παραλαβὼν ὕστερον καὶ τὴν Κρότωνα εἶλε καὶ τὸ Ῥήγιον πολιορκήσων. ἀπὸ δυσμῶν γὰρ ἀρξάμενος καὶ τῶν Ἡρακλειωτικῶν στηλῶν πᾶσαν τὴν Ῥωμαίων χώραν ὑπέταξε πλὴν Ῥώμης καὶ Νέας πόλεως, πολεμήσας ἕως Κροτώνης. [Exc. Hoeschel. p. 172 H. 514 W.] 13

Ὅτι τῶν Ῥωμαίων ὁ Ἀννίβας πολλὰ κατηγορήσας εἰς ὠμότητα καὶ πονηρίαν, μᾶλλον ὑπερηφανίαν, τοὺς τῶν συγκλητικῶν υἱοὺς καὶ συγγενεῖς 14

ἐκλέξας ἀπέσφαξε, ταύτην παρὰ τοῦ συνεδρίου λαμβάνων τιμωρίαν.

2 Ὅτι ὁ Ἀννίβας ἀλλοτριώτατα διακείμενος πρὸς Ῥωμαίους, ἐκ τῶν αἰχμαλώτων ἐπιλέξας τοὺς εὐθέτους εἰς μονομαχίαν συνέξευξεν. ἀδελφοὺς μὲν ἀδελφοῖς, πατέρας δὲ υἱοῖς, συγγενεῖς δὲ συγγενέσι μονομαχεῖν ἠνάγκαζεν. ἔνθα δὴ δικαίως ἄν τις τοῦ μὲν Φοίνικος ἐμίσησε τὴν ὠμότητα, τῶν δὲ Ῥωμαίων ἐθαύμασε τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἐν τοῖς δεινοῖς ὑπομονήν τε καὶ καρτερίαν. πυρὸς γὰρ αὐτοῖς προσαγομένου καὶ κέντρων, ἔτι δὲ χαλεπωτάτων πληγῶν, οὐδεὶς ὑπήκουσε προσενεγκεῖν τὰς χεῖρας τοῖς ἀναγκαιοτάτοις· πάντες γὰρ εὐγενῆ παραστήματα λαβόντες ἐναπέπνευσαν ταῖς ἀνάγκαις, ἀθίκτους ἑαυτοὺς τηρήσαντες τῆς πρὸς ἀλλήλους μιαιφονίας.

15 Ὅτι Γέλωνος καὶ Ἱέρωνος τῶν βασιλέων κατὰ τὴν Σικελίαν τετελευτηκότων ἐν Συρακούσαις, Ἱερωνύμου δὲ τὴν ἀρχὴν διαδεδεγμένου καὶ τὴν ἡλικίαν ὄντος ἀντίπαιδος, οὐκ εἶχεν ἡ βασιλεία τὸν προστησόμενον ἀξιόχρεων. διὸ καὶ τὸ μειράκιον ταῖς τῶν κολάκων πρὸς χάριν ὁμιλίαις ἐξετράπη πρὸς τρυφὴν καὶ ἀκολασίαν καὶ τυραννικὴν ὠμότητα· ἐπετελεῖτο γὰρ γυναικῶν ὕβρεις, καὶ τοὺς παρρησίᾳ χρωμένους τῶν φίλων ἀπέκτεινε, καὶ πολλῶν ἀκρίτως οὐσίας ἐδήμευε καὶ τοῖς πρὸς χάριν ὁμιλοῦσιν ἐδωρεῖτο. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐπηκολούθει ἐκ τῶν ὄχλων μῖσος, εἶτα καὶ ἐπιβουλία καὶ ὁ τοῖς πονηροῖς δυνάσταις εἰωθὼς ἐπακολουθεῖν ὄλεθρος.

16 Ὅτι μετὰ τὴν Ἱερωνύμου τελευτὴν οἱ Συρακούσιοι ἐλθόντες εἰς ἐκκλησίαν ἐψηφίσαντο τοὺς συγ-

γενεῖς τοῦ τυράννου κολάσαι, καὶ τὰς γυναῖκας ὁμοίως τοῖς ἀνδράσιν ἀνελεῖν, καὶ μηδὲ ῥίζαν ἀπολιπεῖν τυραννικῆς συγγενείας.

Ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Σεμπρωνίου Μάγωνος ἀπο- 16
στείλαντος πρὸς Ἀννίβαν, οἱ μὲν στρατιῶται κείμενον ὁρῶντες ἐβόων κατατέμνειν καὶ κατὰ μέρη διασφενδονῆσαι· ὁ δὲ Ἀννίβας φήσας οὐ προσήκειν τὴν ὀργὴν εἰς ἀναίσθητον σῶμα ἐναποτίθεσθαι, καὶ λαβὼν πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ τῆς τύχης ἄδηλον, ἅμα δὲ καὶ θαυμάζων τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, πολυτελοῦς ταφῆς ἠξίωσε τὸν τετελευτηκότα. ἀναλέξας δὲ τὰ τοῦ σώματος ὀστᾶ καὶ φιλανθρώπως περιστείλας ἀπέστειλεν εἰς τὸ τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον. [Exc. de virt. et vit. p. 282 V. 568, 569 W.]

Ὅτι ἡ τῶν Ῥωμαίων σύγκλητος, ὡς ἤκουσε τὴν 17
Καπύην περιειλημμένην πανταχόθεν τείχει διπλῷ, νομίζουσα τάχιον ἔσεσθαι τὴν ἅλωσιν, ὅμως οὐ διετήρησεν ἀμετάθετον τὴν ἔχθραν, ἀλλὰ διὰ τὴν συγγένειαν ἐψηφίσαντο πρὸ τακτῆς ἡμέρας τοὺς μεταθεμένους τῶν Καμπανῶν ἀθῴους εἶναι. ἧς δὴ παραπέμψαντες τὴν φιλανθρωπίαν οἱ Καμπανοί, καὶ τὴν παρ' Ἀννίβου γενομένην βοήθειαν ψυχαγωγούμενοι, τότε μετενόησαν ὅτε οὐδὲν ὄφελος ἦν μεταμέλεσθαι. [Exc. Vat. p. 60.]

Θαυμάσαι δ' ἄν τις εἰκότως τοῦ τεχνίτου τὴν 18
ἐπίνοιαν οὐ μόνον ἐν τούτοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς καὶ μείζοσι διαβεβοημένοις κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, περὶ ὧν τὰ κατὰ μέρος, ὅταν ἐπὶ τὴν Ἀρχιμήδους ἡλικίαν ἔλθωμεν, ἀκριβῶς διέξιμεν. [Diodorus 5, 37.]

Ὁ Ἀρχιμήθης ὁ σοφὸς μηχανητὴς ἐκεῖνος,
τῷ γένει Συρακούσιος, ἦν γέρων γεωμέτρης,

χρόνους τε ἑβδομήκοντα καὶ πέντε παρελαύνων.
ὅστις εἰργάσατο πολλὰς μηχανικὰς δυνάμεις
καὶ τῇ τρισπάστῳ μηχανῇ χειρὶ λαιᾷ καὶ μόνῃ
πεντεμυριομέδιμνον καθείλκυσεν ὁλκάδα.
καὶ τοῦ Μαρκέλλου στρατηγοῦ ποτὲ δὲ τῶν Ῥω-
μαίων
τῇ Συρακούσῃ κατὰ γῆν προσβάλλοντος καὶ πόντον,
τινὰς μὲν πρῶτον μηχαναῖς ἀνείλκυσεν ὁλκάδας,
καὶ πρὸς τὸ Συρακούσιον τεῖχος μετεωρίσας
αὐτάνδρους πάλιν τῷ βυθῷ κατέπεμπεν ἀθρόως.
Μαρκέλλου δ' ἀποστήσαντος μικρόν τι τὰς ὁλ-
κάδας
ὁ γέρων πάλιν ἅπαντας ποιεῖ Συρακουσίους
μετεωρίζειν δύνασθαι λίθους ἀμαξιαίους,
καὶ τὸν καθένα πέμποντα βυθίζειν τὰς ὁλκάδας,
ὡς Μάρκελλος δ' ἀπέστησε βολὴν ἐκείνας τόξου,
ἐξάγωνόν τι κάτοπτρον ἐτέκτηνεν ὁ γέρων·
ἀπὸ δὲ διαστήματος συμμέτρου τοῦ κατόπτρου
μικρὰ τοιαῦτα κάτοπτρα θεὶς τετραπλᾶ γωνίαις,
κινούμενα λεπίσι τε καί τισι γιγγλυμίοις,
μέσον ἐκεῖνο τέθεικεν ἀκτίνων τῶν ἡλίου
μεσημβρινῆς καὶ θερινῆς καὶ χειμεριωτάτης.
ἀνακλωμένων δὲ λοιπὸν εἰς τοῦτο τῶν ἀκτίνων
ἔξαψις ἤρθη φοβερὰ πυρώδης ταῖς ὁλκάσι,
καὶ ταύτας ἀπετέφρωσεν ἐκ μήκους τοξοβόλου.
οὕτω νικᾷ τὸν Μάρκελλον ταῖς μηχαναῖς ὁ γέρων.
ἔλεγε δὲ καὶ δωριστὶ φωνῇ Συρακουσίᾳ,
Πᾷ βῶ καὶ χαριστίωνι τὰν γᾶν κινήσω πᾶσαν;
οὗτος κατὰ Διόδωρον τῆς Συρακούσης ταύτης
προδότου πρὸς τὸν Μάρκελλον ἀθρόως γενομένης,
εἴτε κατὰ τὸν Δίωνα Ῥωμαίοις πορθηθείσης,
ὑπὸ τῶν πολιτῶν τότε πανυχιζόντων,

τοιουτοτρόπως τέθνηκεν ὑπό τινος Ῥωμαίου.
ἦν κεκυφὼς διάγραμμα μηχανικόν τι γράφων,
τὶς δὲ Ῥωμαῖος ἐπιστὰς εἶλκεν αἰχμαλωτίζων.
ὁ δὲ τοῦ διαγράμματος ὅλος ὑπάρχων τότε,
τίς ὁ καθέλκων οὐκ εἰδὼς ἔλεγε πρὸς ἐκεῖνον,
Ἀπόστηθι, ὦ ἄνθρωπε, τοῦ διαγράμματός μου.
ὡς δ' εἶλκε τοῦτον, συστραφεὶς καὶ γνοὺς Ῥωμαῖον εἶναι,
ἐβόα Τὶ μηχάνημά τις τῶν ἐμῶν μοι δότω.
ὁ δὲ Ῥωμαῖος πτοηθεὶς εὐθὺς ἐκεῖνον κτείνει,
ἄνδρα σαθρὸν καὶ γέροντα, δαιμόνιον τοῖς ἔργοις.
ἐθρήνησε δὲ Μάρκελλος τοῦτο μαθὼν εὐθέως,
λαμπρῶς τε τοῦτον ἔκρυψεν ἐν τάφοις τοῖς πατρῴοις
σὺν τοῖς ἀρίστοις πολιτῶν καὶ τοῖς Ῥωμαίοις πᾶσι.
τὸν δὲ φονέα τοῦ ἀνδρός, οἶμαι, πελέκει κτείνει.
ὁ Δίων καὶ Διόδωρος γράφει τὴν ἱστορίαν.
[Tzetzes Hist. 2, 35.]

Διόδωρος ὁ ἱστορικὸς τετράπολίν φησι Συρα- 19
κούσας ἐν οἷς ἀφομοιοῖ Ἀντιόχεια αὐτὴν (l. Ἀντιόχειαν τὴν) πρὸς τῷ Ὀρόντῃ (sic) ταῖς Συρακούσαις. [Scholia in Strabonis cod. Paris. 1397. ed. Falcon. vol. 1, p. 390.]

Ὅτι τῶν Συρακουσίων μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς πό- 20
λεως ἀπαντησάντων Μαρκέλλῳ μεθ' ἱκετηρίας, τῶν μὲν ἐλευθέρων ἔφη σωμάτων φείσεσθαι, τὰς δὲ κτήσεις ἁπάσας διαρπάσειν. [Exc. de virt. et vit. p. 282 V. 569 W.]

Ὅτι οἱ Συρακούσιοι διὰ πενίαν ἀποροῦντες τρο- 2
φῆς μετὰ τὴν ἅλωσιν ἑαυτοὺς ὡμολόγουν εἶναι δούλους, ὅπως πραθέντες τροφῆς μεταλάβωσι παρὰ τῶν ὠνησαμένων. οὕτω τοῖς ἑπταικόσι Συρακουσίοις

ἡ τύχη πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀκληρήμασι τηλικαύτην ἐπέστησε συμφορὰν ὥστε ἀντὶ τῆς διδομένης ἑλευθερίας ἑκουσίως αἱρεῖσθαι δουλείαν.

21 Ὅτι Σκιπίων τοὺς ὁμήρους ἀπολύσας ἐπεδείξατο ὡς πολλάκις ἑνὸς ἀνδρὸς ἀρετὴ προσκτᾶται συλλήβδην πόλεις, ἔθνη, βασιλεῖς.

22 Ὅτι ὁ Ἰνδιβέλης ὁ Κελτίβηρ συγγνώμης τυχὼν παρὰ Σκιπίωνος, καιρὸν εὑρὼν ἐπιτήδειον πάλιν ἐξέκαυσε πόλεμον. οὕτω γὰρ οἱ τοὺς πονηροὺς εὖ ποιοῦντες πρὸς τῷ τὴν χάριν ἀποβαλεῖν ἀγνοοῦσι πολεμίους ἑαυτῶν πολλάκις σωματοποιοῦντες. [Exc. Vat. p. 60.]

23 Ὅτι Καρχηδόνιοι καταλύσαντες τὸν Λιβυκὸν πόλεμον, τὸ τῶν Μικατανῶν Νομάδων ἔθνος σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις τιμωρησάμενοι πάντας τοὺς συλληφθέντας ἀνεσταύρωσαν. διόπερ οἱ τούτων ἀπόγονοι τῆς εἰς τοὺς πατέρας ὠμότητος ἀναμιμνησκόμενοι χαλεπώτατοι τοῖς Καρχηδονίοις πολέμιοι καθειστήκεισαν.

24 Ὅτι οὐκ εἴασε τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀρετήν, φημὶ δὴ τοῦ Ἀσδρούβου, ἀνεπισήμαντον, ἀλλά φησιν, ἦν γὰρ υἱὸς Ἀμίλκου τοῦ Βάρκα μὲν ἐπικαλουμένου, μεγίστην δὲ δόξαν ἐσχηκότος τῶν καθ' ἑαυτόν· καὶ γὰρ ἐν τῷ Σικελικῷ πολέμῳ μόνος τῶν ἡγεμόνων πολλάκις ἐνίκησε Ῥωμαίους, καὶ τὸν ἐμφύλιον καθελὼν πόλεμον πρῶτος διεβίβασε δύναμιν εἰς Ἰβηρίαν. τοιούτου δ' ὢν πατρὸς οὐκ ἀνάξιον ἑαυτὸν παρείχετο τῆς ἐκείνου δόξης· ὁμολογουμένως γὰρ ἄριστος ἦν στρατηλάτης ἁπάντων Καρχηδονίων μετὰ τὸν ἀδελφὸν Ἀννίβαν· διὸ καὶ τῶν ἐν Ἰβηρίᾳ δυνάμεων Ἀσδρούβαν κατέλιπεν ἡγεμόνα. πολλὰς δὲ μάχας ἀγωνισάμενος κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, καὶ διὰ παν-

τὸς ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων ἀναλαμβάνων τὰς δυνάμεις, πολλοὺς καὶ παντοίους ὑπέμεινε κινδύνους. καὶ εἰς τὴν μεσόγειον ἀποδιωχθεὶς διὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν μεγάλην ἤθροισε δύναμιν, καὶ παρεγενήθη παρ' ἐλπίδας εἰς Ἰταλίαν. [Exc. de virt. et vit. p. 282 V. 569 W.]

Ὅτι ὁ Ἀσδρούβας εἰ μὲν καὶ τὴν τύχην ἔσχε συνεπιλαμβανομένην, ὁμολογουμένως οὐκ ἂν ἠδυνήθησαν οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς τοῦτον ἅμα καὶ πρὸς Ἀννίβαν διαγωνίσασθαι. διόπερ χρὴ τὴν ἀρετὴν τἀνδρὸς ἐξετάζειν οὐκ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπιβολῆς καὶ τόλμης· τούτων μὲν γὰρ συμβαίνει τοὺς πράττοντας εἶναι κυρίους, ἐκείνων δὲ τὴν τύχην ἔχειν ἐξουσίαν. [Exc. Vat. p. 61.]

FRAGMENTA LIBRI XXVII.

1 Ὅτι Νάβις ὁ τύραννος τῶν Λακεδαιμονίων ἀνεῖλε Πέλοπα τὸν Λυκούργου μὲν τοῦ βασιλεύσαντος υἱόν, παῖδα δὲ τὴν ἡλικίαν ὄντα· εὐλαβεῖτο γὰρ μήποτε ὁ παῖς παραγενόμενος εἰς ἡλικίαν ἀποκαταστήσῃ τῇ πατρίδι τὴν ἐλευθερίαν, πεφρονηματισμένος διὰ τὴν εὐγένειαν. αὐτὸς δὲ τοὺς χαριεστάτους τῶν Λακεδαιμονίων ἐπιλεγόμενος ἀνῄρει, καὶ μισθοφόρους πανταχόθεν τοὺς χειρίστους συνήγαγε φύλακας τῆς δυναστείας. διόπερ ἐκ παντὸς τόπου συνέρρεον εἰς τὴν Σπάρτην ἱερόσυλοι, φῶρες, λῃσταί, κατάδικοι θανάτου. ἀσεβῶς γὰρ τὴν τυραννίδα περιποιησάμενος ὑπὸ μόνων τούτων ἤλπιζε βεβαιότατα τηρηθήσεσθαι. [Exc. de virt. et vit. p. 285 V. 570 W.]

2 Ὅτι Νάβις ὁ τῶν Λακεδαιμονίων τύραννος πολλὰς τιμωρίας ἐπενόησε πρὸς τοὺς πολίτας, νομίζων τῇ τῆς πατρίδος ταπεινώσει τὴν ἰδίαν αὐξήσειν δυναστείαν. ἀνὴρ γάρ, οἶμαι, πονηρὸς τυχὼν ἐξουσίας οὐκ εἴωθε φέρειν τὴν εὐτυχίαν κατ᾽ ἄνθρωπον.

2 Ὧν γὰρ μέγιστος ἱερεὺς ἠναγκάζετο μὴ μακρὰν τῆς Ῥώμης ἀποσπᾶσθαι διὰ τὴν τῶν ἱερῶν ἐπιμέλειαν. [Exc. Vat. p. 61.]

Οὕτω κατὰ τὴν Διοδώρου ἱστορίαν καὶ Σκιπίων ὁ στρατηγὸς τοῖς πρώτοις τῶν Σικελιωτῶν προέ-

θηκεν ἢ στρατεύειν μετ' αὐτοῦ εἰς Λιβύην ἢ τοὺς ἵππους καὶ τοὺς οἰκέτας παραδοῦναι τοῖς μετ' αὐτοῦ. [Eustath. Il. p. 1302, 11. Conf. Liv. 29, 1 init.]

Ὅτι Κρῆτες ναυσὶν ἑπτὰ πειρατεύειν ἐπιβαλόμε- 3
νοι τῶν πλεόντων ἐλῄστευον οὐκ ὀλίγους. διὸ καὶ τῶν ἐμπόρων ἀθυμούντων, Ῥόδιοι πρὸς αὐτοὺς τὰ-δικήματα νομίσαντες ἦξειν πρὸς τοὺς Κρῆτας πόλεμον ἐξήνεγκαν.

Ὅτι Πλημίνιος ὁ κατασταθεὶς Λοκρῶν ἡγεμὼν 4
παρὰ Σκιπίωνος, ἀσεβὴς ὢν τοὺς τῆς Φερσεφόνης θησαυροὺς ἀνασπάσας καὶ τὰ χρήματα συλήσας ἀπήνεγκε. τῶν δὲ Λοκρῶν ἀγανακτούντων ἐπὶ τούτοις καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀνακαλουμένων πίστιν, δύο τῶν χιλιάρχων μισοπονηρεῖν ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασι προσεποιήθησαν. τοῦτο δὲ ἔπραττον οὐκ ἐπὶ τοῖς γινομένοις ἀγανακτοῦντες, ἀλλ' ἐπὶ τῷ τὸ μέρος μὴ εἰλῆφέναι τῶν σεσυλημένων χρημάτων ἐγκαλοῦντες τῷ Πλημινίῳ. ταχὺ δ' αὐτοῖς ἅπασιν ἀξίαν τῆς 2
πονηρίας τιμωρίαν ἐπέθηκε τὸ δαιμόνιον. καὶ γὰρ ἐπιφανέστατον τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἱερῶν τοῦτ' εἶναι λέγεται καὶ διὰ παντὸς ἁγνὸν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων τετηρῆσθαι. καθ' ὃν γὰρ καιρὸν Πύρρος ἐκ 3
τῆς Σικελίας διεβίβαζε τὰς δυνάμεις εἰς Λοκρούς, καὶ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀπαιτούμενος τοὺς μισθοὺς ἠναγκάσθη δι' ἀπορίαν ἅψασθαι τῶν χρημάτων, κατὰ τὸν ἔκπλουν ἐπιγενηθῆναι πνεύματά φασιν, ὥστε στόλῳ παντὶ ναυαγῆσαι τοῦτον. τὸν δὲ Πύρρον δεισιδαιμονήσαντα τὴν θεὸν ἐξιλάσασθαι, καὶ μὴ πρότερον ἀπελθεῖν ἕως ἀποκατέστησε τὰ χρήματα. οἱ 4
δὲ χιλίαρχοι προσποιούμενοι μισοπονηρεῖν προϊσταντο τῶν Λοκρῶν, καὶ τὸν Πλημίνιον κακῶς ἔλεγον καὶ δίκην ἐπιθήσειν ἠπείλουν. τέλος ἐπὶ πλέον

τῆς λοιδορίας προβαινούσης εἰς χεῖρας ἦλθον. οἱ δὲ χιλίαρχοι τοῦτον ὄντες ἐπὶ γῆν τά τε ὅπλα περιέτρεχον αὐτοῦ καὶ τὴν ῥῖνα, πρὸς δὲ τούτοις κα-
5 τὰ χείλη διέσχισαν. ὁ δὲ Πλημίνιος συλλαβὼν τοὺς χιλιάρχους καὶ δεινοῖς αἰκίαις περιβαλὼν διέφθειρεν. ἡ δὲ σύγκλητος τῶν Ῥωμαίων διὰ τὴν ἱεροσυλίαν οὐ μετρίως ἐθεισιδαιμόνει· οἱ δὲ ἀντικολιτευόμενοι τῷ Σκιπίωνι καιρὸν εὑρόντες οἰκεῖον διαβολῆς κατηγόρουν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς ἀπὸ τῆς
6 ἐκείνου γνώμης ἅπαντα πέπραχεν ὁ Πλημίνιος. ἡ δὲ σύγκλητος ἀπέστειλε πρεσβευτὰς ἀγορανόμον καὶ δύο δημάρχους, εἰ μὲν εὕρωσιν ἀπὸ τῆς Σκιπίωνος γνώμης γεγενημένην τὴν ἱεροσυλίαν, κατὰ τάχος ἀγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν Ῥώμην· εἰ δὲ μή, ἐᾶν αὐτὸν διαβιβάζειν τὰς δυνάμεις εἰς τὴν Λιβύην. τούτων δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ὄντων, ὁ Σκιπίων μετασκευάμενος τὸν Πλημίνιον ἔδησεν εἰς ἅλυσιν καὶ περὶ τὴν
7 γυμνασίαν ἦν τῶν δυνάμεων. οἱ δὲ δήμαρχοι ταῦτα θαυμάσαντες ἐπῆνεσαν τὸν Σκιπίωνα. εἰς δὲ Ῥώμην ἀπαχθέντος τοῦ Πλημινίου, τοῦτον ἡ σύγκλητος εἰς φυλακὴν ἀπέθετο, καθ' ἣν αὐτὸν τελευτῆσαι συνέβη· τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ καθιέρωσε, καὶ τὰ προσελλείποντα τῶν ἱεροσυληθέντων χρημάτων ἐκ τοῦ δημοσίου προσθεῖσα τῇ θεῷ καθιέρωσεν. ἐψηφίσατο δὲ καὶ τοὺς Λοκροὺς ἐλευθέρους εἶναι, καὶ τῶν στρατιωτῶν τοὺς ἔχοντάς τι τῶν τῆς Φερσεφόνης χρημάτων, ἐὰν μὴ καταθῶσιν, ἐνόχους εἶναι θανάτου. [Exc. de virt. et vit. p. 282 V. 570, 571 W.]
8 Ὅτι μετὰ τὸ ψηφισθῆναι τὰ κατὰ Πλημίνιον φιλοφρονοῦντες τοὺς Λοκροὺς οἱ τὰ πολλὰ τῶν ἀναθημάτων ἡρπακότες, καὶ θεωροῦντες τὴν τῶν χιλιάρχων καὶ τοῦ Πλημινίου τιμωρίαν, ἐπὶ δεισι-

δαιμονίαν ἐνέπιπτον. οὕτως ὁ συνειδώς τι φαῦλον ἑαυτῷ σιωπωμένην ἀναδέχεται τιμωρίαν, κἂν τύχῃ διαλεληθὼς τοὺς ἄλλους. διὸ ποινηλατούμενοι τὰς ψυχάς, τὸ θεῖον ἐξιλασκόμενοι ἐρρίπτουν τὰ χρήματα.

Ὅτι τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς οἰκείοις τιθέμενον καιροῖς ἐνίοτε γίνεται μεγάλων ἀγαθῶν αἴτιον. [Exc. Vat. p. 61, 62.] 5

Ὅτι ὁ Σκιπίων παραγενηθέντων πρὸς αὐτὸν 6
τῶν περὶ Σόφακα τὸ μὲν πρῶτον ἰδὼν τὸν ἄνδρα δεδεμένον ἐδάκρυσε, λογιζόμενος τὴν πάλαι ποτὲ μακαριζομένην αὐτοῦ βασιλείαν. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον κρίνας ἀνθρώπινα φρονεῖν ἐν τοῖς εὐτυχήμασιν, ἐπέταξεν αὐτὸν λῦσαι, καὶ τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἀπέδωκε καὶ τὴν ἄλλην ἀκολουθίαν ἔχειν συνεχώρησε· τηρῶν δὲ αὐτὸν ἐν ἐλευθέρᾳ φυλακῇ φιλανθρώπως ὡμίλει, καὶ πολλάκις ἐπὶ δεῖπνα παρελάμβανεν. [Exc. de virt. et vit. p. 289 V. 571 W.]

Ὅτι Σκιπίων τὸν Σόφακα τὸν βασιλέα αἰχμά- 2
λωτον λαβὼν καὶ δεδεμένον λύσας φιλανθρώπως ὡμίλει αὐτῷ· ᾤετο γὰρ δεῖν τὴν ἐπὶ τοῦ πολέμου ἔχθραν μέχρι τοῦ νικᾶν φυλάττειν, εἰς δὲ τύχην αἰχμάλωτον ἀνδρὸς βασιλέως γεγονότος μηδὲν ἐξαμαρτάνειν ἄνθρωπον ὄντα· ἐφορᾷ γάρ, ὡς ἔοικε, τὸν ἀνθρώπινον βίον νέμεσίς τις θεοῦ, ἢ τοὺς ὑπὲρ ἄνθρωπον φρονοῦντας ταχὺ τῆς ἰδίας ἀσθενείας ὑπομιμνήσκει. διὸ καὶ τὸν Σκιπίωνα τίς οὐκ ἂν ἐπαινέσειε θεωρῶν πρὸς τὸν κατὰ τῶν πολεμίων φόβον καταπληκτικὸν γενόμενον, ὑπὸ δὲ τοῦ πρὸς τοὺς ἠτυχηκότας ἐλέου τὴν ψυχὴν ἡττώμενον; ὡς ἐπὶ πολὺ γὰρ εἰώθασιν οἱ πρὸς τοὺς ἀντιταττομένους φοβεροὶ πρὸς τοὺς ὑποπεσόντας ὑπάρχειν μέ-

τριοι. διὸ καὶ ταχὺ τοῦ Σόφακος ὁ Σκιπίων τῆς εἰς αὐτὸν ἐπιεικείας ἐκομίσατο χάριν. [Exc. Vat. p. 62.]

7 Ὅτι Σοφονίβα ἡ πρότερον μὲν Μασσανάσσῃ, μετὰ δὲ ταῦτα συνοικήσασα Σόφακι, τὸ δὲ τελευταῖον πάλιν εἰς συμβίωσιν ἐλθοῦσα διὰ τὴν αἰχμαλωσίαν τῷ Μασσανάσσῃ, τήν τε ὄψιν ἣν εὐπρεπὴς καὶ τοῖς τρόποις ποικίλη καὶ πᾶν ἐξομηρεύσασθαι δυναμένη. οὖσα δὲ Καρχηδονίων συμμαχὶς προσέκειτο λιπαροῦσα καὶ δεομένη καθ' ἡμέραν τάνδρὸς ὅπως ἀποστῇ Ῥώμης· ἦν γὰρ ἡ γυνὴ δεινῶς φιλόπατρις. ἃ δὴ γινώσκων ὁ Σόφαξ ἐδήλωσε τῷ Σκιπίωνι περὶ τῆς γυναικὸς καὶ παρεκελεύσατο φυλάττεσθαι. τούτοις δὲ σύμφωνα καὶ Λαιλίου λέγοντος, ὁ Σκιπίων ἐκέλευσεν ἄγειν πρὸς ἑαυτὸν τὴν γυναῖκα. παραιτουμένου δὲ τοῦ Μασσανάσσου πικρότερον ἐπέπληξεν. ὁ δὲ εὐλαβηθεὶς ἐκέλευσεν ἀποστέλλειν τοὺς παραληψομένους, αὐτὸς δὲ παρελθὼν εἰς τὴν σκηνὴν φάρμακον θανάσιμον τῇ γυναικὶ * πιεῖν ἠνάγκασε.

8 Ὅτι Σκιπίων διὰ τὸν πρὸς τοὺς ἑπταικότας ἔλεον βεβαίαν ἔσχε τὴν Μασσανάσσου συμμαχίαν εἰς ἅπαντα τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον.

9 Ὅτι Ἀννίβας συγκαλεσάμενος τοὺς συμμάχους ἐδήλωσεν αὐτοῖς ὡς ἀναγκαῖόν ἐστιν αὐτὸν διαβῆναι εἰς Λιβύην, καὶ ἔδωκεν ἐξουσίαν αὐτῶν τοῖς βουλομένοις αὐτῷ συστρατεύειν. ἔνιοι μὲν εἵλοντο τὴν μετ' Ἀννίβου διάβασιν, τοῖς δὲ ἡδομένοις τῇ ἐν Ἰταλίᾳ μονῇ περιστήσας τὴν δύναμιν, τὸ μὲν πρῶτον τοῖς στρατιώταις ἔδωκεν ἐξουσίαν, εἴ τινα βούλοιντο λαμβάνειν ἐξ αὐτῶν δοῦλον, τοὺς δὲ λοιποὺς κατέσφαξεν, ἄνδρας μὲν περὶ δισμυρίους,

ἵππους δὲ περὶ τρισχιλίους, καὶ τῶν ὑποζυγίων ἀναρίθμητον πλῆθος.

Ὅτι αὐτόμολοι ἦλθον πρὸς Ἀννίβαν ἱππεῖς τε- 10
τρακισχίλιοι. οὗτοι δὲ τοῦ Σόφακος πταίσαντος πρὸς Μασσανάσσην ἦσαν ἀφεστηκότες. ὁ δὲ ὀργισθεὶς αὐτοῖς περιέστησε τὴν δύναμιν, καὶ πάντας κατακοντίσας διέδωκε τοὺς ἵππους τοῖς μετ' αὐτοῦ στρατιώταις. [Exc. de virt. et vit. p. 290 V. 571, 572 W.]

Ὅτι τοῖς Καρχηδονίοις σιτοδείας ἐμπεσούσης, οἱ 11
ο καχέκται τῶν πολιτῶν ἐπιθυμοῦντες λῦσαι τὴν εἰρήνην, προετρέψαντο τὸν δῆμον ἐπιπλεῦσαι ταῖς ναυσὶ καὶ τὸν σῖτον εἰς λιμένα κομίσαι. τῆς δὲ γερουσίας οὐκ ἐώσης λῦσαι τὰς συνθήκας οὐδεὶς ὑπήκουσε· τὴν γὰρ κοιλίαν ἔφασκον οὐκ ἔχειν ὦτα.
15 Τὸ κακὸν ἀγαθοῦ παρείχετο φαντασίαν. [Exc. Vat. p. 62.]

Ὅτι Σκιπίων ἀπέστειλε πρὸς Καρχηδονίους πρέσ- 12
βεις, οἱ δὲ ὄχλοι παρ' ὀλίγον αὐτοὺς ἀνεῖλον. οἱ δὲ συνέσει διαφέροντες τούτους ἐξήρπασαν καὶ μετὰ
20 τριήρων ἐξέπεμψαν. οἱ δὲ δημοκρατοῦντες ἐν Καρχηδόνι τὸν ναύαρχον παρεκελεύσαντο, ὅταν αἱ παραπέμψασαι τριήρεις ἀναστρέψωσιν, ἐπιπλεῦσαι τοῖς πρεσβευταῖς καὶ πάντας κατασφάξαι· ὃ καὶ γέγονεν. οἱ δὲ καταφυγόντες ἐπὶ τὴν γῆν διεσώθησαν πρὸς
25 τὸν Σκιπίωνα. τὸ δὲ θεῖον τοῖς ἀσεβῆσαι βουλομένοις ταχέως ἐνεδείξατο τὴν αὐτοῦ δύναμιν· οἱ γὰρ εἰς Ῥώμην ἀποσταλέντες πρεσβευταὶ τῶν Καρχηδονίων ἀναστρέφοντες ὑπὸ χειμῶνος κατηνέχθησαν εἰς τὸν τῶν Ῥωμαίων ναύσταθμον. ὧν ἀνα-
30 χθέντων ἐπὶ τὸν Σκιπίωνα, καὶ πάντων βοώντων ἀμύνασθαι τοὺς ἀσεβεῖς, ὁ Σκιπίων οὐκ ἔφη δεῖν πράττειν ἃ τοῖς Καρχηδονίοις ἐγκαλοῦσιν. οὗτοι

μὲν οὖν ἀφεθέντες διεσώθησαν εἰς τὴν Καρχηδόνα, θαυμάζοντες τὴν τῶν Ῥωμαίων εὐσέβειαν. [Exc. de virt. et vit. p. 290 V. 572 W.]

2 Ὅτι τῶν Καρχηδονίων προημαρτηκότων εἰς Ῥωμαίους, ὑπὸ χειμῶνος δὲ ἀναχθέντων ποτὲ πρὸς Σκιπίωνα καὶ πάντων βοώντων ἀμύνασθαι τοὺς ἀσεβεῖς, ὁ Σκιπίων οὐκ ἔφη δεῖν πράττειν ἃ τοῖς Καρχηδονίοις ἐγκαλοῦσιν.

13 Ὅτι τὰ μὲν καλὰ πεῖσαι πάντων, οἶμαι, δυσχερέστατόν ἐστιν, ὁ δὲ πρὸς χάριν λόγος δεινὸς παραστῆσαι φαντασίαν συμφέροντος, κἂν ἐπ' ὀλέθρῳ λέγηται τῶν βουλευομένων.

14 Ἀλλ' οὐ καλὸν τοῖς μὲν ὅπλοις ἅπαντας νικᾶν, ὑπὸ δὲ τῆς πρὸς τοὺς ἀκληροῦντας ὀργῆς ηττᾶσθαι, καὶ πικρότατα μισοῦντας τοὺς ὑπὲρ ἄνθρωπον φρονοῦντας, ἐν ταῖς εὐτυχίαις αὐτοὺς ταῦτα πράττειν ἃ τοῖς ἄλλοις ἐγκαλοῦντες τυγχάνουσι. τότε γὰρ ἀληθὴς κλῆρός ἐστιν ἡ δόξα τῶν εὐτυχηκότων, ὅταν ὁ κρατῶν τὴν εὐτυχίαν φέρῃ κατ' ἄνθρωπον. ἐπιφθέγγεται γὰρ ἕκαστος ἐπὶ τῇ τούτων μνείᾳ διότι τῆς νίκης ὑπάρχουσιν ἄξιοι, τοῖς δὲ ἐπιλαθομένοις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὁ φθόνος ἀντικάθηται λυμαινόμενος τὴν τῶν εὐτυχούντων δόξαν. οὐδὲν γάρ ἐστι μέγα τὸν ἐκουσίως ὑποπίπτοντα φονεύειν, οὐδὲ θαυμαστὸν ἀφανίσαι τὸν τῶν ἠτυχηκότων βίον. οὐκ ἀλόγως γὰρ οἱ τοιοῦτοι τυγχάνουσιν ἀδοξίας, ὅταν τὰς κοινὰς τῶν ἀκληρούντων καταφυγὰς ἀναιρῶσι, τὴν ἀνθρωπίνης ἀσθενείας ἐπιλαθόμενοι.

15 Ὅτι προτερεῖ τοῖς ἀνθρώποις τῆς μὲν τιμωρίας εὐεργεσία, τῆς δὲ ἀμότητος ἡ πρὸς τοὺς ἐπικειμένους ἐπιείκεια.

Ὅτι ὅσῳ τις εὐροούσαν ἔχει τὴν τύχην, τοσούτῳ

μᾶλλον εὐλαβεῖσθαι χρὴ τὴν τὸν ἀνθρώπινον βίον ἐπισκοποῦσαν νέμεσιν.

Ὅτι οὐδὲν παρὰ ἀνθρώποις οὔτε κακὸν οὔτε 3
ἀγαθὸν ἑστηκυῖαν ἔχει τὴν τάξιν, τῆς τύχης ὥσπερ
ἐπίτηδες πάντα μετακινούσης. διὸ καὶ προσήκει τὸ
πολὺ φρόνημα κατατιθεμένους ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις
ἀκληρήμασι τὸν ἴδιον ἐξασφαλίζεσθαι βίον· ὁ γὰρ
τοῖς ἐπταικόσιν ἐπιεικῶς χρησάμενος δικαιοτάτης ἂν
ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς τύχοι πολυωρίας. παρὰ
μὲν οὖν τοῖς ἐκτὸς εἴωθε τοῖς τοιούτοις ἀείμνηστος
ἐπακολουθεῖν ἔπαινος, παρὰ δὲ τοῖς εὖ παθοῦσιν
ἡ κατ' ἀξίαν τῆς εὐεργεσίας φυλάττεσθαι χάρις.
καὶ γὰρ ὢν ἀλλοτριώτατός τις ἐὰν ἐλέου τύχῃ,
μεταβάλλει διὰ τὴν εὐεργεσίαν καὶ ταχὺ γίνεται φί-
λος, ἑαυτῷ μεμφόμενος.

Ὅτι δεῖ παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσι τὰς μὲν φιλίας 16
ἀθανάτους ὑπάρχειν, τὰς δὲ ἔχθρας εἶναι θνητάς·
οὕτω γὰρ μάλιστα τοὺς μὲν εὐνοοῦντας συμβήσε-
σθαι πλείστους γενέσθαι, τοὺς δὲ ἀλλοτρίως δια-
κειμένους ἐλάττους.

Ὅτι τοὺς ἡγεῖσθαι βουλομένους τῶν ἄλλων οὐχ 2
οὕτω τοῖς ἄλλοις ὑπερέχειν ἀναγκαῖον ὡς ἐπιει-
κείᾳ καὶ μετριότητι δεῖ νικᾶν ἅπαντας. ὁ μὲν γὰρ
ἐκ τοῦ κρατεῖσθαι φόβος μισεῖσθαι ποιεῖ τοὺς κρα-
τοῦντας, ἡ δὲ εἰς τοὺς ἡττωμένους εὐγνωμοσύνη
τῆς εὐνοίας αἰτία γινομένη βεβαίως συνέχει τὰς ἡγε-
μονίας. διόπερ ἐφ' ὅσον προνοούμεθα τῆς πατρί-
δος, ἐπὶ τοσοῦτον εὐλαβητέον ἀνήκεστόν τι καὶ
σκληρὸν πρᾶξαι κατὰ τῶν ἑαυτοὺς ἑκουσίως παρα-
διδόντων. πᾶς γὰρ τοὺς μὲν ὑπερβαλλούσαις συμ-
φοραῖς περιπεσόντας ἐλεεῖ, κἂν μηδὲν προσήκωσι,
τοὺς δὲ ὑπερηφάνως ταῖς εὐτυχίαις χρωμένους μισεῖ,

κἂν τύχωσιν ὄντες σύμμαχοι· ἀνάγει γάρ, οἶμαι, τὸ πραχθὲν ἕκαστος πρὸς ἑαυτὸν καὶ συναγανακτεῖ τοῖς ἠκληρηκόσι, φθονῶν ταῖς τῶν κατορθωσάντων εὐπραξίαις.

17 Ὅτι ὅταν πόλις ἐπισημοτάτη πασῶν οὕτως ἀνηλεῶς ἀναρπασθῇ, τότε δὴ καὶ μᾶλλον ἡ περὶ τούτων ὑπόληψις διὰ πάσης ἔρχεται τῆς οἰκουμένης. οὐ γὰρ οὕτω τοὺς εὖ πράξαντας ἅπαντες ἐπαινοῦσιν ὡς τοὺς ἀνημέρως χρησαμένους τοῖς ὑποπεσοῦσιν ὁμολογουμένως μισοῦσιν.

2 Ὅτι τὴν διδομένην εὐτυχίαν παρὰ θεοῦ μὴ φέρειν ἀνθρωπίνως πολλῶν κακῶν εἴωθεν αἴτιον γίνεσθαι.

3 Ὅτι τοῖς τὴν τύχην μὴ φέρουσι κατ' ἄνθρωπον ἱκανὴ πᾶσα πρόφασις ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβαλεῖν. ὁρᾶτε οὖν μήποτε τοὺς ἀπεγνωσμένους ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι ποιήσωμεν. καὶ γὰρ τὰ δειλότατα τῶν ζῴων ἔχοντα μὲν ἀναστροφὴν φεύγει, συγκλεισθέντα δὲ εἰς στενὸν τόπον ἀπίστως ἀγωνίζεται, καὶ Καρχηδόνιοι τὰς μὲν ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἔχοντες ὑποχωροῦσιν, ἀπογνόντες δὲ πᾶν τὸ δεινὸν ὑπομενοῦσιν ἐν ταῖς μάχαις. ὅταν γὰρ καὶ φεύγουσι καὶ μαχομένοις ὑποκείμενον ᾖ τελευτᾶν, ὁ μετὰ δόξης θάνατος τοῦ μετ' αἰσχύνης αἱρετώτερος κριθήσεται παρ' αὐτοῖς.

4 Ὅτι ὁ βίος πολλὰ ἔχει παράδοξα. δυστυχοῦντας μὲν οὖν παραβάλλεσθαι χρὴ καὶ τοῖς μεγίστοις κινδύνοις θηρᾶσθαι τὴν μεταβολήν· οὐ καλὸν δὲ τὴν τύχην εὑροοῦσαν ἔχοντας αὐτοὺς εἰς τὸ παράβολον διδόναι.

Ὅτι οὐδεὶς ἡγεῖσθαι δυνάμεως τῶν ἐκτὸς δυνα-
5 στείας λαχὼν ἑτέροις ἑκουσίως ἐκχωρεῖ.

Ὅτι ἀτυχίαν ἀδικίας πλεῖστον ἡγοῦμαι διαφέ- 18
ρειν καὶ δεῖν ἑκατέρῳ τούτων οἰκείως προσφέρεσθαι· ταῦτα γάρ ἐστιν εὖ βουλευομένων ἀνδρῶν. ὁ μὲν οὖν πταίσας ἐν τῷ μηδὲν ἁμαρτεῖν μέγα δικαίως ἂν καταφύγοι πρὸς τὸν κοινὸν τοῖς ἀκληροῦσιν ἔλεον, ὁ δὲ μέγιστα ἀσεβήσας καὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἄρρητα πρὸς ὕβριν καὶ ὠμότητα πράξας αὐτὸς αὑτὸν ἀπεστέρησε τοιαύτης φιλανθρωπίας· οὐ γὰρ δυνατὸν εἰς ἑτέρους ὠμὸν γενόμενον τὸν ἐν μέρει πταίσαντα τυγχάνειν ἐλέου, οὐδὲ τὸν οἰκτον ἐξ ἀνθρώπων τὸ καθ' αὑτὸν μέρος ἅραντα καταφεύγειν ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων ἐπιείκειαν. δίκαιον γάρ ἐστιν, ὃν καθ' ἑτέρων τις νόμον ἔθηκε, τούτῳ κεχρῆσθαι.

Ὅτι ὁ τοὺς κοινοὺς ἐχθροὺς ὑπὲρ ἁπάντων τι- 2
μωρησάμενος δῆλον ὡς κοινὸς ἂν εὐεργέτης νομίζοιτο, καὶ καθάπερ οἱ τὰ δεινότατα τῶν θηρίων ἀναιροῦντες ὡς εὖ ποιοῦντες τὸν κοινὸν βίον ἐπαίνου τυγχάνουσιν, οὕτως οἱ τὴν Καρχηδονίων ὠμότητα καὶ τὸ θηριῶδες τῆς ἀνθρωπότητος κολάσαντες ὁμολογουμένως τεύξονται τῆς μεγίστης δόξης.

Ὅτι τότε ἕκαστος ἀνδρείως ὑπομένει τὸν κίνδυ- 3
νον, ὅτε ἡ τοῦ νικᾶν ἐλπίς ἐστιν ὑποκειμένη· ὁ δὲ προειδὼς ἑαυτὸν ἡττηθησόμενον ἐν τῷ δρασμῷ καὶ φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἔχει κειμένην. [Exc. Vat. p. 62—66.]

FRAGMENTA LIBRI XXVIII.

1 Ὅτι Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς Δικαίαρχον τὸν Αἰτωλόν, ἄνδρα τολμηρόν, πείσας πειρατεύειν ἔδωκεν αὐτῷ ναῦς εἴκοσι, προσέταξε δὲ τὰς μὲν νήσους φορολογεῖν, τοῖς δὲ Κρησὶ παραβοηθεῖν ἐν τῷ πρὸς Ῥοδίους πολέμῳ. οὗτος δὲ κατὰ τὰς ἐντολὰς τοὺς μὲν ἐμπόρους ἐλῄστευε, τὰς δὲ νήσους λεηλατῶν ἀργύριον εἰσεπράττετο.

2 Ὅτι Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς Ἡρακλείδην τινὰ Ταραντῖνον εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ, πονηρὸν ἄνθρωπον, ὃς κατ' ἰδίαν αὐτῷ λαλῶν πολλὰς καὶ ψευδεῖς διαβολὰς τῶν ἐν ἀξιώματι κειμένων φίλων ἔλεγε· τέλος δὲ εἰς τοῦτο ἦλθεν ἀσεβείας ὥστε τοὺς πρώτους τοῦ συνεδρίου πέντε ἄνδρας ἀπέσφαξε. διὸ καὶ τὸ λοιπὸν ἐπὶ τὸ χεῖρον αὐτῷ τὰ πράγματα προήγετο· πολέμους γὰρ οὐκ ἀναγκαίους ἐπαναιρούμενος ἐκινδύνευσεν ἀποβαλεῖν τὴν βασιλείαν ὑπὸ Ῥωμαίων. οὐκέτι γὰρ οὐδεὶς ἐτόλμα τῶν φίλων ἄγειν παρρησίαν οὐδὲ ἐπιπλήττειν τῇ τοῦ βασιλέως ἀνοίᾳ, πεφρικὼς αὐτοῦ τὴν προπέτειαν. ἐστράτευσε δὲ ἐπὶ Δαρδάνους οὐδὲν ἀδικοῦντας, καὶ τούτους παρατάξει νικήσας ἀνεῖλεν ὑπὲρ τοὺς μυρίους.

3 Ὅτι Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς χωρὶς τῆς πλεονεξίας οὕτως ὑπερήφανος ἦν ἐν ταῖς εὐτυ-

χίαις ὥστε τοὺς μὲν φίλους ἀκρίτως ἀποσφάξαι, τοὺς δὲ τάφους τῶν προτετελευτηκότων καὶ πολλὰ τῶν ἱερῶν κατασκάπτειν. Ἀντίοχος δὲ τὸ κατὰ τὴν Ἐλυμαΐδα τέμενος τοῦ Διὸς συλᾶν ἐπιβαλόμενος πρέπουσαν τὴν καταστροφὴν εὗρε τοῦ βίου, μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἀπολόμενος. ἀμφότεροι δὲ τὰς αὑτῶν δυνάμεις ἀνυποστάτους εἶναι νομίσαντες, μιᾷ παρατάξει συνηναγκάσθησαν ἑτέροις ποιεῖν τὸ προσταττόμενον. διὸ καὶ τῆς μὲν περὶ αὐτοὺς γενομένης ἀτυχίας τὰς ἰδίας ἁμαρτίας ἠτιῶντο, τῶν δὲ συγχωρηθέντων φιλανθρώπων τὰς χάριτας εἶχον τοῖς ἐν τῷ κρατεῖν ἐπιεικῶς αὐτοῖς χρησαμένοις. τοιγαροῦν ὥσπερ ἀπὸ παραγραφῆς τῶν ἰδίων πράξεων ἐπὶ τὸ χεῖρον ἑώρων τὰς αὑτῶν βασιλείας ὑπὸ τοῦ δαιμονίου προαγομένας. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τότε καὶ μετὰ ταῦτα δικαίους ἐνιστάμενοι πολέμους, καὶ πλεῖστον ὅρκων καὶ σπονδῶν ποιούμενοι λόγον, οὐκ ἀλόγως συμμάχους εἶχον τοὺς θεοὺς ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐπιβολαῖς. [Exc. de virt. et vit. p. 293 V. 572, 573 W.]

4 Ὅτι οὐ μόνον ἄν τις ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν συμβολαίων εὕροι τοὺς πονηρευομένους ταῖς ἐκ τῶν νόμων ζημίαις περιπίπτοντας ἀλλὰ καὶ τῶν βασιλέων τοὺς ἀδίκοις πράγμασιν ἐπιβαλλομένους παρὰ τοῦ δαιμονίου τιμωρίας τυγχάνοντας. ὥσπερ γὰρ τοῖς ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευομένοις ὁ νόμος, οὕτω τοῖς ἐν ἐξουσίαις ὁ θεὸς βραβευτὴς γίνεται τῶν πραττομένων, καὶ τοῖς μὲν τὴν ἀρετὴν μεταδιώξασιν οἰκεῖα τῆς ἀρετῆς ἔπαθλα ἐπιτίθησι, τοῖς δὲ τὴν πλεονεξίαν ἢ τινα ἄλλην κακίαν ἐπανελομένοις οὐκ εἰς μακρὰν τὴν προσήκουσαν ἐφίστησι τιμωρίαν. [Exc. Vat. p. 66, 67.]

5 Ὅτι Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς σπα-

νίζων τροφῆς οὐ διέλιπε τὴν ὑπ' Ἄτταλον χώραν λεηλατῶν μέχρι τῆς τῶν Περγαμηνῶν πόλεως. κατέσκαψε δὲ καὶ τὰ περὶ τὸ Πέργαμον ἱερά, τό τε Νικηφόριον πολυτελῶς κατεσκευασμένον καὶ τἄλλα γλυφὰς ἔχοντα θαυμαζομένας εἰς τέλος παρῴνησε. δι' ὀργῆς γὰρ ἔχων τὸν Ἄτταλον, ἐπεὶ τοῦτον οὐ κατέλαβε περὶ τούτους τοὺς τόπους, τὸν θυμὸν εἰς ταῦτα κατετίθετο. [Exc. de virt. et vit. p. 294 V. 573 W.]

6 Ὅτι Μάρκος Αἰμίλιος ἀποπλεύσας εἰς Ἄβυδον πρὸς Φίλιππον τὰ δεδογμένα τῇ συγκλήτῳ περὶ τῶν συμμάχων ἀπήγγειλεν αὐτῷ. ὁ δὲ ἔφησεν, ἐὰν μὲν ἐμμένωσι ταῖς ὁμολογίαις Ῥωμαῖοι, ποιήσειν αὐτοὺς ὀρθῶς, ἐὰν δὲ ἐπεμβαίνωσι, τοὺς θεοὺς ἐπιμαρτυρόμενος ἀμυνεῖσθαι τοὺς ἀδίκου πολέμου κατάρχοντας. [Exc. Vat. p. 67.]

7 Ὅτι Φίλιππος ὁ Μακεδὼν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἐλθὼν κατεστρατοπέδευσεν ἐπὶ τὸ Κυνόσαργες. μετὰ δὲ ταῦτα τὴν Ἀκαδήμειαν ἐνέπρησε καὶ τοὺς τάφους κατέσκαψεν, ἔτι δὲ τὰ τεμένη τῶν θεῶν ἐλυμήνατο. χαρισάμενος δὲ τῷ θυμῷ, καθάπερ εἰς Ἀθήνας, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ θεῖον ἐξαμαρτάνων, ὑπὸ μὲν τῶν ἀνθρώπων καὶ πάλαι βλασφημούμενος τότε τελέως ἐμισήθη, ὑπὸ δὲ θεῶν ταχὺ τῆς προσηκούσης ἐπιτιμήσεως ἔτυχε, διὰ μὲν τὴν ἰδίαν ἀβουλίαν τοῖς ὅλοις σφαλείς, διὰ δὲ τὴν Ῥωμαίων ἐπιείκειαν τυχὼν συγγνώμης. [Exc. de virt. et vit. p. 294 V. 573 W.]

8 Ὅτι ὁ Φίλιππος συννοήσας τὴν ἀθυμίαν τῶν στρατιωτῶν, τούτους παραθαρρύνων ἐδίδασκεν ὅτι τοῖς μὲν νικῶσιν οὐδὲν τούτων γίνεται, τοῖς δὲ

κατὰ τὴν ἧττταν ἀπολλυμένοις οὐ διαφέρειν ὑπὸ πηλίκων ἂν τραυμάτων ἀποθάνωσι.

Ὅτι ὡς ἐπὶ πολὺ εἰώθασιν οἱ τοῖς τρόποις φαῦ- 2
λοι τοὺς συναναστρεφομένους ὁμοίους ἑαυτοῖς συγ-
κατασκευάζειν. [Exc. Vat. p. 67.]

Ὅτι Φίλιππος θεωρῶν τῶν Μακεδόνων τοὺς 9
πλείστους ἑαυτῷ χαλεπῶς ἔχοντας ἐπὶ τῷ τὸν Ἡρα-
κλείδην ἔχειν φίλον, παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὴν φυ-
λακήν. ἦν δὲ οὗτος Ταραντῖνος μὲν τὸ γένος, πο-
νηρίᾳ δὲ ὑπερβαλλούσῃ χρώμενος, καὶ τὸν Φίλιπ-
πον ἐξ ἐπιεικοῦς βασιλέως πεποιηκὼς πικρὸν καὶ
ἀσεβῆ τύραννον. διὸ δὴ καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς Μα-
κεδόσι καὶ τοῖς Ἕλλησιν ὑπερβαλλόντως συνέβαινε
μισεῖσθαι τὸν Ἡρακλείδην.

Ὅτι Ἀννίβας διὰ μόνης τῆς περὶ αὐτὸν φήμης 10
καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην περίβλεπτος ἐγίνετο,
κατὰ πᾶσαν πόλιν ἑκάστου σπεύδοντος θεάσασθαι
τὸν ἄνδρα. [Exc. de virt. et vit. p. 294 V. 573 W.]

Ὅτι τῶν Ἠπειρωτῶν πρέσβεις πεμψάντων πρὸς 11
Φίλιππον καὶ Φλαμίνιον, Φλαμίνιος μὲν ᾤετο δεῖν
τὸν Φίλιππον ἐκχωρεῖν ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος, ὅπως
ἀφρούρητος ᾖ καὶ αὐτόνομος, ἀποδοῦναι δὲ καὶ
τοῖς παρεσπονδημένοις τὰς βλάβας εὐδοκουμένως.
ὁ δὲ ἔφη δεῖν τὰ μὲν παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῷ κατα-
λελειμμένα βεβαίως ἔχειν, ὅσα δὲ τυγχάνει προσ-
ηγμένος, ἐκ τούτων ἐξάγειν τὰς φρουράς, περὶ δὲ
τῆς βλάβης κρίνεσθαι. εἰπόντος δὲ πρὸς ταῦτα
Φλαμινίου μὴ δεῖσθαι κρίσεως, δεῖν δὲ αὐτὸν τοὺς
πεπονθότας πείθειν, καὶ διότι παρὰ τῆς βουλῆς ἐν-
τολὰς ἔχει ταύτας ὅπως μὴ μέρος τῆς Ἑλλάδος,
ἀλλὰ πᾶσαν αὐτὴν ἐλευθεροῦν, ὑπολαβὼν ὁ Φίλιπ-
πος, Καὶ τί τούτου βαρύτερον, φησί, προσέταξαν

ἂν μοι πολέμῳ κρατήσαντες; καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἐχωρίσθη διωργισμένος. [Exc. Vat. p. 67, 68.]

12 Ὅτι ὄντος τοῦ Ἀντιόχου τοῦ τῆς Ἀσίας βασιλέως περὶ τὸν τῆς Λυσιμαχείας πόλεως ἀνοικισμόν, παρεγενήθησαν οἱ παρὰ Φλαμινίου πρέσβεις. εἰσαχθέντες δὲ εἰς τὸ συνέδριον παρεκάλουν Ἀντίοχον ἐκχωρῆσαι τῶν ὑπὸ Πτολεμαῖον καὶ Φίλιππον γεγενημένων πόλεων, καὶ καθόλου θαυμάζειν ἔφασαν τί βουλόμενος πεζάς τε καὶ ναυτικὰς συνάγει δυνάμεις καὶ τί διανοούμενος διαβέβηκεν εἰς τὴν Εὐρώπην, εἰ μὴ Ῥωμαίοις ἐπιβάλλεται πολεμεῖν. ὁ δὲ Ἀντίοχος τοῖς εἰρημένοις ἀντιλέγων ἔφη θαυμάξειν πῶς Ῥωμαῖοι τῆς Ἀσίας ἀντιποιοῦνται, τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν αὐτοῦ μηδὲν πολυπραγμονοῦντος· Λυσιμάχειαν δὲ ἀνοικίζων οὔτε Ῥωμαῖον οὔτε ἄλλον οὐδένα * τὰ δὲ πρὸς Πτολεμαῖον αὐτὸς φροντιεῖν ὅπως μηδεμιᾶς ἀμφισβητήσεως τυγχάνῃ· δώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν θυγατέρα γυναῖκα. καὶ τούτων ῥηθέντων τῶν λόγων οἱ Ῥωμαῖοι οὐκ εὐδοκοῦντες ἐχωρίσθησαν. [Exc. Vat. p. 68.]

13 Ὅτι οἱ παρὰ Νάβιδος καὶ Φλαμινίου πεμφθέντες εἰς Ῥώμην πρεσβευταὶ περὶ τῶν συνθηκῶν ἐπεὶ διελέχθησαν τῇ συγκλήτῳ περὶ ὧν τὰς ἐντολὰς εἶχον, ἔδοξε τῇ γερουσίᾳ βεβαιοῦν τὰς ὁμολογίας, καὶ τὰς φρουρὰς τὰς ἐκ τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς στρατιὰς ἀπάγειν. ὁ δὲ Φλαμίνιος ἀκούσας τὰ διῳκημένα, πανταχόθεν τοὺς ἀρίστους τῶν Ἑλλήνων μετεπέμψατο, καὶ συναγαγὼν ἐκκλησίαν τὰς τῶν Ῥωμαίων εἰς τοὺς Ἕλληνας εὐεργεσίας ἀνενεώσατο, καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν Νάβιν ἀπελογεῖτο, διότι κατὰ τὸ δυνατὸν πεποιήκασι, καὶ ὅτι κατὰ τὴν τοῦ δήμου προαίρεσιν ἅπαντες οἱ τὴν Ἑλλάδα κατοικοῦντές εἰσιν

ἐλεύθεροι καὶ ἀφρούρητοι, καὶ τὸ μέγιστον, τοῖς ἰδίοις νόμοις πολιτευόμενοι. ἠτήσατο δὲ παρὰ τῶν Ἑλλήνων χάριν ὅπως τοὺς δουλεύοντας παρ' αὐτοῖς Ἰταλιώτας ἀναζητήσαντες ἀποστείλωσιν ἐν ἡμέραις τριάκοντα. ὃ καὶ γέγονεν. [Exc. de legat. p. 314 U. 619 W.]

Ὅτι ὁ Πτολεμαῖος ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς μέχρι μέν τινος ἐπῃνεῖτο, Ἀριστομένη δὲ τὸν ἐπίτροπον αὐτοῦ γεγενημένον καὶ πάντα καλῶς διῳκηκότα τὴν μὲν ἀρχὴν ἠγάπα καθαπερεὶ πατέρα, καὶ πάντα ἔπραττεν ἀπὸ τῆς ἐκείνου γνώμης, μετὰ δὲ ταῦτα ὑπὸ τῶν κολακευόντων διαφθαρεὶς τὴν ψυχὴν τόν τε Ἀριστομένη παρρησιαζόμενον ἐμίσησε καὶ τέλος συννηνάγκασεν αὐτὸν πιόντα κώνειον τελευτῆσαι, ἀεὶ δὲ μᾶλλον θηριούμενος καὶ τυραννικὴν παρανομίαν, ἀλλ' οὐ βασιλικὴν ἐξουσίαν ζηλώσας, ἐμισήθη μὲν ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, ἐκινδύνευσε δὲ ἀποβαλεῖν τὴν βασιλείαν. [Exc. de virt. et vit. p. 294 V. 573, 574 W.] 14

Ὅτι πάλιν ἡ σύγκλητος διήκουσε τῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πρεσβειῶν, καὶ ταύταις φιλανθρώπως προσεφώνει, βουλομένη προθύμους αὐτοὺς ἔχειν πρὸς τὸν Ἀντιοχικὸν πόλεμον, ὃν ταχέως προσεδόκα. τοῖς δὲ παρὰ Φιλίππου πρέσβεσιν ἀπεκρίθη διότι φυλάττοντος αὐτοῦ τὴν πίστιν τῶν τε φόρων αὐτὸν ἀπολύσει καὶ Δημήτριον τὸν υἱόν. τοῖς δὲ ἐληλυθόσι παρὰ Ἀντιόχου συνέστησεν ἐκ τῆς βουλῆς ἄνδρας δέκα τοὺς διακουσομένους περὶ ὧν ἔφησαν ἐντολὰς ἔχειν παρὰ τοῦ βασιλέως. ὧν συνεδρευσάντων ὁ τῆς πρεσβείας ἀφηγούμενος Μένιππος ἔλεγεν ἥκειν ὅπως Ἀντιόχῳ φιλίαν καὶ συμμαχίαν συνάψηται πρὸς Ῥωμαίους. ἔφησε δὲ θαυμάζειν τὸν βασιλέα διὰ τίνα ποτ' αἰτίαν προστάττουσιν αὐτῷ 15 2

Ῥωμαῖοι τινὰ μὲν τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην μὴ πολυπραγμονεῖν, τινῶν δὲ τῶν πόλεων ἀφίστασθαι καὶ παρ' ἐνίων τοὺς ὀφειλομένους φόρους μὴ λαμβάνειν· ταῦτα γὰρ οὐ τοῖς ἐξ ἴσου τὴν φιλίαν ποιουμένοις ἔθος εἶναι ποιεῖν, ἀλλὰ τοῖς πολέμῳ νενικηκόσι· τοὺς δὲ πρὸς αὐτὸν πρεσβεύοντας ἐπὶ Λυσιμάχειαν ἐπιτακτικῶς αὐτῷ διαστέλλειν περὶ τούτων. Ἀντιόχῳ δὲ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον μὲν μηδέποτε γεγονέναι· φιλίαν δ' ἂν συνθέσθαι βού-
3 λωνται πρὸς αὐτόν, ἕτοιμον εἶναι. ὁ δὲ Φλαμίνιος ἔφη δυοῖν πραγμάτων ὄντων θάτερον τῷ βασιλεῖ τὴν σύγκλητον συγχωρεῖν, εἰ μὲν βούλεται τῆς Εὐρώπης ἀπέχεσθαι, μηδὲν πολυπραγμονεῖν Ῥωμαίους τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν· εἰ δὲ τοῦτο μὴ προαιρεῖται, γινώσκειν ὅτι Ῥωμαῖοι τοῖς ἑαυτῶν φίλοις κατα-
4 δουλουμένοις βοηθήσουσι. τῶν δὲ πρεσβευτῶν ἀποκριναμένων ὡς οὐδὲν τοιοῦτο συνθήσονται δι' οὗ ταπεινώσουσι τὴν τοῦ βασιλέως ἀρχήν, τῇ ἐχομένῃ τοῖς Ἕλλησιν ἡ σύγκλητος εἶπεν ὡς ἐὰν Ἀντίοχος περιεργάζηταί τι τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην, Ῥωμαῖοι μετὰ πολλῆς σπουδῆς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἕλληνας ἐλευθερώσουσιν. ἐπισημηναμένων δὲ τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος πρεσβευτῶν, οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως ἠξίουν τε τὴν σύγκλητον ἐνθυμηθῆναι ἡλίκων ἑκατέροις κατάρχεται κινδύνων καὶ μηδὲν ταχέως πράτ-
τειν, ἀλλὰ τῷ βασιλεῖ δοῦναι χρόνον εἰς βουλήν, καὶ αὐτὴν ἐπιμελέστερον περὶ τούτων βουλεύεσθαι.
[Exc. de legat. p. 315 U. 619, 620 W.]

FRAGMENTA LIBRI XXIX.

Ὅτι τὸ Δήλιον ἱερὸν ἦν οὐ μακρὰν ἀπέχον τῆς 1
Χαλκίδος ..... διόπερ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐβλασφημεῖτο, τὴν ἀρχὴν τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου πεποιημένος ἐξ ἀσεβείας. οὗ συντελεσθέντος Φλαμίνιος περὶ Κόρινθον διατρίβων ἐπεμαρτύρατο πάντας ἀνθρώπους τε καὶ θεοὺς ἐπὶ τῷ προκατῆρχθαι τοῦ πολέμου τὸν βασιλέα.

Ὅτι Ἀντίοχος ἐν Δημητριάδι τὴν παραχειμασίαν 2
ποιούμενος, καὶ πλείω τῶν πεντήκοντα ἐτῶν βεβιωκώς, τῆς μὲν περὶ τὸν πόλεμον παρασκευῆς ἠμέλησε, παρθένου δὲ εὐπρεποῦς ἐρασθεὶς ἐκάθητο τοὺς ταύτης ἐπιτελῶν γάμους καὶ πανηγύρεις λαμπρὰς συνήγαγε. ταῦτα δὲ πράττων οὐ μόνον ἑαυτοῦ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν διέφθειρεν, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν δυνάμεων ὁρμὰς ἐξέλυσε, καὶ οἱ στρατιῶται τὸν χειμῶνα κατατετριφότες ἐν ἀνέσει καὶ τρυφῇ κακῶς ἀπήλλαττον ἐν ταῖς πορείαις, οὔτε δίψαν οὔτε ἄλλην κακοπάθειαν φέρειν δυνάμενοι. διόπερ αὐτῶν οἱ μὲν εἰς νόσους ἐνέπιπτον, οἱ δὲ ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑπολειπόμενοι πολὺ τῶν τάξεων ἀπεσπῶντο.

Ὅτι Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς τὰς ἐν Θετταλίᾳ πό- 3
λεις πυνθανόμενος πρὸς Ῥωμαίους μετατεθεῖσθαι, τὰς δὲ ἐκ τῆς Ἀσίας δυνάμεις ὑστερούσας καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς καταμέλλοντας καὶ προφάσεις ἀεὶ πορι-

ζομένους, ἐν ἀγωνίᾳ πολλῇ καθειστήκει. διὸ καὶ τοὺς πεποιηκότας αὐτὸν ἀπαράσκευον ὄντα καὶ πείσαντας ἐπὶ τὴν τῶν Αἰτωλῶν συμμαχίαν τὸν πόλεμον ἐπανελέσθαι δι' ὀργῆς εἶχε, τὸν δὲ Ἀννίβαν τὴν ἐναντίαν γνώμην ἐσχηκότα τότε ἐθαύμαζε καὶ τὰς ἐλπίδας εἶχεν ἐν τούτῳ, τόν τε πρὸ τοῦ χρόνου ὑπόπτως πρὸς αὐτὸν διακείμενος τότε πιστότατον αὐτὸν εἶχε φίλον καὶ ἀπὸ τῆς τούτου γνώμης πάντα ἔπραττε. [Exc. de virt. et vit. p. 297 V. 574, 575 W.]

4 Ὅτι τοῖς Αἰτωλοῖς διαπρεσβευσαμένοις περὶ διαλύσεων ἐδογμάτισεν ἡ σύγκλητος ἢ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐπιτρέπειν Ῥωμαίοις ἢ χίλια τάλαντα ἀργυρίου δοῦναι παραχρῆμα Ῥωμαίοις. οἱ δὲ διὰ τὴν ἀποτομίαν τῆς ἀποκρίσεως οὐ προσδεξάμενοι τὰ προσταττόμενα, εἰς φόβους καὶ μεγάλους κινδύνους ἐνέπεσον· συνηγωνισμένοι τῷ βασιλεῖ ἐκτενέστατα εἰς ἀπορίαν ἐνέπιπτον, οὐδεμίαν ἔκβασιν ἔχοντες τῶν κακῶν. [Exc. de legat. p. 316 U. 620 W.]

5 Ὅτι ὁ Ἀντίοχος διὰ τὴν ἥτταν ταπεινωθεὶς ἔκρινε τῆς μὲν Εὐρώπης ἐξίστασθαι, περὶ δὲ τῆς Ἀσίας διαγωνίζεσθαι, καὶ προσέταξε τοῖς Λυσιμαχεῦσι παυδημεὶ τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν, εἰς δὲ τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεις μετοικῆσαι. καὶ ἔδοξε πᾶσιν ἀφρόνως βεβουλεῦσθαι, καὶ πόλιν ἐπικαιρότατα κειμένην πρὸς τὸ διακωλῦσαι τοὺς πολεμίους ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν περαιοῦν τὰς δυνάμεις ἀκονιτὶ προέσθαι τοῖς πολεμίοις. ἀκολούθως δὲ τῇ διαλήψει ταύτῃ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἔργων ἐπληρώθη· ὁ γὰρ Σκιπίων τὴν πόλιν καταλαβὼν ἔρημον αὐτομάτως εὐημέρησε ταύτην παραλαβών. [Exc. de virt. et vit. p. 298 V. 575 W.]

6 Ὅτι εἰσὶν ἐν τοῖς πολέμοις αἱ τῶν χρημάτων πα-

ρασκευαί, καθάπερ ἡ κοινὴ παροιμία φησί, νεῦρα τῶν πράξεων· ὁ γὰρ τούτων εὐπορῶν οὐκ ἀπορεῖ τῶν μάχεσθαι δυναμένων ἀνδρῶν. οἱ γὰρ Καρχηδόνιοι προσφάτως Ῥωμαίους εἰς τοὺς ἐσχάτους κινδύνους ἤγαγον, οὐ πολιτικοῖς στρατιώταις τὰς τηλικαύτας παρατάξεις νικῶντες, ἀλλὰ τῷ τῶν μισθοφόρων πλήθει. ἔστι γὰρ τὸ πλῆθος τῆς ξενικῆς δυνάμεως εὐχρηστότατον μὲν τοῖς ἔχουσι, φοβερώτατον δὲ τοῖς πολεμίοις· οἱ μὲν γὰρ ὀλίγου χρήματος ἀθροίζουσι τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν κινδυνεύοντας, οἱ δὲ κἂν νικήσωσιν, οὐδὲν ἧττον ἄλλους ἔχουσιν ἀνταγωνιστὰς ἐξ ἑτοίμου. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων ὁ καταγωνισθεὶς ἅπαξ τοῖς ὅλοις ἔπταικεν, ἐπὶ δὲ τῶν ξενικῶν ὁσάκις ἂν ἡττηθῶσιν, οὐδὲν ἧττον ἀκεραίους ἔχουσι τὰς δυνάμεις μέχρι ἂν χρημάτων εὐπορῶσιν. Ῥωμαῖοι δὲ οὔτε μισθοφόρους εἰώθασιν ἔχειν οὔτε χρημάτων εὐποροῦσιν.

Ὅτι εἰώθασιν ὡς ἐπίπαν οἱ στρατιῶται τῶν αὐ- 2
τῶν τοῖς ἀφηγουμένοις μιμηταὶ γενέσθαι.

Ὁ δὲ Ἀντίοχος ταχὺ τῆς ἰδίας ἀνοίας τἀπίχειρα 3
κομισάμενος μετὰ συμφορῶν μεγάλων ἔμαθε σωφρονεῖν ἐν ταῖς εὐπραξίαις. [Exc. Vat. p. 68, 69.]

Ὅτι ὁ Ἀντίοχος πυθόμενος τοὺς Ῥωμαίους εἰς 7
τὴν Ἀσίαν διαβεβηκέναι, πρεσβευτὴν ἐξέπεμψε πρὸς τὸν ὕπατον Ἡρακλείδην τὸν Βυζάντιον περὶ διαλύσεων, ἀποδιδοὺς μὲν τὴν ἡμίσειαν τῆς δαπάνης, διδοὺς δὲ Λάμψακον καὶ Σμύρναν καὶ Ἀλεξάνδρειαν, δι' ἃς ὁ πόλεμος ἐδόκει κεκινῆσθαι· αὗται γὰρ αἱ πόλεις πρῶται τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλλήνων ἐπεπρεσβεύκεσαν πρὸς τὴν σύγκλητον, παρακαλοῦσαι (περὶ) τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν. [Exc. de legat. p. 316 U. 620 W.]

8 Ὅτι ὁ Ἀντίοχος Ποπλίῳ Σκιπίωνι τῷ τοῦ συνεδρίου προεστῶτι τὸν υἱὸν προσεπηγγείλατο ἄνευ λύτρων ἀποδώσειν, ὃν ἦν εἰληφὼς ὅτε περὶ Εὔβοιαν διέτριβεν, οὐδὲν δ' ἧττον καὶ χρημάτων πλῆθος, συνεπιλαβομένῳ τῆς εἰρήνης. ὁ δὲ Σκιπίων ὑπὲρ μὲν τῆς κατὰ τὸν υἱὸν ἀποδόσεως ἔφησε χάριν ἕξειν τῷ βασιλεῖ, χρημάτων δὲ πλήθους μὴ προσδεῖσθαι. ἀντὶ δὲ ταύτης τῆς εὐεργεσίας συμβουλεύειν αὐτῷ μὴ παρατάττεσθαι Ῥωμαίοις, πεπειραμένον τῆς ἀρετῆς αὐτῶν. ὁ δὲ δόξας βαρύτερα τοῦ προσήκοντος προστάττειν, τούτου οὐ προσεδέξατο τὰς ἀποκρίσεις. [Exc. de legat. p. 317 U. 620, 621 W.]

2 Ὅτι ὁ Ἀντίοχος πρὸς τὰ παράλογα τῆς τύχης ἔκρινε συμφέρειν ἀποδοῦναι τῷ Σκιπίωνι τὸν υἱόν, καὶ τοῦτον ἀπέστειλε κοσμήσας πολυτελέσι κατασκευαῖς. [Exc. Vat. p. 69.]

9 Ὅτι ἐν τῇ Ῥώμῃ πρὸ τῆς κατὰ τὸν Ἀντίοχον ἥττης εἰσαχθέντων εἰς τὴν σύγκλητον τῶν ἐξ Αἰτωλίας πρεσβευτῶν, καὶ περὶ μὲν τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων οὐδὲν διαλεχθέντων, αὐτὰ δὲ τὰ τοῖς Αἰτωλοῖς καλῶς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πραχθέντα διεξιόντων, ἀναστάς τις τῶν ἐκ τοῦ συνεδρίου τοὺς πρέσβεις ἠρώτησεν εἰ παραδιδόασιν ἑαυτοὺς Αἰτωλοὶ εἰς τὴν πίστιν τῶν Ῥωμαίων. ἀποσιωπησάντων δὲ τῶν πρέσβεων, ἡ σύγκλητος ὑπολαβοῦσα τοὺς Αἰτωλοὺς ἀντέχειν ταῖς κατὰ τὸν Ἀντίοχον ἐλπίσιν, ἀπράκτους ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

10 Ὅτι ὁ Ἀντίοχος ἀπογνοὺς τὸν πόλεμον ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς τὸν ὕπατον, ἀξιῶν αὐτῷ συγγνώμην δοθῆναι περὶ τῶν ἡμαρτημένων καὶ τυχεῖν ἐφ' οἷς δυνατόν ἐστι τῆς εἰρήνης. ὁ δὲ ὕπατος διατηρῶν

τὴν πάτριον τῆς Ῥώμης ἐπιείκειαν, καὶ παρακληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ποπλίου, συνεχώρησε τὴν εἰρήνην ἐπὶ τοῖσδε· ἐκχωρῆσαι τὸν βασιλέα τοῖς Ῥωμαίοις τῆς τε Εὐρώπης καὶ τῆς ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου χώρας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πόλεων καὶ ἐθνῶν, παραχωρῆσαι δὲ τῶν τε ἐλεφάντων καὶ μακρῶν νεῶν, καὶ τὰς δαπάνας τὰς γεγενημένας εἰς τὸν πόλεμον ἀποδοῦναι, ὧν ἦν ἡ διατίμησις ταλάντων Εὐβοϊκῶν μυρίων πεντακισχιλίων, ἐκδότους δὲ παραδοῦναι τόν τε Καρχηδόνιον Ἀννίβαν καὶ τὸν Αἰτωλὸν Θόαντα καί τινας ἑτέρους, καὶ ὁμήρους εἴκοσιν οὓς ἂν ἀπογράψωσι Ῥωμαῖοι. ὁ δὲ πάντα προσδεξάμενος διὰ τὴν τῆς εἰρήνης ἐπιθυμίαν ἀπελύθη τοῦ πολέμου.

11 Ὅτι μετὰ τὴν κατὰ τὸν Ἀντίοχον ἦτταν ἀπὸ πασῶν τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεων καὶ δυναστῶν καταντησάντων πρέσβεων, τῶν μὲν περὶ τῆς ἐλευθερίας, τῶν δὲ καὶ περὶ εὐχαριστηρίων ἀνθ' ὧν εὐηργετήκασι τὴν Ῥώμην συναγωνισάμενοι κατὰ Ἀντιόχου. οἷς πᾶσιν ἡ σύγκλητος ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπογράφουσα ἔφησε δέκα πρεσβευτὰς ἀποστελεῖν εἰς τὴν Ἀσίαν τοὺς μετὰ τῶν στρατηγῶν ἅπαντα τάξοντας. ἐπανελθόντων δὲ εἰς τὰς πατρίδας, καὶ τῶν δέκα πρέσβεων μετὰ τῶν περὶ Σκιπίωνα καὶ τὸν Αἰμίλιον συνεδρευσάντων, ἔκριναν οὗτοι καὶ διεσάφησαν τὴν μὲν ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου χώραν Εὐμένους εἶναι καὶ τοὺς ἐλέφαντας, Ῥοδίοις δὲ προσώρισαν Καρίαν καὶ Λυκίαν· τῶν δὲ πόλεων τὰς μὲν Εὐμένει φόρους δεδωκυίας ὑπὸ τὸν Εὐμένη τετάχθαι, τὰς δὲ Ἀντιόχῳ φόρον φερούσας ἀπολελύσθαι τῶν φόρων.

12 Ὅτι Γναῖος Μάλλιος ὁ ἀνθύπατος, παραγενομέ-

νων πρὸς αὐτὸν πρεσβευτῶν παρὰ Γαλατῶν περὶ συλλύσεως τοῦ πολέμου, τούτοις ἔδωκεν ἀπόκρισιν ὅτι τότε ποιήσεται πρὸς αὐτοὺς τὰς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης συνθήκας, ὅταν οἱ βασιλεῖς αὐτῶν καταντήσωσι πρὸς αὐτόν.

13 Ὅτι ὁ αὐτὸς παρελθὼν εἰς Λυκαονίαν τὸν προσοφειλόμενον σῖτον ἐκομίσατο παρὰ Ἀντιόχου καὶ τὸν κατὰ τὰς συνθήκας φόρον ἐνιαυτοῦ χίλια τάλαντα. [Exc. de legat. p. 317—319 U. 621, 622 W.]

14 Ὅτι Μάρκος Φολούιος στρατηγὸς ὢν παρανομήσας εἰς τοὺς κατὰ τὴν Λιγυστικὴν συμμάχους ἔτυχε τῆς προσηκούσης κολάσεως. παρελθὼν γὰρ εἰς τοὺς ὀνομαζομένους Κενομανοὺς ὡς φίλος παρείλετο τὰ ὅπλα, μηδὲν ἔχων ἔγκλημα. ὁ δὲ ὕπατος πυθόμενος τὸ γεγονός, τούτοις μὲν ἀπέδωκε τὰ ὅπλα, τὸν δὲ Μάρκον ἐξημίωσε χρήμασι.

15 Ὅτι Ἀντίοχος ἀπορῶν χρημάτων, ἀκούων δὲ κατὰ τὴν Ἐλυμαΐδα τὸ ἱερὸν τὸ τοῦ Βήλου πολὺν ἐκ τῶν ἀναθημάτων ἔχειν ἄργυρόν τε καὶ χρυσόν, ἔγνω τοῦτο συλῆσαι. καὶ ἦκων εἰς τὴν Ἐλυμαΐδα, καὶ καταιτιασάμενος τοὺς ἐγχωρίους πολέμου κατάρχεσθαι, τὸ μὲν ἱερὸν ἐσύλησε, χρημάτων δὲ πλῆθος ἀθροίσας ταχὺ τῆς προσηκούσης ἐκ θεῶν ἔτυχε κολάσεως. [Exc. de virt. et vit. p. 298 V. 575 W.]

16 Ὅτι Φίλιππος ὠνείδιζε τοῖς Θετταλοῖς ὡς τῆς ἐλευθερίας ἀνελπίστως διὰ Ῥωμαίων κυριεύσαντες λοιδοροῦσι τοὺς προγεγονότας κυρίους, οὐκ εἰδότες ὅτι οὔπω πᾶς αὐτοῖς ὁ ἥλιος δέδυκε. τούτου δὲ τοῦ λόγου ῥιφέντος, ὑπόνοια τοῖς ἀκούουσιν εἰσέπεσεν ὡς Φιλίππου διαπολεμήσοντος πρὸς Ῥωμαίους, καὶ παροξυνθέντες ἔκριναν μηδεμίαν πόλιν πλὴν

τῶν κατὰ Μακεδονίαν οὐσῶν ἔχειν Φίλιππον. [Exc. Vat. p. 69.]

Ὅτι κατὰ τὴν Πελοπόννησον τῆς κοινῆς συνό- 17
δου τῶν Ἀχαιῶν συνελθούσης εἰσήχθησαν οἱ τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις. οὗτοι δ' ἔφησαν τὴν σύγκλητον δυσαρεστεῖσθαι τῇ τῶν τειχῶν τῶν ἐν Λακεδαίμονι καθαιρέσει, ἣν ἐποίησε τὸ κοινὸν τῶν Ἀχαιῶν, ὅτε τῆς Σπάρτης ἐκράτησε καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους κατέταξεν εἰς τὴν κοινὴν πολιτείαν. μετὰ δὲ τούτους εἰσήχθησαν οἱ παρ' Εὐμένους πρέσβεις κομίζοντες δωρεὰν ταλάντων * εἴκοσιν, ἐξ ὧν ᾤετο δεῖν ὁ βασιλεὺς ὀψωνιάζεσθαι τὴν τῶν Ἀχαιῶν σύνοδον. οἱ δὲ Ἀχαιοὶ τὴν δόσιν τῶν χρημάτων ἀποδοκιμάσαντες οὐ προσεδέξαντο τὴν δωρεάν. ἦκον δὲ καὶ παρὰ Σελεύκου πρέσβεις, τὴν προγεγενημένην πρὸς τὸν Ἀντίοχον τὸν βασιλέα συμμαχίαν ἀνανεούμενοι. οἱ δὲ τὴν συμμαχίαν ἀνενεώσαντο καὶ τὴν δωρεὰν προσεδέξαντο. [Exc. de legat. p. 319 U. 622 W.]

Ὅτι ὁ Φιλοποίμην ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς ἀνὴρ 18
ἐγεγόνει φρονήσει καὶ στρατηγίᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς διαφέρων, πάντα τὸν τοῦ ζῆν χρόνον πεπολιτευμένος ἀμέμπτως. καὶ πολλάκις μὲν στρατηγίας ἠξιώθη, τετταράκοντα ἔτη τοῦ πολιτεύματος ἡγούμενος, μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων εἰς κοινὸν ηὐξηκὼς τὴν Ἀχαιῶν συμπολιτείαν, πρός τε τοὺς ἰδιώτας ἡμερώτατα πολιτευόμενος καὶ δι' ἀρετὴν παρὰ Ῥωμαίων ἀποδοχῆς τετευχώς, ἐπὶ δὲ τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς ἀγνώμονι τύχῃ συγκεχρημένος. ἀλλ' ὅμως μετὰ τὴν τελευτὴν ὥσπερεί τινι θείᾳ προνοίᾳ τὰς ἰσοθέους τιμὰς ἠλλάξατο τῶν κατὰ τὴν τελευτὴν ἀπηντηκότων ἀκληρημάτων. χωρὶς δὲ τῶν κοινῇ

τοῖς Ἀχαιοῖς καταψηφισθέντων εἰς τιμὴν τὰνδρὸς ἡ πατρὶς ἱδρύσατο, καὶ τοῦ βουθυτεῖν αὐτῷ κατ' ἐνιαυτὸν καὶ τῆς ἀρετῆς ἐγκώμιά τε καὶ ὕμνους κατέδειξεν ᾄδειν τοὺς νέους.

19 Οτι ὁ Ἀννίβας στρατηγικῇ συνέσει καὶ μεγέθει πράξεων πάντων Καρχηδονίων πεπρωτευκὼς οὐδέποτε στάσιν ἔσχεν ἐν τῷ στρατεύματι, ἀλλὰ τῇ φύσει πλεῖστον διεστῶτα καὶ διαλέκτοις πολυφώνοις διειλημμένα διὰ τῆς ἰδίας προνοίας ἐν ὁμονοίᾳ καὶ συμφωνίᾳ διετήρησεν. ὁμοίως δὲ τῶν ἀλλοεθνῶν εἰωθότων διὰ τὰς τυχούσας αἰτίας ἀφίστασθαι πρὸς τοὺς ἐναντίους, οὐδεὶς ἐπ' αὐτοῦ τοῦτο ἐτόλμησε. μεγάλας δὲ δυνάμεις ἀεὶ τρέφων οὐδέποτε χρημάτων οὐδὲ τροφῆς ἠπόρησε, καὶ τὸ πάντων παραδοξότατον, οἱ μετ' αὐτοῦ στρατευόμενοι τῶν ἀλλοεθνῶν τῆς πολιτικῆς εὐνοίας οὐκ ἀπελείφθησαν, ἀλλὰ πολὺ διήνεγκαν. τοιγαροῦν καλῶς ἄρχων τῶν στρατιωτῶν καλὰς καὶ τὰς πράξεις ἐπετελέσατο. πρὸς γὰρ τοὺς δυνατωτάτους πόλεμον ἐξενέγκας ἑπτακαίδεκα ἔτη σχεδὸν τὴν Ἰταλίαν ἐπόρθησεν, ἀήττητος δὲ ἐν πάσαις ταῖς μάχαις ἐγένετο· τηλικαύταις δὲ καὶ τοσαύταις παρατάξεσι τοὺς τῆς οἰκουμένης ἡγεμόνας ἐνίκησεν ὥστε διὰ τὸ πλῆθος τῶν κατακοπτομένων ὑπ' αὐτοῦ μηδένα ποτὲ τολμᾶν ἔτι κατὰ στόμα μάχεσθαι πρὸς αὐτόν. πολλὰς μὲν πόλεις δοριαλώτους κατέκαε, τὰ δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἔθνη πολυανθρωπίᾳ διαφέροντα σπανίζειν ἐποίησεν ἀνδρῶν. καὶ τὰς περιβοήτους πράξεις ἐπετελέσατο πολιτικοῖς μὲν τελέσμασι καὶ δυνάμεσι, μισθοφόροις δὲ καὶ συμμάχοις παμμιγέσι, καὶ τῶν διὰ τὴν συμφωνίαν δυσυποστάτων περιεγένετο διὰ τῆς ἰδίας ἀγχινοίας καὶ στρατηγικῆς ἀρετῆς, καὶ πᾶσιν ἔδειξεν

ὅτι καθάπερ ἐπὶ τοῦ σώματος ὁ νοῦς, οὕτως ἐπὶ στρατεύματος ὁ τὴν ἡγεμονίαν ἔχων ποιεῖ τὰ κατορθώματα.

Ὅτι ὁ Σκιπίων νέος ὢν παντελῶς τοῖς κατὰ τὴν 20
Ἰβηρίαν ἀνελπίστως ἐχρήσατο, καταπολεμήσας τοὺς Καρχηδονίους, τὴν δὲ πατρίδα κινδυνεύουσαν ἐξείλετο τῶν μεγίστων κινδύνων. τὸν γὰρ ἀήττητον Ἀννίβαν διὰ τῆς ἐπινοίας ἠνάγκασεν ἄνευ μάχης καὶ κινδύνων ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐκχωρῆσαι. τὸ δὲ τελευταῖον ἐκ τῆς ἀνδρείας τε καὶ στρατηγίας μεγάλῃ παρατάξει τὸν ἀνίκητον γεγενημένον Ἀννίβαν καταπολεμήσας ἥττησε τὴν Καρχηδόνα. [Exc. de virt. et vit. p. 298—302 V. 575, 576 W.]

Ὅτι ὁ Σκιπίων διὰ τὸ μέγεθος τῶν πράξεων 21
βαρύτερος ἐφαίνετο τοῦ τῆς πατρίδος ἀξιώματος. κατηγορούμενος γὰρ ὑπ' αὐτῶν δεινῷ θανάτῳ, παραλαβὼν τὸν λόγον τοῦτο μόνον εἶπεν ὅτι Ῥωμαίοις οὐ πρέπει κατ' αὐτοῦ φέρειν ψῆφον, δι' οὗ οἱ κατήγοροι ἐξουσίαν ἔχουσι λέγειν μετὰ παρρησίας. τούτου δὲ ῥηθέντος ὁ μὲν δῆμος ἅπας ἐντραπεὶς τὸ βάρος τοῦ λόγου παραχρῆμα ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀπεχώρησεν, ὁ δὲ κατήγορος μόνος ἀπολειφθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν καταφρονηθείς. πάλιν δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ χρείας ἐμπεσούσης χρημάτων, καὶ τοῦ ταμίου οὐ φάσκοντος ἀνοίξειν, αὐτὸς ...χη τὰς κλεῖς παρελάμβανεν, ὡς τοῦτο πράξων· αὐτὸς γὰρ καὶ τοῦ κλείειν τοὺς ταμίας ὑπάρχειν αἴτιος. πάλιν δέ τινος λόγον αὐτὸν ἀπαιτοῦντος ἐν τῷ συνεδρίῳ χρημάτων ὧν ἔλαβεν εἰς τὰς τῶν στρατιωτῶν δαπάνας, ὡμολόγησε μὲν ἔχειν τὸν λογισμόν, ἀπεῖπε δὲ μὴ ἀποδώσειν· οὐ γὰρ ὀφείλειν τοῖς ἄλλοις ὁμοίως ὑπὸ τὸν ἐξετασμὸν πίπτειν. ἐπικειμένου δὲ τοῦ

κατηγόρου, πέμψας [ἐπὶ] τὸν ἀδελφὸν ἐκόμισεν ἐπὶ τὸ συνέδριον τὸ βιβλίον καὶ κατασπαράξας αὐτὸ τῷ κατηγόρῳ προσέταξε ψῆφον ἐκ τούτων προτιθέναι, τοὺς δὲ ἄλλους συγκλητικοὺς ἤρετο πῶς τῶν δεδαπανημένων τρισχιλίων ταλάντων τὸν λόγον ἀπαιτοῦσι, τῶν δὲ μυρίων καὶ πεντακισχιλίων ὧν παρὰ Ἀντιόχου λαμβάνουσι λόγον οὐκ ἀπαιτοῦσιν, οὐδὲ λογίζονται πῶς ὑφ' ἕνα σχεδὸν καιρὸν οὐ μόνον Ἰβηρίας καὶ Λιβύης, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσίας κυριεύουσιν. ὧν ῥηθέντων διὰ τὸ βάρος τῆς παρρησίας οὔθ' ὁ κατήγορος οὔτε τῶν συνέδρων οὐδεὶς ἐφθέγξατο. [Exc. Vat. p. 70.]

22 Ὅτι καταντησάντων εἰς Ῥώμην τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας βασιλέων καὶ πρεσβευτῶν ἀποσταλέντων οἱ περὶ τὸν Ἄτταλον βασιλεῖς μεγάλης ἀποδοχῆς ἔτυχον· ἀπάντησις γὰρ αὐτοῖς ἐγένετο μεγαλοπρεπὴς καὶ ξένια καὶ τἆλλα φιλάνθρωπα διαφέροντα. σφόδρα γὰρ οἱ βασιλεῖς οὗτοι φιλορώμαιοι καθεστῶτες, καὶ πάντα τῇ συγκλήτῳ πειθαρχοῦντες, ἔτι δὲ τοὺς παραβάλλοντας Ῥωμαίων εἰς τὴν βασιλίδα ὑποδεχόμενοι φιλανθρωπότατα, μεγίστης ἀποδοχῆς ἠξιοῦντο. διὸ καὶ τῶν πρέσβεων ἁπάντων ἡ σύγκλητος διακούσασα, καὶ μάλιστα σπεύδουσα τοῖς περὶ τὸν Εὐμένη βασιλεῦσι χαρίζεσθαι, προσηνῆ τούτοις τὴν ἀπόκρισιν ἐποιήσατο· ἀπεφήνατο γὰρ ἀποστελεῖν ἐκ τοῦ συνεδρίου πρέσβεις τοὺς ἐκ παντὸς τρόπου συλλύσοντας τὸν πρὸς Φαρνάκην πόλεμον. [Exc. de legat. p. 319, 320 U. 623 W.]

23 Ὅτι Λεώκριτος ὁ τοῦ Φαρνάκου στρατηγὸς συνεχεῖς προσβολὰς ποιούμενος ἠνάγκασε τοὺς ἐν τῷ Τίῳ μισθοφόρους τὴν μὲν πόλιν παραδοῦναι, αὐτοὺς δὲ ὑποσπόνδους προπεμφθῆναι μετὰ ἀσφα-

λείας. τῶν δὲ μισθοφόρων τότε μὲν ἐκ τῆς πόλεως κατὰ τὰς συνθήκας προπεμπομένων, ἐν δὲ τοῖς ἐπάνω χρόνοις ἠδικηκότων τὸν Φαρνάκην, ὁ Λεώκριτος ἐντολὰς ἔχων παρὰ τοῦ Φαρνάκου πάντας ἀνελεῖν παρεσπόνδησε τοὺς μισθοφόρους, κατὰ δὲ τὴν ἐκ τοῦ Τίου μετάστασιν αὐτοῖς ἐπέθετο κατα τὴν ὁδοιπορίαν καὶ πάντας κατηκόντισεν.

Ὅτι ὁ Σέλευκος ἀξιόλογον δύναμιν ἀναλαβὼν προῆγεν ὡς ὑπερβησόμενος τὸν Ταῦρον ἐπὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Φαρνάκου, ἔννοιαν δὲ λαβὼν τῶν πρὸς Ῥωμαίους τῷ πατρὶ γενομένων συνθηκῶν, καθ' ἃς οὐκ ἐξῆν....

Ὅτι οἱ τὰ δεινὰ τολμήσαντες καὶ τὸν Δημήτριον 25
ἀναλόντες οὐκ ἐξέφυγον τὴν τοῦ δικαίου δαιμονίου τιμωρίαν, ἀλλ' οἱ μὲν ἐκ Ῥώμης τὰς ψευδεῖς διαβολὰς πλασάμενοι μετ' ὀλίγον χρόνον τῷ βασιλεῖ προσκόψαντες ἀνῃρέθησαν, ὁ δὲ Φίλιππος τὸν λοιπὸν τοῦ ζῆν χρόνον ὀνειροπολούμενος καὶ διὰ τὴν συνείδησιν τῆς εἰς τὸν εὐγενέστατον υἱὸν ἀσεβείας ταραττόμενος οὐθὲ διετῆ χρόνον ἐπεβίωσε, τῇ δὲ λύπῃ ἀδιορθώτως συνεχόμενος κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ δὲ πάντων τῶν κακῶν ἀρχιτέκτων Περσεὺς ὑπὸ Ῥωμαίων καταπολεμηθεὶς καὶ φυγὼν εἰς Σαμοθράκην, ἄκυρον ἔσχε τὴν τῶν ἀγνοτάτων θεῶν ἱκεσίαν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν τετολμημένης ἀσεβείας.

Ὅτι Τιβέριος Γράκχος ἐξαπέλεκυς ὢν στρατηγὸς 26
ἐνεργῶς διῴκει τὰ κατὰ τὸν πόλεμον. οὗτος γὰρ νέος ὢν τὴν ἡλικίαν πάντων τῶν ἡλικιωτῶν διέφερεν ἀνδρείᾳ καὶ φρονήσει, θαυμαζόμενος δὲ ἐπ' ἀρετῇ καὶ μεγάλας τοῦ μέλλοντος ὑποφαίνων ἐλπίδας πολὺ τῶν ἡλικιωτῶν προεῖχε δόξῃ.

27 Ὅτι ὁ Αἰμίλιος ὁ ὕπατος ὁ καὶ πάτρων γεγονὼς ἦν εὐγενής τε καὶ κατὰ τὴν ὄψιν εὐπρεπής, ἔτι δὲ συνέσει πολὺ διαφέρων τῶν ἄλλων. διόπερ ἡ μὲν πατρὶς αὐτὸν ἁπάσαις ταῖς ἐπιδόξοις ἀρχαῖς ἐτίμησεν, αὐτὸς δὲ ἔν τε τῷ ζῆν διετέλεσεν ἐπαινούμενος καὶ τῆς μετὰ θάνατον εὐφημίας προενοήθη μετὰ τοῦ τῆς πατρίδος συμφέροντος. [Exc. de virt. et vit. p. 302—305 V. 576, 577 W.]

28 Ὅτι ἡ πόλις Κεμελετῶν ὑπὸ ληστῶν καὶ δραπετῶν ᾠκισμένη τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἀνεδέξατο, πρέσβεις δ' ἐξαπέστειλε πρὸς Φολούιον, ὑπὲρ ἑκάστου τῶν τεθνηκότων αἰτοῦσα λόγχην καὶ ἐγχειρίδιον, ἔτι δὲ ἵππον· εἰ δὲ μή, καταπολεμήσειν ἠπείλει. ὁ δὲ Φολούιος ἐντυχὼν τοῖς πρέσβεσιν εἶπε μὴ κακοπαθεῖν· αὐτὸς γὰρ ἐπὶ τὴν πόλιν ἥξειν καὶ φθάσειν τὴν ἔξοδον. τὰς δὲ ἐπαγγελίας βεβαιῶσαι βουλόμενος παραχρῆμα ἀνέζευξεν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐκ ποδὸς ἀκολουθῶν τοῖς πρέσβεσιν.

29 Ὅτι τῶν φίλων τινὸς εἰπόντος Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ διὰ τί τῆς Κοίλης Συρίας οὔσης αὐτοῦ δικαίως ἀφροντιστεῖ, πολλὰ περὶ τούτων ἔφησεν αὐτῷ μέλειν. ὑποπεσόντος δὲ τοῦ προσομιλοῦντος πόθεν εὐπορήσει χρημάτων εἰς τὸν πόλεμον, ὁ βασιλεὺς δείξας τοὺς φίλους εἶπεν, Ὁρᾷς τοὺς ἐμοὺς θησαυροὺς περιπατοῦντας;

30 Ὅτι Περσεὺς τὴν αὐτὴν ἔχων προαίρεσιν τῷ πατρὶ καὶ ταύτην σπεύδων ὑπὸ Ῥωμαίων ἀγνοεῖσθαι, πρεσβευτὰς ἀπέστειλεν εἰς Ῥώμην τοὺς ἀνανεωσομένους τὴν πατρικὴν φιλίαν. ἡ δὲ σύγκλητος τὰ πλεῖστα τῶν πραγμάτων αἰσθανομένη τὴν φιλίαν ὅμως ἀνενεώσατο, τὸν ἐξαπατῶντα ὁμοίως ἐξαπατῶσα.

Ὅτι τὰς ἡγεμονίας οὐχ οὕτω τῷ διὰ τῶν ὁπλων31
φόβῳ λαμβάνειν αὔξησιν ὡς τῇ πρὸς τοὺς κρα-
τηθέντας μετριότητι. Θόαντα γάρ τινα ἔκδοτον ἡ
σύγκλητος λαβοῦσα καὶ μεγαλοψύχως ἐνέγκασα τὸν
ἄνδρα τῶν ἐγκλημάτων ἀπέλυσεν. [Exc. Vat. p. 71.]

Ὅτι Ἀντίοχος προσφάτως παρειληφὼς τὴν βα- 32
σιλείαν ἐνεστήσατο βίον παράλογον καὶ ἀσυνήθη
τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι. πρῶτον μὲν γὰρ ἐκ τῶν βα-
σιλείων ὑπάγων λάθρᾳ τῆς θεραπείας περιῄει τὴν
πόλιν ἀλύων ὅπου τύχοι δεύτερος ἢ τρίτος· μετὰ
δὲ ταῦτα ἐφιλοτιμεῖτο μετὰ δημοτῶν ἀνθρώπων
συγκαταρριπτεῖν οἷ τύχοι καὶ μετὰ τῶν παρεπιδη-
μούντων ξένων εὐτελεστάτων συμπίνειν. καθόλου
δ' εἴ τινας τῶν νέων αἴσθοιτο ἀφ' ἡμέρας μετ' ἀλ-
λήλων γινομένους, ἐξαίφνης ἐπὶ κῶμον παρεγένετο
μετὰ κερατίου καὶ συμφωνίας, ὥστε διὰ τὸ παρά-
δοξον τῶν ἰδιωτῶν τοὺς μὲν φεύγειν, τοὺς δὲ διὰ
τὸν φόβον σιωπᾶν. τὸ δὲ τελευταῖον τὴν βασιλι-
κὴν ἐσθῆτα καταθέμενος περιεβάλλετο τήβενναν,
καθάπερ ἦν ἑορακὼς ἐν Ῥώμῃ τοὺς μεταπορευομέ-
νους τὰς ἀρχάς, ἐνετύγχανέ τε τοῖς ἰδιώταις ἀσπα-
ζόμενος καὶ περιπτύσσων ἕκαστον, καὶ ποτὲ μὲν
παρακαλῶν φέρειν ἑαυτῷ τὴν ψῆφον ὡς ἀγορανό-
μῳ, ποτὲ δὲ ὡς δημάρχῳ· τυχὼν δὲ ἀρχῆς ἐκάθι-
ζεν ἐπὶ δίφρου ἐλεφάντινον, καὶ καθὼς ἐστι Ῥω-
μαίοις ἔθιμον, διήκουε τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισ-
βητούντων περὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ συμβολαίων. καὶ
ταῦτ' ἔπραττε μετὰ πολλῆς ἐπιστάσεως καὶ φιλοτι-
μίας, ὥστε τοὺς χαριεστάτους ἄνδρας ἀπορεῖν περὶ
αὐτοῦ· οἱ μὲν γὰρ ἀφέλειαν, οἱ δὲ ἀλογίαν, τινὲς
δὲ μανίαν αὐτοῦ κατεγίνωσκον. [Exc. de virt. et vit.
p. 305, 306 V. 577 W.]

33 Ὅτι τῆς παρὰ τοῖς Αἰτωλοῖς χρεωκοπίας κατὰ τὴν Θετταλίαν ζηλωθείσης, καὶ πάσης πόλεως εἰς στάσεις καὶ ταραχὰς ἐμπιπτούσης, ἡ σύγκλητος ὑπέλαβεν ἐκ τοῦ Περσέως γεγονέναι τὴν σύγχυσιν, καὶ ἀπελογίσατο τοῖς τοῦ Περσέως πρεσβευταῖς περὶ μὲν τῶν ἄλλων ἀπολύειν αὐτὸν τῶν ἐγκλημάτων, περὶ δὲ τῆς Ἀβρουπόλιδος τοῦ Θρᾳκὸς ἐκ τῆς βασιλείας ἐκβολῆς ἐκέλευσε διορθώσασθαι τὸν Περσέα τὸ γεγονός.

34 Ὅτι τοῦ Ἁρπάλου τοῦ Περσέως πρεσβευτοῦ σιωπήσαντος, ἡ σύγκλητος τὸν Εὐμένη ἐλεφαντίνῳ τιμήσασα δίφρῳ καὶ τῆς ἄλλης ἀποδοχῆς ἀξιώσασα φιλοφρόνως, ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν Ἀσίαν. [Exc. de legat. p. 320 U. 623 W.]

Ὅτι μετὰ τὴν ἐπιβουλὴν τὴν κατὰ Εὐμένους εἰς τὸ Πέργαμον διαδοθείσης φήμης ὅτι τετελεύτηκεν Εὐμένης, Ἄτταλος ἐπεπλάκη τῇ βασιλίσσῃ προχειρότερον. οὐ μὴν Εὐμένης γε προσεποιήθη μετὰ ταῦτ' ἀνακάμψας, ἀλλὰ φιλοφρόνως ἀσπασάμενος τὸν ἀδελφὸν διέμεινεν ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ. [Exc. de virt. et vit. p. 306 V. 577 W.]

FRAGMENTA LIBRI XXX.

Ὅτι ἡ σύγκλητος αὐθημερὸν ἐψηφίσατο τὸν πρὸς 1
Περσέα πόλεμον, καὶ τοῖς πρεσβευταῖς ἐχρημάτισε
μέν, ἀπόκρισιν δὲ οὐδεμίαν ἔδωκε. προσέταξε δὲ
τοῖς ὑπάτοις ἐν ἐκκλησίαις διαρρήδην ἀπαγορεύειν,
τοὺς δὲ πρεσβευτὰς καὶ πάντας Μακεδόνας ἐκ μὲν
Ῥώμης ἀπελθεῖν αὐθημερόν, ἐκ δὲ τῆς Ἰταλίας ἐν
ἡμέραις τριάκοντα.

Ὅτι ὁ Πτολεμαῖος ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς εἰ- 2
δὼς τοὺς αὐτοῦ προγόνους ἐσχηκότας Κοίλην Συ-
ρίαν, παρασκευὰς ἐποιεῖτο μεγάλας ἀμφισβητῶν
ταύτης, ἤλπιζέ τε τὴν ἀδίκῳ πολέμῳ πρότερον ἀφει-
μένην τότε δικαίως τοῖς αὐτοῖς νόμοις ἀνακτήσε-
σθαι. ἃ δὴ πυθόμενος ὁ Ἀντίοχος ἐξαπέστειλεν εἰς
Ῥώμην πρέσβεις, ἐντειλάμενος μαρτύρασθαι τὴν
σύγκλητον ὅτι πολεμεῖν ἀδίκως ἐπιβάλλεται Πτο-
λεμαῖος. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ ὁ προειρημένος τοὺς
ἀπολογησομένους καὶ διδάξοντας τὴν σύγκλητον ὅτι
παρὰ πάντα τὰ δίκαια κρατεῖ τῆς Κοίλης Συρίας
Ἀντίοχος ἑαυτοῦ προγονικῆς ὑπαρχούσης. ἐνετεί-
λατο δὲ τά τε φιλάνθρωπα πρὸς Ῥωμαίους ἀνανεώ-
σασθαι καὶ περὶ τῆς πρὸς Περσέα διαλύσεως πει-
ραθῆναι. [Exc. de legat. p. 321 U. 623, 624 W.]

Ὅτι ὁ Κότυς ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς ἦν ἐν τοῖς 3
πολέμοις ἀνὴρ ἔμπρακτος ἐμφερόμενος καὶ γνώμῃ

διαφέρων, ἔν τε τοῖς ἄλλοις σπουδαῖος καὶ φιλίας ἄξιος. ἦν δὲ καὶ νήπτης καὶ σώφρων καθ' ὑπερβολήν, ἔτι δὲ τὸ μέγιστον, πάντων τῶν τοῖς Θρᾳξὶ παρακολουθούντων κακῶν ἀλλοτριώτατος.

4 Ὅτι τὸ Χάλεστρον τὸ πολισμάτιον ἐκπολιορκήσας ὁ Περσεύς, καὶ πάντας ἀποσφάξας, περὶ πεντακοσίους δὲ συμφυγόντων εἰς τινα τόπον ὀχυρὸν μετὰ τῶν ὅπλων καὶ αἰτησαμένων ἀσφάλειαν, ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν ἐξουσίαν ἀποθεμένοις τὰ ὅπλα σώζεσθαι. τῶν δὲ ποιησάντων τὸ συγχωρηθέν, οἱ Μακεδόνες εἶτ' ἀφ' ἑαυτῶν εἴτε καὶ τοῦ βασιλέως προστάξαντος ἐπηκολούθησαν τοῖς λαβοῦσι τὴν πίστιν καὶ πάντας ἀπέσφαξαν.

5 Ὅτι κατὰ τὴν Ἤπειρον Χάροψ υἱωνὸς τοῦ τὴν αὐτὴν ἔχοντος προσηγορίαν κατὰ τὸν πρὸς Φίλιππον πόλεμον, ἐξαπεσταλκότος Φλαμινίνῳ τὸν ἡγησόμενον τὰς ἀνελπίστους διὰ τῶν ὀρῶν ἀτραπούς, δι' ὧν οἱ Ῥωμαῖοι παραδόξως πορευθέντες τῶν στενῶν ἐκράτησαν. τραφεὶς δὲ ἐν Ῥώμῃ διὰ τὴν τοῦ πάππου πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν πολλοῖς τῶν ἐπισήμων ἐπεξενώθη. ὢν δὲ τολμηρὸς καὶ πονηρίᾳ διαφέρων, τοὺς ἐνδοξοτάτους τῶν Ἠπειρωτῶν διέβαλλε πρὸς Ῥωμαίους, ψευδεῖς ἐπιρρίπτων αἰτίας, ὅπως ἅπαντας καταπληξάμενος τοὺς δυναμένους ἀντιπολιτεύεσθαι καθαπερεὶ κύριος ἁπάσης τῆς Ἠπείρου. διόπερ πρὸς Περσέα ἐξαπέστειλαν εἰς Μακεδονίαν, ἐπαγγελλόμενοι παραδώσειν τὴν Ἤπειρον. [Exc. de virt. et vit. p. 306—309 V. 577, 578 W.]

5ª Ὅτι Ὁστιλίου τοῦ ὑπάτου παραγενηθέντος ἐκ Ῥώμης εἰς Ἤπειρον Θεόδοτος καὶ Φιλόστρατος οἱ μάλιστα περσίζοντες ἐπεβάλοντο τῷ βασιλεῖ παραδοῦναι τὸν ὕπατον. μεταπεμπομένων δὲ αὐτῶν τὸν

Περσέα κατὰ τάχος, ὁ μὲν Ὀστίλιος λαβὼν ὑποψίαν μετῆλθε νυκτός, ὁ δὲ Περσεὺς ὑστερηκὼς τῶν καιρῶν τῆς περὶ τὸν ὕπατον συλλήψεως ἀπέτυχεν. [Exc. Escor. p. 12 Fed. 9 Müll.]

Ὅτι οἱ περὶ τὸν Εὐμένη τὴν τῶν Ἀβδηριτῶν 6
πόλιν πολιορκοῦντες, καὶ τὴν ἐκ τῆς βίας ἅλωσιν ἀπογνόντες, διεπέμψαντο λάθρᾳ πρός τινα Πύθωνα τῇ δόξῃ πρωτεύοντα τῶν Ἀβδηριτῶν καὶ τὸ κυριεῦον μέρος διαφυλάττοντα διὰ δούλων ἰδίων καὶ ἀπελευθέρων διακοσίων. ψυχαγωγήσαντες οὖν αὐτὸν ἐπαγγελίαις, διὰ τούτου παρεισήχθησαν ἐντὸς τοῦ τείχους καὶ τῆς πόλεως ἐκυρίευσαν. ὁ δὲ τὴν πόλιν προδοὺς Πύθων μετρίας τυχὼν εὐεργεσίας, πρὸ ὀφθαλμῶν λαμβάνων τὴν τῆς πατρίδος κατασκαφήν, ἐν ἀθυμίᾳ καὶ μεταμελείᾳ τὸν καταλειπόμενον ἐβίωσε χρόνον. [Exc. de virt. et vit. p. 309 V. 578 W.]

Ὅτι διασαφούντων τῶν Ῥωμαίων ὡς Περσέα 7
κατεστρατήγησαν ἄνευ τῶν ὅπλων, ἐπεχείρησάν τινες τῶν ἐκ τῆς βουλῆς ἐπαινεῖν αὐτούς. οὐ μὴν τοῖς πρεσβυτάτοις ἤρεσκε τὸ γεγενημένον, ἀλλ' ἔλεγον μὴ πρέπειν Ῥωμαίοις μιμεῖσθαι Φοίνικας, ὥστε δι' ἀπάτης, ἀλλ' οὐ δι' ἀρετῆς τῶν πολεμίων περιγίνεσθαι.

Ὅτι Ἀνδρόνικος ὁ τὸν παῖδα Σελεύκου δολοφο- 2
νήσας καὶ πάλιν αὐτὸς ἀναιρεθείς, εἰς ἀσεβῆ καὶ δεινὴν πρᾶξιν ἑκουσίως ἐπιδοὺς ἑαυτὸν, τῷ παθόντι τῆς ὁμοίας τύχης ἐκοινώνησεν.

Οἱ γὰρ δυνάσται συνήθεις εἰσὶν ἑαυτοὺς ἐκ τῶν 3
κινδύνων ταῖς τῶν φίλων ῥύεσθαι συμφοραῖς.

Ὅτι προνοητικῶς τοῦ συνεδρίου προνοησαμένου 8
κατὰ πάντα εὐκαίρως τῆς τῶν φιλανθρώπων μεταδόσεως ἐπιλαβομένου. τοῦ γὰρ Περσέως ἀντοφθαλμοῦντος παραδόξως καὶ τὸν πόλεμον διαφέροντος

ἰσόρροπον, ἐμετεωρίζοντο πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων, ἡ δὲ σύγκλητος ἀεί τι καινοποιοῦσα τοὺς Ἕλληνας φιλανθρώπως ἀνθεῖλκε καὶ παρ' ἕκαστον ἐπελαμβάνετο τῆς τῶν ὅχλων εὐνοίας. ἢν τίς ἂν ἡγεμονίας ἀνὴρ πραγματικὸς ὀρεγόμενος οὐκ ἂν ζηλώσειεν, ἢ τίς εὖ φρονῶν συγγραφεὺς παραλείποι τοῦ συνεδρίου τὴν ἐπίνοιαν ἀνεπισήμαντον; πῶς γὰρ ἂν εἰκότως διαλάβοι Ῥωμαίους τοῦ πλείστου μέρους τῆς οἰκουμένης κεκρατηκέναι τοιούτοις χρωμένους διαβουλίοις. τοιγαροῦν περιενεχθῆναι πᾶσι τοῖς καιροῖς ἁρμοζόντως, καὶ τινὰ μὲν περιορᾶν, τινὰ δὲ ἑκουσίως παρακούειν, καὶ τοτὲ μὲν τὴν ἄλογον ὁρμὴν τοῦ θυμοῦ παρακατέχειν, τοτὲ δὲ ἀφέμενον τὸ μέγεθος τῆς ἰδίας δυνάμεως τοὺς καταδεεστέρους θεραπεύειν, χρήσιμον προκατασκευαζόμενον ἔργον, ἐστὶ κατ' ἀρετὴν ἀνδρὸς τελείου καὶ συνεδρίου κατὰ πάντα πραγματικοῦ καὶ πόλεως ἀγαθῆς καὶ νοῦν ἐχούσης. ἃ δὴ τότε Ῥωμαίων ἡ σύγκλητος ποιοῦσα καθάπερ τινὰς τύπους καὶ ὑποδείγματα καταλέλοιπε τοῖς ἡγεμονίας ἀντεχομένοις καὶ δυναμένοις παραπλάσασθαι πῶς τὰ συμπίπτοντα δεῖ χειρίζειν κατὰ τὰς περιστάσεις.

9 Ὅτι ὁ Περσεὺς διεπέμπετο πρὸς Γέντιον τὸν τῶν Ἰλλυριῶν βασιλέα, μέγιστον ὄντα τῶν τότε δυναστῶν, περὶ κοινοπραγίας. τοῦ δὲ φήσαντος ἐθέλειν μὲν πολεμεῖν πρὸς Ῥωμαίους, ἀπορεῖν δὲ χρημάτων, πάλιν διεπέμπετο πρὸς αὐτὸν ἐθελοκωφῶν περὶ τῶν χρημάτων. τὴν δὲ αὐτὴν λαβὼν ἀπόκρισιν τὸ τρίτον ἀπέστειλε, νοῶν μὲν τὴν τοῦ Γεντίου διάνοιαν, προσποιούμενος δὲ ἔφησε κατὰ νοῦν γενομένων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων τὰ εὐδοκοῦντα ποιήσειν.

Ὅτι ὁ Περσεὺς οὐδέπω βουλόμενος προέσθαι 2
χρήματα πάλιν ἐξέπεμψε πρεσβευτὰς πρὸς Γέντιον,
παρασιωπῶν μὲν περὶ τοῦ δώσειν παραυτίκα χρή-
ματα, μετὰ δὲ τὴν τῶν πραγμάτων συντέλειαν με-
γάλας ὑποφαίνων ἐλπίδας· ὥστε διαπορῆσαι τις ἂν
πότερον τὴν τοιαύτην διάδυσιν ἀφροσύνην ἢ τε-
λέως μανίαν ἡγήσαιτο τῶν τὰ τοιαῦτα πραττόντων.
ἐπιβάλλονται μὲν γὰρ μεγάλοις καὶ τὴν ἰδίαν πα-
ραβάλλονται ψυχήν, παρορῶσι δὲ τὸ μάλιστα ἀναγ-
καιότατον, καὶ ταῦτα νοοῦντες αὐτοὶ καὶ δυνάμε-
νοι συντελεῖν. Φίλιππος μὲν οὖν ὁ Ἀμύντου, πραγ-
ματικὸς ἀνὴρ γενόμενος, οὐδέποτε ἐν ταῖς τοιαύταις
περιστάσεσιν ἐφείσατο χρημάτων, ἀλλὰ διδοὺς πλεί-
ονα τῶν αἰτουμένων ταχὺ καὶ προδοτῶν πλῆθος
ηὕρισκε καὶ συμμάχων. τοιγαροῦν ἐν τοῖς ἐλαχί-
στοις τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην ἐγένετο βασιλέων, καὶ
δύναμιν κατέλιπε δι' ἧς ὁ διαδεξάμενος Ἀλέξανδρος
τὸ πλεῖστον τῆς οἰκουμένης κατεστρέψατο. Περ-
σεὺς δὲ χρημάτων σεσωρευμένων ἔχων πλῆθος διά
τε τὰς πατρικὰς καὶ τὰς ἰδίας ἐκ πολλῶν χρόνων
παρασκευὰς οὐδενὶ τρόπῳ τούτων ἠθέλησεν ἅψα-
σθαι· τοιγαροῦν ἑαυτὸν συμμάχων ἐποίησεν ἔρημον
καὶ τοὺς ἑαυτοῦ κρατήσαντας ὕστερον πλουσιωτέ-
ρους ἐποίησεν. καίτοι γε τοῦτο φανερὸν ἦν πᾶσιν
ὡς διὰ χρημάτων, βουλόμενος ἐκτείνειν τὰς χεῖρας,
πολλοὺς ἂν τῶν τότε βασιλέων καὶ δήμων ἔπεισε
συμμαχεῖν. ἀλλὰ καλῶς ποιῶν οὐκ ἔπραττε ταῦτα δι'
ὧν ἢ κρατηθεὶς ἂν ἐποίησε πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων
τῆς αὐτῆς ἀτυχίας μετασχεῖν ἢ καὶ κρατήσας τῶν
ὅλων ἐξουσίαν ὑπερήφανον καὶ βάρος δυσυπόστα-
τον περιεποιήσατο. [Exc. Vat. p. 72—74.]

Ὅτι ὁ Περσεὺς κάλλιστον εἰληφὼς παρὰ τῆς τύ- 10

χης καιρὸν εἰς τὸ διαφθεῖραι τὴν δύναμιν ἄρδην τῶν Ῥωμαίων, διέτριβε περὶ Ἄϊον τῆς Μακεδονίας, ἀπέχων μὲν οὐ πολὺ τῶν τόπων, ῥᾳθυμῶν δὲ περὶ τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων· κραυγῆς γὰρ μόνον ἦν χρεία καὶ σάλπιγγος εἰς τὸ τὴν στρατιὰν τῶν πολεμίων λαβεῖν αἰχμάλωτον, περικεκλειμένην ἐν κρημνοῖς καὶ φάραγξι δυσεξιτήτοις. διόπερ ἐκείνου περὶ τούτων ἠμεληκότος, καὶ οἱ τὴν παρεμβολὴν ἔχοντες ἐπὶ ταῖς ἀκρωρείαις Μακεδόνες περὶ τὰς φυλακὰς καὶ τὰς ἐκκοιτίας ἐρρᾳθύμουν. [Exc. de virt. p. 309 V. 578, 579 W.]

2 Ὅτι τοῦ Περσέως ἐν Ἄϊῳ περὶ τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν γινομένου, τῶν σωματοφυλάκων τις εἰσδραμὼν εἰς τὸν λουτρῶνα τὴν παρουσίαν τῶν πολεμίων ἐδήλωσεν. ὁ δ' ἐπὶ τοσοῦτον ἐπτοήθη τὴν ψυχὴν ὥστε ἐξαλόμενος ἐκ τῆς πυρίας καὶ παίσας τὸν μηρὸν ἐμπαθῶς, Οὐδὲ παραταξαμένους ἡμᾶς, εἶπεν, ὦ θεοί, παραδίδοτε τοῖς πολεμίοις ἀγεννῶς. [Exc. Vat. p. 74, 75.]

11 Ὅτι τελέως ὁ Περσεὺς νομίσας ἐπταικέναι τοῖς ὅλοις, κατὰ πᾶν συντριβεὶς τῇ ψυχῇ Νίκωνα μὲν τὸν θησαυροφύλακα ἐξέπεμψε, συντάξας τὴν ἐν τῷ Φάκῳ γάζαν καὶ τὰ χρήματα καταποντίσαι, Ἀνδρόνικον δὲ τὸν σωματοφύλακα εἰς Θετταλονίκην, συντάξας ἐμπρῆσαι τὰ νεώρια τὴν ταχίστην. ὃς γενηθεὶς τούτου φρονιμώτερος ἦλθεν εἰς Θετταλονίκην, οὐ μὴν ἐποίησε τὸ προσταχθέν, νομίζων φίλιον τοῖς ὅλοις κρατεῖν Ῥωμαίοις.

2 Ὅτι ὁ αὐτὸς τοὺς χρυσοῦς ἀνδριάντας ἀνασπάσας ἐκ Ἰλίου, πάντας τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ἀναλαβὼν μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἀνεχώρησεν εἰς Πύδναν. οὗ μεῖζον ἁμάρτημα τῷ Περσεῖ πεπραγ-

μένον οὐκ ἄν τις εὕροι. [Exc. de virt. et vit. p. 310 V. 579 W.]

Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς νενικηκότας ἐτρέψαντο· 12 ἐνίοτε γὰρ τὰ παραστήματα τῶν ἀνδρῶν καὶ τὰ τελέως ἀπηλπισμένα πρὸς ἀπεγνωσμένην ἄγει συντέλειαν. [Exc. Vat. p. 75.]

Ὅτι οἱ Κυδωνιᾶται ἐπετελέσαντο πρᾶξιν ἔκνο- 13 μον καὶ τελέως ἀλλοτριωτάτην τῶν Ἑλληνικῶν νομίμων· ἐν εἰρήνῃ γὰρ ὡς φίλοι πιστευόμενοι καταλαβόντες τὴν τῶν Ἀπολλωνιατῶν πόλιν, τοὺς μὲν ἄνδρας ἠβηδὸν ἀνεῖλον, τέκνα δὲ καὶ γυναῖκας διανειμάμενοι κατεῖχον τὴν πόλιν.

Ὅτι ὁ Ἀντίοχος δυνάμενος ἐλαττωθέντας τοὺς 14 Αἰγυπτίους ἀποκτεῖναι, παριππεύων ἐβόα μὴ κτείνειν αὐτούς, ἀλλὰ ζῶντας συλλαμβάνειν. ταχὺ δὲ τοὺς καρποὺς ταύτης τῆς ἀγχινοίας ἐκομίσατο, καὶ πρὸς τὴν τοῦ Πηλουσίου κατάληψιν καὶ μετὰ ταῦτα τὴν κατάκτησιν τῆς Αἰγύπτου ταύτης τῆς φιλανθρωπίας μέγιστα συμβαλομένης. [Exc. de virt. et vit. p. 310 V. 579 W.]

Ὅτι οἱ ἐπίτροποι Πτολεμαίου τοῦ μείρακος, Εὐ- 15 λαῖος ὁ εὐνοῦχος καὶ Λήναιος ὁ Σύρος, πάντα πόρον καὶ μηχανὴν ἐπενόουν καὶ ἄργυρον καὶ χρυσὸν καὶ τὴν ἄλλην γάζαν εἰς τὸ βασιλικὸν ἐσώρευον, ὥστε οὐκ ἄν τις θαυμάσειεν εἰ διὰ τοιούτων ἀνθρώπων ἐν οὕτω βραχεῖ καιρῷ τηλικαῦται τὸ μέγεθος θεωρίαι κατεσκευάσθησαν, καὶ ὅπως ὁ μὲν εὐνοῦχος καὶ προσφάτως τὸν κτένα καὶ τοὺς ἀλαβάστρους ἀποτεθειμένος τῶν τῆς Ἀφροδίτης ἔργων τοὺς Ἄρεως ἀγῶνας ἠλλάξατο, ὁ δὲ Κοιλοσυρίτης γεγονὼς δοῦλος καὶ μόνον οὐ μετὰ χεῖρας ἔχων ἔτι τὸ λογιστήριον ἐτόλμησε τὸν περὶ Συρίας πόλεμον

ἀναλαβεῖν, Ἀντιόχου καὶ δυνάμεσι καὶ ταῖς ἄλλαις χορηγίαις οὐδενὸς ἧττον ἰσχύσαντος· τὸ δὲ μέγιστον, ὄντες ἄπειροι τελέως τῶν κατὰ πόλεμον ἀγώνων καὶ μηδένα μήτε σύμβουλον ἔχοντες ἀξιόχρεων μήθ' ἡγεμόνα δυνατὸν ἐπεβάλοντο τηλικούτοις ἔργοις. τοιγαροῦν αὐτοί τε τῆς ἀφροσύνης ταχέως τὴν προσήκουσαν ἐκομίσαντο τιμωρίαν καὶ τὴν βασιλείαν ἀνέτρεψαν ἄρδην τὸ καθ' αὑτοὺς μέρος. τὰ γὰρ τοιαῦτα παρασημαινόμεθα πρὸς τὸ τὰς αἰτίας ἀκριβῶς θεωρεῖσθαι τῶν ἐλαττωμάτων καὶ κατορθωμάτων, καὶ τοῖς μὲν καλῶς προστατοῦσι τῶν πραγμάτων ἔπαινον ἀπομερίζοντες, τῶν δὲ φαύλως διοικούντων κατηγοροῦντες. ἅμα μὲν γὰρ τὰς ἐφ' ἑκάτερα προαιρέσεις τῶν ἀνδρῶν ἐμφανεῖς κατασκευάζομεν καὶ τὸν οἰκεῖον λόγον ἑκατέροις ἀπονέμοντες προτρεπόμεθα τὰς τῶν ἀναγινωσκόντων ψυχὰς πρὸς τὸν τῶν καλῶν ζῆλον, ἅμα δὲ τὴν ἱστορίαν ἔγκαρπον καὶ πᾶσι χρησίμην ἐφ' ὅσον ἡμῖν δυνατὸν κατασκευάζομεν διὰ τὸ τὰς ψιλῶς ἐχούσας ναυμαχίας καὶ παρατάξεις, ἔτι δὲ νομοθεσίας, μηδὲν διαφέρειν μύθων.

16 Ὅτι τὰ πλήθη συναγαγόντες εἰς ἐκκλησίαν οἱ τοῦ Πτολεμαίου ἐπίτροποι καὶ σύντομον τέλος ἐπιθήσειν τῷ πολέμῳ κατεπαγγειλάμενοι τοῦτό γε οὐ διεψεύσαντο, ταχὺ καὶ τῷ πολέμῳ καὶ σφίσιν αὐτοῖς τὸ τέλος [τοῦ βίου] περιποιήσαντες. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ διὰ τὴν ἀπειρίαν εὐέλπιδες ἦσαν τοῦ μὴ μόνον Συρίας κρατήσειν, ἀλλὰ καὶ τῆς βασιλείας Ἀντιόχου πάσης, ὥστε τῶν συναχθέντων χρημάτων ἐκόμιζον τὰ πλεῖστα καὶ τῶν ἐκ κυλικείου χρυσωμάτων· ἀπεσκευάσαντο δὲ καὶ τῶν βασιλείων κλίνας τὰς πλείστας μὲν ἀργυρόποδας, ὀλίγας δὲ καὶ χρυσόποδας, πρὸς δέ τού-

τοις ἱματίων καὶ κόσμου γυναικείου καὶ τῶν πολυτελεστάτων λίθων πλῆθος. ταῦτα δὲ ἔφασαν κομίζειν εἰς τοὺς προχείρως τούτοις ἢ πόλεις ἢ φρούρια παραδώσοντας. τὰ δὲ οὐχ οὕτως εἶχεν, ἀλλ' ἔφερον ἕτοιμα χορηγεῖα πρὸς τὸν καθ' αὑτῶν ὄλεθρον. [Exc. Vat. p. 75, 76.]

17 Ἡμεῖς δὲ τοῦ Πτολεμαίου τὴν οὕτως ἀγεννῆ ψυχὴν οὐκ ἂν προσηκόντως ἀνεπισήμαντον ἐάσαιμεν. τὸ γὰρ ἐκτὸς γενόμενον τῶν δεινῶν καὶ τοσοῦτον ἀφεστηκότα τῶν πολεμίων αὐτόθεν καθάπερ ἀκονιτὶ παραχωρῆσαι βασιλείας μεγίστης καὶ μακαριωτάτης πῶς οὐκ ἄν τις ἡγήσαιτο ψυχῆς τελέως ἐκτεθηλυμμένης εἶναι; ἦν εἰ μὲν συνέβαινε φυσικῶς ὑπάρχειν Πτολεμαίῳ τοιαύτην, ἴσως ἄν τις ἐκείνην καταμέμψαιτο· ὅτε δὲ διὰ τῶν ὕστερον πράξεων ἡ φύσις ἱκανῶς ὑπὲρ αὐτῆς ἀπελογήθη, δείξασα τὸν βασιλέα καὶ στάσιμον ὄντα καὶ δραστικὸν οὐδενὸς ἧττον, ἀναγκαῖόν ἐστι τὰς αἰτίας ἀνατιθέναι τῆς τότε δειλίας καὶ ἀγεννείας εἰς τὸν σπάδωνα καὶ τὴν ἐκείνου συντροφίαν, ὃς ἐκ παιδὸς τὸ μειράκιον ἐν τρυφῇ καὶ γυναικείοις ἐπιτηδεύμασι συνέχων διέφθειρεν αὐτοῦ τὴν ψυχήν.

18 Ὅτι ὁ Ἀντίοχος ἀνὴρ ἐφάνη πραγματικὸς καὶ τοῦ προσχήματος τῆς βασιλείας ἄξιος πλὴν τοῦ κατὰ τὸ Πηλούσιον στρατηγήματος. [Exc. de virt. et vit. p. 310—313 V. 579, 580 W.]

2 Ὅτι ὁ Ἀντίοχος διὰ στρατηγήματος ἀμφιδοξουμένου ἐκυρίευσε τοῦ Πηλουσίου. πᾶς γὰρ πόλεμος ἐκβεβηκὼς τὰ νόμιμα καὶ δίκαια τῶν ἀνθρώπων ὅμως ἔχει τινὰς ἰδίους καθαπερεὶ νόμους, οἷον ἀνοχὰς μὴ λύειν, κήρυκα μὴ ἀναιρεῖν, τὸν τὸ σῶμα αὐτοῦ πρὸς τὴν τοῦ κατισχύοντος πίστιν * τιμωρεῖ-

σθαι. ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια * προσηκόντως ἄν τις ἀποφήναιτο τὸν Ἀντίοχον, καθάπερ τοὺς ἀπὸ τῶν δικαστηρίων συκοφάντας, τὸ μὲν ῥητὸν τοῦ νόμου τετηρηκέναι, μετὰ τὰς ἀνοχὰς τὴν κατάληψιν πεποιημένον, τὸ μέντοι γε δίκαιον καὶ καλόν, δι' ὧν ὁ πάντων συνέχεται βίος, μὴ τετηρηκέναι. διὰ γὰρ τὴν συγγένειαν ὀφείλων φείδεσθαι τοῦ μειρακίου, καθάπερ αὐτὸς ἔφησε, τοὐναντίον ἐξαπατήσας ἐπεβάλετο τοῖς ὅλοις σφῆλαι τὸν πεπιστευκότα. [Exc. Vat. p. 76, 77.]

19 Ὅτι ὁ Περσεὺς πυθόμενος ἐπιλέκτους Γαλάτας πεπερακέναι τὸν Ἴστρον ἐπὶ συμμαχίᾳ, περιχαρὴς γενόμενος ἀπέστειλεν εἰς τὴν Μαιδικήν, προτρεπόμενος ἥκειν τὴν ταχίστην. ὁ δὲ τῶν Γαλατῶν ἡγούμενος συμφωνήσας μισθὸν ἤτει τακτόν, τοῦ σύμπαντος χρήματος εἰς πεντακόσια τάλαντα γινομένου. τοῦ δὲ Περσέως ὁμολογήσαντος μὲν δώσειν, οὐ ποιοῦντος δὲ τὸ συμφωνηθὲν διὰ φιλαργυρίαν, ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκείαν πάλιν οἱ Γαλάται.

20 Ὅτι Αἰμίλιος ὁ Ῥωμαῖος παραλαβὼν τὰς δυνάμεις καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, προετρέψατο τῶν στρατιωτῶν τὰς ψυχὰς εἰς τὸ θαρρεῖν· ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ οὗτος περὶ ἑξήκοντα ἔτη καὶ διὰ τὰς προκατεργασθείσας πράξεις μέγιστον ἔχων τότε Ῥωμαίων ἀξίωμα. πολλὰ δὲ καὶ κατὰ τὸν πόλεμον ἐπενοήσατο ξένα καὶ τοῖς ἄλλοις δυσεξεύρετα, καὶ διὰ τῆς ἰδίας ἀγχινοίας καὶ τόλμης κατεπολέμησε τοὺς Μακεδόνας.

21 Ὅτι ὁ Περσεὺς βουλόμενος κατὰ τὴν φυγὴν προτρέψασθαι πλείους αὐτῷ συνεκπλεῦσαι, τῶν χρημάτων εἰς ἑξήκοντα τάλαντα προθεὶς ἔδωκε τοῖς βουλομένοις διαρπάσαι. ἐκπλεύσας δὲ καὶ κατενε-

χθεὶς εἰς Γαληψὸν ἔφησε πρὸς τοὺς διαρπάσαντας τὰ χρήματα ζητεῖν τὰ διὰ τῶν ὑπ' Ἀλεξάνδρου καταλειφθέντων κατασκευασθέντα. ἐπαγγειλάμενος οὖν ἀντιστήσειν τοῖς ἀποδοῦσι τὴν τιμήν, ἠξίου τα-
5 χέως ἀνενεγκεῖν ταῦτα· πάντων δὲ προθύμως ποιησάντων, ἀπολαβὼν τὰ διαρπασθέντα τοὺς δόντας ἀπεστέρησε τῆς ἐπαγγελίας. [Exc. de virt. et vit. p. 313 V. 580 W.]

Ὅτι ὁ Περσεὺς τὰ δοθέντα πρὸς διαρπαγὴν χρή- 2
10 ματα ἀναλαβόμενος, τῆς ἐπαγγελίας ἀπεστέρησε τοὺς δόντας, μέγιστον παρασχόμενος σημεῖον ὡς ἡ φιλαργυρία τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς καὶ τὸ φρονεῖν ἀφαιρεῖται. τὸ γὰρ μηδ' ἐν ἀπεγνωσμέναις ἐλπίσι παύεσθαι τοῦ λυσιτελοῦς καὶ τῆς
15 πρὸς τὸ κέρδος ἐπιθυμίας, πῶς οὐκ ἄν τις ἡγήσαιτο τῶν φρενῶν τελέως ἐξεστηκέναι τοὺς ταῦτα πράττοντας, ὡς μὴ θαυμάζειν πῶς κατεπολεμήθησαν οἱ Μακεδόνες ὑπὸ Ῥωμαίων, ἀλλ' ὅπως τετραετῆ χρόνον ἀντέσχον τοιοῦτον ἔχοντες ἡγεμόνα. [Exc. Vat.
20 p. 77.]

Ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος οὐχ ὁμοίαν ἔσχε τῷ Περσεῖ 3
τῆς ψυχῆς διάθεσιν, ἀλλ' ὁ μὲν διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν ἁρμόζουσαν ταῖς ἰδίαις ἐπιβολαῖς ἐκτήσατο βασιλείαν, ὁ δὲ διὰ τὴν μικρολογίαν τούς τε Κελ-
25 τοὺς ἀποτριψάμενος καὶ τἆλλα τούτοις ἀκόλουθα πράξας κατέλυσε πολυχρόνιον καὶ μεγάλην βασιλείαν. [Exc. de virt. et vit. p. 314 V. 580 W.]

Ὅτι Δαρείου μετὰ τὴν πρώτην μάχην ἐκχωροῦν- 4
30 τος τοῦ μέρους τῆς βασιλείας καὶ τετρακισμύρια τάλαντα καὶ τὴν θυγατέρα πρὸς γάμον διδόντος, ἀπεκρίθη μήτε τὸν κόσμον ὑπὸ δυεῖν ἡλίων δύνα-

σθαι διοικεῖσθαι μήτε τὴν οἰκουμένην ὑπὸ δυεῖν δεσποτῶν. [Exc. Vat. p. 77.]

22 Ὅτι ὁ Αἰμίλιος μετὰ τὴν φυγὴν Περσέως ἐπεξήτει τὸν νεώτερον τῶν υἱῶν Πόπλιον Ἀφρικανόν, ὃς ἦν Αἰμιλίου κατὰ φύσιν υἱός, Σκιπίωνος δὲ τοῦ καταπολεμήσαντος Ἀννίβαν κατὰ θέσιν υἱοθῦς, κομιδῇ νέος, ὡς ἂν περὶ τὸ ἑπτακαιδέκατον γεγονὼς ἔτος· ὃς ἐκ νέου τηλικούτοις ἀγῶσι συμπαρὼν καὶ τριβὴν λαμβάνων τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων οὐχ ἥττων ἐγένετο τοῦ πάππου. οὐ μὴν ἀλλὰ τούτου εὑρεθέντος * εἰς τὴν παρεμβολήν, ἀπελύθη τῆς ἀγωνίας ὁ ὕπατος, ἔχων οὐ πατρὸς πρὸς υἱόν, ἀλλὰ καθάπερ ἐρωμανῆ τινα διάθεσιν πρὸς τὸ μειράκιον. [Exc. de virt. et vit. p. 314 V. 580, 581 W.]

23 Ὅτι ὁ ὕπατος Αἰμίλιος τὸν Περσέα λαβόμενος τῆς χειρὸς εἰς τὸ περὶ αὐτὸν συνέδριον ἐκάθισεν, ἁρμόζουσι λόγοις τοῦτον παραμυθησάμενος. τοὺς δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ παρεκάλει, καὶ μάλιστα τούτων τοὺς νέους, βλέποντας εἰς τὰ παρόντα καὶ θέντας ὑπὸ τὴν ὅρασιν τὴν Περσέως τύχην μήτε μεγαλύνεσθαι ἐπὶ τοῖς κατορθώμασι παρὰ τὸ καθῆκον μήτε βουλεύεσθαι μηδὲν ὑπερήφανον περὶ μηδενὸς καθόλου, μηδὲ πιστεύειν μηδέποτε ταῖς εὐτυχίαις, ἀλλ' ἐάν τις μάλιστα ἐπιτυγχάνῃ κατὰ τὸν ἴδιον βίον ἢ τὰς κοινὰς πράξεις, τότε μάλιστα τῆς ἐναντίας τύχης ἔννοιαν λαμβάνειν καὶ διὰ μνήμης ἔχειν ἑαυτὸν ἄνθρωπον ὄντα. διαφέρειν γὰρ ἀπεφήνατο τοὺς ἀνοήτους τῶν νοῦν ἐχόντων τῷ τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἰδίαις ἀτυχίαις, τοὺς δὲ ἐν ταῖς τῶν ἄλλων διδάσκεσθαι. ὅτι πολλὰ καὶ ἄλλα πρὸς τὴν τοιαύτην προαίρεσιν διαλεχθεὶς οὕτως ἐποίησε συμπαθεῖς τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ καὶ ταπεινοὺς τοῖς φρονήμα-

σιν ὥστε δοκεῖν αὐτοὺς ἡττῆσθαι καὶ μὴ νενικηκέναι. [Exc. Vat. p. 78.]

Ὅτι ὁ Αἰμίλιος φιλανθρώπως προσενεχθεὶς τῷ 2
Περσεῖ, καὶ πρὸς τὰ σύνδειπνα παραλαβὼν καὶ τοῦ συνεδρίου μεταδιδούς, πᾶσιν ἐνεδείξατο πρὸς μὲν τοὺς ὑφισταμένους ὄντα βαρὺν ἑαυτόν, πρὸς δὲ τοὺς κρατηθέντας ἐπιεικῆ. τὴν παραπλησίαν δὲ διάθεσιν καὶ τῶν ἄλλων ζηλούντων, τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν οὐκ ἐπίφθονον εἶχεν ἡ Ῥώμη τοιούτοις χρωμένη τῶν ὅλων προστάταις. [Exc. de virt. et vit. p. 314 V. 581 W.]
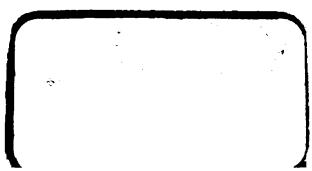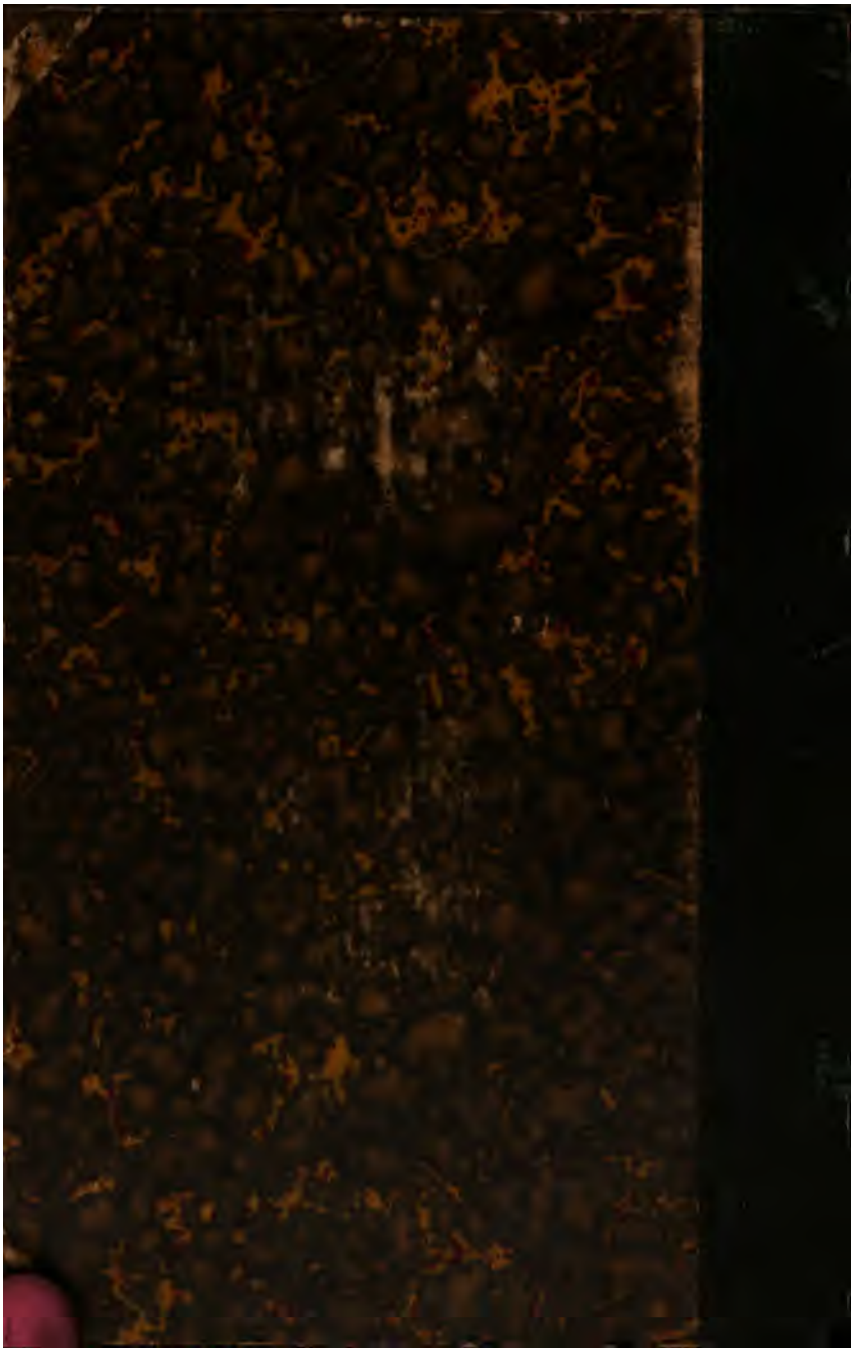
Ὅτι οἱ τῶν Ῥοδίων πρέσβεις ἐπὶ τὰς διαλύσεις 23
ἐλθεῖν ὡμολόγουν· τὸν γὰρ πόλεμον πᾶσιν ὄντα βλαβερὸν ἀπεφήναντο. [Exc. Vat. p. 79.]